

Sénes Gizella

Csak olvasótermi
használatra!

PF
1384

BOLDOGASSZONY VÖLGYE

ROZSNYAI KIADÁS

1750-74
771

Dec. 1945. VII. 27.

A
1384

DÉNES GIZELLA

BOLDOGASSZONY
VÖLGYE

38.652

BUDAPEST 1943

ROZSNYAI KÁROLY KÖNYV ÉS ZENEMŰ KIADÓ

Felelős kiadó: Rozsnyai Károly.

Kultúra Könyvnyomdai Műintézet Mayer A. Géza és Társai Pécs.

I.

... Egy bolondosan vidám és ostobán nevetéses kirándulási levelezőlappal kezdődött minden...

* * *

Alacsony, kissé sötétes szobákban lakott akkor Adrienne. A lakást még ősszel, egy didergős, ködös délutánon találta. Künn az utcán híg sár csattogott, zord, vad szél visongott: kegyetlenül belekapva Adrienne bő szoknyáiba, mintha kergettek volna. A két alacsony, sötétes szobában tűz lobogott, tömzsi, repedezett fehér majolika kályhában s amikor Adrienne benyitott, valahol, valamerre a régi öreg, rozzant házban éppen megpendült egy régi óra.

— Jó itt lenni! — lélekzett Adrienne megkönnyebbülten és azonnal a kályhához sietett és melegetni kezdte dermedt ujjait. — Olyan, mint egy békés, barátságos sziget, valami halk kuckó, ahol csak gunnyaszt az ember, alszik és emlékezik, összegomolyodva akár a macskák. Remélem nem lesz nagyon drága kedves néni?

A kedves néni nyomban bemutatkozott. Kicsiny őszhajú konttyal koronázott madárfejét többször mellére hajtva, akár a pityergő madarak.

— Ha kegyed garantálja, hogy pontosan fizet: Juliusz néni, Juliusz tanár özvegye — kegyednek,

ha pontosan fizet csak Marinéni — nem emelek. Az összeg oly kicsi, hogy kimondani is szégyen. Csak pontosan mindig elsején, kedves kisasszony és ha lehet, ne méltóztassék énekelni! Szerencsére a zongorát régen eladtam, miután kezdetben, Istenben bódogult jó uram Juliusz professzor halála után zongoratanárnő vette ki...

— Én festek — bólintott Adrienne elégedetten és vidáman és máris csavargatta nyakáról a sálját. — Ez csendes munka tetszik tudni és ha parancsolja akár negyed évet előre fizetek...

— Negyedév? — nézett rá felcsillanva Juliusz professzor özvegye úgyis mint Marinéni. — Kegyed nálam sok jóra számíthat...

— Én is úgy érzem, hogy mi jóbarátok leszünk — nevetett Adrienne és a tömzsi majolika kályhához sietett arcát rásimítva.

— Most már jöhet a tél! Én megtaláltam a magam kuckóját. Ez a kályha lesz a legjobb pajtásom. Este eléje ülök, nézem a parazsat vagy hallgatom a pattogó fahasábok muzsikáját. Festeni talán nehéz lesz, kinevet a társaság, különösen Hanna, hogy műterem kellene, jó világítás, elrontom a szemem. Mindegy. Már laktam műteremben is és befagyott a festékes tégelyem, az ujjaimról nem is beszélve. Semmit se kívánok egyelőre, csak ezt a csendes melegséget itt, egy év múlva ösztöndíjat kapok, külföldre utazom, addig jó lesz... És muzsikál az az óra Mariné?

— Hogyne — mosolygott Juliusz professzor özvegye. — Egy menüettet és egy mazurt.

— Akkor jó — állapodott meg Adrienne a költözködés napjában. — Minden rendben...

Mégis, mikor a festőállványt behozták és az állvány csaknem a mennyezetet érte, beharapta

száját riadtan, mérgesen és visszafojtott sikoltással.

— Mindegy, — legyintett aztán futó vigasszal és konok daccal. — Én akartam így. Én!

És keményen, határozottan feltűzte névjegyét a keskeny fehér ajtóra. — Legfeljebb elmaradnak kedves barátaim — állt még pillanatokig kezében a kis kalapáccsal. — Szathmáry Adrienne pihenni tért. Alszik. Meghalt. Barlangba ásta magát. Ennyi, ennyi csak az egész... Szathmáry Adrienne.!

Itt egy kissé sajnálkozás fogta el. Nem titkolta maga előtt sem: nagyon szerette ezt a nevet és büszke is volt rá: *Szathmáry Adrienne!* Már a főiskolán is többen felnéztek rá, amikor kimondta, tanárai is valami féloldalról jött kíváncsisággal, kollégái némi bizalmatlansággal nézték.

— Csak a két betű hiányzik neved mellől. Az, hogy br. vagy az gr. Olyan elegáns és előkelő ez a név így: Szathmáry Adrienne, hogy akár bárónő avagy grófnő is lehetnél...

Adrienne vállá ilyenkor kissé megrezdült, maga se tudta miért, de hitetlen kényesség, gőg és finnyáság öntötte el. Volt egy öreg rokonuk, aki untalan könyvtárakat, levéltárakat bogarászott, Lehel bácsi... Lehel bácsi azt állította, hogy volt valaha egy Szathmáry nevezetű püspök, az ország egyik leggazdagabb és legelőkelőbb főpapja. nyári palotájában a török szultáni követek szálltak meg, a hódoltság előtt királyoknak adott kölcsönöket.

— De hogy lehet valaki *Adrienne?* — kuncozott egy kövér, kissé lomha szobrásznövendék, akit Hannának hívtak és az agyaggyúrás közben zihált és szuszogott. — Az ember nyomban az üve

ges batárt keresi melletted, a lórnyont meg a tubákos szelencét. Adrienne! Milyen hűvös, kemény név ez, csaknem szikrázik. Páncélbaöltözött ifjak jutnak az eszembe, ha kimondom, fogam is összekoccan belé...

— Anyám választotta a nevemet — fordult el Adrienne gögösen. — És én szeretem és úgy érzem, hogy egészen, egészen hozzám illő!

A szuszogó, lompos Hannának és minden diáktársának tökéletesen igaza volt: Adrienne hűvös volt, kemény és gögös, akár egy talpig páncélba öltözött ifjú lovag. Feje akaratlanul magasba emelkedett valamely titkos és nyugtalan sóvársággal. Így még magasabbnak látszott. Szép sugár teste; széles, finoman formált vállai akár a szárnyak vitték és emelték. Kissé éles, de gyermekien keskeny orra finnyás fintorral, felbőszítő lenézéssel hetykélkedett sima gyöngyházzsín arcában mintha állandóan szimatolt volna, akár a nemes vadak.

— Olyan inkább, mint a jégmadár — mondta Adriennek egy másik művésznövendék, aki fiú volt és minduntalan Adrienne közelébe igyekezett, különös lánggal szemében. — Az ember megsimogatná, de a levegő is megfagy körülötte. Talán szíve sincs...

Ez is igaz volt, ez is illett Adriennhez. A jégmadár büszke pompája vette körül, de nyár derekán is jeges lehellet áradt belőle. Az a rejtett, benső keménység: hiúságnak, gögnek és szemérmes tartózkodásnak félelmes keveréke, mellyel láthatatlan bástyákat vont maga köré. Általában nem mutatkozott zárkózottnak, mindig vidám és csaknem hangos társaságban mutatkozott, élte a maga korabeli fiatal lények életét, mégis magá-

nyos és társtalan maradt, kissé külön és „más“ mint a többiek. „Faksznis“ — ahogy a női társadalom, „érdekes“ — ahogy a férfirend megállapította.

Adrienne vidáman vette tudomásul mindegyiket és őrizte önmagát mint egy talpig páncélba burkolt ifjú lovag és suhant, suhant magasan és magányosan gyönyörű pompában, érzéketlen keménységgel, akár a jégmadár.

Képeiben, művészi terveiben is magányos maradt merész és makacsul önfejű. Halk színek, elmosódott vonalak: a lehelletnek és sóhajnak könnyű kötetlensége vonzották. Gyakran festett havas fahidakat, lehajtott fejjel bandukoló fekete ruhás bányászokat, kezükben kicsiny halkfényű lámpájukkal: Álmosan gubbasztó gesztenyesütő kofákat a fénnel átítatott homályban, ahogy egyik-másik téren alacsony házak fala előtt várokoztak.

— Nagyon megkell nézni ezeket, — állapították meg a művészpártoló hölgyek, akik időnként kötelességüknek érzik a kiállítások megtekintését. — Jó világítás kell nekik, különben tovább megy az ember mellette...

— Kevesebb makacsság és több alázat! — ajánlották a tanárai. — Maga fiatal, hagyja a sötét színeket.

— Csak én akarok lenni — pittyesztett Adrienne kis fintorral éles, fitos orrán és könnyű rándulással szárnyalni kívánó vállain. — Én mindig csak azt végzem, amit én akarok és tudok!

És rendületlenül festette árnyékos, komoly, komor képeit: rajzolta feketeszürke tónusú rajzait. És némelykor, hogy felbőszítse, meghök kentse, irigységre tüzelje társait, tanárait és a

kiállításokat lelkiismeretes készséggel látogató kegyes közönséget: vad, iszonyú rőt színekben, furcsa geometriai ábráit, melyekre mind a tanárok, mind a társak, mind a látogatók és hegyezkezdő kritikusok egyhangúan rávágta: *Abstrakt*...

Ennek ellenére Szathmáry Adrienne, divatos és felkapott festő lett, talán az egyetlen, aki meg nem alkudott bátor művészetéből élni is tudott, elegáns ruhákat vásárolhatott, szép lakást tartott, irigylésreméltóan úri és kiegyensúlyozott életformát teremtett. Amikor a két alacsony, homályos de romantikus hatásokban bővelkedő szobát kivette, Mariné háziasszonya szelíd jószággal megkérdezte tőle, hogy vajjon meglehet-e élni a képekből, vagyishogy mi a garancia a két szoba bérére: mert ugye *fix* az nincs! Adrienne hangosan nevetett s nyomban kifizette a félesztendei házbért.

Mariné erre azonnal följebb tölta homlokára a szemüvegét, külön tiszta tollbokrétáért szaladt, hogy a „művésznő képeit semmi porszem ne érhesse soha, olyan drága kincsek azok.“ Adrienne áthallotta a falon, amikor uzsonnánál két másik Marinéninek suttogta ájuláshoz csodálattal.

— Ki hinné ugyan, hogy csap egy kis festéket ide, egy kicsit oda, aztán a vászonra kezegeti így-úgy? Nem is munka az, nehigyjétek. Sokszor csak nézem: ő nem látja, kis repedés van az ajtón. Egy régi szobaúr repesztette meg, amikor nagykabátjának szöveget vert vele. Szóval csak nézem sokáig. Hát csak áll, látom. Áll az állvány előtt, egyet hátra lép, egyet előre. Némelykor oldalra, de némelykor meg sem mozdul. Aztán a feje hajlik egyszer előre, egyszer hátra, egyszer oldalra. Van

úgy, hogy danolgat, van úgy, hogy füttyölget, van, hogy csend van nála és szólni se lehet hozzá olyan mérges... Nem is felel mérgében, meg nem is eszik. De nem dolog az mégse, nem *munka* mint a varrás, a gépeles, a takarítás. Ki gondolná, hogy így megfizetik?! Egy félesztendei házbért, csak úgy egyszerre és csak nem is kértem. Volt nálam egyszer egy adótiszt, mindig csak úgy fizetett ha a főnökével fenyegettem. Volt egy bankos, az is. Volt egy tanár, az is. Csak bliccelni azt a házbért, háromszor térdeljen le a szegény házínéni, azt igen! Hát ez nem... És csak így jobbra-balra ken, csap, néz a vászon előtt. Ki gondolná, hogy mi mindenből meglehet élni manapság?!

— Most ez a divat — állapították meg a Mariné barátnői fösvény sietséggel szürcsölgették a kávé. — Régen a lakások falát pingálták ki, jó nagy virágokkal. Nálunk még a gang is girlandos volt. Most ezek a fiatalok síma falakat szeretnek, mint a vaj, vagy a tej. Akár meszelhetnék is... Hát persze, hogy kép kell arra, szép aranyrámban, sok kép! Azért fizetnek...

— Csak nem fest se virágot, se kismacskát, se kutyát, se szenteket, — mormolta a harmadik Marinéni túl a falon. — Nekem nem *zsánerom* az ilyen. Három szemüveggel se veszem ki, hogy mi van a képeim. Dehát, ha ezeknek a fiataloknak ez kell, csak vegyék... Még mindig jobb, ha fest, mintha énekel, vagy zongorát tanít, vagy gépen ír. Így legalább csöndben van.

— És pontosan fizet, — fejezte be Marinéni. — Ez lelkeim ugye mégiscsak a legfőbb a mai nehéz világban? Egy félesztendőt mindjárt! Ennél is inkább akár bizony énekelhetne vagy zongorázhatna vagy kopogtatna a gépen: én most már jól

megleszek vele. Hozzá nem is hívtam, maga választotta szabadakarattól...

— Szabadakarattól — sóhajtott Adrienne benső grimasszal a jégmadár és a páncélos ifjú lovag felé, aki mind őmaga volt. — Hangulatom szabad akaratából. De... A kis szónál hirtelen lehunyta szemét és összeharapta száját. Mint aki nem akar se látni, se gondolkozni, se beszélni. Amikor Hanna, kis kerek szuszogó Hannája körülnézett az alacsony falak között és gyors egymásutánban nyeldeste Adrienne cukorkáit, mint a fakadó víz buggyant ki lelkéből mindaz, amiről hallani sem akart, amiről nem beszélt, amiről nem kívánt gondolkozni. És ami mégis mindenek fölött, mindeneket irányítva benne élt és uralkodott.

— Ha meggondolom, a legnagyobb örültség minden: az is amit cselekszem, az is amit nem cselekszem. Az is, hogy itt élek ebben a göcsörtös városban, ahelyett, hogy utazgatnék, külföldre szaladnék, múzeumokat, kiállításokat, nagy mestereket tanulmányoznék. Legnagyobb örültség azonban ez a lakás itt. Hát hallgass ide Hanna? Tudod-e miért jöttem ide? Gyere: itt az ablak, ha ideférsz, nézz ki rajta...

— Nna — szuszogott Hanna a keskeny falmélyedésben orrával az üvegtáblára lapulva. — A látvány nem túlságosan gyönyörködtető. Egy lapos sárga fal, itt veled szemben. Hogyan is tudtad kivenni ezt a lakást? Ez a fal ott túl, annak a másik háznak a fala! Én agyaggal dolgozom, de az ott, utálatos... Aztán csupa vedlett, alacsony, öreg ház. Csak éppen az kis domb, oda-fenn, meg a kis Boldogásszony kápolna... Nem mondom *abban* van valami. De ahhoz odakell

jönni az ablakhoz és ha te könnyebben ide is férsz... Nna, én meggondoltam volna...

— Én viszont nem tudok gondolkozni Hanna. És örült vagyok, világ bolondja, ha úgy tetszik. Mert látod, engem éppen ez a sárga fal hozott ide. Ez a lompos, unalmas házfal, a többi kis alacsony ház között. És a kis domb is, a kopár oldalával meg a didergős Boldogasszony kápolna. Hát ne vess ki Hanna: abban a házban sokat megfordult egyszer valaki. Idejárt, itt beszélt, itt nézelődött. És a kopár kis domb oldalán is, meg abban a didergős kápolnában is...

Hanna csaknem megfult akkor. Holott a cukorkáról is megfélelkezett.

— Te? Te? Hogy éppen te?

— A jégmadár, meg a páncélos ifjú! — bólintott Adrienne gúnyoros mosolygással meg valami tehetetlen megadással. — Éppen én... Úgy látom, most már rámegy az egész életem, nem tudok rajta változtatni, meg nem is akarok. Senki sem hinné, senki se gondolná, de Hanna én halálosan boldogtalan vagyok, sőt mi több boldogtalan szerelmes vagyok. És jól érzem magam így, *boldog vagyok a boldogtalanságomban*...

— Nahát! — robbant ki Hannából a kíváncsiság. — Rém érdekes. És ki az Adrienne, mondd nekem, ki az? Esküszöm, becsületszavamra, senki-nek sem mondom el!

— Úgy beszélsz, mint egy bakfis. Vagy egy kis varrólány, ámbár talán sokan vannak köztük, akik ezért megsértődnének. Hát mit változtat az mindenben, ha én neked itt most elmondom, hogy ki az, hány centiméter magas, szőke vagy barna, kövér vagy sovány? Regényhős az nekem amúgyis, úgy amilyen. Életem megrontója — mondtam

volna úgy harminc esztendővel ezelőtt gondosan nevelt házileány minőségemben. Átkom és áldásom — mondom ma én, kitéphetetlen gyökerem, meggyógyíthatatlan sebem, elevenen égő gyűlöletem és mondhatatlan boldogságom ha nem is látom, ha soha nem jön, ha soha nem ír, ha soha nem hív... Mit gondolsz Hanna, vajjon mit festenek én nélküle? Kövér kismacskákat, piros pipacsokat, harsanó rózsákat, hasas köcsögöket, karcsú vázákat, vadvirágos réteket, csergedező patakokat, aranyhajú Madonnákat, gödröcskés Jézuskákat, csupa csepegő giccset, másolását hatalmas művészek teremtőerejének. Így: én vagyok, így alkotni tudok, mert szenvedek, mert lelkemet valóban hét tör járja át újból és újból. És most, hogy itt vagyok, itt, ezekben a szobákban, szemben a sárga fallal, a túlsó ház falával, ahová annyit jánt, a kis dombbal, a kis kápolnával, melyeket úgy szeretett, itt rajban zsong bennen a téma, meg se kezdhetem az egyiket, már ott tolakszik, ott zümmög fülem mellett, követelözve akaratosan a másik, a harmadik, a negyedik... Hát igen Hanna: más asszony csókol, ölel és szeret. Én festek, én...

Hanna akkor ezerszer esküdött, hogy senki-nek se beszéli Adrienne titkáról, de az első ismerőstől ezt kérdezte zihálva, fojtott izgalommal:

— Nem tudod kicsoda Adrienne szerelme? Vagy nem tudod, ki lakott a Bazilika utca huszas számú házban? Ündök sárga ház az, ránézni se lehet...

— Börtön az — nevelték Hannát. — Hát nem tudod, hogy a városi börtön? Megfordultak ott a rabokon kívül katonatisztek, tanárok, bírák, ügyvédek, papok. Urak és parasztok mind. Talán valamelyik fegyenebe szereímes...

— Már nem lakik itt — legyintett Hanna. — Már elment onnét.

— Akkor jól viselte magát, leülte büntetését, megjavult, kiszabadult... Adrienne képes rá, hogy egy fegyencet szeressen...

— Azért is boldogtalan akkor — bökött Hanna a homlokára. — Már értem az egészet. Egy fegyenc! Hát persze... Vajjon lopott, csalt, sikasztott vagy talán ölt is? Szegény, szegény Adrienne, igazán mást érdemelt volna! És hogy még boldog a boldogtalanságában?... Már értem a képeit is... Csak boldogtalan ember festegethet folyton szürkét meg feketét, hozzá aki ilyen fiatal és ilyen szép, mint Adrienne. De azért érdekes ugye? Egy szép, okos, tehetséges fiatal nő, aki boldogtalan! Akkor én inkább megmaradok az én kövér kis kutyáimnál, macskáimnál, vízhold lányaimnál. Én nem vagyok boldogtalan és én nem is nézném mindig egy börtön falát!

Ezt aztán körülbelül ugyanígy meg is mondta Adriennek.

— Börtön az Adrienne! Gondold meg a régi, városi börtön. Keress magadnak más lakást vagy utazz el.

Adrienne gögösen elfordult, hanyag kézlegyintéssel simítva végig Hanna kerek vállán.

— Gondolod, hogy az használ? Gondolod, hogy elszaladhatunk önmagunk elöl? Hogy nem vesszük magunkkal keserveinket, szomorúságainkat, szenvedéseinket a világ másik végébe is? A boldogtalanság különben is tartósabb, mint a boldogság, hűtlenek könnyebben vagyunk mint hűek...

— Hát jó, — sóhajtott Hanna elnedvesedő szempillákkal. — Ha neked jó így, rajtad nem

lehet segíteni. Akkor csak maradj ebben a két kis egérlyukban, zárkózz el, nézd a városi börtön falát, mert akit szeretsz, itt élt egyszer. Egy fegyenc. Szathmáry Adrienne! Nagy Isten? Hát lehet egy fegyencet szeretni?! Egy rabot?!

Adrienne hullámozó nevetéssel csaknem elfuladva nevetett.

— Fegyenc? Rab? Ó Hanna, én vagyok a rab, csak én? Mert nem tudok kiszabadulni, elmene-külni önmagamtól... A sárga fal még inkább jó nekem, jó, mert betakar, megvéd, elélem áll, bekerít, visszaröpíti gondolataimat is. Nem érted Hanna? Nem? Hát persze... A sárga fal...

Aztán szembe fordult Hannával, felsugárzott a jeges keménység, átizzott körülötte és arcára szorította két kezét, kissé ringatózva, mintha táncolni indult volna...

— Ott, a sárga falnál, abban a kis boltívben, ott megcsókolt egyszer. És éppen akkor harangoztak fenn a dombon a Boldogasszony kápolnában... Te, Hanna!

— Szörnyű — sóhajtott Hanna és nagy, kövér könnyecseppek csurrantak végig zsírpárnás, kedves, kerek arcán. — Fogadd részvéteimet drága Adrienne... Egy börtön falánál csókolózni, a boltívben, ahol a börtönőr álldogál. Dehát ha rab volt vagy fegyenc?! Igazán borzasztó. És éppen ennél a sárga falnál, ott túl?!

Adrienne arca furcsa grimaszba rándult. Mintha sírás avagy nevetés vonaglott volna rajta. Kicsit legyintett is lemondón, mintha azt mondta volna: hiábavaló igyekezet, reménytelen minden kísérlet, kár lenne a szóért és úgysem beszélhetnék el mindent!

Belebújt hát a két kis szobába, összehúzott

szemekkel festeteteti és rajzolt, néha-néha átszaladva Mariné pendülő muzsikáló órájához, avagy a faerkélyes körfolyosóra. Hogy napok, hetek, hónapok szaladjanak el mellette és felette: nem is figyelte.

De a sárga fal az útca túlsó felén, némelykor egyidőben átlátszó fehérséggel villogott, valami féktelen széles vidámság harsogott róla s Adrienne többször felkapta fejét.

— Vajjon ki énekel? Vajjon ki muzsikál?

Ha figyelt, csak az óra pendülését hallotta s az utcán tovadöcögő tejeskocsik nyikorgását és a puha suhanású autók szisszenését.

— Már tavaszodik Adrien kisasszony! — mosolygott Mariné. — Nem látja? Az ember észre se veszi és már itt is van. Még a börtön fala is nevet ilyenkor az örömtől...

Adrienne szájába harapott...

— Tavasz! Hát akkor azt hallom én is. A tavaszt...

Akkor mintha megrezzent és kicsire húzódott volna. Félt az új színektől és hangos vidámságtól. Félt attól a nyugtalan, határtalan izzástól, ami égből, földből áradt; emberek és állatok nagy újjongásától. Az őszben és télben el tudott feledkezni önmagáról, balga bánatáról, de a tavasz és a nyár vad fájdalmakkal szaggatták évek óta.

— Csak elbujhatnék valahova — mormolta makacs méreggel. — Csak sötétség lenne mindig körülöttem: sötétség, köd és homály, amibe beletakarózhatom...

De egyre világosabb, egyre sugarasabb lett a levegő. Az alacsony házak felett fecskék cikkáztak, egy-egy aranytollú rigó is átröpült a kék égbolt alatt. Hanna és több jóbarát toppant Adri-

ennhez dúzzadó hátizsákkal, szöges cipőkben, tarka szoknyákban, vaskos botokkal.

— Gyere te is Adrienne. Hagyd itt az egérlyukat meg a pemzlit. Gyere a hegyekbe, erdőkbe...

Adrienne szíve megvonaglott. Szárnyakat kívánt magának, repülni szeretett volna, színek, ízek, illatok csábították. De a papírhulladékokra gondolt, amelyek a kirándulás útját jelzik az erdőkben s a hegyekben, zsíros morzsák, tojáshéjak, almacsutkák! És Hanna meg a többiek kapkodó zshivaja! Ő egyedül szeretett járni erdőkben és hegyekben, egészen magányosan, akár a temető-kertekben. Társaságban eltudta viselni embertársait, de a szabad határok között soha!

— Nem megyek! — jelentette ki szilajon. — Hagyjatok engem...

S mikor hagyták és elmentek Hannával sér tetten, Adrienne lába megvonaglott a keskeny padozaton: ha most, így egyszerre, hirtelen, fűben zsendülő gyepen, sárguló réti utakon járhatna újból! Két kézzel magához ölelni fakadó faágakat, széjjelbontani feslő rügyeiket és felszippantani a nedves, zöld levélkék ízét, mogyoróbarkák, kökényágak, vadcseresznyevirágok fanyar illatát érezni...

— Mindegy! — fordult el az ablaktól, melyből Hanna tömzsi alakját látta még a kis tarka menet közepén. — Így nem. Így soha...

* * *

Két nap múlva furesa lapocskát nyujtott át Mariné, kissé méltatlankodva.

— Tessék nézni! A póstás is morgott: nincs most farsang mégse, kérem!

Vastag rajzlapból kivágott levelezőlapocska volt. Egyik oldalán csábító virággirlandos zöld

vadászház, fűben heverésző, hátizsákon szunnyadó túristákkal. A másik oldalon egymásbakacskarिंगózt nevek. Középen kövéren, határozottan Hanna betűi:

— Sajnálhatod Adrienne! A fiúk harmónikát is hoztak, reggelig táncoltunk és pezsgő is akadt. Itt tanyázik most a hegyekben Hermann Balázs is, tudod, aki a művésziskolát vezette egy nyáron és fegyenceket is rajzolt a börtönben. Ő rajzolta a lapot is, mikor mondtuk, hogy neked írunk, aztán elment. De később küldött két üveg pezsgőt, hogy igyuk meg az egészségedre... Te, Adrienne hallod, én most már mindent értek... Te Adrienne: ez a Hermann Balázs cigányokat fest az erdőben. Majd szóval többet, mert már nincs helyem a többieknek.

A többiekre azonban nem volt kíváncsi Adrienne. Kis malacok, apró macskák, kislibák és kutyuskák sorakoztak a kartonon, meg félrecsapott kalapú ifjak és virágcsokrot szorongató lányok: a vidám kirándulás hősei...

Adrienne szeme előtt táncolva lobogtak a sorok. De csak két betű égett előtte világosan, csaknem lángoló lobogással: Hermann Balázs!

Vékony ujjja akaratlanul ceruza után nyult és ráhajolva íróasztalára, mappája szélére rajzolta sokszor egymásután: H. B. — H. B.

De Mariné még kíváncsian ott álldogált mögötte és arra legyintett.

— Bolondság! — mondta furcsa rekedtséggel felnevetve. — Jó, hogy nem mentem velük. Sosem szerettem az ilyen hangos kirándulásokat...

Marinéni arra itt-ott könnyű fejcsóválgatások után átvonult a maga muzsikáló órájához. Adrienne akkor nem bírta tovább. Mint a pattanásig

feszülő zsák zuhant az asztalra, két kézzel tenycrebe szorítva a kis tarka, bolondos lapot, szorosan igen szorosan Hermann Balázs nevére hajtott arccal.

— Gyűlöllek! Hogy gyűlöllek, ha tudnád: amiért így szeretlek...

Szeme száraz volt, mégis sírt. Teste mozdulatlan maradt, mégis reszketett. És szemben, az utca túlsó oldalán vakítva sugárzott a sárga fal. Minha símogatta, ölelte volna. A kis boltív is mintha megmozdult volna: Adrienne válla meg-rándult: maga mögött érezte szorosan a falak szelíd melegét és két kar kemény, forró szorítását. A kopár dombtetőn fázósan fehérlő Boldogasszony kápolnában harangozni kezdtek elfolyva, halkan úgy mint akkor, a régi csók közben...

— Nem birom tovább — ugrott akkor fel háját hátrarázva, könnytelen sírását visszanyelve. — Nem birom! Látni akarom! Látni és nézni legalább akár messziről is. Ó te! Te!

Az alacsony falak között nyulánk férfialak magaslott, puha szürke ruhában, széles aláhajló kalapban, kíváncsi zöldesszürke szemekkel, kemény, mégis kislejtűs szájjal. Adrienne két karja kinyult, teste vágyón megingott a kapaszkodás és gyöngesség gyámoltalanságával.

— Mariné! — kiáltott csaknem sikoltva. — Mariné!

Az öregasszony titkos rémülettel de kíváncsiságtól izzón topogott körülötte...

— Csak szóljon kedvesem. Tudja, hogy Mariné szereti magát, friss zöld borsót főzök ebédre meg csirkét is, ahogy szereti... Drága bizony, de hátha már jövő tavaszon nem ehetem belőle, hát

mért ne vegyem meg, nem igaz? Csak szóljon Adrienne kisasszony szóljon, mit akar még?

Adrienne mintha nem is hallotta volna. Szekrényéhez sietett, majd a barna kommode-hez. Aztán vissza a festőállványához, az íróasztalához, meg a festékes kazettához.

— Csomagolni szeretnék Mariné. Hol vannak a bőröndjeim? Jaj, nagyon sürgős Mariné, szeretném ha segítene. Vagy talán nem is kell. Vagy talán egy hordárt. De nem, inkább egy taxit? És hol a menetrend? Vajjon vonaton lehet odajutni vagy autón?

Mariné hol kinyitotta tenyerét, hol összecsukta mindkettőt.

— De ilyen gyorsan Adrienne kisasszony? Most kezdődik a nyár, nálunk csak most lesz igazán szép. Majd virágoznak a petuniák az erkélyen. Minden este magam öntözgetem, szeretem hallani mikor sír a föld a nedvességtől... A bőröndök a padláson vannak és nekem nem szabad lépcsőt járnom, mert szédülök és szívdobogást kapok. És Borbála nincs itthon, kimenőt adtam neki, a keresztlányához ment szegény. Tetszik tudni az ilyen magányos öreglány igen ragaszkodik a családhoz. Keresztlányának most született az első gyereke és Borbála még a télen elkéretőzött tőlem. És nem szeretek a taxiállomásra se menni, utálok a benzin szagot, Adrienne kisasszony. És most ebédidő van és a hordárok minálunk tizenkettőkor étkezni szoktak... Menetrendet kérem uram halála óta nem is láttam... De hova is akar menni Adrienne kisasszony? Megjöhet a csomagpóztás. Biztosan kapok még máma a falun lakó nővéreméktől, ők igen jómódú emberek: gyümölcsös, majorság, kert, minden... Szí-

vem fáj sokszor az öreg házunk után, de tetszik tudni, ezegény jó uram utálta a falunkat. Mit akarsz ott? Mit akarsz avval a várfészekkel — dörmögött rám ha mindig mondtam, hogy menjünk oda nyugdíjba, János. Most lenne már rántani való csirkém is, Adrienne kisasszony...

Adrienne akkor már a szekrényhez szaladt, kis fekete lakk bőröndjét húzta elő határozottan és elszántan, Maodiné önvallomását figyelemre se méltatva.

— Ez is jó lesz. Fehérnemű bőven elfér benne, egy pongyola, meg egyszerű kis ruha ami a hegyekben kinn falun szükséges és a két munkaköpenyem. Egyiket mossák, másikat használom. Festéknek, ecsetnek ott a kis kazetta. Mariné, most még csak a sofför hiányzik, egy autó Mariné, aztán már rohanok, indulok is!

Gyöngyszín bőre vöröslött mint a vér, két lilábajátszó kék szeme elszántságtól csillogott, csaknem egészen feketén. Fiókot nyitott és csukott; ruhákat emelt és rakott; gyors, lihegő mozdulatokkal.

— Azért annyira mégse siessen Adrienne kisasszony — pislogott Mariné. — Nem jó az ilyen szelesség. És zöldborsó lesz ebédre meg rántott csirke. Ha nem is kaptam még faluról azért van. Vettem a piacon a reggel. Olyanok voltak mint a töltött galamb. Sajnáltam levágni bizony, de mindegy. Isten azért teremtette az aprójószágot, hogy az ember elfogyassza, egészséggel nem igaz? Jó ebédünk lesz Adrienn kisasszony, utánna alszik egy nagyot és aztán is indulhat ha épp akar.

— Nem! — kiáltott Adrienne szilajon. — Nem várok! Egy percet se várok Mariné. Mert ha én

várok, akkor gondolkozom, akkor mindent előszedek magamban miért volt így és miért nem amúgy és a vége az lesz, hogy felvetem a fejem és azt mondom: nem! Ha beleszakadok, ha belehalok akkor sem... De most nem akarok gondolkozni Mariné, akkor vége mindennek és most vagy soha... Most vagy soha.

Mariné kis madárfeje jobbra-balra hajlott. Öreg arca szomjasan megtárult és két kicsi savószínű szeme szikrázva csillogott.

— Ahán! — hunyorgott ifjúi csillanással. — Már értek mindent Adrienn kisasszony. Ott van valaki ugye? Már várja is magát, ugye? No a csirke nyomban kisül, a borsó már puha, szép finom zöld petrezselyemmel pároltam, győzik szagolni a szomszédban. De még csomagot is kapok náma: az éjszaka zöldgyepen jártam álmomban és virágokat láttam. Tessék nézni már jön is a csomagos koci...

A zöld koci valóban jött, de nem állt meg Mariné háza előtt. Csak odatúl a sárgafalnál.

— Nna! — legyintett arra Mariné és a konyha felé indult. — Nna, nem baj...

Adrienne akkor már dúdolt. A sárga fal odatúl, mintha nevetett volna harsogó diadallal. Egy katicabogár röppent befelé a felnyitott ablakokon és zümmögött, zengett halk durúzsolással csöpp feketepettyes szárnyaival. Valami vad részegítő illat szállott a nyomába: illat, melynek nemcsak ízét érezte Adrienne, de mintha harsogó, különös dallamokkal robbant volna alacsony szobáiba. A Boldogasszony kopár domboldalán czernyi szín, szétszedhetetlen ízék, megfoghatatlan hatalmas hanghullámok...

— Tavasz van és nyár lesz lassan! Nyár! —

rázkódott végig roppant lendülettel, mámoros kábulattal. — Nyár...

Autóberregés hallatszott. Adrienne csaknem kitörte az ablakait, míg felnyitotta. Festékes palettával kezében integetett:

— Kérem szépen! Kérem szépen...

Az autó nyomban megállt. Fényes feketehajú férifej bukkant ki a volán mögül.

— Parancs, már állok is...

— Csak egy pillanat — hadart Adrienne. — Egy pillanat és már indulhatunk.

A soffőr vidáman fütttyentett, hátratolta sapkáját.

— Várhatok éppen! — nyújtózott kényelmesen. — Nem hajt a török.

De Adrienne nem igen várakoztatta. Mintha titokzatos hangok süvöltöttek volna fülében, szívéből feltörve:

— Csak siess, meg ne állj, ne gondolkozz, fuss, menj...

Mariné jajgatva csapta össze kezét amikor előtte állt az alacsony, zöldre festett ajtók között.

— De ilyen gyorsan? És mit mondjak ha keresik, hogy hova tetszett indulni?

Adrienne erre nagyot nevetett. Széjjelmutatott a határban a városka körül trónoló hegyek felé...

— A nagyvilágba Marinéni! Túl a városon, be a hegyekbe. Majd írok ha odaérek.

Mariné még egyre a zöldborsót és gyenge rántott csirkét emlegette. Adrienne már belépett a kocsiba és elszántan hátrahajtott fejt a csipkével borított szürke plüss támlához. A szürke plüss már feketés volt és a csipke piszkos, Adrienne mégis megsímogatta ujjahegyével. A soffőr

kissé behajolt hozzá cinkos villantással két fekete szemében.

— Mégis, talán az irányt megméltóztatnék mondani: a nagyvilág ugyebár elég nagy önagyságam?

Adrienne nem tudott haragudni. A Boldogasszony dombja felé mutatott:

— Azt hiszem arrafelé kell mennünk. Ki a hegyekbe, valami szép, érdekes tájra, ahol festeni is lehet és nyaralni is. Majd valahol megtetszik nekem egy részlet, völgy, hegy vagy erdő és akkor majd megállunk, jó?

A soffőr Adrienne táskáját nézte. Kicsi volt ugyan, de finom és drága holmi. Nemkülönb a festékes kazetta is. Az utóbbi finom intarziás fa-munka. Felhúzta vállát és könnyedén bólintott.

— Tessék csak rábízni: tíz évig autóbussz-soffőr voltam a Mecsek vonalán, úgy ismerem az egész tájat, akár a tenyeremet. Marosa Lacival álmában is elindulhat önagyságam. Marosa Laci tudja mi kell a nyaralóvendégnek hozzá, ha szereti és keresi a szépet is... Marosa Laci közben állandósította magát saját fuvarozó vállalata van, de azért kegyedet szívesen kalauzolom!

— Köszönöm — csukta le szemét Adrienne, mintha váratlan kincshez jutott volna. — Köszönöm Marosa úr. Csak induljunk, induljunk gyorsan...

Adrienne arca csupa fény volt, csupa mosoly, csupa láng, de valami érthetetlen messzeség vette körül. A soffőr nyomban összevágta bokáit. sapkájához emelte két ujját és a volán mellé lépett. A kocsit hirtelen megrángott s rövid, morgó berregés után puhán, csaknem szállva gurulni kezdett az éles köveken. Adrienne teste könnye-

dén ingott, hajlott. A katicabogár most ott repdesett az ablakok előtt s némelykor bezümmögött a kocsiba is. Egy nyulánk, szürkeruhás, feketekalapos férfi alakot látott Adrienne becsukott szem pillái között: zöldesszürke szemű, keményarcú kisfiús mosolygású férfit.

— Látni foglak! — nevetett Adrienne hangtalanul szájára szorított tenyérrel. — Látni foglak Hermann Balázs!

Ujjai aztán elmozdultak szájáról és a poros ablaküvegre cirkálta a férfi nevének kezdőbetűit, Szép, sallangos kacskaringókkal sokszor egymásután ezt a két betűt: H. B. — H. B....

— Hát megyek! Ha nem hívtál mégis megyek. Ha nem írsz, ha nem jössz, most előttem leszek és nem menekülhetsz el. Vigyázz, most jaj lesz neked. Nem kíméllek többé, megkínozlak, megcsókollak, megölellek magam akaratóból... Cigányokat festesz, dolgozol. Tudsz dolgozni? Hát jó! Most vége a nyugalmadnak. Most én jövök Hermann Balázs és nem hagyom magam! Elég volt a büszkeségből, a daczból, a sérelemből: ha keresztül léptél is rajtam, hát megyek, felforgatom nagy nyugalmadat. Elhagytál engem Hermann Balázs, sokszor mondom magamnak: ez az igazság, nem is szeretted soha, különben nem bírnád ki nélkülem, a szerelmes nem tud lemondani... De mégis!... Hát mindegy, mégis megyek most. Mert szeretlek most is, mert te is szeretsz engem, hiába tagadod, hiába hagytál el. Megyek, megyek, megyek Há. Bé. — Há. Bé....

Két szeme sírt és nevetett egyszerre. Az autó egyszerre nagyot zökkent és Adrienne összeharapta száját. De ajaka olyan forró volt, hogy nem tudta őket csukva tartani.

— Még megállhatnék — lobbant át agyában világosan, keményen. — Még a városban járunk. Marosa éppen hátrafordult. Olajosfényű arcán széles mosoly ragyogott.

— Már csak egy-két perc és a vámnál vagyunk önagyságám. Itt hagyjuk ezt a kis piszkost. Tessék nézni az utcát, tessék csak? Ma csütörtök és a legtöbb házban babot főztek ebédre. Ott mennek a szemek szép csöndesen a folyókában. Egyik helyen fehérbabot, másik helyen tarkát...

Adrienne riadtan visszahúzódott. A házak fala a telt nyári ragyogásban piszkos volt, gyűrött és vedlett. Az a meleg, puha báj, ami ősziőben dermedt téli kietlenségben a szűk utcák és alacsony házak körül repdesett, most mind széjjelfoszlott.

— A városban csak ősszel, meg télen jó önagyságám — csavart a keréken Marosa. — De ilyenkor csak ki, ki innét!

Sűrű benzin és kátrányfelhő feketedett a házak fölött. A keskeny utcákon akkor pöfögött végig az aszfaltjavító gép, Adrienne orrához kapta kezét.

— Nem fordulok vissza, jöjjön aminek jönni kell, csak menjünk Marosa, menjünk.

Mintha soha nem látta volna még a kicsiny hegyoldalba kapaszkodó várost, melyet annyira szeretett s ahol élete utolsó éveit élte gubbasztva pihegve és álmos csöndességgel. Valami fojtott szegényes síránkozás szemezett a lapos utcákból, felkapaszkodó alacsony házak körül. Ásításnak, unalomnak, tehetetlenségnek és mérges haragnak foszladozó sűrűsége, fülledt és fojtott fulladása.

— Börtön ez — villámlott Adrienne lelkében kemény göggel s a szabadulás repítő erejével. —

Börtön, mint a sárgafalú ház. Csak ki, csak ki innét mielőbb.

De felhősen átsuhant lelkében az őszi és téli város képe is, melyet melegen dédelgetett magában. A puha árnyékok, a halk fénybe burkolt csöndes, álmos utcaszegletek és piros lánggal égő kicsiny ablakok mind valami védett meghitt ott-honosságot leheltek, hívták és oltalmazták. Milyen jó is úgy ülni vad téli viharok és szelek idején az ilyen láncszemekként szorosan egymáshoz simuló kisvárosi házak egyikében! Az ember érzi, hogy végig az egész utcán minden fal mögött világít a lámpa és minden alacsony szobában nyugalmasan pöfögve szikrázik a parázs. Nem is kellene semmi, csak egyik házban kinyitani egy kezét, csöndesen énekelni valami puha dallamot: jóságnak, testvériségnek, szeretetnek dallamát és végig, száz házban ugyanazt a hangot adnák vissza. De most, ahogy surrannak tova a fényben a koronyáreleji friss világosságban, mintha sírnának sorban ezek a békésen gubbaszkodó alacsony házak hosszú siralmas ásítással tátognának a szűk torkú utcák. Ó most csak ki, ki innét Marosával! Teste, lelke nyújtózni kíván, titokzatos dallamokat követel; fény, szín, illat után vágyakozik; újulásra sóvárog lábujjától hajaszáláig. Nem tudta külön bontani magában a benne áthasító zavart: egyszerre látta maga előtt Hermann Balázst a titokzatosság fátyolával csillogó tájban s egybe olvadtak hegyek és völgyek, mezők és erdők akár a kisgyermek mesevilágról alkotott fantáziájában. Benzin és kátrányfüst feketedett a kocsi előtt és pöfögve, morogva forrt az olvadó aszfalt.

— Csak már kinn lennék innen Marosa. Csak el, csak el...

* * *

Marosa csöndes mosollyal ült a volán mögött. Csaknem mozdulatlanul, kemény, egyenes karokkal irányította a kocsit. Időnként a kicsiny ablaküveg előtt csillogó keskeny tükörbe nézett: a tükör visszaadta a kocsi belső ülését és utasa hol izgatottan figyelő, hol mérges türelmetlenséggel világító, hol álmosan unott arcát. Adrienne a pöfögő kátrányforraló gép láttára gyorsan lelecsukta a szemét és Marosa elégedetten bólintott.

— Alszik. De majd felébreszem én. Majd!

Még a város határában jártak: teherautók, parasztszekerek, veritékes utasokkal megrakott autóbuszok között. Egy-egy kígyós szisszenéssel tovacsusszanó bicikli, csillámló úri fogat és féltő gondal tartott magánautó hagyta el Marosa kocsiját, melyre szívből büszke volt és amelyet őszintén szeretett rossz kerekei, zörgő ablakai, ócska fedele ellenére.

A táj itt sima volt, lapos és unalmasan vigasztalan. Marosa észrevétlenül rátette széles barna tenyerét a sebességmérőre, előre igazította egy lehelettel és erre a rozoga kocsi szállani, repülni kezdett, puhán, szinte a levegőbe emelkedve. Királyi pillanat volt ez és Marosa ravaszul hunyorgatott a keskeny tükörlapra. Adrienne odabenn kissé fölemelte fejét és mint álomból ébredő zavart csodálkozással pillantott körül.

A széles síkban nyílegyenesen szaladt a tejfehér porral borított út, két oldalán lombos szederfák sorában. Itt-ott a mélyben a halványzöld mezőkben fehér házsorok, kicsiny faluk élesen égre mutató templomtornyok szikráztak s néhol feketén, mogorván roppant szirénák sötét árnyéka a város körül zakatoló ipartelepek hegyei.

— Maga igazán kitűnően vezet Marosa.

A fehérlő falukból ezüstös harangszó, az ipartelepekről mérges szirénabúgás hangzott.

— Semmi az nekem. Akármilyen ócska tragacsnak látszik is, nem adnám a kocsimat semmiért... Figyeli önagyságám, hogy veszi a fordulókat? Egy lehellet és mi már túl is vagyunk. Holott veszélyes út ez nagyon önagyságám: egyre több az emelkedés ha nem is látszik. Mert most már lassan, pillanatról pillanatra felfelé megyünk ám, a fák mindig kisebbek lesznek nézze csak önagyságám.

Adrienne azonban nem tudott nézni semmit. A puha suhanás, az egyhangú táj, a sebes iramodás megfárasztották és elálmosították. Feje elgyengülve hullott a fakó plüsspárnákhoz és a megviselt csipkehuzathoz. E pillanatokban aludt Marosa kocsijában: Hermann Balázsról, a vidám levelezőlapról, Hannáról, Marinéről és erről a váratlan vad rohanásról elfeledkezve... De Marosa néhány ügyes és észrevétlenül lágy forduló után mégis megkoppantotta az ablaktáblát és kíméletlenül rákiáltott utasára:

— Ébredjen önagyságám! Aludni ősszel is lehet, benn a városban meg télen, ha fúj a szél és hull a hó. De itt? Most?

Éles füttyel fejezte be a szónoklatot. Még hátra is fordult, jó erősen be a kocsiba és Adrienne feledhetetlennek találta ragyogó, rajongó csaknem gyermekesen boldog arcát.

Mintha egy régi kisfiú nevetett volna a borostás, árkos fekete férfiarcból. Egy kisfiú, aki neki szabadulva a városi határok börtönös falaiból és vakációzó örömmel újjong fel a szabad tájak között.

Adrienne feje mozdulatlan maradt csak a

a két szeme nyílt fel. Nőtt, kerekedett, tágult káprázva és értelmetlenül: mintha álombeli táj sugárzott volna eléje. Aztán a két keze nyult fel; az ujjai, különös vibráló mozgással akaratlanul a festékes doboza, ceruzája, vázlatkönyve után kutatva valamely sürgető belső reszketéssel.

Szélesen széjjelhúzódo, csaknem kíméletlen göggel ágaskodó makacs merészséggel a síkságból felkönyökölve, mintha az eget akarná elsőtétíteni — kékesfehér hegyoldal szegte be a határt. Tetején háromszor behorpadó, éles völgyekbe szakadó, csodálatos és különös tölgyfákat ringató hegyoldal.

— Akár egy bástyával — Ébredezett Adrienne előrehajolva a kocsisüléséről mámoros csodálattal. — Mintha egy külön országot, külön birodalmat zárna el, nem gondolja Marosa? És nézze, még virágznak a fák: az az alacsony ott, az a bokros, azt hiszem galagonya. Kész, eleven csodálatos díszlet ez Marosa, a festő se tud szebbet, higgye el...

Marosa elégedett büszkeséggel bólogatott. Mintha az egész hegyet ő alkotta volna.

— Nagyon jó, önagyságám, — nevetett suhancos kedvvel. — A festő se tud szebbet! Ámbár most van odabenn valaki a völgyben, a Hármass hegy völgyében...

Különös volt, Adrienne gyöngén elpirult, de Hermann Balázs mégis elmosódott előtte. Csak ez a furcsa, büszke, kemény, égnek ágaskodó bástyás hegyoldal uralkodott el benne, apró bokraival, suhogó tölgyfaival, bársony zöld hajlásaival, szelíd kis szőlőskertjeivel.

— Hármass Hegy! — susogta sokszor egymás után, mintha szerelmese neve lett volna. — Ne álljunk meg kicsit talán Marosa?

Marosának nem kellett biztatás. Már ugrott is néhány csavarintás után kifelé a gépből. Füle mellől cigarettát kapott, rágyújtott, aztán Adrienne ajtaját nyitotta fel.

— Ha tetszik, ebédelni is lehet odalent — mutatott a hegy lábánál cakkosan hosszúranyúló falu felé intve. — Jó kis strand is van, ügyes kocsmárosné, művészek is akadnak együtt most sokan...

Adrienne riadtan szívéhez kapott. Hanna kerek arca lobbant ki a fehérlő házak közül.

— Ne! — intett ökölbe szoruló kezekkel. — Nem akarok most senkit... És... Hermann Balázssal is egyedül akarok találkozni, ne lássa, ne hallja senki ha ráköszönök, ne is tudja, hogy jövök, megakarom lepni, lassan mögéje kerülni valahol a tájban, valamelyik völgyben, réten vagy erdőszélén... Ne...

Marosa mindebből nem hallott semmit. Nagyokat nyelt a cigarettából, furcsa mámorral sápadt arcán, sötét, fáradságtól véreres szemeiben. — Önagyságám jól mondta: olyan ez a hegy éppen, mintha egy országot, egy birodalmat zárna el.

— Úgy biza kéröm — dünnyögött egy reszelős öreg hang a halkán ringó bokrok közül. — Hegyháti országot. Hegyháti magyarok országát...

Nyakig hulló őszhajjal kerített, borostás barna férfiarc nézett rájuk. Keskeny, igen sötét, sarlósan kanyargó, sűrű szemöldökök alól kisütő szemekkel, görbén hajló, horgas orral, kissé előreugró kemény állal. Kezében cifrára faragott kampós bot, barnára cserzett hatalmas csizmái előtt bozontos fekete kuvasz.

Adrienne csaknem felsikoltott. Két kézzel kapott a vénemberhez.

— Maga is? Ugye maga is odavaló?

A vénember büszkén sercintett. Aztán feljebb tolta hosszú, kenderszín haján kerek, zsíros kalapját.

— Már én csak idele a Hármass Hegy alá, Heténybe...

— Pásztor! — magyarázta Marosa zsebében kotorászva és egy szál cigarettát a vénember felé nyújtva. — Biztosan disznót vagy birkát őriz...

— Nem is szép kisasszonyokat — hunyorgott az öreg. — De mast má azt se, mert nyócfan felé ballagok, osztán ugye csak rossz az ember lába, Kisgyerek koromtól egyre csak föl-le a Hármass hegyen. Veszettül magos ám hajják, csak kezdjék megmászni... Hozzá hol birkák, hol disznók ahogy éppen sora gyütt. Most má aztán csak sétálok evvel a Borzassal e. — Merhogy nyugdíjba vagyok, ötven esztendő után a kösség megszavazta nekem a pihenést. De Borzas nem nyughat. Borzas nekiszokott a Hármass hegynek és még télön is, hajják-e, még télön is vicsorog rám, rágja a csizmám sarkát: hogy hallod-e Péter, Ormándi Péter már nem indulsz utadra? Hát még ilyen ajándékos szép napon? Ugyan ki gunnyasztana a padkán, nyomná a házfalát? Merhogy nyócfan esztendő? Azért én is elhajtom még a kondát meg a nyáját, de cigárettázni azt nem tudok. A kis bojtár majj inkább, a Pusztai Ferkó. Majj annak adom Isten fizetségével...

Adrienne nem győzte hallgatni. Külön íz, külön szín, külön zamat volt ebben a beszédben: rövid, kemény mondataiban, készséges áradásában.

— Biztosan sok mesét is tud maga Ormándi Péter? Csak leül úgy este és mesél, mesél ugye?

— Hát! — piroslott az öreg, barnára égett szikkadt arca. — Mikor a cseléd annyifelé jár, hegyekben meg erdőkben, mezőkön meg réteken: csak fölszödöget magába mindent akár a virágokat a kislány keze... Ez is megmarad, meg az is. Az erdő is szól egyet meg a madarak is... Csak így ni bizony, ilyen csöndesen itt nálunk, Hetényben...

Marosa Adriennehez hajolt. Úgy a füle felé sűgva magyarázza halkan.

— Büszke nép ez nagyon önagyságám. Úgy tartják és úgy hiszik, hogy a honszerző ősök vágták ki a falut a hegy lábánál, hogy örködjenek.

— Nobizahát! — emelkedett kissé Ormándi Péter válla. — Nem is a cigányokkal gyöttünk mind. Az első vezéré volt barra lenn minden, Hetény vezéré ám! Még a Borzas is tudja, ugye szó-gám?

Borzas nyomiban engedelmesen ugatni kezdett. Sivalkodó heves kapkodással, mintha azt mondta volna egymásután igen sokszor: Bizony, bizony, bizony...

— Akkor talán én most itt maradok Marosa, — simított végig Adrienne a homlokán, mert kicsiny szédületet érzett. — Ha a művészek is itt vannak, a barátaim. Adja csak a táskámat, kazet-támat, köpenyemet.

Marosa kissé tanakodott.

— Talán mégis körülnézne tovább is önagyságám. A Hármass hegy mögött kezdődik az igazi. Ugye Ormándi bátyám?

— De itt a világ közepe mégis! — morgott az öreg néminemű bizalmatlansággal nézegetve a lakktáskát és a finom intarziákkal díszített ka-

zettát. — Arra túl Hegyhátország, itt benn a Högyben a forrás aki négyfelé folyik a világ négy tája felé, mert itt a világ közepe...

— Lesz szíves ugye? — fordult hozzá Adrienne kedvesen egyre melegebb sugárzással két ibolyaszín szemében. — Segít nekem ugye? Maga megy előre Ormándi bácsi, én meg a nyomába. Olyan szállásra mennék, ahonnét lássam ezt a hegyet, ha fölélbredek akkor is. Aztán maga beszél, mesél ahogy tetszik én hallgatok és nézek. Köszönöm Marosa úr, köszönöm és mivel tartozom?

— Nagyon sajnálom — morgott Marosa, — a legszebbet sajnálom önnagyságám. Az egész utat fel a hegyekben, túl a Hármaskő oldalán. Mikor autóbust vezettem csak mondtam, itt a hidas völgy, itt Zobáki puszták, itt a Singödör, itt a Hodács, itt a Barnahegy, itt a Babina, itt a Mária-völgy, itt a Zobák puszták, itt a Singödör, itt a Kőrösi malom, a Kápolna domb. De legtöbbször aludtak vagy csak bámultak akár mondtam volna: itt egy zsák krumpli, itt egy zsák zab... Szívemből sajnálom önnagyságomat. De ha kell, ha parancsolja, egy telefon és jövök. Hatszázhatvanhat! Nem lehet elfelejteni kérem: Hatszázhatvanhat! És tíz pengőt kapok most, ha lehet apróba, mert sehol se tudnak váltani ilyentáiban: falukba csak vasárnap akad náluk sörfogyasztás és némiképp szomjas is vagyok önnagyságám...

Adrienne fizetett és felírta a telefonszámot.

— Ezt igazán nem lehet elfelejteni, de azért mégis. Én most talán egész nyáron egy helyben maradok itt ha megtalálom a barátaimat. De azért mégis: Hatszázhatvanhat... Köszönöm Marosa úr, nem fogom elfelejteni. És menjünk akkor Ormándi bácsi, menjünk együtt. Olyan

maga mint a mesebeli manók, csak éppen óriásformában.

— Magyarok vagyunk mink — morgott Ormándi Péter kézbe kapva a fényes lakk táskát és az intarziás kazettát. — Szintiszta hegyháti magyarok. Mink nem adtuk össze magunkat se törökkel, se tatárral, se svábbal, se ráccal, pedig vol itt mindegyikből elég. Ki szegény, most ki gazdag. Ki birtokon belül, ki azon kívül. Ki szánt, ki bányába jár. De magyarok, csak magyarok egy szálig szép kisasszony! Nó induljunk Isten nevébe: még dél van, de azér könnyen ránkestelődik, ha így mélákokodik... Osztan merre tartsunk kihön, hová? Ismerőshöl, jóbaráthol?

— Se ismerősöm, se barátom nincs a falujában Ormándi bácsi — nevetett Adrienne. — Csak valahol itt a hegyben, a völgyben olyan városiak. Asszonyok is, meg férfiak is. Azoknak is van ilyen mint nekem — mutatott az intarziás kazettára. — Festik a tájat, a határt, a völgyeket, az erdőket. A Hegyet.

— Az, — legyintett Ormándi. — Egy bokrot vagy fát, vagy egy sarkot valahonnan. Csak Isten tudja azt egyben megnézni szép kisasszony, csak Isten... De a kicsi ember, akár a Borzas csak lihög a hegyen meg a völgyben meg mindenfelé széles határban, hogy a nyelve lóg belé... Hanem azér csak gyűjön. Láttam én azokat, akikre maga gondol, arra benn vannak a Püspök erdőben, Jantay erdész úrnál. Jantay erdész úr most a lábát gyógyítja mer a télen szarvaslesen megsörétezték, győzi forró vízben áztatni. Valami barátja van most nála, minden cigányt odaállít a bokor tövébe, azok vigyorognak meg dalolnak és rézkrajcárt kapnak. Az úr, Jantay erdész úr barátja meg csak

pingál. Föl-le huzgálja a pamacsot, oztán csak-hogy nem szólnak azok a bagós cigánypurdék... Hát csak győjjön, győjjön szép kisasszony. Borzas, vidd az irhát, mer belédugok. Nincs itt malac, ne vicsorogj, se birka semerre, csak a szép kisasszonyt vezessük most, mer még eltéved a Hármas hegy oldalában.

II.

A Püspök-erdő, ahova öreg Ormándi ballagott Borzassal, a táskával és festékes dobozzal, időnként hátra-hátra nézve, megállva és maga körül kanyarintva széles ívben a göcsörtös pásztor bottal: szűk volt és keskeny. Két oldalról akár a harapófogó, éles hegyoldal meredezett; gyér, félősen reszkető ifjú erdőkkal. Pázsitja barnászöld volt és száraz, akár a moha. Helyenként acélszürke és krétafehér kövek meredeztek ki belőle s lenn a völgy mélyén akár egy reszkető ezüstsín szalag, keskeny folyóka csillámlott. A habok pezsege haraptak egymásba, roppant sietséggel, mintha mielőbb, mielőbb kiakartak volna érni a hegyek közül, széles, tág síkságok, idegen, ismeretlen tájak felé. A folyókában is ugyanazok az acélszürke és krétafehér kövek, melyek a hegyoldalakon, egyik másik akkora mint egy szék avagy egy asztal. A víz kristályos tiszta, fényes és gyöngyös.

— De nem egyforma ám mindenik patak — sietett a magyarázattal öreg Ormándi Péter. — Ez itt, akár a szűzlány, kezes, meg sima. De van olyan is, mint a harapós boszorkány: bőg, rikácsol, karmol egyre. Benn a hegyben azt híjják Rikájjónak. Ott tuggya olyan sűrűségben keveredik egybe, meg olyan istentelen magosságban sziklák meg kövek között, hogy nem győz napvilágra

jutni. Marakodás, veszekedés hallatszik arrafelé, mintha egymás húsába marnának mind a vizek, kiket a Hármashegy méhe fakasztott. Megin van olyan, aki szelíd és meleg, két partján virágok nyílnak, imádságra meg énekekre gondol a háborgó lélek is. De van olyan, egészen benn tuggya a völgyben, a Máréban, az akár a tükör. Még katicabogár se száll el fölötte soha, meg pille se, egyetlen egy se. Se béka, se kígyó, se giliszta benne.

Adrienne szeretett volna leheveredni a szűk völgyben tovaszikkrazó folyóka partjára, a görcsösgyökerű fűzek tövében hátrafeszített karral égre bámulni, egybe olvadni a földdel, nappal és az éggel. Ha most egyedül volna táská és festékes doboz nélkül, magányosan a hegyoldalak között és Hermann Balázs jönne valahonnét! Ūristen? Vajjon hogyan tudná egybe kulcsolni a két karját? Repülne vajjon, avagy csak állana mozdulatlanul, térdben, bokában megroggyanva, szörnyű izgalomtól fűtve, örömtől hasogatva, félelemtől dermesztve? Ūristen mi lesz az első szó, melyet mondani fog neki? Nevet, csodálkozik avagy megdöbben?

— Siessünk talán Ormándi bácsi — nyujtogatta Adrienne a nyakát. — Én nem látok erre még semmiféle vadászházat. Csak a két hegyoldalt meg a rétet, a völgyet, meg a folyókat.

— Hát osztán? — hökkent vissza Ormándi Péter. — Sokkali? Még neki se kezdtünk igazába! Jantay erdész úr barátja az már korán hajnalban végigjárja az egész völgyet meg fel a hegyre, a Hármásra, még a Zengőre is.

Adrienne egyszerre megállt. Valahol a völgy

mélyében magas férfialak sötétedett komoly, elgondolkozó léptekkel, jobbra-balra tekintve.

— Hermann Balázs — sikoltott valahol igen mélyen Adrienne s nem tudta, hogy torkában avagy a szívében érzie a fullasztó szorítást, újongásnak és félelemnek vad keverékét. — Hermann Balázs...!

Ormándi Péter megcsóválta fejét.

— Bök a cipő ugye? Hát ilyen kicsibe nem is lehet a hegybe járni. Csizma kell ide leginkább, vagy olyan szöges bakancs, mind a bányászoknak. Az az úr is ott, aki gyün, az is azt húzott ám...

— Én nem bírom tovább — lehellte Adrienne és két kézzel kapaszkodott a lecsüngő fűzfáágakba. — Én most itt... meghalok, meghalok — ez volt az egyetlen éles és világos gondolata míg nézte, nézte a völgy mélyéből közeledő magas férfialakot. — Édes Istenem meghalok! Nem bírok tovább lépni, nem bírok menni, egy lehelettel se: most megnyílik a föld, látni fogom, ránézek, jaj mit mondok neki? Mit tudok mondani annyi év után? Te voltál a hibás, csak te Hermann Balázs. Mért nem hívtál, mért nem jöttél, mért nem írtál? Azt akartad, hogy azért mégis menjek, hogy azért írjak, hogy azért hívjalak? Hát nem! Akármilyen utolsónak tarthatsz, én azt nem teszem. Inkább haljak meg, inkább pusztuljak bele. Úristen! Ne jöjj közelebb! Összeesem, ne szólj hozzám, nem bírok a szemedbe nézni, holott mindig látlak, a két szürke szemeddel, ahogy nézel és ahogy hallgatsz... Vagy maradj...

— Nem bírom — csattant hangosan, mire Ormándi Péter letette a lakktáskát meg a festékeskazettát, kicsit Borzas felé rugott. — Várjunk kicsit, ülünk le, vagy mennyünk az erdőbe.

— Iszen nem is süt a nap ide. Majj akkor én viszem magát kisasszony. Csak ne féjjen! két kost is vittem én egyszer a vállamon, pedig azok mérgesek ám nagyon. Csak kapaszkoggyon jól a nyakamba, ne fétsen, erős vagyok én még nagyon. Nő, csak kezdje...

Adrienne két szemén könnyfelhő reszketett, öreg Ormándi megcsóválta fejét.

— Csak görcs ne rángassa szép kisasszony! Azt nem birom nézni. Meg a sírást se, hajja. Akkor inkább itt hagyom a kuffert, szaladok az úrhol odale, az még gyógyítani is tud, sokan híjják is, ha valami baj van a faluban, habár senkise ismeri; egyszer itt van, aztán megen túl a hegyen. Egyszer az erdőben a cigányoknál, aztán meg valamelyik mezőben trágyáthordó parasztok, meg kaszálók között a réten.

Már emelte is a két öklét jó szorosan, hogy kiáltson, hogy hívja. De Adrienne erősen rákapaszkodott.

— Csak hagyja. Ne! Ne! Ülünk inkább a hűvösbe, maraggyunk ott a fák alatt, nem akarom, hogy lásson, nem akarok beszélni vele. Magamba akarok csak, magamba Ormándi bácsi...

Az öreg kissé hallgatott. Aztán valami mély, nagy megértéssel legyintett.

— Én is úgy szeretek szép kisasszony. Csak magamba mindig. A pásztorember meg is szokja, míg jár-kél mező, erdő, völgy, rét, domb, meg hegy között. Akkor csak üjjön itt a fűzfák alatt, én majj hasalok a Borzassal, a pakkot a bokorba teszöm. Jó lesz így? Ormándi Péteren nem fog ki senki, csak nyughasson szép kisasszony. Hagyün az úr, ránézök, csak bökök a kalapomon, bár igen szívezzavú ember, meg is föstött engem,

ahogy állok a Hármass hegy alatt a Borzassal, a nagy botommal. Aztán jó pipadohánt adott neköm, nem cigarettát. Okos ember tuggya, hogy a cigáréta csak suhancnak meg városi finnyásoknak való. Fődi ember az csak pipál szép kisasszony...

Adrienne csukott szemekkel ült. A fűzfa széles lombja némelykor arcához símult, a finom pelyhes levélkéek játékos szelídséggel átsímították bőrét, szemhéjjait. Mintha csókolgatták és vigasztalták volna.

— Gyáva vagy — harsogott belül szíve sarkában. — Tehetetlen ostoba gyáva. Eljössz, rohansz, szaladsz, szárnyakat szeretnél és amikor látod, amikor jön: futnál, menekülnél...

— De nem így! — vitatkozott kétségbesetten a rátámadó belső hanggal. — Nem akarom, hogy lássa, hogy érte, miatta jövök! Valami véletlenség kell, valami... — hogy arra foghasd! — nyelvelt a másik kíméletlenül. — Gyáva, gyáva, gyáva. Nem mersz szint vallani, nem mersz eléje állani, nem mered elmondani: nem bírom így tovább, szeretlek, beszélj, szeress, tarts magadnál... Ezt nem mered: csak kerülgetni, sunyin, ostobán, felvetett fejjel, hogy a véletlenség, hogy nem is tudtam, hogy itt van, hogy nahát, ez remek igazán... Minden varrólány tudja ezt Szathmáry Adrienne és vajjon mivel is tartod többre magad másnál? Mert festettél néhány rozoga fahídat, rajzoltál egy-két fekete bányászt, próbálkoztál a fény és árnyék végtelen és kifejezhetetlen különbségeivel, néztél a mélységek és magosságok felé?... Most lapulsz a fűben gyáván, mozdulatlanul ahelyett, hogy kitárnád karodat és szaladnál lobogó hajjal, fénylő szemekkel akár egy hatalmas pillangó és csattognál, kiáltoznál a madarakkal, a

habokkal ahogy a szíved diktálja, ahogy a szívedben érzed: Itt vagyok, megjöttem Hermann Balázs, Hermann Balázs! Há. Bé. — Há. Bé....

— Nem is gyün erre — morgott a füből megemelkedő vállal öreg Ormándi. — Ott fordul be a vágásba a cigánysor felé. Ott arra van egy igen nagy fa. Még szent László királyunk is ült alatta. Odamén az az úr is. Ott ül sokszor késő estélig, még azon túl is sokszor... Az is szeretet magában lenni, mind a kisasszony.

Az öreg arc fénylett. Adrienne világosan látta rajta a mosolyt, a bölcs öreg értő, elnéző mosolyát. Valami halk fájdalom mart át szívéen. Furcsa reszketés a gerincén.

— Ha most utánna indulnék, ha nem lennék gyáva, ha szaladnék, repülnék a nyomába!

De valami újjongás is kavargott a vacogás és szorongó fájás mélyén: megkönnyebbülés!

— Inkább csak úgy, ahogy én szeretném, ahogy elgondolom — ugrott fel a füzfa tövééről. — Valami ügyes, okos véletlenül keresztül. Hannáék már biztosan elmentek és egyszer, egyszer..

Hirtelen Ormándi vállához kapott.

— Egyszer majd elvisz szent László király fájához engem is? Én is ülök ott akár sötétségig is...

A férfialakot már nem látták többé. Eltünt, elveszett a szálas mecseki fák sűrű rajában, fénylő kérgük, földig hajló lombjuk, mind külön eltakarták, bekerítették.

— Meghötünk is akkor most már tovább — sürgette Adrienne az öreget. — Most már.

Ormándi Péter állt kicsit. Lassan vette vállára a fényes táskát meg a dobozt. Aztán csöndesen, könnyű bólintással az erdő felé intett.

— Nagyon haragszik rája? Vagy nagyon szereti?

Adrienne megdermedt. Fölöttük ragyogó fény-nyel, meleg sugárral ömlött a meleg nyáreleji napfény.

— De hiszen én? Én! Én nem is...

— Ne mongya szép kisasszony, hogy nem ismeri! — morgott mosolyogva az öreg. — Inkább talán nagyon is ismeri maga azt az urat, Jantay erdész úr barátját. Mer tuggya: a cseléd nem bújik el attól, akit nem ösmer, inkább megnézi magának, akár ember, akár állat. Csak akire haragszunk, meg akit igen szeretünk, az már más...

Adrienne nem védekezett. Tehetetlen, mély sóhajtással nézte végig a sötét fák rejtekét, melyek körülvették, eltakarták, elrejtették előle Hermann Balázst.

Öreg Ormándi nem szól többet. Egyenesen a völgy mélyébe mutatott kemény öklével.

— Ott majj maga is kap szállást. Van ott még egy kis jáger ház is, nem olyan nagy mint a Jantay erdész úré, de tiszta. És szembe nézhet a Hármashegy felé, ha felül az ágyán, meg reggel ahogy kinyitja a szemet. Nó Borzas, csak igyekezz. Szaporán, szaporán...

* * *

Levél se rezdült a fákon. Mély nyári csöndesség ereje lankasztotta a tájat. Adrienne szemei akaratlanul lecsukódtak, karjára fektette fejét és mintha halkan ringott volna a lassan lihegő föld.

— Itt megállt a világ Péter bácsi — szemezte susorogva fűszállal végighúzgálva fogai között, — vagy nagy temető kert lenne...

Ormándi megvető sarcintéssel méltatlankodott.

— Temetőkert? Erre a Csöngös-hegyen, a

Zengő töviben, a Dömösön, a Püspökerdőnél meg a Heróban? Tuggya maga, mennyi töméntelen kincs rejtőzik éppen a lábunk alatt? Szén, meg só, meg márvány, meg házhoz való kemény kü, aztán még talán vas is! Annyi mérnök járja ezt a kemény hegyoldalt, akár a fűszál. Egyik is, másik is kalapál, még szólni se igen lehet hozzájuk. Régen, mikor még csendörök nem voltak, csak pandurok, majdnem az egész falut bezárták mert sőt ájttak és jó drágán eladták. A só meg itt hevert a gödrökben! Állatnak, tehénnek sosem hoztunk mink boltbul, csak gyöttünk ide a Heróba és hordtunk amennyi kellett. És hogy temetőkert? Hát nem tuggya maga, hogy aratási idő van, nagy munka ideje? Most arra lenn törik magukat a népek mind a síkon, aki úgy fekszik ide a Hármashegyhez akár az én Borzasom a fák tövibe ha delelünk... Lejebb lássa szöllők is vannak: őszben annyi itt a nóta, hogy győzné utána fujni. Aztán télen! Mikor erdőre indulnak a faluból, fejszével, fűrészszel nagy csizmásan! Ropog a hó, csikorog a csizma, harsog a fa, ahogy nekiesnek a férfemberek. És hány szekér zörög át a nagy úton, egyik a másik után hosszú sorban. Csupa nagy-sipkás, birkabőr bekecses paraszt; pálinkát, kenyeret hoznak magukkal, akkorákat kijátanak, hogy akár trombitával se tudják különben... Hogy lenne temetőkert? Világ közepe, már mondtam magának: csak hallgassa a gyöpöt, mintha szív kopogna alatta: nagy-nagy szív. A világ szíve!

— Hermann Balázs szíve — gyulladt fel Adrienne két ibolyaszeme. — Az a meleg, nyugodt, egyetlen szív. Ó még egyetlen nap talán, csak egy délután és hallani fogja szép széles válla alatt,

ráborulva, fejét odahajtvá csöndesen, annyi idő után!

Olyan mély, olyan súlyos boldogságot érzett magában ebben a pillanatban, édességnek, láznak és várakozásnak sűrűségét, hogy percekig se tudott szólani. Végül is öreg Ormándi megunt a furcsa hallgatást és a völgy felé mutatott.

— Majj odalenn aluggyék, Relics erdészéknél a Püspökerdőben...

Adrienne szélesen fölnevetett. Csaknem megölelte a kenderszín hajú, borostás, a mesebeli bölcsre emlékeztető öreget.

— Hogy aludnék, mikor maga beszél nekem Ormándi Péter bácsi? Inkább olyan az eszem, akár a beretva, minden szavát magamba veszem és sokára, igen sokára is tudni fogom még.

Szapura, kissé ijedt, szaladásnak tűnő lépteiket hallottak a fák puha szőnyegéről. Kicsiny, keskenyre aszott, sápadtbarna arcú öregasszony kukkantott ki a bokrok közül, valami tág, különös röbbenéssel keskenyen vágott sötét szemében.

— Décsértessék — hadarta selypegve nyugtalan pupillákkal Adrienne meg öreg Ormándi felé. — Fölíjdtam csaknem, föl bizony...

— Hát nem láttál engem? Meg a Borzast?

— Bizony nem láttam — hadarta az öregasszony, kutató pillantással, valami furcsa, megvető bizalmatlansággal Adriennre, hogy az lustán fölágaskodott és kényelmesen megnyújtózott, tobzódva a fényben, szabad határok lendítő káprázatában. — Gombát szedegettem meg epergyöt. Aztán igen siettem, mer láttam, hogy erretart az erdész. Má csak nem öntöm ki a kosaramból kit annyi fáradsággal találtam! Inkább meg se állok Hetényig...

És olyan sebesen, akár a mókus az ágon, már tovaillant rövid, széles, sötét szoknyájában, egyszer-egyszer még Adrienne felé fordítva meg-meg csóválva csipkésen szegett, fekete kendős fejét.

— Ez a Siró Sári — magyarázta Ormándi Péter büszke morgással fogai között. — Egész Hetényben meg talán a Hegyháton a legokosabb asszony! Ének meg nóta mind a fejiben, ennek akit még kisiskolás korában tanult. Aztán mese meg öregek tudománya. Prosenciót is vezet ez, a Zengőbe szent László király fájához, meg az egregyi Mária szent kútjához... De orvossághoz is ért, jófiúveket szed a hegyben meg a réten. Úgy ismeri a fiúvet meg a virágot, akár a gombát meg az epergyét vagy a vadalmát.

Adrienne ujjai megremegtek. Ennek az éles, okos öreg asszonyi arcnak vonásai zsongtak benne, küszán megfoghatatlanul. Az okos, furcsa, keskeny szemei, bizalmatlan pillantásai, aszott de kecses kis alakja, ahogy szállt, sietett röbbenve a hegyek alatt szeszélyes vonalban, széles csíkban elnyúló fehér falu felé. Borzas akkor viasorgó ugatásba kezdett s Adrienne engedelmesen a völgy felé indult Ormándi után.

* * *

A ház, benn a Püspökerdő mélyén, a két meredek hegyoldal között hosszú volt és keskeny. Elől a hegyes homlokzaton kemény vaddisznófej sötétlett. Végig a ház hosszában futó tornácon kitömött madarak, rókák, görények. Adrienne akaratlanul nyakába húzta fejét.

— Csak ne féjjen semmit: jágerházon kell az ilyen; különben csak annyiba vennék, akár a parasztokét. Kocsmán is ott a cégér, meg a malmon is ugye a nagy kerék! Jantay főerdész úr házá-

ban csupa nagy szarvasagganacs van, majj föl-
ökleli aki bemén. De tudok egy másik vadászhá-
zat benn egészen a hegyben, annak a tetején egy
egész szarvas van kifaragva... Erdészek szeretik
az ilyent. A jágernak nem marad az agganacsból, az
csak az uraké, neki jó a róka, a görény meg a
rigó... Aztán izé, virág is van itt ölég, nézze
csak, pingáni se tud senki szebbet.

Adrienne fel is lélekzett: a hosszú tornác
falnyi széles párkánya roskadásig rakva virág-
cserepekkel. Piros, sárga meg kék virágok, vidám
tarkaságban, mintha egyenesen szembe nevettek,
szembetrilláztak volna a töméntelen kitömött tro-
feával. Mintha azt kiáltoták volna csengve és
bongva: miénk az élet, ti már bevégeztétek. Mi
látunk, mi érzünk, bennünket szeretnek és tőle-
tek félnek...

A ház udvarán földighajló repecskes törzsű
diófa szélesedett olyan lombbal akár egy erdő. A
fa alatt kerek malomkőasztal...

— Mer itt is malom vót régön — magyarázta
Ormándi. — Ez a víz akkora malmokat hajtott,
hogy a szót se hallotta senki. Aztán a mónárok
elunták magukat benn a hegyekben: se ház ugye,
se falu, se templom sehun, csak fa meg víz meg
vadak, és elhagyták a vizimalmokat. Majj ha be-
sétál egészen a hegyekbe, talál belőlük eleget.
Itt-ott még darálnak is, jobbra svábok tuggya:
magyar nem bir úgy megmaranni egymagába
mindig... Gőzmalmok vannak tuggya mostanság
mindenfelé, aztán a kis malmok mint ez is, ki
erdész ház, ki csőszgunyhó, ki meg csak úgy egy-
magában mélézik...

— Ūristen! — sóhajtott Adrienne titkos, rej-
tett vággal. — Ha egy ilyen elhagyott magányos

házba élhetne Hermann Balázssal! Ha nem látnának soha mást csak erdőt, fákat, vadakat, hegyoldalt meg a serregő, susogó kristálytisztá hegyi patakot? Vajjon eljönne, eltudna, vele jönne Hermann Balázs? És tudna vele élni, csak vele, mindig, így a csöndben?!

Ormándi mintha látta volna Adrienne rejtett gondolatát, vidáman hunyorgott.

— Van úgy tuggya, sokszor így nyáron, hogy gyünnék. Ketten! Valahonnét messziről. Városból talán vagy idegen országból. Egy férfiember meg egy asszony. Osztán nem szólnak senkihez, nem mennek sehova, csak bebújnak az öreg malomházakba. Csak akkor járnak a faluba, ha tejet vesznek meg húst, meg kenyeret. Pénzüik is van nekik, még hozzá sok. Osztán úgy lógázik a kezüket, összefogják az ujjukat és nevetnek meg dalolnak a réten. Vagy fekszenek az erdőn meg a patak partján. Mint a fészekmadarak. Csakhát ha gyön az ősz, a tél: istentelen hideg nálunk a tél, szakálla nyöl a hegynek akár az öreg Istennek — aztán csak vicsorog a szél, Borzasom vakkantani se mer, — akkor bizony akár a vándormadarak, elszállnak azok is. Akkor csak magukban guny-nyasztanak sorra a vén vízimalmok itt.

Adrienne szelesen végigsimogatta a ház oldalát. Még az arcát is odatapasztotta a repecskés vakolathoz.

— Én nem mennék el soha Ormándi bácsi. Én nem félek a téltől, és szeretem ha dermedt a föld, jégcsapos az eres, vattás az erdő és hull, hull a hó... Én mindig, mindig itt maradnék, ha...

Ormándi az erdő felé bökött, ravasz mosolygással.

— Az az úr is azt mondta mikor először itt

járt és álltam előtte a hegyoldalon a kampós botommal görbén, egy félnapig. Hogy egyszer majj télen is itt lesz, akkor báránybundát húzzak meg a kifordított süveget. Azt mondta én leszek akkor a képen Hetény vezér, aki idevezeti a hegyekbe a magyarokat... De biza nem gyűtt még egyszer se. Város az csak város ugye! A sok kő meg a fal nem engedik át a szelet. Nóbiza majj a Hármas hegyre, meg a Hegyhátra következik valaki a télben... Mikor katona vótam tuggya, a városban.

Szerencsére nagy morranás következett, Borzas egy másik fekete borzassal állt szembe, az ugatásra kacsák hápogtak, kiscsirkék sivalkodtak, egy hosszú, gondosan kefélt vizsla is belebömbölt mérges acsarkodással. Aztán egy kerek, piroskendős asszónyság csapkodta kezét.

— Treff, hallod! Itt maradj! Meg te Bogár, héj te taknyos! Vicanéni szaladjon, mind fölfalják a kiscsirkéimet. És a kacsák, Vicanéni a kacsákat megüti a guta. Tiszta szemet kapnak, csupa kukoricát, siessen Vica néni! Kács, kács, kács...

— A jágerné ténsasszony — bökött feléje Ormándi Péter. — A Relics jágerné. A Relics tuggya rác, de jó ember, hagyja a parasztokat, nem sajnáli ha megrakónnak egy-két fuvarral. Van a püspöknek ölég még, az egész Hegy az övé! Ezer meg ezer hód erdő! De a Relics is érti a módját, ahány erdész, mind meggazdagszik, tuggya. Hozzá valamikor benn Mecskében híres bandája is volt, az egyik Relicsnek. Nó tuggya most má csak egy kis fával bibelődik az is. Mióta országút van a hegyekben, meg gépkocsi, hát má betyár sincs, rabló sincs, egy se, sehun. Egy-két szekér fa, aztán kész. A parasztok minden héten fordulnak egyet, a

jägerok meg talán mindennap. De marad még a püspöknek ölég, hagyja csak!

Relicsné közben a kapuhoz érkezett Vicanéni-
vel együtt! Relicsné két kézzel integetett Adrienne
felé. Vicanéni lomposan, öregesen széjjelnyílt
szájjal nézte. Relicsné fiatal volt, kerek és friss.
Apró fekete szemei nevetősen villogtak, kis göd-
rök táncoltak a kemény, gömbölyű arcában és sok-
szor magára legyezett köténye sarkával. Vicanéni
vén volt, ráncos és fogatlan. Kissé oldalra haj-
totta fejét, akár a süketek és meghúzkodta ken-
dője csücskét.

— He! — motyogta. — Vendég biza tés-
asszony. Szép kisasszony vendég ám!

— És hozzánk? — csicsergett Relicsné. —
Éppen hozzánk ugye? És honnét ha szabad kér-
dezni? Éppen most köpültünk friss vaját és
máma számócánk is lesz az ebédhez, uram már
elküldte a cigányokat, ők tudják legjobban a vá-
gást. És kacsát is vágtam éppen, van hetven
darab. Mondtam Vicanéninek reggel, én nem tu-
dom: zöld réten jártam álmomban, meg piros virá-
gokat is láttam, máma öröm ér engem, meglássa
vendég gyün...

— Marinéni is azt mondta a reggel — nevetett
Adrienne. — Ő is örömet várt, aztán én fogtam
magam és otthagytam mindent, rántott csirkét és
a zöldborsót.

— Teszik szeretni? — nyomakodott Relicsné
Adrienne közelébe és kötényébe törülgette tömzsi
ujjait. — Nem győzzük szedni a kertben, annyi
van. Hiába, erdei föld! Mondja is mindig a doktor-
né nagyságos asszony benn a faluban, ilyen kertje
mint Relicsnének nem igen akad. Meg aztán banni
is kell vele ugye Vicanéni? Jantay főerdészéknél

külön kertész is van és napszámos meg cigán, éjjel nappal. Mégis eszi a mérek Frau Bábit... Nekem mindenből előbb van. Az az úr, aki most náluk nyaral, mer festi a hegyet, meg a cigányokat, meg az erdőt, tegnap is ideküldött friss zöld borsóért. És csirke! Jaj mink már húsvétkor is rántottcsibét ettünk, ugye Vicanéni?

— Hát — bólintott az két ujjá közé csippan-
tett alakkal. — A Bábinak meg csak akkor kőtek!

— Akkor jó — vágta el az ismerkedési szó-
áradatot Adrienne, mert már szédült és minden-
nemű zavar közben mely érte, melyben reszke-
tett teste lelke, egy kissé gyomrát is kezdte érezni.
— Akkor én most itt maradok, ha nem kórnek
túl sokat, illetve én megtudom fizetni, amit kér-
nek. Egy szobát szeretnék kedves Relicsné asszony,
olyan szobát, amiről a hegyet láthatom meg az
erdőt. És valami kis ennivalót. Más aztán nem is
kell itt. Egyszer sokat beszélek, aztán megint
semmit...

— Akkor majj én! — ragyogott Relicsné. —
Én mindig szeretek beszélni. Úgyis itt az erdőben
sokszor azon kapom magam, hogy kakukkolok
akár a kakukmadár. Vagy a kacsákhól, csirkékhől,
kismalacokból, tyukokból szólok.

— Értik azok is a szót! — dünnyögött Vica-
néni és Ormándihoz húzódott kissé. — Csak mink
nem értünk őket ugye Pétör?

Ormándi kissé megrántotta a vállát és hüm-
mentett.

— Én megvótam velük ötven évembe míg
jártam a hegyoldalt. Én danoltam, kajabátam, szó-
tam, jót, rosszat, ők meg rőfögtek, bégettek ahogy
vótak. Sose veszekedtünk, annyi igaz...

Relicsnével gyorsan megegyezek. Nevetsége-

sen kicsiny összeget kért. Adrienne még ráduplázott, mire Relicsné hevesen tiltakozott.

— Csak a Frau Bábi miatt azt is! Mer az mindig mondja, hozzánk akkor se gyün vendég, ha füzetünk neki. Nem nyaralóhely. Hogy ide a Mecsekbe úgyse gyön senki. Frau Bábi messziről gyött, valahonnan Tirolból, mondja mindig. Jantay főerdész úr hozta egy őszkor, mer akkor még élt a felesége és azt is Tirolból hozta és beteg volt szegény és azt akarta, hogy örüljön Frau Bábinak. A főerdészné nagyságosasszony — szép, szelíd asszony volt, sokat énekelt az ablakba mindig — rá tavaszon meghalt; frau Bábi megitt maradt. Mindig kicsinyli a mi hegyeinket, meg az erdőket, hogy Tirolban az ő hazájában ott az igazi. És ott még télen is vannak fürdővendégek, nekik is penziójuk volt fenn, valami Alm, forralt bort csináltak minden este meg harmónikáztak... Most, hogy a főerdész úr idehívta a barátját és az azt mondta, hogy mindenfelé festegeti a hegyeinket, erdőinket és mindenfelé mutogatja, hogy megismerjék, megszeressék és ideszokjanak, akkor csak nevet jó nagyot frau Bábi! Hogy sose lesz itt nyaralóvendég mint náluk Tirolban, meg túl az országon, csak nyáron jön egy vagy kettő hátizsákkal kirándulni... És akkor most kegyed? Jaj Istenem Vicanéni, még piskótát süssünk gyorsan, nekünk rétesünk lesz, de kegyednek....

Hasztalan lett volna a tiltakozás. Relicsné már a konyha felé lihegett, szűk, kerek kebleire feszülő piros ruhájában. Fenn a lépcsőkön hirtelen megfordult és vidáman összecsattantotta tenyereit.

— Siessen Vicanéni! Siessen. Hozza be ked-

ves vendégtünk táskáit. És tiszta vizet neki a mosdóba és várja meg míg parancsol...

Vicanéni ráhunyorgott Adriennere.

— Annyira nem vagyok ám süket. De a Bábi-nak beszél most! A Jantay főerdészékhöz, hogy azér van vendégünk mégis...

Adrienne nevetett.

— Mintha színházban lennék most — gondolta elrévedve. — Vagy moziban. Minden körülöttem, mellettem történik, mindent csak nézek, látok és figyelek.

Egy kissé szédült is. Annyi új íz, annyi ismeretlen váratlan szín harsogott feléje a körülötte történő áramlásból: idegen táj, ismeretlen emberek, akár egy egész ismeretlen idegen birodalom: falu, hegyek, parasztok. Mindegyik önmagában is egész, kerek és zárt s akár külön sziget lehetne gárdányi katonával, bevehetetlen és meghódíthatatlan erősség.

Nem tudta melyikre figyeljen, melyikhez forduljon. Hívta az erdők sűrű bársonyos mélye, hívta a selyemzöld rét, a serrenő patak, a mélán nyújtózó mezők és hegyoldalak. Hívták a virágok és hívták a madarak. Hívta a fény és hívta a tengernyi megfoghatatlan és visszaadhatatlan szín... Teste megnyúlt, minden tagja külön roppant egyet, ezer és ezer szem, ezer és ezer fül nőtt benne. Szerette voln megölelni a körülötte sugárzó mindenséget, de csak két kitárt karral tudott maga körül lendülni.

— Én talán sose megyek el innét Ormándi bácsi... Én talán mindig maguknál maradok Vicanéni...

Ormándi morgott valamit fogai közül és Vicanénire nézett.

— Városból gyűtt, börtönből. Kövek közül hát mér ne örülne az Isten teremtésének: hegynek, völgynek, erdőnek?!

* * *

Adrienne hirtelen, csaknem szisszenve kapott szeméhez. Körülötte homály volt, csaknem sötétség. Egyik kezével, ahogy megmozdult, hideg, kissé repecskes falhoz ért. A falból friss mész karcoló szaga hasított, meg valami könnyű, furcsa nesz valahonnét. Adrienne kissé figyelve könyökölt magasra néhányszor megfordulva és hosszú-hosszú percekben megtárgalt szemeit símogatta.

— Hát itt vagyok — gondolta könnyű bólintással a fekete homályban körülfordulva többször. — Itt vagyok bizonyos Relics erdészéknél, akiket még sohasem láttam, akikről ma reggel még azt sem tudta, hogy a világon vannak! Itt vagyok Isten kertjében a Püspök-erdőben, a Hármashegy és a Zengő tövében. Ha azt a lapot nem kapom, ha Hannának nem jut eszébe az egész... És ha tudnék, értenék a betűvetéshez, hát akkor most nyomban nekilátnék. Bár vajjon mit tudnék összehozni az egészből: mit beszélhetnék el, mit mondhatnék ki abból a bolondítóan érthetetlen felfordulásból ami Hanna lapja után elfogott? Nem lenne-e szégyen egyáltalán szavakat pazarolni rá? És lenne-e reá elég szó a világon?! Ahhoz a készülődéshez, Marinéni csodálkozásához, Marosához, a rohanáshoz, vén Ormándihoz, meg ezekhez a Relicsékhez itt?...

A falon túlról könnyű durúzsolást hallott. Telt, vidám asszonyi nevetést és kissé nehézkes, egykedvű férfi-dünnyögést.

— Relicsné boldog — bólintott a sötétben. —

Boldog, hogy van valakije, akit etethet, akinek beszélhet. Relics is boldog, örül az asszonya örömének... Ez a Relics...

Maga előtt látta az erdészt, ahogy hazatért a virágos kitömött állatokkal megrakott tornáczra két kutyával: egy törpeorrú iszonyúan kiállhatatlan buldoggal és egy fényesszőrű, okoszemű kis tacsóval... Alig látta meg őt, Relicsné többszöri sivalkolása és kézcsapkodása után hajolt csak meg és kívánta, hogy érezze jól magát a Püspök-erdőben: Isten kertjében...

Relics valósággal ecsetre született: gyönyörű, szálas, bronzbarna férfiember, haja kissé ősz és a két szeme szurokfekete. Válla széles és teste karcsú. Az asszony alig ért a válláig ahogy mellette állt, mégis, egy csöppet mintha a férfi megrezzent volna olyankor és arcát szemérmes mosoly futotta be.

— Sokat beszél, ugye? — nézett hasonlíthatatlan gyöngédséggel kicsiny, gömbölyű asszonyára. — Mer mindig csak magára van, én éjjel-nappal járom az erdőt.

Adrienne szíve felsajgott. Ha Hermann Balázs csak egyszer, egyetlen egyszer nézett volna rá ilyen elnéző, megbocsátó gyöngédséggel: a szeretetnek s együvé tartozásnak ezzel a kifejezhetetlenül finom kis csillanásával!

Künn, — hallotta Adrienne: összehajoltak a fák. Titokzatos, puha susogás hullámszórt végig az erdőn és a sűrű zöld zsalugátterek közül halk aranylás villant a csillagok — a nyári csillagok — millióinak fénye. Hol azokat, hol ezt a sűrű fekete homályt nézte, mióta csak Relicsné bevezette a vendégszobába és belebújva az ágyba, elfújta a lomposan lobbanó gyertyát.

— Most hát itt vagyok! — Egy hajlással, pár száz fával, egy kicsiny dombemelkedéssel alig pár méterrel csak Herman Balázstól. Ha elég bátor lenne, akkor most kiugrana az ágyból és mezítelen lábbal, egyetlen hosszú, testére tapadó ingében szaladna át ezen a réten, halkan susogó fák, aranyló csillagok között.

De két karja szorosan összeszorult két válla, forró két melle fölött. Nem tudott mozdulni se az ágyban. Csak nézte a homályt fájó szisszenéssel a tág szemeiben és szinte hallotta, megszámolhatta szívének dobbanását és ereiben átzúgó vérének ütemét. Vajjon miért is nem mer és nem tud megmozdulni és miért nem szalad át a réten? Relicsné megmutatta Jantay főerdész házát: kis szőlőskert közepéről kivillogó pirostetővel, sugárzó fehér falakkal, szép komoly sötétzöld zsalugáterrel. Ha akkor ott hagyta volna Relicsnét, akkor nyomban! Már alkonyodott és látta, jóságos Isten — látta Hermann Balázst. Lassú, komoly léptekkel jött lefelé a hegyoldalról, párszor a bokrokba kapaszkodva egy kedves, kedves fekete kutyával. Csaknem szembenéztek egy pillanatig: Hermann Balázs a hegy hajlásában, ő Relicsnével az erdő aljánál.

— Mindig járja az erdőt — mutatott felője Relicsné és ő nem mert megmozdulni, holott csaknem széjjelvetette karjait és szájából zengve, forrón kívánczolt a két szó, a név: Hermann Balázs...

... És most itt fekszik, megmozdulhatatlan forróságban, fájdalmasan felnyíló szemekkel s csak pár méter: tíz, húsz, harminc van csak köztük... Ha nem lenne ilyen gyáva, ha felugorna a síkos párnák közül, át a zsaluk között, a réten,

mezítelen talpakkal, egy szál, lengő ingében forró teste körül?!

De nem mozdul. Nem. Csak fekszik így és néz. És egy könnyet törtil le szeméről szégyenkező gyámoltalansággal.

— Majd holnap — sóhajt a mély sötétben tüzelő szemekkel összezsukhatatlanul forró ajakkal, loccsanva égő vérrel s valami halk, boldogtalanul keserves fájdalommal, mámornak és kinnak különös sűrűségével. — Majd holnap Hermann Balázs! A fénylő napon, künn az erdőn, a virághímes réten! Felettünk az ég, suhanó báránnyelű felhők, kékhasú fecskék, surranó katicabogarak, hártványos szárnyú pillék. Akkor Balázs, Hermann Balázs csak megfogja kezét, ránéz azzal a kisfiússal, boldog és diadalmas mosolygásával a kemény arcában.

— Hát eljött Adrienne? Eljött? Végre, végre. Csakhogy eljött, csakhogy.

Igen, ezt fogja mondani. Majd holnap! És mennek együtt összeérő ujjakkal, mintha szárnyuk lenne, lebegve valahogy ég és föld között. Aztán Balázs, — egészen bizonyosan, Balázs sosem volt türelmes természet — az első hajlásnál átszorítja a karját, magához húzza, a szép széles vállához és rácsókol. A szemére, a szájára, a hajára ahogy szokta. Avagy a kezébe emeli az állát.

— Mint az alma! — mondja majd különös fényvel a két szürke szemében mint régen — olyan az állad Adrienne, mint az alma. Középen kettévágott hamvas alma...

De lehet, hogy nem is vár a hajlásig, az erdőig. Lehet, hogy ott a sugárzásban, égő napban, a két összehajló hegyoldal között borulnak össze. Az erdőből hallani fogják a kakuk édes kiáltá-

sát, a rigók csattogását és azt a különös tengernyi felfoghatatlan édes neszt, zenét, muzsikát amit így most is a sötétben hall és figyel.

— Hermann Balázs! — nyújtózott a kemény párnák között a csillagok felé emelkedve. — Hermann Balázs! Te még nem is tudod, hogy mi lesz holnap...

Túlról a falon, Relicsék szobájából könnyű durúzsolás hallatszott, az asszony elégedett nevetése és a férfi komoly dünnögése.

— Holnap frau Bábit megeszi a penész: izenek az úrnak, hogy jöjjön hozzánk ebédre, ez a mi kisasszonyunk is föst. Hadd fössenek együtt, nem igaz János?

Relics erdész nem felelt. Erős, mély ásítása nyugalmas volt és gondtalan. Boldogság és békeség durúzsolt a falak között. És egy óra pendült meg édesen, halkán akár Marinéni szobájában. Csak éppen muzsikaszó nem következett utána.

Adrienne még ránézett a csillagokra aztán gyorsan szemére húzta a takarót.

— Holnap — susogta nyújtottan és hirtelen: mintha kútba zuhant volna — elaludt.

* * *

Ahogy reggel felült az ágyban, szép keményre tömött párnák, suhogófényű vászonhuzatok között s beleszipantott a keskeny, napfénytől átjárt ágyába, mintha szabad réten lett volna. Az ágy-neműnek friss víz, nap és könnyű virág illata volt. A keskeny, zöld zsalukat kívülről nyitották széjjel s Adrienne hallotta Relicsné készséges vidám hangját.

— Ne sajnálja tőle Vicanéni, csak nyissa ki jó szélesre azt a zsalugátért, hadd tuggya meg,

hol van: Püspökerdőt Isten kertjét reggeltől estig beragyogja a nap.

A hang kissé tompa volt, mintha finom szitán szótték volna. Általában, érezte Adrienne mióta ideért, hogy valami különös történik vele, nemcsak a látnivalók miatt, nemcsak a benne reszkető szerelmes sóvárgás miatt. A levegőben volt ez a szédítő, furcsa különösség. Mintha emelték és nyomták volna, ugyanegy pillanatban. Hangjára se igen ösmert, akár hangfogót illesztett volna szája elé. És amit lenn mondtak a völgyben avagy a hegyoldal egyik oldalán: az hosszan, csaknem zengve szállt tovább, talán még a tetőn is meghallották.

— Ma látni fogom! Teremtő Úristen, látni fogom végre! — Ezzel ugrott ki a virág és fény-szagú ágyból csaknem bele a zsalugáterekben át-sütő fénysugárba. — Talán már délelőtt, talán alkonyatkor, avagy inkább este...

De ahogy körülnézett, végig, a hosszú, csaknem karcsú ívben tova húzódó völgyben, mintha elfeledte volna Hermann Balázst. Vajjon kép ez, álom vagy valóság? Mesebeli tájat lát a gyermekek fantáziájával beragyogva, avagy itt van maga is, körülötte a régi malomház és a serrenő patak.

Sugár fenyők fenn a tetőn, suhogó bükkösök az oldalakon és lejjebb valamely csodálatos rend törvényei szerint alacsonyabb bokrok, egyik-másik még csupa habos virágfűzér. És egészen a völgyet érintve serény, szelíd gyümölcsfák; selyemzöld lombozatba rejtett apróka meggy, cseresnye és szilvaszemeket ringatva. A pázsit, végig a hosszú karcsú rétben akár a gyenge, lágy selyem; fényes és csillogó: végig behintve gyöngéd nefelejtsszemekkel, margaréta csillagokkal.

Valahol a délceg bükkösök felé ringatózva akácok puha, mézizű illata. Adrienne nem volt imádságos lélek fatális közöny és lusta egykedvűség kavart benne, de most valamikép mégis mintha megkulcsolódott volna a két keze.

— Ūristen! — dadogta megszedülve, rajongásnak és hálás újjongásnak lendületét érezve. — Milyen hatalmas vagy Ūristen! Milyen szép a te világod ahogy megteremtetted, milyen utánozhatatlanul szép! Ha egy kicsit, csak egy képnýt tudnék belőle visszaadni!

De öreg Ormándi furcsa, bölcs szavait hallotta gyors heves készülődés közebn.

— „Csak az Isten látja azt *egyben*, csak az Isten...

Többször felnyitotta festékes dobozát, színeket keresgélt, válogatott, aztán ecsetet vizsgálgatott és a palettát tapogatta végig. De hát hol szedjen ennyi zöldet, színeknek különös selymes, eleven keverékét? Ezeknek a színeknek amit odakünn lát a Püspökerdő hegyein, a sugár fenyők, suhogó bükkösök, szelíd gyümölcsöskertek között végig a nefelejtssel, margarétával borított réten: hangjuk is van, nemcsak színük. Zene árad belőlük, valami tündéri, lekottázhatatlan muzsika. Hát hogyan lehet egyszerre mindent a képre örökíteni? Vajjon megtudja festeni a habokat, ahogy egymásba harapva, csókolózva, csattogva, nevetve, mérgesen és diadalmasan szivárványos szikrázással sietnek az ércfényű és krétafehér kövek között? Vajjon a pázsitot, ezt a hol mohásan barna, hol smaragdosan harsogó zöld változatot, ingó reszkető virághímjével hogyan adhatná vissza a festék, ez a ragadós, olajos szegényes keverék? És hozzá föléjük azt a tündérien sugárzó, földi szem-

mel szétbonthatatlan napfény-sugárzást ahogy siklik, surran, csúszik a két hegyoldal között, pillanatonként váltva árnyékot és mélységet? És ni csak, bárányokat is lát a bokrok között, habfehér tavaszi bárányokat, édes csengővel nyakukon, nyujtott, félős, vidám bégetésükkel. És köztük egy-egy kutya torzonborz és bolondosan kedves, mint Borzas.

Csupa mozgalom, csupa lendület: képnek, rajznak örök ellensége. De ha még valamit össze is tudna fogni mindebből egy egy sarkot, egy-egy hajlást, a keretekbe illeszthetne is, vajjon hogyan tudná rálehelni ezt a csendességet mely behálózza a hangos szót, kiáltást meglágyítja és csak susogást, susogást hagynak meg belőle a hegyoldalak. Végül is mindent visszarakott, visszahányt gúnyoros és kaján vállrándítással:

— Ó anyag, kis hitvány eszközök ti!

S azon kapta magát, hogy dúdol, beleharap a friss lángosba, melyet Relicsné hozott széles fatálcán és hosszút, éheset kortyint a tejből.

— Frau Bábi már itt járt — cikáztak az apró fekete szemek és Relicsné szélesen, de mégis óvatosan ráült a magos divány sarkára, két kézzel is összefogva piros szoknyáit. — Hogy eper kellene a vendégeknek, friss szamóca a vágásból! Na — mondom Vicanéninek — friss eper, hát! Máskor nem kellett? Máskor nem gyött. Most láthatja, most fujhat! Hozzá látta, hogy az uram már reggel elment, ott jár mindennap a főerdészi irodába mennek a jägerok tuggya Frau Bábi. De a kíváncsiság, ugye kérem kedves vendégasszony, a kíváncsiság? Meg, hogy igaz-e hogy kegyed is festeni fog? Az úr ott náluk már át akart jönni kérdezni, nézni, hogy kicsoda, hogy mivel kollégák.

Adrienne nyílként pattant föl. A zsiros tej-fölös lángos csaknem megfullasztotta:

— Ne! — riadt vissza, akár öreg Ormándi mögött a füzesek között. — Ne! Nem akarom! Csak magamba akarok Relicsné asszony, így az erdőkben, a hegyekben. Nem, senkivel, senkivel...

— Csak élne itt kedves kegyed, csak élne mindig! És se éjjel, se nappal ne látna soha mást csak fát, erdőt, cigányokat, birkákat, parasztokat, ezt a két hegyoldalt meg az erdőt!... Frau Bábinak való ez kérem. Az nem szól egész nap akár kettőt se, csak néz, néz, mindig. Olyan szeme van, akár a savó és a száját is szorosan egybecsukja mindig... Mondom is az uramnak: ez illene hozzád látod, ez szeret itten, benn az erdőben, ennek még a rigó is sok ha szól... Deszka, — mondja rá az uram — nékem nem kellene ha magában lenne is a földön. Nem is asszony ez talán...

— Olyan a maga ura Relicsné asszony, akár fa — mondta elgondolkozva. — Olyan kemény, olyan erős és olyan csöndes is.

— Az — sóhajtott az asszony. — Csak pipál télen ha ül az asztalnál és forgatja az ujságot. Én már mindent elmondtam neki, a tehenet, a malacokat, a kacsákat, Vicanénit, Frau Bábit, a cigányokat meg a falubeli dolgokat, ő csak ül és fujja a füstöt. Mondom neki sokszor; te ember, te ember, hát miért nem szólsz egyet is? Elfelejtetted a beszédet az erdön? — Arra azt mondja, hát azért vettelek el, hogy te szólj helyettem. Bizony nem kellene neki soha a Frau Bábi...

Adrienne felét se figyelte, felét se hallotta. Haját fésülte, szép, aranyosbarna haját.

— Most nem tudom mikor kerülök vissza. Ne

is várjanak kérem, talán felmegyek a hegyoldalra, vagy egészen be a völgybe.

Relicsné akkor nyomban felugrott és szájára tette a kezét.

— Inkább majj estefelé kisasszony. Nyár van, ilyenkor a püspök sétál a hegyoldalon, a hegyoldal, a völgy az övé. Így nyáron mindig itt van és korán délelőtt sétál és imádkozik olyankor. Köszöntünk neki, mert szép kedves öreg püspök ám, nagy szemüvege van és szép piros gombok a ruháján. Mindörökké, mindörökké — így felel vissza mindig. De pedig nem is mindig köszöntünk neki dicsértesséket, hanem sokan azt, hogy kezeit-csókolom nagyságos püspök úr. Ha jó kedve van kérdez is, hogy mit csinálunk, hogy vagyunk, van-e kiscsibe és nem fáje lábunk? De azért minden nyáron megmondják az erdészeknek, bíróknak, hogy délelőtt ne járjunk az erdőkben, a hegyoldalon és ha látjuk a nagyságos püspök urat, hát messze kerüljük el, mert magába szeret az is... Ez az úr a főerdész úr barátja azér már volt nála, ebédre is meghítták. Frau Bábi akkor elment a kulcsárnéhoz, mert kíváncsi volt az ebédre... Az úr festett aztán a parkban meg a püspök úr édesanyját, a tónál. Mert tó is van a parkban, a hegy alatt. Éppen halakat etet, úgy festette meg, fölötte a fák, előttte a tó meg a halak. És piros virágok is. Kár, hogy a püspök úr nincs rajta, de az nem hagyja magát lefesteni.

Adrienne végül is elindult.

— Mindegy Relicsné, én nyaraló vagyok, én nem ismerem a püspök urat, ha látom elkerülöm. Nem kérek tőle semmit, nem fogom lefesteni és én is magamba szeretek, csak magamba Relicsné...

— De azér ebédre? — tátozott az asszony —

Azt ne tessék elfelejteni. Paprikáscsirke lesz kérem, paprikáscsirke. Mondtam is frau Bábinak, hogy a vendég úr is átjöhetne, olyant ő úgyse főz neki soha...

Adrienne akkor már kisuhant az ajtón. Mint ha kergették volna. Hogy éppen Relicsnénél találkozzék Hermann Balázssal? A paprikáscsirke mellett? Annyi év után? Annyi boldogtalanság, annyi sóvárgás után? És Relicsné nézze őket és beszéljen, beszéljen megállás nélkül, egymásba harapva a szókat akár a hatok odalenn a pataokban a kövek fölött? Hát le tudna nyelni ő egy falatot akkor? Tudna szólni egy szót? Jaj és mit, hogyan mondhatná, mivel kezdhethné: vádoljon és megbocsásson egyetlen pillanatban? Hogy minden benne legyen egyetlen szóban: szerelme és szenvedése, öröme és haragja?! Relicsné még néhányszor emlegette a paprikáscsirkét de Adrienne már a lécajtót csukta és égő arccal, kissé tájékozatlanul, elszántan és bátran elindult.

— Nem, Relicsné, nem félek — kiáltotta vissza csaknem esengve — inkább jó így egyedül nekem. Temetőben, erdőben mindig egyedül szeretek lenni, nem beszélni, nem szólni, csak hallgatni, hallgatni és nézni...

A hangokat lefogta, megcsendesített a két keményen, élesen ágaskodó hegyoldal. Adrienne megindult kapaszkodva, szilaj sietséggel. Hát nem, még nincs itt az ideje: ha már eddig várt, akkor most már nem engedi elrontani ezt a találkozást. Ünnepe lesz ez Hermann Balázs, egy egész élet egyetlen gyönyörű ünnepnapja...

A hegyoldal meredek volt, a moha síkos és a kövek itt-ott megfagyultak. Adriennek minden erejére szükség volt, minden figyelmére, hogy a

völgybe ne guruljon vissza. Egy hajlásból, összehoruló fák közül kicsiny barokkos kastély homlokzata villant, mellette magányos kápolna. Itt-ott szelíden, szemérmesen gubbaszkodó házak. Lehelletnyi kis falu, inkább talán csak pusztai település. Nem hasonlított a Hármashegy alatt hosszasan és büszkén elnyúló Hetényhez, Ormándi Péter falujához. Alacsony boltívvél védett fakereszt barnállott a hegyoldal hajlásában és a kereszt mellett karcsú jelzőtábla: Püspök Szent László...

Adrienne akaratlanul visszahúzódott és a fák közé pillantott. Kicsit elpirult és óvatosan megfordult.

Egy magas, őszhajú pap állott a fák között s gondosan fűrészelgetett. Adrienne gyorsan visszahúzta fejét és a sűrűség felé igyekezett. Az öreg pap azonban vidáman integetett:

— Csak nyugodtan, nyugodtan kisasszony. Nem én vagyok a püspök!

Adrienne erre kissé meghajtotta fejét, két térdre is megingott és gyorsan köszönt.

— Sétálok — próbált magyarázkodni. — Csak most érkeztem...

— Persze! — bólintott a pap és tovább fűrészelgetett. — Jó levegőre, nyaralni, üdülni. Hát csak rajta. Akár a sírig...

— Jaj! — sikkantott Adrienne. — Én még...

A pap ránézett, Okos, éles fekete szemei voltak, szikkadt, csaknem sovány arca. Egy kicsit Ormándi Péterhez hasonlított.

— Sokallaná talán? Gondolja, hogy itt nem is lehetne sírig, egy halálig, egy életet megélni? Hát aztán úgy gondolná kegyed, hogy a városban ott szebb, meg jobb? Hát mit gondol szép kegyed, Isten mit teremett először? Várost avagy hegye-

ket, a nagy természetet? Paradicsomkertet, kisasszony és azt adta az emberpárnak. És az a bibliai paradicsomkert se szebb, se különb nem lehetett, mint ez itt, a mi meesei világunk... Lássa...

Akkor könnyű torokköszörülést hallottak, valami furcsa, zizennő suhogást. A sűrű bükkfák fénylő törzséből egészen hirtelenül, zajtalanul és puhán egy másik magas papi alak közeledett, apró piros gombokkal a fényes fekete reverendáján.

— Laudetur — hajolt meg gyorsan az öreg pap és kis fűrészt alázatosan szívéhez szorítva, féltérdre bocsátkozott. — Laudéur Jesus Christus...

Adrienne nem tudta miért és hogyan de ő is térden találta magát. Puha barnazöld mohán és néhány hegyes kövön.

— A Püspök! — reszketett valami érthetetlen félelmes rettenés végig a gerincén. — A Püspök...

Csak a szeme sarkából mert felnézni s azt is csak akkor, amikor már melléje suhant a piros-gombos, fényes, fekete reverenda...

— Dolgozunk amice, dolgozunk? — hajolt vissza a püspök a fák közül, az öreg paphoz, félig nevetve, félig apás elnézéssel. — És a szöllő? Na majd vasárnap délután a tarokknál legyen szerencsém... In aeternum...

S már ment is, széjjel nyitott feketetáblás breviáriummal kezében, pontosan, úgy ahogy Relicsné elmagyarázta.

— A kegyelmes úr! — törölgette homlokát az öreg pap. — Most tér vissza a kastélyba. Lássa, neki is kell az Isten kertje. Micsoda palotája van pedig a városban, harminc szoba, még főhercegek is alusznak nála! De mindegyik, ahány püspököt

csak ismerlem, mind siet ide ki hozzánk Szent Lászlóra, a Hármashegy meg a Zengő közé. Az is tudja kedves kegyed, az is aki megépítette, egy püspök volt. Történelem ez, egész regény: az beteg volt tudja és szerette a pálosbarátokat, aztán mikor József császár feloszlatta a zárdákat, hát egy sétájában erre járva azt a kastélyt építette számukra: zárdának. Akkoriban erre csak betyárok jártak bizony, még egy-két év és már motor is durrog talán éppen a kastély előtt. A parasztok már igen szeretnék az országútat, nem tudnak bejutni az erdőkbe, rossz utak vannak erre, lónak embernek nagy fáradtság mindegyik, de a kegyelmes úr nem engedi. Hogyne, még ezt is elrontsák? Olyan ez itt akár egy sziget, Isten szigete, Insula Dei, kedves kisasszony... Ha erre vágják az új országutat, mi marad belőle? Egy öröme van a kegyelmes úrnak, ez a délelőtti séta, amikor senki se látja, amikor kedvére járhat a hegyekben, az erdőkben... Szébb, gyönyörűbb kert lehet akár ezer is az országban, de ilyen, hogy egy ezer méteres hegy legyen a parkban, ez talán mégsincs! Van itt egy festő most, igen szép dolgokat fest, mondtam is, hogy a kápolna oltárképét is restaurálhatná míg itt lesz Jantay főerdészéknél. Hát ez a festő mondta, hogy kevés ilyen szépet látott, mint ez a táj, erre mifelénk... És én, hát lássa, éppen a városból szakadtam ide, egy egész domboldalt vettem meg magamnak, szállóval telepítettem be, magam dolgozom benne mindig, csak anynyit, amennyit bírok... És a sírig is itt élek akár, ha Isten engedi... Nó jó mulatást, Relicsné híres szakácsnő, frau Bábi meg se közelíti. De Jantay főerdész azért megelégszik vele, magától nem megy, ő meg nem küldi... Nó majd még

láttni fogja, ha sokáig velünk marad... De szent László király fáját figyelmébe ajánlom, az a legszébb, a legfőbb. A Mester is oda jár leginkább; erre jobbra fel, igen, igen, a kezem irányába; csak egyenesen, nem lehet eltévedni. Messziről meg látja azt a fát, mindenki megemeli előtte a kalapját. Mikor szent László király hadat viselt a horvátok ellen, baltásai vágták az utat a mecseki erdőben. Annál a fánál, amit mondok, ott ült a szent király és pihent. Meg nyilván ivott is, mert a fától nem messze indul meg a nagy víz, amiről azt tartják, hogy a világ négy tája felé folyik...

— Mintha Ormándi Péter hallanám — szaladt ki Adrienne száján. — Ő is így beszélt, mint főtisztelendő úr...

— Hát miért ne, kedves kisasszony? Amért ő pásztor meg paraszt? Annál inkább! Okosak ők, nagyon sokat tanulhat tőle, elhiheti. Legendát, emléket őriznek s adnak tovább egymásnak. Tanulja meg kedvesem, akármerre jár: ismeretlen vidéken, először a paraszttal, pásztorral váltson szót. Nincs az a könyv, száraz feljegyzési napló, amiből többet megtudhat: ők nemcsak eszükkel, de szívükkel, fantáziájukkal őrzik mindazt, amit mi komoly tudománynak nevezünk... Hát szép sétat, a szép sétára jó ebédet kívánok kegyenek. Majd estefelé én is benézek Relics erdészékhez. Jó emberek, szeretem őket, mintha testvéreim lennének.

— Testvérek! — bölintott Adrienne — úgy látom itt mind úgy vannak egymással mint a testvérek.

— Isten kertje ez kedves kisasszony — nevetett rá a pap és kicsiny fűrészével szaporán dol-

gozni kezdett. — Insula Dei kisasszony, in aeternum, in aeternum.

— Dicsértessék — hadarta rá gyorsan, gyerekes izgalommal Adrienne, mert úgy érezte, az öreg pap befejezte a kihallgatást, nem kíván róla tudomást venni, csak munkájáról, a fákról, a két hegyoldal csodálatosan ragyogó világáról.

Mintha valami meglendítette volna, hirtelen megfordult és szaladva meg-megroggyanó bokákkal elindult Szent László király fájához.

* * *

... Az erdő csaknem sötét volt sűrű áthatolhatatlanságában. És az a különös templomos csend a fénylőtörzsű fák között! Adrienne többször szívéhez szorította tenyerét és homlokára keresztet rajzolt.

— Térdelni kellene — lángolt át lelkében valamely forró, reszkető és csodálkozó alázat. — Térdelni, akár a templomban.

Mint a szapora kígyó surrant tova a betévedő napsugár csikja, törzsekről le, törzsekre föl, beleharapva a frisszöld mohába, sűrű pázsitba és a gyökeret dajkáló tavalyi avar barna szőnyegébe. Adrienne két szeme egyre kerekobb lett: figyeltem, csöppnyi félelem és csodáló éberség sugárzott bennük. Merészen tiporta az utat, két keze széjjel lendült és hol egyik, hol másik fa törzséhez lendült. Apró repkényrüg্যeket szaggatott, néhány kék harangvirágot tépett és pirosuló eperszemeket a fösvényen örökdő sűrű bozótos indák alól.

A mozdulatlan, templomian áhitatos csöndben valamely furcsa, susogó zsongást fogott fel a füle: mintha a fű, a virág, az illattól áradó epertáblák, a bokrok alján merészen felágaskodó furcsa gom-

bafejek pillanatonként növegettek volna, roppant erővel a nap felé kívánczozva, élő beteljesülés után sóvárogva. Egy-két pillanatig, míg lépkedett, jobbra-balra nézve csaknem elfeledte Hermann Balázst is. Azt az eszeveszett, idegszálaít, lelkét és fantáziáját uraló, vad és rejtett szerelmet, a vágynak és sóvárgásnak feszülő sürgetését mely idáig hozta. Külön éles szem, külön éberség, külön hideg figyelem villámlott át Adrienne lelkében, szemei összeszűkültek mint amikor kedvére való témára talált és ujjai különösképp reszkettek.

— Igen — gondolta keményen, asszonyi lázára tipró sugárzó hűvösséggel. — Igen, itt dolgozni fogok! Ha csak egy szögletet is: vászon és festék gyatra eszközeivel is, de valamit mégis meg kell fognom az egészből. Kell!

Az út lassan emelkedőre vált, a fák kissé alacsonyabbaknak tündek s a sűrű, tömött sötétség, mely a Püspökerdő elején a rét tövénél hirtelen megtorpantotta lágyan megritkult s fényesedni kezdett. Akaratlanul megállt és körülnézett. S abban a pillanatban halkan felsikoltott. Magas, vállas férfialak állt az egyik fa mellett, csaknem mozdulatlanul: mintha a fából sarjadt, nőtt volna.

— Csak én vagyok! — hangzott csitító dörmögéssel. — Ne tessék megijedni.

Relics erdész volt.

— Nem ismertem meg — szégyenkezett Adrienne, — olyan csöndben jár, nem is hallottam.

— Erdésznek úgy is kell kisasszony — magyarázta Relics. — Akármekkora a csizmája, az sose nyikorogjon, úgy járjon a fák között, mintha szárnyai lennének. Először, mer sajnálja az ember

az élőt eltaposni, a kis bogarakat is akik élnek a fű alatt, a gilisztákat, kik mind-mind ápolgatják a földet. Aztán meg a fatolvajok, vadorzók miatt is. Az erdésznek könnyű legyen a lába és erős a szeme: különben nem tud számot adni a rábizott vagyonról. Mert az erdőről azt tartják, hogy az Isten adta és pusztíthatja aki éri. De egy fa, kis-asszony, egy ilyen fényeskérgű bükkfa például, mint teszem ezek itt jobbra és balra, hatvan-hetven évig is növekszik. Vajjon mi történnék, ha itt is, ott is kitördelnék a hajtásokat, rezulákat? Maradna-e valami a földön, ha törvénnyel, örökéssal nem vigyáznák a pusztítást?

Adrienne csak fél füllel hallgatott Relicsre, bár két szeme akaratlanul átszaladt a nehézkes, de szálas, vállas alakon... Ősei még rablók voltak! — gondolta — ugyanígy bújták az erdőt, mint most az erdész... Kissé megnyugtatta ugyan a jelenléte, de szívesbben járogatott volna egyedül. Kis borzongás futotta be gerincét, már látható lett a tető, nyílegyenesen sugárzó útjával és sima napos tisztításával.

— Ott van az a híres fa ugye? — mutatott a tetőre. — Szent László király fája?

— Ott! — bólintott Relics. — Mindennap járok arra. Onnét négyfelé indul a vágás, nekem mind a négyet be kell járnom. Mert cigány is, paraszt is lesi, mikor merre indulok, cigány is, paraszt is azonnal kész a lopásra. Fát lopni nem bűn, csak ügyesség: így tartják.

Adrienne elnevette magát. Relics ősei talán éppen itt, ezeknél a nyílt erdei vágásoknál tanyáztak: lesván az utakról erdőbe tévedő utasokat.

— Hát minek őrzik annyira? Hát ki lehet írtani valaha az ilyen erdőt?

Relics szörnyülködve méltatlankodott.

— Hát nem mondtam, hogy hatvan év is kell, amíg egy fa megnő! Irtás után a bozót védi, aztán egyenkint, mint a kisgyerek kívánja a pátyolgatást. Nem lehet azt úgy elmondani kisasszony! Olyan nekem mintha apja, gondozója lennék minden fának. Hogy nem az enyém az erdő? De azt mondom, hogy igenis az enyém! Inkább, sokkal inkább az enyém, mint a püspöké, aki egy évben egyszer végigkocsiz a nagy úton és benéz hol jobbra, hol balra. De én bejárom napról-napra! Egész esztendőben, hóban, fagyban, sárban, szélben, egyformán és sosem unom ám meg, mindig új az nekem. Méreg emészt ha valamikép nem tehetem, berendelnek az irodákba, vágatást akarnak rámparancsolni, vagy jelentést követelnek. Itt, így benn az erdőn kisasszony, ez az igazi! Olyan leszek mint a csendőr és mint a féltő orvos. Már messziről látom, ha valahol leszakadt egy ág, szárad a kéreg, penészes a levél. Az asszony otthon jajgat, hogy nem beszélek neki: de reggeltől estéig így az erdőn nem győzöm a szót! Odamegyek egyikhez, másikhoz és mondom: hát, hogy aludtál bükkfa komám? És te vén cser mit morogsz untalan? Legszebb a gyertyán, kisasszony, az a fehér és fényes, karcsú és sugár. Olyan akár a finnyás-kényes kisasszony...

Adrienne már minden szóra figyelt. Relics kemény arca meglágyult, keskeny, sötét szemében gyermekes lágyág ragyogott. Mintha mesét mondott volna, édes, alkonyatba durúzsoló, áhítatos gyöngéd szókat.

— Mert a fák is beszélnek, ugyanúgy, mint mind emberek. Sokszor nagyokat pattannak az azt jelenti: „jaj, most baj van: ropognak az ágaim,

ez is leakar törni, meg az is, beteg vagyok, öregszem, eljár az idő felettem, már élestim az én fejszémet valahol!“ Megint a másik: „ez a szomszéd itt mindig elém törí magát, nem fér a bőrébe, rányújtja a fejét, elszedi a levegőmet, a napomat, én nem hagyom a jussomat, nekem jogom van életemhez, megölöm, megfojtom, elpusztítom!“ Van olyan amelyik a repkényre mérgeződik, „azt akarja, hogy elfulladjak az ilyen kis szemét, hagyom neki lenni a földet, a gyökereimet, hát élj te is, kapaszkodj, minden ágam tele van nedvességgel, jut neked is valami, aztán a vége? Már itt csavarja a nyakamat, hogy fulladozom a méregtől: minden erőmet elszívja a taknyos! Rajtam élősködik és nem rázhatom le magamról, míg csak élek. Sőt ha kivágnak még tovább is él, egy szeme megmarad és kapaszkodik, kúszik a másakra...“ Hát mit mondjak akkor az asszonynak este? Mikor már mindent elmondtam, amit tudtam nappal, végig az erdőn, a fáknak? Mer úgy van az kisasszony, nekem ez az igazi: a hazám, a hajlékom, még a feleségem is. Öregapám is erdész volt már, hát beleszoktam nagyon.

— Az öregapja? — fordult feléje Adrienne. — Már az is Relics úr?

— Az! — bólintott az erdész. — Öregapám már az volt. Püspöki erdész, mint én. De annak az apja még bizony betyárkodott éppenhogy errefelé! De akkor, mikor lefogták a pandurok, a püspök úr éppen itt járt: mindig más a püspök, de az nem számít, egyik olyan, mint a másik, egyiket se ismerjük, mindegyik meghal, mégis ők az urak. Vagyishogy az a püspök, aki akkor volt azt mondta: Nézd Relics, van egy fiad, azt nevelőbe adom, legyen vége a betyárkodásnak, nektek adom

az erdőt, meg minden ivadékoknak. Ha eddig raboltatok benne, most őrizzétek. Aztán mi történt kisasszony? Őrizzük az erdőt! Öregapám is, apám is, meg most én is. Igaz, hogy betyárok most már nincsenek, vagyishogy másmiben történik a garázdaság. Egyszóval erdészek lettünk mink Relics: betyárok fogják a tolvajokat.

Könnyű nesz hallatszott. Halk és finom, mint a félbevágott füttyszó, Relics hirtelen megállt, száját beharapta, fejét oldalt fordította, úgy hallgatózott. Aztán megvörösödött a nyaka.

— Fűrészelnék! — villámlott a két keskeny szeme. — Gazemberek! A hidasi vágásban. De várjátok. Csak várjátok!

S már meg is fordult, ugyanolyan nesztelen, óvatos, puha léptekkel, ahogy megjelent, indult az erdő mélye felé. A könnyű, halk nesz irányába. Pár lépés után mégis megállott és visszanezett.

— Ott a fa! — mutatott a világos napos térség felé. — A tetőn. Csak pár lépés innét. Onnét egyenesen a Jantay főerdész úr házához visz az út. Nem téved el, ne féljen...

Adrienne még állt, még nézte a lendülő, szinte vad sietséget, mellyel Relics nekivetette magát az erdőnek, de már nem is látta. Zöld ruhája, vállas alakja beleolvadt, eggyévált a szálas bükk törzsekkel, repecskes cserfákkal, fényeskérgű, kényes, finnyás kisasszonyokként suhogó gyertyánokkal. A lombok összehajoltak valahol a magasban, mindenrendű és rangú erdei népség kororái. Adrienne most mintha hallotta volna, ahogy Relics magyarázta a vad elégteliséggel zúgó titkos szölamokat:

— Relics nem engedi az erdőt, Relics megfogja

a fatolvajokat, Relics bosszút áll, elszedi a fűrész
és a fejszét!

Aztán újból széjjelváltak a lombok. Valahol vadgalamb brummogott, szarka csörgött és kakuk kiáltozott. Kékszárnyú pillék zizzentek tova Adrienne feje mellett s a napfény mint olvasztott arany csurgott alá az égből. A fák pillanatonként, csaknem kétségbeesett erővel hajoltak össze: az ölekezés és símogás örökszép mozdulatával.

Adrienne akkor a tető felé nézett a világos szélesen metszett tisztásra s akkor nyomban elfeledte Relicset. Odafenn: a széjjelváló erdő keretében, négyfelé szakadó erdei utak tisztásán egy másik férfialakot látott. Magas, nyulánk, vállas férfialakot mozdulatlan figyelésben.

— Te! — riadt föl eszelős örömmel s két szemére sűrű könnyfátyol hullámozott. — Te! Hát mégis...

Pál pillanatig nem tudott lépni. Fatörzsekhez támaszkodott, hátát hideg borzolta és bokái megbicsaklottak.

— Három éve már! Hallod Hermann Balázs? Három éve hogy nem láttalak! És most, így és itt? Vajjon érzel mindebből valamit? Érzel?

Hermann Balázs nyugodtan elgondolkozva sétálgatott odafönn. Megállt egyik-másik fa előtt és kicsiny kalapácsával kopogtatta a kérget. Karja alatt szorította kalapját és Adrienne látta, hogy a haja ezüstösen csillog. Erre beharapta száját, összemarkolta erőt...

— Jövök. Elég volt: megöregszünk te is, én is, jövök...

Nem is tudta, hogy lép. Szeme előtt meghomályosodott a táj, a fák zizegye suttoztak s volt pillanat, amikor azt hitte összeesik, szíve a torkát

verte veszett izgalmaiban. Mégis, alig tíz méternyi távolságban szorosan, érthetetlen makacssággal a fák közé rejtőzött.

Most szemben állott Szent László király fájával és Hermann Balázssal. Kis nevetés és kis fájdalom szúrta szívét.

— Lám, csak ennyi minden: pár méter csupán és a férfi nem érez, nem sejt semmit. Se az ég, se a föld, se a fák, se a fény nem súgják neki, hogy jövök, hogy itt vagyok, olyan közömbös és olyan távoli, mint az a fa, most is...

A férfi akkor megfordult. Éles, szinte kemény arca barna volt és komoly: egy lehelletnyi göggel és lusta közönnyel. A fát nézte, keskenyreváló összehúzott tekintettel, mintha magába akarta volna zárni, megfogni, kivésni. Kalapját még jobban összegyűrve, füzetet húzott ki zsebéből és sebesen, mintha titokzatos parancsot kapott volna, rajzolni kezdett.

Adrienne arca odatapadt a síma bükkfa törzshöz. Két karja lankadtan lehullt, arca merő láng és merő könny.

— Hát nem! Nem érez semmit. Ha most eléje állnék, ha látna, ha szólnék, ha átölelném, vállába kapaszkodnék, nyakához szorítanám az arcomat, akkor is csak a fát látná, Szent László király fáját...

A fa, odafenn a tető közepén, akár egy hatalmas korona mozdulatlanul ágaskodott. Oly széles volt, oly magas, hogy Adrienne szeméhez emelte kezét míg kémlelni próbálta. Ezer és ezer gyűrű kigyózott keresztül félkarral átfoghatatlan törzsen, itt-ott mély fekete odú sötétedett benne. Előtte, egészen a törzshöz simulva, simára ácsolt erdei fatöncök sora: kirándulóknak, erdei vándo-

rok pihenő helye. Egyetlen ága egyetlen lombja nem mozdult: csak fénylett, sugárzott királyi uralkodói fönséggel, megborzongató egykedvűséggel.

— Ezeréves — bólított Adrienne gyöngye fejhajtással. — Valóban ezer éves lehet!

Titokban a baltás csapatokat is látni vélte, akik Szent László királyi seregei előtt fénylő szekercéikkel hasogatták, szelték az erdő sűrűségét. És a királyt, a szépet, hatalmast, „aki fejje volt magasabb mindenkinél“. Aztán füttyszót hallott, lassú, gondtalan kis dallamot, amittől vérvörös lett Adrienne arca és elfeledte Szent László királyt, a baltásokat és a fát is.

— Hát még tudod? — sirt föl mélyen a szíve sarkában, akár a gordonka húrja — tudod te is? „Ne keress ibolyát nyáron? Ne keress...“

És végre ment! Bátor, csaknem diadalmas léptekkel, szárnyalva, suhanva át az avar fölött.

— Na, jössz, *Cica*? — nevetett eléje Hermann Balázs rég nem hallott, mély, meleg hangja kissé közönyösen és csaknem álmosan. — Idetaláltál végre? Azt hittem kitartasz a doktori értekezésed mellett, szabad óráidban az álom és szerelem között.

Adrienne most érezte először azt az ostobán banális kifejezést: „derült égből a villámcsapást“. *Cica*? Doktori értekezés? Hiszen akkor Hermann Balázs nincs egyedül? Hozott magával valakit? Valami filozofinát. *Cica*?! *Cica*?!

Már nem hallotta többé az erdő zúgását, a lombok tündéri muzsikáját, az áhitatra késztető édes és fönséges csöndet, vadgalambok brumogását, kakukok mámoros kiáltásait és a rigók olvadó csattogását. Mozdulatlanul állott, tíz kö-

römmel megkapaszkodva az eléje boruló, földig hullámozó lombzatba.

— Csak meg ne lásson most! — vacogott két öklével száját beszorítva. — Jézus az égben, meg ne lásson...

Hermann Balázs arra mintha láthatatlan hatalmak irányították volna, zsebre gyűrte jegyzetfüzetét és elfordult Szent László király fájától: Adriennetől. Kalapját fejére csapva könnyű fütyörésszel indult lefelé, a jobbra vezető vágáson, amerre Relics Jantay főerdész házat mutatta.

— Már jövök, nehogy pityeregj nekem — szemezett a hangja változatlan közönnyel. — Nem bírom a sírdogáló asszonynépet. És ha már eljöttél!

Pár pillanat és Adrienne egyedül volt újra az erdön. Nézte a vágást, a széles mély utat, mely elnyelte Hermann Balázst. Válla megrándult és szemei megnöttek. Mintha hideg és meleg vízzel öntözték volna egyetlen pillanatban.

— Hát persze — mormolta jeges dermedtséggel: a megadásnak és megértésnek szörnyű józanágával. — Egy *Cica*. Hát persze...

S mintha mocskos, nyálkás féreg hullott volna nyakára, bőrére, eszelős kinnal kapott magához.

— Milyen jó is, hogy nem látott! Édes Istenem, milyen jó is?!

A következő pillanatban szédülten, kissé félve a magányos fák susogásától, a testében lelkében dúló vihartól, futni kezdett végig a sugár vágáson. Pontosan Hermann Balázs nyomában. Csak az út felén dobbant vissza, amikor újból megpillantotta a nyugodtan lépkedő férfit. De az út végén, szöllő-

tövek és virágos utak közül zöldzsalus, pirostetős házat látott s vad harag futotta el.

— Azért is erre megyek. Azért is. Szégyelje magát, ha lát. Szégyelje...

Kicsit átsimított a szikrázó sötétbarna haján, könnyű virágos ruháján. Hermann Balázs egyszer sem fordult vissza, könnyű gondtalan fütyörészésével lépett be a zöldzsalus ház kapuján.

— Nem sírok — sziszegett Adrienne körmeit tenyere húsába mélyesztve. — Nem sírok, azért.

De azért tudta, hogy sír. Nem is nyult a szeméhez, a könnyek egymást kergették végig az arcán, bár közben nevetni próbált. Közönyösen, gúnyosan, undorodva és borzongó megvetéssel.

— Hát persze; csak nem jön egyedül az erdőkhöz? Majd éppen Hermann Balázs! Ó tudok mindent, mindent...

Éppen elérte a zöldzsalus ház kerítését. A szőlőtövek körül szitakötők szálltak és a pince-domb mellett egy pirosszalagos bárány tépegette a fűvet. Adrienne szívéhez kapott: ha így, ilyen házban élhetne Hermann Balázs mellett? Télen ráborulna a hó, a köd, a jeges zuzmára, ők ketten benn a sístergő fahasábok lángjába bámulva... Nyáron meg a fényben, virulásban...

Akaratlanul megkapaszkodott a kerítésben, végigtörölte feldúlt arcát, nyugtalan tekintettel hasítva végig a kert utait, dúsan virító virágos tábláit, szelíd gyümölcsfáit és halkan hullámozó fenyőbokrait.

— Hát itt él?! Egy Cicával?!

Könnyű zörejt hallott, arra gyorsan elkapta fejét, a kerítés tövében kéklő harangvirágokhoz kapott és izgatott ujjakkal kezdte tépegetni.

— Világ örültje vagyok — harapott szájába,

— itt sóhajtozom, emészttem magam, ahelyett hogy futnék, futnék akár a világból is...

Kis, száraz köhintést hallott, az előbbi zörej után, aztán kulcsok csörgését és sűrű, nehéz suhogást. Összehúzta szemeit, vad harag és komor dac üntötte el és merészen, szikrázó göggel kiegyenesedett.

— Legyen vége mindennek — határozott villásnyi időben. — Ha éppen te vagy, hát nem kíméllek tovább. Legyen vége mindennek...

Egy szikár, csontos asszony állott a kerítés mellett. Kosárral kezében, kulcsokat szorongatva a málnabokrokat vizsgálgatva. Arca száraz, szinte fenyegetően kemény, szemei mozdulatlanok, szája széles és keskeny. Adrienne akaratlanul feléje bólintott.

— Frau Bábi — gondolta szempillantás alatt Relicsné felvilágosítására gondolva. — Jantay főerdész házvezetőnője. Hát vigasztalanul csunya szegény.

Az asszony különös lendülettel magaslott föl. Széles szája mosolyra húzódott és egy alig látható kis ajtóra mutatott.

— Arra tessék! Nincs lezárva. Rosemary is erre járt az erdőbe. Nem szerette ha látják, csak magában szeretett lenni mindig.

Adrienne könnyedén bólintott: a szürke savószín szemeket mély, sötét láng ragyogta be és félelmetesnek, majdnem szépnek tűnt ebben a pillanatban rejtett benső rajongásában.

— Rosemary volt a főerdészné ugye? — hajolt át az erdei dörongfából ácsolt kerítésen és könnyedén rátette kezét az asszony karjára, mintha már régóta ismerte volna. — Biztosan fiatal volt és szép.

— Az! — lobbantak frau Bábi szemei s mintha nagyon mélyből tört volna fel a hangja, csaknem zokogott. — Szép és fiatal. És már a föld alatt van. Sokszor éjszaka felülök az ágyban és gondolom: már húsa sincs szegény Rosemarynak, csak csontja. Síriára harangvirágot ültettem, mert azt szerette. Gyopár az szebb lenne, de itt nem marad meg. És a harangvirágot öntözni kell.

— Azért maradt maga itt frau Bábi?

Az asszony lehajtotta fejét. Válla megrándult.

— Szerette a harangvirágot... Meg a málnát. Nem tetszik parancsolni? A kisasszony — mutatott a ház felé valami haragos megvetéssel — az este érkezett a vendégúrhoz, — már reggel azt evett. Majdnem meztelenül gyött a kertbe, egy rövid kis nadrágba és ugrott, szaladt a virágágyak között és kézzel szedte magának. De olyan vörösek a körmei, mint a málna! A haját is festi, a körmét is, arcát is...

— Az kell most frau Bábi — lihegett Adrienne könnyekkel viaskodva. — Az tetszik a férfiaknak. Az a szép...

— Nem szép! — toppantott frau Bábi. — Piszkos! A piros körme alja fekete. Haja töve is fekete, meg a bőre is. Mikor reggel a törülközőt a napra akartam teríteni, dobhattam a szennyesbe. Rosemary nem festette magát. És kegyed se, látom.

A házból könnyű gramofonzene hallatszott. Ostoba, nevetnivalóan együgyű kis dalocska recsegett a lemezen.

— Azt is hozott — mutatott befelé frau Bábi. — Hogy nem szereti az ilyen nagy csendet, ami itt van. A vendég úr csak neveti. Nem veszi sokba, nem is bánja, hogyha elmén.

— De azt se, hogy itt van — tört ki Adrienne.
— Ha akarná elküldhetné!

Viháncoló, csaknem durva nevetés hasadt át a mély, zengő mozdulatlanságban. Adrienne fölkapta fejét és a ház felé nézett.

Vörösszőke, fiatal nő szaladt lefelé a tornác lépcsőin: magassarkú szandálban, éktelenül tarka, elképesztően rövid shortban. Fehér teste sugárzott a fényben, haja kissé csapzottan, rőtten hullott vállára.

— Meztelen! — sziszegett frau Bába megvetően. — Így jár egész nap. Az este is, ahogy megjött. Hogy nem bírja a meleget. Pedig én kendő is dobtam magamra, mer idebenn az erdők között, a hegy alatt este már mindig hűvös van. De neki melege van. Reggel, ahogy a vendégúr fölkel, a kerti locsoló alá állt, tekerte magát neki. Tessék elhinni, mint a kígyó, úgy nyújtózkodott előtte.

— Tetszeni akar — bólintott Adrienne különös nyugalommal. — Azért van itt: fiatal is, jól is teszi.

Nem érzett féltékenységet. Inkább valami vad, kárörömmel teli gögös büszkeséget. Ő nem; ez a Cica egyáltalán nem lehet vetélytársa, nem mérheti magához, az ő sugárzó jégmadár szépségéhez. Százával találhat hozzá hasonlót Hermann Balázs üzletekben, strandokon, fodrászasztaloknál. Igaza van frau Bábinak, mindenre festett: haja csaknem el ég a hennától, bőrén vastagon fénylik a rúzs, leolvad a napfényben és a körmei...

Adrienne hangosan nevetett ebben a pillanatban: hát ha ez következhetett, ilyenek következhetek ő utána?

Cica, mintha valaki nyakon ragadta volna, hirtelen megállt. Tanácstalanul, kissé legörbedő

vállal borzongva nézett maga körül. Festett körmű ujjai a lehajló faágakba kapaszkodtak, aztán rop-pant gyámoltalansággal, siralmas bizonytalansággal kissé visongva selypegett a ház felé fordulva.

— Mér nem jön ki? Nem szeretek egyedül, magamba! Mér hívott ide, ha elhanyagol?

— Nem is hiszem, hogy hitta — morgott frau Bábi. — Tavaly nyáron is itt volt nálunk a művésztúr, senki se gyött utánna. Most meg már tavasztól itt van, sétál, fest, járja az erdőt. Talán csak tréfált vele és ez utána szaladt.

— Csak ne sirj nekem — hangzott a házból a mély, meleg férfihang s Adrienne riadtan menekülve nyomban elfordult. — Jövök már...

— Isten vele frau Bábi — hadarta Adrienne s elfordult a kerttől, zöldzsalus háztól. — Isten vele. És csak öntözze a harangvirágokat Rosamary sírján. Isten vele. Ugye jól megyek Relicsék felé?

De nem várt válaszra. A kis, mély réti útra lépett, füzesek takarójába rejtőzve, szorosan a keskeny sárgálló útra szegezett szemekkel mintha kergették volna. Egyszer se nézett vissza: nem akarta látni Hermann Balázst a vöröshajú, festett-körmű lány oldalán.

* * *

... Most csak a halál jöhet! Boruljon el az ég, sötétedjenek meg a fellegek, zúgjon a vihar, a Hármas hegy zord oldalán! Avagy nyíljék ketté a föld, ez a szép, selyemsíma rét, itt mélyen benyúlva a karcsú Zengő oldalába, a kedves, hófehér püspöki nyaralóval, alázatosan hallgató, fehérén csillogó kis alpesi faluval.

De minden változatlan maradt. A kakuk tovább riogott benn az erdőn, fekete tollán aranyosan csillant a nap. A vadgalamb eszeveszett

brummogása akár valamely mámoros, szédítő muzsika üteme kísérte végig az úton. És a nefelejtsek a part menti aranyos kékfejű kicsiny virágfejek mintha mind külön feléje suhogtak volna, édes, simogatásra vágyó pillogással.

— Ezt nem! — kapott a szeméhez, mely száraz volt és könnytelen. — Ezt azért már én sem birom. Hát idehozott magának egy lányt, egy másikat... Hát azért nem hívott soha, azért nem írt, azért nem jött... Hiszen nem is szeretett!

Az öreg pap még ott nyesegetett a hegyoldalon. Egész halom fiatal husáng és rözse hevert mellette. Adrienne meglapult a bokrok alatt, lejjebb csúszott a kövek között csöndesen. Nem, nem birta volna el az emberi szót, a kérdést. A száját se tudná kinyitani ebben a pillanatban! Csak ülni így, fák sűrű lombjának takarójában, ülni lecsüggedt vállal, többször megbólintva fejét mintha nagyon értene mindent, holott semmit se értett.

— Hát ezér — mormolta többször és újból ezt az egyetlen kis szót. — Ezért.

Már nem igen látta Cica lángoló vörös haját, kényeskedő testét, vérszínű körmeit. Mintha Hermann Balázs is eltűnt volna valami beláthatatlan sűrű homályban: csak önmagát érezte, látta ebben a pillanatban. Úgy, ahogy évek óta élt, a munka vad hajzában, kissé szédülten, némelykor homlokához kapva, alkonyatban és hajnalon egyaránt rátörő iszonyú vágyakozásban, reménykedésben és sóvárgásban.

— És közben hány Cicával ölekezett? Közben hányval?!

De ez már nem is fájt. Inkább csak borzongatott. Azon kapta magát, hogy bőréhez nyúl, roppant undorodással mintha hernyó hullott volna

reá a fákról. Aztán összehúzta szemét, fogai megkoccantak és hevesen lélekzett. Fullasztó fájdalom harapta át szívét.

— Azért talán mégis meghalok — gondolta iszonyú vacogással. — Talán most, éppen így, ahogy futok. Az nem lehet, hogy ezt kibíriam, hogy össze ne roskadjak...

De nem esett össze, inkább nagyon határozottan, majdnem nyugodtan kattantotta le az erdészház kapuját. Még Treffet is megsímogatta, holott utálta...

Relicsné nekipirosodva várta a virágos törnácon.

Már ebédhez terített. Szép pirossávos abroszsal takarta az asztalt, az abroszon mázas kancsó, mázas cserép tányér.

— Csak ilyen egyszerű, szegényes nálunk — rakosgatott ügyes ujjakkal serényen, kissé zavart mosolygással, de rejtett büszkeséggel. — Falusi lány vagyok én, anyám nekem ilyen stafirt adott, gölöncsértől vettük az edényt, magunk szőttük az abroszt.

Adrienne alig hallotta. Máskor minden körülötte élő, történő dolog érdekelte. Máskor két ujjal megcsíppentette volna a széles sávval tele-szótt sárgásfehér abroszt, arcához szorította volna a virágos tányérokat, kancsót és a tálakat Relicsné szégyelt büszkeségeit. Most alig tudta körülhordozni köztük a szemét, iszonyú fájás égett a homloka közepén, vad sikoltások szaggatták torkát, szívét. Most talán felkellene másznia a Hármashegy vagy a Zengő csúcsára, két keze közé szorítva térdét és csak ülni, ülni kábultan, mozdulatlanul. Mindegyre azt a rőt-vörös, fehértestű idegen női lényt látta maga előtt ott Hermann Balázs

közelében... Talán éppen most öleli át. És talán éppenúgy mint őt, a sárgafalú ház boltívében, míg a hegyről hozzájuk ért a Boldogasszony templomának harangja...

— Szédülök — kapott hirtelen homlokához s úgy zuhant a kecskelábú padra. — Nem bírom...

Relicsné közelebb húzta, igazította a tányért.

— Kész az ebédem kisasszony, már hozom is. Ehetik. Látom elfáradt az erdőn, Uramnak is mondom sokszor: egyszer majd nem bírod! Én is szédülök, ha soká nézem a hegyet. Csak üljön le: Vicanéni hol a kenyér? Friss kenyერünk is van kisasszony, azt is sütöttem, meg is metszöttem, ki is hült...

Azzal megfordult ropogós széles szoknyaiban és eltűnt az alacsony konyhahajlatban. Az eresz alatt a kalitkákban a vadgalambok összedugták fejüket és búgtak.

Adrienne akkor ráborult az asztalra. Eleresz-kedve, tehetetlenül a fájdalomtól, fáradságtól, izgalomtól égve.

— Nem bírom... Ezt most nem bírom.

— Ne aluggyon, no — dünnyögött Vicanéni széles mamuszaiban csoszogva. — Majj inkább a paprikáscsihe után. Epergyét is hoztak megen, meg fánkot is süttünk.

Adrienne kezébe temette arcát: egy szó még és hangosan sikoltozni kezd. Felugrik, szalad hegyek és erdők között, szívét kitépve, eszeveszett kinnal. Hát ezért jött? Ezért indult el, ezért rohant? Száguldva, ész nélkül?

— Már hozom kisasszony — törtetett felfelé a lépcsőkön Relicsné hatalmas egész családnak megfelelő tállal a kezében. — Megéhezett reggeltől, hát egyék.

Az étel illata ízesen kavargott: Vicanéni csöndesen nyeldesett és csámcsogott.

— A püspök is ehetnék belőle ténsasszony. Még az ujját is megnyalhatná utánna.

— Díjétását főznek annak — legyintett Relicsné. — Sárgarépát meg spenótot, meg becsinyátat, mindig.

— Attúl pedig nem gyógyul meg — jelentette ki Vicanéni. — Csak egyszer ilyent kapna, mint ez itt...

— Ne maga dícsérje, hanem a kisasszony — jelentette ki Relicsné határozottan — maga egye meg a magáét gyorsan Vicanéni, aztán menjen be a faluba. Egy kosár apró uborkát szedtem le és nincs ecetem itthon. Hát majd hoz...

Adrienne hirtelen felemelte fejét. Két tenyerével gyorsan átsímított arcán.

— Faluba megy Vicanéni? Akkor...

Egy pillanatig Jantay főerdész háza felé fordult. Aztán keményen összeszorította tenyerét s zokogó, szinte vad sóhajtàssal határozott.

— Akkor én is megyek Vicanéni. Várjon csak.

— Az ebéd, kisasszony? — rémüldözött Relicsné. — Már hozom. Forró! Éppen a legjobb. Friss tejfölt öntöttem bele. Előbb ebédeljen. Vicanéni is eszik addig még...

Adriennet nem lehetett irányítani. Ahogy egy nappal előbb Marinéni alacsony szobáiban a bolondos kis lapot kézbe kapva nekiesett a szekrényeknek útra készülődve, úgy most is. Pongyoláját, fésűit, kefeit kapkodta össze, gyümöszölve, mérges, izgatott sietséggel. Relicsné az ajtóhoz támaszkodva fátyolos tekintettel nézte.

— Elmegy kisasszony? Elmegy ugye? Nagy a csöndesség itten, sehol senki ugye? Mondom is az

uramnak mindig: más vágást is kérhetnél magadnak! Pusztán vagy benn a faluban. De ő csak itt akar, így mindig. Neki így a szép, így a jó... Talán mégis elhinnám a művész urat meg egy kisasszony is gyött oda is...

— Majd máskor Relicsné — hadarta Adrienne. — Majd eljövök én még magukhoz, talán egész télen is itt leszek. De most muszáj, most nem bírom, most...

Relicsné szeméhez emelte köténye sarkát és lankadtan bólintott.

— Én is mennék, ha lehetne. Én is repülnék akár a madár. De az uram, neki csak így mindig..

— És én maradnék Relicsné — kapta el az asszony kemény, feszes vállait Adrienne. — Én holtomig is így maradnék, ha...

Könnytelenül vergődött Relicsné vállán egész testében reszketve. Mire az asszony figyelmesen várakozva hallgatott aztán kövérekés, dolgos kezével többször átsimította Adrienne szikrázó, aranyosbarna haját.

— Majd elgyön az igazi magának is kisasasszony. Csak várjon! Osztan hátha éppen erdő közepébe viszi. Csak egyék szépen most. Éhesen ugyse engedem elmenni.

— De nem tudok Relicsné — védekezett Adrienne. — Összeszorul a torkom, egy falatot se tudok lenyelni.

— Jantay főerdészné se tudott. — sóhajtott Relicsné. — Akkor nyáron mikor az erdőből hazagyött és a főerdész úr nem tudta. Aztán még mindig itt volt a Mici aki gépen írt sok mindent amit a főerdész úr mondott neki; nagy, melles fekete lány volt sok cukrot evett mindig és a haját borzasra fésülte. Aztán pakolt is mindgyár, de Jantayné

nagysága nem evett döbbit. Uraknál, ez így van, nem esznek ha szomorkodnak. Mink szegény emberek csak dolgozunk; egyszer-egyszer sirunk egy nagyot és megyünk tovább. Aztán megérte az a Mici, mit gondol kisasszony? Főerdészné nagyságos asszony meghalt, a főerdész úr azóta meg csak gyön-megy a világban, beteg is, nem is. Nem találja helyit. Nó egyék csak valamit. Ott tul frau Bábi is paprikás csirkét főzött máma a művész úrnak meg a vendégének... Dehát milyen lehet az!

— Milyen jó, hogy beszél Relicsné — mosolygott kényszeredetten — és mindig, mindig jókevé! Nem fogom elfelejteni soha, higgye el.

Relicsné nagyot sóhajtott. Egy szép piros gombja le is pattant közben feszülő ruhájáról.

— Csak egyék hát. Magának főztem, Uram nem is szereit. Mink tuggya, egyre csak eszünk így magunkban, csirkét, malacot, nyulat, minden jót: a mi örömünk. Uram csak este kerül haza, annak úgy sütöm az övét. És fánkot is egyék. Meg epret is.

Adrienne azonban nem is nézett az asztalra.

— Majd ha újra eljövök Relicsné. Akkor mindent megeszek amit adni fog. Most nem bírok! Hát nézze, én most... Isten vele Relicsné, üdvözlöm az urát. Nekem most... Egyszóval mennem kell. Muszáj! Vicanéni majd hozza a bördöndömet, a dobozt én viszem. Nem, nem kérek semmit. Talán csak egy két kanál epret. És egy szelet kenyeret adhat nekem, talán az úton bele harapok, most nem lehet... Majd máskor, talán az ősszel, talán a télen, nem tudom. És ha a városba jön, hát keressen fel, elviszem moziba, színházba.

— Mozi, színház! — tört ki Relicsnéből a só-

várgás — Uram sose akar! Mint a vadak olyan az, egyre csak az erdőn. Hányszor mondom, meny-nyünk! Télen, ha nagy a hó senki se bántja az erdőt. De azér ő minden nap bejárja a maga határát akkor is.

Vicanéni végre előkerült. Még ugyancsak forgatta fogatlan szájában az ételt, szája sarka zsíros volt, kis kosara fenekén jókora friss cipőgyürke piroslott.

— Indulhassunk akkor. A körösztlányomékhoz is beszólok akkor már, meg új festő kötényt is veszek a Móric bótba, fonál is kell, a temetőbe is elmék, fiam is, uram is ott fekszik, óvasót is imádkoznak a templomba máma.

— Jó jó — legyintett Relicsné. — Késő este lesz mire hazaér. Csak mennyen hát Vicanéni. Dukál az magának egy kicsit emberek között lenni, szót váltani, körül járni Hetényben. Nekem is hozhat piros fonalat, most varrom a terítőt, tuggy a kéményseprőset...

Adrienne minden szóra figyel. Kis életek egyszerű, és együgyű szavaira. Piros fonál a kéményseprős terítőhöz, kék festőkötény, Móricz bolt, falusi temetőkert... Ha jól nézi: azt is, ezeket mind Hermann Balázsnak köszönheti: annak a vad láznak, annak az eszeveszett örömmek mely a kis bolondos lap után elkapta. De Cica okosabb, Cica nem kerülgette a dolgot, Cica gondolkozás nélkül berontott, vörös hajával és vörös körmeivel.

— Menjünk Vicanéni — borzongott végig karcsu, sugár jégmadár teste mintha szárnyak nőttek volna a vállán. — A városban akarok lefeküdni még ma; maga majd megmutatja a póstát és telefonálok, aztán jön az autó és visszavisz ahogy jöttem.

Relicsné halkan felsírt.

— Még maradhatott volna. Még itt se volt nálunk.

Adrienne átsimította a keményszálu sötét konytyát.

— Nekem így jutott: én csak jövök és már indulok is újból. Mint a vándorok!

De nem várta be a választ: elszántan elindult Vicanéni mögött.

* * *

A két hegy között a Püspökerdő közepén kanyargott a keskeny út melyen lépkedtek. Vicanéni megállás nélkül, mintha olvasna volna, dünnyögött, sóhajtozott, motyorgott. Hangja hol reszketett, hol sóhajtott. Volt úgy, hogy izgatottan elfulladt, megint máskor fenyegetően sötét lett és vad. Adrienne nagy igyekezettel figyelt ugyan de a szavak mégis összefolytak fülei körül akár a kép, melyet kora hajnalban álom és ébredés között szokott néha maga előtt látni. Villámlásos surrogó szikrázásban, mégis megfoghatatlanul élesen.

— Nem szolgáltam én mindig, nem voltam cseléd, félhelyes pógárok voltunk. Hetényben, gazdagnak is számítottunk, de uram vásárokra szokott, vásárokon jó cimborákkal mulatott, rumot fizetett meg sok édes pálinkát, meg sört. Nem sajnálta tuggya senkitől, nekem is mindig hozott valamit, szép selyem keszkenőt nagy virágosat, akkor mink olyant viseltünk fiatal asszonyok. Mاما má sokan sapkált, tuggya a fejükre! Nó, hogyan illik rájuk gondolhassa! Egy fiunk — csak egy volt mindig, — kevés a birtok, kicsiny a föld, egynek sok, kettőnek kevés, tuggya; — hát Imrének is hozott ám hol cukrot, hol kis bugyogót.

Aztán sok vásár akadt egy esztendőbe, minde-
nikre elment csengős lovakkal, sallangos szerszá-
mokkal, nem lehetett bírni avval semmiképpen.
Szép szöllők is volt, itt Heténybe minden gaz-
dának van egy kis szőlője, bort isznak ezek még
álmukba is, vizet csak ha betegek. Arra! be a
Hármas hegy oldalába ott volt a miénk. Aztán
lássá, legelébb azt adtuk el, Sokszor tuggya éjjel
is fölülök mer hallom a dobót. Mer úgy dobolták
ki, végrehajtó gyűtt, én a pincébe bujtam, kendőt
kötöttem a fejemre, de mégis hallottam... A Fű-
löp kocsmáros vette meg igen ócsóér, másnak
akkor még annyi pénze se lett vóna. De az csak
gyűtt az egyik német faluból, éjjel is nappal is
csak tett, vett, feles földet vádolt, faragesált, ka-
panyelet meg gereblyét faragott, boltoskodott:
máma első helyesek között áll. Mondta is nekem
azér vettem ilyen ócsón, Vicanéni ha kell vegyék
vissza. De csak kérném, anná, azt gondolja?! Há-
romszor akkora is van már neki: elhiheti... Ak-
kor uram a bányára ment, nem szégyen az, más
pógár is odaindul mikor már nincs a fertálybul.
Azt is az Isten rendelte, nem igaz? Sírtam éret-
te eleget de megtakarítottam ahogy illik: friss
étellel, meleg vízzel vártam munkája után. Csak-
hát ugye pógár vót, senki nem parancsolt neki
soha, a bányában nem találta nyugságát. Az or-
vos azt mondta rossz a szíve, nem járhat a föld
gyomrába. Mondtam neki nembaj az János, majj
vállalunk napszámot, felest, fiunk is megnyől,
akkor még megvolt a házunk is. Hát mit cselek-
szik velem? Ahogy egyik este gyün a munkából:
sokan gyünnek mindig, az egész hegyoldal tele
van sokszor velük, mind jó pógárok voltak, az-
tán gyűtt a szegénység, baj és bányára szoktak.

De fekete vagy te János — mondom neki — itt a melence mosd le magad erősen. — Nem gyön az le, pecsét az Vica hiába kefélem. És csak elmegy. Hallottam, hogy a pallásra. Gondoltam keres valamit! Őszidő volt már, puttonyt kértek a szomszédok szüretre hívtak. Új borsóból levest főztem, nagy tállal meritettem neki, hadd hüljön mire leér, nem szerette ha forró. És csak nem gyön. Imrénk már evett, ágyba is bujtattam, nem gyön. Szomszédok is gyönnek: Van-e puttony Vica? Nem gyön. Akkor odaállok a pallás alá, felkiáltok, hallod-e hideg a leves itt vannak a szomszédok is Beke Andrisék voltak, tuggya és Botz Gyuriék. És nem gyön és egyet nem szól. Arra Beke Andris Botz Gyuri tüzet dob a pipájára és megindul a lépcsőkön fölfelé. És még föl se értek csak kiáltottak egy veszekedett nagyot, hogy Vica, Vica! ez meghalt... Hát ott akasztotta föl magát szegény a kémény mellé!... Én meg ott nem aludtam volna többet, egy lépést se mentem volna a pallásra semmiér. Papunk azt mondta megháborodott, meg az orvos is, senki semmi hibáját különben nem tudta. Így lett lássa bizony! Fiam se élt két hónapot utánna, azt is odakísértem a temetőbe fel a templom mellé. A ház még a nevemen van, de árendába adtam ott nem maradtam volna semmiér se. Kökeresztet is csináltattam fiamnak is, uramnak, napszámból szolgálatból. Sokáig Jentay főerdészéknél voltam, de, hogy az asszony meghalt, nem állhattam a helyet, azután tuggya hazajár szegény lélek, Relics tésasszonynál jobb most nekem...

Adrienne szégyenkezett. Mert Vicanéni drámája nem igen tudta megindítani: csak önmagát érezte a maga csúfos fájdalmas vereségét, megszegyenü-

lését, türelmetlen hiábavaló rohanását és mostani gyászos siralmas megfutamodását. Oly gyorsan lépdelt, hogy gyakran Vicanéni sarkát érte, türelmetlenül mindegyre a völgy mélyét kémlete mikor tűnik fel végre a falu hosszú cakkos vonala, szerteséjjel fehérülő házaival, magányosan örkdő templomával.

— Hamar odaérünk, ez a közelebbik út — nyugtatta Vicanéni — a posta a falu közepén van.

Közben Vicanéni kihuzta magát, lépése frissebb lett, jobbra-balra mutogatott a földeken.

— Mindegyikben dolgoztam én. Hol búzával, hol kukoricával, hol kenderrel. Az, arra Hármashegy felé kavicsos, köves, kívül belőle az élet. Itt az Ormándon meg Várad felé, az zsiros.

A határ csupa szín volt. Piros asszonyi szoknyák virítottak, ingó lengő hajladozásban, Adrienne felsóhajtott. A tegnapi rohanását érezte magában, tegnapi ünnepi örömet, ahogy Marosa megkoppantotta az autó ablakát és körülmutatott a tájban: a bástyaként sötétlő Hármashegy alatt.

Ha körülnéz most is ugyanazt a ragyogást, ugyanazt a fonséges sugárzást látja: a Hármashegy méltóságos, komorságig komoly vonulását, sűrű erdőségeit, szelid szőlőskertjeit és a Zengő karcsú sötétkék csúcsát. A falu cakkos, tarka fehérségét a szinpadi díszletként, szabályos rendben sorakozó tölgyeket és borókás, szederindás legelődombokat a széles síkság mögött. S most is mintha összefogná külsimogatná, magához húzná erdő és hegy, puha völgy és bokros domboldal. Mégis csak rohanni, rohanni repülni innét, vélet-

lenül se látni többé Hermann Balázst és vöröshajú vendégét!

Már a falu házai között jártak s Vicanéni barátságosan integetett, köszöngetett a tornácos, hosszukás porták között. Itt ott göcsörtös kőrefák, kútgémek, tágas gyepes udvarok váltakoztak, virágos vidám ablakokkal különös, sápadtan élesen vágott arcu asszonyokkal és szikár, szálas férfiemberekkel.

— Akár a Feszty körkép figurái — villant át agyában hirtelen élességgel s szívesen megállt volna valamelyik lécajtónál Vicanéni mögött kérdésre, beszélgetésre. — Mintha hívták, húzták volna a titokzatos szép arcok, csendes tanyák, az egész furcsa, különös és ismeretlen világ melyet hosszú ásítás közben *Falunak* neveznek.

— Ott a posta! — mutatott Vicanéni egy keskeny, alacsony sárga házra. — Lujza nagysága ott ül a padon. Lujza nagysága rosszul lát, azér ül mindig a padon. Testvére, a Lenke nagysága az meg pecsétel.

Lujza nagysága szelídarcu, őszhaju hölgy volt, nagyon világos szemekkel. Ahogy Adrienne odaért a sárga házhoz és köszöntötte, friss készséggel állott fel.

— Telefonálni szeretnék kérem a városba: hatszázhatvanhat.

Lujza csengve kiáltott, két kezét összeecsatantva.

— Egy telefon Lenke! Egy telefon: Hatszázhatvanhat. Tessék csak helyet foglalni, az nem megy olyan gyorsan. Lenke majd jelzi, addig talán beszélgessünk. Ugye nyaralni tetszik nálunk? Mindig mondtam Lenkének meglátod, egyszer még sokan jönnek hozzánk, nyaralótelep lesz nálunk

is mint külföldön. És tessék nézni a Hármas hegyre hány villa férne el? Lenke kérlek, hatszázhatvanhatot ne felejtssd el ő nagyságának. Szabad a nevét, angyalom?

— Szatmáry Adrienne — mormolta Adrienne kelletlenül mégis készséges engedelmességgel — Szatmáry...

— És Adrienne! — bólogatott Lujza nagysága. — Ismertem egy bárónőt azt hittuk Adrienne-nek. Nagyon előkelő név, nagyon regényes, ugye Lenke?!...

Adrienne bekopogtatott az ablakon: Lenkéhez. Aztán visszakapta a fejét: a hölgy odabenn még fehérebb volt, még öregebb mint Lujza nagysága. De talán még mosolygósabb még vidámabb. Éppen a telefonkagyló fölé hajolt fáradhatatlan csi-csergéssel.

— Tegyen kivételt édesem, egy hölgy van itt és Adrienne-nek hívják mint a bárónőnket. Talán az is: nagyon sürgősen kell az a szám: hatszázhatvanhat. Még nem volt itt soha nálunk, bár mostanában egyre többen járnak mifelénk is. Hatszázhatvanhat fiacskám és vasárnap jöjjön ki maga is, most érik az eper, az egész Hármas oldala telle van vele.

— Akkor meglesz — hunyorgott tág, szinte mozdulatlan szemeivel Lujza nagysága.

— Egy kis ajándék, egy kis kirándulás. Hát had örüljenek szegények. Nem szeretnék a központban dolgozni, itt urak vagyunk, mindenki hozzánk jön legelőször a ház is a miénk, csak ketten vagyunk és szeretnek bennünket...

— Engedd el önagyságát — kopogtatott Lenke az ablakon. — A szám minden percben jöhet.

Mikor Adrienne a postaszobában volt s körül-

nézett a falhoz állított rekeszes állvány, hosszú magányos asztal és rideg fehér falak között összeszorult a szíve. Akaratlanul lehajolt és megcsókolta Lenke önagysága kezét.

— Ezt nem szabad angyalom! Minek az? Sokat dolgozott ez a két kéz fiam, jaj de sokat...

— Hát éppen azért...

Halk csörrenést hallott, valami tompa, esetlen bűgást és Lenke izgatottam a telefonfülkére mutatott:

— Hatszázhatvanhat: aranyos a központ. Lujza vasárnapra süteményt is süttes. — Adrienne hallója sűrű volt és mély, akár a zokogás.

— Marosa? Hatszázhatvanhat? Maga az Marosa úr? Hát itt Szatmáry Adrienne, igen tegnap jöttünk együtt magával. Igen, engem hozott a Hármashegyig a Püspökerdőig. Hát nézze, most valami közbejött, én nem maradhatok itt tovább, men-nem kell innét, azonnal el kell mennem. Ne hagyjon cserben, induljon értem, de rögtön. Ha itt lenne, már akkor is késne. Nem maradhatok tovább, de-hogy maradhatok, akkor gyalog is elindulok, de nem várok, semmiféleképpen sem. Mennem kell! Érti Marosa úr? Kell! Ez a félóra amíg várom, ezerévet jelent nekem...

Lujza nagysága és Lenke kisasszony azonban mindent elkövettek, hogy kedvessé tegyék ezt az ezerévet Adrienne számára. Lujza nagysága felkelt a padról becsoszogott a házba és Lenke kisasszony kis asztalkát terített könnyű, habfehér terítővel takartan. Befőttek, birssajtok, sütemények illatoztak pillanatok alatt a kopár vigasztalan postaszobában. A zordon barna ajtót felnyitották és túlról virágos, csipkefüggönyös kis ott-hon tárult Adrienne elé.

— Még nagyapa kapta ezt a postát itt — magyarázta Lenke kisasszony szigorún a munkasztal mellett ülve és betűket rovatgatva. — Akkor még delizsánsz járt persze. Veszedelmes hely volt ez nagyon, a hegyek és erdők tele voltak rablókka és betyárokkal. Pandurok, csendörök kísérték a kocsikat, meg lovasjáratokat, de még így is fölverték bennünket. Nagyapa mesélte, hogy csak váltópénzt akartak mást nem vittek volna soha tőlünk.

Lujza nagysága csüggedten sóhajtott.

— Városban más élet van mégis. Mondtam is Lenkének, kérd magad a központba az igazgató apa osztálytársa volt, tisztelnek bennünket: a Hamily név fogalom a postán kisasszony!

— De neked jobb itt Lujzikám — vágta el a vitát Lenke kisasszony roppant határozottsággal. — Hol ülhetnél így a városban mint itt? Lenne ott annyi virágod, gyümölcsöd, befőtted? És szívhatalnál ilyen tiszta, erős jó levegőt mint nálunk van? Az egész Hármashegy a mienk, mindenünk van és apáék is itt fekszenek a temetőben.

Adrienne mindegyre az óramutatót nézte. Vicanéni is ott nyomta a falat a pad mentén, el nem mozdult volna semmiért.

— Csak megvárom most már amíg elindul mitőlünk kisasszony.

Végre sűrű kavargás mutatkozott a tejfehér országúton. Tompa zúgást is hallottak és Adrienne egy pillanatig szédülten kapaszkodott az ablakpárkányba.

Marinénit látta hirtelen maga előtt egészen világosan, akár Lujza nagyságát, Lenke kisasszonyt és Vicanénit. Aztán Hannát, kedves, kerek szuszogó Hannáját, ahogy majd eléje áll és

néz; nevet és kérdez. Mit mondhat nekik? Mit beszélhet váratlan indulásáról és még váratlanabb hazatéréséről? És érdemes-e most, éppen most visszatérnie: A szűk alacsony sötétes szobákba, a lomhán veritékező városban felszaggatott aszfaltok, gőzölgő, rotyogó kátrány és benzin szagba? Vissza a homályba, a fulladásba, börtönbe, az aranyos ragyogás, repítő szabadság, határok, pezsdítő illatok birodalmából?

— Megyek — ugrott fel megborzadva rémült kinnal. — Kezétcsókolom, köszönöm szépen. Marosa már itt is van.

— Még egy kis diópálinkát — makacskodott Lujza nagysága. — Én főztem nagymama receptje szerint, szegfűszeg is van benne és magyarbors is, az én egészségemre kisasszony és a maga szerencséjére, a szép nyaralásra, hogy ne felejtse el a mi szép vidékünket...

Adrienne lehunyta szemmel ivott. Jó karcos, erős ital volt. Végigrázkódott tőle és szemei csillogni kezdett. Teste is kinyúlt, akár egy fiatal harcos katonáé. Odakinn öreg Ormándi ballagott Borzassal. De nem nézett a posta felé, mire Vicanéni szaporán rákiáltott:

— Há ballag hajja? Messzire talán?

— A Máréba — mordult az öreg, vissza se nézve — Máréba.

Mire Vicanéni gyorsan keresztet vetett a Hármass hegy felé s kissé térdet is hajtott: Lujza nagyságára hunyorgatva.

— Hozhatna nekünk vizet a Szent kútról!

Aztán Adrienneéhez fordult két kezét összekulcsolva.

— Búcsúba megyünk mink oda szegény ma-

gyarok. Mind, akit szorít a bánat: Egregyi szent kúthol, a Boldogasszonyhó.

Adrienne kissé felemelte fejét. Ormándi pontosan ott járt most Borzassal, ahol ő tegnap Marosával megállt: A keményen ágaskodó, sötét-kék falbástyaként huzódó Hármashegy alatt, a gigantikus vonalakban kirajzolódó tölgyfák között, a hegy mögé kanyargó úton: Mintha a mesék birodalma felé ballagott volna aranyos, aranyos fényben. Egy pillanatra megállt és maga mögé intett kemény kampós botjával.

— Mária csak ott segít a szent Kútnál. El kell gyönni a Máréba, Boldogasszony völgyébe.

Lujza nagysága és Lenke kiasszony csöndesen sóhajtottak.

— Kisasszonyra! Akkor mi mindig elme-
gyünk a Máréba, Máriához, köszönni és kérni.

Furcsa zengést hallott akkor Adrienne. Akár láthatatlan harangok, kicsiny ezüst csengettyük repestek volna a magasban szárnyaló hussanással. Szeméhez kapta kezét, felnyújtózott mintha maga is repülni kívánt volna lerántva magáról, kidobva belsejéből minden súlyt és kint. Abban a pillanatban sűrű benzinfüst kékllett a postaház fehér falai előtt és a lompos poros eperfák közül pillanatok alatt feltűnt Marosa viharvert kocsija.

— Itt vagyok kérem — hallaszott a kissé érdes, reszelős de igen készséges hang, Marosa hangja. — Két biztos fuvart hagytam el önagyságámért, holott most igazán nem érdemes visszajönni a városba. A Bástya utcát is most aszfaltozzák.

Adrienne arra összeszorította öklét. A puha, ragadós aszfaltra gondolt, a kátrány és szurok émelyítő szagára. Borzalmas útálat futotta el a

puszta emlékezésre is és vad, forrongó, fenyegető paraggal sziszegte:

— Fölháborító, ez, fölháborító igazságtalanság! Hogy emberek milliói éljenek így piszokban bűzben, hőségben egy rotyogó hatalmas kemencébe végig hosszú heteken át a menekülés lehetősége nélkül. Amikor az Uristen annyi szépet teremtett szabad határokat alkotott, ahol harsog a napfény, szabadon szárnyal a szellő, erdők és rétek illatát hordozza a szél.

Azt az utat nézte, azt a sugaras ezüstös utat, mely csillogó szalagként kígyózott felfelé keresztülszelve a Hármashegy átlátásán ahol öreg Ormándi Péter ballagott ismeretlen titokzatos világok felé. Egy pillanatig mintha Marinéni is kibontakozott volna a sugarakból ködösen, felhősen, kis kontyával, kíváncsi madárcáccal hatalmas tál zöld borsóval és rántott csirkével: töméntelen kérdés elsorolásával. Aztán újból kövéren, szuszogva a „kedves kirándulás“ részleteivel ékesen Hermann Balázsról szóló meséivel és kutató pillantásaival.

— Nem megyek vissza Marosa — tört ki csattanva, mintha láz kapta volna el: bátorság, határozottság, harag láza. — Nem a városba viszem most engem, hanem arra felfelé, ahol az öreg Ormándi ballag, ahol tegnap megálltunk. Elég volt a futásból, elég volt most nekem mindenkiből. Most megnézem a Hegyhátat, a Márét, a Boldogasszony völgyét, amit akar...

Marosa figyelmesen halgatta. Aztán elégedetten bólintott.

— Igenis! Parancsára önagyságám.

Adrienne elköszönt Lujza nagyságától és Lenke kisasszonytól. Még Vicanénitől is, aztán beharapta száját és beugrott a kocsiba. De most nem

rejtőzött el, nem bujt a támlához. Inkább felegyenesedett büszke és kemény tartással, akár egy ifjú vitéz, avagy a magasba kívánczó, hussanó jégmadár. Csak a Püspökerdő hajlásánál csuklott meg a válla, szent László király fájának irányában reszketett meg szája.

— De nem akarok többet rólad tudni! — fogadkozott az ifjú vitéz harciasságával és a jégmadár elérhetetlen magasságával. — Látni se akarlak többé!

III.

Az út, melyet Adrienne a faluból ezüstös csillogásúnak látott kigyósan kanyarogva pillanatonként emelkedett. Volt úgy, hogy negyedméternyi se látott belőle, eltűnt belehullott szinte a Hármas hegy oldalába, bozótos cserjék, naptól szítt legelődarabok pásztáiba. De volt úgy is, hogy büszkén, sugarasan csillámlott. Itt is akár a Püspök-erdő táján, szürke és krétafehér kövek könyököltek a barna mohából, sárga agyakból. Egyik oldalon kő gurulását kívánó vad mélység, a másikon cser erdővel borított magosság. A mélységben pirosuló kürtők, lomhán gőzölgő fekete halmok, a magosságban csöndesen ballagó nyájak,

— Szénbányák és puszták — magyarázta Marosa áhítatos, csaknem lelkes komolysággal s valami titkos büszkeséggel. — Ha lenne egyszer valaki aki igazán törődne itt mindennel. De az emberek kérem, az emberek...

— Csak magukkal törődnek Marosa — kiáltott Adrienne harciasan és haragosan. — Szívükkel, szerelmükkel és terveikkel. Mindenki rájön, hogy egyik se érdemes, de egyikben sincs bátorság új utakra térni. Mert gyávák vagyunk Marosa, gyáva kis férgesek, higgye meg.

— De itt kérem, így kinn — mutatott körül Marosa ahogy az út hirtelen újból felnyílt és hosszában beláthatóvá vált. — Itt a hegyekben látszik

meg, hogy milyen kicsi az ember. Városban hogy henceg, hatemeletes, tízemeletes házat tud építeni! Egy kőműves barátom egyre verte a mellét, hogy gyere utánam taxis! Hát micsoda itten egy hatemeletes, tízemeletes ház? Vágják keresztül a hegyet! Azt próbálja meg valaki kérem! Mint a kenyeret például? Ott fenn a kőbányát már ötven éve ássák, vájják, ezren is meghaltak azóta, és? Még csak éppen, hogy megkaparták a tetejét.

Marosa minden fordulónál hangosabb és bátrabb lett. Mint a tiszta napsütésben a víz felszínére surranó halak, sikló szikrázással, a szabadság lendületétől cikkázott két véreres, fekete szeme. Gépét hol lassította, hol nekiszabadította, időnként megállott, szelesen, lázasan körülmotogatott aztán újból rohant és a fősvények mogorvaságával hallgatott.

Adrienne feszes derékka ült. Ahogy távolodtak Püspökerdő tájától, ahogy a hegy mereven és konokul elzárta előttük a keskeny hosszú völgyet, karcsú csúcsokat, a hamvas mezőséget és mindig sűrűbb, hozótosabb, szaggatottabb világot tárt fel mintha száznyi páncél, megszámlálhatatlan külön teher és kölönc, bilincs és lánc szakadt, hullott volna róla. Teste, lelke repesett. Az utat látta egyre és ezt a titokzatos, ezer fátylat bontó, hullajtó mecseki tájat. Tágranyílt tekintettel számolgatta a fehérülő mérföldköveket, az út javítására hordott szürke kőhalmokat, kis folyókamedreket, töltéseket, korlátokat és hídakat.

A tölgyfák, melyeket annyira megcsodált a Hármashegy déli oldalán a Hetény vezérről nevezett község fölött, lassan elmaradtak. De az erdők sűrűbbek lettek szabályos áttekinthető sorokkal, keskeny ösvényekkel. Csupa lombos, nehéz bükk

magaslott a hegy északi oldalán, olyan kemény, mozdulatlan lombozattal, mintha egyetlen hatalmas, zöld sátorból szőtték volna. Csak a völgyek felé, az út déli oldalán hajladoztak repecskestörzsi, kedvesrajzú cserfák, suhanóan karcsú gyertyánok. De szorosan az út mentén, kétoldalt almafák, diófák és meggyfák. És egyik se poros, fakó, mint a városból kiszaladó út eperfái. Minden levél fényes volt és hamvas. Szorosan az út szélén, az erdőket kettészelő vágásban még néhány galagonyafa virágzott habosan, szemérmesen. És a bokrok, bükkök, gyertyánok alján az út két oldalán az erdő vágásában, mintha beszúrták volna, ezer és ezer karcsú halványkék harangvirág. Adrienne gyerekesen tapsolt, kiakart ugrani a kocsiból, hogy tépjen belőlük, de Marosa fölényesen tovább hajtott, kissé hevesebben forgatva a kormánykereket.

— Még sokszor megállhatok akkor, az igazi még el se kezdődött önagyságám! És különben is tudok helyet ahol nemcsak harangvirágot, de pünkösdi rózsát is szedhet meg vadszekfűt amennyit akar. A Mecsek olyan, akár egy hatalmas park, csak éppen nem kertész műveli.

Adrienne nevetett.

— Ormándi Péter bácsi azt mondaná erre: az Isten...

Akkor kíváncsian keresni is kezdte az öregét.

— Szólni kellett volna neki. Őt is elvihettük volna magunkkal.

Marosa megcsóválta a fejét.

— Tetszik látni így van a városi ember: semmit nem tud a falusról. Mintha csak valahol az északi sarkon élne. Egy ilyen pásztorember mint

a hetényi öreg Ormándi Péter az élve be nem ül a motorba... Hozzá ha a kuttyájával megy.

— Jó kis kutya, — védte Adrienne. — Megülne az ölemben is.

— Hogyne! — morgott Marosa. — Hat csomag bolhapor se lenne elég, hogy takarítsak utána. És ott mennek különben is.

Fenn, csaknem a Hármas hegy csúcsán ballagott az öreg. Az erdő keskeny vágásában lehajló lombok alatt, nagy csizmáiban topogva, egy-egy gögös pillantással a mélyben guruló parányi kocsira.

— Parasztok, bányászok útja az — magyarázta Marosa. — Úgy tartják az a jobbik és rövidebbik. Átvágja a hegyet, a levegő odafenn még tisztább, hozzá ha kedvük van egy-egy nyulat is keritenek, gombát szednek, epret, vadalmát, somot, mikor minek ideje van. Télen rőzsét és ha szerencsájük van szép vastag hasábfát. Üres kézzel nagyritkán érnek haza egyik falutól a másikig, akár vendéglátásból, akár munkából indulnak is. Az erdő, a hegy minden lakójának nyujt ajándékot.

Percek alatt elhagyták öreg Ormándi Pétert. Marosa nagy kanyarba jutott, az út hirtelen lejtteni kezdett s Adrienne csak egyetlen pillantást küldhetett a messziről fehérülő magányos templom, a cakkosan végignyúló felu, a Püspökerdő vonulása és Borzas kis fekete pontja felé. Balról jobbra szaladtak élesen akár egy alagutba értek volna.

— Ez már a Hegyhát kérem — mormolta Marosa és arca keményebb, szemei élesebbek lettek. — Most már órákon keresztül csak hegyekben, völgyekben, erdőkben szaladunk, falut, házat nem látunk, csak egy csep pusztát fenn a tetőn...

Adrienne már nem is igen figyele Marosát. Látta, érezte, hogy az úton önmagának beszél, a maga áradó lelkendezésére, rejtett természetimádatának kényszerítésére. Különben is szeretett mindent a maga szemével látni, a maga lelkével felfedezni. Kicsit még sajgott a szíve öreg Ormándi után: ízes, mesék bölcs öregeire emlékeztető mivolta, különös szavai, föld és ég között magába szívott törvényei, a szabad tájak, a természet erőinek vizsgálása páratlanul kedvessé teték: Jó lenne ha itt ülne, összefonva kemény karjait, mellette az ülésen kissé bizalmatlanul is és beszélne, beszélne dödögös öreges dünnyögéssel, ahogy még soha senkit nem hallott beszélni. Aztán öreg Ormándira se gondolt többé. Teljes erővel maga felé irányította, magának követelte, parancsolta Adriennét a vidék, a táj ahova ért.

Az a sötétkék bástyafalként egyenesedő vonulás melyet Heténynél látott és Hármass hegynek neveztek, a váratlan kanyarulat után hirtelen beláthatatlan hosszúságúra szakadt és olyan volt mintha a tenger fenék türemlett volna morcos, vad gurba hegyekké, váratlan különös völgyekké, ijesztő szakadékokká és szelíd, romantikusan lágy tisztásokká.

— Ott a Világ közepe — mutatott hirtelen Marosa jobbra lendülő karral egy csaknem fekete szurdukba — ott fakad a forrás, a Hármass hegy szívéből és onnét indul el négy felé. Itt az északi ága ni. —

Mintha falról öntötték volna! Robogott, zuhogott a víz: kiálló háznyi kövek, gördülő mohos partok között.

— Alig látszik pedig odalent. — tűnődött Adrienne a mély árokoldalak között csillámló kis

víztükörre pillantva. — És micsoda örült hid föltötte, akár vasutat vezethetnének át rajta.

— De van tavasz, amikor ezt a hatalmas hidat elviszi az a csepp víz. Lenn a bányákhoz vezetik, szivattyutelepeket, malmokat hajt. Ez a legszebb a Mecsekben kérem, a bőséges víz. Alig van völgy, vagy erdei vágás, hogy friss forrást ne találjunk. Sokszor elgondoltam, hogy talán magasabb szándék van ebben is, ha az ember okosabb lenne és kutatni kezdene: száz és száz méteres magasságban milyen célja lehet a tömördek víznek, miért folyik el úgy a semmibe, egy-egy tavaszon rárohanva a síkságra?!

Egy cseppnyi pusztán rohantak keresztül, Jantay főerdész és Milos erdész házainak mintáit pillantotta itt meg Adrienne s gyorsan arcára szorította kezét, hogy ne lásson belőle még emlékeztetőt se.

— Ez is püspöki uradalom, majdnem végig, amerre járunk.

Aztán meghalkult Marosa hangja. Akár a táj, avoha suhantak. Mint régi metszetek részletei, elhagyott, magányos parkok váltakoztak, most a rétek, tiszások, mély erdei utak jobbról és balról. Fekete égerfák, habosan ingó magányos juharok, törpe kis fenyők és thujákra emlékeztető bokrok. Itt-ott nagyon messzire, mélyen a fák büszke őrszemei között egy-egy kíváncsi őz, méltóságos szarvas. És újból hirtelen feltüremelő kemény hegyoldal, vad sziklával, éles szakadékokkal. Marosa alázatosan hátrább tolta sapkáját és csaknem rekedten suttopta.

— Ez már a Máré kezdete, önagyságám, az egregyi völgy a Boldogasszonyé, ha úgy jobban tesszik, csaknem tizenhat kilométer hosszúságban

mindig az erdők hegyek között, így cakkosan, ki-be, hol magasan, hol mélyen. A víz is jön velünk és egyre szélesebb lesz, egyre habosabb. Aztán itt van a Mézes rét, a Barnakő, a Somos, a Hidasi völgy, a Sin gödör, a Rikájjó. Mindegyiknél külön meg kellene állni, mindegyiknél órákat, napokat eltölteni, akkor is mindig kevés maradna a tömérdek látnivalónak. — Ha mozigépem lenne, egyszer az egészet feltekerném rá. Akkor látná csak a világ, hogy micsoda ez itt a Hármashegy-től Kárázsig, ahol aranyat szedtek a parasztok.

Adrienne szemei kápráztak.

Marosa szavai tovaperegtek füle mellett, csak egy-egy név maradt meg belőle, a rétek, tisztások, erdőhajlások; eleven, kertész nem látta parkrészeket, sötétlen suhogó magányos égerfákkal, fehér-törzsű juharokkal, egy-egy magányos karcsú nyírfával, a patak bujkáló futása mind mesebeli szivárványos filmkockák repesték körül. Az a vad, mérhetetlen velőkig ható fájdalom, haragnak, sérelemnek, megvetésnek és csalatkozásnak sűrű keveréke melyet Jantay főerdész háza mellett a Püspökerdőben érzett, csaknem nyomtalanul foszlott széjjel benne akár hegyek körül az alkonyati füst. Valami érthetetlen hatalmas mámor ágaskodott a helyébe: ahogy körülnézett a tájon. Nevetésének, örömeinek, életkedvnek lebírhatatlan ereje! Tapsolni szeretett volna úgy mint a gyermekek és énekelni újjongva csattogni, mint a magasban szárnyaló madarak. Ujjai nyugtalanságtól égve izzón tapadtak össze, aztán újból széjjelröppentek, reszketve a váltakozó táji vonalak felé.

— Ezt is lehet szeretni! Egy vidéket, egy tájat! Minden kanyarnál meg kellene állni, minden kis völgynél leszállni, minden tisztásnál széjjelve-

tett karral végigheverni... És rajzolni, rajzolni kis kockákba, kis tehetetlen gyámoltalan négyszögekbe ölelni, szorítani az emberi erő telhetősége szerint, mert mindegyik más, mindegyik új...

Észre se vette, hogy áll a kocsiban és hangosan beszél; áradozva és lelkesen.

— Tudja Marosa, az a hetényi hegy egészen más, az zord, szigorú, csaknem fenyegető. Olyan lehetett a világ valamikor a teremtés korszakában. Ez, erre a pusztai tetőtől végig a völgyben, ez tiszta báj és költészet. Verset kellene itt írni, és dalokat komponálni. Lantpengést hallok, aranyhúsok zengését, valami nagy, nagy vidámságot. Hallja Marosa, gondoljon rólam akármit, én innét most már nem is megyek tovább, szerezzen nekem itt valami helyet olyant, mint Relicsék háza benn a Püspökerdőben. De nem bánom, akármit, akár milyent, ugyanis itt csavargom én most már erre.

S nagy lendülettel széjjelmutatott a hamvas, aranyosfényű, karcsún tovalúzó völgyben. Valami furcsa, pirosfehér zászlócskát láttak az erdőség kiszögellésénél s két suhancot, hosszú piros rudat cipelve. Utánuk térdnadrágos kalapácsos férfi következett, de ahogy a kanyarból kibukkanó autót melátta gyorsan visszalépett a fák közé.

— Kincskereső! — hunyorgott Marosa. — Minden évben jön ide valaki kalapáccsal még még más szerszámmal. Hol a patakban, hol a hegyekben, hol a sziklákban, de kutatnak rendületlenül: arany után!

A két suhanc szájához emelte a kezét, tölcseért formáltak és éktelen dudálásba kezdtek. Egyik a pirosfehér zászlócskával integetett is.

— Arany?! — tűnődött Adrienne. — Nevesen Marosa, de én hiszem, hogy van is itt! Ha nem

is a patakban, ha nem a földben, ha nem sziklákban, mégis van. Hiszen az egész tájnak aranyfénye van! Mintha a levegőben, föld és ég között sziporkázna. De valami kis falu az ott nézze csak?

— Magyaregregy az! — legyintett Marosa és hátratámaszkodott az ülésen. — A Máré igazi faluja, szintiszta magyarok lakják, akár Hetényt. Isten is nyaralónak teremtette. Csak tessék nézni a két széles domboldalt, hogyan nyúlik, milyen hosszan, szélesen az erdők előtt? Hány villa, hány pirostetős zöldzsalus ház épülhetne itt?! És itt együtt van kérem erdő meg rét, völgy meg hegy, víz meg szikla! — Majd egy malomba viszem önagságát, az öreg Rödel malmába. Ugyan minden tíz lépésnél akad egy malom erre is, ez a kis víz olyan mérges, annyira megduzzad, hogy nem győzik befogni. Nem mondom a Relics erdészéknél is szép, Püspökerdő is, de a Máré, ugyebár? És a Rödel malomból az egészet látni tetszik majd. És ha mégsem lenne jó, hát: hatszázhatvanhat ugyebár... Akkor még mehetünk tovább, Káraszon már fővárosi vendégek is vannak, feljebb Szászvár, az bánya is... Van választék kérem és strand is!

Könnyű, csaknem sírósan széjjelfoszló harangszó csengett végig az aranyos párában reszkető Máré-völgyi tájon.

— A kegykápolna harangja — magyarázta Marosa és lekapta fejéről a fülére húzott kormos sapkáját. — Nyilván búcsúsok járnak a szent kútnál, ahol Máriát látták valamikor.

— Mintha hívna?! — tünődött Adrienne könnyű borzongással és gyakran sietősen keresztet vetett. — Mintha azt mondaná: Si-es-sél, Si-es-sél: gyere, gyere...

Marosa most újból előre dült, lendülve csavarta a kormánykereket s a kocsi hirtelen megdült, Adrienne kissé visszahuppant az ülésre.

— Most végre kiköt önagyságám: ha nem tessék szidni vagy hívni, még éjcaka is jövök ha kell. A jó levegő megéri nekem is.

Adrienne úgy látta, hogy Marosa arca most megfagyott, vérekes szemei úgy fénylenek, mint a hazatérő gyermeké.

* * *

A Rödel-malom hosszú, emeletes, zöldzsalus épület volt, malterszínű falakkal, barokkos, szelíden hajló tetővel. Ahogy Adrienne megpillantotta a beláthatatlan gyümölcsös közepén, újjongva csapta össze tenyereit.

— Mint egy öreg angol vadászkastély, elhagyatott vidéki kúria. A hajtókat várja az ember, piros, sárga-ruhás krinolinós dámákat és elegáns hosszú csizmás urakat, magos bricskákra lekaszálódva lovászok szolgálattaira várva, lovak és agarak tömegétől körülvéve: falkavadászatra indulva vagy érkezve...

Fehérkötényes szikár ember mutatkozott a tündéri zsánerkép helyett, melyet Adrienne lelkében a zöldzsalus emeletes épület helyén látott. Egy kicsiny, rókavörös dakszli iszonyú vicsorítással, borzongó szőrrel ugatott.

— Vendéget hoztam Rödel bácsi — nevetett Marosa két kézzel szorongatva a fehér kötényen megkulcsolt széles tenyereket. — Ha van még hely a házban!

Adrienne nem is várta a választ. Már fogta festékes kazettáját és egyenesen a háznak tartott.

— Én már el nem megyek innét, a padláson is megleszek...

— Hat szoba van ott! — mutatott a zöldzsalus ablakok felé Rödel molnár. — Hat szoba és senki se lakja...

— Mert nincs reklám kérem — harsogott Marosa. — Mondom én egyreí tessék hirdetni Rödel úr! Hát nem pansiónak való hely ez kérem?

— Isten őrizz! — borzongott Adrienne. — Hat szobában húsz családdal talán? Ne tessék hirdetni Rödel úr! Csak azt ne...

— Malmunkat se hirdettük, mi Rödelek — legyintett az. — Aztán van-e ilyen malom valahol errefelé?

— Mint egy kastély! — áradozott Adrienne. — Senki se hinné, hogy malom.

— Hiszen az a baj éppen önagyságám — mormolta Marosa. — Malom az legyen kicsi, egyszerű. Gőzmalom az más, az akármekkora, annál többet visznek oda. Kis vízimalmokba, mint ez itt, csak kis szegény parasztok járnak. Az öreg Rödel egyszer azt mondta: kis vízimalom van itt húsz is. Nekem is van belőle nyolc, egy fenn a Máréban és a strandnál. Legyen hát egy nagy is. Nem igaz Rödel bácsi?

— Maga csak motorozzan — dörmögött a molnár és a szerelmes büszkeségével nézett végig a házon. — A kisasszonynak majd én beszélek!

— Azért egy kis ebédet én is kapok Rödel bácsi? — harsogott Marosa és már ment is a gyümölcsfák között a rókavörös dakszlival szelíd egyezségre lépve.

Roppant szélesderekű, botra támaszkodó asszonyba ütköztek. Az asszony karján kosár és a

kosárban zöld paprika. Három-négy kurtafarkú malac szaladgált lábai körül.

— A malacok! — méltatlankodott fenyegető szemvillanásokkal Rödel molnár felé. — Hát már erre se tudsz vigyázni? Három malacra?!

Nem volt barátságos látvány, ahogy nehezkesen, esetlenül cammogott kifelé a kertből, a kecses és finom épület felé. A malacok sárosak, soványak s kiállhatatlanul visongtak az asszony nehézkes lábai és fejük felett forgó bot körül. Adrienne hökkenés nélkül nézte akár a ragyogóvizű, habos surrogású patak mentén az iromba, húsos lapuleveleket.

— Talán segítsünk mi is kérem? — hajolt meg udvariasan és figyelmesen megnézte az asszony ráncos, száraz barnára égett arcát. — Nagyon szívesen! Rödel úrral már megegyeztünk mi ketten...

— Úgy? — nyomta a szót kissé rikácsolva az asszony, s mintha egy lehelletnyi csodálkozás áradt volna a hangból. — Rödel úrral?

— Hát csak annyiban kérem — ugrott a malacok és Adrienne közé Marosa, — hogy én hoztam önagyságát. Önagysága városi nyaraló és eszembe jutott a Rödel malom. Évek óta hordozok erre városiakat, de az idén még senkit, gondoltam éppen jókor jövök és első fecskének igazán örülni kell. Ilyen kosztot, mint a Rödel malomban, úgyse adnak az egész Méréban!

— Sokat mond avval! — morgott az asszony-ság és körmével belevakart száraz, kemény tenyerébe. — Iszen az egész Méréban csak mi vagyunk, ahol nyaralót fogadunk. Ámbár már láttam mit adnak máshol, Kárászon meg Szászon. Én lüszkébb vagyok annál. Az én konyhám...

Rödel közben csöndesen fütttyentett, mire a

malacok eliramodtak az asszonyság botja és lábai közeléből.

— Én könnyű vendég vagyok kérem — hadarta Adrienne a ház falát, szép finom zöld zsaluit, puhán hajló eresztét, elegáns formáját körül símogatva tekintetével, aztán egész arccal, mámoros sugárzással a Máré-völgyi kép felé fordulva. — Nem is látnak majd. Én csak jövök, megyek, hajnaltól késő estig.

— A kosztot én megadom — jelentette ki az asszonyság harcias határozottsággal, — mert ami jár, az jár. Ha nincs nappal itthon, megmondja és akkor hideget csomagolhatok. Mink öltünk itt négy disznót is, nincs ára semminek, kutya se keres erre semmit, piac nincs a közelben, hát ölünk! Mondom télen mindig Konrádnak, majd nyáron jöhet valaki és akkor kell. A fiúk is...

Itt mély sóhajtás tört ki a széles szájából, szomorú csüggedés lágyította el a fenyegetően vad, sötét szemeket.

— Akkor talán én is kaphatok valamit? — vélekedett Marosa jóval csöndesebben, mint Rödel molnár közelében. — Megéheztem bizony és még mikor érek a városba!

— És mit is kaphat abban a városban! — morgott fenyegetően az asszony. — Valami vacakot. Nálam máma tyúkhús leves van, dara gombóccal. Az én gombócom elolvad a szájában tuggya meg! És paradicsom mártás is van meg túrós rétes... A duzzasztót javítják éppen, munkások dolgoznak. A malomban már csak darálunk: ekkora kaszárnnyában! De ennivaló az van. Mindent megesszünk mink itt Marosa úr. Aztán meg, tudja...

Itt újból az előbbi lágy gyengeség hullámmzott

át szemeiben, száraz barna arcán, félelmetesen széles testen.

... nyár van! Szép az idő. Mondom Konrádnak talán megjönnek a fiúk is. Egyszer csak eszükbe jut a malom, meg ez a két vénség itt.

— És a Máré-völgye? — símogatta végig akaratlan gyöngédséggel Adrienne tekintete az aranyos párában reszkető halmos tájat. — Ők talán nem is tudják miért, hogyan, egyszer csak megindulnak. Fölébrednek egy reggel és felülnek az ágyban, mert hirtelen idegondolnak: látják szemük előtt, ahogy vonul a hegy, ahogy hajlik hosszan befelé a sötétkék völgy. A patak susogását fogják hallani, az erdők zúgását. Nem tudják az egészet, hogy mi, csak érzik, hogy jönniök kell, valami, vagy valaki hívja őket.

Az asszony mogorván legyintett és szorosabban fogta a kosarat.

— Úgy szöktek el innét! Hogy egy lelket se látnak naphosszat, csak az erdőt, a hegyet, a Márét mindig. Azt akarták, hogy adjuk el a malmot meg a birtokot, gyümölcsöst és menjük a városba. De hogy lehet ezt eladni itt kérem? — csattant csaknem fenyegetően s haragossá válva. — Ezt a palotát, ezt a kastélyt? Egy kis vízimalmot még csak el lehet adni valahogy, több itt a szegény ember mint gazdag, akinek sok a pénze, nem hozza a Máréba, még a téglát se fizetné meg senki, amit beleépítettek ebbe a kaszárnnyába itt. Ebbe a börtönbe!

Csupa elégületlenség volt, csupa harag, csupa zord fájdalom.

— Azért kegyed se engedné eladni — csillapította Marosa. — Kegyed se menne el a Máréból

soha... Kegyed is büszke a Rödel malomra, a gyümölcsösre.

Szikrázott a két sötét szem. A nehézkes formátlan test fiatalosan fürgévé lett és a mogorva, érdes arc ellágyultan gyöngéd.

— Ötven éve lakom én itt! A gyümölcsöst én gondoztatom. Én vágatom ki a rosszat és én ültetem az újat. Az idén éppen negyven új almafám terem be: mert almára a legjobb, hiába akartak barackot, körtét, csak alma az igazi...

Marosa megértően bólintott, de közben előszedte az óráját és a ház belső udvara felé indult.

— Hát akkor egy kis levest Rödel mama? — Tyúklevest, ha szabad? Daragombóccal!

Az asszony arra megfordult, röviden legyintett.

— Levesem kész, Marosa úr, a gombócot meg kivárhatja.

És elviharzott: bámulatos gyorsasággal és lelkes buzgósággal.

Marosa utána lengette sapkáját és nevetett.

— Estig is itt állana különben, elvezetné kegyedet a rossz almafákhoz meg a jókhoz. Híres gyümölcsös az övék; az egyik Rödel ültette be az egész rétet gyümölcsfával. Különös emberek ezek a Rödelek, híres gazdagok voltak valamikor. Nem tudták hova tenni a pénzüket, azért is építették ide ezt a hatalmas, kastélyszerű épületet. Volt egy Rödel, az leakarta vágni a hegyeket, volt egy másik, az mind ki akarta irtani az erdőket, egy harmadik, aki visszafelé akarta fordítani a patakokat. De egyik se akart innét elmenni soha.

— Csak Rödel mama fiai— tündökött Adrienne mindegyre éberebb figyelemmel, ahogy a házat

megkerülték és az udvarra értek. — Ügylátszik eszükbe sincs a hazatérés.

Marosa csak legyintett.

— Inkább talán másra se gondolnak. Több mint száz éve élnek itt a Rödelek, így, majdnem magányosan, messze a falutól, közel az erdőkhöz, mint a régi földesurak. Mindegyik elmegy innét egy kicsit. Az öreg, akit látott önagyságám Bécsben is élt évekig, s mikor hazajött, azonnal fölépítette ezt a kastélyt itt. Mindegyik elmegy, de igazán mégse tud elmenni. Akkor mikor hazatér, hamar változtat valamit mindegyik, aztán itt maradnak, ők most a Máré urai, mint régen a várurak, rablólovagok.

Adrienne kigyúló fantáziával hallgatott. Marosa azonban hirtelen elcsendesedett és beleszimatolt a levegőbe, elégült csettintéssel.

— A leves! Rödel mama tyúklevese... Meg a daragombóc! Bocsánat önagyságám, bocsánat, de megérdemeltem, igazán...

Adrienne nem indult Marosa után, inkább az öreg Rödelét kutatták szemei. A sovány, kurtafarkú malacok újból visszatértek, mire egy éktelelenül éles, visongó lányhang hasította át a gyümölcsös tiszta, mozdíthatatlan csendjét.

— Kis kocája, ne, ne... Kiis kocája, ne, ne...

Mire a malacok egymásnak estek és újból nekiiramodtak. Tömzsi, csattanósarcú kis szolgálólány rohant feléjük fenyegető magatartással.

— Most majd kaptok! Mindig utánatok szalagylak talánd?

Adrienne ott állt az út közepén finom zöld útiköpenyében és fátyolával: alig pillantott rá.

— Segítsek? — ajánlkozott Adrienne, mire a szolgáló hangosan nevetett.

— Még messzebb mennyek-utánunk? Mindig ideszalannak az almafák alá, Rödel úr nem bánja, de a ténsasszony... Azt hiszi mingyár emennek a Máréba és akkor nem találunk meg.

Adrienne azon mulatott, hogy figyel. Hogy teljes lelkével hallgatja a szolgáló panaszát és tudja nézni a kurtafarkú sovány, mocskos malacokat.

— Aztán majd behozza nekem ezeket ugye? — mutatott a táskáira. — Mert itt maradok maguknál.

— Tudom, — legyintett a lány szorosan a malacok körül topogva és hosszú, ostorszerű busánggal rájuk suhintva. — Rödel úr mondta, hogy nyaraló gyött hozzánk is. Ez a sofér hozta magát, aki most eszik benn az udvaron a malomköasztalon.

Adrienne körülnézett. A ház szabadon állott, kerítésfalat sehol se látott, csak roppant magas pirostéglákból rakott formás oszlopokat.

— Nem félnek így? Mindenki bejöhet akár-mikor?!

A szolgáló közönyösen megrántotta vállát.

— Csak parasztok jönnek ide, cigányok meg erdészek. Nem örülünk mink a malomban, csak darálunk, aranyat se tartogat Rödel úr és rablók sincsenek má a Máréba. Azé nincs kerítés sehun. De én mondom, hogy a malacoknak azér jó vóna, a ténsasszony akkor rám kiát: nincs két lábad Rozika? Nem tudod emelni? Mennyi téгла, mekkora rács kellene ide ezt körülkeríteni, majdnem a Máréba ér a Rödel ház határa!

— És az benne a legszebb — sóhajtott Adrienne mámoros lelkendezéssel maga körül fordulva. — Ez, látod Rozika: ez a nagy szabadság, meg a Máré...

Rödelné vaskos, fenyegető hangja süvített

feléjük, Rozikát hívta. Mire mindketten megkerültek a hatalmas házat és az udvarra siettek.

Hosszú fehér tanyaház látszott ezen az oldalon: csűrök és magtárak sora. Es egy roppant szélesderekű, egész udvart beárnyékoló vadgesztenyefa. A vadgesztenyefa alatt szürke malomkőasztal, Marosa ült ott pirossávos abroszra könyökölve és kanalazta Rödel mama tyúklevesét.

— Egy flóbert is kellene mindjárt — hadonászott mérgesen. — Az egész fa tele van verébbel, még kárt tesznek a levesembe...

Közben a malacok is odafurakodtak, megharapdálták Marosa szöges bakkancsának orrát, mire Rozika újból és még harsányabban visítozott.

— Kis kocája, ne, ne... Kiis kocája ne, ne...

A kis kocák azonban felülmúlták Rozikát Marosa bakkancsán visongva. Végül is Rödel molnár mérges haraggal az ólak felé mutatott.

— Zárjátok el. Vagy pedig hajtsátok a kon-dába!

Rödelnét nem is látták, mégis feléjük harso-gott nyomban:

— Ekkora udvar, ekkora gyümölcsös és a legelőre küldjem a malacokat, Konrád? Hogy megharapják a parasztok sovány, éhes malacai? A hullott almát is sajnálod tőlük? De télen, mikor szelem a szalonnát, sütöm a kolbászt, akkor jó, mi? Aki nem tűri a malacokat, az tovább megy! Mink nem tartunk itt senkit kötéllal...

Adrienne vidáman nevetett s bizalmasan Rödel molnár felé nyújtotta a kezét.

— Ne tessék elengedni innét, nekem alig kell valami, itt szeretnék maradni!

— Már mondtam, hogy hat szoba van a házban — legyintett az öreg közönyös kézropogtatással.

— Hat hatalmas szoba. Két fiú van és gondoltam ha megházasodnak, mindegyiknek legyen két szobája. Mikor én kisgyerek voltam, apámmal, anyámmal négyen voltunk egybe... Jobb az úgy, azt gondolom tágas, szellős lakásban. És most nem lakik senki egyik szobában sem. Mink a feleségemmel, Rozikával, tehenessel itt az udvar felé vagyunk. Jut hát ott hely magának is... Majd ebéd után a feleségem mindent megmutat, azt kapja, amelyiket éppen akarja.

Adrienne megnyugodott.

— Csak a Máréra lássak. Nekem más nem kell.

— Azért a tyúklevesből tessék enni — törölte száját Marosa. — Merem ajánlani. Meg ez a daragombóc! Elolvad az ember szájában...

— Jól főz — mormolta Rödel molnár. — Mindig híres volt a konyhája. És jó asszony, csak rá kell, hagyni a bogarát...

Adrienne hallgatott: szívében mint falak és bútorok mélyében a szű, megállás nélkül sziszegett a halk fájdalom. Annak a pillanatnak vad keserősége és fekete mérge, amikor Hermann Balázs kimondta ezt a szót, ezt a furcsa, könnyelmű és gondtalan női nevet: Cica... Talán most, ebben a pillanatban éppen rácsókol, rásímit a sűrű vörösarany hajára, végig a fényben izzó fehér testén... De ez a fájdalom már nem szédítette el, nagyot nyelt tőle, leszívta mint a hirtelen jött füstöt, kicsit hessintett is szeme elől. Nem, nem akarja önmagát érezni, nem akar a Püspökerdő felé gondolni. Kell, hogy Hermann Balázst végre kihasítsa szívéből, lelkéből, véréből akár valamely roncsoló végzetes sebet... Csaknem két kézzel kapott az öreg Rödel vállához, bele-

karolt és szelesen, lázas követelőzéssel kezdte unszolni.

— Tessék mindent megmutatni itt nekem, tessék vezetni és mesélni, mesélni sokat.

— Nem lehet azt olyan gyorsan kisasszony, — tiltakozott Rödel molnár. — Nagy, nagy könyv lehetne abból. Majd csak úgy lassan, lassan, ha itt marad a Máréban. Leginkább úgy estefelé, mert nappal dolgozik az ember a gazdaságban, a malomban, a gyümölcsösben. Lenn a duzzasztónál is akad most munka, a víz elapadt, egyre a rétre igyekszik, a malom meg itt fönn van!

Mire Marosa kárörvendő hunyorgással csettintett.

— Csak le kell vágni a hegyet, meg a dombot, akkor mindjárt lefelé folyik a víz is...

Rödel arca mozdulatlan maradt, nyugodt és fölényes. Adrienne elhatározta, hogy egyszer megrajzolja még ezt a komoly, kemény, mozdulatlan barna arcot a tág, nyughatatlan kék szemeivel. Nem tudta miért, de ez első pillanattól kezdve kedves lett számára. Titkos gyerekesség, felelőtlen könnyelműség és vad fanatizmus sütött a kék szemekben. Egy kicsit emlékeztette Lehel bácsira, a család előkelőségét kutató rokonra. Úgy állott mellette, olyan szorosan és harciasan, mintha védelmére szorult volna.

— Rödel bácsi szereti a szépet! Csak olyan építtethette ide ezt a malmot, aki sokat látott és aki tudja, hogy hova mi kell.

— Az, — bólintott az öreg kissé enyhültebben s gyöngén meghajtotta fejét. — Ez meg az én bogaram. Másnak butaság, nekem meg az egész élet...

Mintha hallotta volna már a szavakat, belül igen mélyen.

Adrienne elpirult abban a vad zűrzavarban, melyet Hermann Balázs teremtett.

— Nem baj Rödel bácsi, — mondta csöndesen.
— Az élet is véget ér egyszer.

* * *

A hat szoba, melyet Adrienne még az első napon végignézett, kastélybeli teremnek is beillett volna: szárnyas ajtóival, egyenletesen beosztott zöldzsalus ablakaival. Komoly nyugalom, tiszta és mély harmónia, az arányoknak okos megosztása meg valami névtelen egyszerű báj uralkodott a fehérre meszelt falak között.

Adrienne meghatott figyelemmel járta sorra az egész házat. A szobák előtt finoman hajtott széles ablakvágásokkal megszakított folyosó nyúlt tovább a szobák legfőbb erénye, hogy egymásba is nyílt, mégis mindegyiknek külön kijárata is volt a folyosóra. Az ablakokon habzó áradással ömlött a fény, a falak némságában furcsa, finom romantika lengett.

— Egész termek ezek Rödel bácsi: akármelyik kastélyban sincs külön.

— Én akartam így — mormolta Rödel molnár fénylő büszkeséggel tiszta, égboltkék szemeiben.
— Mondtam már: mikor kicsik voltunk hatan is laktunk egy szobában. Aztán minek? Az egész Máré, a Rödeleké volt akár erdő, hegy, víz, földek, rétek. Gondoltam bőven van hely, jusson minden Rödelnek. Gondoltam, miért csak a nagy városokban, meg az előkelő nagy urak éljenek elegáns szép lakásokban? Mikor itt akkora a hely? Ha kinéz az ember, széjjeltekint a völgyben ezer meg ezer hold áll lakatlanul. Benn a falu is, ha

megnézi, kicsi házakból áll. Gondoltam, majd mondják, hogy bolond vagyok. De ha itt akarok élni, akkor mér ne éljek úgy, ahogy nekem tetszik? Mért ne építsek a kis régi vízimalom helyén akármekkora kastélyt is?

— És csak ketten lakják?! — tűnődött Adrienne elszoruló torokkal. — Ketten, öregek...

Rödel molnár nem komorodott el. Két keze gyöngéden megsímogatta a vastag falakat.

— Most! Csak most vagyunk ketten kisasszony. De hatan voltunk mink testvérek, mind a hat Rödel itt élt még ebben a házban, itt vannak a fényképek is sorban, ahogy laktunk: egyik szobában a János, a másikban Péter, harmadikban András, a negyedikben Stefán, ötödikben Ádám és a hatodikban mi, ketten. Aztán két fiú is élt itt velünk, míg egyszer csak elszöktek...

Adrienne akaratlanul elkapta Rödel molnár kemény öklét. Kis reszketés úszott hangjában, valami könnyű siralmas csuklás, feltörő szomorúságnak és vágyódásnak sűrűsége.

— Megjönnek Rödel bácsi... Egyszer megjönnek!

Az öreg gyorsan körülnézett, az ajtókhöz sietett és hallgatózott. Aztán rejtelmes mosollyal legyintett.

— Sokat mondhatnék, de inkább hallgatok. Én tudom, hogy megjönnek, még előbb is, ahogy várjuk, ha majd egyszer...

De aztán elharapta a szót. Hirtelen megfogta Adrienne karját és a középső szobába vezette. A falon fiatal tengerész állott, kissé hetykén, mégis valami tűnő, kínlódó szomorúsággal fiatal arcán.

— Ez Stefan. Ő szabályozta a Duzzasztót, ő akarta, hogy a vizek felfelé folyjanak. Reggeltől-

estig a patakoknál járt, a Máréban, a Hidasi völgyben, a Rékában — ott a legerősebb a víz, ott vannak a legrégibb mecseki malmok — még a Rikkájónál is. Stefan aztán egyszer csak elment, hogy kicsi ez a víz, ami itt van, nagyobbat akar látni, olyant, ahol hajók is járnak. Sokáig nem tudtunk róla semmit, aztán hazajött ebben a ruhában. Később újból elment, aztán megint hazajött és a Duzasztóhoz fogott. És így voltak sorban mindnyájan. Péter az építeni kezdett, nagyvárosokban járt, aztán hazajött és a domboldal másik oldalára akart kastélyt építeni, de mikor mérte a fundamentumot, megütötte a guta... Az András nagy gyárakra gondolt, el is ment innét ő is, sokáig nem tudtunk róla semmit és egyszer Amerikából írt. De meghalni az is hazagyött... Ádám, az képeket festett, a padláson megnézheti egyszer, annak is volt ilyen festékes ládája, meg állványa. Anyánk nem szívelte a festékszagot, akkor mindig a padlásra járt. Azt mondta, hogy a padlásról legszebb a Máré... János, meg a legkisebb öcsém, az könyveket akart írni, mindent feljegyzett ami a családban történt, sokszor éjjel is felverte anyánkat, apánkat, ha valamire nagyon gondolt: ki akarta ásni az egész Márét, hogy várkastély volt a hegyen, kápolna meg egész falu minden malom mellett, de gyött a török és minden... Ott találtuk egyszer a Rikájóban, a nagy sziklák között: véres fejjel...

Rödel Konrád titkos büszkeséggel beszélt. Mintha hőskölteményt avagy nagyfontosságú államtitkokat mondott volna. Adrienne nem tudott mosolyogni: a naív, de mély büszkeség, Rödel Konrád kék szemeinek fanatikus csillogása tiszteletet ébresztettek benne és valami meleg borzongást.

Mint mikor múzeumokban, képek és könyvek között nézelődött.

— Sajnálom, hogy nem ismertem a Rödeleket, sajnálom, hogy meghaltak...

— A fiúkat még ismerheti! — mosolygott rendületlen sugárzással Rödel Konrád. — Én most már nem sokat adok nekik: egyszer csak jönni fognak ők is... Laci és Lali.

Adrienne komolyan figyelt.

— Laci és Lali! Az László és Lajos ügye?

— Igen! — bólintott az öreg. — Hogy könynyebb legyen. A monogramm miatt is: az ezüstben meg damasztban. Csak így: R. L....

— Nincs segítség — gondolta Adrienne. — A bogár R. L.... Akárcsak nálam Há, Bé.,

Az öreg Rödel később már a bútorokról magyarázott. Adrienne sorra megsímogatta a szabályos sorban álldogáló szekrényeket, asztalokat, ágyakat: végig mind a hat szoba habos, ragyogó topolyából készült.

— A királyi család tiszteletére — magyarázta Rödel Konrád és Adrienne most már nem tudta visszafojtani nevetését, kacagása élesen harsant a csendes falak között. Rödel molnár azonban rendíthetetlen nyugalommal magyarázott tovább.

— A királyi család akkor keresztül utazta a birodalmat. Az a Rödel, apám apja, akkor horvátországi erdőket vásárolt, egész topolyaerdőket kérem. Mink akkor építkeztünk. Megírtam, hogy az új malom olyan lesz, akár egy kastély, hát új bútorok is kellenek belé. Nagybátyánk arra vágatni kezdte az erdőket, három vagon topolya rönköt küldött ide nekünk a Máréba. Még mustrát is. Az egyik szoba bútort: itt ni...

S óvatos kézzel mintha avatag rácsokat nyitott

volna vagy pókhálós takarót, rejtett kincsekről: feltárta a legutolsó szoba ajtaját. Az egyik ágyon a király, a másikon a királyné gyönyörű feje ragyogott habos sugaras topolyafából faragva. —

— Ferenc József és Erzsébet — mormolta Rödel meghatottan és többször megforgatta kezében a kissé zsíros, viseltes kemény kalapját. — Ők aludak ebben a két ágyban, mikor beutazták a birodalmat. Nagybátyánk és apánk apjánál... Ezt a két ágyat is azért csináltatta, aztán a látogatás után megbetegedett és végrendeletében ide adta nekünk, mikor felépült a malom.

Adrienne elpirult. Nagyon, nagyon szégyelte ebben a pillanatban harsogó hitetlenkedő nevetését. Feje lehajlott és csöndesen megsímogatta a topolyából faragott gyalult, aranyosfényű, habos, gyönyörű bútordarabokat.

— Egy nagy király és egy szép királyné... Nagyon vigyáznak rá Rödel bácsi.

Rödel fölényesen legyintett.

— Ide csak nagy ünnepen járunk. Még Lali és Laci is...

Adrienne akkor hirtelen határozottsággal szembe került az öreggel: akár az operatőr a halálos beteggel.

— És Lali meg Laci mit akarnak vajjon? Tengeren vannak vagy Amerikában? Kastélyt építenek vagy hajókat?

Rödel Konrád hosszan füttyentett. Kissé visszahökken, vállai meggörbültek, újból körülnézett, az ajtókhoz igyekezve és hallgatózva. Aztán összekulcsolta karjait mellén és derűsen, vállait himbálva nevetett.

— Azt már nem mondhatom meg kisasszony! Esküszegés lenne az, Lali és Laci is megharagud-

nának nagyon. Nem is tudja azt senki csak éppen én. Nekem elmondták, hogy mit akarnak, de én nem beszélek. Én hallgatok, amíg ők meg nem jönnek. Az asszony sokat sír, mindig pöröl velem, hogy én tudom merre vannak, mért mentek el? De hallgatok. Ment olyan dolog az kérem...

— Mint a tenger, a hajók, a kastély, a képek, a könyvek... amit a Rödelek akartak ugye Konrád bácsi? — sóhajtott Adrienne. — Álmok, álmok és tervek...

— Ohó, — csattant fel az öreg kissé méltatlankodva. — Mindegyikből lett valami mégis, Laci meg Lali, nna, majd még ők is megmutatják.

A falakon túlról egyenletes, morgó zümmögő zörej hallatszott. Nyomban utána Rozika éktelen sívalkodása.

— A malom! Rödel úr darálni gyöttek...

Adrienne a malomba is követni akarta Rödel molnárt, de az öreg azt már nem engedte.

— Ott nincs semmi látnivaló. Csak darálunk mink most már. Szegény parasztok szegényes ocsúját, árpáját, kukoricáját. Régen lánglisztet öröltünk, az egész megye legszebb lisztjét...

— Aztán álmokat öröltetek Rödelek — gondola Adrienne égő szorongással szívében körül nézve a kis tengerészen, a festőn, az írón és az építészen, ahogy a falakon függtek sorban. — De itt, itt a Máréban talán nem is lehet mást, csak álmodozni, tervezgetni, vágyakozni, mesékre várni...

Ebéd alatt egy ügyes pillanathan, levesmerés közben, amikor Rödel Konrád valahol a malomban darológépei között motozott, mégis megemberelte magát Adrienne és odahajolt Rödel mama vaskos vállához.

— Vajjon mit terveznek László meg Lajos? Mivel jönnek majd vissza egyszer?

Rödel mama keserű sóhajtásra fakadt.

— A bogárral! — mutatott a fejére feneketlen szomorúsággal a két sötét, nyugodt szemében. — A Rödel bogárral, kisasszony... A Lalim az majd valami gépen, akit gőz hajt, a Lacim meg úgy, hogy iszonyú nagy fűrészszel kettévágja a hegyet ott a Márékút alatt és megtalálja a kincseket, amikről az tartják, hogy tele van vele a Máré...

Valami furcsa, cakkos pirosfehér villanást látott hirtelen Adrienne a gőzölgő levesestál fölött. Egy pirosfehér zászlócskát és egy iszonyú hosszú rudat, mint az úton Marosával. Csak nézett mereven és mozdulatlan szembogarakkal.

— Nem szereti a májasgombócot? — morgott fölötte Rödel mama érdes hangja. — Gyöngé csibe leves ez, mink szeretjük májgombóccal. De az a bolond Rozika meg a tehenes kidobálják a Hekinek...

Adrienne akkor már kanalizta levesét és elgondolkozva harapdálta, nyelte Rödel mama májgombócait. Mindegyre azt a furcsa villogást figyelte, amiről közben már elfeledkezett. Most tűnődve tanakodott.

— Kincs a Máréban! Marosa is mondta, hogy sokan járnak erre kincs után...

— Hát! — vonogatta vállát Rödel mama. — Az igaz is, hogy erre sokat elástak egyszer a nagy háborúk előtt. Nagy vár volt fönn a hegyen, gazdag, nagy urak vára. Azok annyi aranyat dobtak akkor abba a kútba, hogy csak ki kellene merni egyszer... De senki se mer oda lemenni, mélyebb talán mint a hegy... Aztán rablók éltek a Barnakőnél, a Somoson, meg a Sin-gödörben.

Azok a rablók sokszor betörtek a faluba, ellopták maguknak a lányokat, aztán új falut építettek az erdőkben. Így mondják az öregek errefelé. Még még sok mindent. Aztán mikor mindenfelé bányákat nyitottak, szenet találtak, akkor is csak az aranyat emlegették. Hogy át kellene egyszer vágni a hegyet, valami nagy gép kellene, amit gőz hajt, mint a nagy malmokat... Lalim meg Lacim arra egyszer csak elmentek. Hiába sírtam, azt monták: csomagolj mama. Okos fiúk pedig, egyiknek három, másiknak öt iskolája is van. Én azt akartam, hogy gőzmalmot csináljanak inkább és finom lisztet őröljünk benne, de apjuk meg ők csak járták a Márét...

— A kincs után — mondta Adrienn csöndes részvéttel, de gyorsan elhallgatott, mert Rödel molnár is az aszalhoz ült és megmerítette kanalát a gyöngye csibe levesében.

A malom egyhangú csöndes dobaja, a hegyek körül sugárzó aranyos fény egybeolvasztotta az álmokat a valósággal. A titokzatos Rödel bogarat és a Máréban szunnyadó rejtelmes erőket és kincseket.

IV.

Feketepettyes piroshátú kis bogár vergődött a hálóban. A pók fenn ült a sarokban a darabos mézshabarestől sűrű falon és szinte mozdulatlan gubbasztással nyujtotta, hintette lefelé hajszálvékony szálait. A szálak a betűző napfényben felbomlottak, szivárványos tündöklésben szikráztak és a bogár bódultan újabb és újabb szárnyecapással veszett el benne.

Adrienne a heverőre dülve, feje alá rejtett karokkal nézte. Némelykor megmozdult. Egy intéssel kiszabadíthatta volna a bogarat, de csak feküdt tovább közönyösen, meg valami furcsa, tompa kárörömmel.

— Hiszen én is csak így voltam valahogy — tünődött torkát fojtogató keserűséggel. — A pók, Hermann Balázs meg se mozgott, évek multak el, felém se jött, de én! Mint az a bolondos bogár ott, csak szédelegtem körülötte, újból és újból megindultam utána, feléje. Sarkcsillagom volt, az életem értelme, valami titkos örület talán, hogy semmi egyébnek nincs célja csak őt látni, érezni, vele együtt lenni...

Míg tünődött, félig hangosan, a csöndben, a pirosszárnyú bogár vergődését figyelve száraz mézespogácsába harapott. Az asztalkán a heverő előtt gyümölcs pirult, sárgáspiros puha nyári alma és töméntelen mézespogácsa. Ródel mama

nem elégedett meg azzal, amit az asztalra adott Adriennek, külön a szobájába is küldött „egy kis cukmist“... Valahol, túl az iszonyú vastag falakon halk, álmosító zakatolás, tompa és egyhangú bűgásszerű zaj szemezett. Akár egy örökkön visszatérő fájdalmasan monoton dallam fojtott kísérete.

— Darálnak! — ásított Adrienne és talpra ugrott nyomban.

Megindult a malom felé. Újabb pogácsába harapott s egyetlen határozott, széles mozdulattal lecsapta a sarokban gubbasztó pókat. A mozdulat után felszabadultan nevetett és hátrarázta haját, széjjelvonta a zsalukat. Odatámaszkodott a széles párkányra és cipője sarkával könnyű ütemmel kísérte a malom tompa zúgását. Valami konok, haragos, dacos elégtelenség töltötte most be; figyelemnek, kíváncsiságnak és várakozásnak erős árama. Egy pár soros lap hevert a párkányán, azt nézegette figyelmesen.

„... Végre kedvemre való helyet találtam én is, Hanna, ott hagytam mindent és egyelőre nem akarok tudni semmiről. Ha esetleg haldokolnék, majd végrendelkezem. Jobb ha nem jöttök erre, úgylis elfutnátok kétségbeesetten. De nekem most ez kell. Olyan, akár egy alpesi falu, egy magányos Alm — ahol vagyok, vagy olyan se. Valami sziget inkább, Hanna... magam sem tudom. Csak annyit tudok, hogy jó itt nekem. Mintha én lennék és mégsem én lennék. Mintha aludnék, álmodnék, mégis hihetetlen józansággal nézek, élek mindent. Ilyen lehet a hajótörött, aki iszonyú háborgások után egy szál deszkán megmenekül, azaz életben marad. Mindent, ami addig volt, elveszít, egész eddigi élete felborul, összedől. De ő maga mégis él,

ugyanazzal a szemmel lát, ugyanazzal a füllel hall, ugyanazzal a lélekkel, szívvel, testtel, mégis romok között tapogatózik. Hát én is így valahogy Hanna: alig harminc kilométer választ el csak tőletek, mégis olyan a szónak teljes értelmében, mintha óceánok háborognának közöttünk... Találkoztam az úton egy pásztoemberrel (ha tudnád mennyi különös emberrel találkoztam azóta alig egy hét alatt itt túl a hegyen!) A pásztor olyan volt mit a mesék bölcse, rajznak is érdekes lenne, mesekönyvbe való, gyermekek fanáziájának színesítésére. Ez mondta, hogy külön ország, külön világ, külön birodalom kezdődik a hegyeken túl. Hát így valahogy Hanna. Nem, a póstámat nem kérem. Nevetséges lenne az a pár kócos lap, ujság, ilyen-olyan levél! Szélzúgást hallok itt Hanna, az erdők orgonaszóját, patakok morgását, vízesések visongását. Még körül se néztem igazában, mégis mennyi emberrel találkoztam, mennyi témával Hanna! És micsoda konyha mindenütt. Megmondhatod Marinéninek, hogy csaknem naponta rántott csirkével tartanak és akkora teremben lakom, hogy az ő háza belefér... Hozzá majdnem az erdő közepén. De azért ne ijedjenek meg, nem lakatlan hely ez, vagy húsz harminc falu húzódik meg itt a Hegyháton, egész mappára való tanulmányfejjel bárha még körül se néztem köztük..."

Adrienne csak úgy fektében rótt a sorokat, féloldalra támasztott fejjel, a darálógép zakatolását, a víz lassú csobbanását hallgatva. Künn Rozika álmos, nyújtott dalolása is föl-föl hangzott. Adrienne szemei lassan lecsukódtak. Még látta a magosban gubbasztó pók egykedvű játékát, még hallotta a kis bogár szárnyainak kétségbeesett zizzenését. Egy-egy betűt is odavetett még a lapra.

Hanna kerek arcát maga előtt látva, aztán már megfeledkezett mindenről. Végignyult az alacsony heverőn s mintha ringatta volna a dal, a zsongás, a meseszerű mozdulatlanság. Az a szúrós fájás, melyet Hermann Balázs emléke sajdított szívében, ebben a pillanatban álm és szunnyadás között nyomtalanul széjjelfoszlott.

Egyszercsak — hosszú idő után se tudta volna megmondani, álmában, vagy a valóságban — újból azt a pirosfehér cikkázást látta, annak a furcsa szegletes zászlócskáknak hullámozását, melyet Marosa mutatott neki az érkezés idején benn a Máré hajlásában. S a cikkázás után tompa döccenéseket, nehéz lépések szöges csikordulását, halk kacarászánt és valami dünnögő rekedtes de mély férfihangot hallott. Már ébren volt akkor, már széjjelnyitotta szemeit, kissé meg is mozdult, de azért még ott feküdt hosszában a heverőn s a falon pontosan akkor bukott le a gubbaszkodó fekete pók. Az ajtó hevesen széjjeltárult és Rozika pufók barna arca nyomakodott befelé félig nevetéssel, félig titokzatos sugárzással telten.

— Csak gyöjjön most. Csak gyöjjön: meggyüttek!

Adrienne még mindig mozdulatlanul támaszkodott, Rozikával már különösképp megbarátkozott. Már rajzolgatta is szórakozottan ahogy áll kinn az almafák alatt egy szál ostorával a malacok között.

Rozikában, akár Ormándi Péterben valami harmatos üde tulajdonságokra bukkant: a népmesék rajongó, romantikus és hívő kis lelkére. Rödelék rajongásában, furcsa várakozásában, merengéseiben és fanatizmusában egy kissé mindig valami rejtett betegséget szimatolt, kemény rög-

eszméket, tévedt utakat, és makacs gögöt is. Rozika alázatos volt és hívő, megbabonázottan húzta össze vállait, ha a szél különös erővel száguldott végig a hegyekben és titokzatos zúgást támasztott az erdőkben: rejtelmes árnyakat, roppant kinyilatkoztatásokat vélt felfedezni és tiszteletben tartotta a természet erőit. Rozikával járta be a Rödel birtokot, ő mutatta meg Adriennek a Duzasztót, ahonnét délnek meg magosnak irányította az egyik Rödel a Mára vizeit, Rozika mutatta meg a másik Rödel palota gigászi fundamentumait, a szöllőt, melyet lucernával hintettek és szorosan teleültettek diófával; a kastélyszerű prэшházat, melynek gerendái vasból voltak, a csipkés, piros-tornyos, komisszárus házat, melyben két öreg kisasszony lakott tyúkokkal, macskákkal és csak esti sötétségben ébredtek föl. És ő vezette Adriennet Mára Ilonához, aki ott lakott a strand fölött emelkedő Kápolna malomban egyetlen kis fiával, akiről semmit se tudtak csak azt, hogy jött a hegyen túlról a kis fiúval a karján, elkérte a falutól az öreg malmot és aztóta ott él magában az erdő szélén, cigányok, meg fahordó parasztokkal váltva csak szót. Meg a boksákhöz, a szénégetőkhöz is Rozika vezette el Adriennet, aztán Miklós apához is, aki egészen az erdőben lakott maga ajta földgünyhóban és még kenyeret is maga süített magának... Rozika hát az együttvaló élmények hatásában bizodalmasan vigyorintott az ajtónyílásban.

— Nem gyün ki? Meggyüttek! —

Adrienne a falra nézett. Itt, ebben a szobában függött Rödel László és Rödel Lajos képe. Nyilván még Rödel Ádám műve, aki festegetni szokott a padláson. Két makacs csaknem haragos fiúarc mutatkozott a falon, talán haragudtak, amiért

bátyjuk szép ünneplő ruhában az eperfa elé állította őket... Adrienne rájuk gondolt ebben a pillanatban.

— A Laci? Meg a Lali? Ők jöttek meg Rozika?

— Dehogyan! — türelmetlenkedett Rozika. — A Tollas Ferkó, a Szülíke Józsi meg a Mérnök úr. Hogyishíjják csak: Fő-betűvel kezdődik. Nagy piros rudat hordoznak neki a gyerekek meg piros-fehér zászlót, úgy járnak a Máréban...

— A kincskereső! — ugrott föl Adrienne hirtelen megébredve. — Az aranykutató! Hát idejött?

— Hazagyött! — javította ki Rozika különös hangsúllyal. — Két esztendeje lakik már itt a Ródel malomban. Ott hátul, a pajta mellett van a sok szerszámja: kalapácsok, kövek, minden. De nem szabad hozzányúlni. Ott is van egy malomkő, azon törli meg amit elhoz a hegyből. És sok pénze van neki, igen-igen sok pénze! Tollas Ferkó meg Szülíke Józsi még csizmát is vett abból, akit a mérnök úrtól kapott: jaj, Fő-betűvel kezdődik...

Adrienne fésű után nyúlt és áthúzta haját. Aztán könnyű nyári ruháját akasztotta le a fogasról. De mielőtt belebújhatott volna, Rozika mögött szélesre tárult az ajtó és benyomakodott rajta a két suhanc. A pirosfehér zászlóval meg az íromba rúddal. Utánna egy barna szekrénykét raktak a padlóra. Adrienne még fölláborodni is elfelejtett oly gyorsan történt minden. Csak Rozika sivalkodása ébresztette meg teljesen. —

— Mér nem kocótok? Mér nem köszöntök?

— A mérnök úr szobája! — morogtak azok ketten. — Neked köszönjünk? Hogy kezicsókolom Rozika kisasszony, ni, mekkora aranyat hoztunk neked a Máréból?!

— Mosdóvizet hozzá! nekem Rozika — hang-

zott nyomban a fiúk kaján kórusa mögött az előbbi rekedtes, mély férfihang. — Nagy tál mosdóvizet. És szólj Rödelné asszonyságnak is, meg Rödel úrnak is, hogy ...

Egy szikár, csaknem csontos férfiember állt az ajtóban. Arca mint a kő és a vas, szemei élesek akár az acél és kissé bizalmatlanok. Haj sűrű, rövid és ezüst szürke.

Mintha arcul ütötték volna, úgy maradt az ajtóban, ahogy Adriennet meglátta. ..

— Bocsánat... Bocsánat. Nem tudtam. Ez az én szobám a Rödel malomban, mindig ezt adták nekem... Ferenczy Miklós vagyok. Ferenczy mérnök...

— Fő betű! — bizonykodott Rozika. — Mondtam, hogy Fő-betűvel kezdődik. De a kisasszony nem tudta a mérnök urat, senki se mondta, mer a mérnök úr régen elment és azt mondta majd csak a nyár végén kerül haza.

A férfi kutatva nézett körül Adrienne mellett. Mintha csak érintette volna a lányt, roppant magasságból, óvatosan, félve akár a suhanó madár szárnya. Kissé vissza is húzódott, zavart köhintéssel, félszeg vállrándítással, könnyű pirossággal a kemény arccsontjain és valami meleg, boldog csillanással az acélos szemeiben.

— Akkor én tartozom bocsánatkéréssel — nyújtotta kezét Adrienne — én kértem ezt a szobát most egy hete, amikor megénkeztem. Innét nagyon messzire látok, végig az egész völgyön és jól hallok a malmot. Ratatata, ratatata...

— Ba-bi-na — nevetett a férfi csaknem kislányos derűvel. — Ba-bi-na. Úgy kell azt figyelni. Van itt egy szőlődomb azt hívják Babinának. Aranyos szép kis domboldal, valósággal kastélyt követel

magára. Én mindig úgy mondtam mikor daráltak: Ba-bi-na. Ba-bi-na... De igazán mocskos vagyok, akkor majd máshol kapok szállást. Rozika alszik még Rödelné asszonyság? Bocsánat, bocsánat.

— Adrienne kisasszony! — buzgólkodott Rozika a lány és a férfi közé állva — Adrienne... Nehéz kimondani nagyon, ilyen itt nincs.

Mintha megütötték volna a férfit. Egy mozdulattal, akár szaladni kezdett volna, menekülő, ijedt sietséggel.

— Adrienne? Adrienne?!

— Szatmáry Adrienne — bólintott Adrienne. — Kissé furcsa, regényes név. Hideg és túlságosan előkelő. Festő vagyok különben és a főiskolán volt aki jégmadárnak csúfolt, más meg ifjú lovagnak. Csaknem keresztes vitéznek.

— Adrienne — mondta újból a férfi annyi gyöngédséggel, szédülő alázattal mintha fölsírt volna, avagy finom csodálatosmivű porcellánhoz ért volna — Adrienne...

Aztán lehajolt, heves gyorsasággal. Két kézzel kapott Adrienne ujjai után és megcsókolta. Nagyon lágyan, nagyon gyöngéden éppen csak ujjai hegyét érve. Aztán megfordult, egészen felpirosodva különös, meghatott, zavart lágysággal acélos szemeiben. Csak az ajtóban fordult újból vissza, kihúzva magát, könnyű ránccal a vasma és köre emlékeztető homlokán.

— Vasércet kutatok a hegyekben és nem aranyat. A tudomány törvényei szerint dolgozom és nem népmesék fantazmagórián. Aranyat csak a Rödelek kutatnak itt, meg az öreg márébeliek.

Aztán elment Rozikával és a két suhancsal. Adrienne fölemelte a Hannához írt papirlapot és

összetépte. Ezer darabra és kiszórta a gyümölcsösbe.

A szél — látta — a Máré felé vitte a darabokat.

* * *

Adrienne jófomán csodálkozni se tudott. A váratlan találkozás és ismeretség titkos, könnyű zavart, szédületet ébresztett halántéka körül. Ez a hét melyet Rödelék ódon, angol vadászkastélyra emlékeztető malmában töltött mintha kívül helyezte volna a tér és idő kötöttségén, kábult, mesészerű hangulatban ringott. — Furcsa volt elgondolni, hogy husz-harminc kilométernyire a várostól, megszokott életrendjétől a költészetnek és romantikának ilyen szögeletét fedezheti fel! Mintha mindent elvesztett volna, hatalmas képeskönyv lapjai között szunnyad, mesebeli lények, mesebeli tájak védelmében. Ez az ember Ferenczy Miklós akaratlan és takaratlan csadálataival, a szemében ijedt zavarával és mégis konok határozottságával méginkább fölkavarta Adrienne körül a mesészerűséggel kavart naív valóságot. Új papírlap után kutatott: Hannának, és egész kis körének mégis kelle-ne most nyomban írni erről az emberről: ahogy belépett, eléje toppant rövid térdnadrágjában, porosan, fanatikus keménységgel a szemében, könnyű elnézéssel Rozika csacsogása és váratlan ismeretség csaknem ijedt megdöbbenéssel a két hol acélosan kemény, hol gyermekesen gyöngéd kék szemében.

— És vasércet keres! — gondolta Adrienne kissé borzongva a tiszteletnek és ámulatnak különös hullámozásával. — Vasércet és nem aranyat...

A titokzatos arany melyről Rödelék, Rozika és márébeliek beszéltek valahogy egészen beleillett a

táj meseszerűen romantikus hangulatába. A hegyek fölött aranyos sugárzás csillant, a dombok várakat, kastélyokat kívántak magukra, az erdők hosszú hulláma titkos fénnel, finom razjban emelkedett a sötétkék vonulásban. A sűrű lombzuhogással körülövezett avatag, omladozó Mára-várkút valóban olyan mély és olyan rejtelmes volt, hogy néhány régi aranypénz hevert is a fenekén. Az egymás mögött benyúló völgyek, a finom hajlatok, a selyemzöld kis tisztások, a kristályos, sűrűn cikkázó hegyipatakok, az egész térség mely a he-tényi Hármashegytől a Márá-ig kényeskedő szé-lyességgel végignyult még külön csodákra, ti-tokzatos rejtett kincsek keresésére ösztönzött.

— Kell is itt valaminek lenni, — gondolta Adrienne mindmélyebben elmerülve a tájat uraló művészien határozott és mégis oly szeszélyesen megfoghatatlan szépségben. — Kincs, aranyak, ahogy a Rödelék és a Márábeliek hiszik. De hogy éppen vasérc?!

De nem tudott nevetni. A Rödel bogár egy pil-lanatig se röp-pent eléje ahogy egyedül maradt és elgondolkozott Ferenczy Miklóson. Azok a furcsa feketeszürke sziklatömbök jutottak eszébe, me-lyeket a vaskeményen ágaskodó Hármashegy és karcsú Zengő oldalában látott. És a patakok fene-kén a surranó, mérgesen egymásbaharapó habok között.

— Vasérc? — kapott homlokához és úgy érez-te könnyű borzongás didereg át gerincén. — Vas-érc!

Pillanatok multával kemény lépteket hallott, könnyű kopogtatást az ajtaján és utánna nyomban Ferenczy Miklós furcsa ezüstsürke, vasra és kő-re emlékeztető feje hajolt be.

— A malom melletti szobában fogok lakni, csak maradjon nyugodtan. Azt jobban is szeretem, ide csak télen szorultam, kicsi volt nekem ugyis és különben is az udvaron dolgozom és járom a határt. Csak ruhaváltásra jöttünk haza. A fiúk egy hét után a faluba kíváncsoznak nem bírják a Robinsón életet semmi pénzért. De leginkább talán azért, mert az erdőben nincs korcsma, nincsenek pajtások és nem tudják elkölteni keresetüket. Ez a nép itt a Máréban gavallér természetű, vídám és csapongó... Szóval, ha nem akarom egyedül cipelni a rudat, a zászlót meg a műszerszekerényt engednem kell az erőszaknak: de nem tart sokáig, csak nyugodjék meg...

Adrienne most szégyenkezett egy lehelletnyit. Egy hete él itt, de megelégedett a Rödelék meséivel, Rödel Konrád fantasztikus terveivel, Rödelmama sopánkodásával, Rozika naív, hol vénasszonyos, hol gyerekes meséivel, a két komisszárus kisasszony macskás, tyúkos villájának körülálldogálásával, Máré Ilona regényes magányának felkutatásával, a poros kövek és magányos rejtett élet szemlélésével. Hermann Balázs emlékének idézésével, a szívét átjáró keserű fájdalom melengetésével, a csalatkozás mérgének dédelgetésével. Hogy itt körülötte, a királynői szépséggel elnyújtózó tájban: nép is él, emberek különböző szokásokban, formákban, ismeretlen törvények és lehetőségek szerint, eddig eszébe se jutott.

A falut, a hegyek és erdők rejtelmes bástyái közé ágyazott falukat, melyről Marosa is, öreg Ormándi is, itt-ott a Rödelék is szóltak még nem is látta. A hegy oldalán tovasugárzó Hetényt próbálta maga elé idézni, cakkos, sugárzó fehér házaival, de csak kemény idegenséget érzett. Nem, ő

nem tudja mi az a nép és a falu! Nem is törődött vele. Ez az ember rajongóan lágy és mégis határozottan nyugodt pillanásával elpirította.

— Nyaralok. — mondta bizonytalanul végigsimítva homlokát. — Pihenek. Később, gondoltam majd festegetek is.

Ferenczy mérnök egy lehelettel közelebb lépett és megdörzsölte kezét.

— Az gyönyörű lenne! Nemrég találkoztam a Hármashegy táján, a Püspökerdőben egy kis művész társasággal.

— Én egyedül vagyok! — rebbentek Adrienne szemei szörnyű ijedelemmel, szégyenkezéssel és egy kissé a menekülés gyorsaságával. — Csak egyedül! Magam...

Most a férfi pirult el. Acélos kék szemeiben mintha örömteli sugárzás csillámlott volna. Egy kicsit nekitámaszkodott az ajtónak és mély lélekzéssel bólintott.

— Művészek, alkotónak kell is a magány. Úgy kell élnie akár a szerzetesnek. De azért, ha megengedi, majd mutatok, mondok egyetmást. Én két éve járom ezt a vidéket és régen is, valamikor már voltam itt.

Ekkor összerándult a homloka, kissé zavartan, darabosan hajolt meg és könnyű mormoló köszönés után gyorsan becsukta az ajtót. Adrienne egy pillanatra a falon függő homályos megfakult tükör elé lépett és figyelmesen jobbra-balra fordított fejjel megnézte magát. Haja tömött volt és fényes, a bőre szabad napfénytől aranylott, két szemén és száján különös, csaknem forró mosolygás... Valami lehelletnyi, kárörömmel teli kajánság reszketett át szíve sarkát égető mély fájdalomban. Hermann Balázs vöröshaju, vöröskörmű filozopter

kisasszonyát látta maga mellett s gőgösen felhúzta szépen vésett, kemény és síkos vállait.

— Ha olyan is, jó neked, Hermann Balázs! — sziszegett. — Festetthaju, festettkörmű, festettarcu kis szemét?! Azért, én...

A gondolatot nem tudta befejezni, elsuhant alábukott, mint alkonyatkor a víztükörben búcsúzó napsugár: Rödel Konrád dűnnyögése hangzott a szobában kissé zavartan, mogorván, mégis áradó izgalommal. Kopogtatás nélkül tárta fel Adrienne ajtaját. Kék szemeiben a diadal sugárzása és a győzelem ereje ragyogott, meg valami konok, áhitatos büszkeség.

— Már találkoztak ugye? Mondja a mérnök úr, hogy nagyon sajnálja, de nem tudta, hogy vendég van. Mink eddig nem is mondtuk, mindig volt más ugye? Meg volt úgy, hogy csak a nyár végén gyön vissza, gondoltuk addig el is megy innét és ő megint szobájába juthat. De most talált ám valamit! Most! Ez az igazság! Talált!

— De nem aranyat! — szaladt ki Adrienne száján futó büszkeséggel és könnyű legyintéssel. — Arany csak a mesékben van Rödelbácsi, a Máréban inkább vasérc.

Mire Rödel Konrád kék szemeiben tündöklő ragyogás támadt. Kissé előrehajolt rejtelmes vára-kozással. De csak a malom zúgása, a víz surrogása hallatszott a lágy, mély csöndben.

— Az is arany Adrien kisasszony. Az is kincs! De ismerni kell a mérnök urat, ismerni kell, mint én! Nem beszél hiába...

Rozika éktelen sivalkodása szaladt végig a házon, aztán Rödel mama mély dűnnyögése:

— Ennyi feketekő?! Az egész Máré, meg a

Hodács teli van vele! Ilyent hozott haza? Ezt találták?

Rödel molnár szájához emelte ujját.

— Tudja mit csinál! Az asszony mondja, meg mindenki benn a faluban a határban: hogy boldond... Kalapáccsal, botokkal, szerszámmal járja a hegyeket most már két esztendeje. Esik az eső, fúj a szél, ő csak megy. Sokszor egész nyárban vagy őszben nem látjuk, ott lakik az erdőkben a boksáknál, szénégetőknél, talán a cigányoknál is. Aztán milyen kényes gazdag ember volt ez valamikor: ezüstszerszám a lovakon és olyan lovak, de olyan lovak! Röpültek, végig a Márén! Mire utánnuk nézett az ember, már talán a Hármashegy alatt jártak... És vadászatok, vendégségek: grófok se csinálják másként mint Ferenczy Miklós... De most?! Hát, most bizony.

— Szegény?! — vágott közbe Adrienne. — Elvesztette a vagyonát, azért keresi a kincsetérő vasércet?!...

— Nem szegény ez kérem! — védte Rödel molnár némi diadallal. — Okos, erős, hogy lenne szegény?! Urasan megfizeti amit kérünk, a fiukat is, akik vele járnak. Most nincs fogata, ezüstszerszámu lovai, vadászatok meg vendégségek, de azért...

Aztán hirtelen, egy rövid, de óvatos pillantással az udvar felé, határozottan Adriennhez hajolt, s anélkül, hogy Adrienne kérdezte volna: sorolni kezdte Ferenczy Miklós történetét.

— Már tizenöt éve is, hogy először itt járt. Egy barátjával a városból: Derkar Frigyes tanácsossal. Hallott talán róla, gazdag, igen gazdag emberek és azok is Máréból indultak, itt kezdték

öregapjuknak szállójuk volt a Babinán. Ez a Derkar tanácsos.

— Várjon csak Rödel bácsi, — kapott hozzá Adrienne, szokatlan pirossággal arcán. — Derkar fatelep is azoké? És a széneladás? Egyik mérnök, a másik meg ügyvéd...

Rödel meghúzta a vállát.

— Nem tudom, hogy mérnök vagy ügyvéd lenne egyik vagy a másik, ide az erdő után gyöttek. Akkor kezdték vágni először a nagy püspöki erdőket. És azokkal gyött akkor ide Ferenczy Miklós is. Egész házat béreltek benn a faluban, nagy háztartást vittek, Ferenczy Miklósnak inasa, lovásza volt. A cselédségnek még külön ház kellett és egyik belső malmunkat vette ki. Micsoda világ volt akkor itt! Száz és száz paraszt meg cigány járta az erdőt, mindegyiket Ferenczy Miklós fogadta fel, ő tárgyalt velük, ő járta végig az egész Márét, holmerre kezdjék a vágást. Aztán a tömérdek fuvaros, még éjcaka is csattogott az út. Később aztán a Derkarok elmaradtak, mondják, másfelé kerestek maguknak erdőket. De Ferenczy Miklós itt maradt. Hol az egyik, hol a másik völgynél láttuk a kocsiját meg az ezüstszerszámos lovait. Akármerre ment, csak kapták előtte a kalapot, mindenkit ismert, mindenkivel szíves volt. Akinek pénz kellett: csak kért és kapott. Sokat járt lóháton is, legtöbbször egymagában, fönn a gerincen és messzire nézett. Mikor vendégei voltak, huszan is sokszor, akkor is magában lovagolt. Beszélték róla, hogy a fákkal beszélget, odamegy hol egyikhez, hol másikhoz és szól hozzájuk.

— Mint Relics — szikrázott Adrienne lelkében fényesen élesen akár a napfény csíkja az erdő sötétjében — Ő is...

— Egyszer egy legényt csaknem megölt. — folytatta Rödel molnár. — Akkor a Rikájó fölött irtottak s odafönn a szikla között ritka az erdő. Vékony, ingó, lengő gyertyánfák vannak arra. Ferenczy Miklós parancsot adott, hogy a gyertyánokat ne bántsák, a legény nem hallotta és rájuk ment. Éppen a harmadikat hasogatta amikor Ferenczy mérnök meglátta: Ráfogta a revolverét, aztán eldobta és két kézzel kezdte rézni: „Hát nem látod, hogy fiatal fa? Nem látod... És sír!“ Csak hallgasd, hogyan sír, amiért kivágod. Hozzá addig a légynek se vétett soha... Aztán egyszer csak ahogy jött eltűnt. Akkor a vágás is abbamaradt, beszéltek, hogy nem kellett a püspöki fa, másfelől is irtani kezdtek az országban, ott olcsóbb volt. Ferenczy mérnök egyik-napról a másikra szegény lett és nem láttuk sokáig. Míg most úgy két esztendeje csak bekopogott hozzánk. Ősz volt akkor, már köd ereszkedett a határra, nem is láttuk az egész Márét, mintha tenger lett volna... Jött, hogy itt akar lakni nálunk, kis szobát kér, fűtsük csak jól és a levest szereti. Nagy láda könyvet hozott magával, meg még másik ládát, meg a rudakat, meg a zászlót. Volt úgy, hogy egész héten nem láttuk, aludni se járt haza: csak a határban mindig a borkuti szakadéokban, a hodácsi suvadásban, a babinai gödrökben, a Rikájóban, a Sin gödrében, a Somoson, a Hidasi völgyön, Barnakönél. Csupa sár, ruhája, cipője... Lali meg Laci mindjár mondták is „ez kincset keres apa, aranyat a Máréban majj meglássa“... Aztán sokszor ők is mentek utánna. Lesték. Éjcaka a kulcslyukon is. A könyveit kutatták, meg az írásait. De olyan apró betűket ír, akár a mákszem, meg számokat egész sorban. Lali meg Laci akkor mond-

ták ki, hogy át kellene vágni a Méré hegyet, és a kutat kiásni, meg a dombokat, malmokat mind. Fűrésztelepeket meg gőzmasinákat kellene ideállítani: aztán elmentek... Még jó is, hogy a mérnök úr gyött, másként talán meghibbantunk volna így ketten a mamával...

Rödel mama, mintha csak érezte volna, hogy emlegetik, lassú cammogással köztük termett. Szájához emelt ujjakkal, ámuló fejcsóválással.

— Nem ijedt meg tőle Adrien kisasszony? A mérnök úrtól mikor benyitott? Hát lássa, sose tudja az ember él-e még, vagy valahol már el is temették? Még virágoztak a fák mikor elment, azt mondta: talán őszig se gyön vissza, azért adtam magának azt a kis szobát. De nem rossz ember, csak ennek is több van egy kerékkel, vagy kevesebb. Még szerencse, hogy gulyáslevest főztem délbén, azt szereti legjobban, megette az egész lábossal. Mondtam, várjon, kap frissot, azt mondta nem ér rá, dolgozni fog... Aztán kérdezte mikor gyött Adrien kisasszony és meddig marad? Ha tudta volna inkább a Püspökerdőben marad vagy a hidas vadászházban, csak hogy itt vannak a könyvei is.

— Én már mindent elmondtam — ásított Rödel molnár. — A kisasszony okos és nem haragszik majd rá. Ugyse látja egész nap...

Adrienne halkán fölnevetett. Az a finom, áhítatos csodáló fényesség lobbant eléje melyet Ferenczy Miklós komoly szemeiben látott.

— Inkább azt ígérte, hogy elkísér, megmutat sok szépet a határban. Nem haragszom, igazán nem haragszom. Inkább jó is, hogy jött — akár milyen messzire elmehetek vele az erdőkben, hegyekben.

Rödel molnár akkor gyorsan pipára gyújtott

és a malom felé igyekezett, Rödelmama azonban óvatosan Adrienne füléhez hajolt.

— Felesége is van neki... Nem mondja, de tudom, hogy van. Egyszer láttam a könyvében egy fényképet. Szép, fiatal asszonyt mutatott, ilyenforma neve van annak is mint magának, csak sokszor áthuzgálta piros ceruzával.

Adrienne kissé megrezzent, valami szűrő fájdalom sikkant a könnyű vidámságba, mely elborította hirtelen.

* * *

Éles kalapácsütések harsantak kora reggeltől a lány, meseszerű csendbe, melyből eddig csak a malom zünnögő zakatolása hangzott. Mintha minden zúgó ütés egy roppant, erőlködést kifejező vad kiáltás lett volna: haragnak lendülete.

Adrienne első pillanatokban megdöbbenve, később már kíváncsian hallgatta. Rozika kedves, kerek pufók kis arca hol titokzatos, hol gúnyoros mosolygással telt meg és a pajták mögé mutatott.

— A mérnök úr, kalapál... Máskor itt csinálta az eperfa alatt, de most odahortak mindent, Tollas Ferkó meg Szülike Józsi. Hogy ne zörögjenek annyirán, a kisasszony ablaka alatt! De onét is nagyon hallani! Csunya kövek nagyon, egyik sárga mint a rozsa, a másik meg fekete, akár a szén. De Tollas Ferkó is meg Szülike Józsi is azt mondják, hogy azért mégis arany van azokban! Adtak is egy darabot, hogy tegyem el.

És úgy egy ökölnyi kődarabot húzott ki zsebéből. Meszes, sárgás, közömbösen érdektelennek látszó kődarabot. Adrienne figyelmesen nézte: itt ott sötétszürke erezetek szaggatták át, a közet néhol ezüstösen csillámlott. Rozika pirosragyúlt

arccal, összecsiicsörített szájjal húzta végig rajta ujjait.

— Csak tarcsa a napra: a fényességben olyan, akár az arany, akit Szent Kút fölött látni a Boldogasszony koronáján... Tollas Ferkó meg Szülike Józsi már kaparják is, ha a mérnök úr nem lássa...

Adrienne felhúzott vállal forgatta a követ. Aztán Rozika csodátlátó tekintete után a nap felé fordította ő is. A kis vékony sötétszürke erezet valóban aranyosan csillámlott a fényben.

— Azér Tollas Ferkó meg Szülike Józsi ezt mégse tudják kikaparni Rozika, keményebb ez mint a kő, nézzed csak...

Késheggyel próbálkozott a kaparással. A kékesfekete, ezüstösen csillámló fémcsík keményen, élesen ugrott ki a kőzetből csaknem eltörhetetlen merevséggel.

Rozika azonban szívesebben hitt a csodában, mesebeli reménységekben, mint a valóságban és újból Tollas Ferkót és Szülike Józsit emlegette. Adrienne végül elnevette magát.

— Ha azoknak jobban hiszel akkor csak őrizd. De egész hegyre való se lenne elég egy olyan aranyos koronához amiről beszélsz...

— Van abból egész hegyrevaló! Tollas Ferkó meg Szülike Józsi mondják, hogy amerre csak jártak, a mérnök úrral: csupa ilyen kővel van tele a hegy, az erdő, a völgy is! Tollas Ferkó mondja is, hogy nagy pirostetős házat építenek akkor majd, amiért hordozták a mérnök úr masináját, a Szülike Józsi meg új istállót...

— De akkor új nevet is kaphatnak — vetett véget Adrienne Rozika tervezgetéseinek. — Tollas

meg Szülike? Nem illik az aranykincs keresőkhöz...

Rödelné mérges csatakiáltása harsant végig az udvaron:

— Rozika! Rozika! Megint a gyümölcsösbe szaladnak a malacok, elcsapják a hasukat nekem...

Rozika haragosan toppantott és szaladásba kezdett. De mentében még visszasúgta fontoskodva.

— Tollas Ferkót, azt Kistar Ferencnek híjják. Szülike Józsit meg Deáki Józefnek. De a Ferkó egyszer, mikor Kelement jártunk karácsonykor, csupa tiktollal rakta telle a sipkáját, hogy megijesszen bennünket, azért mondják Tollasnak — Józsi meg kisgyerek korában mindig az öreg-anya után rítt, ha bántottuk, hogy „a szülikém megver tikteket, a sütőlapátot dobi utánatok meg a ciroksöprűt“, hát azér Szülike...

Pár pillanat múlva Rozika ismert visongása hasított végig kerten, réten, házon, udvaron.

— Kiis kocája nee, nee... Kiis kocája, neee, nee...

Adrienne egyszer még megforgatta kezében a rozsdaszínű sötétszürke erezzettel borított kődarabot. Rozika visongását túlharsogták az udvar végéből felcsattanó ütések. Gyors, akaratlan pillantással a tükör előtt termett, kissé beharapta száját és meglazította könnyűszálu aranyosbarna haját. Jobbra-balra fordult virágos ruhájában. Aztán tenyere közé szorítva Rozika kincsét, libbenő szoknyákkal, nyári sugárzásban fénylőn ringatózva, csöppnyi pirossággal két arcán, valami halk, szárnyaló, dudolásrakész derűvel a hátsó udvar felé igyekezett az éles felcsattanó ütések irányába.

Az égbolt selyemkék volt, könnyű széjjelfoszló bárányszerűvel. És ahogy Adrienne felnézett, hirtelen állva maradt az udvar kiálló hegyes macskakövein: A Hármaskör oldalán, a Püspökerdő felé indulva látta ilyennek az eget! Ilyen selymesnek, fényesnek, dalra-derűre fakasztónak. De mérgesen szájába harapott. Nem, nem akar emlékezni, nem akar érezni semmit az elmúlt idő gyötrelmes várakozásaiból és vágyakozásból! Nem akar és nem fog Hermann Balázssra gondolni többé, még ha az ég és föld össze is fognának érette. Ezt az eget nézi, ezt a sugárzást figyeli, ezt a derűt kívánja amit most itt a Máréban érez és lát!

A következő pillanat a révedezés minden foszlányát széjjeltépte Adrienne lelkében. A hosszú elegáns házhoz épített pajták előtt Ferenczy Miklós állott. Magosra emelt kalapáccsal roppant kőhalom között. A vaskos mozdíthatatlannak látszó malomkőasztalon minden csapásra tollpiheként hullottak széjjel a kődarabok. Most is abban a hegymászó térdnadrágban volt, ahogy Marosával először látta az erdőben eltűnni mikor megérkezett. De most zubbonyt sem viselt, mezítelen mellkasán, izmain, bronzszínű bordáin verejtékesöpek csillantak.

Adrienne egy lehelletnyit arcához kapta kezét oldalfordulásra készült, aztán keményen felkapta fejét és összeszorított karokkal nézte a férfi munkáját. Rődel molnár pipázott a közelben, kék kötényébe rejtett ökölrel: nagy, elősmerő sugárzással a tág kék szemében. Adrienne virágos ruháját, lendülő figyelését ő látta meg először és óvatosan kiemelte egyik öklét kötényének melléséből.

— Csak vigyázat! Itt nem jó most sétálni.

Ferenczy Miklós fölnézett. Egész arccal, testtel Adrienne felé fordulva. Kalapácsát kissé a kőasztalra állítva egy lehellettel vörösebben, zubbonya után kapva.

— Bocsánat — kapkodott szégyenkező, gyámoltalan zavarral. — Nem gondolhattam: de kell ez a munka most, kell...

— Nem vagyunk szalónban — legyintett Adrienne fölvetett fejjel, — ne szégyenítsen meg. Maga itt nem lovag, nem gavallér, hanem ember aki dolgozik!

A mérnök akkora még, s magára húzta a zubbonyt és fücsa, gúnyoros grimasszal kesernyésen nevetett.

— Hát nem. Nem vagyok lovag és nem vagyok gavallér... És ez a kő, ez...

Szekér közeledett az útról. Néhány zsák pucosodott rajta s Rödel elmozdult a pajta mellől.

— Árpát hoztak: igazán sajnálom...

Azzal a malom felé ballagott. Ferenczy gyereknevetéssel intett nyomába kalapácsával.

— Utálja a malmot, a darálást. Legszívesebben velem járná a hegyeket itt állna éjjel-nappal mikor széjjelhasogatom a köveket, akár Ferkó meg Józsi. Hiába mondom neki, hogy nem arany ez, nem ezüst, amit keresek, ők mégis azt várják.

Adrienne nem gondolt most a Rödelekkel. A amlomkőasztal körül nagy halom rozdsaszínű meg acélszürke kődarab hevert. Ahogy rájuknézett érezte, hogy meghorzong s láz gyullad lelkében. Félelemnek, tiszteletnek és csodálatnak reszketése. Pillanatnyi elrévedését felejtve, összevont szemekkel, határozott mozdulattal nyult közéjük. Föl-emelgette, nézegette őket csodálattal és félelemmel telten.

— Bányászokat mindig nagyon szerettem — mormolta rekedten. — Sok rajzom van róluk és ez nagyjából bányászmunka is. Akkor úgy mondom magának, úgy köszönök: jó szerencsét.

A férfi diadalmasan nevetett:

— Jó szerencsét! — kiáltotta, mintha izelte csókolta volna a szót Adrienne után félig nevetve. — Jó szerencsét! Hát ezt is tudja? Jó szerencsét. Ugylátszik maga hozta nekem ezt a jó szerencsét!

Adrienne kissé visszadöbbszent a fénytől mely a férfi szeméből feléje sugárzott. Akaratlanul is Hermann Balázs arca, fejformája, szemei jelentek meg előtte az áttetsző éles fényben. Puhább, simább volt az az arc, nem ilyen bronzos, acélos és valamennyire rútságához közeljáró mint amelyet maga előtt látott a kőasztal fölött. Hermann Balázs szemei fátyolosak voltak, inkább szürkébe olvadók egy cseppnyi lomhasággal a mélyükben, örök Oblomovizmussal behintve. Hasonlíthatatlanul idegenebb, távolibb sőt félelmetesebb ez az arc itt előtte, mégis bizonyosra veszi Adrienne, hogy holtig se tudná elfelejteni: bár nem fűzi hozzá se kín, se öröm, nem dédelgette körül emlékezéssel, szerelemmel és féltéssel. Azon az arcon, Hermann Balázsnál időnként volt valami tompa közöny is, futó gög és kifejezhetetlen csaknem önző érzékenység. Csak Adrienne nem akart látni mind ebből semmit, befőnta, körülaggatta vonzó és csilámló tulajdonságokkal; talán nem is Hermann Balázst, hanem elképzelt lényt szeretett a nyugodt, kisfiúsosolyu férfiarcbán. Ez a kövekkel viaskodó, rútságig megdöbbszentő Ferenczy Miklós közelíti meg inkább azt a férfias acélosságot, akaratnak és benső izzásnak keménységét melyet Hermann Balázsban érezni tudott. Torka összeszorult

és gyorsan lehajolt a kövek közé, hangja csaknem elrekedt amikor a rátörő megindultságban szólni tudott.

— Hát ezt kutatja maga? Ezért járja a hegyeket? Ez a vasérc amiről beszélt? Ilyen az?

A mérnök szemei akkorra lesiklottak Adrienne arcáról. Kis ránc támadt a homlokán, széles szája megkeskenyedett és erős szegletes álla mogorván, öregesen előreugrott. Egyik kezében a rozsdásbarna, másikban az acélszürke köveket tartotta.

— Ilyen! — mondta keményen és röviden, mintha az egészet máris be akarná fejezni. — Nincs benne semmi különös, most vizsgálom ki, illetve küldöm a vegyvizsgáló intézetbe...

Adrienne cikázva nézte az asztalt. Ügyszólván az egész felületét elborították a felhasogatott, széjjelszabdalt kövek. Egy külön tálcaszerű kölapon teljesen széjjelmorzsolts, finomra őrölt fekete por-szerű halom magaslott, közelében fénylő kerek mágnespatkóval. Ferenczy mérnök csöndesen lehajolt és a kis fekete-szürke halom fölé emelte a patkót. A halom megmozdult s mint ezernyi vékony, ágaskodó kis állat kapaszkodott fölfelé, rátapadva a sima lemezre.

— Csodálatos! — tört ki Adrienne égő arccal és nem tudta hogy a mágnespatkóra kapaszkodó, tapadó, mozgó feketeszürke porhalmot bámulja-e jobban avagy ezt a mozdíthatatlan nyugalmú, szárazságig merev, rútságig megdöbbenő kemény férfiarcot. — Hihetetlen.

— Sem csodálatos, sem hihetetlen — mormolta a férfi elhúzódva Adrienne dús aranybarna hajától, valami rettentő ijedséggel. — Egyszerű természeti törvények: a mágnes vonzása a vasércre. Ilyen

mágneses kutatásokat végeztem két év óta körül, a hegyekben és most végre. Most...

— Most! — csillantak Adrienne szemei és legszívesebben két kézzel szorította, ölelte volna a férfi széles csuklóját, tenyerét. — Most! Éppen most vagyok itt és ilyent is láthatok...

A mérnök akkor fölnézett. Két szemében az előbbi átfutó gyöngédséggel, mérhetetlen alázattal és rajongással.

— Mintha maga hozta volna nekem a szerencsét. Maga...

— Nem meri kimondani a nevemet? — fordult teljes arccal feléje Adrienne két kezével a mágneses patkóra tapadó szürkefekete halomra hajolva. — Azért nem csúnya név ez: Adrienne!

A férfi szája megmozdult, Adrienne látta rajta nevének betűit aztán valami halk, szinte nyögésszerű morgás következett.

— Adrienne... Szép név. A legszebb női nevek közül való és magának, ahogy nézem magának nagyon illik is: Adrienne...

Másodszor már lágyabban, simábban, gyöngédebben ejtette külön átcsókolva minden betűjét, átsimogatva minden szótagát. Adrienne valami könnyű beteltséget érzett, diadalnak és győzelemnek jó forróságát, aztán lendülve, mint a szakadék peremén táncoló gyermek, illanva félrehúzódott újból.

— Elhatároztam ugyanis, ha megengedi és újabb útnak indul, hogy magával tartok, — maga előadást tart nekem a vasércről, geológiáról én megismerem a vidéket, a tájat és közben elkerülhetetlen, hogy megszólítson, ha már így váratlanul és véletlenül megismerkedtünk itt...

— Váratlanul és véletlenül — bólintott a fér-

fi. — Valóban. Magával is úgy vagyok most mint a vasércemmel: azt is így találtam meg egészen váratlanul és véletlenül mikor ott az autóban először megláttam és besiettem az erdőbe. Akkor még nem tudtam, hogy itt is marad és újból látom, nem is akartam én látni senkit. Aztán ime mégis!

— Egy különbség mégis van köztem és a vasérce között: — nevetett Adrienne az előbbi diadalt újból fölérezve. — Engem nem keresett, de *ezt* igen!

A férfi hevesen, rázkódva nyult a széjjeldarabolt kövek közé. Szerelmes vágyódással, fősvény reszketéssel, begörcbülő ujjakkal fogta át őket.

— Ezt igen, Adrienne! Egy egész életen át, mióta csak eszemet tudom. Akkor is, amikor nem beszéltem róla. Ezt kerestem, ezt akartam: a föld, az erdő a hegyek kincsét, titkait kutatni... Holott milyen más, milyen hazug volt az életem mindig. Nem mertem volna soha senkinek szólni róla, nem mertem vállalni, hogy örültnék, libbantnak, boldognak tarsanak. Csak most az utolsó két esztendőben, *itt*. Most már mindegy volt, most már én is olyan lettem mint ezek a kövek itt: közönyös és kemény, rejtelmes és zárkózott. És most már nem is vártam, már nem is bántam volna ha nem találom meg soha, ha ezentúl is rejtve marad... Az volt a jó, tudja amíg kerestem, amíg csak *én* tudtam róla, én hittem benne...

— De nyilván céljai is voltak a kereséssel?
— támaszkodott az asztal lapjára Adrienne. — Tervei melyeket czáltal akart elérni? Vagyon, gazdagság, hatalom. Csak úgy magáért a kutatásért, keresésért talán mégse indult volna el, nem bírhatta volna két éven keresztül, ahogy Rödelék mondják: sárban, hóban, esőben, szélben.

Ferenczy mérnök felnézett. Két szemének teljesen fényével, lelkének egy lehelletnyi feltárásával.

— Ebben a két évben — mormolta különös hangsúllyal. — Életem utolsó két évében csak a kutatásnak, a keresésnek éltem. Isten után, megvallhatom ezt magának Adrienne ez volt a legszentebb előttem. Régebben, azelőtt talán más is hajtott még. Amiről beszél: vagyon, hatalom, gazdagság... Mostanáig, amíg rá nem bukkantam, lelkemre, szavamra mondhatom egyik se érdekelt. De most most Adrienne: most: hogy maga meghozta nekem a jó szerencsét, talán valóban újra ismét uralkodnak bennem. Vagyont, gazdagságot, hatalmat akarok — mint régen!

Akkor gyorsan elhallgatott és kezébe vette kalapácsát.

V.

Furcsa zsongásszerű reszketés támadt ettől kezdve Adrienne testében. Napközben gyakran oldalra hajtotta fejét és azokat a zengő, élesen hasító kalapácsütéseket hallgatta, melyet Ferenczy Miklós munkája támasztott. Olyan volt, akár valamely hatalmas, szerteáradó szjmfónia feltörő üteme, elnyomta, megsemmisítette a Márévölgy álmosító és álomba ringató édes csöndjét. A malom zakatolására is fátyol barult, az erdő zúgása, a fák könnyű ingása, mindaz, amelyben napok óta gyönyörködni tudott, amely elringatta tehetetlen fájdalmát és vad sóvárgását most mind ebbe a táradhatatlanul, kemény elszántsággal felrévedő harsogásba hullt, morzsolódott, foszlott széjjel akár a kőasztal lapjára hasított kőszemek.

— Olyan ez akár valami kürtjel, avagy lelkesítő ébresztő — gondolta reszkető gerinccel és azon kapta magát, hogy szégyenkezik. Szégyelte azt a tespedt, elernyesztő tehetetlenséget, amellyel mindegyre Hermann Balázst dédelgette körül; a beteg, hiábavaló, dőre szerelmet, melyben évek óta vergődött. A kőasztal szakadatlan csengése, a kőszilánkok széjjelhasadása vállába markoltak szárnnyakat növelő erővel és titokzatos kemény parancsok zúgásával.

Többször megállt a malom keskeny, zöldrefestett ajtajában, avagy a sűrűn behúzott zsaluk mö-

gés a széles eperfa árnyékának sötétjéből figyelte a mérnök elszánt, fáradhatatlan munkáját, hallgatta a hangokat. Rödel mama egyszer meglátta szája elé emelt ujakkal közeledett és jelentős szemhunyorgatással susogott.

— Egy levél volt a kabátja zsebébe: uramnak adtam, hogy olvassa el, de az nem engedte, hanem összetúrte és visszatette. Talán az asszony írt neki, hogy siessen ezzel a vassal itt! Kivehetem, mert kiskabátban dolgozik...

Adrienne haragosan összevonta szemét, és elfordult.

— Mindegy, hogy miért dolgozik, csak dolgozzék!...

Erre tüntető sietséggel a festékes kazettáját kezde vizsgálgatni, kutatót, rakosgatót a tubusok között; festékeket, színeket válogatót és Rödelnétől kért kis tányérkákat. Az asszony vajszerű kék zöld koszorúkkal telifestett, cakkos cseréptálkákat szedett elő szívéhez szorongatva, féltő büszkeséggel.

— Óbányai cserép ez Adrien kisasszony! Mink apámmal a Tichyiek arról a vidékről kerültünk ide. De a Rödelék is onnét indultak lefelé: Nádasdról a Réka völgyéből. Ha egyszer arra jár csak kérdezze meg ismerik-e a Tichyieket? Miénk volt a legöregebb malom, azt mondják már kétszáz esztendeje mindig a Tichyieké. De apám nemcsak molnár volt, hanem fazekas is. Mink nem úgy csináltuk mint a Rödelék, hogy egyik képet festett, a másik könyvet írt, a harmadik épített, a negyedik faragott, az ötödik szőlőt ültetett: mink mindent tudtunk, nekünk mindenhez kellett érteni. Óbánya nagyon kis hely, talán csak tíz-husz ház, egészen az erdőben. A vadak bejártak az udva-

runkra, sokszor még a malomárokhoz is vizet inni. Gereblyét is faragtunk, szánkót meg kocsit csináltunk, mer sokszor egész téren nem tudtak betalálni a parasztok a búzával, olyan rossz utak vannak arrafele. De azért szép az is nagyon, a sok hó, a köd mer egészen eltakarja a házakat...

Adrienne többször megfogadta, hogy Rödelmamával óvatosan kezdi a szót, de lehetetlenre vállalkozott. Akár Relicsné a Püspökerdő mélyén. Rödelék is örültek, hogy végre beszélhetnek! Nem várták Adrienne válaszát, közbeszólását elég volt számukra, hogy ők szólhattak, kiformálhatták, szavakba törhették a lelküket uraló gondolatokat és képeket. Ezek az apró, kék és zöld füzérekkel befestetgetett vajszerű cseréptányérok kedvesek voltak: de semmiképpen nem hasonlítottak azokhoz a népművészeti drágaságokhoz, melyeket a festőiskolán láttak magyaros, formáikkal. Rödelmama büszkeségei egyhangubbak és valamivel unalmasabbak voltak, csak az a puha, mély vajsárga alapszíne meg tiszta, selyemkék, tavaszi égre, nefelejtésre emlékeztető aranypontos kék koszoru volt rajtuk különösen kedves, tetszetős.

— Ilyen koszorut hordanak fejükön az óbányai sváblányok mikor eskünni mennek. — magyarázta Rödelmama szemérmes zavarral és meghatott áhitattal. — Nekem is ilyen volt, mikor Konrád elhozott. Anyósom szégyelte is pedig neki is olyan volt mikor esküdött. De erre lenn, itt a Máréban a Hármas hegytől fel egészen a szászi bányákig talán húsz faluban is inkább a pirosat szeretik, a búzaszálás tarka koszorut, bükkmakk formájú levelekkel, mert mind régi, öreg magyarok ezek!

Adrienne kissé fölnézett akkor. Rödelmama

széles, táblás, ráncos öreg arca furcsán elkeményedett, határozottá és élessé vált, mint mikor a gyónlatópap elé térdepel a bűnös súlyos, megálíthatatlanul végzetes vallomásra.

— Fajta és nép? — tűnődött elgondolkozva.
— Hát valóban lenne és még itt is?!

Kissé megzavarodott: újból az előbbi szégyenkezést kellett éreznie: az érzelmek útvesztőjébe belezavarodott lélek szégyenkezését és tétováságát.

— De maguk most már mind idetartoznak Rödelmama, a Máréba, a husz-harminc falu népéhez, akárhonnét jöttek is.

Rödelmama bizonytalanul felhúzta vaskos vállait. Az előbbi keménység meglágyult vonásain, szemeiben tétova, tehetetlen fényesség cikázott keresztül.

— Hát... Vissza már nem mehetnék Óbányára, mer valami mindig idehúzna azért engem, de azért...

Adrienne óvatosan vette kezébe a vajszínű, kékkoszorus cseréptányérokat.

— Azért ezeket megőrizheti nyugodtan Rödelmama. Én is vigyázok majd rá, a festék amit öszszekavarok benne, könnyen lemosható...

Rödelmama megütközve kapta hátra fejét. Két kézzel is magához szorította a cserepeket.

— De ha eltöri?

— Hát akkor elmegyek Óbányára és hozok magának másikat. Rödelmama...

— De ilyen már nincs. Csak a Lutzok csinálták, apám, meg apám bátyja.

És csaknem sírt; arcára szorított széles tenyere reszketett.

— Hát nem baj Rödelmama — simította végig

Adrienne kissé kelletlenül. — Akkor majd rajzolkok inkább. Mert dolgozom, én is dolgozom! — ezentúl.

És újjongva, roppant lelkesedéssel, mintha földtől éig emelték volna, úgy nyújtózott, jobbra-balra lengve s Rödelmama széles vállaira ölelkezve.

— Dolgozom Rödelmama, dolgozom én is mint Ferenczy mérnök úr odakinn...

Rödelné ekkor szigorúan összevonta szemeit. Két ujját szájára szorítva óvatosan körülnézett.

— Elhozzam a levelet Adrien kisasszony?

Adrienne már nem figyelt reá. Ez a forró, hasonlíthatatlan lendület, mely átjárta tagjait, csontjaiba fúródva, gerincén reszketve; ez a titokzatos, határtalan láz, ahogy festékes tubusai, vázlatkönyve közelében körülnéz, csak ez volt a lényeges és szükséges. Mintha valahova a messzibe nézett volna, éppen a pillanatban, túl a Máré szelíd hajlásain, tündéri völgyein, a Hármass hegy zord fönsségébe rejtett Püspökerdő tájára.

— Dolgozom! Most már én is dolgozom. Más semmi, de semmi nem érdekel többé! Ferenczy mérnök is dolgozik, őt se érdekli semmi a munkáján kívül.

Rödelmama erre felhúzta orrát és nyakára cresztette vastag tokáját.

— Férfinépnél ezt sose lehet tudni Adrien kisasszony!

Adrienne közönyösen legyintett. Azt a vad erővel, fáradhatatlan lendülettel felcsapó ütemes zengést figyelte újból és újból, ami az udvaron harsogott Ferenczy Miklós fejszecsapásai nyomán.

— Nézze Rödel mama — nevetett felszabadultan. — Nekem Ferenczy mérnök úr nem számít.

Tőlem akár asszony is lehetne vagy aggastyán... És neki ez, higgye el Rödel mama, az a kő melyet megtalált a Máréban, amit széjjelhasít fontosabb, mint akármelyik asszonya a világnak!

Rödel mama szeme erre furcsán felvillant. Bizalmatlanul és csodálkozással, rejtett hitetlenséggel nézte Adriennet.

— Nna! Nna!

Az udvarról Rödel molnár heves, szaggatott kiáltása harsant közéjük, mire Ferenczy kalapácsütései megcsöndesedtek.

— Olvad! Nézze mérnök úr: olvad a vas! A márévölgyi vasérc!

Rödel mama arra gyorsan a homlokához kapott, mintha egy felszálló bogarat hessintett volna maga elől.

— A malom meg áll! Nem darál ez a vén ember, hanem vas! Mert ennek is a márévölgyi vas jár a fejében — s dohogva elviharzott féltett óbányai cserepeiről teljesen megfélemedkezve. Adrienne rá is csapott a prédára és kiválasztott belőlük kettőt-hármat. De amikor Rödel molnár kiáltását újból meghallotta, elfeledkezetten szaladni kezdett. Az eperfa előtt Rozikába ütközött, aki Ferkó és Jóska között nyujtogatta nyakát.

— Vas folyik a kőből! — suttogott két ujjá közül valami mérges csodálkozással a két barna szemében. — Feketevas! Fekete...

— De aranyat ér az! — morogta Ferkó és Jóska csaknem egyszerre. — Azt mondja a mérnök úr.

Rozika hitetlenkedve ingatta fejét.

— De mikor arany van a Máréban! Tisztos tiszta fényes arany... Öreganyám mondta, hogy a

nagy kútba, ki a hegyen van, a vár alatt, ott kell keresni.

— Öreganyád hát! — torkolták a fiúk. — Énekes Fóris Terka néni! Meg a Buri ángyi, meg a Síró Sári néni... Ezek tudják az igazat...

Jóska bizonytalanabban makogott.

— Az én öregapám is monta mindig, hogy arany van a Máréban. Meg minden okos ember is nemcsak asszonyok. Mondta is, hogyha ássa mérnök úr a kúveket, csak nézzük meg mindnyát jó erősen. Ha fényes, akár az ezüst, azért az arany, csak nekünk nem mondi meg...

Mint a réteken felszálló himes, színes pillangók, megfoghatatlan hullámmzással reszkettek a kis ügyetlen szavak. Adrienne legszívesebben egybesímitotta volna a kincsreváró, csodátlátó, félig gyermeki arcokat ezzel a hol hitetlenkedő, hol bizonykodó sugárzással szemükben, arcukon. —

— Ha így maradtok sokáig, egész délután, akkor lefestlek benneteket...

Tollas Ferkó abban a pillanatban elhúzódot, szemét leszegte és gyors, határozott mozdulattal Józsi felé rugott.

— Akkor inkább elmék.

— Azér ne szaladj, most úgyse kezdem el és pénzt is kapnál érte, mint a mérnök úrtól és csak állsz, állsz szép csöndesen.

Jóska szeme felcsillant, gyorsan megszippanította orrát és nevetett, Rozika meg arcára szorította két kezét, úgy nevetett visongva, élesen.

— Megfesteni? Megfesteni? Mind a palláson az Ádám úr a Márét meg a képet a falra? És pénzt is ad, hogy álljunk szép csöndesen?

Jóska kis zihálással, mintha iskolában a padok

között lenne, ágaskodva nyújtogatta tömpe maszatos ujjait.

— Meggyűtt Hetényből Péter bátyám, az Ormándi Péter bátyám, öreganyám testvére. Az mondta, hogy a Csöngös hegy alatt a Püspökerdőben a cigánygyerekeknek is fizet egy városi úr, hogy csak ájjanak szép csöndesen és lefesti őket. Azér monta, hogy ne mennek a mérnök úrral a hegybe, hanem inkább a Csöngös hegy alá a Püspökerdőbe, ahhol az úrhol, ott nem kell járni a hegyeket meg a völgyeket és nem kell hordozni a pakkokat.

— De a zászló meg a rúd szép — makacskodott Ferkó. — Mikor letüzünk a gyöpre, aztán a szél lengeti, cibálja. A mérnök úr mindig mondja, hogy mink vagyunk az urak: a földnek, erdőnek, hegynek urai Mink emberek. Azért van a zászló is, meg az a rúd... Én inkább járok vele, mind állok a Csöngös hegy alatt, vagy a kisasszonynak. Még akkor is, ha nem aranyat találunk, hanem csak vasat...

— Csak menj vele! — lobogott Adrienne lelkesen. — Csak menjetek, Nekem elég lesz a Rozika is, ha festeni akarok.

Öreg Rödel integetett feléjük harsány forró kiáltásával.

— Segítsetek a mérnök úrnak. Hordjátok el a hulladékot, megint égetünk!

— Ő a legnagyobb gyerek köztük — gondolta Adrienne, míg végigsietett a kiálló köveken az eperfához.

* * *

Szorosan az aláhajló dombvágásban, mély pincszerű üregben lobogott a láng. Előtte a köaszalnál Ferenczy viaskodott föl-föllendülő kalapács-

ütésekkel a szertehulló rozsdaveres és acélosszürke kövekkel. Már egész halom széjjelhasogatott kődarab feküdt körülötte. Az asztalon finomra tört szemcsék.

Rödel molnár csaknem haragosan nézett most Adrienne felé.

— Dolgozunk! — mormolta kelletlenül. — Dolgozunk!

Ferenczy gyorsan arcához kapott és könyvével végigtörölte veritékes homlokát. Most is derékig meztelen volt, barna teste pörén izzott az aranyos fényben. Adrienne újból azt a furcsa zsongást érezte ujjá hegyében: azt a titokzatos, érthetelen zsongást, melyből vonalak és alakok; színck és formák születtek. A férfi egy pillanatra hátrafordult és izzó tekintete körülszállta a lányt. De nem rebhent meg ez a tekintet, nem lágyult el, nem halkult el és nem forrósodott át a csodálatnak és örömnök lázával, mint akkor, ahogy az ajtóban meglátta. Kemény maradt és izzó, idegen és magányos. Mintha azt mondta volna sértetten ön magát körülvértézve: ne közelíts, ne jőjj!

Adrienne vissza is hökent. De csak egy pillanatra. Hosszú-hosszú évek óta ez volt az első pillanat, melyben elvesztette maga előtt Hermann Balázs imádattal körülaggatott arcát, két nyugodt, kifürkészhetetlen szürke szemét. Egész teste felnyúlt; a pörére vetközött, kalapácsot forgató férfi felé lendült és nevetott valami megnevezhetetlen lendülettel és forrósággal.

— Akár a kőkorszakbeli ember! Pontosan ilyennek rajzoltuk az akadémián... És most majd én is magát, akár akarja, akár nem.

Ferenczy arra mintha idegen világból zuhant volna valóságra, megráncolta homlokát és kissé

közönyösen, haragos mogorvasággal dünnyögött:

— Nem védekezhetem. És ha nem talál más témát, ebben a gyönyörű Máréban.

Rödel molnár a völgyből kúposan felmagasló dombokra mutatott.

— Ott a vár! Ádám mindig azt festette a padlásról. Meg a vizeket a völgyben, ahogy folynak, sietnek kifelé hegyekből, völgyekből.

Adrienne közönyösen legyintett.

— Engem nem érdekel. Ádám, Rödel Ádám meg sokan a kollegáim azt választották. Szép folyondáros várkastélyt fenn a hegyen! Melléje aranyhajú kisasszonyt, meztelen nimfát meg lantot pengető tollasfővegű lovagot... Öreg bányászokat festettem én az akadémián, embereket Rödel bácsi, embereket, ahogy dolgoznak!

Ferenczy Miklós kezében megállt a kalapács. Figyelmesen, mintha testét hasítaná, lelkéig igyekezve nézni a lányra.

— Nem asszonyos témakör! Virág, madár, gyermek, táj, állatok, az igen. Külön világ az asszonyé: gyöngédség, ábrándozás, romantika világ... Azt kívánja tőle a férfi, még akkor is, ha szenved belé...

Adrienne kissé meghökkent. Mintha Rödel mama szavait hallotta volna fülei mellett az ismeretlen szép asszonyról, akinek képét a mérnök becirkálta... Könnyű fáját szúrta szíven, de beharapott szájjal legyintett:

— Azért engem mégis ez érdekel inkább — mutatott arra a furcsa, szürkésfekete masszára, mely a köszemcsék mellett fénylett s Rödel molnár széles tenyere őrizte féltékenyen. — És az a kemény munka, amibe került.

A mérnök szégyenlősen elmosolyodott.

— Rödel bácsi nem nyughatott, kis kemencét ácsolt a domboldalba, tüzet rakott és izzasztani kezdte amit én széjjelcsaptam. Már kohót építene, vaskohót, olvasztó kemencét a Máréban: nagy-nagy iparelepeket végig a Hármashegyig a szűk kárászi horpadásig...

Valahol a rétség fölött szállva, könnyű harangszó csendült. Rozika gyorsan keresztet rajzolt a homlokára és énekelve tagolta:

— Igaz lesz, amit most mondanak! Harangoznak a szent Kútnál, Szűz Mária kútjánál, harangoznak.

Adrienne háta megborzongott. A pillanat naív volt ugyan, gyermekesen gyámoltalan, de nem lehetett nevetni mégse. Valamely titokzatos hatalom, csodálatos, földfeletti erő uralkodott a tájban és a tájban élő emberekben.

— Rozikát fogom megfesteni — révedt el csöndesen a dombhajlatból kivillanó kezdetleges kis kohó, az asztalon a csillámló, ismeretlen massa, a kalapáccsal viaskodó mérnök fölött. — Rozikát, ahogy néz, ahogy beszél: belső hittől sugározva, legendákat, legendákban élő hatalmat, tudományt őrizve. Talán éppen a Máré-völgy elején, valahol a vizek és erdők között.

— Holnap reggel úgyis arra indulok újra — mondta csöndesen a mérnök. — Ott dolgozunk éppen a vár alatt. Az a mély súvás érdekel leginkább. Ott, ott szeretném megtalálni az érc kitérését...

Adrienne érelmetlennek találta a szavakat, és nevetett:

— Súvás, érckitérés?!... Mintha szingalézül szólna, olyan rejtelmes és titokzatos számomra. Kicsit szégyenkezem is, elhiheti...

— Mért szégyenkeznék? Művész és nő... Még komoly tudósok se figyelnek ilyesmire, szakemberek, sőt a hivatalos közegek se. Már hozzászoktam a közönyhöz, gúnyhoz és értetlenséghez is. Magában legalább jószándék van és ez mindennél több, higgye el! Hálásan, szívemből köszönöm is.

Egy papírlap hevert a köasztal előtt igen apró, szinte mákszemnyi betűkkel, még apróbb számoszlopokkal. Adrienne lehajolt utána. De amikor fölemelte, elpirult. Az apró betűk hajszálvékony artisztikus vonala, gondos tova futása kíváncsivá tették s bár a számokat teljesen érthetetlennek találta is, böngészni kezdte:

„Hogy a kutatási területünkön tényleg történetelt a lúgos magnákból kivált megnejtít kristályoknak ilyen elkülönülése, tömbökbe, fészkekbe tömörülése, errevonatkozólag a következő kutatásokat végeztük:

Az először küldött közetminták a lávatakaróból valók voltak, ezek tehát a gravitativ elkülönülésre felvilágosítást nem adhattak, mert a lejtőn lefolyt láva már útközben kihült, megmerevedett, ebben tehát gravitativ elkülönülés nem történetelt... Felkerestük tehát azokat a hegykúpok, hegygerinceket, hegyoldalakat, melyeket kúrtőnek, kiömlési csatornának, suvadásos területnek tartottunk és itt éles kutatóaknácskákat létesítettünk... Elsőnek a Hodácstetőnek a Mára vár völgy északi oldalát, — közel négyszáz méter — vizsgáltuk át és az itt nyert közetmintát közel huszonöt-százalékos vasérc tartalmúaknak minősítette a vegyvizsgáló állomás... Ugyancsak eljártunk a Singödör fejénél és a Borkút-dülőben is...”

Adrienne egészen elkábult. Nemcsak a sorokban rejlő ismeretlenségtől, a tudomány hűvössé-

gétől, mint inkább attól az elszánt, makacs erőfeszítéstől, mely ezekből a sorokból áradt. Akaratlanul odahajolt az asztalra, ujjahegyével végigcirókálta a mészesikos fekete és barna kődarabokat. Legszívesebben két kézzel átszorította volna a mérnök kemény kezét, kalapácsával egyetemben.

— És milyen aprók a betűi — mutatott az eldobott lapokra. — Az ember nem is hinné, hogy aki kőhöz, vashoz, kalapácshoz szokott, ilyen gondos, finom sorokat vessen papírra... Hát megérdemli a teljes sikert, mégis megérdemli Ferenczy mérnök!

— Nem érdekkel a siker — mormolta a férfi zárkózott szigorúsággal. — Illetve nem úgy érdekkel, ahogy sokan hiszik. Csak a magam igazolása érdekkel, az, hogy feltevésem, elszántságom, fanatizmusom nem csal meg. Csak ennyi érdekelt.

* * *

— Ha én ezt itt körül mind megörökíthetném — tört ki Adrienne, amikor lassú lépegetés után kora reggel végighaladtak Rödélék gyümölcsösén, elérték a Méré völgy bejáratát. — Ezt a csodálatos hajlást, ezt a méltóságos, búbajos vonulást, ahogy lusta kényességgel, szépségnek és költői szertelenségnek pazarlóan gazdag ajándékozó kedvével valósággá válik. Nincs az a kicirkalmazott kertészi fantázia, mely ilyen parkrészleteket teremthetne. És ha még teremtene, hol a fény, hol a szín, hol a napsugár játéka mindenből? A természet hatalmas lehellete?! Nem csodálom bizony, hogy itt aranyat keresnek, aranyat kutatnak! A festő szemével látom: aranyfény reszket a fákon, a pázsiton, a keskeny és sekély patakok fölött. Mintha egy kényeskedő dúsgazdag királykisasszony húzta volna

végig erdők és hegyek fölött aranyos, tündöklő palástját! Csak nézze, nézze a fényt?

Ferenczy Miklós a lányt nézte mozdulatlan szemekkel. Csodáló bámulat, fájdalmas öröm és elnéző mosolygás fénylett arcán.

— Minden festő költő egy kissé, hozzá maga még asszony is, hát elragadtatja magát. De azért ez valóban szép. Akárhányszor végigjártam a Hármas-hegytől a kárászi szurdékig, mindig újnak találtam, meg kellett állanom akármilyen fáradt voltam is és ugyanúgy gyönyörködtem, mint most maga. Csak éppen nem tudtam beszélni róla.

A két suhanc előljárt Rozikával, a pirosfehér zászlóval és a hosszú rúddal: vidám feleseléssel, fontoskodó komolykodással.

— Engem mámorossá tesz ez a táj — lelken-dezett Adrienne megállíthatatlan szertelenséggel. — Dalolni, táncolni tudnék ha mernék és nem szégyelném magam. Valami olyan bolondulás ez, hogy szinte kifejezhetetlen: egy szál ruhában, lobogó hajjal, fényben és sugárban; színben és illatban tobzódva, nem járni: csak szállni a táj fölött, idegeimbe hasító sebességgel és könnyűséggel. Nevezzen, igazán nem érdekel, de a szó teljes értelmében szerelmes vagyok ebbe a tájba! Ha egyszer valaki: okos üzletember idetéved és apró, piros-tetős, virágos faházakat épít végig a völgyben: szerelmeseket, fiatal házasságokat, mátkapárokat fog ide hívni, kis darab Árkádiába, finom csöndességbe, melyből a szerelmesek lantpengést hallhatnak.

A piros rúd nagyot zökkent és a fehérpiros zászlócska hevesen lobogott. Ferkó megbotlott a menet elején és Jóska rémülten kapott utánna éktelen sivalkodással.

— Mérnök úr! Mérnök úr! Elejtem a ládát, nem tudunk inklinálni...

A férfi nyomban elfordult Adriennetől, vad rohanásba kezdett és csak akkor nézett vissza, amikor a fiúkhöz ért és kézbe kapta a veszélyeztetett műszerszekrényt.

— Bocsásson meg. Az inklinatura legfőbb eszközöm, segítőm. Így végzem a mágneses méréseket.

Adrienne alig figyelt rá: mint a megszállottak, kábult révületben, tehetetlen izzásban, csak a tájat látta mindegyre, a Máré-aljában tovafutó lágy rétet, melyből mintha úgy halmazták volna ember kézzel, Élesen, puha rajzzal magasadott a várhegy, falomladékokkal, karcsú, fehérén sugárzó bükkös erdővel koronázva. Körülötte acéloskéken, opálos színekre bomolva reszketett az aláhulló napfény, mintha finom permeteget hintettek volna a sugarak a magasból. Rozika magafeledten csapta össze kezét a mérnöktől és a fiúktól elhúzódva, lelkendező kiáltásba tört, éneklősen, nyújtottan, mintha dalt mondott volna:

„— Gyere elő szép királylány
Márévára kútjából,
Aranyhajad, hosszú hajad,
Kiragyg, a sötétből...”

Aztán arcára szorította két kezét, körülhajlongott szelesen, végül akár egy nagy, izzó virág a várhegy aljába kuporodott, gondosan széjjeltergetve színes tarka szoknyáit, melyet erre az alkalomra öltött magára. Kerek barna arca alázatosan ragyogott, ahogy várakozva Adriennere nézett. A két suhanc kissé kaján vigyorgással, titkos irigységtől fűtötten morgott:

— Úgy ülsz, mint Kisasszonykor a búcsúba,
a masina előtt.

Ferenczy nyomban elszólította a fiúkat, beljebb indult a szakadékos hajlásokhoz. Leomlott kövek, vízmosta árkok között elfeledkezetten a műszer finom iránytűjére figyelve.

Adrienne kissé csodálva, mintegy valóságra ébredve fordult utánna. A férfi most fanatikus mozgásában, csaknem acsarkodó erőfeszítésében megdöbbentően idegenszerű, a rútságig bárdolatlannak és megközelíthetetlennek látszott. Rozika magafeledten tovább visongta furcsa, vadvirágizű érdes és darabos dallamú dalocskáit:

„... Kisegregyi kislánt küldte anyja misére,
Kisegregyi kislán be ment a rózsás kertbe
Három rózsát szakasztott,
Három bokrétát kötött,
Mikor az elsőt kötötte, pap az Urat mutatta,
Másodikat kötötte pap az áldást osztotta —
Kisegregyi kislánt szeretője képében
három ördög elvitte...”

Adrienne összehúzott szemekkel, hunyorogva nyitotta fel vázlatkönyvét. A fény surrogva vilant, röppent, villámlásos cikázással, végig a tájon, körülkoronázva Rozika várakozó barna fejét. — Adrienne kissé bólintott és ráheveredett a före.

— Csak dalolj most Rozika, énekelj amit tudsz, ahogy tudod. És így maradj, ne mozdulj, amíg nem mondom, a Máréhegy alatt, akkor te leszel a királyleány, aki kiszáll a vár kútjából.

Rozika éktelenül fölnevetett. Legszívesebben körültáncolta volna a domb alját, avagy felszaladt volna a várromokhoz.

— De mikor nincs is aranyhajam, csak ilyen barna, mint a kukoricáé, meg a gesztenyéé...

Ferkó lopakodott oda sunyi vigyorintással, Ferenczy Miklós zubbonyával:

— A mérnök úr küldi, hogy arra feküdjék, mer még harmatos a fű...

Adrienne elpirult: Hermann Balázstól éveken keresztül várta a kis gyöngédségeket; ünnepekre, karácsonyra; ajándékot, virágot vagy cukorkát. De Hermann Balázs évek óta elfeledkezett erről. És most itt ez az ember, akit alig néhány napja ismer, a harmattól is félti?! Töri, szaggatja a hegyeket, mássza a szakadékokat, veritékes és elhanyagolt, elérhetetlennek tűnő, hiábavaló és nevetséges célért izzik fanatikus lázzal, mégis gyöngéd, gondos és figyelmes. Szemei elkönnyesedtek és hálás öröm remegett végig testében.

— Köszönöm! — lengette feléje a zubbonyt, — köszönöm magának... És jó szerencsét, jó szerencsét!

Ferkó és Jóska ott hasaltak a fűben és hol a mérnök kapaszkodását figyelték, hol Rozika vára-kozásteljes „ülését.“ Adrienne szavai után összenéztek és vigyorogva dűnnyögtek:

— Mind a bányászok! És itt bánya nincs is, mind Szászton, Komlón meg Szabócson.

— Még lehet — vetette feléjük Adrienne vázlatkönyvét fellapozva és hunyorgó tekintettel még egyszer körülszaladva a tájon, a táj fölött reszkető fénycsíkokon és sötétlő árnyakon. — Ha a mérnök úr az egész Márét felkutatja, biztosan lesz is!

Rozika nyugtalanul fészkelődött ültében. Adrienne kezében meglátt a feltárt könyvet. Elcsen-

desedett és vak rémülettel nézte kezének könnyű mozgását. Arca megmerevedett, fájdalmas sírós rándulás törte meg naív várakozása báját.

— Énekelj! — kiáltott rá Adrienne gyorsan. — Énekelj és ne mozdulj amíg nem mondom, hogy már szabad. Kötényedet simítsd le és vedd kezelve a harangvirágokat ott melletted... Köss bokrétát, de ne félj, hogy elvisz az ördög, mint az egregyi kisleányt.

Rozika szárnyalva nevetett. A harangvirágot pontosan úgy tartotta ölében kissé magosra emelve, ahogy Adrienne elképzelte. Arca kicsit a nap felé fordult s fénytől ragyogott.

— Sok dalt tudok én! Akár estélig itt ülhetnék és mindig újat mondhatok, ha akarok.

— Csak azt ne dalod, hogy Kis-kocájjaa nee nee...

— Az nem nótá — sivalkodott Rozika. — Csak ha szalannak a malacok akkor kell mondani, mer arra értenek...

Adrienne dolgozott. Ujjai könnyedén, lehelletlágyan mozogtak a barnás-fehér papíron. Kissé guggolva előrehajolva gubbaszkodott a zubbonyon. Reszkető forróság kapta el és egyben valamely kifejezhetetlen hűvös és kemény nyugalom is. Mintha ketté vált volna a teste: csak lelkét érezte, villanó sugárzást, avagy két szemet, ahogy magába szív mindent és heves, izgatott vonásokba zárja.

Rozika közben szorgalmasan váltogatta a dalokat. Adrienne csak néhány ütemet kapott el belőlük, akár a felszálló virágszirmokat és néhány furcsa mosolygásra késztető mondatot:

„Víz alá, víz alá
Víz a malom alá,
Víz hajtja a malmot
Szerellem a csókot...”

„Az egregyi faluvégen leesett a ló,
Odajártam lovagolni, ledobott a ló
Kitörött a jobb karom,
Kivel a babám karolom.
Rajtad babám páros csókom, sose feledd el!”

Aztán egy másikat, amit kétszer is elvisített
Rozika fáradhatatlan hangja:

„Kisegregyi kukorica desárga,
Talán bizony vizesbe lett kapálva,
Megnőtt benne szederinda, tökinda,
Most vagyok a szeretőmmel haragba...”

Darabos, ügyelen kis dalok voltak, két-három ütemnyi változatban, mégis kifejezték a világot, amelyben Rozika élt. Hamisíthatatlan üde bájt, derűs, lendülő vidámságot, egész szívvel nyíló érzéseket.

Később hirtelen változatot talált Rozika. — Hangja öregesen rezdült, elkomolyodott, két ökle összekulcsolódott a harangvirág körül s nagy torokköszörülés után, kissé az égre nézve kántálta:

„Mikor az Úr Jézus ezen a földön járt,
Jeruzsálem városába szállást nem talált,
Bemén egy nagy házhöz: vendégfogadó volt!
„Aggy Isten jóestét te vendégfogadó —
Adhatnál-e szállást a Jézus Krisztusnak?”
„Nem adhatok szállást a Jézus Krisztusnak,
Énnálam ma lesznek sok fényes vendégek
Ő belőle itten csak csúfot üznének...”

— Menj el Péter, menj el — mondta Urunk Krisztus —

[a város végire,

Veronika asszony háza elejibe.

Elment Péter akkor Veronika asszony háza elejibe

„Aggy Isten jóestét Veronika asszony,

Adhatnál-e szállást a Jézus Krisztusnak?”

Veronika asszony csöndesen bólintott:

„Van én nákem házam, három vetett ágyam,

Amelyikbe tetszik: Jézus lefekhetik...

A fejénél fölkel ragyogó napvilág,

A lábánál fölkel ragyogó holdvilág...”

Veronika asszony: jaj, de boldog asszony!”

Jóska meg Ferkó nem állhatták tovább: kis kavicsokat hajigáltak Rozika felé.

— Búcsús énekös kódusnak is beállhatnál Kis-asszonykor a szent kúthol... Inkább a Kelement dalold... ha tudod!

Rozika kissé megrántotta vállát, mire Adrienne rákiáltott:

— Ne mozdulj! Dalold csak, de ne mozdulj... Azt dalold, amit te akarsz, a fiúkra ne hallgass: azok csak „inklináljanak.”

Rozika elégedetten böccentett fejével, szemesarkából kaján pillantással Jóska és Ferkó irányában.

— Tudom is a Kelement, tudom is. Idén karácsonykor is jártam házrólházra a betlehemesek után. Már voltam benne három angyal, meg három pásztor, mindegyik verset tudom én, csak hallgassatok!

Kissé felfújta arcát, tokáját leeresztette és kifogyhatatlan bőséggel ontotta a dallamos éneket:

„Kirájoknak Kirájának Jézus Krisztusnak
Márijának szent Fijának mi egy Urunknak —
Jelül mondunk dicséretet mi Megváltónknak —
Istennek áldása, szájjon erre a házra.
Benne lakozókat indítsa vigságra,
Kó-kóbászos jóestét a házigazdának, gazdaasszonynak
Alom-e vagy látás meg nem mondhatom,
Mit érez a szívem, nem tapasztalhatom,
Mig két pajtásommal be nem bizonyítom.
Gyere be te három pajtás
Gyere be te vén Kelemen...
Vén Kelemen így szól:
„Zsó-zsóderos jóestét a házigazdának, gazdaasszonynak
Látom szerelmes gyermekim csak jókor érkeztem —
Szegény öreg apátokra nem is gondoskodtok.“
Hogyisne vén Kelemen:
Úgy jó tartunk, hogy hasad a hátadra szárad,
Dicsérünk a Jézus Krisztus...”

Aranypontos nefelejts csokor hullott Adrienne
ölére. Ferenczy Miklós állt a bozotos part alatt a
dús harmattól csillámló fűben.

— Magának könnyebb mint Leonardónak: nem
kell zenészekről gondoskodnia, a modell énekel.
Rozika nem is tudod talán abbahagyni? Hát még
ha a búcsúsénekeket mondanád!

Rozika áhítatosan meghajította fejét.

— Csak Sarlóskor meg Kisasszonykor szabad
azt és szombaton. Nem mulatság az!

— De Háromkirájt nem jártál mégse? — ko-
tyogott közbe némi kajánsággal Szülike Józsi. —
De pedig az még nehezebb, mint a Kelemen járás.
Ormándi Péter bátyám mondta, hogy náluk He-
ténybe...

Rozika fölényesen pityesztett és szapora topo-

gás közben pillanatok alatt letorkolta Szülike Józsit:

— Se te nem jártad, se én, mert azt csak legények meg nagylányok járják még hozzá muzsikával! Nekem, meg a Síró Sári néném meséte, hát én is tudom. Az úgy van, hogy a legények sorra járják Háromkirályok napján a nagylányos házakat, a lányok a tornácon várják őket kaláccsal, meg borral, akkor muzsikának és táncolnak, mer a farsang elkezdődik...

A két fiú csendesen vihorászott, de Rozika arca bíborszínbe hasadt, mintha lelkének lángja festette volna be finom, lehelletes pirossággal. Adrienne úgy érezte, hogy nem tudja megtalálni ezt a szép színt, akárhogy igyekszik is egybevetíteni a pirosat, sárgát és fehérét, ahogy a festőiskolán tanulta... De a nap hirtelen magosabbra hágott, a várromokat őrző bükkfák sűrű lombja árnyékot hintett a harsány színekre és ekkor megmelegedett Adrienne szíve.

— A fény! Az ezüstnek, acélnak tiszta sugárzása, melyet annyira szeretett — segítségére sziegett most is. Feketét és szürkét vegyített a pirosba, sárgába és fehérbe és Rozika kis arcának nyers, egészséges paraszti színe titokzatossá és rejtelmessé változott, akár a szeméből felsütő kiismerhetetlen gazdag lángolás.

Adrienne becsukta a vázlatkönyvet. Homlokában, szívében a munka hasonlíthatatlan zsongását és erősítő balzsamát érezte ebben a pillanathan. És az a mély, meleg hálát, mikor a zubbonyt hozták a fiúk.

— Köszönöm magának. Lássa, most énnekem is van köszönnivalóm. Leginkább, hogy dolgozom, újból dolgozom, annyi idő után!

* * *

A férfi arca verítékes volt és poros: két szemében ugyanaz a csodáló elragadtatott fény, mint az első pillanatban. Adrienne kissé megrázkódott: Hermann Balázs szemének tompa, kékbejátszó szürkésege hussant eléje láthatatlan villámlással, felhősen elmosódva az aranyos fények alatt. Hermann Balázstól csak egyszer, egyetlen egyszer kapott virágot a hosszú évek alatt, egy régi futó betegsége idején. Kicsiny, pár szálás ibolyabokrétát, két ág tavaszi barkával. És lángoló szegfűket, parádés rózsákat, telt violákat várt tőle, kecses gyöngyvirágot, karcsú mimózákat, tubarózsát, hortenziát. Ahányszor virágot kapott valakitől, mindig ez a vágy hasított végig benne. Ahányszor virágkereskedésekben járt és látta a férfiak megrendeléseit, sírógörcs fojtogatta... Hát vajjon miért kell újból és itt is Hermann Balázusra gondolnia, ahogy ez az ember itt áll egyszerű bokré tájával, mintha a szívét nyujtaná feléje, furcsa esedezéssel, fáradtságtól és fanatikus erőfeszítéstől feldúlt arcán? Vad kiáltások feszítették Adrienne száját, testét és lelkét, mintha kétfelé vágták volna. Minden idegszála Hermann Balázshoz húzta, az ereiben zümmögő vér, a szíve lüktetése, mind-mind hozzá hajította. De ott lobogott az a vörösarany asszonyi haj és Cica fehér teste — és összekoccantak fogai a mérhetetlen keserűségtől, féltéstől és szégyenkezéstől. Gyorsan arcához szorította a fűszálas kis nefelejsbokrétát.

— Talán felmennénk a várhoz, ha már nem dolgozik, egészen közel vagyunk hozzá.

— Ez a közelség csal — mutatott Ferenczy a harasztos, bozótos, vízmosta domboldalra. — Fárasztó lesz magának a munka után. És a műszereket sem merem a fiúkra bízni. Különben sem talál

fenn semmi érdemeset. Az egykori várkastély falai leomlottak, végiggurultak a domboldalon, a víz belemosta őket a földbe. Mikor első ízben jártam itt, mint fatermelő és rábukkantam, itt is azt a keserű haragot éreztem, mint az országnak olyan sok részében: műemlékeink pusztulásánál. Miért nem lehet megmenteni őket? Egy kis cementtel, habarccsal, csekély, csekély költséggel további századokig lehetne őrizni. Hozzá ennek a vidéknek nagy távolságban ez az egyetlen romantikus emléke. A török hódoltság talán egyetlen vidéket se pusztított végig ilyen kíméletlenül, mint ezt, közel a déli országhatárhoz és az emlékezetes mohácsi csatatérhez. Még az erdők se nyújtottak védelmet számukra és nemcsak várkastélyok, monostorok de falvak semmisültek meg. Van egy jegyző ismerősöm, aki — mint én a mecseki vasércet — a török dúlás előtti magyar községeket keresgéli poros okmányok, határdűlők és szájhagyományok alapján! Ez a Márévár akármilyen jelentéktelennek látszik: fontos erősség volt. Főútvonal mellett magaslott, közelében, itt a mélyben, az alacsony dombon, a Krajcár malomnál, a templom és a falu: éppen három kilométernyire az új településtől. Engem más dolgok érdekeltek, más munka, de megfogadtam, ha terveim sikerülnek, ha feltevéseim nem csálnak, Márévár leomlott falait restauráltatom. A néphit persze aranyat kutat és keres a domb aljáig húzódó kútban, és ennek a hitnek volt is valami alapja. Annak idején veszélyeztetett útvonalak mentén épült várak kútjaiban sok kincset rejtettek el, aztán elfalazták. Itt is így történhetett, mert a domb alatt a patakban több aranyérmet találtak. A kút forrása máshol tört fel és magával sodorta a beléje rejtett kincseket. Kárá-

szon ennél érdekesebbet hallottam: a plebánia templomot, bár hihetetlennek látszik, valóban az Árpádok emelték: árpádházi szent Erzsébet tiszteletére, alig valamivel szenttéavatása előtt!... Míg itt lesz azt a völgyet is nézze meg: szűk és zárt és egészen alpesi jellegű, erdőkől kifehérlő templomával és virágos házaival. Ennek a templomnak a tornya még eredeti árpádkori torony, a plebánia épület is csaknem az erdők alatt áll, ötven esztendővel ezelőtt akárhányszor betyárok kopogtattak az ablakán. Itt a plebánia épület és a templom fölött húzódó erdő szélén egy tölgyfát készültek kivágni, ami már erősen repedezett, száradt, villám is sújtotta. Ahogy ledöntik — akár a csodákban — valóságos óezüst kehely gurul ki a közepéből! A plebános nyomban megvizsgáltatta és megállapították, hogy hódoltságelőtti időkből való, régi magyar ötvösmunka, méghozzá egészen sajátos technikájú: az arany mint egy vékony fátyol borította be az ezüstöt... A kehely a püspöki kincstárba került, mert azt is megállapították, hogy annak idején is püspöki adomány volt az árpádkori kárászi templom részére! A dúlás alatt a plebános az akkor még fiatal tölgyfába rejtette később századok alatt moha, föld, madárfészek tömte be a nyílást, a fa is nőtt, szélesedett, így megmenekült.

Rozika és a fiúk nyugtalanul mozogtak. Adrienne gyorsan összezsukta vázlatkönyvét.

— Jó lesz indulni. Legközelebb együttes kutatómunkára megyünk, maga a határ belső értékeit és én a külső hatásokat, hangulatot, táji szépséget. Mondhatnám maga is jószerencsét hozhat még nekem.

— Rossz utitárs vagyok, — pirult el a férfi. —

Könnyen megtörténhetik, hogy magára hagyom, ha valamit találok, de azért készséggel és boldogan elkísérem ahogy kívánja.

— De ez talán áldozat lenne és áldozatot én nem fogadhatok el. Legkevésbé magától, akinek annyi fontos és komoly földadata van!

Ferenczy megingott és a melléhez kapott gyors és akaratlan mozdulattal. Mintha szívét emelte volna ki széles mellkasa alól: forró gyöngöséggel, tehetetlen alázattal.

— Boldogság nekem Adrienne, ha magával lehetek, ha elkísérhetem, ha vezethetem!... Boldogság...

Rozika és a fiúk már kifelé igyekeztek a völgyből, szikláról-sziklára ugrálva az áttetsző, kristálytiszta, habosan surrogó pataokban. A könnyű, nyújtott, naív dudorászás mint pillék és szitakötők zümmögése szemezett feléjük. Az erdőből sűrű fűszeres illatok kavaroztak. A nap mintha egy lehellettel lejjebb hajolt volna a földhöz forró sugaraival körülcsókolva a rajta és benne lüktető életet. Adrienne a homlokához kapott, torkát fulladás feszítette és szíve kegyetlenül fölsajdult.

— Boldogság! — tört ki rekedten és lábai megroggyanak. — Boldogság! Hát vajjon vannak még, akik ismerik ezt a szót és ennek értelmét? Mert én...

Arccal a Máré déli hajlásához fordult, a konok, zord Hármass hegy irányába...! Hermann Balázs talán éppen ebben a pillanatban simít meleg kezével Cica vörös hajára!

— Az ember egészen különféleképp lehet boldog Adrienne — mormolta a férfi szinte suttogva. — Mondhatnám egészen egyéni módra. Nekem például boldogság, ha lehajlok és kezembe kapha-

tok egy érdekes közetet. Boldogság, ha szép szarvast látok vagy őzet. Néha az is boldogság, ha napfényes erdőben járok... A boldogság valójában alázat Adrienne, az élet ajándékainak szelíd és szolgálatkész elfogadása... Sokan viszont a boldogságot csak szerelmi örömekre illesztik, abban vélik feltalálni. De örömet adhat egy táj, egy szó, egy hang, egy arc is...

Mig beszélt, Adrienne úgy érezte, hogy belül a láthatatlanul elrejtett lelkében, szívében forró könnyek peregnek alá egyenkint, érdes koppanással, ahogy annyi hajnalban és annyi alkonyaton hallotta párnáin Hermann Balázsra emlékezve... Kicsit szégyenkezett is: a boldogság az ő számára is egy volt a szerelem fogalmával, Hermann Balázs közelségével, csókjával, ölelésével. Mégis olyan jó volt itt állni most a fényben, forróságban Ferenczy Miklós mellett: árvaságát, csalódását mélyre takartan, vigaszában és áradó szeretetében sütkérezve... Különben talán arccal borulna a földre, körmeit belevájná húsába és lelkevesztetten ordítana, zokogna tehetetlenségében.

— Nem is tudom, hogy köszönjem ezt magának — lankadt el könnyfelhős szemekkel, kissé lehajló fejjel. — És tudja... Hogyan mondjam, talán nincs is valójában mit... Én...

A mérnök gyorsan cigarettára gyújtott. Adrienne megfigyelte, hogy mindig a cigarettához menekül, valahányszor önmagukhoz érnek, önmagukról kellene beszélniök. Mint aki fél, avagy aki roppant zavarban vergődik. S Adrienne ilyenkor mindig Rödel mama elővigyázattól és óvatosságtól fűtött hangját hallotta füle mellett, ahogy két tenyere között súgta: „Felesége van ennek...”

Adrienne többször átgondolta a szavakat s

amikor így együtt jártak, titkon boncolgatni is kezdte: vajjon miért zavarja meg a tudat, hogy Ferenczy Miklós házasember? Hiszen egész lelkével, testének minden vércseppjével, idegszálainak zsongásával Hermann Balázs felé hajlik annak ellenére, hogy amaz semmit föl nem érez ebből a beteg, eszeveszett érzelmi kavargásból! És mégis megriasztja, mégis felágaskodik előtte a mondat: „Felesége van ennek...” Vajjon ha nem lenne felesége szívesebben járná vele az erdőt, a határt és felszabadíthatná őt ebből a hiábavaló, céltalan és viszonzatlan szerelemből ami idáig kergette, hozta?

Ferenczy Miklós sűrű füstfelhőbe burkolózott. Feje kicsit elfordult a lánytól szorosan a bokros, bozótos hegyoldalon szikrázó kőfal irányába.

— A néphit azt tartja, hogy a kútban, a Máré kútjában hiábavaló beteg, szerelemtől égő tündérlánynak lelke vergődik. Babonaság, de úgy vagyunk most is valahogy, hogy hiábavalóságok égetnek bennünket. Önmagunkban és nem ilyen kiapadhatatlan kútban vergődünk valamennyien. De higgye meg: így, egy ilyen út, séták kinn így erdőkben, völgyekben; erőssé és hozzáférhetlenné teszik az embert. Akármilyen csüggedt, magányos avagy árva vagyok: a szabad határok, a természet csodálatos harmóniai mindig megerősítenek, felfrissítenek. Ha egyszer öngyilkossáig elkeserednék és erdőbe, mezőkre, hegyekbe, vizek partjára tévednék, mindig megerősödnék!

Nagyjából érthetetlen volt az egész. Adrienne mégis mély hálát érzett. Csöndesen végigtörölte szemét, nem szégyelte lehulló könnyeit.

— Magának egészen bizonyosan igaza van Ferenczy Miklós. És én akár most elindulok akár-

hova, ha jónak látja. Mert higgye el, mért tagadjam, boldogabbak is lettek már öngyilkosok, mint amilyen én vagyok mostanában...

A mérnök szemei felvillantak, kőarca szikrázott:

— Elfelejtí Adrienne! Akarom, hogy elfelejtse!

Hangja éles volt, csaknem vad s Adrienne átborzongott. De ez a borzongás meleg volt, mondhatatlan biztóságot ébresztő. Minha szorosan, igen szorosan állott volna mellette ez az ember: két kőkemény karjával átfogva és védelmezve. Mintha mindennemű veszedelmeket, föld felettit, föld alattit akart volna tőle távol tartani... Nem kérdez tőle semmit, távol marad, csak jóbarát, csak udvarias, figyelmes, gondoskodó ember. Adrienne mégis elpirult közben: világosan érezte, hogy a férfi beléje lát, látja vergődését és boldogtalanságát. S ez is jó volt: mintha összekötötte volna kettejüket ez a kimondhatatlan kicsiny titok. Gyorsan a kezéhez kapott és hevesen átszorította.

— Köszönöm magának. Köszönöm Ferenczy Miklós, hogy bátorítani, vigasztalni akar!

Rozika hangja csattant akkor vidám gondtalan élességgel:

„Kisegregyi kukorica de sárga,
Talán bizony vizesbe lett kapálva,
Megnőtt benne szederinnga, tökinda,
Most vagyok a szeretőmmel haragba...”

Összenéztek kicsit szomorúan, kicsit sóhajtvá, aztán nevettek. Egymáshoz forduló arccal, egymáshoz forduló szívvel és felszabadultan megmerítve tekintetüket a körülöttük sugárzó, merengve hallgató tájban.

* * *

A napfénytől körülragyogott bozótos sűrűség megmozdult, Adrienne kissé visszahőkölt és Ferenczy mérnök szöges botját felnyujtva, előre lépett. Aztán felbátorítva fordult vissza.

— Ne féljen, csak jöjjön, én tartom a bokrokat.

A sűrűségből üde, selyemzöld tisztás hívogatott kéklő harangvirágokkal és fürtös lila primulákkal behintve. Őszes, kissé lehajló vállú férfi ült a sebesen surrogó Mára patak szélén sötétlő kövek között. Térdein széjjelnyitott füzet, melybe szaporán, sebesen írogatott. Ferenczy láttára elpirult, összecsukta a füzetet és feltartotta ujját, mintha magyarázkodni kívánt volna.

— Már közbe akartam szólni az előbb — hajolt meg Adrienne felé kissé kutató tekintettel. — Mikor a mérnök urat hallottam beszélni. Mert tévhit az egész, amit a Móréről tudnak. Majd egyszer, ha...

— Albertus tanító úr — mutatott reá Ferenczy — Innen-onnan már negyven etszendeje működik Egregyen. Tanít, énekel és gyűjti a meséket, mondákat, szabad idejében meg novellákat, verseket ír.

A tanító még pirosabb lett, szemei azonban felragyogtak:

— De mindig a Mecsekről kérem! A Hegyhátról, a Móréről. Majd egyszer...

— Könyv lesz belőle — mosolygott rá Ferenczy. — Amikor nyugdíjba megy, ugye tanító úr?

— Hát... — mormolta Albertus tanító elgondolkozva. — Ketten tanítunk csak és úgy százhusz gyereket. Holott nem lehet csak az ifjúságot úgy elbocsátani, hogy az elemi után már csak az erdő,

mező viselje gondját! Színdarabokat rendezek velük, esti tanfolyamokat vagyis, hogy meghívom magamhoz őket. Aztán kirándulni viszem őket, olvasóköri is van meg gazdakör. És kántorkodom is a hegykápolnánál litániázok az imádságos asszonyoknak, hogy legyen egy kis örömük.

Keze kissé összekulcsolódott és mély sóhaj-tással, a falomladékokkal koronázott Máréhegy felé fordult. Nagy nagy megadás és mély alázat sugárzott arcán. Kicsit felrántotta vállát és föl-nevetett csöndesen.

— Nem baj, legalább a nyugdíjban is lesz valami, amiért élni érdemes. Akkor majd jön a könyv. — Itt egészen feltüzesedett és szemei sötétén csillogtak. — Valami oknyomozásra gondolok, valami egészen érdekesre. Mert sok mindenre rájöttem közben, míg a Máréba jártam. Hogy miért éppen Máré a hegy, a völgy, a patak? Mit gondol mérnök úr? Máré? Volt ilyen uraság itt valamikor? Ezen indultam el. De Máré soha sehol. Illetve amikor már csaknem kétszáz éve állt, akkor jött egy Moró nevű kapitány! De Máré! Ilyen uraságok voltak itt mint Bogár meg Vesszős... Hanem mást mondok mérnök úr.

Óvatosan körülnézett a tisztás szélén suhogó erdők és az erdőből kisiető keskeny, habos Máré patak felé. Csöndesség volt körülöttük, emberek árnyéka sehol nem kísértett. Akkor összehúzott szemekkel, nagy diadallal, félig átölelte Ferenczy mérnököt.

— Az igazság az, hogy a Máré: Máriáé... Azt jelenti, hogy valamikor kolostor volt a vár, a falu itt húzódott a sránd alatt; a Krajcár malom helyén állott a templom a Boldogasszony tisztele-

tére. Az egész hegy, a patak, az erdő, a völgy, mind Máriáé volt. Idők folyamán — könnyű megállapítani ugye? — a nép leegyszerűsítette és rákezdtek, hogy Máré. Az igazság tehát az, hogy itt minden Máriáé...

A heves szóáradat után váratlanul furcsa makacssággal elfordult a mérnöktől, éles kutató pillantásával még egyszer végigvizsgálva Adriennet. Füzetét melléhez szorítva, rövid biccentéssel a tisztás szélén sötétlő fák közé lépett. Mintha menekült volna... Ferenczy titkos meghajlással nézett nyomába.

— Ma csütörtök van és nincs előadás az iskolában. Minden csütörtökön a Máréba jön Albertus tanító úr kutatni a falomladékok között és írni. Minden vasárnap a plébánia templomba vezeti a híveket és minden szombaton este a maga elszántságából litániát tart a kegykápolnában. Őrzi és őrizteti a népszokásokat, fáradhatatlanul részt vesz a falu életének minden munkájában mert szereti, mérhetetlenül szereti ezt a tájat és ezt a népet.

— Szép volt amit mondott — tünődött Adrienne. — És okos is. Ha egyszer nem élt itt Máré nevű várúr, és a kolostor és templom Mária tiszteletére épült, akkor valóban úgy lehet ahogy Albertus tanító úr mondja: Máriáé a hegy, az erdő, a patak és a völgy. Máriáé...

Egy pillanatra felfénylett a völgy: a patak vize tisztább, a hegy orma sugárzóbb, az erdő suhogóbb és a tisztás pázsitja harmatosabb lett. Mint titokzatos égi ragyogás tündöklött végig a völgyön és erdön; hegyek és patak tükrében a

név; a szó: Mária... Adrienne akaratlanul lehajtotta a fejét és titokban, míg csöndesen lépkedtek, szívére szorította kezét.

— Segíts nekem — sóhajtott mélyen a lelkében rejtőző szavakkal. — Segíts nekem Mária. Adj nyugodalmat, adj békét, adj újulást szép birodalmadban!

VI.

Ferenczy Miklós reggelenként csöndesen megkoppantotta ajtaját és halkán, súgva figyelmeztette:

— Ébredjen Adrienne, hosszú út előtt állunk. Ha nem fáradt, ha kipihente magát indulhatunk. Legjobb kora reggel kezdeni, nagy hőségben már itthon hűsülhet és hallgathatja a malom zakatolását: Ba-bi-na, Ba-bi-na...

Jött egy-egy hajnal, amikor Adrienne felkönyökölt az ágyban Rödel mama feszesre tömött párnái között és a Püspökerdőben megbúvó erdészházra gondolt. Arra a hajnalra, amikor Hermann Balázs felé szállott gondolata és mezítelen talpakkal, egyetlen könnyű ingében kívánt végigsurranni a harmatos réten. Teste, így a kora hajnali merengésben fölvetett mezítelen karjával, szétomló dús hajával csöndesen reszketett. Az arca tüzelt és száját nem tudta egymásra csukni a belül égő lángolástól: egy-egy könnycsepp csurrant végig nyakán forró vállába.

— Hozzád jöttem és mással járok — sóhajtott lankadtan. — Más vezet engem, más vigyáz rám. És te soha, te soha...

Napközben szégyelte ezeket a szavakat, ezt a tehetetlen gyöngeséget, de ilyenkor megrohanták és leteperték. Ez a koppantás, ez a csöndes és alázatos hívás, Ferenczy Miklós alázatos fárad-

hatatlan hangja mint észrevétlen gyöngéd símogatás érték hozzá — széjjelkergették azt a vad, zilált kúszaságot melyben a hajnali ébredés után vergődött. Friss lett ettől a hangtól és éber akár az ifjú harcos a távolból kiesengő kürtszótól. Még dúdolni, dalolni is tudott, puha papucsaival körül-táncolva a szobán gyerekes ifjúi kedvvel. Közben szélesre tánta az ablakokat, a hajnali hűvösségbe, mint tisztító fürdőbe vetve forró arcát, zsibbadt tesét. Két kitárt karral szeretett volna körülrohanni, hátralobbanó hajjal, pogány, gondtalan szabadságban. Így amíg készülődött, mosdott, dúdolgatott, táncolt, öltözködött, mintha Hermann Balázsról is elfeledkezett volna, csak Ferenczy Miklós mély hangja durúzsolta körül és ahogy ki-röppent szobájából útrakészen, csaknem karjába vetette magát, szélesen és áradó örömmel.

— Nem vagyok én fáradt: akár követ vájok magával vagy inklinálok...

A mérnök is nevetett. Szélesen, gyerekesen és áradón. Rödel mama több ízben összehúzta szemét és megcsóválta fejét. Mérgesen morogva dünnyögött Adrienne mögött:

— Felesége van ennek! Felesége, akit elhagyott, hát...

Adrienne nem törődött a figyelmeztetéssel. Kissé fölrántotta vállát, dacosan a messzeségbe nézett a Máré mögött húzódó komor, zord hegyek felé.

— Nem halhatok meg! Nem lehetek öngyilkos: élni akarok! És különben is, akár hat felesége lehet, akár hat...

Ez hetykeség volt, tudta jól: szíve mélye kicsit sajgott Rödel mama felvilágosításától, aztán tiszta, hűvös suhanást hallott maga körül, és

magában is. A megközelíthetetlen, magosan szárnyaló jégmadár szárnyának hussanását s ettől megbátorodott, megerősödött. Tekintete acélos lett és tiszta.

— Nem akarok rosszat — gondolta keményen.
— És nem is tudok...

A férfi csaknem minden reggel új programmot adott.

— Ma a Sin gödröt mutatom meg magának, ma a Barna Követ. Ma megint a Hidasí völgyet és az óbányai tetőt... De leviszem a Somosra és a boksákhoz is. Mindent lassan, komolyan, megfontoltan, ahogy szükséges. Ha már egyszer kincskeresővel találkozott, ne mondhatta, hogy a kutató még a tájat se ismeri...

Fáradhatatlannak mutatkozott. Acélos tekintete nyugodt maradt és arca kemény. Hangja oktatóvá vált, kissé közönyös, de gondos.

— Azért is fontos, hogy mindent megismerjen mert művész. Nagy hibának tartottam mindig, hogy művészeink alig ismerik a hazai tájakat. Ahogy tehetik, ahogy az első stipendiumot megkapják, már meg se állanak Párisig, Rómáig, Münchenig, Dresdáig, Milánóig, Firenzéig. Capri szigete, Menton, a hollandus partok, Rajna vidék, Velence, a tenger és a havas hegyek! Csak ezek húzzák, vonják magukhoz őket. Holott lássa amazok onnét akár olasz, akár francia, akár német művész legyen is, nem kíváncsiak mihozzánk.

Adrienne akaratlanul elpirult.

— Most nekem beszél Ferenczy mérnök? Még nem is mondtam magának, hogy nekem is minden vágyam, hogy kiszabaduljak, kirepüljek hazulról. Eddig nem sikerült, de szó van róla,

hogya talán az ősszel rám is kerülhet a sor. Nem lehet ezt így elmondani: Mesterem.

Itt kicsit megállt, fulladtan köhögött, két arcán bíborszínű pirosság égett, szemei szikráztak, aztán gyorsan mély lélekzéssel csaknem kidobta magából a féltve őrzött nevet:

— Hermann Balázs évekig élt Párisban, Rómában. Titokban most is visszavágyik, azt vallja, hogy csak szabadságot tölt itthon... De tudja, ez olyan számunkra akár egy iskola, nem fejlődhetünk, nem alakulhatunk ki egy hosszú, alapos külföldi tanulmányút nélkül...

Ferenczy Miklóst nem lehetett meggyőzni. Hangja, tekintete még komolyabbá vált.

— De az egész külföldi tanulmányút, a művészeti központok látogatása csak előkészület lehet Adrienne, csak fegyverkezés. Élniök azonban itthon kell és munkájukkal, tehetségükkel itt kell szolgálatot teljesíteniök. Őszintén mondvá mindig csodálkoztam, hogy csapatosan, rajban el nem lepték ezt a vidéket is a festők...

Adrienne újból megrezzent. Kicsit beharapta a száját: eszébe jutott ebben a pillanatban Hanna bolondos lapja és a lap két utolsó sora: Itt vagyunk kinn a Mecsekben és itt van Hermann Balázs is és cigányokat fest... Nem a Mecseket, nem a Mecsekben élő magyarokat, cigányokat. Gyorsan elfordult a mérnöktől, torkáig érő szégyenkezéssel. Ő nem bírálhatja Hermann Balázst, hiszen őt se hívta a hegyvidék és a vidékben élő nép.

— Maga olyan most, akár egy tanítómester — nevetett könnyedén, de a menekülés szándékával. — Oktat, tanít, de egyben leckéztet is...

Ferenczy Miklós hirtelen szembefordult Adri-

ennel, keze is felnyult, mintha vállára kíváncskozott volna, aztán haragosan, csaknem nyersen felnevetett:

— Tanítómester... Úgy mondta ugye: tanítómester? Kitűnik, hogy nemcsak geológus vagyok, titokzatos kincskereső mester, mágneses méréseket végző mérnök, hanem még tanítómester is. De akkor, ha így lenne, ha így van: a tanítómester szófogadást követel és feltétlen engedelmességet is!

Adrienne kissé rácsodálkozott: mintha egy új ismeretlen lény nézett volna Ferenczy Miklós szemeiből. Kissé el is húzódott mellőle, nyugtalan zavarral, de a mérnök hevesen utánna kapott és megszelídült tekintettel, változatlan nyugalomba takarózott.

— Ne ijedjen meg: boldog akarok lenni és megalázkodom. Magával akarok lenni, kísérni mindenfelé, hát majd csak én engedelmeskedem...

Adrienne kissé gyanakodva nézte: ebben a pillanatban valóban rejtelmesnek, titokzatosnak hitte ezt az embert és megborzongott a közelében.

— De talán inkább — hökkent vissza a ködös kirándulások gondolatától. — Én mégse...

— Nyugodtan rábízhatja magát — vágott közbe a mérnök kissé gögösen és haragos indulatossággal. — A művészt kíséri a kutató és nem a lányt a férfi. Különben is, nők körül egy kicsit mindig ügyetlen voltam, inkább magamat áldoztam föl, talán az egész életemre is...

Széles homloka elsötétedett s éles, mély ránc támadt a két szeme között. Adrienne nyomban meglágyult, gyöngéd szájalom szállta meg és csöndesen megingatta fejét.

— Félreért, holott. De mindegy, egészen mindegy.

— Igen — mormolta a férfi és térképet húzott ki zsebéből és vizsgálgatni kezdte. — Mindegy... Az idő is múlik és indulni kell: elsőnek talán a Rikájjót mutatom meg magának, nehogy elijedjen a hosszú túrától.

Adrienne fölkapta a fejét.

— Ne sértsen meg: kezdjük inkább a leghosszabb úttal. És ne féljen, nem fáradok el, nem ülök le az első kilométernél a hűsre és nem jajgatok víz után...

A férfi arca melegen ragyogott.

— Nem is várom magától.

Rödel mama jött feléjük hatalmas kosárral.

— Itt az ebédjük, meg a tizórásuk. Este majd kapnak meleget, ha vissza jönnek, paprikás csirkét, megmondhatom. De kávé is adok, délután még.

— Hidasi völgybe megyünk Rödel mama, estig nem érünk vissza.

Rödel mama arra nyomban fölemelte a kosarat és méltatlankodva dohogott:

— Akkor ez kevés. Akkor mást adok.

Adrienne összecsapta kezét:

— Ennyit se viszünk! Ekkora kosarat.

Ferenczy mérnök azonban a kosárhoz kapott.

— Ferkó is jön, meg Jóska is. Málhát nem hordozok, ők szívesen jönnek és akkor még kevés is lesz...

— A hidasi völgyig? — morgott Rödel mama.

— Hogyne lenne kevés! Ha várnak egy kicsi félórát, most sült a lángosom. Azt is adok.

— Ne várjunk! — toppantott Adrienne. — Akár repülhetnénk már. A lángos jó lesz este is.

— Hogyne! — dohogott tovább Rödel mama, — a lángos csak frissen jó, akkor, amikor kiveszi az ember a kemencéből, aztán még érzik rajta a forró téglá szaga és a friss tejfelé. Hozzá reggel fölöztem a köcsögöket, az is egészen friss, meg hideg. Ilyent úgyse kap a városban. Hanem csak menjenek, majd Rozika utánuk szalad. Annyira nem tudnak sietni úgyse, hogy ez a lány be ne érje magukat. Csak a malacok után lusta szaladni.

Adrienne lett a mohóbb, már ő sürgette az indulást, ő indult volna repesve és türelmetlenül.

— Csak most irigylem a madarakat! Micsoda gyönyörűség lehet pillanatok alatt eljutni valahova, fürödve a fényben, hasítani a levegőt, felhussanni a magosságokba erdők és mezők fölött. Bizony, az lenne az igazi és hozzám való...! A jégmadárhoz...

A mérnök a kosár tartalmát rakta hátizsákba gondosan és nagy hozzáértéssel. De félszemmel fölneézett a lányra, mintha megmérte volna teste hajlásait és formáját.

— Jégmadár? Alcedo ispida? Valóban a szeme színében van valami abból a zölddel árnyalt kékségből: a jégmadár tollának színéből... Van egy barátom itt egyik mecseki faluban. Az is jegyző. De minden szabad idejét erdőben tölti, madárfészeket kutat, madártojásokat gyűjt és a madarak életét vizsgálja. Egyszóval ornitológus. Egyike a faluk rejtékében megbúvó tudósoknak, persze sokan nem madaras, hanem bogaras embernek tartják. Énszerintem múzeumban lenne a helye neki is és a gyűjteményének is. Ő, lássa, nyomban megmondaná, hogy jégmadár-e vagy sem... Szereti a telet Adrienne?

— Nagyon! — nyújtózott a lány vágyó rin-

gással. — Akkor dolgozom a legkeményebben. Szeretem a szelet is, a ködöt is, abban olyan jó elbújni. És a havazást! Szégyenlem megvallani, de az már csaknem szerelem, vagy több annál is. Szeretek ülni cserépkályha mellett, órákig, szótlanul. Szeretek órákig való gubbasztás után fölkelni, arcom ég, szemem szikrázik és köpeny, sál után kapva csak menni, menni, hóban, ködben, homályban... Tudja ez a nagy fény itt, ami-ben most vagyok, inkább kápráztat és mámorossá tesz. Ilyenkor nem tudok dolgozni. Amit most a Máréban próbáltam szégyelni való. De nem baj: most magamba zárom és talán majd ősszel, alacsony kis lakásomban, mint kagylót a játékos gyermek, csak előszedem és akkor találom meg azt a bizonyos művészi keménységet, ami nélkül nincs alkotás. Mert valójában egyetlen művész sem lágy és egyik sem tehetetlen. Mint a pallérok, az építőmesterek úgy dolgozunk mi is... Azt hiszem, ha jön a tél, egyszer majd kiszaladok a Rödél malomba, át ezen a tájon a Hármass hegytől. Milyen lehet télen!

— Visszaszalad Adrienne — nevetett a mérnök. — Még jégmadár se jár erre. A ködben elvesznek a határok, olyan az egész, akár egy tőfenék. Az erdő csapzott, az ágak barnák és szégyényesek, a föld lacsakos. Még hóban is dermesztő: talán még művész se talál benne elviselhetőt. A határ egészen üres, alacsony házaikba húzódnak a parasztok, szép piros szoknyákat is alig lát olyankor, mert vastag, nagy kendőkkel takaróznak... Éneket se hallhat sehol, avagy csak a kocsmában vagy a kicsiny, gőzös parasztházakban. Nagy, mély alvás borít be mindent. Csak úgy száraz, tiszta téli napokon az erdőirtás

idején. Ez lássa, ez az egyetlen mozgalmasság. de ez...

A férfi arca kiragyogott, ifjúi heves lángolás fénylett szemeiből. Adrienne megértette és mosolygott.

— Egyszer már hallottam ehhez hasonlót. Benn a Püspökerdőben a Relics erdésztől, biztosan ismeri...

— Hogyne ismerném — legyintett Ferenczy. — Minden erdészt ismerek én erre, mindegyik dolgozott nekem. Ez lássa egészen külön világ, titkzatos és érdekes, mint a mágnes a vasat, úgy húz magához engem... De ez egészen férfidolog Adrienne, még a parasztok között is. Szántásnál, sőt vetésnél, aratásnál meg azontúl minden munkában segédkezik az asszony, de erdőírtásban sehol. Avagy amit segít, nem lényeges: ágakat gyűjt, húzza a fűrész egyik végét... De benn a harsozásban, ahogy éles fejszék villannak, szikráznak, csattognak, abban a csodálatos kemény koncertben, ott nincs számukra hely...

— Ott azt is elfelejtik, akit szeretnek — csapott közbe Adrienne. — Akár vadászat közben.

A férfi elpirult és kegyetlenül újból a hátizsákot kezdte tömögetni...

— Hát... — dühögte zavartan — azért talán nem egészen... Csak nem kell nagy dolgot csinálni belőle, tragédiát, mint...

Aztán nagyot rántott a hátizsák zsinórján és kissé ökölbe szorította a kezét.

— Erről se szeretek beszélni Adrienne. Talán majd egyszer, mondjuk búcsúzóul. Bizonyosra veszem azonban, ha maga ismerné az erdők életét, a vadászat izgalmát, maga is megszeretné. Hozzá mennyi derű, mennyi vidámság így munka közben.

Tudja ezek a hegyvidéki parasztok, mint minde-
nütt a világon, született fatolvajok, de ez nem
becstelenség, nem aljasság, inkább örök gyerek-
ség, merész csínytevés, agyafurt csalafintaság.
Az erdőt az Isten adta, gondolja mindegyik, ezer
és ezer holdnyi területen húzódik végig a hegye-
ken; a gazda: a püspök vagy a herceg halálig se
ismeri ki magát benne. Olyan erdőirtó nem akad,
akit ne bujtogatna lopásra az ördög.

Közben már elindultak. Végig a gyümölcsösön
a felduzzasztott malomgát mellett, vízbe hajló
égerfák alatt, eleven, hatalmas parkban. Ferkó és
Jóska kissé szuszogtak a rájuk rakott málhák
alatt, takarók, hátizsák roppant púpjától. Rödel
molnár a duzzasztónál katonásan feléjük intege-
tett, két ujját homlokához illesztve.

— Akár egy expedíció: mérnök úr elől, aztán
a teherhordó szamarak és a kisasszony! Ni még
botja is van. Hát a festőállvány hol van, meg a
paletta? A mi Ádámunk mindig úgy ment kirán-
dulni, hogy magával hordozta a szerszámokat,
hogy mindjárt lefesthesse ami tetszik.

— Nem felejték én el semmit Rödel bácsi —
nevetett vissza Adrienne. — Itt az én mappám,
a fejemben, meg a két szememben és a szívemben!
Meg jegyzet könyvet is viszek, mintha író lennék.

— Azt én is szoktam — nézett vissza Fe-
renczy — leggyakrabban leülök egy fatörzsre.
Jó sokáig csak nézek, aztán nekilátok. Ha az
írók tudnák, milyen pompásan lehet írni, dol-
gozni így egy fatönkön, erdő közepén! Fölül a
kék ég, körül a fák ezrei mint örökdő katonák,
eleven bástyafal... Egy-egy röppenő madár,
suhanó gyikocská és csend, csend. Egészen a te-
remtés csöndje...

Ott jártak akkor a fehérleő országúton, amerre Marosa kocsija szaladt. Köröl-köröl, jobbról és balról erdők, kimagasló sziklák, domboldalok, keskeny, szűk árkok... Adrienne kissé riadtan, tanácstalanul nézelődött.

— Talán ne járna olyan messze! — kérlelte panaszosan. — Így nem tudok kérdezni, holott...

A férfi hálásan mosolygott. Könnyedén rásímtott Jóska meg Ferkó kerek barna fejére.

— Akkor ballagjatok utánunk.

Ahogy egymás mellett haladtak, Adrienne fölvidámodott. Néha, ujja hegyével körülmutatva a férfi vállához ért hajának selyme. Néha szeretett volna belekapaszkodni a kemény, inas karokba, de Ferenczy mesgyényi távolságban haladt mellette boldog, meleg mosolyával, szeméből sütő forró fényekkel. Lépésük egybedobant s Adrienne azon kapta magát, hogy ismét dúdolgatja Rozika dalocskáját. Mire Ferenczy széles nevetéssel, mint aki beakarja ölelni a világot, nagyot kiáltott:

— A lángos! Rödel mama tejfeles lángosa: Rozika most már nem ér el minket, itt befordulunk a Barnakőnél és akkor már nem lát bennünket estig...

* * *

Komoly, mozdulatlan csöndben topogott a kis menet.

Még hűs lehelet hullámozott az erdők fái körül, a por éjszakai harmattól nedvesen lapult az útra és a napsugár még nem tüntette el a sötét, éjszakai árnyékokat. A szűk vágások, keskeny és mély nyiladékok rejtelmes sötétségben szunynyadtak.

Adrienne szeme kitágult és arca hol jobbra, hol balra fordult égő kíváncsisággal és éber figye-

lemmel. Nyugtalan izgalommal, szinte sürgette volna Ferenczy Miklóst, hogy beszéljen, magyarázzon, mutogasson. A furcsa, hol sziklás, hol mohos domoldalakat, a hegyek alacsony, vonulását, tág tekintettel nézte s legszívesebben megállt volna, hogy ujjával, tenyerével is megérinthesse.

Ferenczy oldalról vetett pillantásokkal figyelte. Keze kicsit megérintette a lány karját, de csak ujjai hegyével, a féltő aggodás meleg mozdulatával.

— Csak nyugodtan Adrienne. Nem járunk mesevilágban, ahogy általában a természettől távol élő emberek hinni szeretnék. Ez a mecseki vonulás, mint csaknem mindegyik az országban az őshegység mákszemnyi töredéke. Tömérdek vulkanikus emlék él ebben a vonulásban, ezek adják különös tájszépségi jellegét is. Itt egy várat kívánó magaslat, amott egy nyílt, síma fennsík. Aztán másutt ismét sziklás, tömör, önálló dombok, végül hosszú, kékesen elfutó láncolatok. Mint festő, biztosan csak ezt látja és elég is, ha ennyit lát belőle. Asszony is még hozzá: hát a szép táj, és a tájból kisugárzó lélek vonzza. A mecsekei hegyvidéknek ez a része a legérdekesebb és legértékesebb, ahol most járunk, közel húsz-harminc kilométernyi vonulásban. Arra nyugatnak megcsöndesedik, ellaposodik, szelíd mészkövek, puha homok, sárga agyag s egy kisebb bazaltos feltörés minden gazdagsága. De erre itt! A Hármashegy felől a Rékákig és a Bányai tetőtől Szászvárig szinte megfoghatatlanul rejtelmes. Eddig csak szenet és bazaltot csikartak ki mélyéből, holott márványa is van, meg krétája, kovája, nóg meg a vasa! Az aranyat már kötve hiszem, illetve ha nem is tagadom, nem éri meg a kitermelést, olyan mélyen ágya-

zott, olyan körülményes munkát igényelne. Itt, nézze, ezeket a barnás sziklákat, itt Adrienne akadhatna valami biztató ér...

A nap akkor ágaskodott föl az erdők fölött. Tündöklő fehéres fényességgel, mint reszkető titokzatos aranyfátyol ragyogott a sziklás domboldal fölött. Adriene szeméhez kapta tenyerét és és káprázva nézte:

— Hiszen merő arany ez most Ferenczy? Nézze csak! Merő arany...

— A nap délibábos incselkedése csupán — mosolygott a mérnök egykedvűen. — Valószínűleg ez hozta magával, hogy futóbetyárok is itt vettek maguknak tanyát. Valamikor egy ilyen magamfajta magányos fantaszta nyilván felfedezte a nyílásokat, nekilátott, kalapácsokkal is fcszegetett itt is, ott is és ügyes barlangot készített. A nép hiszékeny és egykettőre híre futhatott, hogy valaki aranyat kutat a Barna kőnél...

Adrienne megállt és tenyerével többször átsimította a mohos, aranyos barna sziklákat.

— Ez hát a Barna-kő? Ez itt?

— Népfantázia szerint valami ősi rejtelmes Tharsos, kimeríthetetlen elemek, kóborló istenek titkos tanyája. Vannak, akik betyárok tanyájának tartják, még húsz-harminc évvel ezelőtt se igen járt erre magányos asszony. Mert az is a legendákhoz tartozik, hogy az egregyi völgy népe betyárok ivadéka, a Barna-kőbeli betyárok körülrohanták Hunor és Magorként a határt, szép lányokat raboltak maguknak és végül ivadékaik benépesítették a határt... Rozika ezt még nem tudja, vagy ha tudná is rösteli elmondani...

Tollas Ferkó és Szülike Jóska egyszerre, mintha iskolában lettek volna, feltartották ujjukat

és izgatott torokköszörüléssel jelezték, hogy részt kérnek a vitában...

— Aranyat kalapálnak odabe! — mondta Jóska kicsit ferdén álló szemének fénylő villanásával. — Mindig éjcaka, mikor már alszunk. Van úgy, hogy a faluig hallik a kalapálás...

Ferkó kicsit behúzta nyakát és kutatóan körülnézett a sárgásan csillanó barnahátú kövek között.

— Egyszer elgyöttek a legények éjcaka, lámpákkal meg fejszékkel, hogy kilesik. Mikor a barlanghol értek, nagy fekete bagó rüpillt ki épen a legényeknek. Azok arra nyomban szaladni kezdtek.

Ferenczy elnézően nevetett, de Adrienne borzongva húzódott félre a szikláktól.

— Minden legenda őriz valami valóságot is, ebben hiszek, — vallotta kissé elgondolkozva. — Parasztokra, pásztorokra, írástudatlan emberekre csak a szó bízott, szóban őriznek mindent. De a hagyományokban akárhányszor komoly tudományok alapjait is. Talán jó lenne, ha komolyabban venné maga is Ferenczy?

— Már mondtam az előbb: nem tartom lehetetlennek, hogy találunk aranyat is: egyik szénbányatelep mérnöke már a vegyvizsgálati intézethez is fordult: a szénben egészen jelentős ereket látott. Mégsem érdemes! Ahogy én mondtam az előbb: olyan mélyen vannak ezek az erek, olyan keményen beágyazva kőbe, szénbe és minden más földi termékbe, hogy nem érné meg a kitermelést. Hát így csak a fantáziában, a néphitben marad meg vigasznak, jóreménységnek...

— Mégis rejtelmes ez a Barna kő: — gondolkozott Adrienne és ahogy továbbmentek, többször

visszafordult összehúzott szemekkel figyelve rajtuk a fény játékát. — Alchimisták és betyárok menedéke lehetett valóban...

Egy szűk, egészen keskeny völgy felé jutottak akkor. Mintha kettészelték volna a keskeny hegyoldalt: éles, kemény partok ágaskodtak az út mentén hosszú, folyószerű sötét árkot körülfogva. Tollas Ferkó és Szülike Jóska egyszerre kiáltottak ebben a pillanatban hetykén és csattanó vidámsággal:

— A Sin gödre! Itt a Sin gödre...

— Sin-gödör — bólintott Ferenczy. — Igen, ez a Sin gödör! Innét éppen a felénél vagyunk az útnak.

Adrienne megállt és kíváncsian körülnézett. Dermesztő, hideg fuvallat szállott az útra.

— Akár a pince — borzongott a napfénybe menekülve. — És olyan keskeny, hogy egy sín-pár se fél el benne. De eltudom képzelni, hogy a Barna-kő betyárjai innét lesték az áldozatokat, szép lányokat, vagy jópénzü utasokat...

— De mennyi hóvirág van itt tavaszon meg ibola — szuszogott Szülike Jóska kissé meglapítva vállás a hátizsák szíjját. — Még a föld se látszik, annyi rajta a virág.

— Aztán epergye, meg gomba! — bólogatott Ferkó. — És a jáger sehun se lát ha szedünk. És ott van a Szederindáskút is, olyan hideg víz talán az egész világon sincsen.

— Legfőbb bizonyóságot itt találtam, hogy helyes úton járok — mormolta a mérnök éles tekintettel beszaladva a keskeny, árokszerű völgy mélyét. — A vulkánikus kitörések itt a legélesebbek, tiszta láva és hamu az egész talaj. Itt bukkantam először trachidoleritra is, hát időről-időre

mindig fölkeresem. A Szederindáskút ősszel bir különös jelentőséggel. Minden valamire való mecseki szarvasbika felkeresi a sűrű vadszeder indák között fakadó forrást. Képzelve el Adrienne, képzelje el ezt a keskeny szűk mélységet őszi, holdvilágos estén...

Egészen feltüzesedett, keskeny kőarca meglágyult és nagy, széles szája vágyón átremegett, mintha asszony csókja érte volna.

— Körül-körül csöndesség Adrienne, úgy éjjél és hajnalodás között! Mert lesen van olyankor az ember. Az útról nem hallik szekérsörgés, az erdőkől a fejsze suhogás, káromkodás, ostopattogás vagy a fűrész nyöszörgése. Vagyis csend van, mélységes csöndesség. Még a falevél se mozdul, az állatok szunnyadnak vagy figyelnek. Róka, nyúl meg se moccan: szarvasbikáké most az egész erdő! Képzelve el: az ember ül, ül, sokszor órákon keresztül. De úgy ül, hogy alig lélekzik; egy mozdulás, a szarvas már tovairamodik! De ha sikerül kivárni, olyan koncertet nem hallott Adrienne egyetlen zeneteremben sem. És azt a képet! Ahogy lépked, körülfordulva királyi fejével; nagy, kerek szemével. Olyan forróság reszket körülötte, hogy felmelegszik a hűvös éjszaka. Ott aztán találna fényt és árnyékot! A hold hamvas, fehér fényét és az erdők komoly, fekete árnyékát. Közül a szarvas kecses, leírhatatlanul finom mozgásával...

— Sokszor láthatta — figyelte Adrienne. — Sok estén leshette, hogy így emlékezik rá. És szerethette is...

A mérnök homloka beráncosodott és hirtelen elhallgatott. Gyorsan elfordult a mélyen tova-nyúló nyiladéktól és végigtörölte fejét. Csak na-

gyon sokára, tiszta smaragdosan reszkető rétség előtt szólalt meg újból:

— Nagyon szerettem Adrienne. A vadászatot igazán nagyon szerettem. Ez az egyetlen, ami most hiányzik nekem. Szarvasles, szarvasbika vadászat, csak ez...

— Hiszen itt van az erdő közelében! — csodálkozott Adrienne. — Hogy hiányozhatnék?

— Úgy, ahogy én vadásztam, ahogy nekem kellett: ezrekbe kerül és most én... Ez a legúribb, legférfiasabb szórakozás. Több is annál: szenvedély... De hagyjuk: talán még egyszer, egyszer...

A két fiú repesve táncolgatott az úton: a puha erdőkkel körülkoszorúzott rétség közepére fordulva:

— Mézesrét! Mézesrét! Itt most leülünk mérnök úr...

És nem is vártak engedelmet, a hátizsákot leemelve, ráheveredtek a fűre, lábukkal ég felé hadonászva...

— Maga is fáradt ugye? — fordult Ferenczy Adriennehez. — Hoztam gumiköpenyt meg takarót, mert még nedves a fű. De innét már csak rövid félóra és elérjük a hidasí völgyet. Ott vadászházat is találunk, asztalt, padot, forrást. Alapos pihenőre, falatozásra azt jobbnak gondolom. De ha fáradt...

— Ugyan! — nevetett Adrienne és fürgén továsietett az ezüstös csillanású országúton. — Hogy lennék fáradt? Hiszen nem tudok betelni, nem győzök figyelni tájra és magára... Mi csak menjünk előre.

— Mink úgyis odatalálunk — sandított Jóska. — Még éjca is akár...

Ferenczy átvizsgálta a hátizsákok szíjját aztán bólintott:

— De csak tíz percet kaptok, aztán futólépés utánunk, különben nincs „sicht...”

A fiúk füttyörészve hemperegtek a friss fűvön. Adrienne kicsit visszaneézett és velük nevetett.

— Sicht az annyi, mint műszak — magyarázott Ferenczy. — Régi bányász elnevezés. A világon mindenütt így ismerik. Egy szót se tudnak németül, de sicht meg struc azt tudják, mert ezekben a hegyi falukban kisebb-nagyobb bányatelepek vannak.

— És nem félnek egyedül uánnunk jönni? — aggodalmaskodott Adrienne. — Talán mégis meg kellene őket várni?

Ferenczy erre visszazökkent régi szíveskedő hangulatába s mintha lezárta volna feltörő emlékeit, emlékeibe rejtett régi, igazi lényét.

— Az egész hegyvidéket ismerik ezek. Mint régen az ősi katonanemzetség várbirtokosok fiait kölyökkorukban a ló hátára, úgy teszi a hegyvidéki gazda szekerére a fiát. Mikor fát hord az erdőből, mikor erdőt írt, magával viszi. Hogy jókor, gyerekségében hozzászokják és megszeresse. Nincs bennük félelem, éjfélkor is járják megrakott szekerekkel a legrosszabb utakat is...

Adrienne cipője szaporán koppant, könnyedén és frissen igyekezett előre. Itt-ott a sziklákon, szakadékokban, szinte táncoló kezdvvel. A mérnök sóvárogva nézte és csöndesen felsóhajtott:

— Ilyen társ kellett volna nekem mindig, mint maga! Akinek így megmutathatom a szabad titokzatos természet szépségeit, aki szívesen járja velem és mellettem az erdőt, a hegyeket, akinek

megmutathatom a köveket és beszélhetek, beszélhetek mindenről. Dehát...

Patakhoz értek. Susogó, sebesen siető keskeny patakhoz. Adrienne éppen föléje hajolt és önmagát látva kissé visszadöbbszent. Haja aranyosan fénylett és virágos ruhája vidáman lobogott. Érezte, hogy fiatal és érezte, hogy szép. Az erdő szélesen megtárult a patak fölött és hosszú egyenletes rétság villant eléjük. És csak ketten vannak, egészen egyedül erdő, hegy és patak között. A férfi szeméből félreérthetetlen rajongás, vágy és sóvárgás csillant.

— A fiúk! — ágaskodott Adrienne kissé megborzongva. — Miért nem jönnek utánunk?

— Ne féltse őket — fordult el a férfi és hirtelen a lány elé került gyors, szinte menekülő sietéssel. — Ez itt már a hidasi völgy, nem tévednek el...

Adrienne lehajtotta fejét. Tudta, hogy most előle menekül Ferenczy Miklós. Tudta, azt is, hogy miért. De nem tudott utána szólni, nem tudta megállítani. Egy kocsi zörgött tova mellettük és Adrienne figyelmesen megnézte a szekér tábláját:

— Botz György Hosszúhetény.

Egy férfi meg egy asszony ültek rajta büszkén és egymáshoz hajló vállal, mint akik erősen, egészen összetartoznak.

— Hova siet mérnök úr? — kiáltott a férfi Ferenczy után, mire az megfordult és megállt. — Mikor gyün mihozzánk Heténybe? Mondunk is mindnyájan, hogy ha egyszer arra venné az útját és a Hármass hegyet kivizsgálná!...

— Jót szólsz — nevetett az asszony mellette. — Majd a Hármass hegyet éppen...

Aztán továbbzörögtek és Ferenczy figyelmen, de kissé szárazon magyarázkodott:

— A leggazdagabb hetényi gazda, mondhatnám ősi nemzetség. Olyan háza van, akár egy paróchia vagy jegyzőlak. És okos, modern, haladó szellem. A felesége meg egyenesen regénybe illő. Mindig elszorul a szívem, amikor ilyen erős, hősie asszonyokat, feleségeket, élettársakat látok.... Van itt egy szénégető házaspár ismerősöm. Fenn laknak a Bányai tető fölött, egészen egyedül, ketten az erdőben. Az asszony hordja fel az élelmet a faluból, a hátán. És énekel. A férfi egész nap fát hasogat, aztán a boksába rakja és vigyázza az égést. És ő is énekel. — Innen-cnnan csak parasztok, szegényemberek között találjuk meg a házasság lényegét: két ember összeforrását, egybetartozását, gondokon és bajokon keresztül! Vajjon maga Adrienne megtudná élni valakivel így, egyedül, benn az erdőben, magányosan?

Adrienne elpirult. Késként szaladt szívébe a mondat. Csaknem megtorpant és feljajdult:

— Ó, Hogy kérdezhet ilyent! Én...

Igen, ő Szatmáry Adrienne alig pár hete még azt sóhajtozta, azt sóvárogta, bár egyedül élhetne egy erdei házban Hermann Balázssal! Akár csőszház, akár pinceház lenne, ne lássanak senkit, csak egymást és fölöttük az eget. Fényben, szabadságban fürödve, egymásnak örülve, pogány szédüléssel csak élni, lélekzeni, teremni akár a föld, akár a mezők...

Ferenczy Miklós fölnevetett. Kissé száraz, kissé fáradt hangon:

— Túlsok lenne ez egy férfiért, ugye? Vagy még nem gondolkozott rajta soha?

— Nem! — lihegett Adrienne. — És nem is akarok...

Két keze a füléhez ért, mintha kibírhatatlan dallamok zendültek volna bennük, mindenünnen egyetlen nevet hallott, Hermann Balázs nevét...

— Hagyjuk ezt Ferenczy. Nem akarom!

Könnyű füttyszó szemezett mögöttük és a mérnök kissé fölrántotta a vállát:

— Hát hagyjuk Adrienne. A fiúk is ideérnek lássa, pár perc és a vadászházhoz érünk. Ott nagy nagy pihenés következik és Rödel mama művészetének dícsérete.

Adrienne kiérezte a hangból a keserűséget, a fojtott csalatkozást, de nem akart reá figyelni. Meg nem is tudott. Ez a rét itt, ahol most jártak, ez a szabályosan, egyenletesen szélesedő tágas térség mintha végig habos zöld selyemmel lett volna beterítve. Szitakötők, kékszárnyú pillangók és pettyes katicabogarak ezrei zümmögtek fölötte. A pataokban izgatott ezüstös halak surrogtak, itt-ott egy-egy apró béka huppant a füzesből. Őszszekulcsolta a kezét és elragadtatva kiáltott:

— De szép! Köszönöm magának Ferenczy Miklós, köszönöm... Sosem fogom elfelejteni higgye el...

Mégis csaknem zokogás rázta ebben a pillanatban. Hát miért nem Hermann Balázs áll itt, miért nem ő vezeti, miért nem vele járhatja ezt a tájat? Miatta jött, hozzá jött és mással kóborol menekülő, sebzett vadként!...

A mérnök lehajtott fejjel tiporta az utat. Aztán egyszer csak megállt, cigarettafüstben takart arccal.

— A Hidasi völgy Adrienne — mormolta kissé

szárazon oktató egykedvűséggel. — Majdnem elfelejtem megmondani, hogy már ott járunk...

Adrienne gyerekes izgalommal fordult körül.

— Egészen, egészen más ez itt, mint a Máré-völgye. Az zártabb, regényesebb, titokzatosabb. Ez tágas, világos, szinte vidám. Az erdő ritkább, a fű dúsabb, a talaj süppedőbb. És nézze a vizet! A Máré-patakban nincs hal, nincs bogár, nincs béka, lepkék, bogarak messze elkerülnek. Ez szinte sűrű a benne tenyésző lélettől. Hozzá a Máré-völgy állandóan emelkedik, a patakban villogó kövek olyan szélesek akár a lépcsőfokok. Itt meg úgy sétálhatunk akár kinn az országúton, észre se veszem.

— Mégis emelkedik ez Adrienne — mutatott körül a mérnök. — Azért látja az erdőt itt alacsonynak, mert aláhajlik a domb. A völgy közeli ötszáz méteres magasságból nyúlik alá, könnyű, észrevétlen lejtővel. A Mecsek vidékben, különösen itt a Keleti Mecsekben ez a legvonzóbb: a páratlan táji változatosság. Nincsenek meredek kapaszkodói, vagy ha vannak is, könnyen, játszva elkerülheti a kényelmes kiránduló. Az egregyi országút például, ahogy rajta járunk, minden fáradtság nélkül száz és száz méteres magasságot ér el. Ha itt a Hidasi völgyön végigmegyünk, mindig ilyen sima erdei sétaúton, a Bányai tetőhöz érünk, ötszáz méter magasságba. Micsoda kilátás vár ott magára Adrienne! Majd legközelebb úgy osztjuk be, hogy elérhessük azt is.

— Most nem lehet? — türelmetlenkedett Adrienne. — Ha itt vagyunk, miért ne menjünk végig most a völgyön? Én birom, akár éjfélig a járást, engem ne kíméljen, látja, hogy remekül birom. Ha

lehetne, heteken keresztül így járnék mindig erdőben megszállva, vagy valami kunyhóban.

A férfi most hűvös maradt és tartózkodó. Mindig a lány előtt lépkedett, egyszer se tért vissza a szorosan mellette vezető ösvényre.

— Ahogy akarja. Megpihenünk a vadászházban, aztán tovább megyünk. A Bányai-tetőről aztán a Rikájjóba vezetem s úgy vissza a Márévölgyön át. Holnap teljes egy napi pihenő következik, fürdővel és a nyugágyon. Utánna jöhet a többi. A Réka völgye például a legbájosabb mindegyik között. Hozzá valóban regényes is, állítólag egy igazi nagy királynő született ott. Most sima dombtetőt talál benn az erdőben, keményen örökdő hegyek között. Egy híres festő, ha jól emlékszem, Hermann Balázs jár oda gyakran, a Réka-völgyi öreg malmot akarja megvásároltatni az állammal, hogy művésztelepet létesíthessen. Kicsit különös ember ez a Hermann Balázs, kényelmes és közönyös is talán, valami pogány felelőtlenességgel és egykedvűséggel. Többször voltam vele együtt, jó vadász és némelykor erősen iszik. Néha hetekig elvonul, szerzetesi cölibátusban él, aztán egészen harmadrangú női lényekkel mutatkozik.

Adrienne riadtan fölemelte kezét. E pillanatban mintha minden vércsöppje kicsurrant volna: didergett a forró napfény alatt.

— Ismerem Hermann Balázst! — tört ki csaknem sivitva, hogy a férfi visszafordult és ijedten hozzákapott. — Hiszen Mesterem volt, Mesterem.

— Mégis fáradt kicsit Adrienne — mondta Ferenczy csöndesen és szelíden melléje lépett a keskeny ösvényre. — Ott a vadászház, alig pár

lépés. Egyet fordulunk csak, nézzen kicsit jobbra, itt a híres Csepegő.

Zömmögő vízesés susogott közelükben. A napfény játékában ezer színre bomló tündöklő fátyolként ragyogott. Adrienne fellelékezett: szíve vad lármáját legalább nem hallgatja most senki.

* * *

A vadászház benn a völgyben kisebb villának is beillett. Falát termésköből rakták és tetejét piros cseréppel fedték be. Körül a zöld zsalus ablakokig sűrű repkény kapaszkodott, makacs szívósággal.

Adrienne szeméhez kapott. Erőssége újból lankadni kezdett és gyorsan megkapaszkodott az erdészház hajtásfából font kerítésébe.

— Már láttam ilyent méghezá nem is nagyon régen. Benn a Püspökerdőben: Jantay főerdész házáat. Csak persze az jóval nagyobb és szép kertje is van.

A szavak alatt fogai összekoccantak és hangja elrekedt.

— Ezt is Jantay építtette — magyarázta Ferenczy. — Kitűnő erdész és nagyon szereti ezt a vidéket. Házában gyakran hónapokig él valami művész, festő vagy író. Szenvedélye, hogy a vidéknek propagandát csináljon. Ha magát meglátná, azt hiszem nyomban meghívná, csodálom is, hogy nem hallott róla?!

— Hallottam — szemezett Andrienne hangja keserőséggel viaskodva. — Még hozzá egészen érdekeset is. Házvezetőnőjével is beszéltem, a frau Bábival, aki azért maradt itt, mert asszonya, Jantay főerdész felesége szerette a harangvirágokat és azt ültetett a sírjára. Most éppen Her-

mann Balázs a vendége, egykori mesterem. De a főerdész valahol üdül, nyaral, vagy kúráltatja magát, így mondták.

— Sokat vadásztunk együtt — mormolta Ferenczy. — Ő is bolondja az erdőnek és a vadaknak. Szegény asszony; bájos, finom kis teremtés volt. Halálosan féltette. Akkor halála előtt éppen gyermeket várt és mi nagy vadászatot tartottunk. Az asszony arra kérte Jantayt, maradjon vele, ne induljon el. De szarvasbögés volt, Adrienne és a vadászat furcsa dolog. Van úgy, hogy szerelemnél is fontosabb a férfi számára... Egyszóval Jantay elment, az asszony utánna. Fél éjszakán didergett benn az erdőben, holdas, deres őszi éjszakán, mindig az ura nyomában. Akkor, amikor Jantay meglőtte a bikát, hangos sikoltással összeesett, úgy találtak rá ájultan. Mentőkért telefonáltak, műtét következett, de hasztalan. Három nap mulva temették szegény kis Rosemaryt... Az ember nem is érti, mi minden éghet egy asszony lelkében. A legegyszerűbb dolgokat sem éntik föl, mindenben veszedelmet szimatolnak, szinte keresik a szenvedést és a tragédiákat, holott olyan világos és egyszerű lehetne minden... Mert valószínűleg minden férfi az egyszerű dolgokat szereti a hiábavaló problémáktól fél, sőt menekül.

— Csak az a kérdés — vágott közbe Adrienne keserűen — ki mit talál egyszerűnek?... A hűséget vagy a hűtlenséget?

— Hűség! — mormolta Ferenczy elgondolkozva. — Ha csak kényszerből marad hű valaki, úgynevezett morális parancsokra hallgatva, már nem is értékes. Ha pedig egyszerűen nem tud hűtlen lenni, ha annyira vérében, idegeiben érzi a másikat, hogy másra gondolni is képtelen, ez se

hűség, hanem inkább kényszerűség. Kényszerű tehetetlenség... Valójában egyik nem erény, a másik nem vétek. Ott fönn a boksánál, szénégető barátaimnál ez nem probléma soha, egészen egynek ők ketten, testben és lélekben.

— Én is ilyen egységre gondoltam mindig — sóhajtott Adrienne. — Ilyen testben és lélekben való egységre, egyszer valakivel...

Ferenczy Miklós csöndesen bólintott:

— Csak így érdemes két ember között, dehát jön úgy, hogy elromlik minden és aztán...

Harsány kiáltás tört rájuk: akár valamely ébresztő kürtjel:

— Mérnök úr! Merre vannak? Mérnök úr?!

Összenevettek.

— Ez Jóska! — mondta Adrienne megkönynyebülve. — Messziről megismerem a hangját. Ferkó többször köhög, soványabb és sápadtabb is.

— Anyja is tüdővésztes volt — legyintett a mérnök. — Rosszul laknak ezek a parasztok, rossz, szellőzetlen, nedves házakban. Ferkót a kőművesek mellől hoztam magammal. Mert a nap-számra éheztek és Ferkónak dolgoznia kellett, holott mindössze tizenhárom esztendő. Így, ameddig itt vagyok magam mellé vettem.

A két fiú akkor bandukolt a Csepegő alatt s tanácstalanul körülnéztek. Ferenczy feléjük sietett.

— A vadászház itt van, erre gyertek. Most eszünk, megpihenünk és tovább megyünk a tőre. Siessetek!

A fiúk ahogy beérték a házat, a kapuban hangosan visítotak.

— Kert is van itt, meg pad. Hol rakunk tüzet? Mert szalonnát is hoztunk?!

— A konyhában! — nevetett rájuk a mérnök.
— Itt a kulcs, ni.

A falnak láthatatlan rejtett mélyedéséből hatalmas kulcsot emelt ki, aztán előrement a keskeny, kavicsos kerti úton és felnyitotta a zöldrefestett deszkából ácsolt ajtókat.

Adrienne lehajtott fejjel figyelmesen nézelődött a keskeny ágyások között.

— Harangvirág! — pirult el meghatottan. — Nézze csak Ferenczy, mennyi haragvirág...

A férfi vissza se fordult, csak úgy mentében dűnnyögött:

— Jantay ültette. Jantay mindenüvé harangvirágot ültetett, Rosemary kedvenc virágát. Életében és halála után egyformán.

— Ez a hűség! — gondolta Adrienne. — Ez a kicsiségnek látszó nagyszerűség.

Lehajolt és gyöngéden megsímogatta a harangvirágok puha kék fejét. Aztán többször visszaneézve besietett a vadászházba.

A mérnök közben feltárta a zöldzsalus ablakokat, a levegő azonban fülledt volt, így a verandát választották.

— Azért itt is lehet élni — magyarázta Ferenczy, — amint látja ágy, székek, asztal, heverő, sőt karszék is akad. Meg kályha is, nézze csak Adrienne!

Kis, zömök zöldmázás kályha bóbiskolt a sarokban és a kályha mellett két tarka terítőszalmafonatos karszék. Az egyikben zöldarany feszesre tömött párna.

— Rosemary munkája — mutatott rá a mérnök. — Meg a terítők is. Többször idejárt az urával, télen, hóban, mikor csak a fákat látták

és a varjakat. Mondta, hogy ilyenkor a legboldogabb.

Szemben a zöldmázás kályhával, finom, puha színekkel felfénylő kép. Egy asszony arcása. Adrienne szíve hirtelen fölriadt. Heves, vad reszketés rázta át, szemei káprázni kezdtek. Közelebb lépett a képhez: közelebbről mintha valamely illatot akarta magába szívni, mélyen, egészen a lelkéig. Sírás és nevetés rázta, örönnök és fájdalomnak rettentő rohama.

— Ez a kép! Ez itt nézze — dadogta csaknem részegen a felfedezéstől. — Ez azt hiszem Hermann Balázs műve... Még sem nézem a szignáját, így messziről: a színeiből, tompa lehellestes fényeiből, ecsetkezelésének titokzatos lágy-ságából és a kompozíció kemény erejéből ismerek rá... Hermann Balázs: a mesterem! —

Ferenczy csak föl vonta vállát és nem nézett oda. Éppen a hátizsákok tartalmának kicsomagolásával volt elfoglalva.

— Lehet. Én nem emlékszem ki festette én csak azt tudom, hogy Rosemary utolsó arcképe. Akkor már várta a kicsit. Addig sosem tudta rábírni az ura, hogy lefestesse magát, csak akkor: „Mert most már egészen egy vagyok veled“ — ezt mondta, amikor beleegyezett és elhívták a festőt. Mert addig, tudja, tele volt nyugtalansággal: járt az erdőt az urával együtt sokszor, kertészkedett, csattogott, dalolt. Úgy látszik Jantay idehozta ezt a képet. Talán télen, mikor senki nem jár errefelé, hó van és a varjak szállanak, akkor befűt, beül az egyik karosszékekbe, nézi a képet és iszik... Mert elfeledtem mondani, hogy erősen iszik: azóta...

Adrienne csak a színeket látta, a tompán fel-

oldódó fátylas vonalakat: egy izgatott, nagyszemű, betegesen érzékeny, forrószívű asszony halk vonalakba rejtett kis arcának képét. Aztán lassan odament, egészen közelre és rásímította arcát a kép jobb szegletébe, oda, ahol Hermann Balázs nevét látta sötétleni...

— Borzalmas ez így együtt, ez a kegyetlen emberi dráma, de a kép gyönyörű... Elmonhatatlanul gyönyörű. Ezért lássa mindent meg lehet bocsátani Hermann Balázsnak ezért, hogy ezt tudja és így! Rosemary, te szegény, boldogtalan kis asszony... Vajjon hány testvéred van a földön?!

— Mert önzők Adrienne — kiáltott a mérnök váratlan haraggal. — Mert a maguk akarát akarják a másokra kényszeríteni. Rosemary valóban a legnagyobb zsarnok volt, akit ismertem: azt akarta, hogy az ura mindig, mindig mellette legyen. És nehogy azt higgye, hogy annyira szerelmes volt: inkább annyira hiú volt. Úgy gondolta el abban a szép makacs kis fejében, hogy az ura egyetlen pillanatot se tudjon nélküle leélni, mindig, mindenütt őt kívánja látni, csókolni, ölelni. Merő szenvedély volt Rosemary szerelme, a szeretetnek szikrája nélkül. Az örületnek egy fajtája, betegség, idegbaj...

— Mert egészen asszony volt — védelmezte Adrienne. — Elégett ebben a szerelemben és a másikat is elakarta égetni.

— Holott a szerelem élet, Adrienne, ne felejtse el! Élet és nem halál, nem égés, nem pusztulás és pusztítás.

A férfi hangja most sűrű volt, fenyegető és fájdmaktól zaklatott. Adrienne felfigyelve hallgatta. Agyában hirtelen újból Rödel mama némi-

leg bizalmatlan és védekezésre intő mondata hangzott át: „Felesége van ennek szép felesége, akit elhagyott!” Könnyű gúnnyal, fojtott haraggal mosolygott.

— Maga úgy beszél most, mintha megvádolná az egész asszonyi nemet. Vagy csak egyet, egyetlen egyet közülünk?!

Mintha meglökték volna, Ferenczy kapaszkodva oldalra lépett. Így újból egészen közel jutott Adriennehez. A lány hallgatta fojtott lihegését és fogai összecsikordítását. Két keze ökölbe szorult.

— Hogy én? Hogy én?

Aztán körülnézett. Kifelé a fényben nyújtózó, szitakötők-pillék villanó szárnyától zümmögő völgybe, erdők sűrűségébe, bársonyos gyep-pázsit hajlásába, vidáman tovasurrogó patakok áttetsző vizébe és a mozdulatlan hamvas nyári égboltra. S mint aki magára ébred, többször vontatottan megsímogatta a homlokát.

— Hagyjuk ezeket Adrienne. Olyan szép ez az aranyos, fényes töretlen táj. Olyan szép amit az Úristen alkotott. Az emberek drámává gyúrák saját életüket, de ez, ez legalább megmarad: a természet vigasza és erősítése...

A két fiú is odalopakodott a kerítés közelébe, az asztalra rakott csábító kincsekre vetett sóvár pillantásokkal. Kolbász, szalonna, sonka, tojás, vaj és tejfel, finoman szeletelt sütemény és arany-sárga alma volt ott felhalmozva néhány konzervdoboz körül.

— Akkor hát együnk — intett Adrienne és az asztalhoz sietett. — Együnk, pihenjünk és induljunk újra tovább... Hiszen én is azt vallom, azt akarom amit maga Ferenczy Miklós, különösen

mióta itt vagyok. Már érzem, hogy egy tájat, egy vidéket is lehet szeretni és ez a szeretet egymagában is boldogít, vigasztal és bátorít...

S a következő pillanatokban ügyesen rendezgetett. A fiúkat is behívta, aztán a vadászház mellett csurranó forráshoz sietett kézmosásra. Visszatértében, szorosan a vadászház kerítésének támaszkodva, magas, vékony férfit pillantott meg. A férfi térdnadrágot viselt és kékfényű ellenzős napszemüveget. Egyik kezében puha kosár, a másikban lepkégyűjtéshez használatos háló. Arcán különös, rajongó melegség, makacs elszántság.

Adrienne akaratlanul elsikoltotta magát, mire a férfi szájára helyezte ujját:

— Méltóztassék csöndben maradni, különben elrepülnek...

Adrienne erre szaladni kezdett s lihegve megkapaszkodott Ferenczy karjában.

— Egy ember van itt a kerítésnél. Olyan furcsa... Nem ismeri ezt is véletlenül?

A mérnök Adrienne intése irányába nézett, s a következő pillanatban hosszú, csaknem szaladó lépésekkel a térdnadrágos furcsa férfihoz sietett.

— Ede! Na néz csak, Ede! Mire vadászol? Hagyd abba és gyere ide, éppen uzsonnához, illetve ebédhez készülünk. Siess hallod!

A férfi azonban nem mozdult. Ujját újból szájára tette s felvonta vékony, egyenesen ívelő szemöldökét:

— Hallgass! Elrepülnek.

A következő pillanatban sebes, szárnyaló huszanás hallatszott. Mintha finom, kemény selymet hasítottak volna ketté. A levegő kicsit zengett aztén csönd lett, méla mozdulatlanság a nyári

fényben fürdő erdő fölött, lankadt, bárányfelhőkbe takarózó égbolt alatt.

— Mondtam! — csattant fel a férfi. — A szó teljes értelmében hajnal óta virrasztom őket. És itt voltak pontosan ennél a fánál a ház végében a nagy üregben. Végre találhattam volna egy teljes pár Troglodytest, egyik legkedvesebb, de legfélénkebb madarunkat. Ilyent...

Adrienne erre összezsapta kezét és közéjük sietett.

— Maga az ornitologus ugye? A madaras ember, ahogy Ferenczy mérnök mondta. Bocsáson meg, igazán nem tudhattam. Hogy is mondta: Togrolydes?...

— Magyarul ökörszem — hajolt meg a férfi könnyű dörmögéssel, aztán lecmelte furcsa fényellenzős szemüvegét. — Már mint a madarat. Én Agáder Ede vagyok. Foglalkozásra nézve körjegyző, falu jegyzője... De lélekben! Ami most már mindegy, ha önagysága csak egy percet vár, mind a kettő meg van. Éppen a fészken ült mind a kettő. Dehát az asszony összetör, az asszony a végzet...

— Az ökörszemek örökre hálások lesznek magának Adrienne — nevetett Ferenczy a lányra mutatva. — Már mint Szatmáry Adrienne festőművészek...

Agáder főjegyző erre megélénkült. Gyorsan közelebb lépett, meghajolt és kezét csókolta.

— Művész? Festőművész? Hát akkor... Most az egyszer megbocsátok. De csak úgy, ha egyszer az én falum felé is ellátogat.

— Megnézi a madaraidat — paskolt a mérnök a vállára. — Meg a tojásgyűjteményt?

A főjegyző szemérmesen mosolygott:

— Ha éppen érdekli... Talán lenne is mit nézni.

Adrienne figyelmesen nézte. A főjegyző sovány lelkes arca bíborszínben égett, keskeny szürkés szemei fanatikusán lángoltak. Vad megszállottság, puha rajongás és konok erő mutatkozott ezen az arcon. De Adrienne nagyon közelinek érezte magához, ez az arc belső fényektől ragyogott.

— Hogyne mennék! Talán egyszer meg is rajzolom ott a gyűjteményei között, egy olyan szürkés alkonyati világításban, fanatikusnak, ahogy most látom és hiszem. Vagy talán az erdőn. Csak ezt a szemüveget akkor nem használhatja.

Kórusban nevettek erre. Ferenczy átkarolta a főjegyző vállát és maga előtt tessékelte:

— Gyere hát öregem, kosztoljunk, kicsit üldögelünk aztán megindulunk. A Bányai tetőre akarunk érni még ma, és onnét vissza a Rikájón át Egregyre...

Agáder főjegyző erre alaposan végignézte Adrienne karcsú, könnyűjárású lábait:

— Akkor le a kalappal művésznő... A Bányai tetőig magukkal tartok és ellenőrzöm, hogy nem hordozzák-e magát ezek a lovagok itt! Egy ilyen vaskutatótól minden kitelik...

Amikor a verandára értek, a megrakott asztal előtt a főjegyző hosszan füttyentett.

— Hat napra valót hoztak amint látom! De az én párom is ellátott engem alaposan, hát akkor azt is idetesszük... A párom persze csak azt rakja be nekem, amiről tudja, hogy igen szeretem: szalámit, gyöngé hagymát, pogácsát, hideg teát. Ebben: meg kell vallani utolérhetetlenek az asszo-

nyok. A figyelmelekben, a gondoskodásban, hogy úgy mondjam a gondolatolvasásban... —

— Végre valaki, aki bennünket is dicsér — nevetett Adrienne felszabadultan. — Aki bevallja, hogy csak velünk ér valamit az élet...

Agáder főjegyző elkomolyodva rakosgatta a maga elemózsiáját, gondosan csomagolta ízes falatait.

— A jó asszonyról szóltam művésznő, mint az enyém is. Aki csak az urának és családjának él és azt szolgálja...

Adrienne Ferenczy mérnökre nézett, de az elfordult komor, dúlt csöndességgel.

— Hasonló vitánk volt az előbb és abba hagytuk sietve. Mert nem értettünk egyet és beláttuk, hogy nem is érdemes vitázni így ilyen szép nyári napon, ebben a gyönyörű tájban.

— Igen — bólintott Agáder, — ez a táj valóban gyönyörű. Igazán jól tette, hogy felkereste, talál témát annyit, amennyit akar. De nem elég ám ide egy-két nap, egy-két hét. Még egy élet is kevés művésznő. Majd ha felérünk a Bányai tetőre és ott körülnéz...

* * *

.... Mély, a mozdulatlanságig csendes délután volt, jóval dél multával, amikor elérték a sokat emlegetett Bányai tetőt.

Adrienne kissé vontatottan lépegetett a két férfi között és a fiúk lábukhoz verdesték unalmukban az üres hátizsákot. Ferenczy mérnök és Agáder főjegyző hallgattak. A mérnök untalan lehajolt kis kalapácsával köveket ütögetett, földdarabokat nézegetett. A főjegyző az erdőbe nézett nyugtalanul sóvárogva a halk zörejekre

figyelve. De időnként hol egyik, hol másik hajolt a lányhoz aggódó figyelemmel:

— Fáradt ugye?

— Kicsit sok egy napra...

Adrienne azonban tiltakozott.

— Nem fáradtság ez! Vagy inkább nem a test, hanem a lélek fáradtsága. Különös nagyon, hogy a járás, a túrák, a munka nem tudnak kifárasztani, legfeljebb meglankasztani. De az élmények, a beszéd... Ez azonban idegrendszer dolga, tudom. És nem lehet rajta segíteni, meg nem is szeretnék.

— És ne felejtse el, hogy több száz méteres magasságban járunk — magyarázta Agáder főjegyző. — Alig veszi észre, ez a Mecsekvidék legfőbb sajátja: könnyű benne a járás, utai puhák, csupa pázsit és virág; és forrást akár tíz lépésre is talál a tetőkön is, ami a legritkább. Azért szeretik annyira a madarak is...

A völgyből szinte nyílegyenes vágásban haladtak. Sűrű, ezüstös csillanású gyertyánfák ezrei között, itt-ott furcsa, magosra halmozott, lombbal takart kis dombocskákba ütközve. Adrienne egy kis halomra könnyedén rásímított, aztán gyorsan visszakapta kezét.

— Milyen meleg! Ennyire átsüti a nap?

— Ezek a boksák — magyarázta Ferenczy mérnök. — Itt égetik a faszenet. Surics barátom igen ügyes ember: valósággal megvásárolta az egész Bányai tetőn az égetés jogát, akár valami bányajogot.

— Mindent a feleségének köszönhet — vágott közbe Agáder főjegyző. — Olyan asszony, mint Suricsné, kevés van a földön! Nemcsak felesége, de munkatársa is az urának.

— Már hallottam róla — mosolygott Adrienne Ferenczy felé. — A mérnök úr siet a felvilágosításokkal.

Agáder erősen rávert Ferenczy vállára:

— Mert neked is olyanfajta asszony kellene, mint Suricsné: élettárs, munkatárs, asszony, a feleség személyében. Nem így magadban, ilyen kóborlásban mindig...

A mérnök gyorsan előre sietett, ideges vállrándulással, szinte menekülve. Adrienne elpirulva nézett utána:

— Nem akar hallani erről — gondolta tünődve. — Szégyenkezik vagy szenved. De vajjon jól tud mindent Rödel mama? Hátha csak menyasszonyának képét őrizte vagy szerelmeséét?

Furcsa volt, de a gondolat megvidámította. Lépései újból frissek lettek, félénk és gyöngé újjongás szárnyalt át benne és míg mentek a sugárzó utakon, halkán dudorászott. De a tetőn ahogy megálltak, hirtelen összekulcsolta a kezét és mindenről elfeledkezett.

— Gyönyörű itt — kiáltott fel elragadtatva és érezte, hogy könnyek futják be szemét, reszkető harmatos fátyolba vonva az eléje táruló képet. — Istenem, de szép...

Csupa hajlás, csupa finom hullám! Kékesen felágaskodó hegyláncolat, puhán aláhulló selymes völgyek, hamvas zöld mezők és szemérmes kicsiny szőlőskertek. Apró gyöngyszemként ragyogó pincézak és fehérén fénylő faluk a mélyben!

A két férfi lekapta kalapját és veritékes homlokukat törölgették. Agáder főjegyző a szerelmes büszkeségével lelkendezett:

— Erről a helyről itt, a bányai tetőről a teljes mecseki vonulást megfigyelheti. Ujjam he-

gyével egyenkint megmutathatom a különálló, magasba kívánczó hegyeket. A vonulás kisebb-nagyobb távlatát másfelől is megkaphatja, de így együtt az egészet sehol. Csupa mozdulatlanság, csupa nyugalom; mégis én időnként a vizek zúgását hallom, roppant hullámok kavargását. Holott csak figyeljen, hallgatózzék, milyen édes, milyen finom és tiszta ez a csönd itt! A falevél reszketését, a pille suhanását és a madár röbbenését is jól kihallani. Aztán ez a fűszeres, kábító ózon... Talán azért is lepik el olyan szívesen a madarak is.

Adrienne átremegett. Újból érezte azt a furcsa, mámoros pogány újjongást amiről a Máréban beszélt Ferenczy mérnöknek. Mintha széjjeltárlának a karjai most is és ölelni, ölelni kívánna.

— Nagyon lehet itt szeretni — tört ki felgyúlva. — A madarak is talán leginkább ezért jönnek ide újból és újból vissza...

Agáder főjegyző zöldes szemei büszkén csillogtak

— Az én pátriám, — mutatott körül a fehér felhőfoslányokból felmagasló kékvonalú hegyláncolatra. — Ferenczy mérnök csak amolyan bevándorolt, de én itt születtem, itt növekedtem, méghozzá a legmagasabb hegynek a Zengőnek tövében. Mit gondol mért Zengő az? Mert tavasztól késő őszig zengenek-csengenek, csattognak erdőiben a madarak és csaknem minden bokor tövében sebes kis forrás fakad. Csupa melódia, csupa ütem, csupa harmónia itt minden. Már kölkökoromba jártam az egész hegyvidéket magányosan. Sokszor gondoltam arra is, hogy a madarak után is csak azért indultam, hogy legyen jogcímem a csavargáshoz, a szabad kószáláshoz.

Nem röstellem kimondani, én valósággal szerelmes vagyok a mi vén Mecsekünkbe és akármerre jártam, akármilyen fönséges, nagyszabású tájban, csak visszarepesett ide a szívem. Mert ilyen nincs sehol! Nagyobb, büszkébb, félelmesebb, fönségebb lehet, de kedvesebb nem... Itt elfelejtek mindent, az irodámat, a gondokat, azt az öldöklő robotot, amiben a falu jegyzőjének örködnie kell. Itt suhanc vagyok, fütyörészgetek, mindenkinek megbocsátok. Csak szívem van itt nekem és csak szeretet él bennem. Szeretet!

Ferenczy néhányszor ráveregetett Agáder vállára. De szemei Adriennet simogatták végig.

— Egy kollégád ott Egregyen nemrég azzal fogadott, hogy apró vikendházakat épít a Márvölgyön végig fel a Bányai tetőig. És csupa nászutast invitál a házakba. Úgy véli, hogy ezek a nászutasok öt év múlva a gyerekeket is magukkal hozzák...

Agáder haragosan legyintett:

— Gyerekek ne jöjjenek: minden madárfészket kipusztítanak...

Adrienne hallgatott köztük.

Most újból Hermann Balázsra kellett gondolnia. A fehéres ködfoszlányokba takart kék hegyvonulatok újból a két szürke szemre emlékeztették. Ha ő állana itt mellette, ráborulhatna fénylő hajával, forró arcával, ölelésre táruló, ölelésre szomjas karjával! Ha csak együtt, ketten lennének idefenn a magosságban, együtt ketten gyönyörködhetnének a lágy vonulásban, erdők mély csöndjében és a magány titokzatos ritmusában! De Hermann Balázs nem kívánczik hozzá, nem keresi, nem sürgeti a társaságát, egyedül, ön-

magában kell égnie beteljesületlen vágyban, szégyenkezésben virrasztania...

Válla megrándult és csüggedten elfordult a fényben hullámozó képtől. Fájó szúrás égette át szívét és menekülő mozdulattal kapott a mérnök karjába:

— Talán most már mégis hazafelé indulhatnánk — mormolta fojtott rekedtséggel, könnyektől fátyolos hangon. — Érzem már a lábaimat...

Ferenczy erre magához intette Jóskát és Ferkót. Keskeny, mély vágás sötétlett ki az erdőből. Akkora csak, melyen egy szekér elérhetett. Aztán gyorsan kezetszorított a főjegyzővel:

— Hát akkor Isten veled pajtás. Mi a Rikájjón ereszkedünk lefelé, de mire lemegy a nap, már Rödeléknél leszünk.

— Jó utat művésznő — hajlongott Agáder főjegyző. — Jó utat. Ferenczy jó vezető, nyugodtan rábízhatja magát. És egyszer, ne feledje el, látogasson el az én falumba is, Miklós majd kísért át a művésznőt, a párom is örülni fog. A párom mindenkit szeret, aki a Mecseket szereti. Tiszteltetem Rödeléket!

Kicsit fütttyentett pityegve és gondtalanul akár a madarak, aztán pillanatok alatt elvesztették szemük elől. Adrienne bizonytalanul nézett a nyomába, engedelmesen megindult Ferenczy Miklós után a keskeny, erdei úton, fáradt szárnyszegett léptekkel, szívét dülő szomorúsággal, haragos, mérges szégyenkezéssel...

* * *

Az út, benn az észrevétlenül aláereszkedő erdőben kissé megfélemlítette Adriennet.

Kétoldalt földig hajló, sötét és szinte mozduatlanul kemény bükkfák sora sűrűsödött. És a bükkfák, megfigyelte már Adrienne: komorak voltak és büszkék, rejtett fenyegetőzés kísértésével. A gyertyánok ifjú harcosokra emlékeztették; hajlós testük körül csupa fény, csupa szilaj lendület suhogott. A cserfákban titkos szomjúság meg valami mély, öreges öröm reszelt hasonlatos koraőszi alkonyatokhoz. A tölgyfákban méltóság volt és tiszteletreméltó fönség, lombozatuk, ágaik finom rajza mindig megmozdította ujjáiban rejlő titokzatos ösztönöket, idegszálainak formáló kedvét. Ha fenyőket látott, lehunyta szemét s ábrándos merengés szállta meg. Nyírek között táncolni szeretett volna, könnyű, lehelletpuha fátylakat bontani karesű mezítelen teste körül. Füzek és égerek sirásra ingerelték, két kézbe rejtett arccal feltörő, eszeveszett zokogásokra... De ezek a bükkfák! Olyan sűrű rendben, olyan félelmetes keménységben örködnek az út mentén! A nap se tudja átjárni, őzet se lát alattuk, de madarat se. Csak száznyi, ezernyi légy száll az út fölött a lehajló kemény lombozatok alatt, minduntalan az arcába röpülve.

— Ez borzasztó így — tört ki végül visszarettenve, — nem bírom. Nem bírom!

— Fáradt? Le akar ülni? Még sokáig magasan jár a nap, van időnk ha parancsolja.

— Ezek itt — mutatott a rajban szálló legyekre és az utat behálózó pókháló szálakra. — Látszik, hogy erre nem igen járnak.

— Ilyenkor valóban nem — mondta Ferenczy. — Télen és koratavaszon inkább. Ez a két évszak az erdei munkáé. De várjon csak...

Oldalra lépett és lombos ágat hasított az

egyik fáról. Akár egy hatalmas legyezőt. Oda-
intette a két fiút és vállukra nyomta.

— Így menjeteK mindig és egyszer egyik,
egyszer a másik forgassa. Akkor elmennek a
legyek és elszakadnak a pókhálók.

Azok vigyorogva egymásra néztek. Sebesen,
egymással versenyző kedvvel forgatták az ágat
vállukon.

— Csak ne féjjen a kisasszony, csak ne sír-
gyon...

Adrienne arcán azonban mégiscsak lecsordult
a könny. Hiábavaló dőre szerelmére, Hermann Ba-
lázsra emlékezve és Ferenczy Miklós figyelmét,
gondoskodását érezve maga körül:

— Köszönöm — szemezte csukott ajkai közül
lehellve és hálásan. — Nagyon köszönöm ezt is.

A mérnök azonban előre sietett, megállás
nélkül és botjával hol jobbra, hol balra ütögetett.

— Nyár van Adrienne — mondta később, jó
tízperces menetelés után. — A hőség egyre sűrűbb,
a legyek belepik az erdőket és a pókok rájuk
vetik magukat. Majd lejjebb a Rikájjó fölött elve-
szítjük őket, ne féljen...

Adrienne szorongása lassan feloldódott.
Cseppnyi dac és fojtott felháborodás hullámozott
végig lelkében és bőre pórusaiban.

— Hát így is jól van akkor — gondolta elszán-
tan. — Nem én akartam ezt, nem én kerestem a
másikat, Hermann Balázs! Hát jól van így is...
Amit én akartam, az az eszeveszett, égető szere-
lem: testnek és léleknek hatalmas felgyúlása
talán nem is erre a világra való, eléget, elperzsel
mindent, ami útjába kerül... Nagy tüzek helyett
a csöndes, de egyenletesen melegítő, nyugalmat

és biztonságot nyújtó, halk parázssercenés kell inkább!

Így, ahogy most Ferenczy után lépkedett, könnyű, de mégis diadalmas nevetést érzett. Teste-lelke szabad maradt, hajlékony és nyugodt. Nem pilledt el, nem gyulladt fel a férfi közelében. Hermann Balázs mellett semmit se tudna megfigyelni, látni, csak érezne és égne. Itt most repül magasan az összehajló komor bükkfák mozdulatlan lombsátora fölött, a kihasadó kék égbolt alatt. Büszke, tiszta jégmadár lényét érzi egyedül és hozzá ezt a meleg, szép hálát Ferenczy Miklós iránt. Ha nem látná időnként szemében azt a furesa és fenyegető villanást: kívánságnak, szerelemnek és gyengéd hódolatnak lángját, hát rásímitana széles, szegletes vállára, kalapácsot emelő kemény öklére.

— Arra a Rikájjóra nagyon kíváncsi vagyok ám már — lendült táncoló hajlással a férfi közelébe Jóska és Ferkó fáradhatatlan de kissé ügyetlen legyezgetése közben. — Fogalmam sincs, hogy vajjon külön hegy, barlang, vagy várrom? ...

Ferenczy nem felelt. Az út, melyen jártak, hirtelen megszűkült, meredek hegyoldal ágaskodott előttük és roppant sziklára emlékeztető fagyókerek között kellett bukdácsolniok. A mérnök figyelmesen körülnézett és óvatosan lépdelt a menet előtt.

— Jó lesz kapaszkodni Adrienne, a talaj itt laza, egészen lávás. Nézze a gyökerek között a közetet. Úgy vegye, mintha színvason járna, csak hallgassa, milyen élesen koppan a cipője sarka...

Adrienne megborzongott. Az a nagy csöndesség, amelyben eddig jártak, az erdő templomos mély csöndje akár üveget hasítottak volna, csengve

dobta vissza lépésük zaját. Néha le-lehajolt és megpróbált egy-egy követ, kiálló feketeszürke törmeléket felemelni. De azok nem mozdultak. Akár a fagyókerek: szívósan, keményen ágaskodtak ki a földből. Ferenczy kalapácsa lazította csak föl.

— Erre tél közepén jártam először. Egy nedves, ködös tél közepén. Nincs fogalma milyen viaszgalan ez a ragyogó táj télen, azaz inkább esőben és ködben... Inkább csúsztam, mint jártam. Ha ágba, fába kapaszkodtam, nyakamba csurrant a víz.

— Borzasztó — didergett Adrienne. — Rettenetes lehetett magának! Én úgy szeretem a meleget, télen dolgozom a legszívesebben, semmi nem húz kifelé, ülök a kályha mellett és képek kavarognak bennem. És maga! Most is vacogok...

— Talán nem is volt olyan rossz — tűnődött a mérnök a mélyen aláhajló kapaszkodóra figyelve. — Legalább nem tudok róla semmit. És nem is fáztam, ne higye. Ha az embert olyan erőik hajtják, mint engem akkor! Inkább ezt kerestem, ezt kutattam annyi ideje akkor már. De jó az, hogy a múltból csak a jóra emlékszünk vissza. A szenvedés, fáradtság, gond, bánat, mind elmarad belőlünk, elveszítjük. Csak a szépre, jóra, az öröme tudunk emlékezni Adrienne és nekem azért kedves volt az a sáros, ködös, téli utam, mégis.

A kemény, kőre-vasra emlékeztető arc meglágyult; a férfi vonásai kisímultak és a világos szemekben hálás alázat ragyogott. Kicsit megállt és Adriennere nézett:

— Akkor kaptam az első biztatást, hogy nem agyrém, amiért töröm magam... Ez a hegyoldal

levezet a Rikájjón át a Márévölgyhöz és a hodácsi tetőhöz, ahol most dolgozom. Majd nemsokára meglátja azt is.

Különös, csaknem fenyegető zúgás hasadt közelükben. Mintha százezernyi héjja visitott, rikkoltozott volna a magasban, avagy iszonyú ropant vízesés acsarkodott volna. Mérges, morgó morajlás, aztán eszelős: hol rikácsoló, hol jajgató sivalkodás. Mintha ezer és ezer boszorkány tépte, marta volna egymást...

Adrienne borzongva kapaszkodott a mérnök vállába. Sűrű, sötétszürke mélység fölött álltak, keskeny, csaknem kardnyi utacsván, Ferkó és Jóska köveket dobáltak lefelé, ráhasaltak a földre úgy csúsztak a mélység fölé.

A Rikájjó, Adrienne — mosolygott Ferenczy. — A Rikájjó amire olyan kíváncsi volt. Sokszor tanakodtam már a furcsa néven. A hegyet, ahol járunk Somosnak hívják, aztán a következőt Hodácsnak, közben a Máré... Azt hiszem ettől a furcsa, vészes riogástól kapta a nevét. Rikácsolásra, rikkantásra emlékeztet: hozzá nem is valami barátságos: napfényt például, majdnem soha nem kap... Fiatal anyák és öreg asszonyok egyaránt a Rikájjóba küldik a rakoncátlan gyermeket, boszorkányok, rossz szellemek tanyájára. Időnként, természetesen csak vigyázatlanságból egy-egy fuvaros szerencsétlenül is járt már itt, kocsijával együtt a mélységbe zuhant. Így hát messziről kerüli aki csak teheti...

— Nem is csodálom — borzongott Adrienne. — Ilyennek képzelem az alvilágot, ilyen zordnak, ilyen félelmesnek. Különös azonban, hogy éppen a bűbajos meseszerű Márévölgy fölött bukkanunk ilyenre.

— Közelről nem ilyen félelmes — magyarázta a mérnök. — Mindössze három-négy szikla, az is egyszerű, közönséges, csaknem szelíd mészkő ágaskodik kifelé a vízmosta partból. És ezeken a sziklákon tör keresztül a kis Máré-patak, helyenkint méteres mélységet kavarva magának a szűk, ölnyi szegletben. Pár lépéssel obébb, ahol tágul, szélesedik a meder és a napfény besurran, már virágot szedhet, a pázsit síma és bársonyos, a köveken mezítelen lábbal is átlehet kelni, olyan tiszták és simák.

Adrienne tovább borzongott. Nyugtalanul hallgatta a vad morajlást és fenyegető sivitást. Bokái reszkettek az éles kövek között és csak fától-fáig mert lépegetni, az aláhajló sűrű, lombozatba kapaszkodva. Némelykor megállt, és kíváncsian a mélység fölé hajolt. Sűrű vadszeder-indák kapaszkodtak a vízmosta part földjébe, itt-ott kemény zsurlók és vadzöld páfrányok. És mindenütt fénytelen, mozdulatlan szürkesség, akár egy pincebolt mélyébe jutottak volna.

— Ezt aztán még a madarak is elkerülik — állapította meg változatlan félelemmel. — Legfeljebb héjják, vércsék, baglyok kötnek itt ki...

— Szarvasok is Adrienne — mosolygott a mérnök merengve. — Holdfényben, úgy a bögés idején. Akkor kellene látnia! Fénylik az egész erdő, a fák mintha ezüstből lennének a vízmosta part apró kövei, mint a szerteszórt gyémántszemek... És lenn, a morajló víz. Aztán jön egy szarvas, méltóságos, büszke léptekkel. Mint a birodalmát megtekintő király. Gyönyörű agganca valóságos korona a fején. Megáll, körülnéz, roppant reszketéssel karcsú gerincében, feje fel-lendül és hosszan, nyujtottan elbödül. Arra akár

valamely jelre, jönnek a többiek. Ez a Rikájjó a kaszinójuk, itt biztonságban vannak, idáig nem igen jönnek a vadászok. Hát az szép Adrienne! De szerintem megörökíthetetlen, mert csupa ritmus, csupa mozgás. Legfeljebb film adhatja vissza. Egyszer, bevallhatom, ha minden tervem sikerül, az egész tájról, a Hármass hegytől a kárászis szurdékig filmet készíttetek, én magam állok a rendező és felleve mögött. A Rikájjóba egy holdfényes őszi éjszakán szarvasbögés idején hozom ki őket...

Adrienne figyelmesen hallgatta, de csak akkor engedett föl borzongása, amikor az út újból megszélesedett előttük, halk fénycsíkok surrantak a fák fölé, és a vad morajlás már csak mesziről zömmögött mögöttük.

— Azért nekem a Hidasi völgy kedvesebb. Nem beszélve a Máreről. De még a Hármass hegy tája is, holott azt valóban zordnak, komornak tartom, félelmetesen tiszteletreméltónak és fönségesnek.

Pár lépés után újabb lejtő következett, síma, puha, gyepes kis ösvény. Jóska és Ferkó egymásba kapaszkodtak, széles ágat hasítottak maguknak, ráültek és egyszerűen lesiklottak vídám, narsány kurjantásokkal.

— A Máréba vagyunk! A Máréba...

A következő pillanatban akár egy égből aláhulló végeérhetetlen aranyos felhőfátyol az egész erdőt, a mélységet, a szűk völgyet elborította a fény, az alkonyodás felé siető nap káprázatos, tündöklő fényessége. Mintha lángtergerben úsztak volna, a rőt naptányér előtt!

Adrienne két karja széjjeltárult. Csodálatnak, elragadtatásnak, gyönyörködésnek reszketése bor-

zongott át benne. Két térdre ereszkedett, gerincét didergés rázta és valami fönséges, hatalmas dal-
lam után kutatott: zsoltárok és himnuszok
éneklésére kívánczozott.

— Gyönyörű! Hát ez gyönyörű. Ezek a színek,
ez a fény, ez a tobzódó ragyogás!

A mérnök merengve mosolygott. Világos
szemében büszkeség és diadal csillogott.

— Igen Adrienne: a Rikájjó fölött a legszebb
az alkonyat. Azért is vezetem erre. A sötétségből
egyenesen a fénybe, ragyogásba, sugárzásba. Ez
itt tudja egy kicsit az életet is példázza, azt,
hogy soha nem lehetünk annyira csüggedtek,
keserűek, vergődők, hogy valami könnyűség, jó
és öröndetes ne következhessek... Valahányszor
keserves, nagyon keserves és küzdelmes volt ne-
kem ezekben az években itt, koradélután átkerül-
tem a Sin-gödre fölött, úgy, hogy alkonyatra itt
érjek ki a Rikájjó fölött. Itt, a sötétségből, zord
vad mélységből borítson el a fény, a magosság az
élet értelme és erőssége. Ez mindig, mindig meg-
vígasztalt engem és meg is erősített...

Adrienne arca oldalra fordult: úgy hallgatta
Ferenczy Miklóst, ahogy a gyermek a kagyló
zúgását. Érezte, tudta, hogy sokszor, igen sokszor
elsorolja még magában ezeket a szavakat, hozzá-
juk menekül és segítségükhöz folyamodik. Ellá-
gyultan nézett befelé a tompa szürkességbe, vad
zúgásba...

— Engem is megvígasztalt a Rikájjó — su-
sogta meghatottan. — És talán engem is meg-
erősített.

... Ahogy este hazatértek, egy lapot talált
Adrienne az asztalán. Szép, szabályos sorokkal
teleírt levelezőlapot. És bár homályos volt a kis

szoba, a felnyitott ajtón keresztül szűrődött csak befelé némi fény, nyomban felismerte Hanna betűit. Ugyanolyan kövérek és kerekék voltak ezek a betűk, akár Hanna... Mégis oly ismeretlennek, idegennek tűnt előtte. Mintha egy távoli világ üzenetét hozta és jelentette volna. Csak kelletlenül vette kézbe, kis fulladással torkában és szívében. Egy pillanatig felvillant előtte a régi bolondos kis lapocska, melyre útnak indult. Vajon most mit üzenhet, mit akar tőle ez a Hanna?

Kicsit fölrántotta a vállát, ajkába harapott és a fénybe állva betűzni kezdte a sorokat.

„Ma véletlenül autókirándulásra indultunk, az egész banda itt. Marosát csíptük el, olcsó fuvarra lágyítván szívét. Tőle hallottam, hol kötöttél ki! Mire nyomban felkerestem Marinét, Juliusz professzor özvegyét, akivel gyakran találkozom, mert a Boldogasszony dombon festegetek. Persze libákat angyalom, szép fehér libákat a kopár gyepen! Úgy rendelték a csendéletet Adrienne és ha megpukkadsz is, megfestem és örömet szerzek. Egyszóval őt is megnyugtattam merre jársz. Mariné mondta, hogy ajánlott leveled érkezett, a póstás csak hosszas könyörgésre adta ki neki, kötelezvénny ellenében, hogy eljuttatja hozzád. Megnéztem a borítékot, a művészeti bizottság kergét, nyilván a külföldi ösztöndíj miatt. Hát jó ha abbahagyod a csavargást fiam. Nem rég itt járt Hermann Balázs is a Mester! Kérdeztem találkoztatok-e? Mire nagyot nézett, mondván csak nem kerül el engem Szatmáry Adrienne, ha egyszer arrafelé jár? Én magam sem értem, mi értelme van az egésznek számodra? Marosa mondja, hogy magányos malomban lakol, két vén emberrel benn

a hegyekben? Na hallod? Megéri neked az ilyesmi?”

Szép, mély este volt. A malom finom dobaja szürten, zümmögve kúszott a vén falak közé. Kicsiny, tétova harangszó csendült fel és a szomszéd szobában Ferenczy Miklós meleg, boldog nevetése.

Adrienne körülnézett. Orrában a bejárt tájak, határok fűszeres illata remegett, szemében erdők és hegyek vonulásának megfoghatatlan gyönyörű hullámozása. És az a harsanó, győzelmes fényesség, a Rikájjó torkából kiérve. Erősen összegyűrte hát a lapot és legyintett.

— Úgyse értené, — gondolta. — Hiába magyaráznám. Hogy ez a táj, ennek a tájnak az ereje és lelke, ez tart itt, ez vigasztal, ez gyógyít, ez erősít.

VII.

Harmatban fürdött a határ, amikor Rozika széjjeltárta Adrienne ablakait. Mintha ezer és ezer gyöngyszemet szórtak volna fűszálak, réti virágok, fűzbarkák fölé. A malom már zakatolt egyenletes lassú dobajával és Rödelné keményen harsogott valahol az udvar mélyén. Időnként Rödel molnár hangja is földünnyögött és Ferenczy Miklós fáradhatatlan kalapácsütései.

Adrienne könnyű virágos pongyolájában fésülködött: a napfénybe mártva haját, arcát, bőrét és pórusait. Kissé hunyorgott és gondolatlanul dúdolgatott. Rozika szájára helyezte ujját, kissé oldalra hajtotta fejét és a harmatos mezőkre mutatott.

— Sarlósboldogasszony napja lesz holnap kisasszony. Ilyenkor jön le Mária az égből, a mezőkre, de a lába nem éri a földet, angyalok emelik vállait. Holnap este sokan imádkozunk majd a szentkútnál: lányok és öregasszonyok... Nézze csak, ott a fátyola!

És keresztet vetett és gyorsan megbiccentette térdeit.

Künn a völgybejárásnál, az erdők alatt sűrű csillámló sugárzás szikrázott. Adrienne kezében megállt a fésű és szájába harapott:

— Mint a fátyol — vizsgálódott értelmetlenül

a rátámadó, ellágyulással viaskodva éber és éles figyelemmel. — Valóban, mint a fátyol...

— Végighúzza a földeken — susogta Rozika átszellemült áhítattal és pirosbarna arca megsápadt a szent félelem hullámától. — Ahova csak ér Mária fátyola, ott sűrű lesz a vetés, kövér a kalász. Itt nálunk későn aratnak: Sarlóskor még nyől a búza meg minden. Aztán az erdők! Mind mondják az öregek, hogy Sarlósnapi harmat Mária látybla növeszti a fákat. Vadgalamb brummog most ott, rigó csattog és kakuk kiáltoz. Mind köszöntik Máriát, a Boldogasszonyt.

Az ezüstös felhő közben megfehéredett, megszűs, kemény porrá változott. Tompa bűgás törte meg a mély csöndességet és a malom egyhangú zakatolását.

— Autó! — mosolygott Adrienne Rozika fejét simogatva. — Egy autó jön a Méréba, talán éppen ide...

Rozika egyre azt az ezüstös csillogást látta, azt a harmatos sugárzást, amelyben hitt, amelyet lelkével látott. Haragosan rántott föl vállát és öregesen dünnyögött, amiért megzavarták, égi világokból a földre állították...

— Autó! Piszkos, poros autó. Mekkora füst gyön belőle. Csak ide ne győjjön, a malacok az almafák alatt vannak.

A bűgás és a porfelhő azonban egyre közelebb ért. Már látták is a közelgő kocsit. Zöld volt és pirosfehér zászlócska lihegett az orrán. Pontosan az almafák alatt lassított és ott kanyarodott föl a malompatak fölött. Rozika megdörzsölte arcát, szemeit és futni kezdett. Pár pillanatra mulva éktelen visongása szelte át a harmatos ezüstös reggelt:

— Kis kocájaa ne-ne... Kiis kocááájja: neee, neee...

Az autó lassú surrogással az udvarra gördült és Adrienne Marosa fekete fejét látta meg legelőször, ahogy nagy lendülettel lekapta sapkáját, kis kört írva az ablak előtt.

— Csókolom kezét, csókolom önnagyságám. Meddig méltóztatik még? Lenne üres hely visszafelé, ha parancsolja. De még aszfaltoznak odabenn, bűz és por és hőség!

Azzal már ugrott és felnyitotta a belső ülés ajtaját. Szikár, teljesen kopaszra borotvált fejű magas férfiember lépett ki a kocsiból. Marosa mélyen meghajtotta magát és lesegítette válláról világoszöld porköpenyét.

— Akkor délig várok tanácsos uram. Az ebéd, Rödel mama ebédje teljesen megbízható: az Aranyhajóban sincs külön konyha!

A férfi nagyot nyújtózott és lassan, nagyon figyelmesen körülnézett. Meleg fényesség lengett az arcán és könnyű, merengő mosoly. Adrienne összecsukta a zsalukat és a réseken keresztül figyelt.

— Vajjon honnan ismerem? Vajjon hol láttam ezt az arcot, ezt a kopaszra borotvált koponyát?

— Rödel mama konyháját előbb ismertem mint maga Marosa — mondta a férfi vállán átsapva a zöld porköpenyt. — Tizenöt esztendővel ezelőtt itt tanyáztam barátommal, az ősi malomkastélyban, pontosan ebben az udvarra néző szobában. Az eperfa azóta szélesebb lett és sűrűbb. És a verebek! Hát azok úgy látszik ezerszeresen megsokasodtak...

A férfi akkor Adrienne zsalui felé indult, de Marosa óvatosan szájára helyezte ujját.

— Vendég lakik ott tanácsos uram! Nyaralóvendég: én hoztam vagy tíz napja, én ajánlottam be Rödel mamához. Művésznő!

A férfi felhúzta szemeit és kedvtelve csettintett:

— Művésznő? — csipegette a szót kíváncsi elégtelenséggel. — Vajjon táncol vagy énekel? Remélem sötét drámákban nem működik?! Szubretteket szerettem mindig avagy a kis primadonákat. Már a nagy primadonna nem volt esetem, félek a nagyszabású, komoly nőktől, Marosa! Nagy áriák meg nagy skálák, meg nagy ruhák?! Egy kis szubrett, abban a térd és csipő felett libegő szoknyácskában, vagy feszes trikóban, az igen Marosa! Ha tudnák a nők milyen vonzóik trikóban vagy olyan rövid kis szoknyácskában, hát sosem kívánnának többet. És lényegesen olcsóbb is az egész. Mennyivel komolyabb összegeket lehetne így például tudományos célokra fordítani, kutatásokra stb?

A pazar bőséggel sugárzó napfénybe fordította arcát és nevetett, nevetett mámorosan és felszabadultan. Marosa tenyere mögül közelhajtva súgta:

— Ez fest, tanácsos uram. Ez a művésznő...

Mintha megcsípték volna, hevesen szisszenve fordult vissza az ablaktól.

— Hogy-hogy fest? Mit fest?

— Talán a Márét — vont a föl vállát Marosa. — Én nem láttam kérem, csak a festékes kazettát, a palettát meg az állványt, amit hozott... De azért, talán táncolni is tud meg énekelni is, mert fiatal és szép...

— Ugy? — enyhült meg a borotváltképi idegen. — Hát fest... Még utóbb Szatmáry Adri-

enne! Nemrég vásároltam tőle: csupa komoly, komor öregasszonyt meg ázótt utca sarkot. Mondtam is neki, micsoda dolog ez? Hogy festhet egy ilyen szép fiatal teremtés ilyen öreges, sötét képeket? De amit csinál: prima. Minden pénzt megér. Fény és árny, homály és sugár! Ez igen...

Adrienne gyorsan átöltözött, félszemmél az eperfára figyelve. Perceken belül elkészülhet s amíg a kopaszra borotvált a malomházba ér, már le is szökhet a gyümölcsösbe, délig elő se kerül... De alighogy az ajtóhoz ért, az udvarról harsány diadalkiáltásszerű nevetés csattant. Ferenczy kalapácsütései megcsöndesedtek, kettétörték,

— Siker öregem, teljes siker: a vegyvizsgálati intézet jelentését hozom!

Ferenczy Miklós földre támasztott kalapács-csal, félig a falhoz támaszkodva állt. A zöldköpenyes kitárt karral sietett feléje, vállára ölekezett és megszorongatta jobbról és balról.

— Negyvenszázalékos! Hallod? Negyvenszázalék! Az egyik mérnök, a svéd vasérctelepeket kezdte emlegetni, ahogy kiadta a jelentést: limonit és hematit... Te ezt jobban érted öregem. Későn este kaptam meg a vizsgálati eredményt és magam siettem hozzád. Szeretném megnézni a kitörési helyeket, aztán kérhetsz amit akarsz. Negyvenszázalék öregem!

— Negyven?! — mormolta Ferenczy Miklós szemérmes zavarral, darabos ügyetlenséggel. — Ennyire nem gondoltam, álmomban sem... Limonitot és hematitot egyaránt találtam és magnetitet is, de ha körül akarsz jönni, ahhoz idő kell, kocsis is mert nagy távolságokban találtam a kőzetet. Legalább húsz kilométernyi területet kell felvásárolnod...

— Mindegy most már öregem! — legyintett a porköpenyes. — Végy, vásárolj amit akarsz, a pénz nem számít!

Marosa sóvár mosollyal nyujtózott:

— Vaskirály lesz a tanácsos úr? Vaskirály a Máréban...

— Meg Ferenczy mérnök úr is — mutatott a tanácsos a mérnökre. — Ő a mecseki vas és érc igazi felfedezője. Mondjuk úgy majd, hogy: Derkar és Ferenczy művek...

— Derkar! — kapott Adrienne homlokához és akaratlanul az udvarra lépett. — Derkar Frigyes: a műgyűjtő nagyvállalkozó...

Már világosan emlékezett: egyik legbiztosabb vásárlója ez az ember. Nem akadt kiállítás, amikor képeiből ne választott volna. Csodálatosképen mindig azokat, melyeket Adrienne legtöbbször tartott komor, komoly „öreges” hatású műveit. A város egyik leggazdagabb emberének hírében állott, de a társaságtól visszavonult, csendes életet élt. Autót nem tartott, csak fogatot, de vállalatától villájáig mindig gyalogosan sétált mégis. Családja nem volt és a Derkar-villabeli életéről meglehetősen furcsa hírek keringtek, a város színtársulatának női tagjai, valósággal versenyre keltek egymással Derkar kegyeinek elnyeréséért. Derkar barátságát bírni egyenlő volt a legteljesebb sikerrel: ruhaszámlák, parádés „nagyélet” mind osztályrészül juthatott a boldog választottnak. A választás a színiévad tartamáig tartott és Derkar elmondhatta, hogy sirva búcsúztak tőle Thália kis papnői... Ennek ellenére Adrienne szívesen volt a társaságában, egyszer már a portréja megfestéséről is beszéltek.

— Hát mégis maga az! — lengette feléje zöld

porköpenyét, ahogy Adrienne homlokához kapott és végiglépkedett a macskaköveken. — Fönn a Püspökerdő táján beszéltem Hermann Balázssal, aki megkért, hogy egy vendégét vigyem vissza a városba visszafelé menet. A vendég felettebb csinos és én felettebb csodálkoztam, hogy elengedi. Hullámos vörösarany haj, sudár termet, szépen festett ajak és körmök. Cicának hívják és filozófiát hallgat az egyetemen. Azt hiszem egyébként, hogy a legbölcsebb életfilozófia megismeréséhez a jelennek él és nem gondol a holnapra, egyszerűen: visszaviszem magammal.

— De akkor mikor nézed meg az érc kitörési helyeit? A Hodács meg a Borkút három órai gyaloglást kívánnak, egyik a hegytetőn, másik a vízmosásban? Egyik magnezit, másik hematit...

Rödel molnár is feléjük lépegetett, többször melléhez emelve sapkáját és végighúzva tenyerét fehér kötélynél. Fejet hajtva köszönt és lelkesen magyarázkodott:

— Az egész Máré tiszta magnetit tanácsos úr! Magnetit...

Derkar tanácsos nevetve veregette Rödel molnár vállát.

— Magnetit, meg limonit, meg hematit, meg trachidolerit: tanulja meg jól ezek a márébeli bűvös szavak a jövőre nézve. De hogy Hodács meg Borkút?... Tizenöt évvel ezelőtt eleget mászkáltam bennük; kocsi se kellett hozzá ugye Rödel bácsi? Tizenöt éve! Amikor még negyven esztendő voltam!

Rödel molnár kék szemei ellágyultak:

— Én meg ötvenöt tanácsos úr! De akkor már állt a ház, a malomkastély, ahogy maga mindig mondta.

Derkar szivartárcát vett elő és megkínálta Rődel molnárt.

— Ahányszor lejöttünk az erdőkből Miklóssal, megállapítottuk, hogy Rődel malmában rosszul örölnék: feladják a multat és jövőt a jelenért. De a ház szép volt, kastély bizony még most is... Ha egyszer el akarja adni, csak szóljon nekem, Rődel bácsi.

Adrienne ellágyultan rásímított a repecskes, fehéres falakra.

— Akár egy angol vadászkastély; bűbajos. Mindig ilyennek képzeltem — rézmetszetek után — az angol vadászkastélyokat, elrejtve, erdők és rétek, vizek és völgyek között magányosan...

— Művésztanyának is beillenek, mi? — nézett reá Derkar fénylő homlokát simítva zsebkendőjével. — Az ilyen elhagyatott, elhanyagolt malmokat végig az egész Mecsekben össze kellene vásárolni. A Réka völgyében, Hetényben, Óbányán, Nádasdon és itt a Máréban... Egyszer, még ha ez a vasérc végig beválik, talán rá is szánom magam. Majd megmondom Hermann Balázsnak is.

Adrienne torkában érezte szívét: nem, nem akar Hermann Balázstra gondolni, ha vissza is küldi a vendégét... Elég volt! Elég! Nagy lendülettel Ferenczy felé fordult és két kézzel szorította át kemény tenyerét.

— Hallottam! És szívemből örülök a sikerének. Szívemből...

— Siker! — mosolygott az félszeg zavarral. — Hol vagyok én még attól. Az igazi munka csak most kezdődik, Adrienne.

Mint az üvegharang cseugése úgy zengett a lánynév Ferenczy Miklós ajkán. Derkar erős füstkarikákat fújt és a füst kékes felhőbe vonta

arcát. Kissé átfogta Ferenczy Miklós vállát és maga felé fordította:

— Adrienne! — mormolta elgondolkozva. — Furcsa név, ugye? Regényes és divatjamúlt mostanság. Az embert akaratlanul a hideg rázza, eszébe jut az a bizonyos három lépés távolság, ami tartózkodásra és fegyelmezettségre int. Hát akkor inkább csak legyen egy női lény Cica?...

Adrienne szájába harapott. Homloka összerándult: harag és méltatlankodás, fájdalom és pattanó büszkeség futotta el. Undorodva, mintha nyálós, nyálkás férget kerülgetett volna: összehúzta lengő szoknyáját.

— Én inkább, mégis Adrienne maradok, Derkar tanácsos! Semmi kedvem versenyre kelni a vörösaranyoshajú Cicákkal, még ha filozófiát hallgatnak is!

Röviden biccentett és határozott, kemény léptekkel a gyümölcsös felé indult. Harcias bátorsággal, akár egy talpig páncélba öltözött ifjúi vitéz, avagy magasba kívánczó, szikrázó tollú jégmadár.

— Különös teremtés — hunyorgott Marosa az égről ömlő nyári fényességben. — Most két hete, jövök a Boldogasszony dombról be a Bástya utcába, a városi börtön előtt. Egy alacsony ház ablakán néz ki és felém int: hogy vigyem el azonnal. Vigyem ki a városból a hegyekbe, Püspökerdő felé, valami társaság várja ott, művészek. Még nem volt dél, gondoltam addig meg is fordulok. Egy két perc, egy két csomag és már indultunk is. A Hármas hegyig becsukta szemét, azt hittem alszik, akkor mondom itt vagyunk. Egy öreg pázsztoreMBER jött le a hegyről, vén hetényi magyar, rámutatott és mondja, hogy vele tart, gyalog megy tovább... Aztán másnap rámteléfonál hogy jöjjenek

érte, de rögtön. Két biztos fuvarom volt ugyan, de úgy hallottam a hangját a telefonban, hogy sír. Jól van, mondom erre, jövök. És mentem. De már a postánál várt. Mondom: a városban most szedik az ászfaltot, főzik a kátrányt, az utcán por van és hőség és Heténynél kezdődik csak az igazi. Arra mondja, hát akkor menjünk tovább. erre én végighoztam a völgyön be a Máréba és meg se álltam vele Rödelékig. Mikor visszamentem defektet kaptam aztán nekimentem a sorompónak eltört a fedőlapom, újra kellett festeni az egész tragacsot, de egye fene: megtettem a kedvit...

Derkar elnézően mosolygott.

— Művész. Hozzá nő is, hát fokozottan szeszélyes, de tehetséges öregem. Tudod! Egyszer ha bejössz, megmutatom, miket vásároltam tőle. Szeretni fogod, mert mind holmi csákányos bányász, vagy lámpással ballag, vagy ül valami végtelen fáradtsággal és megadással. Szatmáry Adrienne bányászsképei előtt önkéntelenül leemeled a kalapodat.

Ferenczy Miklós hallgatott. Adrienne virágos ruhája a fák között libegett. Sűrű barna haja mint aranyos korona ragyogott a fényben; szép sugár testének rajza kihomálylott a könnyű ruhából. Mégis megközelíthetetlennek látszott.

— Őt is el kellett volna hívni, — mormolta átsimítva homlokát. — Ha most így autón megyünk, velünk tarthatna, annyira érdekli ez az egész vasérc ügy. Mondhatnám az első ember, az első lény, aki nem nevetett ki...

— És Adriennének hívják — mondta Derkar különös elkomolyodással. — Éppen Adriennének Furesa lehetett neked öregem, vagy talán nehéz is! Nem?

Ferenczy Miklós összeszorított szájjal hallgatott s nézte Adrienne virágos, vidám ruháját, ahogy lebben-libben a hímes, friss pázsít zöldje fölött, a fák között letűző napfényben.

— Mutasd végre a vegyvizsgálati intézet jelentését. Egészen elfelejtet a legfontosabbat.

Amikor átnézte a hivatalos pecséttel ellátott keskeny papírt és a pársoros gépirásos jelentést, erősen reszketett s a papír megzörrent kezében. Két szeme, naptól-szálltól mart kőkemény arca el-lágyult, fénylett és sugárzott.

— Negyvenszázalék Frigyes. — mormolta szaggatottan. — Negyvenszázalék; Három esztendő után...

Többször átsímitotta homlokát, aztán nagyot nyelt és Marosához intett.

— Induljunk akkor, Önagysága után. Majd én mutatom az irányt. Hodácstetőre az közel van a Márévárhoz és útja is kényelmesebb.

— Autón a Hodácsra! — legyintett Derkar undorodva. — Tizenötévvvel ezelőtt lóháton jártunk arra. És hogy utálok a benzinszagot! Kár a Máré völgyért...

Mégis beült a kocsiba és ragyogva nézte még és Marosa gondolkozás nélkül kanyarított a volánon a harmattól fényes tájban. Ferenczy Marosa mellé ült és Marosa gondolkozás nélkül kanyarított a volánon és pillanatok alatt elérték Adriennet.

— Jöjjön velünk — hajolt feléje Ferenczy Miklós komoly csöndességgel. — Szeretném, ha ott lenne maga is, most!

Mintha egész lelkét, egész lényét nyujtotta volna a lány elé, térdepelve áhitatos sóvárgással.

— Parancsoljon — nyitotta Derkar a kocsiajtót. — Igazán megtisztel.

Adrienne csak Ferenczy Miklós szeméből sugárzó áhítatot, csöndes kérést figyelte és látta. Kissé hátravetette fejét, arca elé kapta kezét, mintha tovaszálló árnyékot hessintett volna maga elől.

— Szívesen Ferenczy mérnök — mondta határozottan és beült Derkar mellé. — Régen terveztem, hogy megnézem kutatásai helyét.

Marosa kocsija ringva suhant végig az ezüstös úton. Júliuseleji tompa színek ragyogtak a végtelenségre emlékeztető, határtalan szabadságban tobzódó tájlatban.

— Figyeli a változatot, Derkar tanácsos? — csillantak Adrienne szemei s csaknem szenvedélyes lángolással mutatott ki az ablakon. — Minden zöld: a mezők, a rétek, az erdők. De mennyi árnyalat ebben a zöldben! A mezők tompák, fátyolosak akár a rezedá, de nem a rezedá levele hanem a virágja. A rét haragos, csaknem harsogó, mint ha kiáltana, harapna. Az erdők zöldje titokzatosan komoly és áhítatotkeltő: az Egyház ruháinak színe. Smaragd, opál és türkisz ez a három drágakő él ebben a zöldben itt. Smaragd az erdőn, opál a réten és a türkisz a mezőkön. Maga műgyűjtő Derkar tanácsos, és a szabad tájakat is szereti ahogy hallom: hát szakértő is...

Derkar különös ellágyultsággal dőlt hátra az ülésen. Fényesre borotvált feje a párnára borult.

— Itt voltam elátkozott herceg — mormolta gyöngéd puhasággal. — Itt jártam a vad Muharon Tizenöt éve itt aludtam csipkés ravatalon. — Ne ijedjen meg; ez vers. Ahogy a képeket, úgy a ver-

seket is szeretem kedves Adrienne. Nem nézné ki belőlem: szenet, takarmányt, fát szállítok; adok-veszek; részeges és vad kocsisokkal, munkásokkal, fuvarosokkal tárgyalok: mégis szeretem a képet és a szép verset. Talán éppen azért. Ismerte híres sebészünket Hertáni professzort? Néha úgy káromkodott a műtőasztal előtt akár az én részeges kocsisaim, de a szegényeket ingyen operálta, kisgyerekeket mindig megcsókolta műtét előtt. — Ő is képeket gyűjtött és finom porcellánt. És énekelt. Lágy, szívbemászóan gyöngéd olasz dalokat, meleg, mély baritonján... Ez a vers tudja éppen idevaló; tizenöt évvel ezelőtt jártam itt, lóháton Adrienne és fiatalon! Fiatalon, Ferenczy Miklóssal. Akkor még nem volt ez a sima csaknem aszfaltszerű országút, kemény göröngyös hegyi út vezetett a Máréba és az erdők, ezek a szelíd, mégis fönségesen komoly és hatalmas mecseki erdők az út széléig értek. Mi vágtuk belé az első fejszét, mi ritkítottuk meg a Máré völgyet és szabadítottuk ki az egykori lovagvár omladékát is fenn a tetőn...

Marosa kocsija elérte a Márévölgy bejáratát. Az országúttól mélyen az erdőkben nyulva keskeny göröngyös kövekkel borított út vezetett. Ferenczy Adriennehez fordult.

— Ha parancsolja még mehetünk kocsival, de...

Adrienne már ki is ugrott az autóból. Hátra-
rázta sűrű haját és kitárt karral sóvárgó sietséggel libbent előre. Könnyű cipői vidáman koppan-
tak a kövek között. A keskeny Márévölgyi patak
kövein lépdelt velük ügyesen, könnyed gráciával
és fáradhatatlan sietséggel.

— Egyetlen lepke sincs fölötte soha, — ma-

gyarázta Derkar tanácsos fiatalos lendülettel Adrienne nyomába lépve. — Nem figyelte még? Béka sincs benne és apró vizibogár se. Még a katicabogarak is elkerülnek. Sokszor arra gondoltam, hogy nyilván valami vegyi összetételű só vagy salétrom tartja vissza őket. A víz akár a jég: hideg és áttetszően tiszta. Pisztrángot lehetne telepíteni csak nem elég mély...

— De szép! — lelkesedett Adrienne. — Így szép, ahogy van. Ahogy csillámlik, siet sebesen, habosan lefelé a hegyről, szűk erdei ösvényen egész úttá szélesedve... És ez a sok kő benne; hol fekete mint a bazalt, hol vörös mint a márvány és hol szürke mint az andezit.

Derkar tanácsos szélesen nevetett.

— Magán már meglátszik Ferenczy Miklós társasága. Ez rádvall öregem: ahogy ismerlek geológiai előadást tartottál a Művésznőnek... Mindig is mondtam: kőkorszakbeli ember vagy, akkor kellett volna élned és akkor talán boldog is lettél volna...

Ferenczy kőarca megvonaglott. Keserű nevetés tört ki száján félig Adrienne után fordult.

— A Kőkorszakban! Igazad van Frigyes, akkor talán, még én is...

Nem mondta ki a szót: boldogság, mégis ott reszketett feldúlt arcán, szélesen rajzolt szája szögletében. Adrienne hozzákapott és megkapaszkodott kemény karjában.

— Most merre? A vár irányában?

A mérnök hálásan mosolygott. Dúltsága, szelíd puhaságba simult és boldog készséggel az ellenkező oldalra mutatott.

— Erre Adrienne. Ha megengedi majd én ma

gyek előre... Frigyes légy szíves vigyázz önagságára...

— Köszönöm — nevetett Adrienne. — Nem vagyok gyámoltalan. Azt hiszem már mondtam, hogy temetőben és erdőben mindig egyedül szeretek járni, így megedződtem. Csak menjenek mindketten előre én lassabban szeretek lépegetni...

— Persze, a témák! — hunyorgott Dekar jelentős mosolygással. — Meghat, parancsoljon az egész erdő a magáé... Az egész Márévölgy ha úgy tetszik.

És Ferenczy mérnök után indult könnyű fűtyörésszel. Adrienne látta, hogy fiatalos könnyedséggel karolja át vállát, néha hozzáhajol, jobbra-balra néz az egyre emelkedő erdei úton.

— Ifjúságát keresi — gondolta figyelő tekintettel. — A tizenötöstendő előtti ifjúságát...

Még kicsit álldogált, a két férfi után nézve és tűnődve kettejük kapcsolatán a tizenöt esztendő előtti életükön. De fényfoltok rezzentek, surrogtak a fák között hol tenyérnyi, hol szalagnyi aranyos fényfoltok; napnak csókjai és frissen, vidám koppanásokkal ő is megindult a felfelé vezető úton.

A fák olyan sűrűen sorakoztak itt, hogy csak bújva lépegethetett. Erős, vastag gyökerek meredtek a földből és mindenütt olyan feketeszürke kövek keményen és mozdíthatatlanul, mint a fagyökerek, mint amilyent Ferenczy Miklós a kőasztalon széjjeltört: Adrienne néha lehajolt, hogy fölemeljen belőlük: csak törmelékhez tudott jutni. Sziklaszilárdan, roppant mélységekből ágaskodtak. Helyenkint lávaszerű, olvadásos réteg szegte be őket: mint apró, szürkésfekete

szivacsdarabkák. Később néhány lépésnyire hamuszínű salak sötétlett. A cipőjének sarka mélyen belemerült és a talaj lazán visszacsúszott. Akaratlanul a Püspökerdő talajára gondolt, a sűrűn egymásrahullt avarszőnyegre, mely puha, hamvasbarna bársonyként takarta be a fák gyökerét. Itt minden széjjelporlott, elperzselődött s a fagyökerek között csak az a lávaszerű hamú és sűrűn ágaskodó feketeszürke kövek maradtak meg.

Ferenczy Miklós hirtelen megállt a fák között és Adriennehez intett.

— Csak figyeljen most: vulkánikus kitörések fölött járunk. Folyékony és megkövesedett láván lépked.

— Talán lángra lobban tőle — nevetett Derkar tanácsos. — Leolvad a jégpáncélja.

— Ha leolvadna! — révedt el Adrienne és egy lehelettel erősebben magához szorította könnyű, libbenő ruháját. — Ha ujjászülethetnék! Kirepülhetnék önmagamból, mint tavasszal a pillangó.

A falombok egészen a földig értek és arcát súrolták. Fanyar de roppant ízes illat csapta meg. Beléjük temetkezett és mélyen szívta magába De a levelek, — csupa simatörzsű bükkfa sorakozott a hegyoldalon — érdesek voltak és finom pelyhük arcába szúrt. Elfordult hát és itt ott a lehajló ágakba kapaszkodva törtetett felfelé. A lávas salakon többször megcsúszott ugyan, a kövek éle könnyű cipőjét érte, meg is botlott párszor, de ment.

— Nem fárasztó? — kérdezte Ferenczy mérnök. — Kissé meredek az oldal.

— Ne sértsen meg! — méltatlankodott Adrienne. — Kilómétereket gyalogolok ha kell. És így

itt benn az erdőben! Még el se kezdtük jóformán ...

— Azért nem tart sokáig — állt meg a mérnök — itt az első horpadásnál megállunk, elég lesz, ha annyit látunk egyelőre... Dekar tanácsos csak lóháton szeret járni. Tizenötéztendővel ezelőtt még a vágásokhoz is úgy akart eljutni.

A tanácsos lelkesülten nevetett.

— Akkor megmámorosodtam a végtelen perspektívától, távlatoktól, szabadságtól. És lóháton! Lóháton!

Adrienne figyelmesen nézte. A tanácsos arca csupa puhaság volt, csupa gyermekes lágyság. A szarkasztikus maliciózus vonások mind lesimultak róla és a mérges, goromba gúnyorosság is, amitől mindig visszariadt.

— Így kellene megfeszítenem magát, Dekar tanácsos — mondta csöndesen. — Most látom az igazi arcát! A kiállításon, ne haragudjék valamennyien bosszankodtunk ha jött: alig volt kép amire épés megjegyzéseket ne tett volna. De mivel minden kiállítótól vásárolt valamit, hát elnéztük, elhallgattuk. Ha ősszel visszatérek nem bánom megkezdhetjük a portrét, de ezt az arcát fogom kérni!

Dekar elkomolyodott.

— Itt vagyok csak én. Itt, Adrienne. Az üzlet, a kocsisok, a pénz és a munka: aztán a többi sok minden amit társaságbeli életnek, emberi közösségnek nevezünk: deformálnak. Börtön a város Adrienne, börtön melyet önmagának épített az ember, mert törpének és gyöngének érezte magát az ilyen nagy szabadságban...

Adrienne elgondolkozva hallgatott, Ferenczy Miklós elnézően megállt.

— Azért ez se lakatlan sziget. Faluk vannak

errefelé erdők és hegyek között, faluk mindenütt és a falvakban emberek.

Derkar tanácsos közönyösen felhúzta vállait.

— Parasztok! Csak parasztok Miklós és azok valahogy az emberiség csecsemői, legjobb esetben óvodásai. Hát nem lehet velük mérni semmit.

— De megmérkőzni se lehet velük — mormolta Ferenczy, szögessarkú bakancsaival könnyedén a kövekre lépve. — Ezekben az években, mióta járom a hegyeket, falukat és határokat: rájöttem, hogy ők az ősember egyenes leszármazottai. Napról-napra, évről-évre, gigászi harcra kelnek a földdel és az elemekkel, lakatlan beépítetlen területekkel. De talán ne filozófáljunk, Adrienne azért szeret egyedül járni az erdőben, mert szereti a csöndet...

Az út kiszélesedett és a falombok már nem simogatták Adrienne arcát. A fák karcsúbbak és magasabbak voltak, ritkább sorokban álltak, a nap széles sávokban surrant közéjük. Megállt és éber pillantással — mintha magába ölelte volna a látványt — körülnézett, ha nem is hallotta most az elhangzott szavakat. Ez az út, itt, hasonlított ahhoz mely szent László király fájához vezetett, melyen Hermann Balázshoz indult. Ha most itt, a lombok alatt véletlenül, váratlanul eléje toppanna; szürkekék szemeibe nézhetne és lassú lépéseit figyelhetné?!

— Nagyon lassan megyünk — tört ki haragos lihegéssel és vad sietéssel. — Mintha ábrándos kirándulók lennének maguk ketten és nem kutatók! Mutassanak irányt és megyek előre magam.

Ferenczy Miklós elpirult.

— Unja magát? Igazán szégyenlem, hogy elhívtam, de nemsokára felérünk a tetőre.

Adrienne nyomban felfelé igyekezett.

— Hodácstető — mormolta Derkar tanácsos és az ő léptei is meggyorsultak. — Emlékszel a boksára, amit én rakattam?

— Ott találtam az első limonit darabot —
— mormolta Ferenczy lehajtott fejjel Adrienne után nézve. — Éppen azt, amit megvizsgáltattál!

Elhallgattak és a csöndben törtetve, könnyű fulladással birkózva igyekeztek a síma, csaknem deszkásan gyalult tetőre.

Egész halom kiásott kőre bukkantak; szürke-fekete, sziklaskeményiségű kövekre. Adrienne megborzongott és akaratlanul Ferenczy karjába kapott.

— Ügyszólván semmi és mégis!... Erdő, fák, csönd és ezek a furcsa kövek itt. Merő rejtelem, merő titokzatosság. Hát ez az?

— Ez — mormolta a mérnök öreges dünnyögéssel, gyerekes zavarral. — Ez.

Derkar lehajolt, két kézzel markolt a felhányt köhalomba. De csak egyet-egyet emelt föl szeméhez.

— Mint a vas öregem! — mondta elgondolkozva és körme hegyével végigkarcolva a köveken. — Olyan nehéz...

— Mert vas! — szikrázott Ferenczy mérnök két szeme olyan acélos erővel és fanatizmussal, hogy Adrienne futó pirulással, valami rejtett, könnyű büszkeséggel nézett rá. — Vas! Modern világunk aranya, hatalom és gazdagság. És mecseki vas, Frigyes, a Márévölgy rejtett kincse. Ezt itt csak úgy ásattam fel, csákánnyal, veremlőkkel, egészen kezdetleges módon. Aminthogy az egész kutatást is így végeztem, örülteknek kijáró hitetlenségekkel küzködve, széllel, viharral bi-

rokra kelve, sárban csúszva és remeteként elzárkózva...

Adrienne felforrósodva nézte. Minden szónál felvillantak szemei, feléje fordult, mintha bízatta, bátorította volna. A napfény a kövek fölé surrant és titokzatos sugarakba vont: aranynak, gyémántnak ragyogásával hintette. Végigborzongott két kezét összekulcsolta. Valami fönségesen szépet, megrázóan hatalmasat látott ebben a jelentéktelennek látszó kőhalomban! Keze kinyult és csöndesen rásímult Ferenczy karjára, egy lehetlennel közelebb húzódva hozzá:

— Hatalmas dolog ez: hatalmas és megdöbentő kedves Ferenczy mérnök.

A férfi gyerekes zavarral elpirult.

— Kicsiség ez még így, a kezdet kezdete. A hatalmas és megdöbentő munkától igen messze vagyunk, félő, hogy nem lesz hozzá eszközöm.

Derkar tanácsos elszántan felvetette fényesre borotvált fejét. Mint egy középkorból való vasálarcos állt a kövek között.

— Ha az egész vagyonom rámegy is, most már nem állhatsz meg Miklós. Ami jövedelmet a szén, a fa, a fuvarozás jelent, de ezenkívül mindennemű vagyonommal ezt a munkát fogom támogatni. Csak szakmabeli ember ismeri, érti mi folyik így tudományos világunkban, éppen a bányakutatás körül. Adva van például néhány notórius megfélemlíthetetlen örök szerencselovag, akik mindigre mindenütt kincset keresnek: mindegy: hogy mit, aranyat, vasat, szenet, márványt, amit éppen akar. Az egész ügy annyi számukra, akár a kártya avagy az ital. Szenvedély. Mások csak gazdagságra vágyakoznak, azokra a páratlan lehetőségekre, melyek egy-egy sikeres lelet után

rájuk várakozik. De a tenger munkához, az eszeveszett és alázatos erőfeszítésekhez, ehhez a remetei élethez, amit Ferenczy Miklós vállalt magára, már kevesebben jelentkeznek. Aki jelentkezik, mint Miklós, arra átlagelmével annyit vágnak rá: mániákus bolond. Megvallom akad is néhány hasonló, a vegyvizsgálati állomások vezetői köteteket mesélhetnek magának, kik, mivel jelentkeznek náluk... Így bizonyos fokig érthető a tartózkodás, melyet hivatalos köreink tanúsítanak: azonban mint itt is Miklósnál: az egész ügy országos sikere egyszerűen azon mult, hogy egyik képviselőnk egyenesen a szakminiszternek referálta a márébeli leleteket, az illető előadó államtitkár megkerülésével... Erre mi történik: államtitkár megsértődik, kijelenti, az egész hivatalos állomás tekintélyével, hogy az egész kutatás értéktelen, azaz kevés, meg efféle. Erre megáll minden, hivatalos bélyeg nem fémjelzi, nem tanácsolja, marad Miklós az inklinációval, mágneses mérésekkel egymagára ebben az irdatlan hegyben: a mecseki vas további felkutatását és kitermelését magánosokra bizzák. De nem baj, azért álljuk! Azt akarom, hogy ipartelepek álljanak végig a Máré völgyében, kohók és bányák... Szirénák bűgjanak, vasútak zakatoljanak, ezer és ezer hegyvidéki, hegyháti magyarnak javulására...

Egészen feltüzesedett, felgyúlt és lelkesült. Többször körüljárta a köhalmot a lecsüngő lombokba kapaszkodva.

— Már látom is az egészszet! Soha településre alkalmasabb, téresebb és tágasabb hely nem kínálkozott még, mint itt a Hármass hegytől fel a kárászi szurdékig! A hosszú országút akár a telep fő-utcája lehetne, jobbról és balról munkás-

házak, munkástelepek sora. Előre megmondom, hogy a munkásokat autóbusszon szállítom a munkahelyre. Ne gyalogoljanak mérföldeket, míg odaérnek s holtfáradtan vegyék kezükbe a szerszámot. Modern, nagyszabású dolgot kívánok ide Miklós: becsületére a Derkar névnek, a Derkar és Ferenczy cégnek. Valami olyant, amilyent külföldön láttam!

Ferenczy a köveket emelgette és csöndesen dűnnyögött:

— Túlozol Frigyes. Mi még nem érjük meg, mi még nem látjuk amire gondolsz: évtizedek erőfeszítése kell még ahhoz.

— Mindegy! — legyintett Derkar tanácsos. — Ha nem látom is, ha csak halálom után válik valóra: nyugodtan halok meg ha tudom, hogy érdemes munkához nyújtottam segítséget. És neked is Miklós, neked is ez lehet a legfőbb elégtétele, hogy érdemes munkát végeztél.

A mérnök gyorsan ráhajolt a kövekre és párszor beléjük markolva, forró mozdulattal, mintha szerelmes asszony testéhez ért volna.

— Az én elégtételem már elérkezett — mormolta rekedten. — Abban a pillanatban, mikor a köveket felásattam és a kitörési helyet megtaláltam. Akkor fölnéztem az égre itt a fák között és csak néztem, de nem láttam semmit. Azt hiszem talán imádkoztam is abban a pillanatban és azt mondtam: Isten... Mert nekem, mert én... Itt Itt elhallgatott és határozottan elfordult a feltárt köhalomól.

— De talán elég is lesz most ebből — mondta keményebben és szárazabban. — Még a Borkútra is el kell jönnöd, ha mindenáron látni akarsz. Ott magnetitot találtam, meteroit eredetű három töm-

böt. Autón ugyan gyorsan elérjük, de a borkúti árokra talán még jól emlékszel?!

Derkar arcát újból az előbbi gyöngéd mosolygás futotta be:

— Ott löttem az első szarvasbikát: este hatórától hajnali háromig ültem egy kövön, míg be-sétált. Hason csúsztam a parton, fagyökerekbe pakaszkodtam, merő locsok meg sár lettem, de megérte.

— A Borkút most is sáros és locskos — mondta Ferenczy mérnök. — A legmelegebb kánikulában se száradtak ki a partok. Adrienne cipője teljesen feláznék...

— Nem sajnálom a cipőmet — tiltakozott Adrienne, — engem igazán ne féltsen.

Derkar tanácsos azonban óvatosan és udvariasan a völgy felé vezető keskenyútra mutatott.

— Ahhoz bakkancs kell Adrienne vagy csizma. Talán majd máskor megnézi Miklóssal. Most jó lesz visszatérni: nem várakozom tovább, Miklós munkája pénzt és időt követel, én mindkettőt megadom neki. Ő most már végeztessen mindent, ahogy jónak lát, én állom a szavamat: minden meglévő vagyonommal támogatom, és elősegítem ezt a munkát.

Adrienne gyorsan lehajolt és fölemelt egy szürkésfekete kődarabot. Kicsit arcára szorította és Ferenczy Miklóssra nézve felcsillámló meleg tekintettel:

— Ez méltó lesz magához Derkar tanácsos!

* * *

Könnyű neszre lettek figyelmesek.

Míntha kavicsdarab lazult volna a lágy, homokos talajban és sebes iramodással a mélység felé

gurulva. De száraz faág éles recsegésére is gondoltak, avagy a riadt őz madárkönnyű futására.

Egy lány állott előttük, magas, kissé előre-hajló váliú, vékony és törékeny lány. Még nagyon fiatal, tág, gyerekesen kíváncsi szomjúságban és vágyban égő barna szemekkel, kissé felnyílt megremegő szájjal. Bőre kissé sápadtas volt, az erek áttündököltek rajta. Nagyon sötét és nagyon fényes haja nyakába hullott, időnként hevesen hátradobta. Ahogy szemben álltak s gyerekes barna szemei Adriennere néztek, kissé visszakapta fejét, sápadt bőre bíborszínűre gyulladt, mintha tűnő harag vagy izgatott félelem lobbant volna lelkében.

— Vadászó Diana — súgta Derkar felé. — Csak az íjj hiányzik kezéből, teste izmos, friss, forró és feszes lehet, mint a híres francia gobelinenek láttam.

— Csak testben ilyen erőteljes ez a lány — súgta Ferenczy mérnök valami furcsa, szánó mosolygással. — Lélekben törékeny, ijedt és érthetetlen. Mintha valami távoli bolygón vagy világban élne. Vagy legalább is két évszázaddal előbb. Csupa gyerekes romantika, csupa nevetséges, csaknem szenvelgő érzékenykedés. Különben tanítónő és Rejtő Máriának hívják. Iskolája példás, munkája kitűnő. Egyetlen rögeszméje ez a vidék, ez a táj. Nem tud és nem akar innét elmenni. Beszélték, hogy egyszer menyasszony volt és a vőlegénye elvitte egy városi bálba. A lány látszólag jól érezte magát, vidám volt és táncolt. Aztán nyugtalan lett, zavart és szótalán. Mire a vőlegénye körülnézett, eltűnt. Ott hagyta a báltermet úgy, ahogy volt, könnyű báliruhában, kis köpenyben, vonatra ült és viasszaladt a városból. A

vőlegény természetesen faképnél hagyta szegényt, a nyilvánvalóan idegzavarra valló eset után. A lány sokáig betegeskedett, végül azt mondta az orvosnak: a csend után kívánczozott, a Mecsek csöndje, az erdők csöndje, a mezők csöndje után ott a bálteremben. Beszélni nem tudott róla, hát eljött, otthagyt mindent...

A lány egy fa törzséhez támaszkodott. Arca pirosan lángolt és szép, okos szája még erősebben reszketett. Kicsit bólintott is, mintha érezte és tudta volna, hogy róla beszélnek.

Aztán fölhúzta vállát és mindegyre Adriennet kémlelve, mosolygott. Furcsa de roppant gögös és roppant közönyös legyintéssel. De ahogy a két tág, gyerekes barna szem Adrienne ibolyakék szemgolyóiba kapaszkodott, mintha vad, kétségbeesett zokogás rázta volna karcsú, nyúlánk testét. Adrienne gyorsan feléje indult, két kézzel intgetni kezdett. Erre a lány elfordult, arca elé rántotta tenyereit mint aki rejtőzni, takarózni kíván. Aztán keményen kiegyenesedett és határozott, benső izzástól szikrátvető hangon, csaknem harsányan kiáltva maga körül mutatott:

— Mindig ezt fesse! Mindig a Mecseket. De a csendet is fesse meg, ezt a szép mecseki csendet, amit annyira szeretek...

Mire Adrienne válaszolhatott volna, már nem látták sehol. Eltűnt a szálás, ezüstösen fénylő bükkök, gyertyánok között a mohos mecseki csöndben, akár a lehulló levél, mélybe omló kavics, felröppenő madár avagy a tovairamodó őz.

— Talán nem is beteg, talán mindenkinél egészségesebb — mondta Adrienne elgondolkozva. — Hiszen annyi minden él bennünk, annyi érthetetlen és nevetséges. Néha nem tudom melyik az

igazabb, az amit elgondolunk és megálmodunk, avagy az, amit élünk?! De kevesen vannak Rejthe Máriák, akik tudnak és mernek rögeszméik szerint élni....

Nem is látta, nem is érezte, de keze felemelkedött és megsímogatta az opálosan reszkető levegőt Rejthe Mária körül...

* * *

Adrienne az almafák alatt ült, arccal a Mérévölgy felé fordulva.

Alkonyodott és a színek tompán, megpuhultan, lágy engedelmességgel, megszelídülten borultak a tájra. Mintha a nap lebukó vörösarany karéja lehúzta volna őket magához titokzatos mélységekbe és messzeségbe. Hol a vörösnek, hol a sárgának, hol a kéknek könnyű árnyalata játszadozott az égbolt peremén.

— Vajjon ki tudná eltalálni ezt a színkeverést? — gondolta Adrienne fájdó tehetetlenséggel. — Ezt a változatot és ezt a gazdagságot?

Az erdő egyik pillanatban még aranyos volt, aztán ezüstszürke. Végül hirtelen harsanó vad biborban égett. Aztán a bíborra ahogy a nap csuszott, úszott, bukott a távoli mélységek felé: könnyű fehérség hullott harmatosan és bodrosan, mint egy vékony, lehelletpuha, felhős fátyolcsík. És a tobzódó vörösség, bíbornak és kárminnak rőt keveréke, lilába és kékbe vezett! Mintha óvatosan tussba mártották volna mögöttük a láthatatlan ecsetet. Ebben az éles, mozdulatlan lilás-kékségben úgy tünt Adriennek, mintha kristálytisztá tóból emelkedett volna magasra az egész vidék. A hegy és völgy, az erdő és a síma mezők.

— Egy fertályóra még és sötét lesz — susogott Adrienne széke mellett Rozika óvatos kis hangja. — Csak egy fertályóra...

Adrienne megrezzent. Szerette ezt a mozdulatlan szemlélődést, a színeknek szomjas figyelését, gondattalan elrévedést. Ilyenkor mintha megtárgult volna a lelke és a megtermékenyülés tehetetlen erejével ömlött el benne gondolat és érzés, szín és forma: mindaz amiből alkotnia kellett, amibe belevethette önmagát. Még nem tudta hogyan és miért, mikor és hol, de érezte, hogy egyszer kicsurran belőle, valósággá érik, formába keményül mindaz, amit most lát, ami újból és újból átjárja lényét szerelemnél, márnál forróbb és vadabb hatalommal. Nem mozdult hát a kerülgető hangra, inkább lehunyta szemét.

Még magában érezte az utolsó napok furcsa izgalma is, Derkar tanácsos váratlan megjelenését. Azt a pillanatot, amelyben meghallotta Hermann Balázs nevét. Hát vajjon soha, soha nem tudja kivetni magából ezt az embert? Mélyül és vérzik benne örökkön, akár valamely maró seb? Hát miért örült annak, hogy egy Cica nevezetű hölgyet elküld magától? Ennyi lenne csak minden fogadkozása és már újból rohanna megállás nélkül, ahogy jött!

Homloka forró volt és a halántéka fájón lüktetett. Két ajka izzott, mintha perzselő lángok gőze fesztette volna és karjaiban: síma, feszes bőre alatt borzongás nyújtózott. Ha egyszer, egyetlen egyszer együtt nézhetné Hermann Balázssal az alkonyatot, színeknek megtörését, formáknak alakulását! Ha most itt lenne mögötte vagy nesztelen léptekkel jönne, jönne a lilaárnyékú erdőkből a kis sárga úton, a sötétlő fák alatt! Ha megérezné ezt a titokzatos és lebirhatatlan vágyakozást, ha ez a vágyakozás ide húzhatná!

Könnyű, csaknem sírósan elhulló harangszó csendült fel hirtelen csengettyűs édességgel és gyermekes buzgósággal. Rozika erre előtte termett és a hang felé fordította kerek arcát: gyors kis keresztet hintve magára.

— A kápolna harangja. Mára este mind odamennek a szent kúthoz az imádságos asszonyok. De én is megyek, mer lányok is lesznek, hiszen Sarlósboldogasszony napja van... Maga nem gyön el? Ha nagyon kér ott valamit, hát szűz Mária megadja...

Mintha váratlan zuhany, égi harmat, eső vagy zápor érte volna arcát: az ernyedő sóvárgás pillanatok alatt széjjelszállt, széjjelfoszlott. Az erdei utat látta hirtelen és szürkefekete köhalmot, Ferenczy mérnök hálás tekintetét. Végighúzta tenyerét homlokán s az álomból ébredők tanakodásával nézett Rozikára:

— Sarlósboldogasszony? Hogyne, hiszen mondtad is már egyszer!

A lány buzgón pihegett.

— Mer ünnepünk ha nincs is búcsújárás. Sarlósboldogasszony a parasztoké meg a szegényeké. A Boldogasszony végigmegy a mezőkön, szedeget sarlójával a tarlón.

— És végighúzza fátyolát a mezőkön — mosolygott Adrienne elrévedezve — ezt is mondtad ugye?

Rozika eleresztett vállal áhítatosan susogva, bólintott:

— És végighúzza fátyolát a mezőkön...

A malomból ajtók csapódása hallatszott és Rödel mama darabos dűnnyögése. Erre Rozika felmagaslott guggolásából s nagy csomó zöld füvet szorongatott markában.

— Ő nincs a hitünkön, nem is mén a szent kúthol. De nekem azér szabad, csak nagyon siessek. Ezt a nyulaknak viszem, aztán ötözöm is. A mérnök úr is gyön, mindig ott van a szent kútnál ha imádkoznak: Kisasszonykor meg Sarlóskor. És kér mindig és lássa ugye nem hiába?

Adrienne felkelt a székből. Egész testében megnyújtózott, mégegyszer végignézett a tájon, mintha búcsúzott volna tőle, aztán elgondolkozva könnyű nevetéssel simogatta meg Rozika vállát:

— Hát akkor én is megyek, csak azt nem tudom, mit kérjek Máriától?

— Amire legtöbbet gondol — magyarázta a lány készséges buzgalommal. — Amit legjobban szeretne.

Hermann Balázst látta erre újra szemei előtt abban a széttéphetetlennek látszó sűrű és mámoros felhőben, mellyel körülvette képzeletében és szerelmében. Vajjon kérje-e érette Máriát? Vajjon megérné-e ha utánna esedeznék? Vajjon szerette-e valaha is Hermann Balázs? Ha egyszer nem jött, nem írt, nem hívta annyi idő óta? Ha megtudott lenni nélküle? Ha mindenrendű és rangú Cicák következhettek utánna?

— Nem kérek én semmit Rozika — mondta fájo megadással. — Csak úgy megyek veletek nézni, hallgatni. Mer az lenne az igazi. Ha nemcsak kérni, sírni, járnának az emberek Máriához meg a templomokba, hanem azért is mert kíváncznak oda, mert köszöntést kívánnak mondani.

Rozika értelmetlenül hallgatta. Aztán megrántotta vállát és az istálló felé sietett. Közben az alkony már leereszkedett, puha mélységével betakarta a völgyet, a hegyeket és erdőket. Adrienne még kicsit körülnézett meghajló vállakkal,

ézelmeiktől felzaklatva. A kegykápolna harangja újból megcsendült, lágy szertehulló üvegharang zengésével. Ettől méginkább meghatódott és betakarta a szemét.

— Ha egyszer, egyetlenegyszer együtt hallgathatnám vele — gondolta tehetetlenül. — Így alkonyattájon, egyedül!

A pázsiton csusszanó léptek közeledtek, erre gyorsan végigtörölte arcát, elborult szemeit és kihúzta magát. Ferenczy Miklós állt előtte a homályban, felragyogó mosolygással, zavart félénkséggel.

— Rozika mondta, hogy feljön a kápolnához — magyarázkodott kis köhüntésekkel elrekedt hangon. — Ha megengedi, hát elkísérem. Én is megyek mindig és ma...

Adrienne megingott kissé. Hát mindig, mindig más kerül melléje? Mindig másra kell néznie, másnak a gyöngédségét, szeretetét kell elfogadnia? Hát soha nem kapja, soha nem kaphatja attól, akitől várja? Csaknem elesett ebben a pillanatban; tagjait ahogy lépett: súlyosnak, mozdíthatatlannak érezte. A férfi hozzákapott, féltő aggódással könnyökét érintve:

— Megengedi? Már sötét van és a pázsitot tavasszal fölszaggatták...

A keze kemény volt és meleg. Adrienne fogai összekoccantak és sziszegve, önmaga ellen támadó mérges haraggal símult hozzá:

— Magának ma feledhetetlen napja volt Ferenczy Miklós, hát ne maradjon el. Legalább lesz ott valaki, aki nem kér semmit, hanem csak köszön...

A mérnök fölemelte arcát. Szeméből takaratlan rajongás és félős vágyakozás sugárzott:

— Soha így nem kértem még semmit, mint most teszem és soha ennyire nem köszöntem meg semmit, mint most...

— Vacsorázni tessék — hasított át a homályban Rozika sürgető hangja. — Tessék gyorsan vacsorázni!

Adrienne megkönnyebbült: Úgy érezte: egy pillanat és a férfi ráborul, átfogja, átöleli s erre mintha kemény, örködő merevség futotta volna át: az ifjú vitéz védekező páncélja...

— Rozika sietni akar — mondta hűvösen, száraz torokkal. — A szent kúthoz, Máriához. Siesünk hát mi is.

Ahogy léptek egymás mellett, Adrienne mégis földöbbsent. Lépésük összedobbant, mintha már régóta, nagyon régóta haladtak volna egymás oldalán, összeszokott biztonsággal.

* * *

Még csak sötétedett, amikor elindultak. Rozika fekete fejkendőben, kezében csavart gyertyakoszorúval és rózsafüzérrel, Adrienne köpenyt dobott vállára és zsebébe sülyesztette ujjait.

— Magának nincs olvasója? — kérdezte Rozika mély döbbenéssel. — Nekem még van egy másik, tiszta fekete, öreganyámtól kaptam. Ha akarja, odaadom. Vagy nem imádkozik?

Adrienne elpirult. A kislány nyílt, tiszta tekintete és tekintetében élő őszinte csodavárásra kész hite zavarba hozta.

— Otthon felejtettem, — mondta pirulva. — Add ide a tiedet.

Ahogy ujjai között érezte a síma, sötét füzért, könny futotta el szemét.

— Azért jó lesz — susogta közelebb húzódva Ferenczy mérnökhöz. — Jó lesz kicsit imádkozni is: Máriához...

— Anyám is nagy Mária tisztelő volt — mormolta a férfi. — Minden szombaton olvasót imádkoztunk otthon és így mióta itt vagyok ezen a két ünnepen, mindig elmegyek a kis kegykápolnához.

— Kegyhely? Szentkút? — tünődött Adrienne. — Vajjon mi az alapja?!

— Csak a csodákhoz ragaszkodó hit — mondta a mérnök elgondolkozva. — Régóta foglalkozom a kérdéssel, gyűjtöm, szedem amit hallok. A hívők akik idejárnak az egregyi szent kúthoz, mind szegények. Kisparasztok, napszámosok és bányászok. Hosszú éveken keresztül nem ismernek megállást a küzdelemben; a betevő falat előteremtése komoly gondot, verítékes munkát igényel. Ha megfigyeli: a Hármass hegytől a kárászi szurdékig mintha egy külön zárt világot találna; szigetet vagy birodalmat. Erdők szegik be a faluk határát, a föld szegényes, sovány, néhol roppant fáradsággal jár a megművelése, mert a falutól távol esik a termőföld, máshol meg dombok, völgyek szaggatják. Akárhányszor láttam, hogy a megrakott szekér a dombtetőn felborult és lovastól a völgybe gurult; kévék, széna szerteszéjjel... Ezért fordul elő, hogy gazdák, a leggazdagabbat kivéve, hol kőbányába járnak, hol fát irtanak vagy fuvaroznak. Mások meg egyenesen a bányákban dolgoznak. De a mecseki bányákban nem találja meg az ipartelepek világát, a mecseki bányász félve gondol a kivándorlásra és ha elindul is, egyszer-másszor csak visszatér, gyümölcsösével körülvett kis házat épít, vagy szállót vásárol. Ha végigmegy ebben a húsz-harminc faluban,

ahol egészen ősi magyarság él, külön ízzel, külön színnel, külön naivitással, egyöntetűséget talál a rendezetlenségben is. Az életharc, a fokozott munka hozza magával, hogy valamilyen valahol segítséget keressen, szint, bájt és hangulatot találjon. A csodákban általában van valami meseszerű és a nép ma is mesétváró gyermek: fantáziája hevében aranyat keres és istenség után kutat. Vallási világának nem elég a templom és papi vezetés. Ez szigorúságra és fegyelemre inti, megköti fantáziáját és rajongsokra hajlamos hitét. Csodát vár, de életében semmi nem történik semmi, a verejtéke nem könnyebbül homlokán; elemekkel, földdel való viaskodása gyötri testi erőit, hát akkor lélekben önmagában teremt valamit. Látja Máriát a kútban, fában, avagy a vérző Krisztust. Figyelje meg, mindig ezt a kettőt: Máriát, az asszonyi szépség, a tisztaság, az égiség megtestesítőjét és a vérző Krisztust a kereszthordozó férfit. A segítő és a sorstársat... És talán az se véletlen, hogy az egregyi szent kútnál látták Máriát. Ez a falu a szíve ennek a vidéknek, a keleti Mecsek tájának. Határa legalkalmasabb a településre, északról és délről, hegyekből és erdőkben könnyű elérni. Egyfajta népcsoport ők, szokásokban, emlékekben egyaránt testvérek egymáshoz: a búcsúnapkor szeptember nyolcadikán mintha egy nagy családot találna együtt. Legkülönösebb mégis, hogy Egregyen nincs templom, a kápolnát csak akkor építették, amikor egy imádságos öregasszony Máriát látta a szent kútban.

Rozika némán ballagott mögöttük. A szavakra megállt és halkán, de megdönthetetlen hittel megszólalt:

— Mer mikor Sarlóskor lerepült az égből körülment a világon, csak ment, ment nagy-nagy országokban, tengerek fölött, úgy, hogy a lába éppen csak csúszott, de nem lépett. Olyan ereje van, hogy megáll még a levegőben is! És míg ment-ment Mária és ideért a Máré fölé, akkor megállt és körülnézett. Aztán összezsáttantotta két kezét; két angyal repült ki az égből: „Aranyos fátyolomat hozzátok — mondta nekik Mária — meg a kék ruhámat, piros köpönyegemet, én itt leszálok és körül sétálok.“ Az angyal hozta is az aranyos fátyolt, a kék ruhát és a piros köpönyeget. Abban akár egy királykisasszony ment végig Szűz Mária az egregyi határban és a népek mind térdre estek mellőket verték és sírtak és kértek és imádkoztak. Ő megállt a Szent kút fölött, kék ruhájában, piros köpönyegében. Aranyos fátyolát meg húzta, húzta végig az egész Márében: „gyertek, gyertek csak hozzám mindnyájan kik itt laktok, — mondta —, gyertek ki a hegyekből, győjjetek végig a vögyeken, bújjatok elő az erdőkől, ballagjatok a vizek mellett. Gyertek tik szegények, tik mecseki magyarok és én meghallgatlak, megvigasztallak titek.“ És gyöttek is, mindenünnen, gyöttek minden búcsúnapkor a Boldogasszonyhoz...

Ferenczy mérnök csöndesen nevetett:

— Jól betanultad Rozika: úgy mondd, mint a leckét az iskolában. Még vénasszony korodban se felejtet el!

— Öreganyámtól tudom — vetette fel fejét szikrázó tekintettel. — Azér monta, hogy én is mongyam másnak. Öregasszony a kicsinek, és menjen a hír, mind a lánc...

Adrienne megsímogatta Rozika arcát.

— Hát csak add tovább te is. Szép ez, hogy nem felejtitek el: kicsi tanulja öregtől.

Partos, keskeny úton jártak. Adrienne a homályban többször megkapaszkodott Ferenczyben s a férfi gyöngéden irányította:

— Nyugodtan, Adrienne az út síma és egyenes. Nem járt még erre mióta itt van? Nem járt a faluban?

Adrienne felhúzta vállát. Most ugyanaz a szégyenkezés égette, mint amikor Rozika a rózsafüzért említette.

— Hát nem... Tudja, született városi vagyok; falu, vidék Robinson szigeténél is távolibb számomra. Nyaranta külföldön jártunk apámékkal, panziókban, hotelekben, leginkább Tirolban, nagy hegyek között vagy az Adrián. Akárhányszor véletlenül mások által összeállított programm keretében egy-egy délután, mondjuk autókiránduláson mégis eljutottam, hát valami félelem volt bennem. Szégyenkezés és bizonytalanság. Ezt a bizonytalanságot már a nagy táji távlatoknál érzem. Mint például most, amikor jöttem a Hármashegy táján! Micsoda grandiózus kép! Mennyi fönséges vonal, milyen haragos vonulás! A görgő, haragvó, teremő Isten közellétére kell gondolnia az embernek...

— Mész és liász! Tiszta nyílttengeri képződmény — mormolta a mérnök. — Homok és kovasav. De lehet benne kitűnő kréta, márvány, vas és só is.

Adrienne megélénkülve nevetett:

— Örök kutató! Nem tudja legyőzni a mester-ségét. Egyébként hadd mondjam el magának, hogy egy öreg pásztorról, Hármashegy vezetőmtől hallottam, hogy Hetény határában bizonyos Sós-

gödör nevű határrész van. Ebből a gödörből vagy száz évvel ezelőtt szabadon ásták a sót és vásárra, falukba vitték, míg a pandurok rajta nem kapták őket, illetve míg a Sóházat rájuk nem küldték a pandurokat. Még az elmúlt évtizedben is onnét ásták tehencik, állataik sószükségletét. Nemrég azonban egy geológus kijelentette, hogy a sónak semmi nyoma; talán maga kellene oda?!

A mérnök szemei átsütöttek a homályon. Kissé keserűen nevetett.

— Elefántcsonttoronyban él maga Adrienne. Nem ismeri a vidéket, nem ismeri a falut és nem ismeri a tudománypolitikát.

Lassú, fojtott és nyujtott mormolás szemezett a sötétedő alkonyatban. Szűk, keskeny utcatorokba jutottak s itt is, ott is tovasuhant mellettük egy-egy szoknya. Széles, kemény hullámverésük könnyű szellőt és súlyos penészillatot kergetett.

— Már imádkoznak — susogta Rozika és nyugtalanul előresietett, egy ujjal magával húzva Adriennet. — Ott vannak ni, a Szent kútnál.

Adrienne szájába harapott. Sűrű, szinte alakatlan homály feketedett az utcasarok végén. Lehajló fák, sűrű lombja sejtelmesedett és a hársfák nehéz, mézes illata. Minden elveszve, elrajzolódva, megfoghatatlanul sejtelmesen. Egy kőkereszt messzes keménysége és egy karcsú, röppenve sugárzó szobor fehérsége vált ki élesen a sötétségből. És gyertyák, sápadtlángu, szurkos — füstös — magosba lobogó, aztán sercegve olvadó gyertyák. Karvastagságúak, karcsúak, viaszból és faggyúból, fehérek és tarkák. Rozika alázatosan keresztet vetett, elengedte Adrienne. Aztán odament a kereszt és a szobor közelébe és odatartotta az égő

gyertyákhoz a maga kicsiny, viaszkoszorú gyertyáját. Mikor már fellobbant, pillogott, újból viszszalépett és reszketve a szobor lábához mutatott.

— Ott a Szent kút Kisasszony! Imádkozzon! Imádkozzon és kérjen...

Adrienne odahúzódott a férfihez és forró lehelettel súgta:

— Csak azt, hogy ezt, ezt itt jól megnézzem, magamban szívjam. Fény és árny, fény és árny: az én örök témám! Az egész világból csak ez érdekel lássa. Még ha önző, közönyös felfogás is...

A dünnögő mormolás hirtelen megcsöndesedett. Olvasók csörrentek, lépések csösszantak, a kis forrásban könnyű csobbanás hangzott, mintha halk sírásszerű sóhajtás, aztán élesen, mintha kést hajítottak volna az átható csöndességbe: asszonyi hang kiáltott:

— Sarlósboldogasszony napját az Isten elhozta!...

Mire egy másik, keményebb és vaskosabb asszonyi hang következett:

— Szegények, gazdagok kik örömmel várták.

Minden kiáltást sűrű mormolás követte. A két hang fennen különválva mint két sötét madár: szárnyalt, csattogott akár a féltő, útmutató anyamadarak.

— Deáki Terka néni — súgta Rozika. — A nénénk. Terka nénénk Egregyről és Siró Sári nénénk Hetényből. De van itt minden faluból valaki, hogy elvigye az áldást...

Az ének a siralmasan nyujtott nagyon szívből áradó, kántáló ének megállíthatatlanul szállt. Deáki Terka és Siró Sára akár a lapdát a tavaszi réten dobták egymáshoz az ének sorait:

„— Szűz Mária is aratgat a paradicsomban,
angyalokkal munkálkodik szent buzgóságában.
Aranykalászt aratgat ezüst sarlójával.“

Adrienne azon kapta magát, hogy lassan nem is látja a képet, a fény és árny játékait. Ujjai többször megperdítették az olvasót, egy-egy szemet külön átfogva. Feje az egyik hársfa derekához támaszkodott.

— Nem tudom mi ez: de szép.

Ferenczy Miklós szorosan mellette állott. Ezüstszürke feje odasimult szorosan Adrienne válla fölé. Mintha védte, oltalmazta volna.

— Szép! — mormolta szaggatottan. — Szép. Nem lehet elég kérést mondani érte és elég köszönetet, olyan szép...

A monoton zsolozsma csak szállt, szállt hal-
kan és sötéten, roppant mélységekből, parasztok
világából s Adrienne úgy érezte: egyszer bele
kell tekintenie ebbe a mélységbe és le kell száll-
nia az elefántcsonttoronyból!

VIII.

— Most kezdődik — mondta egy reggel Rődel bácsi furesa titokzatossággal és szájához emelte ujját. — Már kinn állanak a földeken, hajnal óta. Aratnak.

Adrienne kissé álmosan nyeldeste a vajaskenyeret. A gyümölcsösben ült, az alma fák alatt és cipője sarkával tétován verdeste a kerti szék lábát.

Ezt a helyet itt nagyon szerette. Feje felett halkan sárguló almák, sűrű, sötétzöld lombok. A levegőben tovaüzümmögő pillék, katicabogarak és cikázva surranó, mámorosan szárnyaló fehérhasú fecskék. Az öreg malom halkan zakatol és ő elnyújtva, félighunyt szemmel mormolja a halk zakatolásban: Ba-bi-na, Ba-bi-na... És innét, akár az ablakából, mindig szembetalálja magát a Máréval.

Ahányszor végignézett a finomhajlású tájon, valami furcsa ellágyulás ömlött el benne csaknem szerelmes gyengédség, mámoros forróság. Egyszerre érezni kezdte ifjúságát, testi erőit, dereka síma sudárságát, mellei feszülését, szája forróságát és szeme fényességét. Két karja lebírhatatlan vágyódástól remegett, ölelésre kíváncsozott, széjjeltáruva ráborulni, arccal végisimitva erdők szélét, hegység ívét és völgyek mélyét. Valami pogány, vad kíváncsozás volt ez, harsány és sürgető, melyből

Hermann Balázs sugárzott eléje látatlanul is, szép széles vállaival, ahova olyan jó volt borulni, melyhez úgy szerette arcát simítani és kissé fojtott, félig mindig gúnyorosan nevető hangjával, melyet úgy szeret hallani... Volt úgy is, hogy nem tudta volna mit kíván, mit szeret jobban? A tájat, avagy Hermann Balázst? A földdé, a tájé kívánni lenni inkább, avagy Hermann Balázsé?

— Jó, hogy erről nem beszélhetek senkivel — gondolta homlokára simítva — milyen jó is, hogy a szívet olyan mélyre rejtették, és nem lát bele senki. Milyen jó...

De most, ezen a reggelen valahogy csak az aranyos reszketést látta a finom, lágy hegyvonulás fölött és a völgy párás hajlatán. A gondolatok megálltak agyában, ő maga akár a fűszál avagy a mozdulatlan bokrok beletartozott, benne élt már a tájban. Csak a fényt érezte, az égboltról fehéres ízással letűző júliusi napfényt. Mintha hajának minden szálát külön átjárta volna és pórusait is végig, egész testében.

— Így élhettek az istenek Arkádiában — nézett tova Rödel bácsi szép ősz feje fölött. — Nem gondolkoztak, csak néztek és éreztek... Itt, a Máréban se lehet másként. Rödel Konrád azonban szigorúan összehúzta homlokát, újból szájához emelte ujját és megismételte az előbbi mondatot.

— Most kezdődik... Már kinn állanak a földeken hajnal óta. Aratnak!

És körülmutatott a harmattól csillogó határ fölött. Olyan komolyan, zord és áhitatos elszánt-sággal, csaknem parancsolva, hogy Adrienne gyorsan lenyelte a vajaskenyeret, átsimította homlokát és az engedelmesség készségével követte Rödel Konrád feltartott tenyerének irányát. Hajla-

dozó embereket látott a mezőn, pirosszoknyás asszonyokat és övig mezítelen férfiakat. Mintha titokzatos szertartást végeztek volna komolyan, csendesen.

— Aratás! — mondta Adrienne lassan ízlelve a szót és kíváncsian elnyújtva a hangokat. — Aratás... Hát ilyen?!

Már éber volt és elfeledkezett a testében száguddó fülledd vágyódásáról: pogány kívánczóságokról és Hermann Balázsról. Didergés rázta gerincét, meg valami oktalan, alakatlan, megmagyarázhatatlan szégyenkezés. Arca lángvörösen izzott és hirtelen úgy pattant fel lusta elnyúlásából, gondolattalan sütkérezésből mintha felrántották fölparancsolták volna. A férfiak komoly méltóságos lendülése a pirosszoknyás asszonyok készséges, engedelmes, örök és egészen asszonyi hajladozásai beléje markoltak, magukhoz kényszerítették figyelmét: húzták és hívták.

— Még soha nem láttam Rödel bácsi — mondta meghatottan tisztelettől és csodálattól eltelve. — Csak úgy hírből, képről, filmről. De az egészen, egészen más...

Rödel bácsi megvetően nevetett.

— Hát milyen lehet a papír? Betű, szó, meg kép? Itt kell élni kisasszony, itt kinn, akkor majd megtudja!

A hang gögös volt és fenyegető. Mintha vádolt és ostorozott volna.

— Sokfelé jártam én, igazi nagy városokban is, de nyugtomat nem leltem bennük. Kő meg kő mindenhol. Akármerre néztem: csak fal, aztán füst meg korom. A szem nem repülhet szabadon, mindenhol eléje ágaskodik a sötétség és piszok. Aztán a lárma! Hát mit tudhatnak ott erről? Mit

érteneik hozzá? Annyi nekik akár a vadak kinn valahol az őserdők körül. Csak éppen hogy azoktól félnének ha látnák, ezeket meg nevetik. Ahányszor parasztokról olvasok; azok mind buták, gombák, gyűlölik az urat, verekszenek, részegek és ostobák. Ahányszor moziban ültem nem láttam mást, csak valami csapszéket, ahol egymásután törlik az üveget, vagy sárban cammognak bárgyú nézéssel, hogy mindenki nevetessen rajta. Nagy ritkán díszes ünneplőben, ahogy lakodalomban, búcsúban táncolnak. Mindig csak meghamisítva kisasszony, de soha nem úgy, ahogy idekinn van!

Rödel Konrád hangja süttött, szemei szikráztak, arca lángolt. Adrienne rácsodálkozott.

— Maga nem paraszt Rödel bácsi, miért védi úgy őket?

Az öreg elfordult a földeken mozgó emberekhez... Karja mint a fellendülő zászlórúd sugározott kemény útmutatással.

— Itt élek és látom mit végeznek. Itt élek velük és köztük és szeretem őket kisasszony. Szeretem!

A vallomás forró volt, teljes és úgy buggyant ki Rödel molnár száján akár a bokrok tövéből feltörő forrás. Adrienne felnézett hozzá és csöndesen rátette kezét a vállára.

— Ez szép Rödel bácsi. Eddig azt hittem, hogy csak a malmot szereti meg a Rödel birtokot, de most...

— Egy kicsit mi is parasztok vagyunk, kisasszony — mormolta az öreg furcsa ellágyulással. — Apám még szántott is, habár már a dédapám is molnár volt. De így idekinn, ahogy a többieket látja az ember és nézi őket, valami mintha ráparancsolna. Sokszor azon kaptam már magam, hogy

megpróbálom velük én is. Aztán a molnár áll legközelebb a paraszthoz: idehozza először minden kincsét, a gabonaneműt. Én mondom ki először, hogy jó-e, a termés vagy sem. Az én kezem nyúl hozzá, az én tenyeremben pörögnek át a szemek. Az új búzának olyan meleg, jó szaga van, hogy sírhatna az ember tőle. Benne ég a nap melege, a levegő lágyága, a föld ereje, az esők, a szelek és a ráhulló emberveríték harmatcsöppje is. Később már poros lesz a búzaszem, sokszor fekete is; a padláson korom is száll reá, meg falhulladék. De így ilyenkor aratás után. Ha még itt leszek hozok majd egy marékkal magának, vagy megnyitjuk valamelyik zsákot. Vannak sokan akik friss búzával rakják körül magukat, hogy az kiszívja bajukat, tagjuk szaggasztását. Vannak mások, akik azt hiszik, hogy mérges. Milyen rózsaszínű, milyen síma, minden szem, mintha egyenkint kifaragták volna...

— Mária arca van rajta — kottyant a beszédbe Rozika aki nagy kosár salátát hozott befelé a kertből. — Minden új búzaszemben benne van Mária arca, a Boldogasszonyé ahogy karján tartja a Kisjézust...

Rödel molnár erre gyorsan leengedte karját. Szeméhez kapott és mogorván ráfordult a lányra.

— Ne szólj mindenbe! Tanuld meg egyszer már, hogy csak akkor beszélj, ha kérdeznek.

— De szép volt amit mondott — szólt közbe Adrienne és megsímogatta Rozika barna, átszellemült arcát. — Szerettem hallani amit beszél! Boldogasszony arca a búzaszemen!

— Az új búzán kisasszony! — magyarázott tovább Rozika lelkesen kis pityesztéssel Rödel molnár felé. — Csak ilyenkor aratás után. Később

már beszárad, de most olyan mintha belényomták volna. Nem is lép rá senki, ha látja.

Ferenczy mérnök közeledett a malomházból. Adrienne kicsit elpirult ahogy meglátta: A mérnök gondosan öltözött mikor itthon volt, kemény arca frissen borotválva és többször zavartan a nyakkendőjéhez nyult. ..

— Tetszeni akar — állapította meg Adrienne kis mosollyal és vállrándítással.

A férfi többször megrándult, látszott nem érzi jól magát, páncélnak veszi a gondosan szabott, puha szürke ruhát. Mintha széjjelfeszítették volna tagjai a könnyű szövetet. Adrienne titokban jóleső meglepődéssel azt is megállapította Ferenczyről, hogy akármelyik grand-hotel szalónjában végigmehetne ebben a szürke ruhájában; vasszürke, furcsa, köre és vasra emlékeztető fejével. Melegség és biztonság árad belőle, hallatlan erő, és mély céltudatosság. De emellett lelkes és gyermekesen rajongó, és érzelmekre reagáló mint az igen férfias férfiak.

— Á a mecseki vaskirály! — nevetett könnyű felszabadulással, mintha a férfi karja gyöngéden, a hódoló alázatnak és elszánt szerelemnek szép mozdulatával köréje simított volna. — Így egészen olyan, ahogy az amerikai vaskirályokat, nagygazdagokat képzelem, film meg portrék után szabadon.

— Derkar lesz itt a vaskirály egyszer — mormolta a mérnök kék szemével végigsimítva Adrienne sugárzó alakját. — Frigyesé itt minden, vagyis hogy nekem csak egy harmada jut majd csak a haszonnak.

— Az is vagyon! — vágta rá Rödel molnár. — Újra gazdag ember lehet a mérnök úr!

— Megveszi ezt a malmot, a Rödél birtokot, ugye? — nevetett Adrienne. — Akkor minden nyáron idejövök nyaralni magához...

A férfi cigarettára gyújtott és a füstöt erősen arca elé fujta.

— Ha maga annyira megszeretné a Márét, hogy itt tudna maradni, akkor...

Egy lépéssel közelebb került Adriennhez és szemében fájó vágy csillámlott. Adrienne dereka kinyúlt, válla halkán ringott. Jó volt ez a tekintet, jó volt ez a forróság a fájó váagnak, kérő sóvárgásnak férfitisztesnek hangja és lángja. A Méré felé fordult és a Méréen túl sötétlő Hármashegy irányába. Vajjon milyen új Cica szórakoztatja most Hermann Balázst? Talán éppen ebben a pillanatban csókol szájon egy másik asszonyt? Mindig egy másikat?!

Adrienne homloka megrándult és két kézzel kapott Ferenczy karjába.

— A Mérében akár holtig is meglennék Ferenczy mérnök! Már mondtam egyszer magának, hogy mi ez bennem. Betegség vagy pogányság, nem törődöm vele. De valójában tulajdonképpen miért ne szerethetnék akár szerelmes ellágyulással is egy tájat egy vidéket? Gondolja: hogy csak embert lehet mindig szeretni? Férfit talán? Asszonyt? Nem lehet-e rajongani egyébert, többért, másért? Mit gondol Ferenczy mérnök: csak szerelem van a világon?!

A férfi figyelmesen nézte. Elnéző, meleg gyöngédség suhant keresztül kemény arcán és acélos tekintetében. Fölemelte kezét, de nem merte végisimitani Adrienne karját, csak megállt előtte, lehelletlágyan és gyöngéden az almafához támaszkodva.

— Szerelem Adrienne? Szerelem? — mormolta felsóhajtva. — Isten leggyönyörűbb ajándéka, földöntúli szépség és ragyogás, akár a Mára fölöött a fény amiről azt hiszik errefelé, hogy arany van a hegyekben.

— De bemocskolják — tört ki Adrienne reszkető szájjal. — Aprópénzre váltják, elvesztegetik. Drágakő az Ferenczy mérnök, kincs vagy törékeny virág; óvni kellene, rejtetten vigyázni reá.

— Az élet melegágya Adrienne — mormolta a férfi és a válla odaért a lány ruhájához. — 'Tálán maga a föld, melyből minden sarjad...

Rödel molnár összehúzta szemét, futó mosolygás csillant szája szögletében ahogy nézte őket a kert végéből aztán megfordult és a malom felé ballagott. Eddig csönd volt, a daráló nem zakatolt. Ahogy bement a malomba pár pillanat mulva felhangzott monoton álmosító zakatolás. Adrienne gyermekesen nevetve utánozni kezdte. — Ba-bi-na. Ba-bi-na...

— Nem sétálna egyet arrafelé? — kérdezte a mérnök nyakkendőjéhez kapva. — Egyik részén aratnak éppen.

— Ráér maga sétálni? — fordult feléje Adrienne. — Mit mondott Derkarnak, mennyi dolga van még?

— Most nem jöhetnek a fiúk — magyarázta a mérnök. — Aratás van és ilyenkor nem kapok segítséget, magam nem hordozhatom a műszereket, felszerelést, hátizsákot stb. Néha napokig nem jövek vissza ahogy tudja. Ilyenkor azonban, aratáskor minden megváltozik. A termés az első és nincs az a pénz amiért a suhancok elhagynák a mezőket. De nem is baj, ott a Babinán már régóta keresek egyetmást és akárhányszor előfordult, hogy

csöndes sétaközben láttam meg ezt vagy azt. A Hadácstetőn vadászgatás alatt fedeztem fel a szürke-fekete köveket és a Borkuton — szőlők vannak arra — egy prэшázi kirándulásban... De ha magának más programja van, ha zavarom...

Adrienne két kézzel kapott hozzá:

— Szívesen vagyok magával Ferenczy mérnök. Szívesen hallgatom. Többet tud mint én, legszébb világban él. Sokszor szégyenlem is magam elgondolkozom, hogy milyen felelőtlenül élünk mi művészek, például. Csak nézünk mindent, csak a külső felületet látjuk, hogy tetszik-e, vagy sem. Azontul történhet bármi, élhet és éghet a világon bármi meg se rebbenünk rá. Elefántcsonttoronyban élünk, de ahogy már a Szent kútnál is mondtam, én szeretnék kicsit kiszállni ebből a toronyból. Elmegyek a Babinára magával de nemcsak sétálni, hanem az aratókhoz is. Közélről akarom őket látni, közélről nézni. És a búzaszemet ott nyomban ahogy kipereg a kalászból. Rozika mondta, hogy Mária arca van minden búzaszemen. a karján tartja a Kisjézust. A Boldogasszony minden búzaszemen!

Ferenczy csöndesen mosolygott.

— Ezek itt, a Máré völgyben mindenhol a Boldogasszonyt látják, keresik, érzik. Hetényben hetykébbek, részint mert gazdagabbak. Szászváron Nagyasszonykor van a búcsú, de annyi káromkodást alig hallottam még, mint ott egy Nagyaszszony reggelén. Az már bánya, a tiszta hagyományokat melyet a hegyvidék őriz széjjelmorzsolta a sötétség és keserű munka szelleme. De ezek itt a búzaszemen is ott látják a Boldogasszonyt...

— Én ezt szeretem itt legjobban Ferenczy

ezt, a naív, de tiszta romantikát. A tájon kívül tudja!

* * *

Ahogy lépegettek az erdők alatt, héjja visított a mély csöndben. Mintha kést hajítottak volna a magasba. A lombok fölött harmat csillogott és a pázsít fátyolba takaródzott. Lenn a mélyben, a patak csöndesen, szelíden csevegve sietett tovább ezüstös fényekkel játszadozva. Az országúton biciklisták siklottak könnyű porfelhőt vágva maguk után. Mintdegyik köszöntötte Ferenczy mérnököt. Adrienne szeméhez emelte kezét: a nap éppen arcába tűzött.

— Ismeri őket?

— Munkások — magyarázta a mérnök késésgesen. — A Hegyhát, a Mecsekvidék teljesen egyéni tulajdonságokkal rendelkező munkásai. Husz, harminc kilométernyi távolságból járnak a munkahelyeikre, a kisebb-nagyobb bányákba. Bizony eléggé ismerem őket, sokan dolgoztak már nálam — régen. Még mint parasztok.

— Parasztok! — révedt el Adrienne botjára támaszkodva körülnézve a határban — parasztok! Rödel bácsi beszélt nekem róluk a reggel, amerre járt úgy voltak a paraszttal akár az őserdők vad néptörzseivel. Nem ismerik őket, de félnek tőlük és kinevetik. Magam is így vagyok velük; még itt is. Kicsit szégyenlem is magam, de tudja engem...

Éppen az égboltra nézett. Felhősen hunyorogott a júliusi napfény. De gyorsan szívéhez kapott ebben a pillanatban. Hermann Balázs szemére emlékeztette ez a felhős, szürke kékség is. Fogai összekoccantak az izgalomtól. Hát mindig, mindenben oda tér vissza? Hermann Balázs len-

ne számára a kezdet és a vég? Csak őt látja, őt kergeti, őt érzi mindenben? Ezt a dőre, vad, hiábavaló, esztelen és valójában viszonzatlan szerelmet?

Könnyű zizzenést hallott hirtelen, valami lágy, síma suhanást. Nagyot nyelt és gyorsan megsimította homlokát.

— Aratnak — mondta Ferenczy mérnök hal-
kan és tiszteletteljesen mint az előbb Rödel mol-
nár. — Aratnak, Adrienne. Hallja a kaszát?

— Hallom — mondta Adrienne pirulva és
kezét ökölbe szorítva. — Hallom, és...

Azt akarta még mondani: akarom hallani, ezt
akarom látni, figyelni, amit látok, amiben élek és
nem, nem akarok Hermann Balázusra gondolni.
Nem akarok!

— és talán menjünk feléjük most —
mondta gyorsan, kissé belékapaszkodva Ferenczy
mérnök karjába. — Még sosem láttam.

Ferenczy óvatosan, féltve és mély gyöngéd-
séggel vezette. A domboldal kissé mérgesen emel-
kedett, az út göröngyös volt, poros és kemény han-
tok borították. Itt-ott gödrök, bemélyedések sötét-
lettek s Ferenczy éles szemekkel mutatott felé-
jük, rájuk feledkezve:

— Súvadásos terület ez Adrienne és vulkani-
kus kitörések mindenütt! Akárhányszor ilyen he-
lyeken bukkannak ki a leggazdagabb érctelepek.
Egyszer majd ide is eljövök még. Vízmosás, domb-
oldal, szakadék, erdők rejtett zugai, ez az én tere-
peim...

De nyomban el is hallgatott, a mezőség felé
fordult és leemelte a kalapját.

— Legnehezebb, de egyben mégis legszen-
tebb munkájuk ez. Mindegyik szívében az a vágy

él, minél többet aratni, minél nagyobb területet bevetni... Férfimunka ez Adrienne, akár az erdő-írtás, a bányászat. S ezek itt, ezek a mi hegyháti magyarjaink mindegyiket jól ismerik és értik. Igazán a szó teljes értelmében a többi vidékekhez viszonyítva nem is parasztok talán. Hiszen mindegyik erdőt is írt, fát is fuvaroz, bányába is jár és úgy mellesleg földet is mível. Mert földje kevés és sovány. Körül vannak véve erdőkkel és a vadak kíméletlenül letarolnak mindent. A terep szörnyű, hegyoldalakra kúsznak a mezők, lovakkal, szekérrel alig közelíthető meg.

Adrienne figyelmesen hallgatott, de azért elfordult. Az asszonyokat nézte ahogy piros szoknyaikban hajladoztak.

— Milyen kecsesek. Csak nézze, mennyi báj, mennyi üdeség a mozdulataikban? Ahogy lépnek, ahogy fordulnak. Mintha titkos ritmus reszketne bennük. Mondhatnám úgy is városi nyelven: sikk. De nem illik hozzájuk ez a szó. Inkább az, hogy: báj, üdeség, tisztaság. Derékban karcsúak, vállban szélesek ezek az asszonyok, lábuk formás. Arcuk kissé éles, talán nem is éppen szép, valami kemény, tatáros gúny és bizalmatlanság üli meg mindegyiket. Sosem kerestem néprajzi típusokat, sem kedvem, sem lellem, se kezem nem vitt feléjük, de ezeket itt, ha megtudnám örökíteni! De úgy érzem lehetetlenség: mert a ritmus a mozgató erejük, a benső világ, ahogy Rozika furcsa dalai-ból, szent énekeiből, meséiből kiérzem.

Egy szálas, szikkadt, sovány magyar odintett feléjük kaszájával.

— Csak gyűjjön mérnök úr. Aztán ájjon be, úgyis kevesen vagyunk.

A hang kissé érdes volt, kemény és fenye-

gető. De a mélyén széles, bátor és diadalmasan áradó nevetés bújkált.

— Ez Deáki Péter — mondta gyorsan Ferenczy mérnök. — Tizenöthold hegyháti földön gazdálkodik, az övé a legszebb babinai szőlő.

Azzal már ment is erősen Deáki Péter felőlengelve puha sziürke kalapjával.

Adrienne csak lassan lépegetett. A mezőföld kemény volt és szívós, éles hantok ágaskodtak vékonytalpú könnyű cipője elé. Többször botjára támaszkodott és szeméhez emelt tenyérrel nézelődött. A pirosszoknyás, kecses mozgású asszonyok, ügyeskezü gyermekek és a férfiak körül.

Még soha nem állott ilyen közelségben parasztokkal. Mióta idekinn élt, ezekben a hetekben csak az út mentén látta itt-ott egyiket-másikat, a földeken kapálgatva, avagy a réten kaszálva. Egyik-másik köszöntötte is és úgy oldalról kémlelve rárávetett egy-egy pillantást.

De itt, most, szemtől-szembe állva, veritékes arcukat, égő szemüket, komoly tekintetüket látva, ebben a titokzatos, szent szertartásnak tűnő fáradhatatlan munkában a férfiak megállás nélküli kasza subintásában, az asszonyok rendíthetetlen hajladozásában, a gyermekek csöndes figyelésében és az öregek alázatos szolgálatkészségében. Adrienne lassú pirulással lehajtotta fejét. Szemei égni kezdtek, szája felnyílt, áhítat és tisztelet szárnyalt testében-lelkében és szorosan odalépett Ferenczy mellé.

Deáki Péter földnek támasztotta a kasza nyelét és oldalról, kissé élesen villanó mosollyal, lágy pillantással nézte. Hátrább csúsztatta fején kopott, zsiros fekete kalapját és végigtörölte öklével veritékes barna homlokát.

— Eltörik a kisasszony bokája — nevetett hunyorogva, — papucs kell ide, mind nekünk ni...

Éles, csontos arc volt: Adrienne Ormándi Péter mását látta benne. Horgasan lenyúló, széles orr és nagy, előreugró áll. Kicsiny, egészen keskeny, de szénfekete szemek és széles, hosszú száj, a lecsüngő barna bajuszágak között.

— Akár a Feszty körkép honfoglaló magyarjai — susogta áhítatosan és izgatott felgyúlással. — Ott láttam ilyen arcokat.

És ő is kinyújtotta Deáki Péter felé kezét és átszorította:

— Még sohasem láttam aratást — mondta egyszerűen. — Nehéz munka ugye?

Érezte, hogy szavai ügyetlenek. Érezte, hogy ezek a keskeny, szúrós fekete szemek itt fölötte, gúnyorosan szikráznak. Az asszonyok itt-ott közelebb húzódtak hozzá, de minden kíváncsiság nélkül s csak hajladoztak sarlóikkal fáradhatatlanul és szigorú sérénységgel. Kis gyerekek szalmaköteleket hordoztak, nyujtogattak szaladva, mások fénytelen fekete kancsóban vizet hordoztak körül. Mintha ott se lettek volna ők ketten. —

Pokoli tűz ez, pokoli fényesség a száraz, szikkadt mezőben. Vajjon mi viszi, mi készteti emberek millióit, hogy változatlanul, alázatosan mégis vállalja, minden esztendőben újra kezdje a harcot a föld felett, paradicsomkertté varázsolja a hegyoldalakat, szabad mezőket újból és újból?!

— Parasztok titka ez — mormolta a mérnök elgondolkozva. — Parasztok ereje és osztályrésze: „csodálat illetheti és nem bírál!”

— Nem munka ez kisasszony, — mormolta Deáki Péter kis reszeléssel torkában. — Kötelesség! Parancsolat. Ezért élünk, erre gondolunk

egész esztendőben. Minden paraszt büszkesége, reménysége az aratás. Ilyenkor kisasszony a legpiszkosabb szájú se káromkodik, még az is ki-monja az Isten nevét és keresztet vet.

Deáki Péter összeráncolt homlokkal leemelte kalapját.

Ferenczy mérnök az asszonyok felé köszönetet:

— Jóreggelt aggyon Isten. Jóreggelt mindnyájuknak!

Azok vidáman, csengve, furcsa kedves kis hanglejtéssel felelték vissza:

— Magának is mérnök úr! Aggyon Isten magának is.

Minden szó utolsó tagját kissé megnyomták, ettől lágy, benső ritmus muzsikált hangjukban.

— De akkor rossz helyet választott a kisasszony — folytatta Deáki Péter fenőkövet emelve ki zsebéből és erősen fenni kezdte a kasza élet — mink itt csak kódis parasztok vagyunk. Kinn az alföldön, a széles síkságokon ott érdemes meg nézni azilyent.

— Itt erősebb a munka úgy látom és úgy hallom — mosolygott Adrienne az éles napszitta csontos arcot figyelve és az asszonyok testének hajladozását, szép ritmusát, külső kecsességét szemébe gyűjtve. — Talán azért, mert szegényebbek.

— Azt csak a mérnök úr tudja — hunyorgott Deáki Péter. — A mi szegénységünket. Dehát azért az se baj. Amit nem kaptunk meg a jó földben, megkaptuk erdőben, meg a föld mélyében. Mink bányászok is vagyunk, meg favágók és csak a végén parasztok. Már lassan nem is tudná megmondani egygőnk se melyiket is szereti, vagy érti igazán...

Ferenczy mérnök melegen megveregette Deáki Péter vállát:

— Értik maguk mind a hármat. Tudom, hogy nem lehet magukon kifogni. Én sosem kívántam magamnak jobb erdőirtókat, fuvarozókat, mint maguk egregyiek, kárásziak, hetényiek. Csak úgy zeng az erdő, ahogy megérkeznek, még most is sokszor hallom ha visszagondolok rá. És a kihordás! Emlékszik még, hogyan húzta ki a Rikájjából a gyertyánvásást? Egyik kezében a kantár, az ostor sehol. Kicsi, vékony lovai voltak Deáki Péter és azt hittem most nyomban összeroppannak.

Deáki Péter csöndesen sunnyogott: -

— Én nem féltém mérnök úr. Tudtam én, hogy az én kicsi, sovány lovaim a poklokra is átjutnak. Azér nem is tartok soha más lovat csak ilyen kicsit, könnyű járásút. Az való ide hozzánk, jól futnak és nem ijednek meg a hegyektől se. Túl, mindenfelé a hegyeken: a svábok murát tartanak. De az én két csikómat oda nem adnám három olyan dögér se...

Adrienne szavakat keresett, szép lelkes szöveget melyekkel megközelíthesse a veritékes szikár férfiakat, de különösen az asszonyokat. De kicsinek, törpének, tudatlannak érezte magát és egy kicsit nevetségesnek is... Mire az egyik asszony hirtelen felemelte fejét, szemébe húzott pirosvirágos fekete kendőjét kontyára igazította és egyszerűen a fekete kancsóhoz nyult.

— Nem szomjas a kisasszony? Vagy megéhezett a járásban? Jó vizünk meg jó kenyerünk az van nekünk. De ha bort akar?!

— Azt hát! — bólintott Deáki Péter. — Bort mondj asszony, ne vizet. Bort a vendégnek meg

kenyeret. Régen az urakat is így fogadták mindenhol borral és kenyérrel. Mi is így tartjuk itt minálunk. Mer másunk úgy sincs.

Az asszony pirossávos kendővel takart kosarat húzott az egyik alacsony bokor alól. A kosárból kenyeret emelt ki. Egy egész, kerek pirosrasült kenyeret és kis keresztet rajzolva az aljára, belenyisszantotta kését.

— Jézus nevében — mondta halkán és utánna mondták az öregebb asszonyok is akár egy titokzatos, áhítatos kórus kántálta volna:

— Jézus nevében!

Adrienne szeme elkönnyesedett, torkában fuladás kísértett: érezte, hogy ezt a pillanatot itt a szabad mezőben hamvasan tűző júliusi napfény alatt, sötétzöld erdők koszorújából kivillanó arany-sárga búzatáblában, veritékes parasztok között soha nem felejtethi el. A kaszák, sarlók, barna arcok, büszke, mozdulatlan és komolyan figyelő szemek, valami érdes, fanyar és átható illat, az érett búza illata, a szalma könnyű, illanó porának szaga, a földnek barna kérge, az egész titokzatos szertartás, melyet csak kívülről lát és néz, mind-mind megmaradnak benne. Jön majd néha egy alkony, avagy egy hajnal, egy mély éjszaka: álom és ébredés között, avagy virrasztó vergődés és érezni fogja, rákísért, magához húzza és emlékeznie kell reá.

— Jézus nevében — mondta utánna ő is lassan az asszonyok nyújtott, rívós kántálását hitnek és hálának ellágyulásával. — Jézus segítse magukat is...

Két keze reszketett amikor szájához emelte a feléje nyújtott kenyeret. Egyik öregasszony gyöngéden ránevetett és kis hunyorintással meg va-

lami szemében bujkáló kemény élességgel ingatta fejét.

— Nem tudta ugye, hogyan is lesz a kenyér? Mennyi fáradság, mennyi imádság amíg harapni lehet belőle?!

— Mér lenne fáradság öreganyám?! — szólt közbe Deáki Péter kurjantós hetykeségével. — A legszebb földi munka ez: minden paraszt dicsősége a búza. Mer abban is van különbség, hogy mivel, mikor, minek dolgozunk? Krumpli alá nem szántok olyan szívesen, mint kukoricához meg zabhoz. De a búzához, ahhoz még keresztet is vetek. Az az igazi! Mikor úgy tavasszal vagy ősszel beáll az ember a mezőbe, tiszta, kis zsákkal a nyakában és csak hinti-veti, széjjel-széjjel. Mi csoda tudomány az, hogy egyforma sorokban, gondosan jobbra-balra szóródjék a mag. Sehol se legyen sűrűbb vagy ritkább, mert ezt nem lehet egyelni, nem kapál benne se ember, se asszony. A vetéstől függ minden! Nem is bízsa a gazda senkire, mindenhol egymaga végzi: szolgál, asszony abba bele nem szólhat!

A szavakból forróság sütött, a hangból vidámság áradt. Adrienne elgondolkozva figyelte, hallgatta. Aztán egy kicsit a részvétnek, egy kicsit a tisztelő félelemnek hulláma borította el.

— Azért nagy fáradság lehet mégis. Különösen most, így, itt. És később ha erősebben tűz a nap...

Deáki Péter két kézzel kapta magához a kaszáját:

— Fáradság nélkül nincs munka és munka nélkül mitse ér az élet kisasszony, azér vagyunk a földön! Aztán meg korán hajnalban kezdünk az aratást: az erdőben még a madarak is alusznak,

mikor a mezőre érünk! Volt már egyszer hajnalban, napkeltekor a mezőn, kisasszony?

Adrienne elpirult és szájába harapott. Hajnalban, napkelte táján eddig ébredése után Hermann Balázs felé repesett, füledt vágyak gyötörték, testét-lelkét rázó sóvárgások, dőre és hiábavaló tehetetlenség! Utánna képek szikráztak lelkében, különös vonalak és színek, mintha megritkult volna vére s tündéri színeket gyújtott lelkében, fantáziájában.

— Hogyan látta volna, mikor városi?! — ingatta fejét öregmama kissé szelídebben meg elnézőbben. — Mér bújna ki az ágyból, a jó melegebből, meg a pihenésből, ha egyszer nem muszáj neki?!

Ferenczy mérnök közelebb lépett a lányhoz. Karja fölemelődött, körül lengett Adrienne válla fölött.

— A városban nem is lehet ilyent látni. Városban ilyen nincs is. Majd egyszer, itt, azt is megnézi ha kedve lesz hozzá. Mennyi szín, mennyi változat! Festőnek újból és újból látnia kell. Hozzá itt a Máréban! Egy napfelkelte nagyjából a rózsza fakadásához hasonlatos. Lassan bomlik ki, aztán szinte pattan. Először tejfehér a határ, aztán kicsit megritkul a levegő, halványlila meg kék árnyékok váltakoznak benne és végül gyöngye pirosság reszket. Az már a nap! —

— Aki fölkel a mély vizekből — mormolta Deáki Péter összehúzott keskeny fekete szeméit. — Avagy a király valami mérhetetlen trónusból, úgy magasodik, siet, csupa sziporkázással, hogy csak hunyorgathat, aki nézi. Akkor, abban a pillanatban mindig olyan nekem, mintha tömérdék

muzsikás egyetlen pillanatban ütné meg a dobot: bogarakat, madarakat hallani.

— Egész zenekar bizony — bólintott Ferenczy különös mámorral szegletes, csontos arcán. — Nincs az a koncert-terem, ahol ezt utánozhatják!

Az asszonyok gondosan elosztották közben a kenyeret, szalonnát, túrót. Kis keresztet rajzoltak homlokukra.

— Akkor most együnk emberek.

Öregmama a falu felé fordult, kicsit előreejtett fejjel.

— Az a legszebb, mikor hajnalban meghallja a cseléd a harangszót. Mintha azt mondaná: ne féjj, dolgozz, ne féjj...

Gyerekek, asszonyok, férfiemberek leguggoltak a földre. Adrienne úgy látta, hogy végig az egész mezőben ezt cselekszik ebben a pillanatban: minden külső parancsolat nélkül; belső törvényszerűségből!

— Külön világ — mondta csöndesen. — Ismeretlen ország. Szinte nem is hiszem, hogy emberek, ugyanolyan emberek mint én, mint mi magunk?!...

— Parasztok — mormolta Ferenczy. — Félig hősök, félig gyermekek. Szeretni kell őket és éretük, velük, nekik dolgozni!

A mezőben csend volt. Egy pacsirta szállott fönn magosan, csöpp fekete pontként és csattogott, telt, forró torokkal.

— A mi madarunk, kisasszony — mutatott a fátylas kék égboltra Deáki Péter. — Mikor szántunk, mikor vetünk és aratunk, mindig itt terem. És dalol nekünk, mindig dalol ég és föld között. Tudja, hogy parasztnak csak ez kell, a föld ame-

lyet míveljen és az ég, ahová fölnezzen ha megfárad...

* * *

Az aratás közel egy hétig tartott és ezalatt Adrienne csaknem egész napját Ferenczy Miklóssal töltötte:

A mérnök már a kora reggeli órákban a gyümölcsösben sétált, felszálló cigaretta füstje mint titkos üzenet kúszott be a zöld zsalukon. Adrienne olyankor fölnevetett, nyújtózva végigsurrant a keskeny szobán, időnként percekig körülkémlelve a harmatos szivárványos színeket, mely ilyen időkben bearanyozta a tájat, a kertet, a határt. Nagy nagy biztonság, derű és szárnyaló kedv áradt széjjel tagjai között, könnyű dudorászás zümmögött fogai közül. Rozika furcsa kis dalait kántáló szent énekeit váltogatva.

Volt úgy is, hogy hangos, széles nevetésre fakadt, amíg a sétáló férfit nézte. Tudta, érezte, hogy a férfi várja őt odalenn s szinte lázasan, titkos mámorral keresi az alkalmat, hogy együtt maradhassan vele. Valahogy mindig mintha kezénél fogva vezette volna a lányt, akár a gondos édesapa, avagy a szerelmes férfi. Puha és óvatos gyöngédség, féltő és gondos sóvárgás gyulladt ki szemében valahányszor a közelébe ért s Adrienne sokszor azon kapta magát, hogy jó lenne feléje nyujtani a kezét, belekapaszkodni, vállához támaszkodni s legalább két újjal megsímogatni a puha szürke ruhát, melyet viselt. Látszólag mindig nagyon közönyös dolgokról beszélgettek: Ferenczy észrevétlenül de lelkiismeretesen irányította a lányt.

— Maga művész Adrienne és művésznek lenni nagy ajándék és nagy kegyelem, de nagy felelős-

ség is. Kiváltságos lény, kivételes ember, impulzív és rajongó, hiszen fiatal és nő. Ne úgy vegye ezt az időt most itt, mint egyszerű nyaralást, gondtalan pihenést, hanem mint parancsolatot, felsőbb irányítást. Azt mondta Marosa multkor, mikor Derkar tanácsost idehozta, hogy váratlanul és véletlenül határozta el magát erre a kirándulásra. Én már megtanultam Adrienne, hogy véletlenek nincsenek, csak felsőbb irányítások: ne higgye, hogy a pánikszerű menekülés, mellyel a várost elhagyta, maga se tudja miért, nem egyéb, mint a városi életben kifáradt ember üdülni, pihenni vágyása! Magára itt nagy feladatok várhatnak, magának meg kellett ismernie ezt a tájat, ezt a vidéket és ennek a tájnak a népét! De nemcsak ismeretségről van szó Adrienne, hanem szeretetről és rajongásról is, amire csak mint asszony és csak mint művész képes. Elragadtatott rajongó szeretetre gondolok Adrienne, ahogy lelkendezni tud, ha járunk, sétálunk: mezőben, erdőben, faluban. Én csaknem húsz esztendeje élek itt, kisebb-nagyobb megszakításokkal, és lehet ugyan, hogy ugyanúgy látom az egészet, ugyanúgy szeretem ezt a völgyet a hetényi Hármashegy-től, a kárászi szurdékokig, csak nem tudtam így beszélni róla, nincs hozzá semmi eszközhöz. Volt itt egyszer véletlenül egy költő barátom, ő mondta, hogy csak a botfülű nem tud itt dalolni, költészet, szépség és szerelem hazája ez a táj. Most itt van maga. Van fogalma, mit tehet egy ilyen zárt, magára hagyott vidékért egy művész vagy költő versben, képen, dalban dicsőíteni, eleven, élő elragadó propagandát végezni Adrienne! Dallal, verssel, képpel megismertetni ennek a húsz-harminc falunak né-

pét, szokását, lelkét, táját. Most megijed, de tudja-e, hogy mindez nemzetmentő munka is lehet?

Adrienne valóban megijedt és elpirult. Füléhez kapva megsóválta fejét:

— Most véletlenül rá ne fordítson semmit a politikára avagy társadalmi kérdésekre. Nem értek hozzájuk és nem is akarok érteni. Művész vagyok és lelkem elefántesonttornyában kívánok és akarok élni. Én vagyok, ezt érzem csak és ami ezen kívül van, az teljesen érthetetlenül és megközelíthetetlenül más világ, ahova nem tudok és nem is akarok eljutni, ahova nem kíváncszom!

De Ferenczy mérnök kérlelhetetlenül, szigorúan ostromozta tovább:

— Csakhogy nem vagyunk egyedül önmagunkért: kötelességeink is vannak, akár akarjuk, akár nem. Csak vizsgálja meg önmagát, gondoljon vissza miért is indult el Marosával a városból? Miért sürgette olyan erősen, ahogy ő meséli, miért bízta rá magát és miért nem választott más vidéket? -

Adrienne erősen elpirult. Könnyek futották be szemét és szorosan összecsuksa száját. Mint a felhők a mozdulatlanul tűző felhéres, nyári forróságú nap előtt, úgy suhant át halkan, foszlón újból és újból Hermann Balázs arca. Egy kis, bolondos lapocska, pár vidám, gondtalan sor és egy név: Hermann Balázs.

— Egy társaságot kerestem én akkor Ferenczy mérnök — mondta rekedten, egész testében átre megve. — Egy kedves, régi művész társaságot, csupa élettársat, majdnem barátokat és a tanáro mat. Régi, régi Mesteremet. De aztán...

Többet mégsem tudott mondani. Mintha ke mény, vad marok ragadta volna torkon, fulladás

feszítette: szégyennek, csatlakozásnak, faldalomnak feltörése. Mit is mondhatna tulajdonképpen? Hol kezdhetné? Évek óta tartó hiábavaló égésénél, melyről nem tudott és nem mert beszélni senkinek, még Hermann Balázsnak sem? Arról a vad, egész lényét uraló égésről, mellyel magában újból és újból fölébresztette ezt a szerelmet? Hiszen valójában nem is lehetett meghatározni semmit! Mestere, tanítója volt Hermann Balázs, később lávában feltörő szerelem gyuladt ki köztük, a férfi minden együttlétük alatt fulladásig csókolta, aztán néha hónapokig feléje se nézett. Adrienne mint szörnyű sebeket hordozta ezeket a csókokat éjszakákon újból és újból átélte mígnem lázzá és betegséggé sűrűsödött minden és nem tudta magából kidobni. Hónapokon, éveken át kívánta ezeket a csókokat, mégis ha a férfi közelében volt, közönyösnek, érzéketlennek mutatkozott. Valójában és igazában nem hitte el, hogy Hermann Balázs az ölelkezés pillanatain túl is szereti és kívánja őt, munkája, tanítványai, tervei is érdekelték anyyira, mint Szatmáry Adrienne. És később, világos pillanatokban más asszonyokat is felfedezett Hermann Balázs körül akár most a Püspökerdőben a vöröshajú Cicát. De hogyan beszélhetne minderről valakinek? És éppen itt, éppen most, éppen Ferenczy Miklósnak?

— Bármilyen volt! — mondta Ferenczy a hosszú és Adrienne egész arcát elfelhőző hallgatás után, — bármire gondol is, nem véletlenség, hogy idejutott! Elindulhatott úgy látszólag egy művész-társaság kedvéért, ahogy Derkartól hallom azok ott is vannak —, de maga a Püspökerdőből jött a Hármashegy alól, hát talán látta is őket. Hígyje meg nekem Adrienne, talán egyszer rájön még

magától is, hogy felsőbb erők irányították, mint engem is. Én tudja, akármilyen furcsa is, szívesen nevezem az ismeretlen erőket, a titokzatos és kiismerhetetlen törvényeket, a hajlandóságokat és nyugtalanságokat talán még a szenvedélyeket is Isten akaratának. Mindezek arra valók csak, hogy általuk, rajtuk keresztül betöltsünk valamit. Én, lássa...

— Maga igen! — gyult ki Adrienne önmaga ellen heveskedve. — Maga csak a munkának, hivatásának él. Egy szándéknak, egy szenvedélynek, egy hitnek. A maga ittlétére szükség van itt, maga hogy a szavaival éljek talán valóban nemzetmentő munkát végez itt...

A férfi elpirult és kisgyerekes szégyenérzésbe fúló mosolygással vívódott:

— Nagyon messze vagyok én még a nemzetmentő munkától Adrienne! Hiszen nagyjában mindenki: hatóság, bányák, szakemberek bolondnak tartanak. Csak a parasztok, a szegények hisznek bennem, a Máréban... Meg talán a Rödelék. Az öreg Rödel molnár és a fiai, akiket maga még nem is ismer Adrienne. Egyszer talán majd elmondom — ha eltudom mondani — micsoda erőfeszítésekre volt szükségem! Hiszen senki, senki soha nem érdeklődött munkám, terveim velől! Derkar tanácsoshoz régi barátság fűz, aztán élete legszebb idejét töltötte a Máréban, pénze meg annyi van, hogy nem tudja mit kezdjen vele, családja nincs. hát könnyen gavallér. Olyan mindegy annak, hogy autóra, külföldi útra, képre, szoborra költi-e a pénzét, avagy vasért kutatásra?! Hozzá ismer is engem, tudja, hogy hiábavalóságra nem adom magam, egyszer vaskirály lehet a Máréban: hát ez megéri neki.

— Derkar Frigyes azért többre is gondol -- tiltakozott Adrienne. — Született mecénás, de nem hiszem, hogy a vaskirály címére és hatalmára pályáznék, a pénzt se gyűjti fukaron. Nem felejttem el azt a pillantást fenn a Hodáctestőn. Nem akar tizletet, pusztá külső eredményeket, hiúsága erősítését. Hanem talán ő is úgy érez, mint maga, nemzetmentést. Ennek a népnek, ennek a tájnak gazdagítását, felemelését.

Ferenczy Miklós gyöngéden elpirult:

— Jóbarátom — mondta csöndesebben. -- Mindig jóbarátom volt. De ha nem a Máréban kutatnék, hanem mondjuk az ország többi részében, azt már nem tartaná nemzetmentő feladatnak...

Adrienne megingatta fejét:

— Derkar Frigyes ide tartozik, ehhez a vidékhez, ennek a tájhoz. És látom, hogy e tájnak is van lelke, parancsoló ereje: ezt kell szolgálnia, ezért kell dolgoznia, élnie...

A mérnök gyöngéden rátette kezét Adrienne karjára, lágy és óvatos mozdulattal. Tenyere át-sütött a könnyű ruhán.

— Azt mondja most Adrienne, amit én szerettem volna magának mondani. Mert nagyjából magára is ez a feladat vár itt most.

Adrienne nagyot nevetett. Hangja csengve szárnyalt végig tájon, házon és kerten s karja mintha kissé befészkelődött volna a mérnök forró tenyerébe:

— Derkar Frigyes és én? Azt hiszi én is elő-segíthetem a maga kutatómunkáját? Derkar Frigyes gazdagságához méri az én szegénységemet?

— Maga gazdagabb, mint Derkar! — csillantak az acélos, világos szemek. — Maga művész Adrienne és a művész elhitető, kifejező ereje min-

den vagyonnal felér. Ha maga képet festene a tájról, a Boldogasszony völgyéről, bemutatná ennek a népnek arcát, vonásait, felhívna rá a tehetőséket, gazdagok figyelmét, akkor talán még az én munkám is sikerre vezethetne...

Adrienne elgondolkozott. Töprengve nézgette, vizsgálta azokat a képeket, melyekkel itt próbálkoztak. Aztán zavartan mentegetőzött:

— Én nem bírom a sablont Ferenczy mérnök. Amit én festenék, csak egy nagyon kicsiny rétegnek tetszenék. A propagandához, a népszerűsítéshez több merészség és több megalkuvás szükséges, mint ami bennem él.

— Madáccsal mondom magának Adrienne: csak azt adja, amit lényege — bízatta Ferenczy. — Fesse vagy rajzolja Rozikát úgy, ahogy láttam a Máravár alatt, mint a mesebeli csodára várót. Aztán a Hodácestetől a fényben sugárzó erdőt, nyílegyenes, ezüstösen csillogó bükkfákkal meg a fölhalmozott mindenféle kőhalommal. Nem gondolok holmi magasztos mozgalmas körképre: csak apró rajzokra, akár a Hármashegy-től kezdődő változatokkal fel Kárászsig. És az egészet, mondjuk egy önálló kiállítás keretében mutatná be: esetleg így: a Boldogasszony völgye... Az érdeklődés egyszerre megindulna, szemfüles újságírók loholnák be a vidéket, felfedeznék itt ezeket a magányos falvakat, pompás gazdatársadalmával, szép, tiszta népcsoportjával, felfedeznék a táj szépségét, báját és megkönnyítenék rejtett kincseinek feltárását...

Adrienne kicsit megfordult maga körül gyerekes szelességgel és a mérnök karjába kapott.

— És felfedeznék a felfedezőt... De egyelőre erősen hajlamos vagyok a lustaságra, órákig

heverek tétlenül, aztán mintha meglökne valami, éjszakába nyúló órákig dolgozom. Magánuk elmondok most valamit: ha nagyon erősen hatalmába ejt a lustaság és látom, hogy mások dolgoznak, fizikai munkát értek ezalatt, mondjuk látok egy cselédet szobát kefélni, mosónőt mosni szabót varrni, stb. avagy akár egy utcaseprőt ahogy az utcán hajladozik, arra mindig elszégyenlem magam és mint a hanyag ember buzgón és szaporán neki-látok.

— Művész! — sóhajtott Ferenczy Miklós és hosszan nézte kabátjának ujját, melyen a lány ujjai reszkettek. — Nem lehet összehasonlítani, bírálni vagy lemérni. Megfoghatatlan rejtetem, adott kivételesség.

— Vagy átkozott — mormolta Adrienne elkomolyodva és kissé elhúzódva. — Sokszor annyi vergődésbe kerül, annyi töprengésbe, szenvedésbe amíg valami megvalósul. Vajjon áldás avagy átok a tehetség? A kifejező készség, szóban, írásban, képmen, muzsikában? Aztán megint máskor nem cserélnék senkivel, boldogan szolgálom tehetséget, valósággal cselédi alázatossággal veszem körül. Könnyebb lehet egyszerűbbnek lenni, érthetőnek, művészi rejtelmesség nélkül. Hozzá nő is vagyok, ahogy maga mondja, egyik is elég lenne, higgye meg...

A férfi akkor közelebb lépett, kutató éles pillantással, csaknem áthasítva a lány arcát tekintetének mélyét:

— Vajjon miért nem ment férjhez? Mióta ismerem, mióta megláttam egyre ezen gondolkozom. Hiszen...

— olyan szép! — siklott tova Adrienne egész testén átsuhanó nagy hűvösséggel és keménységgel

gel, akár a jégmadár avagy a páncélos ifjú vitéz. — Ne mondja tovább, már sokszor hallottam, sokszor mondták nekem. Valaki egyszer régen azt írta nekem: „nem való magának a házasság...” Én magam sohasem gondolkoztam rajta, higgye meg. Csak festeni, nézni, látni, gyönyörködni, — egyedül ez vonzottak mindig.

Ferenczy összeráncolt homlokkal hallgatott. Új cigarettára gyújtott. A füstöt hevesen arca elé fújta, aztán összeszorított ököllel legyintett:

— De nő is Adrienne — folytatta kigyúló szemekkel. — Igazi, egész nő, aki körül megmelegszik a levegő, aki...

Adrienne riadtan arcára szorította kezét. Mintha takarózna, rejtegetőznie kellett volna iszonyu, félelem és zavar lobbant át benne. Mintha szíve mélyéig ért volna Ferenczy Miklós tekintete akár valamely titokzatos sugár és meglátná benne feltett szégyelnivalóan dőre és ostoba szerelmét.

— Hagyja! — tört ki szaggatottan. — Ezt hagyja. Nincs semmi, de semmi szégyelnivaló az életemben, nincs titkom, nincs rejtegetni valóm, asszonyi életem csaknem jelentéktelen... Legalább is sehol semmi nem található, melyet az ilyen szabad művészi pályákon feltételeznek. Valójában, higgye meg a művész a legegyszerűbb, legmorálisabb, legrendezettebb ember, még — amit legkevésbé hisznek el nekünk — a szerelmi életünkben is...

A szavak alatt bíborszínűre gyult gyöngyházzsín bőre, szeméből büszke, megközelíthetetlen csillámlott, tisztaságnak forró büszkesége. Ferenczy gyorsan lehajolt és — megcsókolta Adrienne ujjait.

— Bocsásson meg: jogom sincs ilyen kérdésekre... Hiszen én, hiszen nekem...

— Felesége van — szaladt ki Adrienne száján akaratlanul és egy lehelletnyi keserőséggel. — Rödel mama az első napon felvilágosított, nyilván valamely ösztönös, asszonyi szolidaritásból, nehogy túlságosan érdeklődhessem a kincskereső mérnök iránt. Ugyanis minden asszony, minden magányos férfiben csak a jövődő férjanyagot látja, fel sem tételezik, el se hiszik, hogy akadhat olyan is, mint én vagyok, aki erre nem gondol.

A férfi arca elkomorult. De nem fordult el, inkább még erősebben nézte mintegy feltakarva önmagát.

— Egyszóval mindent elmondott? — mormolta fojtottan. — Mindent, Adrienne? De vajjon mit tudhat egy harmadik a kettőről, akiket egybekapcsoltak Isten és ember előtt?! És hozzá mit tudhat szegény Rödel mama? Valóban, feleségem van Adrienne, de annyi, mintha nem lenne...

Adrienne kicsit összeráncolta homlokát. Furcsa volt: de fájt ez a vallomás, szíven szúrta s torka is összeszorult.

— Felesége van — bólított látszólag közönyösen, mégis lankadtan. — Felesége!... De hiszen ez nem változtat semmin, nekünk tulajdonképpen, ugye, ez teljesen mindegy? Mi ketten úgyis...

Érezte, hogy körül táncolja, megkerüli a valóságot. Érezte, hogy ez a közöny, ez az udvariaskodás nem illő hozzájuk, mert őket, kettejüket titkos, láthatatlan lánc köti egybe: ez a lobogó nagy nyár, amiben vannak s ez a harmatos tűndéri táj, a lelkes beszélgetések, mind, mind egybe öleli őket. Nevettek együtt, sétáltak együtt, gyö-

nyörködtek együtt. Adrienne akaratlanul örült a férfi feléje lobbanó pillantásai melegének is és szerette azt a nyugodt, erőteljes biztosságot, melyet a közelségében érzett.

Ferenczy csöndesen megsímogatta homlokát. Kicsit elpirult és nagy, széles szája fájdalmasan megrándult:

— Igen, Adrienne, értem. A helyzet ez: maga idejött véletlenül és váratlanul, mint mondja Isten akaratából, ahogy én érzem. Maga itt nyaral, gyönyörködik, tanul és talán művészi ihletet is talál. Én egész életemet rátettem magam munkájára, melyet ezért a vidékért, ennek a vidéknek a népéért, ennek a vidéknek a fejlődéséért akarok végezni és sikerre vinni. Megértheti, hogy amikor ott a szobában újból megláttam, abban a szobában, ahol évek óta egyedül vergődtem, hiábavalónak és lehetetlennek látszó tervekkel, célokkal, fanatikus elgondolásokban, annyi esztendő vígasztalan árvasága után nagy-nagy örök szomjúsággal testemben, lelkemben: hát földöntúli öröm volt! Hozzá lelkesült, érdeklődött, jó szót szólt, ugye nem csodálja, ha én, közben, hogy és, magát...

Adrienne erre keményen és határozottan föl-emelte kezét.

Nem akarta, hogy Ferenczy tovább beszéljen. Félt a mondanivalójától és féltette a benne élő mozdulatlan közönytől. Az égboltra pillantott közben, arra a szürkés júliusi égboltra mely úgy hasonlít egy férfi szemének színéhez és ez a szín, ez a szem úgy látszik mindörökre a vérébe marta magát, még akkor is, ha az semmit, de semmit sem kíván róla tudni.. Mélyről szakadó, tehetetlen sóhajtással és lehelletnyi sajnálkozással fordult Ferenczyhez:

— De mondtam, hogy semmin se változtat, hogy felesége van! Én őszintén nagyrabecsülöm magát és szívemből kívánom munkája sikerét. Tanácsát is megfogadom, igyekszem majd dolgozni és nekilátok összegyűjteni egy őszi kiállítás anyagát. Hozzásegítem magát ha jónak látja e nagy nyilvánossághoz, meg a Boldogasszony völgyét is. Bár nekem nincs sok reményem mindehhez, de ha maga hisz benne... Viszont én, azonban nekem...

Itt hirtelen megállt, mert vad riadalom támadt szívében. Csak egy pillanat és kikiáltja, kidobja magából Hermann Balázs nevét, elsírja a tenger szomorúságot, szégyent és vergődést. Hiszen talán Hermann Balázs nem is tehet semmiről, régen kiegészített szívéből az ő arca és lénye, azért is vonult vissza, azért is nem jött utánna soha, azért is nem hívta és azért is nem ír neki soha-soha bolondos, lobogó, szerelmes levelet, amit várt. De mégis, ez a dőre, vérigható fájás is betölti, ez járja át hétszer szívét és lelkét, ez sötétíti be szemének hártáját, ezért keresi a komor, zord témákat: Ez a fájdalom, ez az égés hozza ki belőle mindazt, amit keze formába tud önteni!

Könnyű bicikli csengés csirregése szakította meg a kínos és égető csöndességet. A póstásfiú karikázott a malom felé és többször kutatóan végignézett az almafák alatt.

Ferenczy nyomban megfordult és eléje kiáltott:

— Engem keresel talán?

A fiú megállt, leugrott a bicikliről és megtörölte veritékes homlokát. Kis papírlapot húzott ki zsebéből.

— Egy távirat a mérnök úrnak.

— Biztosan Frigyes — legyintett a mérnök.

— Derkar nyilván vagy jön, vagy engem hív. Altalában szereti a táviratot és a telefont. Ha egyszer minden sikerül telefont szereltet először a Máraiba. Már látom is, ahogy ül szobájában fülén a kagylóval, szakadatlan értekezésben...

Közben a póstásfiú elé sietett. Adrienne elgondolkozva nézett utána.

A férfi járása könnyű volt és rugalmas, kissé erőteljesebb és keményebb mint Hermann Balázsé. Alakja és teste is szívósabbnak, acélosabbnak látszott. Furcsa: köre és vasra emlékeztető arca, a nap égésétől, szél járástól bronzszínűre barnult és fénylett a szélesen áradó, júliusi fényben.

Az előbbi szűrő fájdalom újból visszaérzett Adrienne szívében és csüggedten suhantak lelkében a gondolatok:

— Felesége van! És talán éppen ő hívja most magához. A felesége...

Ferenczy pénzt adott a póstásfiúnak, az újból biciklire kapott és ők újból magukra maradtak az almafák alatt. A mérnök — Adrienne látta — többször arcához emelte a táviratot, különös, szinte reszkető tanakodással. Aztán morzsolgatni kezdte tenyerében, végül gyors, elszánt mozdulattal felszakította.

Akkor, abban a pillanatban egymásba ért a tekintetük. Adrienne az almafa derekához támaszkodott, tarkója alá helyezett két karral és néhányszor föl-vonta vállát.

— Nem kíváncsi természet — nevetett kis ringással és szájához húzott egy alácsüngő sárgáspiros nyári almát. — Én lássa ebben is más vagyok. Pillanatok alatt határozok, türelmetlenségben nem tudok mértéket tartani...

Ferenczy mégis felszakította a táviratot, Ad-

riennek úgy tűnt, hogy szakadatlanul sokáig olvassa, nézi a sorokat. Aztán olvasás közben rekedt, vad, szinte diadaliittas kiáltás szakadt fel melléből, felszabadult lendülettel a Méré vonulása felé fordulva:

— Elutazom! — lépett közelebb fulladt rekedtséggel. — El kell most utaznom azonnal. De sietek, nagyon fogok sietni Adrienne! Addig talán dolgozik, sétál. A két fiút iderendelem, hogy kísérik, szolgálják míg nem vagyok itt.

— Mit gondol? — ágoskodott Adrienne furcsa haraggal és sírásra hajló daccal, — nem vagyok olyan gyámoltalan. Csak menjen nyugodtan, akárhova, ha hívják. Végtére maga nem köteles az én szórakozásomról, jóérzésemről gondoskodni...

Ferenczy mérnök arcán lágy, meleg mosolygás fénylett. Ráhajolt a lány kezére és gyöngéden megcsókolta ujjait:

— Nem vitázom Adrienne, nincs is hozzá jogom. Én csak azt szeretném, hogy érezze jól magát a Méréban, hogy boldog legyen a Boldogasszony völgyében!

A táviratot összegyűrte és besietett a házba. Mikor percek múlva útrakészen állt, Adrienne könnyű pirulással, futó mosollyal végigkísérte az almafák alatt:

— Hiányozni fog azért, hát majd siessen vissza. Nagyon siessen...

IX.

A mérnök távozása után Adrienne napjai fojtott nyugtalanságban, türelmetlen várakozásban és elgondolkozó tanakodásban teltek.

Jóska és Ferkó minden reggel megjelentek némi kis kuncogással arcukon, hogy Adrienne szolgálatára álljanak, állványát, festékes ládáját hordozzák.

— Nincs rátok szükségem — fogadta őket Adrienne, de két szeme csillogva nevetett. — Én nem inklinálok...

A fiúk egykedvűen és kitartóan támaszlották a malombáz falát:

— A mérnök úr parancsolta, hogy várjunk és szolgáljunk magának...

És addig dobálták a vadgesztenyefa verebeit, míg egy-egy gesztenyeszem az ablakokra nem hullt. Adrienne végül is megadta magát és elindult velük valamerre, kiszámított cél és irány nélkül. Furcsának találta, de üresnek érezte az egész határt ezekben a napokban, mióta nem lépkedett mellette, előtte vagy mögötte Ferenczy Miklós! Nem találta többé magában azt a biztonságos, meleg, erős nyugalmat, mely a férfi közéletében mindig elborította. Hozzá Rödel mama sokat mondó hunyorintással kezdte a napokat:

— A felesége hívta ám! Mondta a póstásfiú,

hogy valami szanatóriumból gyött a távirat: Adrienne aláírással...

Nehéz volt mindezt hallgatni, nehéz volt gondtalan dudorászással elvágni Rödel mama felvilágosító kedvét...

És volt úgy is alkonyatkor és hajnalokban, hogy előrehajló fejjel az almafák alatt kanyargó kis utat vizsgálta. Ha lépteket hallott elpirult, szájába harapott, szívéhez szorította a kezét. Nem tagadhatta, hogy a könnyű sajtó, ami akkor szúrta szíven, amikor Ferenczy mérnök kimondta, bevallotta, hogy felesége van, egyre mélyebbre elterjedt szívében, és méltatlankodó haraggá és türelmetlen keserűséggé is változott. Hiába igyekezett megértetni önmagával az élet rendjét, törvényeit és parancsait sőt a maga esztelen, egész testét és lelkét uraló szerelmét is: mégis azt szerette volna, ha Ferenczy Miklós mögött aszszonytalan és magányos életet talál. Mégis egyre erősebben bizonykodott önmaga és Rödel mama előtt:

— Tőlem akár tíz felesége lehet, engem igazán nem érdekel. Én nem látok benne mást, csak a törekvő, elszánt akaratú embert. Mint ilyen nagyrabecsülöm és hálás is vagyok neki, amiért mindenfelé elvezetett...

Rödel mama leeresztette tokáját és cammogó lépteivel tovább dörögött. De mentében egykedvűen dünnyögött és legyintett széles lapát kezeivel:

— Mér ne kísértette volna? Hiszen szerelmes magába Adrien kisasszony. Odaanná magának az egész Márét, a vak is látja...

Adrienne csengve, hosszan nevetett. Mint a hosszú őszben, dermesztő télben a váratlanul fel-

sütő meleg napsugár, úgy hullottak reá Rödel mama szavai. Könnyű szoknyáit megcsippentve, táncolólendülettel libbent a nehézkesen ziháló aszszonyság nyomába. Ráhajolt a zsírpárnás, kerek vállakra és odaszorította finom, gyöngyházszin arcát Rödel mama ecet, hagyma és paprika szagú, faggyús bőréhez.

— Szerelmes? Hogy Ferenczy Miklós szerelmese belém? Hiszen nem tud ő mást szeretni, csak a vasat, a földbe rejtett ércet és az erdőket...

Rödel mama dünnyögve nevetett.

— Az megen más kisasszony. Egyik az szerelem, a másik meg csak mánia.

Furesa volt, de nem tudott nevetni Rödel mamán. Inkább jó erősen átszorongatta, sőt egy meghatott pillanatban még meg is csókolta. Igaz, hogy a csók után gyorsan megtörölte arcát és mélyet, hosszú szippantott a kertből áradó zamatos levegőből: Rödel mama hajából borzalmas zsírszag áradt... De azért többször, untalan visszatért az utolsó mondathoz, melyet tőle hallott:

— Egyik szerelem, a másik mánia...

Napközben egyedül próbálkozott a sétával. Serrenő patakok mentén, hosszú, erdőkbe vesző gyümölcsösökben, szilvások, diófák alatt, merengő dudorászó kedvvel. Meg-meg állt a mezők szélén, hol máktövek foltjai tarkálottak sűrűn és harsányan, mint ecsetből kirázott vastag olajfesték esőppje. Erős akarattal azon törte magát, hogy dolgozni fog, munkához lát, mire Ferenczy visszajön meglepi vázlataival. Mégis félnapokat töltött el tétlenül, tünődve: vajjon milyen lehet az az asszony, Ferenczy felesége? Okos? kedves? Fiatalkor? Szép?

Egyik reggel el is szánta magát. Míg Rozika

a szobáját takarította, Rödel mamához igyekezett a konyhába. Igen, most történjék bármi, szóljon Rödel mama amit akar, elkéri tőle azt a fényképet, amiről beszélt. Akár illik, akár nem, akár céltalanság, akár nevetséges, látni akarja azt az arcot: Ferenczy Miklós asszonyának arcát...

— Nekem ugyan teljesen közömbös az egész, — magyarázta önmaga előtt makacs fölénnyel. — Hiszen én úgyis, mindhalálig csak Hermann Balást szeretem, de azért...

Érezte, hogy hiúságnál, kíváncsiságnál több, ami átvezeti a macskaköves udvaron Rödel mama birodalma felé. Kis láz didergett gerincében és valami furcsa, könnyes felhő a két szeme előtt.

— Nézze Rödel mama — állt meg a konyhaajtóban kissé összecsukló térdekkel és heves pirossággal fehér arcán. — Egy meglepetést tartogatok a mérnök úrnak. Én ugyanis, én megfesténém neki, hálából a sok figyelemért a felesége képét, ha látnám azt a fényképet, amiről beszélt...

A szavak után csaknem hangosan felnevetett. Vajjon hol tanult meg ilyen ügyesen, szabályosan hazudni? Mindeddig, amíg ki nem mondta, nem gondolt a portré festésre, holott ha veszi...

— Mire visszatér, el is készülhetek vele...

De nem kapott választ kissé fojtottan elhadart kérésére. Pár lépéssel beljebb hajolt a konyhába, azt hitte Rödel mama nem hallotta szavát, holott csöndesség volt a konyhában. Ettől megrezsent és körülnézett. Akkor látta, hogy egyedül van, a konyha üres, néhány tyúk kapirgál a küszöbön és a malacok hegyes fülekkel, vidám farkcsavarintá sokkal dézsmálják a zöldséges kosár tartalmát.

Mintha hangja lett volna a csöndességnek,

Titokzatos, sírással kevert nevelés szemezett volna a mélyből.

— A malom — erre figyelt föl legjobban, — állt.

Kissé borzongott, sőt félt is. Általában nem igen járt a ház udvari részében: ócska kamrák, rejtett zugok, szerszámokkal megrakott falmélyedések, hajlott boltívek között, melyek errefelé rejtelmeskedtek. Most, ahogy tovaindult Rödel mama keresésére, egy-egy bátor egér surrant tova lábai előtt, pókok hosszú szálon ereszkedtek alá. A macskák veszett visongással kergetőztek és a padláson súlyosan, félelmesen zörgött a felhalmozott kukorica.

— Akár egy idegen földrész vagy bolygó — gondolta Adrienne, ahogy behúzott nyakkal, óvatosan előretört, minden pillanatban valamely félelmetes csapástól tartva. Falak omlásától, sötétségtől, kísértetektől akár.

Túlról a vaskos, kissé szürkés falakon félelmetes dübörgéssel zúgott a víz. A duzzasztónál dombnak kényszerített, Máréból aláigyekvő kristálytisza víz kis réti víz egyik Rödel akaratára szerint.

Itt, a furcsa útvesztőben melybe került, már el is feledte tervét Ferenczy Miklós feleségének portréját. Ez a vén, kiismerhetetlen malomház kötözte magához, a Rödelek felfelé törekvő, nyughatlan lelkének szelleme kísértett. Az a bizonyos bogár, melyről öreg Rödel beszélt, mintha itt repkedne a sötét zugokban, falmélyedésekben, mindenrendű rozoga és ócska szerszám között. Nem tagadhatta, hogy félelem kísérti, de azért nem állt meg. Egyik sarokban festékes palettát fedezett fel, a másikon festőálványt. Megint másutt nagy ha-

lom papírt, könyvszerű fedelek között. Aztán építészeti térképek, ábrák, egy kopott földgömb, rozsdás vasrostély, vonalzók és esetek sora.

— Az építő, fúró, faragó Rödelek emlékei — gondolta meghatottan. — Az íróé, a festőé, az építészé.

Kicsit nézelődött is: míg hirtelen kemény, érdes szag csapta meg, akár valamely távolból jött kiáltás. Már ismerte ezt a szagot: az őrlésre hordott gabona fursza, meleg, de mégis fanyar illatát. Hatalmas zsákok soraihoz jutott és nagy döccenő érte: csaknem elvágódott a kikopott padozaton. Már látta, hogy a malomba jutott: elnémult, öreg darálógépek, csöndesen pihenő malomkövek közé. Lenn a mélyben szortyogva, dohogva zakatolt a víz, körülharapva a kerekek merev, mozdulatlan fogait.

— Vajjon hova tűnhettek? — gondolta révedten, kissé orrához kapva kezét, mert köhögés kísértette a poros érdes levegőben. — Vajjon mi történt velük?!

A kis lécajtó, mely a gyümölcsösbe vezetett, könnyedén rezgett. Három rozoga lépeső vezetett fel odáig s ezekre mindig félve mert csak lépni. Most megbátorodott, a mállott falba kapaszkodva, elszántan rájuk lépett és feltárta az ajtót.

Künn, az almafák alatt, közel a felduzzasztott malompatakhoz, sűrű magyaróbokrok között látta Rödel mamát és öreg Rödelt: két szálas, ismeretlen fiatal férfi között. Rödel mama arcához emelte kövér tenyereit és csöndesen sírt. Öreg Rödel viszont katonásan kihúzta magát, ellenzős sapkájával legyezte arcát és egyenletesen reszelte torkát.

— Csak nincs valami baj? — szalad feléjük

Adrienne s haragos nyugtalansággal vizsgálta a két ismeretlen fiatal férfit. — Miért sír Rödel mama: mi történt? Kerestem a konyhán.

Erre Rödel mama felkapta fejét. Akár a nemes paripa, ha távolból kürtszót hall. Zavartan körülnézett: kis lendülettel, az ölelés és simogatás forróságával a két fiatal férfi felé, aztán Adriennehez. Végül megtörölte arcát, nagyot nyelt és mérgesen toppantott:

— Biztosan bementek a malacok és fölették nekem a tököt!... Most mit főzök ebédre? Már a csirkét levágtam; tökfőzelék és rántott csirke, azt mindig szerették az én vendégeim. A mérnök úr is, meg ezek is...

Azzal a két ismeretlen férfire mutatott széles, holdog mosolygással. De a következő pillanatban tovasietett; egyetlen örök, de nagy feladatának tudatával, az ebéd készítésének gondjával. De mielőtt eltűnt volna a rozoga lécajtó mögött, visszafordult s egyenesen Adrienne felé:

— Mert ezeknek a férfiaknak ez a legfontosabb ám kisasszony. A jó enniváló. A jó leves, a jó pecsenye, a jó kenyér. Akármiféle mánia töri is őket. Ezek meg messziről gyöttek, hát megéheztek. A mérnök urat se győzőm, ha kutatásról gyön vissza: egész tál leves is kevés neki.

Mikor a lécajtó becsapódott, Adrienne könnyű biccentéssel, az almafák felé indult, de öreg Rödel utánna kapott:

— Ne siessen kisasszony. Engedje meg, hogy bemutassam kegyednek a fiaimat: Lászlót és Lajoskát, illetve Lajost.

Csak most nézte meg őket Adrienne. Egyforma, világoskék szemű, magas, vállas, búzaszöke hajú fiatal férfi volt mindkettő. Szinte hajszálnyi

pontossággal, egyenlő magasságban megrajzolt homlokkal, keményen előreugró állal és egyenesen metszett orral. Mindkettő ifjabb, de pontos mása öreg Rödelnek, csak éppen az a kedves, naív, mégis elszántan fanatikus csillogás hiányzott a kék szemekből, mely öreg Rödelt annyira vonzóvá és tiszteletreméltóvá tette.

Azok ketten mély meghajlással mormogták el nevüket. Adrienne úgy látta, hogy ez a meghajlás kissé darabos és ügyetlen, majdnem zavart. Melegen, két kézzel nyúlt hát feléjük.

— Már sokat hallottam magukról és remélem, hogy most már itthon is maradnak...

— Most már kell is kisasszony, — lépett előre László, aki talán egy lehelettel szélesebb vállú és magasabb volt, mint Lajos illetve Lajoska. — Nekünk Rödeleknek már nem lehet innét elmozdulni többé.

— Nem! — vágta fel fejét Lajos illetve Lajoska. — Mi most már itt maradunk valóban és nem hagyjuk, hogy kinullázzanak bennünket a Máréból...

Hangjuk fenyegető volt. Különösen Lajosé, illetve Lajoskéé. László arca nyugodtabb és tekintete komolyabb. Inkább hasonlít öreg Rödeléhez. Lajoska tovább hadart, heves gesztusok kíséretében, egyenesen apjához fordulva. Ahogy állt, két lábát rázva, valami rakodó munkáshoz hasonlított inkább Közben időnként mintha távoli intést kapott volna, megsímitotta sűrű, sötétszöke haját és két szemét összehúzva, éles, sőt jelentőségteles pillantásokat vetett Adriennre. A lány kissé fölronta vállát és halkán nevetett:

— Hát ne is hagyják magukat. Maradjanak is itt.

És a Máré finom hajlásai felé emelte kezét:

— Hiszen tele van szépséggel és kinccsel.

— Éppen az! — hadonászott Lajoska, illetve Lajos. — Már mi is tudjuk, mi Rödelek...

Öreg Rödel erre Adriennehez fordult:

— Kegyed nem érti, hát elmagyarázom: Fiaim, mint tudni méltóztatik, eltávoztak hazulról szerencsét próbálni, mint csaknem valamennyien mi Rödelek. László tanult építész, hát Pesten hatalmas építkezéseknél vállalt állást. Lajoska, illetve Lajos a malomszakmát tanulta ki, ám megvallom többet olvasta a detektívregényeket, mint a zsákot... Ő gyárba került. Most hirtelen, váratlanul megérkeztek...

László lépett előre és nyugodtan, mindegyre a Máré felé tekintve, belevágott apja magyarázatába:

— Egyszerű az egész és világos. Véletlenül, ahol étkeztünk, özvegy Reiszinger Mátyásné éttermében: (kitűnő házikoszt, dupla kenyér és tiszta asztalnemű), szóval oda érkezett a napokban egy mérnök. A vegyvizsgálati állomás vezető mérnöke. Ismerkedés közben a Máréről beszélve, asztalra csap: Maguk itt ülnek? Azok a hegyek tele vannak vasérccezel és maguk itt akarnak szerencsét próbálni és találni? Egy mérnök, valami Ferenczy Miklós nevezetű, már meg is találta a legfontosabb ércfeltörési helyeket, rövidesen aknásitának, tárnát nyitnak. Egyszóval megvalósul a Rödelek álma: híres, nevezetes hely lesz a Máré völgye, hatalmas ipartelep a hegyekben, munkáslakások stb. Mi minden vár itt az építésre a jövőben!

— És a gépészre! — csapott közbe Lajoska, illetve Lajos kissé fenyegetően. — Ha detektív-

regényt olvastam is a zsákok helyett, azért a gépekhez értek, ezt nem tagadhatod papa! Azért is mentem el, mert útáltam a darálót meg a malomkövet és gépek után kíváncsoztam. De most itt a helyünk a Máréban, hiszen Rödelek vagyunk!

Adrienne Ferenczy Miklós csöndes komolyságára, férfias zárkózottságára gondolt. Most, ha lehet, még inkább sürgette, hívta volna vissza.

Aztán öreg Rödel csillogó szemeibe tévedt a pillantása és erre gyorsan és melegen a fiatal Rödelekhoz intett:

— Hát remélem, hogy jóbarátok leszünk. mert a Márét én is szeretem, hírességének, nagyságának én is örülök, sőt ha lehet dolgozom is valamit ezért a sikerért, nagyságért és dicsőségért...

* * *

Az ifjú Rödelek megjelenése alaposan fölzavarta a malomház sejtelmes csendjét. Már kora reggel sorra járták a házat, motorbiciklivel száguldottak a falu és az erdő között. Nyomukban fojtó benzinszag és veszekedett füstfelhő. Rozika, fejvesztetten loholt, a malacok eszeveszetten visítottak, Rödel mama böszülten csapdosott, öreg Rödel szédülten csoszogott a darálógép, a duzzasztó és a padlás között.

Csak a két fiú, Jóska és Ferkó támasztották a falat rendületlen nyugalommal Adrienne parancsaira várva. Mikor a motorbiciklik elpüfögtek mellettük, hosszút sercintettek:

— A ló szebb — állapította meg Jóska. — Meg tisztább is.

— De ez gyorsabb — tünődött Ferkó. — És hajtani se kell...

— Csak a malacokat engednék bezárni — ke-

sergett Rozika, — a kukoricásba hajtják, onnét akár a Rikájjóba is fölszaladnak hol keressem akkor?!

Adrienne szobája sínylette meg elsőnek a változást. Rozika naphosszat az elszabadult malacokat hajkurászta, a por vastagon megülte a szép, aransárga, habos topolya szekrényeket és az egykori Rödel tengerész portréját.

— Muszáj nekik sietni — állapította meg Rödel mama. — Nem hagyhatják magukat.

— Azér Rödelek — vágta rá öreg Rödel molnár. — Igazuk van

— Ha a mérnök úr megjön, úgyis igénybe veszi segítségüket — mondta Adrienne elgondolkozva. — Hiszen eddig csak egyedül, önmagára utaltan küzdött.

— Mért küzdött? — vagdalkozott Lajoska úgyis mint Lajos hetykén és fönnhéjázón. — Hiszen csak le kellett hajolni, kikellett menni a Máréba, meg föl a Hármashegyig. Itt minden trachidolerit, magnetit, meg limonit...

Mire László harsányan nevetett. Adrienne meg tudta volna ölelni ezért a széles, gúnyoros nevetéséért.

— Öcsém mindig jó tanuló volt, híres a biffázásról. Reisinger Mátyásné „finom éttermében“ a vegyvizsgálati mérnök felvilágosítását mindenkorra megtanulta. Az egész úton felmondta magában: trachidolerit, magnetit meg limonit. De, hogy mi kellett annak a mérnöknek, amíg idáig eljutott...

Adrienne feltüzesedett. Az a pillanat jutott eszébe odafenn a Hodács-tetőn, a szürkésfekete kőhalom láttán, a fényfoltos erdő közepén. Az a

perc, ahogy Ferenczy Miklós beszélni kezdett küzdelmeiről.

— Emberfeletti erő kellett hozzá — tört ki lelkesen. — Isten határtalan kegyelme és segítsége: ő maga is mondja, s ahogy én is láttam a Hodácson.

— De ha a Borkutat látná kegyed, — szólt közbe öreg Rödel. — Azt a vizes, mocskos árkot: Három hónapig járt oda napról-napra, hozzá ősz volt és fújt a szél, esett az eső. Az volt valami! Aztán tavasszal megint előlről kezdhette szegény.

Adrienne szeme felcsillant.

— A Borkutat, még nem láttam. Talán most hármásban megnézhetjük...

Lajos illetve Lajoska kissé összeráncolta szemét és szűnően, némi kellemtelenséggel dünnyögött:

— Oda nem mehetünk motorral. Nem kegyednek való. És azt tartják: vadásznak, bányásznak, nem hoz szerencsét az asszony!

Adrienne újra Ferenczy Miklóstra gondolt. Arra a pillanatra, amikor az eperfa alatt feléje kiáltotta, boldogan, szélesen: Maga hozta nekem a jószerencsét...

Rödel László határozottan legyintett:

— Babonaság. Mi nem vagyunk se vadászok, se bányászok. Kutatómunkát végzünk, illetve ellenőrizzük, vagy ha kell, elősegítjük a kutatást. A kisasszony elgyűhét velünk a Borkútra, ha úgy tetszik, és ha bírják a lábai...

Mikor elindult erre az útra és Rödel mama hatalmas kosarat nyújtott át útravalóul, jelentősegteljesen a fiaira nézett.

— Aztán legyetek udvariasak a kisasszonyhoz. A mérnök úr még a legyeket is elkergette előle...

Adrienne elpirult. Jóska és Ferkó leszegett fejjel toporogtak: nyilvánvalóan ők árulták el az erdei utat a Rikájjó fölött.

Jóska és Ferkó engedelmesen fogták a kosarat és megindultak. A két ifjú Rödel szorosan Adrienne mellett. László harciasan és elszántan, Lajoska illetve Lajos, némi kelletlenséggel és fojtott böszültséggel. Adrienne végül is megállt és kezével maga elé mutatott:

— Úgy szoktuk a mérnök úrral, hogy ő elől ment, én utánuk. Ő minden darab követ, kavicot, törmeléket, vízmosást, partot, árkot, földhordalékot megvizsgált, széjjeltört kalapácsával én meg csak úgy nézelődtem mögötte ... Ő azt kutatta, amit a föld mélye elrejtett, én meg azt, amit feltárt. Ő a belső értékeket, én a külső szépségeket ...

A Rödelek mindebből csak egy szót hallottak. Egyetlen egyet és arra mindketten visszahantak a ház felé.

— A kalapács — nevetett Adrienne, amikor később megjelentek, kezükben egy-egy élesfokú bányászkalapáccsal. — Így már igen ... Ez komoly kutatómunka lesz!

Az ifjú Rödelek szorosan egymás mellett lépkedtek az úton és Adrienne magára maradt kis vázlatkönyvével karja alatt, emlékeivel és gondolataival.

Egy kissé csalásnak érezte ezt az utat, némiképp hűtlenségnek is Ferenczy Miklós iránt, de kíváncsisága erősebb volt. Azonkívül úgy érezte, a két Rödelnél jobb vezetőt úgysem találna és kissé lehüti Rödel mama gyanakodását is.

A Borkúti határrész, amerre jártak, nem mutatott Adrienne számára semmi különösebben vonzót. Kopár, meszes, kissé meredek domboldal-

nak mutatkozott, lankadt akácerdőkkel és aratásban letarolt, dísztlől fosztott gabonaföldekkel. Az úton sűrű por, törmelékes kavics hulladék, itt-ott egy-egy fehéren kiálló, fényes kődarab. László és Lajos egyforma izgalommal vetették rá magukat a kalapáccsal, s verték veritékezve.

— Ez a tufa — bökött a fehérlő, meszes, könnyen széjjelálló kőzetre Ferkó. — Annyi van belőle a borkúti határban, hogy akár kocsiszám hordhatják.

— Szappan lehet abbul — magyarázta Jóska. — A mérnök úr még a kezit is avval mosta és levitte a piszkot.

— És csak így hever, — hadonászott Lajoska, úgyis mint Lajos. — Hogy csak így, hagyják elporlani!

László elgondolkozva leintette:

— Tőke! Hol a tőke hozzá, nem mondanád meg? Ha apa nem építi meg ezt a monstrum malmot itt, ha a Rödelek általában realisabbak lettek volna, most lenne tőkénk. De diófaligetek meg vasgerendák, meg kastélyok kellettek nekünk! A végén mégis darálunk, holott miénk lehetne a Máré minden kincse...

— Kevés ehhez egy küzdő család vagyona — vetette közbe Adrienne csöndesen. — Úgy tudom, hogy Ferenczy mérnök kutatásait Derkar tanácsos fedezi.

A két ifjú Rödel lihegve felkiáltott:

— Derkar? Hogy tetszett mondani? Derkar Frigyes?

— Igen! — intett Adrienne könnyű biccentéssel. — Derkar Frigyes. Jól ismerem még a városból, dúsgazdag és jószándékú ember. Ahhoz, amit Ferenczy mérnök eddig végzett, ásatási mun-

kálatok, fuvarok, műszerek, kutatási adók, még valahogy elegendőnek bizonyult. De az igazi csak a jövőben kezdődik! Mert gondolják el, nem elég egy tetőt, egy domboldalt, egy szakadékot vagy rétet feltárni, de át kell kutatni közel húsz kilométer hosszúságban, többezer négyzetméternyi szélességben az egész tájat, a Hármashegy-től a kárászi szurdékokig... Hát van fogalmuk mi pénz kell ehhez? Pénzcsoportok, dúsgazdag részvényesek, avagy maga az államkincstár... Én csak figyeltem, művész vagyok, festő, hát sosem érdekelték az ilyen természetű dolgok, hozzá nő is lennék, hát nem is értek hozzá.

— Inkább nagyon is érti — mormolta László többször komolyan végignézte Adriennet. — Mintha nem is lenne nő, annyira érti...

Mögöttük tompa bűgös hallatszott. Pár pillanatra múlva erős benzinfüst hullott rájuk és erre megfordultak.

Marosa zöldrefestett, öreg autója siklott a nyomukba. Adrienne messziről felismerte Derkar tanácsos fényesre borotvált fejét.

— Ez a szerencse, lássák — nevetett a két ifjú Rödelre hunyorítva — azt mondták a bányásznak nem hoz szerencsét a nő. Fogadok, hogy Derkar tanácsos ezúttal az én kedvemért jött maguk után...

Marosa már lengette kicsi, veres sipkáját, Derkar vidáman kiáltozott:

— Azt hitte elmenekül? Azt hitte, nem találom meg a Máréban? Kap maga, andalogni itt két Adonisszal... Várjon csak!

Ahogy a kocsis megállt, kezetszorítottak. A két ifjú Rödel zavartan, kissé felhős szemmel

köhintett. Derkar vidáman vállukra vert és hasonlóan elfelhősödött a szeme.

— Nézd a két kamaszt — dünnyögte rekedten. — Ezek hordozták nekem a likört meg a cigarettát! De nem bántátok meg öcskös, ugye?

László szemei felcsillantak.

— És milyen szép lova volt akkor Frigyes bátyámnak: a Kisasszony! Még emlékszem rá. És olyan is volt. Kényes, harapós, finnyás és karsú... Mint egy kisasszony.

— De engem a Kisasszony ledobott — morgott Lajoska úgyis mint Lajos. — Egy évig kékültem utánna.

— Kisasszony! — sóhajtott Derkar álmatagon körülnézve a tájban. — Az én legkedvesebb lovam. Hozzá igazi „egregyi telivér“, itt vettem az egyik Deákitól. Híres lógazdák ám ezek a szegény hegyi magyarok Adrienne. Kis, vidám, szívós, futó lovaik vannak, de fölmennek akár a Zengő tetejére is. És kecsesek, szépek ezek a lovak, még a fahordó lónak is sallang van a sörényébe fűzve, annak jeléül, hogy gazdájukhoz híven, a munkában is vidám, derűs és vonzó... Hanem ha tetszik, itt is megállhatunk kicsit és körülnézhetünk kedves Adrienne... Aztán ha már itt van ez az öreg tragacs, elvisz minket a Borkút széléig, elég lesz ott lemászni az árokba. Arra a magnetit tömbre magam is kíváncsi vagyok s most, hogy Miklós elment és táviratozott, ne hagyjam magát magára, hát gondoltam egyenesen meg se állok a Borkútig. Hozzá öreg Ródel mondta, hogy már el is indultak. Nos, most itt vagyok és hadd mutassak magának én is valamit, ebből az ígéret földjéből...

Adrienne meghatottan ellágyult.

— Ferenczy küldte magát? Félt, hogy unatkozom?

Derkar kissé összehúzta fursza, gúnyoros, keskeny szemeit. Roppant kajánság, egyben roppant komolyság égett most ezen az arcon.

— Maga ezen csodálkozik Adrienne? Maga ezt nem várta? Hiszen...

Adrienne gyorsan fölemelte kezét és nagy lendülettel megfordult maga körül. Értette a célzást, de nem akart róla tudomást venni. Tetőn voltak ekkor, a kopár, meszes domboldal tetején, kicsiny akácok, meszes utak koszorújában és idefenn Adrienne mindenről elfeledkezett. Mert előttük fenségesen, csodálatos panorámában az egész mély Máré völgy vonulása, úgy, ahogy Adrienne még sohasem látta. Eddig mindig a gyümölcsös felől, a mezőkről, a Babináról, a mélyből és a völgyből figyelte. Most csaknem egyenlő magasságból, egész széles, méltóságos nagyságában, különálló kis dombjaival, határrészeivel, erdőivel és völgszerű szakadékaival.

— Az Igéret földje! — tört ki elragadtatva. — Kevés ide a szó, higgye meg.

— Micsoda telepek lesznek itt egyszer! — hadonászott Lajoska. — Egész város is, végig a hegyeken.

— Kár a Máréért — mormolta Derkar mély sóhajtással. — Itt van még valami szüzi, valami szentséges és makulátlanul tiszta.

— Boldogasszony völgye — susogta Adrienne lecsukott szemekkel. — Itt úgy mondják és ez illik is hozzá leginkább. Talán azért is ilyen makulátlan, ilyen töretlen, ilyen szentséges, mert égi védelem, égi kegyelem, égi figyelem alatt áll...

A két Rödel nem volt ellágyuló természet, azonkívül Marosa is előrelépett:

— Könyörgöm, kétórára rendelt fuvarom van, hát vissza kell érnem a városba.

Gyorsan beültek hát a zöldre festett kocsiba, szorosan egymáshoz húzódva a szűk üléseken. Marosa fütttyentett, megnyomta a dudát, nagyot csavart a kormánykeréken és a következő pillanatban már repülve száguldottak át a vastag, sűrű porban.

— Borkút nekem innen negyedóra volt lovon — merengett Derkar. — De Kisasszony, ha jól megsimogattam, tíz perc alatt is ott termett. Marosának viszon három is elég...

Adrienne csöndesen mosolygott: most gondolkozott csak el Ferenczy Miklós gondoskodásán. Olyan most testének, lelkének, mintha egy puha, meleg fészekben ringana gondtalanul és nyugalmasan. Valaki őrt áll a közelében, valaki elhajtja előle a legyeket, valaki a szellőtől is félti... Milyen jó ez, és milyen édességes: még az égboltról is elfeledkezik ebben a pillanatban, arról a szürkés-kék, mozdulatlan, júliusvégi égboltról, melynek színe annyira hasonlít egy férfi szeméhez...

A kocsi nagyot zökkent, mindannyian előre lendültek és Adrienne akaratlanul fellélekzett. Most mintha megrázták, felébresztették volna tűnő, puha kábulatából, titkos merengéséből. Csak egy cseppnyi, hajszálnyi szúrás maradt meg szíve sarkában, mint a szű vékony, szemmel láthatatlan foga mélyült, siklott, véres sebeket hasítva. De Adrienne nem ijedt meg a sajgástól, bátor maradt és vidám. Érezte, hogy váratlan ajándék számára ez a titkos, meleg szeretet, mely Ferenczy mérnökből sugárzik feléje, tudta, hogy semmit, egyet-

len szót nem ejtett ezért a szeretetért; magától jött, akár az égből aláhulló napfény. Lelkiismerete nyugodt volt és közömbös is egy kissé. Csak a fényt, a meleget sóvárogta: a gyöngédséget és gondoskodó törődést, amit egy másik férfi megtagadott tőle...

— Most gyaloglás következik — mormolta Rödel László bizalmatlanul végignézve Adrienne könnyű cipőin. — Nem hosszú út, de rossz. Legalább úgy emlékszem rá.

— Az! tódította Lajos. — Majdnem hason csúszik az ember.

Derkar kissé felvonta vállát: és tanácstalanul átfogta Adrienne karját.

— Bizony, a kocsik már nem jöhetnek tovább, szűk árokba megyünk most, a Borkút fenekére, hát talán ne is fárassza magát...

Adrienne nem lehetett megállítani. Rugalmas és bátor léptekkel indult meg a két Rödel között. Alacsony, de sűrű akácos erdő előtt álltak és az erdő hirtelen lejtőbe futott. Kegyetlenül kemény és meredek part ágaskodott a domb alatt, mintha kettészakadt volna a föld. És végig az egész part merő szederinda, páfrány, surló és szűrös kökénybokor. A férfiak haragosan morogtak, itt-ott kemény szitokra is fakadtak, de Adrienne ügyesen törtetett előre. Végül a két fiú, Jóska és Ferkó ráhunyorítottak:

— Itt gyöjjön, a kis úton mindig, ni — mutatnak egy keskeny, kanyargós ösvényre. — Erre járnak a pásztorok is a tehenekkel.

Most is ballagott előttük két-három barnafoltos, fehér tehén. Két nyakbahulló hajú, kerekkalapos, szikkadt öreg magyar lépkedett nyomukba. Derkar harsányan köszöntötte őket.

— Ugye öreg Fóris Ferenc maga az egyik? A másik meg a Vókó János bácsi?

Azok ketten följebb tölték fejükön a kerek zsiros kalapot és hunyorgattak.

— Úgy hát, még élünk Istien segedelmivel — mormolta a szikárabb Fóris nevezetű, ravasz kis mosolygással lecsüngő bajusza alatt. — De het-fenkedünk is ám erősen...

— Má csak te — dűnnyögött Vókó János. — Mindig te vótál a furfangosabb...

De mindkét szemben meleg, fénylő mosolygás csillant. Meg is álltak és erősen megszorították Derkar kezeit.

— Osztán lá, maga is itt van még... Hejj, de sok fuvart eresztett minékünk maga, meg a mérnök úr... Aztán most a vas ugye? A kincs, aki a földbe van? Az kell?!

Különös ízzel ropogtatták a szavakat, zamattal, keményen morzsolva, mint Ferkó és Jóska. A tanácsos ellágyultan szorongatta kezüket, mintha elfeledkezett volna útjukról.

— Én nem is nagyon bánom a vasat — legyintett. — Meg semmit, ami a földben van. Nekem így kívülről kell ez az egész, itt!

Fóris Ferenc meg Vókó János bizalmatlan-kodva körülnézték.

— Jó az, amit a mérnök úr akar, csak... — vakarta fejét Vókó János. — Nem ez az igazi. Ott a Borkút fenekén majj meglátják azt az istentelen fekete követ. Mondják, hogy az égből hullott alá és tiszta vas. Van vagy négyszáz mázsa is, hat ökör se mozditja meg... Aszondják, dinamittal kell elrobbantani, ha egyszer vinni akarják. Nem ilyen kincset kőne itt keresni, hanem inkább aranyat...

Mire öreg Fóris összehúzta szemeit és a tehenek után indult. Ostorát megpattintva szólt vissza öregesen, mintha csak gondolkoznék:

— Az a fekete kű, a Borkút fenekén, akire azt mondják, hogy az égből hullott, csak arra való, hogy bezárja az aranykincs helyét!

A tehenek gyorsabban meneteltek, szorosan az árok szélén haladva, mire a két öreg elköszönt. Derkar büszkén nézett nyomukba, míg csak látta őket.

— Szeretem ezt a népet — mormolta meghattottan. — Ők nem is tudják, mennyire szeretem. Amíg itt leszek Adrienne, majd kicsit középük vezetem. Miklós megszerettette magával ezt a tájat, én majd megszerettetem a táj népét.

A beszédnek most már vége szakadt. Az út egyre több elővigyázatosságot követelt, a bokrok mindig sűrűbbek lettek, a lejtő egyre nedvesebb, síkosabb. Úgy lett, ahogy Rödel Lajos mondta, csúszva-mászva jutottak el a Borkút mélyére.

— Jobb lett volna ottthon maradni mégis — nézte Derkar Adrienne besározott könnyű cipőit, makacs és elszánt erőlködését. — Nem magának való ez mégse.

Adrienne szemei szikráztak. A vízmosásos, sáros árok fenekén sötéten, rejtelmesen, megmozdíthatatlan keménységgel, akár valamely egybeöntött talapzattal, előttük hevert a mágnesűt.

— Nézze — susogta a lány és erősen megkapaszkodott Derkar karjában. — Nézze... Ugye ez az?!

A tanácsos erősen legyezte magát. Kalapját úgy tartotta kezében, mintha templomban lett volna. És a két Rödel is, Ferkó meg Jóska, zsebükből mélyesztették kezüket öreges fölénnyel.

— Az égből hullott alá! — mormolták csillogó szemekkel. — A mérnök úr mondta!

Adrienne körülnézett, kissé borzongva a csapzott, sáros mélységben és Derkarra emelte arcát.

— Nem különös ez? Nem csodálatos? Ilyen mélységbe, ilyen megközelíthetetlenségbe rejti Isten a föld kincseit? Vízmosta árok fenekére, fullasztó dombhátak tetejére, utaktól, világtól távol, ahova ember nem szívesen jár! Talán kell, hogy így maradjanak a teremtés titokzatos kincsei?

— Az ember mindent feldúlna — mormolta Derkar tanácsos. — Csak az ember Adrienne! A vadak és madarak tiszteletben tartják a természet erőit és kincseit. De az ember rablótermészet, pénzt, gazdagságot akar kicsikarni mindenből, a föld fölött és föld alatt egyaránt!

Adrienne rajongva sóhajtott.

— Mégis az embernek adta az Isten az egész földet! Az embernek, Derkar tanácsos és nem vadaknak és madaraknak. De meg kell küzdenie, verítéket hullatva a földbe rejtett kincsekért, mint Ferenczy Miklósnak.

A két Rödel közben odacsúszott a magnetit tömbhöz és kalapácsukkal veregetni kezdték. Tiszta, érces hangok csendültek a mélységben, mire Jóska és Ferkó egymásra nézve össze-nevettek.

— Dinamit kell annak, ahogy a mérnök úr mondta.

Adrienne és Derkar is mosolyogtak. Olyan szármalmas, olyan nevetséges volt a két ember a maga kicsiny szerszámával, itt a fényes fekete-szürke, félháznyi kődarab mellett!

— Kár a kalapácsért — mondta Derkar, — még összetörik a vas a vason.

A Rödelek elpirultak, kezük-lábuk reszketeit, ráültek a vastömbre és cigarettára gyújtottak. Mély, mozdulatlan csöndesség következett most, a levelek ingását is tisztán kihallották.

Akkor egy kavics hullott a mélybe, pontosan a magnetit közepére, aztán utánna még egy és még egy.

Fönn az árok tetején, a csenevész de sűrű akácfák alatt, ott hasalt a két öreg magyar. Szorosan a földhöz lapulva, tág-tág tekintettel a mélységbe kémlelve.

— Nézze csak — lendült magosba a keze és Derkar tanácsoshoz húzódva. — Nézze ott azt a kettőt! Figyelnek! Hallgatóznak!

A tanácsos kis köhintéssel emelte fejét Adrienne kezének irányába. Amikor szemei felfedezték a két figyelő arcot, azok gyorsan elhúzódtak.

— Hát persze — legyintett Derkar. — Nem hiszik el, hogy a vas is kincs. Azt hiszik, hogy becsapjuk őket és valami varázslattal elmozdítjuk az értömböt és odabent merő aranykincs rejlik. Örök parasztok ők Adrienne, bizalmatlanok az úr iránt, mégha érettük, jóvoltukért töri is magát. De én így is szeretem őket, sőt talán éppen ezért szeretem ilyen igazán. Hanem most itt az idő, Marosának két órakor rendelt fuvarja van és egy ebédet is megérdemel a Rödel malomban: induljunk.

Adrienne gyorsan lehajolt és többször végigsimította a feketeszürke értömböt. Egy páfrányt tépett le, mely szorosan ott zöldült a megmozdíthatatlan tömeg tövében. Arcához szorította s ahogy Derkar elfordult tőle, rácsókolt hirtelen.

— Borkúti páfrány — nézte meghatottan, —
a borkúti magnetit virága.

* * *

Adrienne a borkúti kirándulás után különös zsongást érzett magában. Szemei megnőttek, távolba vesző tekintettel fénylettek: arca elrévedt. Láttá a malomházat, a dús gyümölcsöst, határokat, arcokat és vonalakat, mégis mintha nem látta volna. Minden külső kép elrejtőzött, elhomályosodott előtte és csak azt, és annyit látott belőlük, amennyit és amit magába fogadott. Csöndessé, majdnem kellemelenné vált, ha szóltak hozzá, megrezzent, mint az álomból ébredő.

Rödel mama többször megcsóválta fejét és szúrós pillantással eléje állt.

— Nem magának való ez a sok járás. Még megbetegszik itt nálam és mit szól a mérnök úr, ha visszagyün? —

Adrienne érezte, hogy a szavakban több a kíváncsi gyanú, mint a gyöngéd aggodalom. Fölnevetett hát csengve és ráölelkezett a széles vállakra.

— Maga ezt nem értheti Rödel mama, de senki a világon. Soha ilyen erős és friss nem voltam, mint most... nemsokára munkához látok és ilyenkor se látok, se hallok. Nem beszélek, nem törődöm senkivel és semmivel, de azért nem kell rám haragudni; én sem haragszom, csak...

De érezte, hogy szavakkal úgysem fejezheti ki, úgysem közelítheti meg azt a furcsa, belső zsongást, ami eluralkodott fölötté, azt a titokzatos és legyőzhetetlen sürgetést, mely önmagának követelte egész lényét, lelkének éberségét és testének erőit.

Még minden alaktalanul forrott lelkében, még nem tudta, hol, mit, mikor fog elkezdni, mit és hogyan rejt el a színek és formák, vonalak és árnyalatok sűrűségében. Némelykor a hidasí völgyet látta maga előtt tündöklő pillangóival, zümmögő szitakötőivel, némelykor a Bányai tetőt, a hegyek méltóságos kékségében. Aztán az egész hullámos Márévonulást, megint máskor a zord és fönséges Hármashegy, apróra szaggatott, kastélyt kívánó, különálló dombjaival. De eléje jött a szőlőskertekkel, rétekkel telirakott Babina, a pincemélységű Szingödör, a komor és rejtelmes Barnakő és az édes, csillagszemű, kéklő harangvirágokkal tele hintett Mézes-rét... És eléje jöttek a komoly bükkösök, a vidám gyertyánosok, egy-egy magányos feketezőld lomboszatban büszkélkedő égerfa, villanó fehérségű, meghatóan karcsú nyírek... És látta, egészen világosan, csaknem ráparancsoló erővel és villogással, hol a hodácsi halomba rakott ércközetet, hol a kékesfekete nyirkos és mozdíthatatlan borkúti ércömböt is...

Derkar a kirándulás után majdnem nyomtalanul eltűnt a házból. Kora reggel indult útnak és csak a késő estéli órákban került vissza. De eltűntek az ifjú Rödelek is. Rozika kajánul mutatótt nyomukba, ahogy Adrienne meglátta.

— Mennek a kincs után! Azt hiszik, ők többet és jobban tudnak mindent, mint a mérnök úr. Asót, vermelőt meg kapát is vittek magukkal, de a fiúkat itthon hagyták. Hallottam, amikor mondták, hogy jobb, ha csak ketten mennek. Ők is kutatni akarnak.

Adrienne alig figyele a felvilágosítást.

Festékeit szedegette elő, válogatni kezdte és rakosgatni. Aztán ecseteit. Nagyrészt szárazak

és kemények voltak, csak por és festék törte meg finom szálaikat. Összeszedte hát mindnyát és az eperfa alatt álló kőasztalhoz sietett velük Rozika után kiáltva:

— Hozz nekem valami tálat, szappant meg jó meleg vizet.

Az asztaltól mégis visszadöbrent. Körül az egész lapján, barnás kődarabok heverték.

— A fiatal urak hordják haza — kacarázott Rozika. — Egész hátizsákkal. Egyiket a Barnakőről, a másikat Babináról. De feljárnak a Hodácsra meg a Somosra is. Itt kell hagyni mind, hogy megszáradjon. Akkor összetörik ők is, mint a mérnök úr.

Adrienne kissé elgondolkozott. Akaratlanul Ferenczy Miklóst látta maga előtt, azt a fáradhatatlan, kemény erőfeszítést, mellyel ennél az asztalnál dolgozni látta, s ahogy reggelenként a hegyek felé vette útját... Mintha védeni, őriznie kellene.

— És a tanácsos úr? — csattant fel szokatlanul élesen a köveket vizsgálgatva. — Derkar tanácsos úr nem mondott nekik semmit Rozika? Hiszen az egész hegyet megvette, nem szabad itt másnak kutatni, csak a tanácsos úrnak, meg a mérnök úrnak! A tanácsos úr hagyja őket?

Rozika kuncogva legyintett. Kicsit behúzta fejét a nyakába és a konyha, meg a malom irányába nézett: a két öreg Rödel után figyelve. De a malom vidáman és frissen zakatolt, a konyha felől edénycsörömpölések hangzottak, mire két tenyere között szaporán susorgott.

— A tanácsos úr neveti őket. Mikor hordták a köveket, rájuk vert, aztán azt mondta, csak szedjétek fiúk. Ne hagyjatok belőle hírmondót se

sehol. Csak kár, hogy tiszta mészt még a kutat se falazhatjátok ki vele... A tanácsos úr egész nap a faluban jár mostan. Együtt iszik a kocsmában a fuvarosokkal, meg házról-házra jár.

Adrienne szívét meleg hullám csapta meg.

— A tanácsos úr azért jó ember Rozika — mondta csöndes mosollyal. — Szeret benneteket.

— De ötet is szeretünk ám! — vágott az vissza. — Még ingyér is neki annák az egész határt. Ha a városba mennek, mindig ott szivaroznak nála az irodában, de még sört is, meg bort is hozat nekik: menyecskéknek selyemkeszkenőt is ad...

Adrienne itt határozottan félbeszakította a felvilágosítást: az ecsetekkel a kút felé igyekezett. Itt is állott egy malomkőasztal és ezt még jobban beragyogta a nap, mint Ferenczy mérnökét. Rozika sebesen hozta a teknőt, vizet és szappant. Ott állt szorosan Adrienne mellett és egyenkint ujjai közé emelte, símitotta, pattintotta, vizsgálta a kisebb-nagyobb, sűrűbb és lazább ecseteket. Közben szakadatlanul durúzsolt, nevetgélt. Adrienne jóformán nem hallott belőle semmit.

Nagy nyári csöndesség, akár egy tündöklő üvegbúra borította be a határt. A mezők már ürcztek voltak, az aratás befejeződött. A hőség perzselve zúgott, a levegő mozdulatlan sűrűségben szikrázott. Adrienne időnként, ahogy munkájáról felpillantott, mintha tüzes sziporkák szállását látta volna.

— Mintha megállt volna a világ — gondolta különös enyhülettel és nyugalommal szívében. — Se zaj, se esemény.

A gondolat még széjjel sem foszlott, amikor Rozika hangosan összezsattantotta tenyereit és

szoknyáit megcsippentve, körül táncolta az ecsettel megrakott köasztalt...

— Lakodalom van máma! Lakodalom benn a faluba...

Ahogy megállt, a rétség mögött szikrázó falu felé mutatott.

— Csak hallgassa, már muzsikálnak is. A kárászi dobosok verik a verbunkót...

Adrienne figyelmesen körül nézett. Az ő arca is Rozika után fordult hallgató figyelemmel. Szürten, zümmögve, valóban zeneszó hallatszott. Ütemes, vidám, pezsdítő zeneszó: hol tompa mormolással, hol fékevesztett lendülettel.

— Nagy lakodalom lesz ám — surrogott tovább Rozika. — Igen nagy lakodalom. Két testvér esküszik egyszerre: Bükkös Flórisék Pistája meg Pannikája. Bükkös Fóris Pista Hetényből hoz asszonyt, a Dömösi Márikát, Pannika meg Kárászról kap embőrt, hozzá a leggazdagabb legényt, Muzsikás Papp Gyurkát... Aztán tuggya elgyönerre a lakodalomra a hetényi Bencze Jóska bácsi kikérőnek meg rigmusmondónak: az hozi ide a prosenciót Kisasszonykor a Szent kúthol. Híres nagy ember, nagyon! De itt lesz majd a Síró Sári néni, meg a Fóris Terka néni, meg Örmándi Péter bácsi. Nagy, igen nagy lakodalom lesz az, az öspörös gyön el Kárászról, ott esküsznek majd a szentkúti kápolnánál. Mer...

Itt titokzatosan lehalkult Rozika hangja, keresztet is vetett és mellét, szívét verte háromszor, ahogy öregasszonyoktól látta.

— Mer a Fórisék öregasszonyik látta először ott a Máriát. Bükkös Fórisék tudja. Ők hordták a kúthol meg a kápolnáhol az első követ, ott körösztilik azóta minden gyereküket és ha eskünni

mennek, az öspörös mindig elgyün nekik Kárászról. De csengős, sallangos kocsival, lovakkal hozzák ám, még bandériás legények is kísérik... Most talán éppen azt húzzák: hajja csak...

A zene komoly volt és büszkén szárnyaló. Rozika két karja kitárult és fejével, vállával vágyón verte a feléje rezgő ritmust. Adrienne dereka is ringott s mintha finom permeteg érte volna fénylő hajával, felizzó arcával fordult a szárnyaló dallamok felé.

— Jó lenne megnézni — mondta elgondolkozva. — Még úgysem láttam soha falusi lakodalmat.

Tompa döccenés vágta el a szavakat, sűrű porfelhő kavargott a malomház kerítetlenül ágaszkodó oszlopai előtt. Egy lovast láttak aztán, sallangos, csillogó szerszámú ló hátán. A kerítés-oszlopok előtt hirtelen lassítottak, aztán nagy lendülettel hátrarántotta a ló zabláját és a malomház udvarára fordult, szárnyaló ívelésben, finom és kecses lendülettel.

— A tanácsos úr! — sipított Rozika. — Ni, a tanácsos úr!

— Derkar tanácsos! Hát valóban. Derkar Frigyes.

A tanácsos akkor már előttük termett, kicsit körül táncolva a reszkető szügyű, feldíszített állat hátán.

— Én vagyok bizony — lihegett, verítékét törölgetve fénylő koponyájáról. — Én vagyok teljes mivoltomban Adrienne. Ez a csikó: Kislány, úgy nézze meg, egyenes leszármazottja Kisasszonynak. Mondjuk, hogy az unokája, persze föl se éri, meg se közelíti Kisasszonyt, mint általa-

ban semmi és senki, amit és akit ifjúságunkban szerettünk!

Adrienne óvatosan közelebb lépett húzódozva, kissé reszketve rátette tenyerét a ló finoman ívelt, sűrű sörényű nyakára.

— Hallom, hogy most nagyokat mulatt. A faluban is keresi elmúlt ifjúságát?!

Derkar legyintett. Aztán mélyet, egész szívéből sóhajtott.

— Holott sehol se találhatom már soha... De nem is baj, így is jó bejárni a házakba, összeülni emberekkel, beszélni velük és hallani őket. Hanem nem azért jöttem mint pihegő, izzadó hírnök. Meghívást hozok a maga számára Adrienne: eljön velem erre a lakodalomra!

Rozika ujongva tapsolt.

— Három tinót vágtak, meg két marhát. Aztán választási malacokat is szúrtak, tüköket koppasztottak. Hús asszony süti a rétest, másik hús meg a kalácsot. A menyasszonyok ruháját Szászton varrták, tiszta rakott selyemből és a kárászi dobosok muzsikálnak benne, „Hogy a zsiba hogy! Három forint hús...”

Már dalolt, már táncolt, ringatta, ingatta magát, frissen, hajlósan, mint a tavaszi szélben lengő fiatal fűzfa egész lényével a kis dalban, a faluból szemező vidám zeneszóban élve.

Adrienne is föllelkesült. Hirtelen egybemarcolta a napon száradó ecseteket, aztán visszahökkent.

— De nem ismerek ott senkit. A faluban tulajdonképpen még nem is voltam, az embereket, azaz a parasztokat én még nem is ismerem. És kicsit furcsa lehet talán, de félek is tőlük... Egyszer Ferenczy mérnökkel láttam, amikor aratnak.

— Semmi tanakodás — jelentette ki Derkar tanácsos. — Most velem jön, engem aztán mindenki ismer, akár Miklóst és talán, ez nem nagyképűség vagy szerénytelenség, jobban is szeretneek mint őt. Miklós egy kicsit, hogy úgy mondjam, messze élt az emberektől. Majdnem külön világban. Ő is szereti ezt a népet itt, valójában értük él, de nem tudja kimutatni ezt a szeretetet. Én összeülök velük korcsmákban, erdőkben, ahogy jön, előttem nem feszélyezik magukat. Bennem is szertelenségek élnek, akárcsak bennük: hát semmi akadálya a cimboraságnak. Egyszóval velem jön. Ezt a menyasszonyt meg ezt a vőlegényt én emeltem először magosba, mikor itt éltem: a Fórisok ősi nemzetség, első fuvarosok, első gazdák, ha nem túlzás, de a falu arisztokratái... Ne kéresse hát magát, Adrienne, inkább örüljön. Mondhatnám a legszerencsésebb alkalom művész számára: a legszebb, legszentebb, legpompásabb momentumban találja együtt ennek a tájnak a népet: vídámságban, gondtalanságban, külső és belső pompában. Ez így a legnagyobb ritkaság, valóságos néprajzi kiállítás talál majd együtt anélkül, hogy keresné és mindjárt az első alkalommal.

Adrienne elpirult. Kicsit elfulladt és ecseteit szorosan magához ölelve.

— Lehet, hogy gyerekség, de nekem az első pillanat mindig mindenben a legfontosabb. Néha, új emberekkel való ismeretségemben, az első pillanatban felérezem barátom lesz-e valaha az illető, vagy sem? Tíz-húsz esztendő barátkozás után se változhatik meg a véleményem valakiről, nagyjában az első pillanatban döntök mindenről és mindenkiről... Mikor most június végén elszöktem a városból, és Marosa kocsija megállt velem a Hár-

mas hegy előtt: tudtam, hogy életbevágóan fontos állomáshoz érkeztem... Az a hegy ott, a hegyből áradó varázslat elvégezték, hogy hosszú hetekre, hónapokra ne mozdulhassak innét. Egyszer beszéltem erről is Ferenczy Miklósnak.

Derkar hirtelen zsebébe nyúlt és egy lapot húzott ki.

— A legfőbbet elfelejtettem: íme üdvözlő sorok magának.

Adrienne mohón nyúlt a lapocska után, melyen alig két-három sort látott feketedni: mohón futották keresztül szemei, aztán felszabadultan ujjongva fölnevetett.

— Azt írja, hogy érzem jól magam, sétáljak és nevessek: ahogy lehet, jönni fog.

— Ahogy lehet — mormolta Derkar elkomorodva. — Már megszabadulhatna ez a szerencsétlen...

Adrienne megrezzent és elkomolyodott. Kémény tekintettel nézett fel Derkarra.

— Úgy gondolja, hogy a feleségétől? Valójában úgy érzem, nagy csapás lesz ez Ferenczy Miklósról, fájni fog neki annak az asszonynak a halála.

— Az lehet, hiszen minden fáj, amit elvesztünk. Szegényebbek leszünk ilyenkor. Mégis én szívből kívánom — Isten nem rójja bűnömül! — Miklósnak ezt a fájdalmat végre. Egyszer majd még beszélünk erről Adrienne. De most, ha kedve van, hát induljunk. Már elmentek a papért, siesünk mi is.

A zeneszó, a falu felől szálló pezsdítő hanghullámok egyre erőteljesebben lettek körülfogva Adriennet, húzták, hívták.

— Sietek. És köszönöm, hogy rám gondolt. És

Ferenczynek is köszönöm, hogy magát idehívta.

— Ferenczynek — hunyorgott a tanácsos. — Makacs, fantasztá, szerencsétlen cimborának: hogy egyszer végre emberré lehessen, emberi életet élhessen.

Kisasszony unokája vidáman nyertezt az udvaron, mire a tanácsos mindenről elfeledkezve, sörényét simogatta.

— Mindjárt Kislány, már nem tart soká. Már nem. Te tudod, hogy nem tart soká, amíg egy kisasszony elkészül...

* * *

Adrienne, ahogy elindultak a Rödel malomból, valami furcsa, bizonytalanságot érzett.

— Egy hónapja élek itt — vallotta. — Június végén indultam el, már csak kegy-két nap, augusztusban vagyunk!

A tanácsos gyengéden megszorította Kislány nyakát. Álmodozva körülnézett a tájban és hirtelen megszakította Adrienne vallomását.

— Augusztus! Tudja-e, hogy külön íze, külön zamata van ennek a szónak? És varázsa is! Minden nyáron augusztusban indulok nyaralni. Augusztus a férfiak ideje Adrienne, a vadászoké, meg a csöndes szemlélődőké. Augusztusnak már van egy kis ősz íze, az új bor csipőssége, meg a hűvös hajnalok élessége kísért fel benne. Itt, mert remélem még akkor is itt találom — itt majd meglátja a változatot. Augusztusban már egy csipet aranyat kap a határ, az erdők lombja megsárgul kissé, de nem lesz fakó, inkább valami furcsa gazdagsággal telnek meg. A réteken lila és sárga virágok, a por halkabb, a hőség lankadtabb, több a szellő, a szél is tiszta. És változatlanul mindig

ragyogó tiszta az idő. Különösen úgy Nagyszonytól kezdve. Nagyjában ahogy megfigyelhettem ez ki is tart szeptember elejéig, Kisasszony napig Egregy nevezetes búcsúünnepéig. Öreg asszonyok mind esküsznek, hogy ezen a két ünnepen Nagyszonykor meg Kisasszonykor mindig szép időnek kell lenni. Egyiknél a föld örül, mert Mária megszületett, másikon az ég, hogy befogadhatja.

Akkor már elérték a falut és az ütemes zene szó egyre szélesebb hullámverésben futott eléjük. A messziről fehérülő házak közvetlen közelségből ragyogtak Adriennere...

— Mintha bóbiskolnának — mutatott rájuk kissé. — Csak nézze, mindegyik egyforma: kicsiny, háromszögletű csúcsba futó oromzat, elől az udvarnak futva, oszlopos, virágos tornác.

Derkar a házak felé intett. Mintha sorban megsímogatta volna őket.

— Ehhez is védőbástya kell ma holnap. Az ilyen tiszta hegyháti ház építési stílushoz. Mióta a Rődelek felépítették a kastélyt, meg a megye az országutat és továbbjutottak a maguk faluiknál, egyre több újdivatú házat építettek itt is. Allamhatalomnak kellene kényszeríteni a falukat egységes stílusra; engedélyhez kötném minden új ház megépítését és nem engednék mást, csak ilyen oszlopos tornácú, háromszögletű oromzattal bíró „öreg házakat“, ahogy itt mondják. Ha egyszer nyaralótelepet létesítenek, ahhoz is ezt ajánlanám: vagy egyszerű termésköből épült házikókat, gerendásan, hajtásfalécekkel...

— Micsoda reformer veszett el magában — nevetett Adrienne — és milyen vasöklű tirannus.

Kislány vidáman felviháncolt az egyik háromszögletű, csúcsban végződő bóbiskoló ház

előtt. Végig az oszlopos tornácon piros muskátli virított, az udvaron széles, sötétzöld gyeptábla. A kút fölött szelíden aláhajló finomrajzú diófa lombosodott.

Derkar megállott és ellágyultan a házra mutatott:

— Hát nem érné meg? Nézz csak, mint művész és mint asszony! Hát nem szép ez így? Nem kelene mögéje akár kínai fal, hogy megmaradjon?!

Az udvaron pirosszoknyás fiatal lány sietett keresztül. Feltartott kezével kissé az útra nézve, kecses, finom járással, hajlós, karcsú derékkal. Aztán egy férfi is jött, fényesre kefélt csizmában, rejtett ritmussal testében, lépteiben. A tanácsoshoz intett széles, de utánozhatatlan lendülettel, melyben vidámság, büszkeség és hetykeség rejlett.

— Mulatunk tanácsos úr. Aggyon Isten! Mára aztán nagyot mulattunk...

Mértéktartás és komoly méltóság csendült a néhány szóból. Valami nagy, testvéri közösség, valami megnevezhetetlen kapcsolat: az úr és paraszt fogalma nélkül.

A tanácsos ugyanolyan vidáman intett vissza, mint a csizmás paraszt a gyepes udvaron. Csak kissé simább, kissé nyugodtabb volt ez a mozdulat.

— Látszik, hogy szereti őket — mondta Adrienne halkán. — Mert magát is szeretik.

— Igen, — mormolta Derkar, — ők viszont-szeretnek engem. Aminthogy általában csak akkor kapunk szertettet: ha adunk is...

A bóbiskoló, virágos, oszlopos tornácú házak mindig sűrűbbek lettek. Itt-ott egy lapos, hosszú oldalfalú épülettel maguk között, Derkar böszülten visszakapta Kislány kantárát.

— Hát nézze? Nem kellene tövig leborotválni a földről? Ez már újdivatú építkezés, ez már modern! Kisvárosok végén talál hozzájuk hasonló szegényes ízlésű épületszörnyűségeket. Az igazi faluhoz csak az ilyen bóbiskoló, tornácos házak illenek.

A hosszú, lapos házból is kijött egy emberpár, ők is ünneplőbe öltözöttek, akár az előbbiek. De ez az asszony nem viselt rakott-ráncolt piros szoknyát, lapos, formátlan ruhájában szegényesnek és szálnalmasnak tűnt. A férfi hosszú nadrágban és cipőben. Puha szürke kalapját nagy lendülettel emelte meg Derkar előtt.

— Jónapot kívánok méltóságos uram — hajolt meg kis torokköszörüléssel. — El tetszett jönni, szintén?

Derkar összeharapta száját és nem felelt. Amikor az emberpár lassan tova lépdelt mellettük, hevesen kifakadt.

— Ezek lássa kultúrált parasztok, modern parasztok. Nekik úri ruha kell, meg úri ház. És mivel a szürke, csúszó-mászó pallérízlés ilyen házakat épített vagy ötven esztendeje falukba úri házakként jegyzőnek, orvosnak, papházakat, iskolaházakat kivéve, mert azok legtöbbje száz, kétszáz esztendő; hát a paraszt ilyennek képzei az úriházat, a szebbet, formásabbat, mint az övé, a maga tornácos, bóbiskoló, birodalmát. Amint látja azonban a modern házhoz nem illik a régi ruha, új formákat kívánnak és új vonalakat: ha jól megnézi őket, olyan mint a kültelki munkások, proletársoron álló hazátlan nincstelenek. Holott, ezek valóban gazdagok: itteni viszonylatok szerint. Harmincholdas gazdák, másutt ez kevés, itt sok.

— De ezek talán csak külsőségek — mondta

Adrienne elgondolkozva. — Ház, meg ruha, meg divat! A lélek nem változhatik meg!

— Ezekkel együtt őrzik a szokásokat Adrienne! Ha ezeket eldobják, amazok is elvesznek velük. És a lélek? Hát akárhogy vesszük is, a szokások mégis csak formálják. Figyelje meg csak egy ház falán: mit visz véghez rajta az esőcsepp, holott milyen semmiségnek látszik...

Most kissé bekanyarodott velük az út, a dombsor összébbszükült a márévölgyi-kép távolról sugárzott feléjük, a házak mind sűrűbben következtek egymásután, egyik még bóbiskoló, virágos oszloptornácos, a másik már hosszú, lompos és lapos. És ahogy a házak, úgy változott az emberi arc és forma is. A szikrásan világító, fehérben bóbiskoló házak körül Adrienne mindenütt kedves mozgású, karcsú derekú, formás asszonyokat látott; öregebbjét mind feketében, fejük hosszan alá csüngő kendővel kötve, titkos és vonzó ringással mozdulatukban, fejük tartásában. A férfiak csizmásak és kemény léptűek, büszke fejhordozással hasonlíthatatlanul vonzó gesztusokkal. De minden udvar virágos és gyepes; mindenütt gyümölcsfák a kút körül.

— Én csak most látok igazában falut — pirult el mélyen. — Mióta kiszaladtam ide, a nyár elején. Először is Hetényt, a Hármass hegy alatt.

A tanácsos jobbra-balra nézelődött, integetett az udvarokon mozgó embereknek.

— Képben olyant alig lát. — Festői, hogy úgy mondjam. Hermann Balázs próbálkozik mostanában vele...

Adrienne szívéhez kapott. Mintha kiugrani kívánckozna a bordái közül, avagy repdesne riadtan akár egy ijedt, meleg madár. Vagy kiáltás hasadna

torkából, félelemmel viaskodó, sikoltó hanggal. Mégis lehellte a nevet mikor megszólalt.

— Hermann Balázs? Tájat festene végre? Hiszen mindig leszóltta, aki ilyennel próbálkozott: „Tájkép az csaknem giccs, tisztelt uraim és hölgyeim“, ahogy mondta előadás közben.

— Hermann igazán nagy hölgybarát — nevetett Derkar. — Remélem nem adja tovább: jelenleg egy előkelő dáma üdül vele. — Hölgy, a szó teljes értelmében: hozzá méltóságos asszony is!

— Attól még nem lesz valaki se hölgy, se dáma — fakadt ki Adrienne kemény, mérges fájdalommal viaskodva. — A benső finomságot nem a rang és a mód adják. És ha eljön üdülni így Hermann Balázshoz, hát pfuj... Jaj, de utálok ezeket „a megnem értett“ házasságtörő asszonyokat!

— Mért utálja? — nevetett Derkar. — Nem gondolja, hogy mentség számukra is lehet. Ezt a méltóságot például ismerem. Az ura beteg, ő meg fiatal. Hát maga nem érti meg a szép asszonyokat, akiknek beteg az uruk és akik nem is szeretik az urukat? Maga talán azt hiszi Adrienne, hogy az élet csak festék, ecset, olaj, firnájsz, terpentín, vászon, csendélet, giccs? Vagy sötét drámai kompozíció?

Adrienne mélyen szívéből sóhajtott. Kicsit felhúzta vállát és megadón mosolygott.

— Igaza van. Nekem csak annyi az élet valóban. De — itt hirtelen felmagasodott, sugárzóan, keményen, akár egy tialpig páncélba öltözött ifjú vitéz, avagy elérhetetlen magasságban suhanó, titokzatos szépségű jégmadár. — De nem is akarok más lenni. En, megvallhatom a sötét drámai kompozíciókat szeretem. Giccs, csendélet csak az

ilyen üdülő méltóságosoknak mutatkozó házasságtörő asszonyoknak való!...

Itt mégis megtorpan. Hát mégis, még mindig ennyire tud fájni, hogy Hermann Balázs egy másik asszonnyal van együtt? Mindig egy másikkal?

Derkar figyelmesen nézte, aztán nevetett.

— Öméltósága nem sejti, hogy remeket fog kapni. Ugyanis, higgye el nekem Adrienne, az a tájkép, amit Hermann Balázs fest, teljesen egészében új és tiszta művészet. Azokat a furcsa, kedves dombokat festi ott a hetényi Hármashegynél, melyek mint térdeplő apródok gubbasztanak a fönséges, hatalmas úr előtt. A Herót, a Csengőst meg a Dömöst. Csak vonal, csak tompa, halvány színek, mintha égne a három kis domb a hatalmas Hármashegy előtt.

— Mesterem volt! — lehellte Adrienne összehszoruló szívvel. — Mesterem! Felnéztem rá, mint a Hero, a Csengős, a Dömös, ez a három kis domb, a Hármashegy, avagy mint egy alázatos fanatikus szolgálólány. De ő...

Ekkor hirtelen, mint harsány szózat teljes erővel rájuk tört a lakodalmi muzsika pengő-csengő, hol vidám, hol siratón megható ritmusa. Itt-ott éles, hetyka kurjánások, éles és csattanó kiáltások buktak a hangszerek közé, Kislány nagyot rázott szép sörényes fején, viháncolt és a ritmus dobájára szedte karsú lábait.

Derkar előredőlt a ló fejére rásuhintott és nevetett, nevetett, felszabadultan.

— Itt a lakodalmi ház Adrienne, a Főrisok ősi portája. Hagyja most a művészetet, sőt Hermann Balázst is. Magyar lakodalomba megyünk most, ősi parancs és törvény, hogy vidámság illik ehhez az ünnephez, dal és tánc.

* * *

A Fóris porta a hosszan nyúló, két házsorban épült falu közepén magaslott és magán hordozta büszkén és féltékeny gonddal az ősi magyar parasztházak jellegét. Elöl háromszegletű csúcsba futott az oromzata, két hunyorgó ablakszemmel. A tágas, gyepes udvarra néző szakaszán szabályos, melegen hajló oszlopsorok és az oszlopok között végig pirosló muskátli tövek. Ahogy Adrienne meglátta és Derkar leugrott Kislány hátáról, kápázva felujjongott.

— Olyan ez most, akár egy kép. Csupa tintdöklő sugárzás, csupa szín, ritmus és lendület. Vagy mintha körhintát látnék, valamelyik ülés elkapna és forognék, forognék velük és köztük. Szinte megfoghatatlan itt minden.

Derkar elfeledkezett a magyarázatokról. A tarkaruhás menyecskék sűrűn ráncolt, szalagsorokkal díszített szoknyái suhogtak végig az udvaron, tornácon, finoman szegett, csipkés alsókat villogtatva. A derék sima volt és feszes, rózsás, nagyvirágos kendőkkel átkötve. Fejükön két ágban aláeresztett kereken kötött kontykendők tarkasága. Egy mozdulat, egy forgás, egy mosoly, egy szemvillanás, megfoghatatlan tarkaságban.

— Derékuk karcsú, lábuk formás, arcuk sima. szemük nevet: csupa báj és grácia mindegyik. Nem is tudják milyen szépek — lelkendezett Adrienne jobbra-balra vetett pillantással, kissé szeméhez emelt tenyérrel.

Szerette volna egyenkint megsímogatni, megforgatni maga előtt mindegyiket: két ujjá között finoman széjjelmorzsolva megtapintani a szoknyák különös, suhanó anyagát, a kendők vidám mintáit, kötények selymét. Az asszonyok azonban nem álltak meg: kigyulladt arccal, bíborbavált

színen akár a levegőben tovasuhanó, kényeskedő galambok. Hussanva szálltak, siettek, gyepes udvar, kisajtók, szobák és kamarák között: a csengő-pengő muzsika ütemére.

— Ez a ritmus belülről jön, lelkükből árad — gondolta Adrienne felcsillanó szemekkel az asszony és a művész elragadtatásával. — Ezt nem lehet eltanulni; s nem tudni mi az erősebb, a muzsika üteme, avagy ez a benső, finom ringás, ahogy járnak.

Derkar körül kerek csoportban férfiak gyűrűztek. Csupa szikár, szikkadt, barnára égett keskenyszemű, tatáros arcú hegyi magyar, testükre feszülő fekete ruhában, csizmában. A csizma olyan fényes, akár a tükör és mindegyik erősen ránehezedik a sarkára hogy nyikorogjon. Az ő mozgásukban is ritmus rezgett, de méltóságos, komoly formában. Úgy szorongatták a tanácsos kezét, mintha valamelyik rokonuk, atyafiuk lett volna. Bizalmasan, az összetartozás melegével. Egyik-másik még erősen rá is vert Derkar vállára.

— Lássá, ezt okosan cselekedte, ha már itt van megen nálunk, csak mulasson, táncoljon velünk.

Öregebb asszonyok síma, sötétké, rövid szoknyákban, bodrosujjú fehér ingben loholtak. Sötét kontykendőjük két ága akár a menyecskéké, vídáman ingott, lengett válluk fölött. Mindegyik hunyorgott, nevetett. Kezükből kalács meg kés. Úgy járták sorra az érkezőket: Adriennehez és Derkarhoz is.

— Csak messenek! Csak egyenek! Csak mulassanak...

Ifjú és hetyke legénykék, meg fehérkötényes gazdák borosüveggel tágoskodtak.

— Aztán igitanak! Jó babinai, nem noha.

Hangos hahota támadt erre a tanácsos körül. Kisebb hármias csoportra szakadt férfiak, mintba külön váltak volna, kissé széjjel húzódó tagozódással. Egy zömök, hosszúbajuszú megnyujtózott a középső csoportban és dűnnyögve nevetett.

— Egregyen semmi se biztos, emberek. Itt leginkább a fuvarozáshoz értenek, de szállóval nincs dicsekedni valótok, nó...

Hosszú, szikár magyar került erre előtérbe. Jól nekivörösödve méltatlankodott:

— Nocsak hallgass Botz komám. Amért ti Hetényben még szemmosogatáshoz is bort használtok, nálunk is akad becsületes szálló! Főriséké meg az enyim ott Babinán, akármelyik hetényi szállóval kibirja a mustrát.

Adrienne felismerte Deáki Pétert és magafeledten feléjük integetett.

— Én is láttam azt a szállót, a mérnök úr odavezetett engem... Gyönyörű!

Mire a hetényi gazda fölényesen legyintett:

— Mit szólna a kisasszony nálunk, Hetényben!

A középső csoportban többen megnyikorgatták csizmájuk sarkát.

— Botz Gyurinak igaza van: Ne hagyd magad Botz Gyuri. Ne hagyd a falunkat! Hetény már Szentistván alatt is falu volt, meg de még az Árpádok alatt is...

— Nóhiszen — hadonásztak a másik két csoportban, majdnem egyszerre. — De a törökök is jól jól letanyáztak nálatok. Egyregyen, Kárászon. Vékényben meg fia se maradt. Mink az erdőbe

vettük akkor magunkat, elbűjdosunk, úgy tartotunk ki és itt vagyunk.

Derkar vetett véget a vetélkedésnek mely egyre forróbban gyűrűzött, egyre szűkebbre vonta a kört a három községbeli magyarok között.

— Hogy volt, mint volt, emberek: régen volt, ne firtassuk. A török voltakép testvér volt hozzánk, nem bennünket akart bántani, hanem sokkal inkább nagy nyugati sógorunkat, akiről ne essék szó köztünk, úgyse vallhatjuk ki színigazunkat. Nem mondom, a török sarcolta országunkat, különösképp ezt a vidéket is, hiszen az egész megye már Mohácsnál az ő prédájuk lett. De azért meg kell vallanunk, hogy az a sarc lassan megszokássá lett. Itt-ott — mint itt nálátok, ezekben a mecseki községekben is történt — igen testvériesen éltek együtt. Hetényben, Kárászon, Vékényben meg Egregyen olyan arcokat találunk, amelyeneket Isztambul táján, kis török falukban látni. Mikor ott jártam, mondtam, né ez akár a Deáki öregapám, ez meg a Dömösiék öregasszonya Hetényből, ez meg akár a kárászi bíró. Aztán az is harcos nép volt, katonanemzet, jól ült a lovat, Keletről indult, mint mink, éppencsak a vallás vágta ketté...

— Aztán az új ember főröszttést tudják-e Máréban? — ingerkedett tovább a Hetényből való Botz hetyke és kemény göggel meg valami furcsa, elnéző fintorral barna, paraszti arcán. — Ott nálunk, Hetényben...

Mire az egyik Fóris összehúzta sarlós szemöldökét.

— Csak hagyjad! Hetényben van a legjobb bor, a legédesebb szőlő, a legszebb lány, meg a legdolgosabb menyecske. A hetényi határt még

Árpád vezér szabta nem úgy, mint más kódás faluét...

A hang sűrű volt, csaknem komor: pillanatok alatt egybekötözte, egybeláncolta a Márébelieket, úgy, hogy külön szabályos kört alkottak a hetényiek mellett.

Deáki Péter gyorsan odaintett a tornácon állogáló, borosüvegeket hordozó legényeknek:

— Ide azzal a lakodalmas pohárral! Hadd igyuk le a mérget, mer Heténybe még kiviszik az új embert a község kútjára, a Máréba meg nem.

Adrienne lehunyta szemét. Mintha fanyar, ismeretlen gyümölcs íze érte volna ínyét avagy tarka, dúsgazdag mezei bokréta lehellete... Derkar míg sorra járt hetényi meg egregyi lakodalni vendégek között a borospohár, készséggel magyarázgatja a nevezetes szertartást.

— Annyi az egész, hogy lakodalom után, illetve az első éjszaka után, amíg a legények nagyban járják a verbunkost, az új asszonynép összefogja az ifjú férjet. Muzsikaszó mellett végigkísérik a falun a község kútjához. Itt a fiatalasszony alaposan kézbe kapja szerelmes urát és még alaposabban megöntözteti annak jeléül, hogy egész életében gondoskodni kíván ura testi kényelméről, tisztálkodásáról... De hiába dicsekednek a hetényiek, már ott se tartják, ott se ismerik ezeket. Néha azt hiszem, szégyenlik és parasztosnak tartják régi szokásaikat.

Lányok szöktek végig a gyepen: csillagszemű, gyöngyös, tarkaszoknyás, karcsúderekű, barnapiros, fényesre simított hajú lányok. Egyik-másik olyan sudár, olyan karcsú, itestének ritmusában annyi finom grácia, hogy Adrienne mámoros, neki szabadult örömmel feléjük tárta karjait.

— Akár keleti hercegnők is lehetnének

— Helyes az észrevétele, Hermann Balázs is ezt mondja, — nevetett Derkar. — Holott ő biológiával is foglalkozik!

— Nem akarok róla tudni — szikráztak Adrienne szemei és hangja szinte metszett, hasított, ahogy sikoltó kinnal kiszakadt ajkai közül. — Elég volt nekem Hermann Balázsból! Elég!

A tanácsos furcsán megrántotta vállát. Két szemében meleg fényesség szaladt keresztül, kicsit közelebb lépett a lányhoz és gyöngéden meg-símította vállát.

— Csak azért említettem, mert ő komoly faj-kutató. Ezért is indult ki a mecseki tájba, de úgy látom a cigányok, az erdőirtó, teknővájó cigányok érdekelték leginkább. Végül megejtette a táj varázslata és így a tájon keresztül, talán eljut a tájban élő népig is.

Adrienne elpirult. Derkar tanácsos szavai le-kéig hasítottak. Hiszen valójában vele is ez tör-tént: őt is a táj varázslatos, álmodozásra kény-szerítő szépsége ragadta el és csak sokára, mint hosszú álom után a pirkadó hajnal, húzta magához a tájban élő nép.

— Mindegy az, hogy mért gyűttek — legyin-tett hirtelen Deáki Péter. — Legfőbb, hogy itt vannak, osztán most látnak mindönt amint van, ahogy mink élünk, hála Isten.

— Úgy van! Úgy van! — szállt jobbról is, balról is: kárászi, egregyi, hetényi, vékényi ma-gyarok között. — Egyszer el kell kezdeni...

— Aztán — morgott egyik-másik vénebb gazda. — Nem tom mit akarnak má az asszonyok. Egy hétig ötözkönnék...

— Két menyasszony!, hajják — nevelték visz-

sza a fiatalabbak jóleső nyújtózkodással egy-egy pohár bort felhajtva. — Azér lakodalom, hogy várgyunk rá...

Adrienne szerette hallgatni őket. A szavak kedves, kemény kattogását, a hangok ropogtatását, a szótagok nyújtását.

— Le kellene kottázní — súgta Derkarnak. — Utánozhatatlan.

— Egyszer majd mikrofon elé állítom őket — mormolta a tanácsos csöndesen. — Aztán lemezre veszem fiatal és öreg férfi, asszony és leány beszélgetését, nótázását, ahogy itt szokták, ahogy csak itt tudják... Volt egy barátom, dúsgazdag ember és agglegény, mint magam is a betyár. Hatalmas gramofonja volt, akár egy félasztal. Beethoven összes szerzeményeivel. Voltak esték, amikor sehova se lehetett elhívni, bevette magát a karosszékbe, közel a kályhához, teát főzetett a házvezetőnőjével: az ilyen agglegények csodálatosan jól megvannak egy-egy házvezetőnővel. Mert nő az mégis csak kell! és hallgatta Beethoven lemezről. Hát én majd, ha már eltehetetlenedem és nem járhatok ki többet errefelé, akkor majd követem barátom példáját. Azzal a különbséggel, hogy nemcsak Beethovent hallgatom lemezről, hanem ezt a népet is, az én kedves, kedves márébeli magyarjaimat...

Csendülő rikkantások következtek most. Gyöngyös, sudár, csipkés, szalagos, tarka szoknyás lányok sora, kezükben rozmarinággal hárázott át a gyepes udvaros szép, egymásba fonódó láncban. Mögöttük csizmás, szálas legények.

— Hujjuhuj! — rikkantottak, kiáltoztak magafeledten. — Hujjuhuj! Indulhatunk. Elkészítették a menyasszonyokat, hujjuhuj!

A hangok mint levegőbe hajigált tarka lapdák szálltak, csattogtak egymásba ütdő kedvvel. A férfiak sorában könnyű morgás hangzott, a csoportok ritkultak, egyik is, másik is végigsimított szép, fényes, fekete posztó ruháján, a kalapjukba tűzött rozmaring bokráján s itt-ott a csizmaszáraikon is. Menyecskék a tornácra nyíló ablakokhoz szaladtak, bele-belenéztek, újiasukat, kendőiket, szoknyáikat, hajukat igazgatták.

— Most kezdődik — dünnyögte Fóris József lakodalmas gazda. — Most viszik a Pannikámat.

— Márikát kapsz helébe — döfte derékon a hetényi Botz. — Szép is, dolgos is, ahogy hozzátok dukál...

Bükkös Fóris József mégis a szeméhez kapott és erősen eldörzsölt benne valamit.

— A lányt mindig sajnáli az ember. A lány, az asszony nép minekünk olyan, akár a virág: széltől is féltné a cseléd. Hozzá, mink Fórisok, de meg ahogy veszem, sorra, mind mink magyarok, az asszony népet nem ütjük-verjük. Jó a szívünknek, szemünknek, hogy szépek, dalosak, nevetőszájúak. Csak könnyebb így az élet! Én sosem pöröltem rájuk: „hogy hallod, öreg volt már abból a szoknyából, keszkenőből, selyemből, bársonyból.” Nekem is jó volt, mikor eléim álltak, cifra, szép szoknyájukban, selyemkeszkenősen, tisztán és nevetősen, szépen.”

A férfinép mind egyszerre morrant. Kis mosolygással, kemény arcukon és meleg, szép főnyességgel szemükben.

— Jó beszélsz Bükkös Fóris, jóbizony.

— Azért asszony, hogy szép legyen, — tódította Derkar tanácsos. — Úgy illik hozzánk: jó ló, szép asszony, mi?

— De azér a dologba se maradnak el — mormolták mind a három csoportból. — Ott állnak ők is a mezőkbe, hajnaltól estélig, ahogy dukál!

Akkorra megnépesedett az udvar. A zenészek csillogó rézkürtökkel, klarinéttal és dobokkal felszerelt csizmás magyarok: mintha valamely katonai parádéra vonultak volna fel, komoly, méltóságteljes léptekkel.

— Így is alig talál valahol — mutatott feléjük Derkar. Ezek kárászi dobosok! Úgy száz esztendősen zenekar éppen. Ott Kárászon egy öreg pap buzdítására vette kezdetét, Kárász körül ugyanis csupa német telepese község virul. Minden sváb községnek fúvós zenekara van, ezek a fúvósok járják a környékbeli falvakat, búcsúra, bálokra, multságokra lakodalmakra. Akkor az a régi kárászi pap azt mondta a gazdáknak: „Nó csak ti nem tudnátok, amit a németek itt mellettek? Ti nem tudtok belefújni a kürtbe, nem tudtok muzsikálni, mikor táncolni meg úgy szerettek?!“ És nem kellett sokat mondani: Kárászon elkezdtek. De ebben a zenekarban nem a kürt uralkodik, hanem a dob. A dob, talán tudja is, ősi magyar hangszer. Táncukhoz ez adja azt a forró, méltóságteljes ritmust, ami feledhetetlenné teszi.

— Hadd szóljon! — rikkantottak arra a férfiak sorban Derkar tanácsos körül és a dobosok felé integettek rozmaringágas kalapjukkal. — Csak hadd szóljon dobosok...

Azok rázendítettek. A kürtök, a klarinét, siró, nevető kiáltással, a dobok pergő, fergeteges zúgással. Mintha roppant vízhullámok gyűrűztek volna a finom selyemzöld gyeppázsit fölött: vad robajban, sűrű áradásban egymásra következő, egymást elnyelő vízhullámok.

— Hadd szóljon! — hallatszott mindenünnen, öregebb és fiatalabb férfiak, legények és suhan-sok sorából. — Csak hadd szóljon...

— Hujjuhuj — sikongattak lányok és menyecskék egymásra nevetve, egymásba karolva. — Hujjuhuj!

És így egymásba kapaszkodva, összekarolva, férfiak és asszonyok, legények és lányok, gyermekek és öregek hatalmas, tarka, csillogó gyűrűben táncolni kezdtek a dobosok körül.

Adrienne megborzongott. Szájához kapta kezét, forró, fulladt gyönyörködésében.

— Ilyent én még soha — tördelte. — Ilyen szép, ilyen kedveset...

— Csak várjon! — legyintett Derkar. — Hiszen ez csak egy előjáték. Csak várja ki türelmesen először a siratót, menyasszony, vőlegény búcsúztatót, aztán a lakodalmi felvonulást, végül a verbunkót... Csak várjon...

Most hirtelen csöndesség támadt. A dobosok félbeszakították a muzsikát, a táncoló gyűrű szempillantás alatt megállott, férfiak és asszonyok, legények és leányok, gyerekek és öregek széjjel-váltak. Az oszlopos, virágos tornácon megjelentek a mátkapárok.

Két szálás, sudár legény és két karesú, ifjúi ragyogásban sugárzó leány. A két legény komoly, ünnepi feketében, mellükre tűzött rozmaringos fehér bokrétával. A két leány, ragyogva fényes fehér selyemben, magosra tűzött sokágas koszorúval. Mögöttük szorosan a menyasszonyhoz közel, arcukat kezükre szorító asszonyok, rázkódó, nyújtott rívással. Mire a két menyasszony is arcához kapta kezét, szép csipkés, rozmaring-ággal díszített kis keszkenőjét. Ők is sírni kezd-

tek, nyújtottan, rázkódva. Akkor széjjelvált a legények sora, kettő kilépett közülük, virágos, hosszú botot szorongatva. A két legény mögött kenderszínhajú, őszhajú csizmás magyar.

— Bencze József — mutatott feléje Derkar, — A híres hetényi rigmusfaragó. Szántás mellett, pacsirtaszót hallgatva veti papírra verseit. Processiót is vezet, ha kell búcsúztatót ír, meg mindennemű sírfeliratokat.

Bencze József csöndesen megköszöörülte torkát, széjjeltörölte bajuszát, odaállt a virágos botokat hordozó legények közé s a mozdulatlan, halk sírástól pihegő csöndességben, magasra szárnyaló hangon rákezdte:

— Hogy fölvirradtunk örömeuk napjára,
Két szép menyasszonynak nagy boldogságára.
Bükkös Fóris porta dallozástól hangos,
Két öreg szülőnek szeme könnyharmatos...

Itt kicsit megállt s ebben a pillanatban végig a házon felszakadó zokogás rivalgott. Minden öreg asszony jobbra-balra ingott, kezébe temetett arc-sal síráncokozott.

De Bükkös Flóris mellett a férfinép is erősen belefűjt a zsebkendőbe, morogtak és krákogva nyomkodták a csizma sarkát.

— Tuggya ez nagyon — büszkélkedett a hetényi Botz gazda. — Nincs ilyen több a Hegyhátán.

Bencze József akkorra már fordított a rigmuson:

— De mit sírtok öregek, szerelmes szülőink,
Bükkös Fórisok fájára új ág kívánczozik,
Bükkös Fóris István gyöngye mátkájával,
Bükkös Fóris Anna szép sudár párjával

Három falu népe im össze gyülekezett.
Hogy Istennél, embernél, hitet tehessenek...
Isten áldásával induljunk hát útra.
Isten szolgájának égi áldására,
Úgy induljunk el, új élet elébe,
Három falunak büszke örömére.

Erre a két virágos bottal örködő legény két oldalra húzódoott és köztük egymás mögött lépegetve az udvarra ért a két menyasszony s mögöttük a vőlegények. Öregebb asszonyok még hangosabban sivalkodtak a két menyasszony körül, a férfiak sorából, szép szálas magyar lépett ki jól megnyújtózkodva. Két hosszú rudat hoztak akkor ki a házból s mindegyik rúd rogyásig megrakva rózsamintás, rojtos vállkendővel. Sárga, kék, piros, fehér és zöld kendőkkel. A két kérfi elkapta, magosra emelte és a menyasszonyok elé ért. Most a rudat hordozók mögé tarkaruhás gyermekek sorakoztak, legelői a legkisebbek, utánuk kor szerint, ahogy következtek: ugyanabban a ruhában, ahogy az idősebbek. A gyermekek mögött nyszolyólányok és vőfélyek, ezek mögött a két virágbotot tartó legény. És csak akkor következtek a menyasszonyok és a vőlegények. Ezek után a szülők, menyecskék és férfiak, mind párosan, gyönyörű rendben. Mire a két, kendőket zászlóként hordozó, férfi fölvetette fejét és odaszólt a dobosoknak, komolyan, büszkén, keményen:

— Hadd szójjon! Most hát hadd szójjon dobosok...

És akkor megzendültek a dobok! Csak a dobok, kürt recsegése és klarinét sivalkodása nélkül, pengve, különös, csaknem komoly és ünnepélyes áramlással.

Adrienne első pillanatban visszahökken: Kissé vadnak, komornak érezte ezt az egyhangúnak tűnő, zordul felmorajló dobszót. De lépésről lépésre mélyebb változatokat csaltak ki a hártján, a tarka szoknyák egyenletesen ringtak ütemére, a csizmák szinte hallhatóan csikorogtak, végül határozatlan fortisszimóba csapva, akár egyetlen torokból tört ki a kiáltásuk:

— Hujjuuj, hujjuuj!

A kiáltás után a dobszó meglágyult s különös, hárfás zengésbe fordult. A zászlórúdon lobogni kezdtek a kendők, a két férfi félig derekához kapott tenyérrel tánclépésben fordult. Szabályos, kemény, katonás, dobogó tánclépésre.

— Lakodalmas verbung — súgta Derkar rekedten és két szeme könnyfelhős lelt a gyönyörködéstől. — Csak nézze Adrienne! Nézze s figyelje. Így mennek a templomig, ilyen komolyan, ilyen méltóságteljesen. Csak a férfi táncol, öreg és fiatal, lányok és asszonyok most sírnak...

Adrienne akkor már alig látott és alig hallott. A dobszóból áradó hol komor, hol zord, mégis annyira vérbekúszó melódikus muzsika már átjárta, megborzongatta, felgyullasztotta. Az ő szemei is könnyesek voltak, két keze összeverődött és tapsolt, tapsolt, gyönyörködésben égve.

— Ilyent én még soha nem láttam, Derkar tanácsos. — súgta lihegve. — Ilyen gyönyörű! Ilyen méltóságos, úri pompát. Akár egy felvirágozott hatalmas hajó, ahogy így mennek, mennek táncolva ebben a különös dobszóban.

Derkar lehunyta szemét: nem titkolta, egész lényével ebben a dobszóban, ebben a méltóságos pompában élt és gyönyörködött.

— Úri rend ők, Adrienne, úri nép, higgye el

nekem. Isten őrizze, Isten óvja őket a „fejlesztő kultúrától.“ Ezt, ezt tartsák, ebben éljenek ezt vigyék, ezt őrizték. Hát hol az a színpadi, operai rendezés, hol az a művészi kompozíció, ami evvel fölér? Nézzen körül a hegyek, az erdők és itt, itt a rejtett kis faluban, akármelyikbe mehet, ilyen lakodalmat talál — ez a szindús, méltóságos pomja!

Adrienne szemei összeszűkültek. A lakodalmas menet már elkanyarodott az útról, a keskeny kanyarba, mely a szentkúti kápolnához vezetett. De körül: a hegyeket, az erdőket és a kis falu mélyében csillámló menetet még mindig látta.

— Ezt, — szikráztak szemei, összeharapott szájjal súgva. — Ezt Derkar tanácsos addig élek is, megfestem.

* * *

... A lakodalom további részében Adrienne figyelme meglankadt. A megfogahatatlan gyorsasággal váltakozó részletek, melyek egymásra következtek, hussanó sebességgel tovaillantak lelkéből.

— Kifáraszt ez a sok látnivaló — magyarázta Derkarnak. — Olyan ez, mintha egy hatalmas film peregne előttem, vagy valamely látványos revüt néznék végig. Nem is tudom megőrizni ezt a tömördek formát. A megrakott asztalokat, a forró sürgést-forgást, hangokat, színeket, mozdulatokat, szavakat, nevetéseket, muzsikát és táncot.

De azért kitartó éberséggel figyelt. Megtapintotta az asszonyok ruhájának selymét, a lányok hajának pillangós csillogó díszait, a zászlórúdra tűzött virágos kendőket. Mélyen lelkébe zárta a

színek és formák harmóniáját. Készségesen és engedelmesen végigkóstolta a lakodalmi ebédet, a maga gyönyörű, pompás rendjével, ahogy az asszonyok ki-be surrantak, büszkén emelt tálaikkal. Ivott a rozmaringgal körülkoszorúzott pohárban hordozott, megcukrozott menyasszonyi borból és ott állt csillogó szemmel a sorok elején, ahogy kezdetét vette a vidám, nekiszilajodott lakodalmi tánc. Mégis az első kép maradt meg lelkében: az a díszes, felvirágozott hajóként tovaringó lakodalmi menet, melyről érezte, hogy mélyen, kitörölhetetlenül beleégett lelkébe, akár a tüzes vassal égetett bélyeg a húsba!

— Nekem már többet nem is kell látnom Derkar tanácsos — állt fel úgy alkonyattájon, forró halántékkal. — A legszebbet mindenkorra megörzöm magamnak.

A tanácsos nem is hallotta Adrienne szavait. Egészen felszilajodott és odaállt a táncolók elé.

— Én bizony megtáncoltatom ezt a két menyasszonyt! Úgy, mint régen a páros bálban Bükkös Fórisné asszonyt...

Nagy nevetés következett, a kezek összecsatlantak, a klarinét felsírt és Derkar Frigyes vilanó szemekkel táncolni kezdett. Adrienne akkor gyorsan kisurrant a lakodalmas házból és a Rődel malom felé sietett. Ahogy megérkezett, Rődel mama egy barna füzetet szorongatott kezében és óvatosan szájára emelte ujját.

— A mérnök úrtól hozta a pósta. Urannak küldött szivart, meg nekem reuma port és azt írja, hogy ezt a könyvet adjuk magának Adrienne kisasszony, hogy olvassa el, amíg haza gyön. Hát itt van...

Adrienne elpirult. Keze remegett kissé ahogy

a barna papírt széjjelhajtogatta és figyelmesen nézegetni kezdte: a lapokon, mindenütt Ferenczy Miklós gondos, szabályos betűsora.

— Napló! — gondolta révedten. — Az élete!

— Köszönöm Rödel mama — mondta aztán hangosan. — Írják meg neki, hogy igen köszönöm és elolvasom mire hazaér...

Szorosan szívéhez szorítva sietett a szobájába. Tünődött kicsit, aztán az alkonyi fényekben csillámló Márévölgy felé tekintve, csöndesen lehajtott a fejét.

— Mint egy szív! — nézett a keskeny füzetre elgondolkozva és kezei akaratlanul pergetni kezdték a lapokat. — Mint egy szemérmes, zárkózott férfiszív!

— *Erdész volt az apám akadt fön Adrienne szeme a szabályos sorokkal írt oldalakat pergetve és könnyedén meghajlott a feje. — Erdész volt az apám...*

A felduzzasztott malomgát rejtett kis fűzligetében, égerfák bástyája mögött ült elmenekülve a malomtól. Derkar tanácsostól, az ifjú és öreg Rödelektől. Egy öreg, villámtól kettéhasított fűzfa derekára kuporgott, akár egy mély teknőben. Szemben, egészen szemben a kéken pihegő völgygyel, melyből szaporán, sebesen sietett kifelé a habzó, kristálytiszta kis patak. Két karcsú nyírfa suhogott még a közelében és a barna mezőkön, itt-ott, kék, sárga virágok.

— Augusztus, — gondolta elrévedve. — Már augusztus...

Minttha sírnia kellett volna: az égbolt akár a kobald, az erdő mint a smaragdt. Mégis didergett. Karjai ernyedten hulltak le válláról, szája égett és szeme elfelhősödött.

— Elmúlik, elmúlik ez a nyár is...

Akár akarta, akár nem: Hermann Balázsra kellett gondolnia, őt érezte, ő sajgott föl vérében. Ő hullámozott át gerincében. Ha itt lenne, ha látná, ha szemébe nézhetne, hangját hallhatná, ha sírhatna előtte, vállára bújhatna!...

A könyv akkor meglazult és a gyepre huppant. Ettől elpirult, nyugtalanul körülnézett. De csak fák, mezők örködtek körülötte és az egész erdő. Mégis mintha ezer és ezer szem nézte, fenyegette volna. Fölemelte hát Ferenczy Miklós könyvét és szaporán, sebesen, engedelmesen olvasni kezdte.

— Erdész volt az apám és egy nagy, végeérhetetlen erdőben laktunk. Első világos pillantásom egy vén, sokágú cserfára esett és úgy láttam, hogy öreg, nagyon öreg ember áll előttem, integet és hívogat. Az első hang, amit anyám és apám hangján kívül meghallottam, a fálombok zizzenése volt. Aztán jöttek a madarak és végül a vadak ijedt, finom futása.

Még egészen kicsiny voltam, talán három-négy esztendő, de egyenkint tudtam a ravasz, óvatos, lopakodó: ez a róka, ez az ijedt sietés, ez a csendes szaladás: ez a nyúl. Aztán a mókus! Ahogy ugrott ágról-ágra, roppant tüben, kecsesen és puhán! Az őz pajtásom volt, finom futását lelkemben őrzöm. Mikor először megláttam, nevettem. Aztán jött a szarvas, méltóságos, nyugodt, gyönyörű lépteivel akár egy király, koronás fejedelem. Mindig térdre bocsátkoztam előtte, még gimnázista koromban is. Anyám, — szép, karcsú, barna asszony volt, csöndes és szelíd — féltékeny ijedelemmel vigyázott rám, szívéhez kapott, ha egyedül kimerészkedtem a házból, keresztet vetett magára, elsápadt, imádkozott „Jézus! óvd az erdő vadjaitól!” — Apám viszont nevetett. Apám erős, vidám férfi volt, szemei éjszaka is ragyogtak, akár a lámpák. Úgy éreztem bevilágítja az egész hatalmas erdőt, melyben laktunk, melynek végét se láttuk.

„Apám vállamra paskolt, megnyomta a fejem közepit és nevezett: — „Nem vadak ezek fiam, ne ijedj meg anyádtól. Vaduk csak az őserdőkben vannak, idegen földrészen. Itt, a te házádban csak erdők vannak, gyönyörű, hatalmas, gazdag erdők, melynek én vagyok az őre. Itt a mi erdőinkben csak állatok élnek: madarak és bogarak. Mind, mind a mi barátaink, még farkas se akad sehol, legfeljebb vaddisznó, de az se bánt, ha te nem bántod. Medve az nagyobb hegyekben jár, itt, ahol mi vagyunk, csak szelíd, kedves pajtásokra találsz, ha kimégy a házból. Hát ne félj, fiam!“

Nagy-nagy erő áradt ki belőle, mintha átfogott, átölelt volna: két karjával védelmezett és oltalmazott mindnyájunkat. Anyámat: a szelídet, a félénket; a cselédeket, kis húgomat, aki sokszor sírt és engem. Szerettem apám hangját. Mély volt és meleg. Olyan hangja volt apámnak, akár a kürtszó. Ezt csak sokára tudtam meg, egy hajtóvadászaton, amikor először hallottam a hangját. De ahogy megszólalt: melegem lett, nagy nyugalom szállt rám és akár éjjélkor, legsötétebb éjszaka derekán is vártam volna a folyton hussogó fák között.

Úgy emlékszem Adrienne, járt már erdészházban? Benn a Püspökerdőben, a Hármas hegy mögött, Relicséknél? Hát nem is írom körül. A mi házuk is nagyjából olyan volt, hiszen az erdészházak akármerre megy, mindenütt ilyen kedvesek, virágosak, vidámak, hívogatók. Az erdész számára mindennél fontosabb a szép, meleg családi otthon, hiszen se barátja, se társasága a családján kívül. Nagyjából most már, életem delén bevallhatom, hogy az erdész családok általában a boldog emberek közé számítanak. Az asszonyok szorgalmasak, a férfiak komolyak, gondosak. És asszony, férfi nagyjából hűséges is egymáshoz. Mintha éreznék, hogy csak ketten vannak, egymásért élnek széles e világon az egész rengetegben: azaz érzik azt a szent, paradicsomi fönséget, érzések mélyét, együvértartozás és szeretet melegét, amelyért Isten a házasság szentségét megalkotta. Mert szentség az Adrienne, vallom én egy keserves, nehéz élet után is! Talán éppen azért, mert

szentségnek láttam, szentségnek éreztem apám és anyám között, abban a fák közé rejtett virágos, vildám házban, ahol születtem és ahol mindörökre magához láncolt, magához ragadott az erdő, a föld, a hegy, a völgy, a szabad mindenség: táj és természet. De nehéz mindent elmondani annak, aki nem ír. Irónak se igen sikerül: mérhetetlen sűrűség egy emberi élet, hasonlatos a természet sokrétiúságéhez és egyedül csak Isten láthatja teljes egészében! Úgy is mondhatom hát, kifejezhetetlen, elemezhetetlen, visszaadhatatlan. De én mégis megpróbálkozom festők nyelvén szólva, egy-egy csendélettel, apró zsánerképekkel, pasztellekkel és szénrajzokkal, hogy teljes nagy kompozíció híján valamit, avagy ha lehet az egészet megmutassam: lásson és ismerjen engem! Mert ez mindennél fontosabb számomra Adrienne: hogy tisztán lásson, értsen és talán ezeken keresztül becsüljön is! Arról ami emögött van, amiért mindezt így elmondom magának, ami tüzel, hajt és feszít, arról nem beszélek. Talán nem is kell beszélnem, érti kimondatlanul is... Sokan vagyunk mi férfiak, akiket erőseknek, diadalmasoknak, keményeknek és határozottaknak tartanak, hogy igazán megrázó, életreszóló, életformáló percekben és fordulatokban gyöngék, gyámoltalanok és tehetetlenek, csaknem gyávák... Aztán meg, mégha szólnék is, nem tudom, nem tudhatom, hogy szívesen hallandó-e a továbbiakat, azt, amit még mondani szeretnék és mondanom kellene? Hát inkább hallgatok.

... Ha visszanézek és magam előtt látom azt a hatalmas, csaknem mesebelinek tűnő erdőt, amelyben felnővekedtem, mindig meghatódom és elkönyyesedik a szemem. Tudja, beszélgettem én is a fákkal, törzsükhöz simítottam az arcomot, aztán sokszor, (erre is világosan emlékszem), gyökereükhöz is hajoltam ásóval, kapával, kutattam mélyüket. Mikor tavasztól őszig napfény sugárzott a fák között, egyenként szerettem volna összefogni a fényfoltokat, azt hittem aranylepkék! Szerettem télen is a hóban, a mozdulatlan fehérségben, ahogy őrlődtek zuzmarás jeges ágaik zörgésével. De

szereltem esőben is. Órákon keresztül elnéztem ablaküveghez támasztott arccal, hogy hullik, csöppen, gördül alá az égakról, lombokról, egy-egy nehéz, vaslag esőcsepp. Kis húgom ilyenkor sírt, anyám ölébe kíváncsozott és anyám mindig felhúzta a muzsikáló órát. Szép, könnyű muzsika hullott ki onnét, finom kis mazurkák és menüettek hangja. Pajtásunk nem volt, magunkban élhettünk csak, de nem is kíváncsoztam idegen gyermekek közé. Később, mikor iskolába kerültem, mindig magányos maradtam, félrehúzódtam a többitől és csak akkor szabadultam fel, amikor vakációra hazamehettem az erdészházba és a fák közé, az erdőbe sielhettem. Akkor, úgy a középiskola előtt mondta apám, egy sélánál:

— Úgy látom, igen szereted ezt az erdőt, te gyerek! Hát ha kedved van hozzá, akkor majd megtanulhatod az erdész mesterséget és utánam jöhetsz. Csakhogy azt akarom, hallod, úgy is illik, hogy te már ne csak erdész légy, hanem főerdész, aki a pusztán lakik, minden erdésznek parancsol. Sokat kell tanulnod, de sokkal többet is fogsz tudni mint én, tanácsos úr leszel egyszer te is!

A tanácsos urat jól ismertük. Evenkint négyszer látogatott el hozzánk, apámmal asztal fölé hajolva számoltak, írtak, beszélgettek. Anyánk ünnepi ebédet főzött mindig radlúst tálalt és a tanácsos úr mindig megdicsérte:

— Kevesen tudják ezt így elkészíteni, Borbála asszony. Még a báróék asztalán se!

Kishúgom cukrot kapott a tanácsos úrtól, én egy ezüst serintot. Olyankor mindig meg kellett csókolni a tanácsos kezét, (nagy, barna kéz volt ez, zöldkőves gyűrűvel az ujján.) Közben meg is néztem, jól felágaskodva, bár kicsit féltem tőle. Hatalmas, szélesvállú ember volt, hosszú ősz bajusszal, dünynyögő, vaskos hanggal. Vállán mindig puskát hordozott, sötétzöld tollat a barna kalapján és zöldhajtókás vastag bekecsket még nyáron is. Legjobban az a zöldkőves gyűrű tetszett rajta és engedelmesen meghajtottam fejem:

— En csak az erdőt szeretem apám — mondtam — az

erdőt, meg a földet, amiben az erdő megnő. Szeretném föl-
válni egyszer, széjjel az egész hegyet, hogy meglássam, mi
van benne.

Apám arra nagyot nevetett és megemelt. Olyan magasra,
mint ő maga.

— Fölvágsz a hegyet? Meg hogyan nő az erdő? Hát
ha majd tanácsos leszel, akkor megtudhatod: annak mindent
szabad. A tanácsos a báró után az első.

Később még elmondta az apám, hogy nemcsak az erdő
a báróé, de az egész uradalom: földek, kastély, minden.

— Hozzá a végén, csak egy kislányé lesz minden: a báró
kislányáé. Mer már fiuk nem lesz azoknak, a báró igen beteg,
mire te tanácsos leszel, csak a kisasszony marad belőlük
talan. A kis Adrienne bárónő.

... Szatmáry Adrienne a Márévölgy rejtett zu-
gában hajatövéig elpirult. Fölkapta fejét és me-
reven belebámult a kéklő hajlatba.

— Adrienne? Adrienne?

Eddig csak könnyű mosolygással, elnéző ki-
váncsisággal olvasta a szabályosan, gondosan
telerótt lapokat, most felizzott, áttüzesedett és
mohó sietség hevítette. Az a pillanat rebbenő eléje,
amikor a Ródelház szobájában szembe állott vele
Ferenczy Miklós és félig rettenve, félig megha-
tódva mormolta a nevét:

— Adrienne? Maga Adrienne?!

— Hát így? — gondolta visszanézve és a
lapokat féltékeny szomjúsággal forgatva ujjai kö-
zött. — Adrienne? Egy bárókisasszony?

Most mintha sugárzóan megszépült volna a
férfi kemény, kissé mogorva és darabos lénye. A
köre és vasra emlékeztető szegletes arc, a kes-
keny, rejtett lángolású világos szemek, a széles-
vállú, szálas termet, a meleg, biztonságot árasztó

kezek, a mély, komoly hang egyenkint és egybe-
mosódva vették körül, valami különös, vonzó ko-
szorúban: a reménység, a romantika tündöklésé-
vel. Arca égni kezdett. Vidám, boldog, győzelmes
és elégtelt zsongás áradt el szívében; száját több-
ször megnyalta, akár a cukrot szopogató gyer-
mek, könnyű dudorászás zümmögött fogai közül
és lábait vidáman himbálta a fűzfa oldalán.

— Egy bárónő? Most itt törí a követ, túrja
a földet, vágja a hegyet és ez van mögötte?! Egy
bárónő?!

Nevetni tudott volna zengőn és harsányan. A
márévolgyi tájba lobogtatva a gonddal rovogatott
lapokat, mint valamely győzelmi zászlót. Végül
összehúzódtott akár kályha falához támaszkodott
volna és szikrázó pupillákkal olvasott tovább.

*... Sokáig nem bírtam felfogni, hogy egy leány, egy
kisleány ura lehessen az erdőnek! Apám aztán magyarázta
itt-ott, de mégis fölfoghatatlan maradt számomra. Később a
beszélgetés után pár héttel, a tanácsos jött újból hozzánk,
apám előtte is megismételte tervét.*

— Ezt a fiút taníttatom tanácsos uram. Erdészeti akadé-
miára szeretném küldeni, ha majd birom. Annyira szereti az
erdőt: hát gondoltam, talán a báró úrnak se lesz kifogása
ellene, aztán egyszer még tanácsos is lehet.

— Az hát! — helyeselte a tanácsos úr. — Magam is
pártolom a tervet. Nálam még praktizálhat, ha Isten segít, tíz
évig még birom talán. A báró beteges, úgyis idő előtt itt
hagyja szegény kis Adriennet, annak meg nagy szüksége lesz
megbízható emberekre. A két komisz mostoha bátyja különben
kifogatja mindenéből.

Mindig azt hallottam: szegény Adrienne, kis Adrienne!
Mindig a sajnálkozás hangján szóltak felőle és bennem mély
szánalom és forró fogadkozás ébredt. Védni, óvni szerettem

volna, anélkül, hogy látom, hogy ismerem. Szolgálni; ha kell fegyverrel is, ha kell véremmel és életemmel is! Hiszen az övé az erdő, az egész határ: a hegy és a föld, melyben élünk. Mikor a tanácsos elment, megbátorodtam és apám elé álltam:

— Mért szegény Adrienne bárókisasszony? Ha övé az erdő, a hegy, meg a föld, meg minden, akkor mért szegény?! Apám kicsit fölhúzta a vállát és elfordult.

— Nem érted azt te még, hiába mondanám.

Anyám hevesen hozzámkapott és átölelt.

— Mert árva, nincs anyja Adrienne bárókisasszonynak! Amikor ő született, akkor halt meg az anyja. Hozzá van még két bátyja, de nem édes testvérei. És nem állhatták soha Adrienne kisasszony anyját. Aztán az édesapja is beteg; valami nagy-nagy betegség emészti. Mire Adrienne kisasszony megnőne, egészen árva lesz, anyja után elmegy az apja is. És itt marad a két gonosz bátyjával.

Apám haragos lett. Éppen előttem állott és jól megnézett.

— Nem árthatnak neki. A köteles örökrészen kívül semmit se vehetnek el Adrienne bárókisasszonytól, a végrendelet megtámadhatatlan! Ez az erdő, ez a pusztá, teljesen és kizárólagosan Adrienne kisasszonyé. A két báró ebbe nem szólhat bele soha, az ő birtokuk másfelé van... És ha Adrienne kisasszonynak hűséges emberei, szolgálói lesznek, akik javait megőrzik, megvédelmezik, akkor semmitől se kell félnie. Leginkább a két bárócskától, nem!

Úgy éreztem, hogy apám egyenesen nekem beszél, reám parancsol.

— Csak nőjlek meg — mondtam akkor roppant felgyúllással. — Csak legyek nagy! Majd tanulok sokat és szolgállok Adrienne bárókisasszonynak! Megvédem az erdőjét, a hegyet, meg a földet.

Ezen akkor nagyot nevettek. Anyám nemsokára indult a pusztára és szép, barna bársony ruhába öltöztettek engem is.

— Most eljössz velem te is, még úgyse láttad a kastélyt meg a parkot. En tudod mindig ott voltam anyámmal. Ott nő-

tem fel és apád onnét hozott el engem az erdőszházba Anyyi, mintha hazdm lenne...

Kishúgomra is szép ünnepi ruhát adott, csipkés fejkötőt a fejére és elindultunk végig az erdőn. Nyár volt akkor és az eper piroslott a bokrok alatt. En sokszor megálltam és szedegetni kezdtem. De anyám leintett:

— Majd visszafelé, most siessünk.

En azonban itt is, ott is lehajoltam és egész csokorra való csattogós piros epret szedtem össze. Szorosan marokban, ujjaim között tartottam.

— Dobj el — mondta anyám gondosan végignézve rajtam, ahogy kiértünk az erdőből. — Piszkos lesz a ruhád tőle. Látod, már ott a kastély!

Szép, zöldzsalus sárga házat pillantottam meg. Kis toronnyal a közepén. Nagy rácskapuja mellett vicsorgószájú kőoroszlán. Úgy megijedtem tőlük, hogy hátam mögé rejtettem az epercsokrot. Egészen világosan emlékszem: nem tudtam szólni és szám kettényílt csodálkozásomban és gyönyörködésemben.

A kastély körül hatalmas, viruló gyeppezsit, a pázsiton rózsakertek, rózsaligetek, fehérleő kőpadok és törtkarú szobrok. En addig csak fákat láttam mindig, néhány teknőrdjő cigányt, parasztokat, akik az erdőt trították. Itt a zöld pázsit körül szürkelibériás inasok, siető szolgálólányok.

— A király is ilyenben lakik? — kérdeztem anyámtól fojtottan, de ő nevetett és pirulva átsietett a parkon, félig felém nyúlva maga után húzva.

— Még sokkal, sokkal szebb kastélyban lakik a király! — mondta aztán kedvesen és a hangja úgy muzsikált akár az óránkból kihangzó zene.

A park közepén aztán hirtelen megállt. Kishúgom! erősen magához szorította, meghajolt, de előbb gondosan rám nézett.

— Köszönj szépen! Most köszönj Miklóska, itt a báró ír meg Adrienne kisasszony.

Egy kocsit láttam a rózsaliget előtt. Egy furcsa, kerekos kocsit, sok párnával. Abban ült a báró. És előtte, kis zad-molyon kuporogva Adrienne bárókisasszony. Nagyszemű, fehérarcú, komoly, komoly kislány. Mintha egészen odanőtt, odastmúlt, eggyé vált volna beteg apjával, két kézzel is megkapaszkodott a kocsi fénylő kerekében. En csak néztem, néztem. Hol a kocsiban fekvő bárót, hol a kis kuporgó, riadt és félős Adrienne bárókisasszonyt. Köszönni persze nem tudtam, csak hirtelen előkaptam a hátam mögül a piros eper-bokrétát és feléje nyújtottam:

— Tessék. Ott szedtem az erdőn, ami mind a magáé...

Ekkor fölállt a kislány. Eppen a vállamig ért, fehér ruhájával. Két kézzel nyult az eper után. De nem nevetett, csak nézett, nézett nagy szemeivel. Kis pirosság szaladt át arcán és apjához, a báróhoz fordult:

— Az én erdőmből? Az enyimből hoztad nekem?

Mintha sikoltott volna: olyan furcsa volt a hangja! En letérdeltem, még ma sem tudom meghatározni, hogy miért, csak térdeltem. Mint a lovagok, az apródok, a harcba induló vitézek.

— Igen Adrienne kisasszony. Igen: teneked...

Anyám haragosan megrántotta kezemet és szégyenkezve mormolta fölöttem:

— Nem szabad tegezni a bárókisasszonyt! Űrnőd lesz egyszer és te neki szolgálsz, míg csak él!

— Míg csak élek — bólintott Adrienne kisasszony és az epret, az én epremet szorosan a szívére ölelte. Egészen piros lett tőle a könnyű, fehér ruháskája...

A többire aztán már nem is emlékszem, meg nem is lényeges. Ez, mondjuk, az első, a legfontosabb karcolat a kompozícióban, amit magának akarok bemutatni kedves Adrienne!

Anyám végigvezetett a kastélyon, de én inkább rémülődöttem, mint csodálkoztam: a tömérdek szoba, a folyosó, a terraszok egészen megszédítettek és alig vártam, hogy haza érhes-

sünk, a mi kedves, két meleg szobánkba, tarkavirágos konyhánkba: madaraink, kutyáink, állataink közé, meg a muzsikáló óra mellé.

Akkor ősszel aztán intézetbe adtak és tanulni kezdtem. Véros és fiúk, tanárok és napról-napra váltakozó világ! Mintha egy hatalmas, megállíthatatlan folyam hátára vetettek volna, mint kis, tehetetlen csónakot és csak ringtam, úsztam, megállás nélkül. Mert sokáig társtalan és magányos voltam, fél-szezen, zavartan de kimondhatatlan mohósággal vetettem magam ebbe az új világba. Az erdőben, házukban szerettem a csendet: itt én voltam a leglármásabb, mindenkit túlkibárltam. Résztvettem a játékban, a törtetésben és tanulásban. Csak akkor húzódtam félre, akkor csendesedtem meg, amikor azt akarták, hogy otthonomról beszéljek. Ilyenkor megrémültem s mintha hét lakattal zárták volna a számat, egy szót nem tudtam kinyögni. De még mintha hatalmas bátyákat, megmászhatatlan falakat és vasfüggönyöket kívántam volna az én igazi, szerelmes világom birodalmára, az erdőink, otthonunk; csöndes hegyeink és völgyeink köré. Szent és illetethetlen kincsként zártam és őriztem magamban és magamnak! Csak annyit árultam el mindenkinek, hogy apám erdész egy bárói uradalomban és az erdőbirtok közepén lakunk, egészen benn az erdőben, én is erdész leszek, akadémiára megyek és majd a tanácsos úr mellett praktizálok...

A negyedik gimnázium záróvizsgáján aztán váratlanul agyvérzést kapott az apám (erdész betegség ez Adrienne, bővérű emberek sorsa!) Három nap múlva már temették is. Árnylag fiatalon még, alig negyvenötéves korában. De ez még talán nem lett volna döntő számomra: két héten belül meghalt a báró és meghalt az erdőtanácsos is. Új emberek kerültek az uradalomba, a két fiatal báró napról-napra keresztül lovagolt a vágáson, ajtónk előtt táncoltatva szép, kényes lovukat. Anyám sokat sírt és mire eljött az ősz, csomagolni kezdett:

— Már nem taníttathatlak tovább a drága intézetben, én

is a városba költözöm, de a nyugdíj kevés, a két fiatal báró nem törődik velünk, már azért se, mert apjuk mellett hűséggel kitartottunk és apád sosem szidta. Akadémiára már nem küldhetlek és talán legjobb lesz — mindenki mondja, — ha tanító leszel. Ahhoz csak még négy esztendő kell, a tandíj is kevesebb, azt valahogy kibírom. És akkor talán elmehetek veled valami faluba.

Borzalmas pillanatok voltak édes Adrienne! Elmondhatom: egy világ omlott össze bennem! Egyszerre éreztem, hallottam, láttam az erdőt, a hegyet, a föld mélyét, melyet kutatni kívántam! Körülzsongtak a lombok, halottam a vadak futását, a madarak röbbenését, azt az átható, szentséges csendességet, melyet legfeljebb még templomban találhatunk; az erdő rejtelmesen zsongó, némán lüktető csöndességét, melyben megszámlálhatatlan lélekzés lüktet. És most, most, míg anyám csöndesen, halkán beszélt, alázatosan lehajtva szép, fiatal fejét, most mindez elveszett előlem! Iskola szobát láttam magam előtt, olyan poros, fülledt, falusi iskolaszobát, ahova az erdőből kocsival levittek. A tanító sovány, sápadt, sokat köhögő, kopott ember. De anyám rátette kezét a vállamra és felsóhajtott:

— Ugye szót fogadsz kis Miklós és tanító leszel?

— Igen — mondtam én csöndesen és megcsókoltam anyám kezét. — Én tanító leszek maga!

Újabb négy esztendő után valóban okleveles tanító lett belőlem. Akkor négy teljes évig csak a városban éltem, sápadtan, soványan, kopottan és tehetetlenül, akár az a falusi tanító, akinek iskolájába jártam. Soha a mezőkön, soha az erdőkben, soha a hegyekben! Nyaranta rosszul tanuló diákokat tanítottam, egyiktől másikig szaladgáltam, hogy anyám gondját megkönnyítsem. Kis húgom is növekedett, szép és vonzó fiatal lánnyá serdült, anyám csipkés ruhákat varrogatott neki, hát kellett az instruálás jövedelme! De nem is bántam. Jó volt ez a nagy hajsza, a robot, a gond, kellett, hogy börtönben legyek, kellett, hogy elmozdíthatatlannul a városhoz

kapcsolódjak, hogy ne láthassam az erdőket, a hegyeket, a szabad határokat, különben szilaj engedetlenség lobbant volna bennem és nem tudtam volna beteljesíteni anyám kívánságát, nem lett volna belőlem: „okleveles tanító...”

Azonban soha nem tanítottam Adrienne! A diplomámat na is őrzöm, némelykor előveszem, nézegetem, aztán elzárom. Idegen számomra, mégis félttem. Egyszer talán nagy-nagy bizonyosság lesz számomra, azért, hogy ekkora varga betű után is odajutottam, ahol vagyok, ahova talán Isien rendelt engem...! Itt most, ha lehet, még jobban figyeljen rám kedves Adrienne: ez (ha valóban van ilyen, ebben a tovairamodó földi életben) döntő fontosságú események következnek! Olyanok, melyeket magának éreznie kell s amiért talán fölmentést is adna, ha valamiben valamikor vétettem volna maga ellen!

... Úgy érzem, nagy nehézségbe ütközöm, akár kínai falat akarnék lebontani. Innen-onnan negyedszázados távolságot visszaidézni, abból annyit felmutatni ami fontos lehet! Majdnem lehetetlennek látszik, mégis megpróbálom. Akkor, ahogy a diplomámat megkaptam, magához hivatott az intézet igazgatója.

— Szorgalmas fiú voltál kedves Miklós, komoly és megbízható léleknek tartalak, hát rád esett a választásom. Halnay grófélchoz, Tamás majorba kérnek nevelőt. A gróf beteges, két fia van és nem akarja intézetbe küldeni őket, azt kívánja, hogy otthon tanítsák. Nagyon szereti a fiúkat és amíg él látni kívánja őket. Hát próbáld meg. Még fiatal vagy: négy évvel később kezded a pályát, de ez ne aggasszon, a grófi család roppant befolyásos, kárpótlást találsz a továbbiakban. Mondhatnám szerencse is számodra, bár igaz, hogy csak pusztára kerülsz, távol a várostól, falutól: roppant erdőségek között, egészen benn a hegyekben...

Mérhetetlen boldog lettem Adrienne! Hiszen sosem szerettem a várost, börtönnnek éreztem és erdők, hegyek kíváncsiak voltak újból számomra. Mégis megdöbbsentem!

— De az anyám — vallottam az igazgatónak teljes

őszinteséggel. — Anyám alig várja, hogy állást kapjak és velem jöhessen, nyugdíja kevés, húgom kicsi, illetve még nem segíhet a családfenntartásban. Illetve nem is akarom, hogy kipróbáljuk erejét, hiszen tizenötéves mult csak.

Erre is megjött a megoldás. Az igazgató rövidesen értesített bennünket, hogy anyám is alkalmazást kap a majorban: a tejkezelést bízzák rá. Hát nagy szerencse volt, váratlan égi kegyelem. Még abban a nyárban, szeptember előtt Tamás majorba kerültünk mindannyian. Anyám kedves kis lakást kapott és esténket, mikor a fiúk lefeküdtek, mindig együtt töltöttük. Nem fárasztom most magát a Tamás majorbeli élet bemutatásával, holott oldalakat írhanék erről. A gróf valóban súlyos beteg volt, naphosszat tolókcóban ült, akár a mi bárónk. De kedves, vidám ember volt, nagy barátja a latin irodalomnak és költészetnek; vadászatról, erdőről beszélgettünk vele sokat. Felesége szép, fiatal asszony, kicsit nyugtalan, lobbanékony természet, később, hogy én elkerültem tőlük, el is hagyta Tamás majort, úgy mondták valami váratlan szerelem, de újból visszatért még a gróf halála előtt. Ott, Tamás major körül azidőben irtani kezdték az erdőt. Közel ezerkésztűz holdnyi területen vágták, fűrészelték a fákat. Ma, ahogy visszagondolok erre a távoli időre, világos és éles most is minden bennem: a fejszék csattogása, a fűrész nyikkanása és a ledöntött fatörzs roppant bődülő zuhanása! Mintha jajdultak, ordítottak volna tehetetlen, mérges fájdalomukban... Lelkiismeretesen teljesítettem kötelességemet, egész napokat ott töltöttem a fiúkkal, sétáltunk, tanultunk, beszélgettünk, de lelkem az ott járt, ott repdesett a felszaggatott erdőben. Mikor vendég érkezett, rokoni látogatók, vagy a fiúk pajtásai, rohantam az erdőirtók közé. Ott ismerkedtem össze — nagyot néz tudom — Derkar Friggyessel is! Ő alig három esztendővel volt idősebb nálam, de milyen szilaj, vidám legény! A fakitermelő társasággal érkezett gyakornoknak. Csizmásan, lovaglópálcával járta az erdőt és sütyörészett. Egy mogorva, zömök férfi, Babinka Tódor, a társaság szakembere, nyugalmazott erdő-

tanácsos vezette a munkálatokat, ő parancsolt, ő intézkedett és ő oktatott bennünket, ha kedve volt hozzá. Derkar Frigyes ismeretségünk első félórájában elmondta, hogy ez a Babinka Tódor egy bárói uradalomban vezette az erdőgazdaságot, azíán az egyik báró annyira felbőszítette, hogy mérgeiben reálott. A báró könnyű sebet kapott ugyan, de Babinka nyomban otthagya állását. Ő szervezte meg az egész fakitermelő társaságot, ha Tamás major erdőiben elkészültek, akkor a báró birtokára mennek.

— Babinkát a bosszú hajtja — magyarázta Derkar fityörészve. — Babinka az egész fakitermelést csak azért szervezte meg, hogy a két fiatal bárót tönkretegye. Ugyanis az erdőbirtok agyon van terhelve, most Babinka addig mesterkedik, hogy ezt a terhelést a bank felmondja, árverést kérjenek az erdőkre és Babinka kegyetlenül kivágatja a két báró utolsó fáját is. Ha öt évvel előbb kezdtem volna a szakmában dolgozni, akkor akár magam is rálicitálnék Babinkára; nemrég ott jártam: a rimóczi erdő minden pénzt megér fiam!

Mintha meglöktek volna. Csaknem rászédültem, ráestem Frigyes karjára, vállára.

— Rimóczi? Azt mondod? A rimóczi erdő?

— Hát! A Rimóczy báróék erdőjéről beszélek. Rimócz benn van a hegyekben egészen, olyan fák vannak ott öregem, akár az égig érnek. Az erdő közepén áll a vadászház és előtte öreg cserfa. Barátom, talán ötszáz esztendő is!

Majdnem sirtam! RIMÓC, RIMÓC! Az én erdöm, az én hegyeim, a mi házunk, az én öreg cserfám! És most kivágják, Babinka az utolsó fáját is levágatja!...

— Sok pénz kell egy ilyen fakitermeléshez? — kérdeztem Derkart olyan fogvacogtató didergéssel, amit talán holtig érzek.

— Inkább szerencsés összeköttetés — mondta ő. — Egy-két év és magam is a szakmában dolgozom. Ha például előre biztosítani tudnád a piacot, illetve a vásárlást egymagad is

nekivághatnál. Azonkívül fontos a terhelés ismerete, Babinka mellett ezt az egyet alaposan elsajátíthatja az ember!

En nem beszéltem Frigyesnek Rimóczról, illetve arról, hogy mit jelent nekem az az erdő és az az öreg cserfa! De ahol lehetett, mindig köztük voltam. A szó teljes értelmében ott sompolyogtam Babinka oldalán, figyeltem jegyzéseit, parancsait, intézkedéseit. Ahogy meg-meg állt egyik vagy másik fa előtt, rávert kis ballájával a törzsekre, mintha belelőtt volna a kéreg alá.

— Az akadémián se tanulhatsz többet öregem — mondta Derkar, — én most jövök onnét, de Babinkától mégis többet tanulok itt a valóságban.

Igy húzott, csavarodott körém a hurok: a bennem égő erők és hajlandóságok hálójá, melyet mások sorsnak is neveznek! Még a Halnay fűkat tanítottam, Rimóc lángolt föl bennem követelőzve és sürgetve. Iszonyú takarékoskodásba kezdtem akkor. Kis fizetésemet szorgalmasan gyűjtögettem, karácsonyi, újévi ajándékaimat szintén. De persze szálnalmas erőlködés maradt az egész. Mogorva lettem, szóttanul kószáltam a ledöntött fatörzsek körül. Egyszer, koratavaszi alkonyat volt, mintha most is látnám az erdőben úszó lágy ködfelhőt, hatalmas bükkfák gyökereit égették. A föld fényes volt, kicsit sárgásan ragyogott szétszórt mésztörmelékkel.

— Mint az arany — morgott az egyik munkás. — Talán ha leáznak az ember...

Frigyes nevetett:

— Áshatnak! Itt aztán áshatnak...

A munkás visszamorgott:

— Az erdő másik végén, ezer ölnyre innét már aranyat találnak. Van úgy, hogy homokba rejtőzik, van úgy, hogy vízbe és megint úgy, hogy kőbe, nagy-nagy mélységben a föld gyomrában!

Frigyes egyre nevetett, de én hallgattam. Akkor is újból, mintha meglöktek volna, roppant parancsokat, kemény szavakat véltem hallani. Ráhajoltam a bükkfa gyökerén

csüngő rögdarabokra, kezembe vettem és nézegetni kezdtem. Akkor, ott az alkonyi nap sugaraiban, a mészke törmelék is aranyosan csillámlott. Hái fölremegtem: lehet, hogy nevetséges, de valóban végzetes pillanat volt! Egész további életem dőlt el, illetve kezdődött meg. — Gyermekkorom legkedvesebb játékára gondoltam, a fák gyökereiről kis ásómmal kapargattam a földet és ástam; ástam, hogy lássam, mi van benne?!... Kora hajnalban és késő este kóboroltam ettől kezdve az erdőben, Babinka embereitől távol húzódva. Eleinte csak kezdetleges eszközökkel felszereltem. Egy-egy kisebb balta meg lapát, ez volt a fegyverem. Aztán Derkar meglátott és jól kinevetett:

— Aranyat kutatsz öregem? Aranyat! Csak tanító lehet ilyen merész, csak tanulóban élhet ennyi rajongás, ennyi hit... Inkább sürgősen csákmányt keress magadnak először is, csákmányt, vagyis bányászkalapácsot, aztán inkább ásót, mérőléceket stb. Hozzá egy-két szakkönyv. A többit meghozza a bányászok jószerencséje, melyben vakon bíznak: aztán ha sikerül, akkor együttesen, közösen kitermeljük a rimóczi erdőt...

Derkar nem tudta akkor, hogy kettős fegyverre célzott. Nekem egyik kellett a másikhoz, vagyis inkább mind a kettő kellett. Az arany, hogy elérjem az erdőt és az erdő, hogy a föld titkaihoz juthassak. Fanatikus mánia, szenvedély ez Adrienne. De forró és leküzdhetetlen szenvedély! Elemezhetetlen és szétszedhetetlen rejtelem. Amit Derkar csak úgy vidáman odavetett nekem: jobban belémégett. Hinni, valóban hinni kezdtem, hogy aranyat fogok találni és a lelet után megszereshetem a rimóczi erdő kitermelési jogát! Avagy talán meg is vásárolhatom az egészet. Fantasztia történetek forogtak agyamban az amerikai, afrikai aranyásokról, aranykutatókról, mind-mind amit olcsó könyvek és filmek által elképzelhettem. A szakkönyveket azonnal megrendeltem és tanulmányozni kezdtem földtant, ásványtant, multakat, az egész rejtelmes világot, melyet a föld magába zár...

A grófi fiúk nevelését bizony elhanyagoltam, az éjszakákat ébren virrasztottam keresztül, könyvek mellett. Aztán voltak napok, amikor hajnali kutató útam estébe nyúlt, képtelen voltam félbeszakítani és mentem, mentem, rossz utakon, legtöbbször éhesen. Nem a vagyon, a meggazdagodás vágya hajtott Adrienne, csak a siker, az, hogy hátha mégis találok valamit! Es Rimóc! A rimóci erdők, az a cserfa az erdészház előtt...

Négy év múlt el így, négy év: akár mondjuk négy hét. Halmay gróf a negyedik év végén meghalt és a grófnő intézetbe küldte a fiúkat. Babinka is befejezte munkáját. Anyám akkor sít, hogy mi lesz velem, kérjem a grófnőt, juttasson megfelelő állásba. De Babinka vállamra vert:

— Velem maradhatsz fiú, ha kedved van hozzá. Innét Rimócra megyünk, a két Rimóczy bárót szeretném megtancoltatni... Tőlem kutathatsz is szabad időben, még mindig jobb, mintha menyecskék, meg lovak után veted magad, mint ez a Frigyes.

Később kitudt, hogy Babinka nem becsülte le Derkari, úgy vette, akár a fiát és mikor váratlanul egy ledöntött fa zuhánása alatt meghalt, egész vagyonát és üzleti összeköttetéseit reá hagyta: a mostani Derkar vagyon alapjait!...

— Rimóc! Rimóc! — csak ez égett bennem, amikor gondolkozás nélkül elfogadtam Babinka ajánlatát és édesanyám minden stránkozása ellenére nem adtam be kérvényemet a tanítói állásért. A szabadság is vonzott, az a lendületes, férfias munka, ami Babinka oldalán kínálkozott számomra. A tanítást egy kicsit lenéztem, asszonyos dolognak tartottam magamban. Hozzá, hogy reggeltől estig csak a természetben kell lennem, zárt falak börtöne nélkül!

— Csoda ez — magyaráztam anyámnak, aki kedvesen meggömbölyödött mióta a tejkezelést vezette a Tamás majorban. — Aztán egyszer még gazdag ember is lehetek... És erdőben anyám, mindig az erdőben!

Ez, csak ennyi volt, amit magamból elárultam Adrienne! Anyám fölsóhajtott és keresztet vetett.

— Hát persze. Ha apád érne úgyis erdész lettél volna. Hát persze. Szeretted az erdőt, hiszen apád is erdész volt, sokszor beszélt a fákkal, meg a vadakkal, meg a madarakkal!

Igy kezdődött nagyjából minden: akadémia nélkül is erdőben dolgoztam, tanítói diplomával is erdész lett belőlem, ha nem is szakember, de az erdő szerelmese és szolgája. És szerettem ezt a munkát. Én is csizmát vettem mint Derkar, széles, zöldszalagos vadászkalapot, mint Babinka. Erős, kemény botot szereztem, amibe vas volt ékelve, aztán fegyvert, tört, csákcányt, baltát. Madarászni jártam, megtanultam a fegyverrel bánni, naphosszat parasztokkal, cigányokkal, fuvarosokkal beszéltem, hangom érdes lett és a bőröm cserzett. Derkar sokszor holtba vágott:

— Emberescdsz, hallod. Akár egy gróf: nem látszik rajta a tintanyalók sárgasága, ha megleled az aranytelért, még kérőbe is mehetsz Rimócra, úgyis van ott valami lársz kisasszony!

Mire Babinka mogorván, de keményen rámondott:

— Az nem tréfadolog Frigyes! Azt a szegény teremést hagyjátok ki a játékból. Rimóczy Adriennet csak szolgálni lehet, de szeretni nem...“

... Rimóczy Adrienne? — emelkedett fel Adrienne arra az apró betűs sűrű sorokkal telerótt füzetéből és kissé szédülve körülnézett. — Hát Rimóczy Adrienne lenne? Egy bárókisasszony? Rimóczy Adrienne?!

És ez volt az első pillanat, mióta a Márévölgy tájait nézte, hogy nem látta azt az erdőt, a mély völgyet, a sebesen-habosan surrogó keskeny patákat, a lány dombokat és csöndes mezőket. Ismeretlen asszonyi arc vonalai remegtek előtte: egyszer szívalakú puha állal, aztán éles, gögös éllel.

Egyszer sötét szemekkel, máskor kékkel. Egyiknek szőke volt a haja, lágy és fényes; a másiknak sötét, sűrű és szikrázó. Egyik kép szenvedélyes, dacos, forró lelket mutatott, a másik lágyat, szelídet, alázatosat. De volt úgy is, hogy minden tulajdonság egybe folyt: alázat és dac, forróság és egy cseppnyi megadás, puha és kemény vonalak, egy cseppnyi irigység is, és egy cseppnyi szomorúság is.

— Rimóczy Adrienne! Báró Rimóczy Adrienne — mormolta újból — Adrienne!

Most már felgyulladt, két arca égett, fülei izzotiak. Aranytollú rigó röpönt át a fák fölött édes, nyújtott csattogással. Nem figyelte, nem nézett utánna merengő gyönyörködéssel, ahogy eddig szokta, Ferenczy Miklós kemény arca vőnaglott a sorok fölött és az az ismeretlen, titokzatos asszonyi arc, melyet magában elképzelt, báró Rimóczy Adriennek. Akit csak szolgálni lehet, de szeretni nem!

Mintha felgyultak volna a lapok, mintha titokzatos muzsika pendült volna a sorok közül: Adrienne alázatosan lehajolt és olvasott, olvasott egyre:

„... Se Babinka Tódor, se Derkar Frigyes nem tudhatták, hogy Rimóczy Adriennet én már ismerem és az iránta való szolgálatomat én már évekket ezelőtt megkezdtem egy csokor piros eperrel... A kicsiny, komoly tekintetű, nagyszemű, fehérarcú kislányt láttam magam előtt, mint először tolókosiban sápadó apja közelében.

— *Hát elmegyünk akkor Rimóczra! — vágtam ki némi döllyfel. — Nem hódításra, hanem szolgálatra.*

Eppen tavaszodott akkoriban. Komisz, szeles április. De fakadtak a fák! Az égbolt mint a kifeszített kék selyem,

lángszínű lepkék röpködtek és fehérhasú fecskék. Az erdők, a Tamás majorbeli erdők észrevétlenül zöldelni kezdtek és mire Rimócra értünk, teljes pompájában virult a határ. Bevallom, sírhatnékora volt, amikor megpillantottam gyermekkorom kedves tájait, végigmentünk az erdészház előtt zugárzó vágásban és megláttam a vénemberre emlékeztető cserfát! Egy pillanatig meg is álltam, a kerítéshez hajtottam fejem, azt hittem, talán valahonnét, valamelyik fa mögül jönni fog az apám. Azzal a délceg, szép tartásával, elgondolkozó járásával, aztán ha meglát, lekapja fejéről zöldszalagos vadászkalapját és nagyot kiált szép hangján... De csönd volt, a cserfa hal-
kan ingott a ház előtt és én lehajtott fejjel tovább léptem a mulandóság, a visszahozhatatlan multak súlyával. Se Babin-
kának, se Derkarnak nem mondtam, hogy az az erdészház a szülőházam volt és ott éltem le életem első tíz esztendejét. „Komisz férfiak“ — mondja most erre maga Adrienne — és valóban van is valami kemény komiszság az ilyen erősen visszanyelt szomorúságban, a fájdalom eltakarásában! Később, hosszú évek után, mikor anyám meghalt, a temetés után legjobb barátom társaságában voltam, de nem mondtam meg neki, hogy anyám temetéséről jövök... A fájdalom, ugyanis Adrienne megoszthataiban, magunknak kell vele elvergődnünk, magunkban kell átvészelnünk. Csak az örömmek vannak szavai, az öröm, mint a pillangó kiröpül belőlünk, akár akarjuk, akár nem. Szenvedni viszont csak egyedül lehet és nem is kívánhatjuk, hogy bárki megoszthassa, bárki részt kérjen és segítségünkre siessen. Jézus is egyedül hordozta keresztjét, mert tudta, hogy az a kereszt akkor is az övé marad, ha valaki megemelné egyik ágát... Hát így volt, így voltam én is mindig...

Hogy tovább indultunk a Rimóczy kastélyhoz, Derkar néhányszor vállamra vert.

— Mit lógotod a fejed? Így akarsz hódítani?

Nem tudtam vele nevetni. Még szomorúbb lettem és ha van előérzet, eljövendő megpróbáltatások és keserves kereszt-

utak megérzése, hát akkor ez az út, a rimóczi erdőn a báró kastélyig, ez bizonynal az volt! A szó teljes értelmében didegtem, volt úgy is, hogy hátrakaptam a fejem, mintha valaki kiáltott volna: „fordulj meg, gyere vissza, menekülj!“ Mégis mentünk tovább és elértük a parkot.

Sűrű bokrok örködtek a vaskerítés mögött és a kőpad, a szobrok bemohosodtak. A kastély most kisebbnek látszott, vakolata hulladozott, a cserepek több helyen meztelenül meredeztek. Babinka keményen szitkozódott:

— A báró uraknak másra van a gondjuk! Szegény Adrienne kisasszony!

— Szegény — fütttyentett Derkar, — ötszáz hold erdő és ötszáz hold erdő ura! Meg azért ez a kastély se megrendő éppen. Mért lenne szegény?!

Szegény az azért — mormolta Babinka. — Elég annak...

Semmit sem értettem. Az a nagyszemű, fehérarcú kislány volt előttem, akit a parkban láttam valaha, akinek szolgálnom kell ha megnövök, ahogy apám mondta és aki árva. Meleg és mély szájalom éledt lelkemben, meg valami erős, elszánt fogadkozás, majdnem úgy, mint gyermekkoromban, amikor az epret adtam át neki... Babinka aztán előre sietett és régimentünk a parkon, a kastély felnyitott ajtóin, fel a vaskorlátos terraszig. Itt, mind a hárman egyszerre dőbbszünk vissza, egyszerre maradtunk állva.

A terras közepén, virágokkal díszített asztal mellett nikeltől fénylő, párnákkal elborított kerékeskocsi állt és a kocsiiban egy fiatal lány. Csodálatosan szép fiatal lány! Nagy, sötét szemek a finom fehér arcban, sűrűn fénylő gesztenyebarna haj a keskeny homlok körül.

Ő volt, Adrienne, ő volt ott a kocsiiban, ő, báró Rimóczy Adrienne...! Megismertem, meg kellett ismernem húsz esztendő után is! A szemek, a szívalakú áll, a finom fehér bőr, a gesztenyebarna haj semmit sem változott, ha lehet kiteljesedett, egészszé érett. Mikor először láttam: öt esztendőse volt,

most huszonöt. És ő is megismert. Kicsit elpirosodott, fel-
emelkedett a párnái közül. Szép, csodálatosan szép mosoly-
gással nyujtotta felém a kezét.

— Nem hozott eprei? Kis erdészfiú, nem hozott nekem
epreket?

Derkar meglökött és Babinka összeráncolta homlokát

— Most nincs, bárónő — nyögtem én és ráhajoltam a
keskeny kézre és megcsókoltam, — még nem is virágzik.

— Milyen meleg a keze — mondta ő halkán és dideregve
közelebb húzódott hozzám, elnézve Babinka és Derkar feje
felett. — En mindig fázom, tudja, mindig...

Mérhetetlen szánalom ömlött el bennem Adrienne!
Mintha szívemet kellett volna kiemelni mellemből és
ömlő meleg véremmel fölerősítenem, melegítenem ezt a sápadt,
szomorú, csodálatosan szép fiatal lányt, aki még hozzá éppen
Rimóczy Adrienne, gyermekkorom álmokisasszonya, akinek
szolgálnom kellene, ha apám életben marad! Megérti ezt
Adrienne? Megérti vajjon ezt a szolgálatra, védelemre kész
férfiszólamat, ezt az önfeláldozó, érthetetlen, fehérén izzó
szerelmet, ami felébredt bennem! és ami végigkísért az élete-
men? Apjára kellett gondolnom, az öreg báróra, aki ebben a
kocsiban ült, ilyen magosra támasztott párnák között, mint
most Adrienne. A kis bárókisasszony arca is rejtelmesen
fehér volt, és a nagy, sötét szemek, most már visszaemlékeztem,
gyermeknek is öregesen komolyak voltak.

— Borzasztó — dühöngte Derkar, amikor bemutatkozás
után végigjártuk a kastélyt. — Szegény! Szegény Rimóczy
bárónő. Nyilván családi betegség...

— Nem! — mondta Babinka vad haraggal. — Nem az.
Akkor még, amikor Adrienne kisasszony született, az apa
egészséges volt és anyja is fiatalon, gyermekágyban halt meg.
A két báró az oka mindennek! A két galád, gonosz mostoha-
fivér, akik sajnálták Adriennelől az ötszáz hold erdőt, meg a
pusztát, meg ezt a kastélyt. Adrienne bárónő pompás, sugárzó
teremtés volt, utazott, sportolt, táncolt, vígan és vidáman élt

mint más rangjabeli fiatal lány. Hozzá különö gazdának is mutatkozott, az erdőgazdasághoz különösen értett, mert szerette az erdőt! Remek lovas is volt; tavasztól őszig mindig lóháton láttam; olyan korán nem ébredhettem, hogy Adrienne bárónő rá ne koppantott volna ablakomra ostonával: „Indulhatunk Babinka bácsi?” És egyszer, nagy forró nyár volt, a két báró a kastélyban lebzselt. Fogadtak valami bolond galoppban, hogy kétszer körülfutják az erdőt. Adrienne ért meg elsőnek talpig áttizzadva, verítékes testtel. Azok ketten méregtől, bosszúságtól égtek — „Most fürödj meg még!” — mondták kajánul és vetközni kezdtek, — „gyere a tóhoz és fürödj meg, ... Különben nem bírod el a dicsőséget!” Adrienne bárónő gondolkodás nélkül a parkba indult és mint mondják: ruhástól ugrott a tóba...! De visszajönni már nem tudott, a jéghideg víz mindörökre lehűtötte szegényt; súlyos ideggyulladást kapott, egész teste megbénult és csak annyit értek el az orvosok hosszú kezelés után, hogy a kezeit használhatja.

— Szegény — mondtam akkor én is, mint Derkar és mint Babinka. — Szegény Rimóczy Adrienne Szegény kis bárókisasszony.

De tavasz volt Adrienne, édes, tarkalepkés, méhzsongós, virágszirmos szép tavasz és Adrienne bárónő egy napon rámemelte szép barna szemét. A két szeme tele volt könnyel, szép finom szája reszketett.

— Ugye borzasztó ez, kis erdészfiú? Ugye borzasztó, hogy mi lett énbőlőlem! Fiatal vagyok, szép vagyok és nem szerethetlek és engem nem szerelhet férfi...

És én akkor, megérti ugye Adrienne, akkor a szánalomtól, a vigasztaló szándéktól, a védelemreklész önfeláldozástól, gyerekkori rajongástól, meg valami érthetetlen hódolatos szerelemtől égve, ráborultam, eléje térdelek:

— Szerelhetei Adrienne bárónő — mondtam magamonkvál. — Hiszen szép, csodálatosan szép. És én, ha nekem szabad lenne, ha én nem lennék erdészfiú, én...

Igen, szabályosan ezeket a szavakat dadogtam előtte! Ezt a visszavehetetlen, önfeláldozó és mégis szándékos szerelmi vallomást! Ó, Adrienne bárónő két kézzel kapott a kezem után, magához húzta, tenyerembe csúsztatta hűvös, vékony ujjait:

— Ha igaz, amit mondott, ha maga engem valóban szeret, tud szereini, akkor! Akkor én a felesége leszek magának kis erdészfű...

Mindig így hívott. Később is a házasságunk alatt. Mert még akkor, azon a tavaszon feleségül is vettem. Természetesen roppant csodálkozást keltett az egész. Éreztem és tudtam, titokban mindenki meggyanúsított: Derkar is, Babinka is, nem beszélve a két báróról. Ők még fenyegetőzéssel is igyekeztek visszatartani, „szerencselovagnak, hozományvadásznak” nevezték, de kiábravaló igyekezet volt. Mert nem én akartam ezt a házasságot, hanem ő, Rimóczy Adrienne és én, a kis erdészfű, nem tehettem egyebet, csak engedelmeskedtem a bárókisasszonynak. De egész lelkeimből, egész szívemmel, minden jószándékkal akartam engedelmeskedni. Talán azt mondja most erre, áldozatot hoztam, áldozatot hoztam egy ábrándnak, egy gyermekkori felfoghatatlan rajongásnak. Nem volt áldozat Adrienne, meg kell vallanom! Én nem is volt teljes, igazi, földi szerelem: mégis bennem élt, mégis tudott rajtam uralkodni. Szabadakarathból cselekedtem, mintahogy a középkor lovagjai is szabad akarathból indultak minden rendű harcba. Mert ez az élet is harc volt; harc volt attól a pillanattól kezdve, hogy én elfogadtam Rimóczy Adrienne kezét. Harc volt a családdal, a barátaimmal és mindenél nagyobb harc volt Adrienne bárónővel! S ezt a harcot, ezt a mindig meredek szélén álló házaseletet talán nem is tudom magának elmondani, egy kissé az orvos, az idegorvos hatáskörébe tartozik. Még nagyjából se vonalazhatom körül, holott egész életemet uralta és irányította. Más talán azt mondaná: tönkretette... Engem inkább megszelídített, alázattossá tett. De maga asszony Adrienne és így jobban megérti

azt a sok szörnyűséget, melyet feleségem ellenem, talán éppen eszeveszett, hitetlenkedő szerelmében elkövetett!

En, kedves Adrienne, nemcsak őt szerettem, azt a kifinomult, elérhetőtlennek tűnő, tündérinek tartott lényt, akinek epremei adtam, hanem szerettem benne és általa és vele együtt Rimóczot, az erdőt, a hegyeket: azt a világot, melynek szolgálására és ismerésére nyilván megszülettem. Az első helek multával: engedje el nekem ezeket a heleteket, siralmasan szép volt, azért, bár minden nappal és minden estével újból kezdődött minden, szinte jelenről-jelenre a bizonyágtétel a szerelmi vallomás, az elhitézés. Mert ő sosem hitt, sosem hitte el, hogy szeretem; újabb és újabb bizonyságokat követell, azt kívánja, hogy mindig mellette legyek. Ahogy kiléptem a kastélyból, sírógörcsöt kapott, de ha mellette ültem, ismételt és körmönfont tüszúrásokkal gyötört. Éreztem és tudtam: próbára akarta tenni érzelmeimet, bátyjai, barátainak intelme, hogy hozományvadász vagyok, hogy csak azért vettem el, mert gazdag, méregként terjedtek el lelkében és megmérgezte nemcsak az én, de önmaga életét is. De türelmes voltam, türelmes, mert szerettem. És mert több volt a szánsalom ebben a szerelemben, mint a természetes, egészséges szerelmi önzés. Ezt ő is érezte persze, mert páratlan benső finomságával akárcsak olvasott volna bennem. Ez az akaratlan, életet feláldozó szánsalnam, ez volt számúra a legfájdalmasabb.

— Mert nyomorult vagyok, mert beteg vagyok, mert roncs vagyok, — jajgatott előttem és a magára zárt ajtókat mögött. — Hát nem is szerethetsz, csak sajnálhatsz engem. Az igazi szerelem önző, csak magára gondol, te kímélsz engem, te sajnálsz, te szánsz, irgalmasságot cselekednél velem és csak a vagyron, csak Rimócz kellene...

Es itt talán nem tudtam eléggé meggyőző lenni. Rimócz valóban kedves volt számomra, menedékcim mindenrendű vergődés közben. Az erdő és a hegyek; a csönd és a magány! Lassan, szinte észre se vettem, egészen az erdőre szoktam. Vadászatokat rendeztem, napokat töltöttem kinn a régi vadász-

házaiban, apám otthonában. Egy napon azzal lepett meg, hogy eladta a pusztát, eladta a kastélyt, eladta az erdőt. Minden az övé volt, tehetett vele, amit akart...

— Vedd úgy, hogy nincs semmim — mondta eszeveszett nevetéssel. — Vedd úgy, hogy koldus vagyok és el kell tartanom engem. Mert ezt a pénzt, amit a birtokért kaptam, ezt én elégetem most, elégetem!

Es elégette. Elégetett közel százezer pengőt! De nem sajnáltam, ne higgye Adrienne. Akkor már tudtam, hogy beteg, hogy nemcsak teste bénult meg abban a dermesztő fürdőben, de lelkének nyugalma is. És a pénz nem is érdekelt engem. A kastély se. Az erdészházat künn a cserfa alatt sokkal jobban szerettem. A pusztát se sajnáltam, Nem is értettem hozzá, nem is érdekelt. De az erdő, a dús, csöndes, gyönyörű rimóczi erdő, szép hegyhajlásaival, szakadékos árkaival, vízmosásával, ez szívem véréig hatott! Hanem nem kérhettem számon semmit, még jobban, még ezerszer jobban sajnáltam abban a pillanatban, ezt az én szegény, tehetetlen, beteg asszonyomat! Furcsa, azért ő akkor, abban a pillanatban, amikor a pénz lobbanása mellett és megcsókoltam, elaludt. Akkor hitte el, hogy szeretem, hogy nem a vagyonért, nem a gazdaságért kellett nekem, illetve nem azért vállaltam a vele való életet.

— Eltartalak, — mondtam neki míg álomba nem merült egészen. — Eltartalak, gazdaggá leszek és gazdaggá teszek újból, hogy higgy nekem...

Es roppant hajsza kezdődött aztán! Babinkáékkal, Derkarral kerültem szoros kapcsolatba, velük dolgoztam megfeszített erővel. Feleségemet akkor már orvosokra kellett bíznom, mert szanatóriumi kezelésre szorult. Ami ebben a legdrágább, azt adtam neki, ezért dolgoztam. Voltak hónapok, amikor teljesen nyugodt volt, szegény, aztán újból visszazuhan a sötétségbe. Tíz évig tartott ez így, Adrienne, tíz évig, a pénz, a vagyon utáni hajsza. De csak érette mindig! Érette egyedül, hogy lássa, hogy nyugodt pillanataiban meggyőződhessem. Erről bizony alig mondhatok valamit. Mintha nem is én

lettem volna, mintha valaki más cselekedett, acsarkodott volna bennem és helyettem. A jobbik avagy a rosszabbik lényem, igazán nem mondhatom meg?!

Nem panaszkodom semmiért. Gyötrelmes esztendőket éltem át mégis. Ha közben, hirtelen, váratlanul elvesztettem volna, ha közben meghal, nem élem túl! Ő volt az, aki sarkalt, hajszolt, üzött, akiért újabb és újabb eredményeket akartam kicsikarni. És bennem égett, két hosszú évtizeden keresztül annak a régi, régi pillanatnak az ereje és forrósága, melyet akkor éreztem, amikor anyám odavezetett a parkba, megláttam a beteg báró mellett és odanyújtottam néki szép, piros epremet. Szolgálni akartam őt és szolgáltam is betegségében, gyötrelmeiben, magam is gyöttrődve, két hosszú évtizeden. Nyugodt lelkiismerettel vallom, hogy soha nem tett türelmetlenné, minden képtelen követelését megértettem és teljesítettem. És nemcsak szánulomból Adrienne, ezzel tartozom magának is talán. En ezt a másoknak érthetetlen és önfeláldozónak tűnő szeretnet és szeretetet elsősorban magamnak adtam és magamban éltem! Ha ő nincs, soha nem jutok a Máréba sem, ha ő nincs, talán tanítok valahol, valamelyik iskolában, ha ő nincs örök nosztalgiával vívódom, nem lökött, nem hajszolt volna senki és semmi ismeretlen, nehezen elérhető dolgok és eredmények után! Talán nyugodt és úgynevezett boldog ember lettem volna: család, gyermekek, ahogy általában elképzeljük magunknak férfiak és asszonyok. De a boldogság, a nyugalom, a kiegyensúlyozottság nem hajszol, nem üz. Az ember megül valahol és beletemetkezik a maga nyugalmas, egykedvű, biztonságos életrendjébe. Nagyjából ez azt is jelenti, hogy egyedül a boldogtalanság kergeti az emberiséget érthetetlen és képtelen cselekedetre. Nagy feltalálók, nagy írók és nagy művészek általában boldogtalan emberek voltak, akik belehaltak volna, ha véletlenül boldogolcká lesznek! Ez viszont nem jelenti azt, hogy minden boldogtalan ember egyúttal nagyra is hivatott; magamról se merek így beszélni, csak jól esett egy kicsit körülírnom. Vagyishogy a boldogtalanság

lelte lehetővé azt is, hogy úgy bevegjem magam abba a vidékbe és így egyszer magát megismerhessem...

Feleségem betegségénci első évtizedében, ahogy említettem, együtt dolgoztam Babinka Tóddorral és Derkar Frigyes-sel. Ott a püspöki erdöket is megszereztük és így kerültem először a Máréba. Babinka közben meghalt és az ő üzlet-részevel is én dolgozhattam. Minden komoly gond rám szakadt. Derkar az ifjúság, a fiatal férfi szertelenségeinek idejét élte, cigányozott, mulatott és ahogy magának is mondta, „lókáton járta az erdőt.“ Meggazdagodtam, valóban nagyon gazdag ember lettem, ezüstveretű lószerszámomat talán most is értékezik. De minden gazdagság kevés volt Rimóczy Adriennek. Ritka, de rendkívül éber, józan időszakaitban képtelen dolgokat követelt tőlem. A Riviera, holland, francia, norvég és olasz tengerpartok! Minél többet adtam, annál többet kért. S én nem tudtam megtagadni semmit. Az orvosai sokszor kárhoztattak is érte.

— Önmagára is kellene gondolnia, hiszen látja, hogy szerencsétlen beteg teremtés agyrémeiről van szó!..

Nem hallgattam senkire! Ha rámnézett nagy, sötét szemével, ha felém fordította különös gyöngyházzsín arcát, lélekben mindig letérdeltem előtte és adtam, adtam, mint a piros eprei gyermekkoromban. Aztán hirtelen, váratlanul összeroppantam, tönkrementem. Egy nagy külföldi üzletet vártam és nem sikerült, rövidesen egymásután kezdtek a nagy erdők kitermelését, egyre nagyobb lett a konkurrencia, Derkari hazahírta a családja, egyszóval nem tudtam elkerülni a bajokat. Mondhatom az egész ország fejszecsapásoktól hangzott akkoriban, minden nagybirtok fakitermeléssel segítette magát: Bennem örthetetlen fáradtság kezdődött, ő, Adrienne akkor újból a szanatóriumban volt. orvosai szerint a vég felé közeledve. Magam váratlanul, de talán nem véletlenül egy érdekes, érceben gazdag bányavidékre kerültem s ott kezdődött, azaz inkább ott folytatódott a többi.

Öreg bányászokkal ismerkedtem meg, séláimban beomlott

tárnák, titokzatos tárók, furcsa szakadékok között jártam: S egy napon azon vettem észre magam, hogy újból geológiai könyveket olvasok, összeköttetésbe kerülök komoly bányászati szakemberekkel. Adriennről is elfeledkezem és mindentől, elszakadva előnt, magával ragad a kutatási szenvedély. Nevetséges talán, de most sem akartam mást, mint kisfiú koromban a fák gyökereinek ásásával: kettévágni, megnézni a föld belsejét... Nagyjából tehát józan emberek mértékével én sem voltam egészségesebb akkor, mint Adrienne! Közben ahol lehetett, hozzásiettem és gazdagságról, aranyról beszéltem neki, ami tökélet megmenekültem magamnak a márébeli nagy üzletekből, elsősorban Adrienne szanatóriumi költségeinek fedezésére fordítottam, aztán elkezdtem a kutatásokat. Szénre, aranyra, műrványra, nekem tökéletesen mindegy volt. Egyik-másik vidékre még akadémiai tanárokat is meghívtam, vagyis hogy guvallérosan kezdem. Ez az újabb szenvedély — mert az volt — többre került nekem, mint Rimóczy Adrienne szélségei. Most már ezért dolgoztam, azért tülekedtem, mert újabb üzletekbe fogtam, — hogy vagyont gyűjtsek, hogy fizethessen a kutatások költségeit. Mer ez a kártyánál is végzetesebb, nem lehet abbahagyni! En legalább nem tudtam. Arra fenn, ahol kezdtem sikerülni is biztosítanom magamnak egyetmást, munkám nem volt eredménytelen: kicsiny, de komoly jelentőségű aranyérc telepre bukkantam. Aztán Adrienne váratlanul újból felélénkült, úgy látszott, hogy orvosok megállapításai ellenére a gyógyulás újjára tér: újabb külföldi utat követelt tőlem és én eladtam az érctelepeket. Utánna, valóban egészen elszegényedve, megindultam a Máréba. Akkor csak a messzeség hajtott, valami vad keserűség, először, mióta Rimóczy Adrienne irányította az életemet. Magam sem tudtam, mit kezdjek majd itt. Állást, tudja akárhol, akármelyik fakitermelési vállalatnál kaphattam volna. De nem bírom a megkötöttséget; szabadság kell nekem, a szabad levegő, a természet, a hegyek, az erdők!

Nevetséges talán, de titokban a boksák vonzottak, és

szénegető akartam lenni, bebújni valamelyik erdőben, közel a Bányai tetőhöz, csak minél messzebb az emberektől. Aztán itt is a váratlan, véletlen segített, illetve irányított. Mikor a Rödélékhez megérkeztem — ezidén öt esztendeje, — öreg szekeressel találkoztam. Fát hordott be a malomba a hódácsi tetőről. Es fahordás közben megsántult a lora. Eppen keservesen panaszkodott:

— Mer ez a hegy talán vasból van, ahány állat ott megfordul, mind belesántul.

Rödélék: a két fiatal is ott lézengett — nevettek. Más talán meg se hallja. En még az első napon elindultam a hódácsi tetőre. És az első napon megtaláltam, kezembe vettem azokat a furcsa, szürkésfekete, hihetetlenül kemény és éles kőveket, melyektől sebes lesz az állatok lába és amelyeket maga is látott Adrienne. Utána, mért tagadjam, újabb örületbe estem. Újból könyvek jöttek, éjszakákon keresztül tartó böngészések, olvasások. Közben itt is, ott is, öreg bányászokkal, parasztokkal beszéltem. Ez is mondott valamit, az is. De nem volt eszközöm, csak a magam két keze: a csákányom, ásóm, veremlőm, kapám. Nevetséges kísérletezés ha visszagondolok! Csak éppen a parasztok nem nevettek. Csak álltak mellettem égő szemmel, csendesen hallgatva. Egyik-másik, ha tehette segített is. Nem tudták mit akarok, nem akartam hitegetni őket. Ők mind-mind csak aranyra gondoltak persze, aranyra, melynek legendája bennük és köztük élt, a Méré titokzatos kincseskamráját kívánták.

Közelben, — mint tudja —, kisebb-nagyobb széntelekpek húzódnak, kisebb-nagyobb bányák. Az ilyen kis bányákon mindig akad egy-egy ambiciózus mérnökember, aki unalmában is, meg talán magasabb parancsra ill-ott kutató is. Hát nem voltam ismeretlen a magam működésével. Csak éppen talán nagyon sajnálatraméltó. De mondom, nem nevettek ki. Legfeljebb a felsőbb, az úri réteg, hogy úgy mondjam, az „intelligencia.“ Tudtam, hogy bolondnak tartanak, hóbortosnak a bonnem tzzó, vad szenvedélyért. Mert ez most már valóban az

lett. A szanatóriumi orvosnak megírtam, hogy szegény lettem, feleségem drága szeszélyeit nem teljesíthetem többé, egyedül a szanatóriumi költségeket vállallam, vagyis inkább őt érc-lefiztettem. A szó teljes értelmében elszakítottam magamat a világtól, szerzetesi egyszerűségben és szigorúságban éltem, jártam a határokat, a hegyeket, erdőket. Sokszor csak négy-öt hét után kerültem vissza Rödélékhez...

Kis csőszkunyhókban, erdészházakban háltam, de volt úgy is, hogy valamelyik vízmosta árokban, bokrok alatt. Volt úgy is, hogy heteken, hónapokon keresztül nem beszéltem mással csak paraszttal, pásztorral, szénégetővel és bényásszal. Szerettem őket Adrienne, szeretem ezt az osztályt, ezt a rendet... Nem volt bennem se elégedetlenség, se lázongás. Mintha most találtam volna meg magamat, igazán! Csak fák, csak erdők, csak hegyek: ez, ez az én igazi világom! És közben ástam, csáskányoltam, nevetséges kis eszközeimmel akartam kettévágni, feltárni a föld mérhetetlen gigászi nagyságát... De nem torpantam vissza: nem csüggedtem el, mélyen elszántam magam a szén égetésre is. És akkor jött Derkar Frigyes. Hozzá éppen lóháton egy szép őszi napon. Ott a Mézesrét táján, a Barnakő fölött, éppen nagyban csáskányoltam a domboldalt. Rám ismert, aztán beszélgettünk. Ő elmondta, hogy egy vadásztúrsasággal érkezett, a hidasí völgyben vannak, de nem tudott ellentállni és végig akart menni a Máréban. Ő meggazdagodott, hatalmas vállalatot alapított a közeli városban, nyomban felajánlotta, hogy társuljak vele, dolgozzunk együtt. En is vallottam. Akkor először Rimóczy Adriennerről, életemről, titkos szenvedélyeimről Semmit se titkoltam előtte: szegénységemet, terveimet egyaránt feltártam. Mikor a hodácsi szürkés-fekete kőről, a hodácsi vasról beszéltem neki, egyszercsak vállamra csap.

— Ha pénz kell, csak szólj: a Márénak én mindent odaadok. Gazdag vagyok és családom nincs, mindegy, hogy mire költöm a vagyonomat. És ha te azt mondod, hogy a Máréban vasérc van, hát akkor szerezz meg magadnak min-

dent, amit a kutatáshoz szükséges és ne gyerekeskedj ezzel a csákányolással itt egymagadban...

Hát így kezdődött ez a Márébeli élet, az érc kutatás története. Ilyen egyszerű és ilyen magátólvaló természetességgel! Frigyes állta a szavót, hatalmas összeget küldött számomra, ő maga is eljött, megvettük az egész Máré kutatási jogát és én elszántan dolgozni kezdtem. Ez most már talán nem is tartozik ide, meg nem is lehet elmondani. Furecsának találhatja, de ez az acsarkodó pár év, amikor minden erőmmel csak egyetlen célnak éltem, felkutatni, feltárni a földbe rejtett kincseket, vasat, aranyat, márványt, amit éppen elérek, ez azért nagyjából játék volt számomra, a kis erdészfiú makacs, mániákus játszadozása, rejtelmes, hatalmas játékszerekkel. Így hát nem is volt nehéz, nem is volt küzdelmes avagy vertélkes. Illetve a küzdelem, a vertékhullítás, a nehézségek is mind-mind izgalmat és mámort jelentettek számomra, valami gyönyörű beteljesülést. Ez, ez kellett nekem mindig, hogy járjam a hegyeket, völgyeket, erdőket, hogy ássam, hasítsam, szakítsam, hogy kettévágjam, felnyissam a földet... És a szél és az eső is kellett, a viharos, a magányos utak és parasztokkal, bányászokkal való beszélgetéseim! Néha úgy éreztem, hivatást, küldetést teljesítek. Lassan mindig erősebb lett bennem a gondolat: értük, a Máréért kell élnem, a Máré világának, népének fölemeléséért. És végül jött maga is Adrienne és én most már a halálomban is a Máréban kívánok maradni, eggyé olvadni a földdel, melyet kutattam, melyet szerettem és ahonnét határtalan örömeket és erőt nyertem.

Es még csak annyit kedves Adrienne, csak ezt: báró Rimóczi Adrienne már nem él. A távirat, melyet kaptam, a temetésre hívt. Rimóczon, a családi kriptába tettük el. Nehéz út volt ez és szomorú, bár talán már hűsz esztendővel ezelőtt eltemettem szegény, szép, beteg bárókisasszonyomat.

Lelkem nyugodi: míg élt szolgáltam, érette dolgoztam! Még Derkartinól kapott kutatási pénzből is juttattam számára, amit lehetett; az utóbbi években már csak feködt, senkit meg

nem ismert... Most pihen, eloszlik, megsemmisül. De még élek, bárhol leszek, emlékezni fogok rá!

Most azt kellene mondanom: új élet előtt állok, felszabadultam! De különös: félek ettől a fölszabadulástól, ettől az új élettől! Félek Adrienne. Holott valójában, úgy ahogy illehetett volna, még nem is éltem. Vajjon megvár engem, hogy erről most már magam beszéljek magának? Megvár Adrienne? ...“

— Megvárom — ugrott ki Adrienne hirtelen az utolsó szavak olvasása után a fűzfa békés, meleg otthonából. — Megvárom! Ferenczy Miklós.

Olyan világosan, élesen látta maga előtt a férfiút, mintha itt állt volna forró felnyitott szívével szorosan a fűzfa tövénél, a Máré mélyén. Kis szédület égett agyában, a torka összeszorult, néhányszor homlokához kapott. Éppen harangoztak. Rozika éles kiáltással kereste a gyümölcsösben. Erre szorosan szívéhez ölelte a barna füzetet és gyors, szárnyaló léptekkel visszaindult a Rődel malomhoz. De útközben sokszor az eloszló felhőkkel borított égre nézett és súgva mormolta:

— Megvárom. Megvárom most már!

XI.

Adrienne napokig Ferenczy naplójának hatása alatt állott.

Néha éjszaka felült az ágyában, összekulcsolt kezekkel, a sötétségbe fúrta tekintetét és kereste, maga előtt látta azt a kicsiny, égőszemű erdészfiút, aki annyira szerette az erdőt, a hegyeket, hogy mindig köztük kívánt élni. Látta is, ahogy kis ásójával fészegeti, túrja, fúrja a földet, lázasan kutatva a beléje rejtett fölérthetetlen kincseket. Aztán látta a kis fiút a parkban, ünnepi ruhájában, nagy csokor illatos erdei szamócával, hátamögé rejtett ököllel. És látta furcsa felhőkben Rimóczy Adriennét is, kicsinek és sugárzó fiatalnak; száguldó galoppban. Látta a tóban, mielőtt megdermedt, megbénult volna, forró, fékezhetetlen ifjú teste. És látta végül tolókosiban is, örök rabságban; izgatott, vad elégtelenségben, hitetlenségben és türelmetlenségben...

Egészen benne volt, ebben élt, ebben a szövevényes, sötét árnyalatú világban, Ferenczy Miklós elmúlt életében. Volt úgy is, hogy napközben, míg Derkarral sétált, vagy Rödeléket hallgatta: a fájdalmas, mély férfivallomás szavait hallotta tisztán, és világosan.

Ha arra gondolt, hogy Ferenczy Miklós rövidesen visszaérkezik, eléje áll, reá néz, végigborzongott: testét hőség és didergés rázta. Félt ettől

a találkozástól, mégis sürgette, sietette volna... Tisztaságnak, keménységnek, komolyságnak különös varázsa folyna körül a mérnök lényét és útját vizsgálgatva. Ez az érthetetlen, égi, életét feláldozó, elégető szerelem, melyet Ferenczy Miklós a felesége iránt érzett; fájdalmas keserőséggel töltötte me. Irigyelte ezt a szerelmet és sóvározta egyben! Hiszen valamiképpen így, ilyen magát átadóan szerette ő is Hermann Balázst, mindig szolgálatra készen, átfogó alázattal és egész életét felégető tehetetlenséggel. Ha Hermann Balázsban csak egy szemernyi lett volna Ferenczy Miklós szerelméből, ha valaha is kiérezte, elhihetné volna, hogy ugyanúgy érez irányában, mint ő maga! Ha nem látta, tudta volna körülötte az asszonyok seregét, ahogy válogatás nélkül ölelkezett mindenkivel, aki a közelében volt!

Furcsa, beteg vergődés volt ez így, gyakran szeméhez kapta kezét, könnyezett. A hullámos szelíd táj, melyet annyira szeretett, még szomorúbbá tették, nem tudta figyelni se Rozika, se a Ródelek naív meséit, kis zsörtölődéseit.

Derkar egy napon eléje állott és mégcsóválta fejét:

— Mi történik magával Adrienne? Bántotta valaki? Nemsokára megérkezik Miklós és mit mondok neki? Lelkemre kötötte, hogy a maga szórakozásáról, jókedvéről, kényelméről gondoskodjam és ime hűtlenül elhagy, titokban egyedül sétálgat, olvas és talán sír is. Nem lenne jobb, ha közben talán dolgoznék egy kicsit? Miklós írt valami kiállításról nekem, most augusztus és az idő szalad, repül, ahogy annyi idő óta mondják és írják. Miklós egyetlen öröme ezen a földön, ha maga dolgozik Adrienne, ha maga annyira meg-

szeretné a Márét, hogy itt-ott egyetnást megörökít belőle... És ez, higgye el, magához is méltó lenne Szatmáry Adrienne!

— Dolgozni! — sóhajtott Adrienne és érezte, hogy gerincében forró erők ébrednek, titokzatos szélvészfént rázzák, tépik, feszítik. — Igen csak dolgozni. Ez, csak ez az egyetlen igaz valami, amibe elrejtőzhetünk, ami segít, vigasztal, felemel és amiben valamiképp benne is élünk. Csak dolgozni!

Az égbolt távolibbnak tűnt és kékebbnek, mint az utolsó hetekben. Elmúlt róla az a lankadt, fátyolos fehérség, melyet a júliusi hőség alatt látott. Most tiszta volt és mozdulatlan. Valami tűnő, szorongó csöndesség kúszott ki a hegyekből, erdőkből: madarak már nem csattogtak, nem daloltak és a réteken egyre több sárga és kék virág fakadt.

— Múlik a nyár, — gondolta Adrienne a ropant sietségben, mely elborította és ösztönözni kezdte. — Már erősen augusztusban járunk...

Ezúttal nem állt meg a festékek rendezésénél, ecsetek mosásánál: elszántan és keményen dolgozni kezdett. Sorra vette az egész tájat Püspökerdőtől, a Hármashegyig végig a Máré völgyéig, ahol csak megfordult és amiről úgy érezte, hogy kitörölhetetlenül benne fog maradni. Ezeket, ezeket a kicsiny szögleteket; völgyeket, fákat, keskeny, sebes patakokat, vízmosta dombokat, sziklákat, domboldalakat, szőlőket, beomlott itárnákat, fekete halmokat, tetőket és hasadékokat igyekezett egybeállítani, akár egy hatalmas körkép finom, kicsiny részleteit, úgy, hogy az egészből egységes hangulat áradjon. Úgy érezte, hogy valaki mögötte áll, sürgeti és követeli tőle mindezt, de

érezte azt is, hogy követelés és parancs nélkül is beteljesítene mindent!

De színekkel azért alig dolgozott. Csak a sziürke, fekete tónus, sziürkéből és feketéből kiváló formák, fények és vonalak érdekelték. Szín: kék és arany, zöld és piros, csak a lakodalmi képen mutatkozott, mégis vidámság, derű és szárnyaltató jókedv áradt a készülő képek körül. A táj lelke, a táj lendítő ereje.

A nagy séták most végetértek, Adrienne a gyümölcsös végén ültött tanyát. Kora reggeltől alkonyatig, úgyszólván megállás nélkül dolgozott vad megszállottsággal és elszánt izzással. És friss, szédítő mámorral is, megfeledkezve a körülötte égő életről is. Ha szóltak hozzá, alig hallotta vagy bosszúsan összerezett. Beszéd közben olnézett az emberek feje fölött, mély közönyvel és egykedvűséggel. Csak önmagát érezte, azaz leginkább a beléje égett képeket, képeken keresztül a kifejezésre kívánczó anyagot: a tájat. a Márét, avagy ahogy magában mindig többször emlegette: Boldogasszony völgyét.

— Maga úgy dolgozik most Adrienne, mintha parancsolnák, avagy sürgetnék, — állapította meg Derkar kissé értelmetlenül, ahogy a festőállvány körül sétálgatott, nézelődött. — Megárthat...

Adrienne nevetett:

— Ugyan! Soha ilyen erősnek, egészségesnek nem éreztem magam. Különben is gyors munkás vagyok, akkor kell dolgoznom, amikor úgy érzem, hogy parancsolnak és sürgetnek. A kifejezésre váró anyag, a téma sürget engem! Nem mondom, hogy ez helyes, hogy így a jó, de teljesen egyéni az egész. Mednyánszkyról mondják, hogy azt vallotta: még be se fejezi az egyik képét, már

benne él az új... Hát én most Mednyánszkyra gondolok, mert úgy érzem: kell, muszáj mindezt bemutatnom, életre keltenem, így, ahogy én láttam, ahogy én megszerettem hogy mások is megszeressék. Mert ma már belátom, hogy nem volt véletlen nyári kirándulás az én jövetelem, hanem irányítás, hogy beteljesítsek valami parancsot...

Derkar feszengett.

— Ezt odabent a városban is elvégezhetné, itt most még éljen a szabadsággal.

Adrienne arca bíborszínbe borult. kicsit lehunyta lázasan égő szemeit.

— Nekem itt kell dolgoznom Derkar. Éppen itt és éppen most!

Nem mondta ki Ferenczy Miklós nevét, úgy szólván alig beszéltek valamit a mérnökről. Derkar legtöbbször csak könnyű kézlegyintéssel, elmélyülő mormolással, Adrienne halkán, közönyös egykedvűséggel. A kis barnatáblás füzetet szekrényébe rejtette, esténként belapozott; de féltve, rejtve őrizgette. Mégis tudta, érezte, hogy Derkar belelát, föléri és figyeli a benne cikázó hullámozást.

— Azért nem beszélem le — mormolta gyöngéden, — igazat is adok magának, hiszen biztosan maga tudja mit, miért végez. Csak sajnálom, hogy nem teljesíthetek többé lovagi szolgálatot maga körül, ahogy Miklósnak megígérttem. De mindegy, legalább örül ha meglátja az eredményt; a maga munkáját. Ugyis olyan kevés örömben volt része az életében...

... Most kérdezősködni kellene — gondolta Adrienne, de makacsul összeszorította száját. Érezte, hogy a füzetnyi vallomásról, a titkos, naplószerű gyónásról nem beszélhet, ezt egyedül neki szánta

Ferenczy Miklós, hát hallgatott. Később, hosszú csöndesség után, rekedten fölnevetett:

— Azért nem kötelező a lovagi szolgálat kedves Derkar: ha közben unatkoznék, igazán felszabadítom: nem lenne méltányos, ha így töltené el augusztus havát, míg Ferenczy mérnök visszaérkezik.

— Úgysem küldhet el — legyintett Derkar. — Én szeretek itt lenni, nemcsak azért, mert Miklós-nak ígértam, meg maga mellett lehetek: de jó nekem itt, a Rödél malomban. Mondtam már magának egyszer, hogy az ifjúságom tér vissza, meg fiatalodom tíz, húsz esztendővel ha itt járok, a Méréban! Ha egyszer, tudja, holmi propagandához kezdünk a Méré érdekében: hát ezt feltétlenül bevesszük főszólamnak: a fiatalság, ifjúság tája! Vidámság és derű vidéke...

— És a szerelemé is — nevettek Adrienne lángoló arccal. — Én is mondtam már Ferenczy mérnöknek, ha nem szerelmes valaki, itt azzá lesz. Vagy viasszasírja régi szerelmét, vagy újat érez, újat keres... Mintha tiékos mámor kísértene itt mindenütt!

Derkar nagy lendülettel nyújtózott, ölelésre tárta karjait. Szemei égtek, szája reszketett.

— Mámor! Szerelem! Ifjúság... Ott a Hármashegy táján, egyik határrészt Ámor-földnek hívják. Megfigyelte vajjon, hogy mennyi szép gyermek él ebben a tájban? Szép testű, vidám ember fajta sarjai. Ez sem véletlenség ám, higgye meg Adrienne. És ez a hagyományos, gavalléros agyafürtség, amit máshol alig találunk. Éppen azért figyelemreméltó, mert az életkörülményei eléggé súlyosak itt, gonddal, szegénységgel küzdenek és valóban verítékezve keresik kenyerüket.

Egészen felélénkült, széket húzott s hol szivarra, hol cigarettára gyújtott. Adrienne képeire, a gyümölcsös mélyén zümmögő malomházra, a messzibe nyúló hegyvonulásokra, mély völgyekre nézve susogva beszélgetett, mesélgetett, inkább magának, mint Adriennének.

— Szegény parasztok, szegény emberek, másutt is vannak Adrienne, de azok sötét keserűségben, vad lázongásban élnek. A Márébeliek vídám és derűs szegények, majdnem azt mondhatnám mosolyogva szenvednek, vagyis talán nem is szenvednek: a szegénységet, a keserves munkát férfias erőpróbának tartják, az élet velejárójának. Éppen ezért nagy összeütközések alig akadnak, kis agyafurt tolvajlásokkal segítenek magukon. leginkább falopás, vadorzás, apró csalafintaság minden eszközük. Néha, tudja, éjszaka eszembe jut ez is, az is és fölnevetek magamban. Ha krónikás lennék, vagy újságíró, rendben felszededegetném, egybefűzném, mint valami gyöngysort. De ha megengedi, míg maga itt húzza, le föl az ecsetet, keni a festéket, ahogy Rödel mama meg Rozika mondaná, elmesélek magának most egyet-kettőt. Érezze magát Liónardónak, az ő műtermében, annak is meséltek és muzsikáltak.

Adrienne mosolygott.

— Elfelejtí, hogy nem Liónardónak meséltek és muzsikáltak, hanem Liónardó muzsikáltatott és meséltetett az örök, gyönyörű modell, Madonna Lisa Giocanda tiszteletére és örömére, nehogy elunja magát...

Derkar hunyorgott: látszott, egészen benne él az elmondandó mesében, őrzi és fényesíti, akár a gyermek a titkon talált gyöngyszemet.

— ... Egy holdas estével kezdem, Adrienne.

Szép, enyhe kora szeptemberi estével úgy szarvasbőgés idején. Nem tudom járt-e a Rikájjóban?

— Jártam! — csillantak Adrienne szemei s hirtelen eléje fénylett a félelmetesen dübörgő mélység. — Ferenczy elvezetett engem mindenüvé. A Rikájjót semmiképpen sem hagyhatom ki a körképemből, ott érvényesülhet legjobban az én stílusam, az a sarok, az a mélység: csupa fény és árny, szürke és fekete, a nap talán csak egy félórára éri el!

— Képzelve el éjszaka a Rikájjót. Holdfényben. Égnek meredő fák közé szaladó keskeny holdfénycsíkkal, a mélyben csillogó, víztükörrel. Nos egyszer ott várakozom, lábhoz tett fegyverrel, kis széken, félig elgémberedett tagokkal. Várok és várok. Olyan csöndesen hogy a lélekzésem se hallik, szám ég egy cigaretta után, de nem merek, nem lehet rágyújtani: pillanat alatt rovairamodnék a szarvas offensége. Hát várok. Maguk asszonyok nem képzelhetik el azt a vad türelmet, ezt a feszülő elszántságot, ahogy mi férfiak vadra várni tudunk! Hasonlíthatatlan érzés az, tudja...

— Már Ferenczy is beszélt ilyent — mosolygott Adrienne. — Nemcsak önmagáról, de egy főerdésről is, akinek a felesége egy ilyen vadászkirándulás hatása alatt halt meg. Nem, valóban nem értem s alig is akad asszony, aki megértene.

Derkar legyintott és gyorsan cigarettára gyújtott.

— Én szerencsére sohasem törődtem vele, mit értenek az asszonyok és mit nem! Korán rájöttem, hogy nem érdemes többet várni kis örömeknél, ezek könnyűvé és kedvessé teszik az életet: az ember nagyot alszik és frissen ébred... De nem filozofálok, hanem folytatom. Szóval, ott a Rikáj-

jóban csak várok, várok. Egyszer, jóval éjfél előtt, még puha csöndes nesz szemez a fák között! Közel hozzám ölfarakások sötétedtek, a leszállítandó fák tömegei. Egy ilyen farakáshoz támaszkodtam, várakoztam. Ahogy a neszt hallom, közelebb siklok, aztán egészen megkapaszkodom a hasábokban és figyelek. A nesz mintha mögülem jönne, pontosan az ölrakás mögül. Hát még inkább várakozom. Elöttem a víz, a szarvasnak pontosan a lábam előtt kell elsétálnia, hát már reszketek, már ráz a mámor és az öröm. Egy-két pillanat talán, a ravaszt elkattanom, egyet talán köhintek is zavaromban és kész: ott fog elnyúlni a lábaim előtt!... Így várok, így figyelek... Egyszer csak valami nedvesség hullik arcomba: felnézek. Az ég csillagos, a hold telten fehérlik a fák fölött! Mégis arcomhoz kapok, mert újabb csöppek hullanak rám. Hozzá a csöppek helye ég és mar. Jön még egy, éppen a szemembe. Erre fel-szisszenek, kettős méreggel a szisszenés után: már a szarvasra gondolok, hogy a zajjal elűzhetem. Miklós is velem volt akkor, meg még ketten, csak messzebb tőlem, de ha közelebb lennének, akkor se szólhatnék, mert a szarvas hallása finom, a falevél mozgását is hallja. Hát tűrök még, tűrök és sorra dörzsölöm arcomat, szememet, államot, nyakamat. Újabb és újabb csöppek érnek. Szám már ég, káromkodhatnék jó nagyot és mi történik: éppen a számba csöppenik az a titokzatos, furcsa maró nedvesség. Ekkor felismerem, nem az ízéről, hanem a szagáról. — Mész hullik rám — gondolom éberen és mérgesen. — Mész... Erre elugrom az ölfarakástól, fölemelem a fegyvert vállamhoz, arcomhoz és elbődülök: — Most már elég volt, mert lövök. — Ijedt morgás: a hold éppen az ölrak-

káshoz világít. Egy ember áll ott; kicsiny, szik-
kadt parasztember: Bagó Török István. A legjobb
fuvarosok egyike: a legrosszabb utakon is hordja,
viszi a fát. — Mit csinál maga velem — ordítok
veszekedett haraggal, mert látom, hogy gyönyörű
sötétzöld vadászruhámban, sörtés kalapom merő mész-
csöpp, — hát mi vagyok én: házifal? Bagó Török
tehetetlenül áll, szippant kétfőt-hármat s a me-
szelőt óvatosan maga mögé rejti, aztán megva-
karja fejit. Nem lehet elfujni; érzi, tudja, hát
nagyot nyel. — Azért ne lőjjön rám a Gyakornok
úr (mindig gyakornoknak hívtak, mert igen fiatal-
nak tartottak!) és nevensen Adrienne, ezt sze-
rettem legjobban, mintha simogattak volna: Gya-
kornok úr! Gyakornok úr! Miklós mérnök úr volt
akkor is, meg igazgató, holott egyidősek voltunk.
De én gyakornok, csak gyakornok mindig... —
— De inkább lőnék, hajja — mondom mérgesen —
most már vége a lesnek is, a szarvas ugyan nem
szagol ide ezen az éjszakán, de talán az egész
bőgés alatt se... Bagó Török István csak morog
kicsit, mintha távolodnék mellőlem, az ölrakás
mellől. És viszont utána és egyszerűen galléron,
nyakon csípem. — De nem engedem csak így,
hadd lássam, mit csinált. Ő akkor már szipákol
kis szemei hunyorogtak, inas, kemény tenyere
belém karolt. Kicsit megvakarja nyakát, köp jó
hosszút, aztán: vállat ránt. — A szegénység tuggy-
gya Gyakornok úr, az a cudar szegénység itt
nálunk. Rossz fődek, tuggya, kevés termés; négy
gyerek mindig az asztalnál, de ruha is kell nekik,
meg cipő. Az asszony kehit, orvosság kell. De
nem hatódom meg: őket se hajtja meg soha ez a
mérges szegénység, amiben élnek, hát nem is hi-
szem el a gyötrelmet, amit kelteni akar bennem.

Jól megfogom a vállát, másik kezében csöbröt tart és a csöbör tele van mésszel, jó sűrű, habarccsal. És az ölrakás oldala szépen sorjában fehérlik. Szép, kerek csillaggal mindegyik hasábfu úgy, ahogy jelezni szoktuk a már eladott rakásokat. Én csak nézem és nem értek semmit. — Bagó Török erre legyint: érzem, egészen világosan érzem, hogy megszán és hetykén, nevető hunyorgással a fehér csillagokra mutat. — Amit magik eladnak, azt szépen bemeszelik ilyen csillagokkal. Most én csak tovább csillagoztam, olyan rakást, amit még nem adtak el. Ezt aztán hunap reggel fényes nappal szekereimre rakom és megyek vele. Magik azt hiszik, hogy a magiké, én meg tudom, hogy az enyém! Aztán eladom, nó persze csak úgy, ha a Gyakornok úr nem leselkedik most erre a szarvasra a Rikájjóban!... Csak a szarvasért haragszom, közben nevetnék nagyot Bagó Török István éjszakai műveletén. Valami leckéztetésre készülök, ő megelőz: azér ne szójjon senkinek, majj kiállok inkább a munkából, fuvarból. Ambár fát lopni igazán nem vétek, elhiheti nekem...

Derkar úgy nevet húsz esztendő után is, hogy szeme átfényesedik belé. Utánna homlokához kap és tovább mesél:

— Ezt meg úgy mondták el, maga Deáki Péter bátyám. Sajnos, ott nem voltam, ott nem ért senki. Híres vadorzók tudja, vadászenszengedélye egynek sincs, de a legszebb szarvas, a legkövérebb vaddisznót, a legügyesebb őzet, legfiatalabb nyulat ők fogják el. Fegyverüket trágyadombban, padlás gerendában, krumpliveremben rejtegetik. Isten őrízz, hogy körvadászatra hajtónak közülük hívjanak valakit. Van köztük olyan, aki

kézze kapja el a megriasztott nyulat... Tradíció ez s télen alig akad család, ahonnét a férfi egy-egy napra ne vonulna be a járási szolgabíróság börtönébe, vadorzás büntette miatt. Ez sem szégyen, ez sem titkolni való: inkább maguk dicsekszenek vele! — Olyankor pihennek — magyarázta Deáki Péter. — Meg összevágják a főbíró, szolgabíró fáját, megtisztogatják a fegyverét, tavasz előtt felássák a kertet. Nem számos az senkinek se! Egyszer aztán mégis nevezetessé vált. Húszan ültek egyszerre abban a börtönben, húsz márévölgyi gazda. Mind ilyen Bagó Török István fajta: tíz-tizenötholdas szikkadt, furfangos acsarkodó lélek. Mint mondják büntetésüket becsülettel leülték vagyishogy ledolgozták.

Sorra tisztogatták a fegyvereket főbírónál, szolgabíróknál, járásbíróknál. Sorra hasogatták a fát, sorra elvégezték a rájuk szabott munkát. Aztán elindultak haza: ki-ki egy-egy fegyverrel: főbíró, szolgabírók, járásbírók fegyverével. — Jó ropogós kemény tél volt — mesélte Deáki Péter — a nyulak kiültek a barázdára éhségükben, hát csak nem hagyják megfagyni szegényeket? Ahogy gyönnek, gyönnek húszan márévölgyi gazdák, vállukon a főbíró, szolgabíró, járásbíró puskájával, nyiltan, anélkül, hogy valaki parancsolta, irányította volna őket, szabályos kört alkottak egymástól húsz-húsz lépésnyi távolságban, így mennek nyulakat, rókákat kerítve. Itt is, ott is hullik a vad. Mire hazaérnek gazdag zsákmánnyal és becsülettel elosztognak. — De reggel — meséli Deáki Péter bátyám — reggel mind-egyik küld egy nyulat a főbírónak, szolgabírónak, járásbírónak és küldi vissza a fegyvert is: tisztelettel és köszönettel...

Derkar csaknem kifogyhatatlan a mesékből. Láncszemekként kapaszkodik egymásba a tömerek apró csemény, melyek végül is egységes vonalban találkoznak.

— Maga mind fölmentené — néz néha föl munkájából Adrienne, — maga még szabad kezét is biztosítana nekik, holott, ha vesszük, a bűnt nem a nagysága teszi...

A tanácsos csak mosolygott:

— Én szeretem őket, szeretem ezt a népet itt.

* * *

Könnyű szél fodrozza az almafa lombját. A lassú ingás finoman körülcsitálta az érett gyümölcsök zamatos, gazdag illatát.

Adrienne festőállványa körül tarkaruhás gyerekek kuporogtak a fűben, titkos kuncogással és arcukon égő várakozással. Rozika hívta őket a faluból, mert Adrienne gyermekeket is akart festeni, kis csoportokban, a gyümölcsös végén a Máré kéklő hajlásának koszorújában. Ünneplő ruhákba öltözve jöttek a meghívottak, leányok és fiúk vegyesen. Rödel mama kissé mogorván dűnnyögött látlukra és Rozikát egyenesen őrségre rendelte:

— Mind elszedik nekem a Nagyasszony almát, az éppen most érik. Meg a császárköntémet is megdézsmálják.

Adrienne titokban némi kártérítésre gondolt, de Rödel molnár gavallérosan legyintett:

— A mi gyümölcsösünkben, a Rödelek portáján fest a kisasszony, gyöhet ide akár száz gyerek... A hullott almáért meg nem is nagy kár, hadd szedjék...

A gyümölcsök a szálló szélben többször meg is mozdultak és az almafák tövéhez csúsztak.

— Már puha és édes — csordult a nyál apró fogaik közül. — És olyan jó szaga.

Rozika fontoskodva megjegyezte:

— Mer benne van a szél, a nap, az eső meg a virág. Öreganyám mondta, hogy azért olyan jó szagú a nagyasszony alma, mer napon érik.

A gyermekek kórusban nevettek és majdnem mozdulatlanul, kemény, katonás rendben ültek. Adrienne örült is a titkos ritmusnak, melyet a nevetés, az almaszedés támasztott köztük, Derkar tanácsos, aki messziről cigarettázva figyelte, megcsóválta fejét.

— Nem felvétel ez Adrienne, hogy bírkózik meg a mozgással? Nyugodtan üljetek vagy álljatok, különben nem kaptok sightpénzt...

A műszakbért Derkar ajánlotta fel, de Rozika szerint „ingyér is gyűnnek a kisasszonynak helybe állni...”

— Csak mozogjanak — intette Adrienne. — Tulajdonképpen nem is őket festem, csak a szín és forma fontos számomra. Még jobb is, ha mozognak, nevetnek, különben merev babákat talál-nék a vászonra pingálni.

Szép, lány csöndesség simogatásában pihegett a fű. Az erdők fölött könnyű, aranyos ragyogás reszketett, a levelek, sűrű lombok fölött mintha barna festékesöppök hullottak volna, itt is, ott is rozsdásodtak. A fű is barnás lett és kemény, a hantok mindig élesebben ágaskodtak ki közülük s a mezőkön vontatottan, aluszékonyan szántogattak.

— Egy hét múlva itt a búcsú — súgta Rozika a gyerekek csoportját vizsgálgatva. — Nemsokára szeptemberbe érünk. Én tiszta fehér ruhát kapok, mer zászlót hordozok a Szent kúthol, Máriáhol...

Adrienne kezében megállt az ecset. Riadtan pillantott körül.

— Már csak egy hét? És szeptember nyolcadika, Kisasszony ünnepe? Már csak egy hét és itt az ősz?...

Végigborzongott: szeme előtt szűk kis lakását látta, a sárga házfallal. Kis ablakai előtt a keskeny utcákat és a fojtó, sűrű benzin és szénszagot, a korom pihéket és a lomhán kanyargó füstfelhőt. Mélyről szakadó keserőséggel és tehetetlenséggel sóhajtott:

— Akkor majd el kell mennem, vissza a városba! Itt kell hagynom a Márét, ezt a sok szép mindent...

S elkönnyesedő szemmel mutatott körül. Torka összeszorult és a szívében jeges hullámozás dermedezett.

Vajjon valóban el kell mennie egy-két hét múlva?

Rozika mérgesen topantott és hevesen megrázta ökleit a festékállvány mögött.

— Úgyse ereszti magát a mérnök úr!

Adrienne kezében megállt az ecset. Vére bíborpirosra festette bőrét, az előbbi riadt szorongása vad újjongásba lendült. Nagy, széles nevetés kísértette, aztán zavartan, gyerekes buzgósággal kavargatni kezdte a festéket. Derkar közelebb lépdelt és komolyan, kissé összehúzott szemekkel nézte a lányt. Némi fenyegetéssel és számonkérő keménységgel is.

— Miklós most már minden nap megérkezhet: az igazi munka csak most kezdődik számára és az igazi élet is...

Rekedt, mégis eszeveszetten bőduló autóbúgás szakította ketté a finom, hárfás csöndességet.

A gyerekek, Rozika, Derkar az országút felé néztek, melyen vastag, sűrű porfelhő fehéredett. Rozika szeméhez kapta kezét és ijedten visongott:

— Ide gyönnék! Ott fordultak be a kert alatt.

— Talán Miklós — csillogott Derkar tanácsos két izzó sötét szeme. — Miklós hajtat ilyen veszettül.

Adrienne nem mozdult. Két lába megcsuklott, válla hátrahajlott a szék támlájához.

— A kis erdészfiú — gondolta — ezt kellene mondani, ha eléje áll és reá néz. Kis erdészfiú...

Derkar hirtelen szigorúan, fenyegetően nézte a leányt.

— Legyen hozzá jó! Annyi minden után igazán megérdemel egy kis jószágot, gyöngédséget, hiszen magát...

Adrienne hűvösen, de némi zavarral állta ezt a pillantást. Aztán szelíden, makacs zárkózással, de mélyről áradó melegséggel mondta:

— Ő is jó és gyöngéd volt hozzám és én nem vagyok hálátlan természet Derkar tanácsos!

— Hála! — legyintett Derkar. — Gondolja, hogy Miklós hálát vár magától?!

Öreg Rödel közeledett feléjük kisebb társasággal, mire Adrienne fellélekzett és fogai közül szűrve, kis haraggal fordult el Derkartól. Mégis, mielőtt a közeledőkhöz fordult volna, elnéző gyöngédséggel intett utána:

— Ferenczy Miklósnak nincs szüksége közbenjáróra.

A következő pillanatban két kézzel kapott Derkarhoz és lankadtan, vacogó félelemmel, sirákos csuklással kapaszkodott meg benne.

Hermann Balázs állt előtte a gyümölcssel rakott almafák alatt, az érett, de búcsúzó nyárban.

Egy asszony és Marosa álltak még ott öreg Rödel mellett. Szép, magas aranyvöröshajú asszony, és Derkar nagy karlendítéssel köszöntötte:

— Csókolom a kezét méltóságos asszonyom, ugyan hogy kerültek ide?

Marosa mellét verve hajlongott.

— Az ötlet az enyém. Öméltósága hivatott, hogy utazik vissza a városba. Mikor kiérek Püspökerdőhöz, mondom, a legszebbet, a Márét nem is tetszettek látni, holott igazán művészeknek való. Mondom aztán a művésznő önagyságát is, mire a Mester kezembe esap: Rendben van Marosa, most menjünk és nézzük meg, mit csinál a „kis kolléga“ a Máréban...

Az aranyvöröshajú méltóságos asszony figyelemesen nézte Adriennet. Szép, síma arcán komor gond, szisszenő féltés, mégis legyint:

— Mindig ilyen hangulatember... Maga biztosan jobban ismeri Hermann Balázst kedvesem, mint én...

— Ismerem — mormolta Adrienne sziszegve, fojtott kinnal és alig mert felnézni, alig tudott mozdulni. — Elég régóta ismerem, de itálán nem elég jól...

Hermann Balázs arra közelebb lépett. Adrienne érezte a belőle áradó erő hullámozását, könnyű szivar és az angol széna illatát. Szeme reszketett, szinte karikát vetett benne a fény és könny.

Évek, hosszú évek óta nem látta már: s az évek egyetlen roppantó súllyal zuhantak reá: Elgyötrő, betegítő, vad keserőségekkel, vágyakozó, sóvárgó várakozásukkal; kínlódó reménykedésükkel: a testén, lelkén átszáguldó féltékenységi, gyengédségi rohamokkal, az egész eszeve-

szett, boldogtalan szerelmével. Most itt áll, itt előttte, látja a széles vállait, okosan vésett, széles homlokát, két szürkés-kék szemét és gyerekes mosolyú kemény állát. Ha egyedül állana itt, egyedül vele a gazdag almafák alatt, Máré koszorújában, meginogna s mint a hajlós, fiatal fűzfa ráhajolna erre a széles vállra, tehetetlenül és erejét vesztetten. És sirna is talán, hangos, keserű zokogással avagy csöndes, halk szipogással. De nincs egyedül, most sincs egyedül: az aranyvöröshajú méltóságos asszony szorosán mellette áll vigyázva és éber figyelemmel. De Hermann Balázs meghajolt és gyöngéden magához húzta Adrienne kezét.

— Hadd lássam, hogy dolgozik és mit, Szatmár Adrienne...

Hangja meleg és mély: Adrienne símogató hullámot érez testében, ahogy hallja.

— Édes! — gügyörög öméltósága és a festő-állványhoz libbenve. — Nézze Balázs ezeket a kedves pofácskákat itt és ezeket a finom színeket: hát ez a maga iskolája! Páratlan, igazán.

A gügyögő hang és a gügyögő hangban kísértő bizalmasság felbőszítette Adriennet. Ha lehetne, ha ösztöneire, lelke viharzására hallgathatna: most haragvó angyalként, korbácsot kellene subogtatnia. Sziszegve szemükbe kiáltva megvetését, fájdalmát, haragját és kínját. Mégis hallgat és dermesztő hideg tartja távol az asszonytól és a férfitől. Hermann Balázstól, akiért életének legszebb éveit áldozta. De a készülő képnél vad göggel ébredt önmagára és féltékenyen, kemény büszkeséggel ágoskodott:

— Senki iskolája nem látszik ezen a képen asszonyom! Egyedül az egyém!

Páncélos ifjú vitéz és magosba szárnyaló büszke jégmadár ebben a pillanatban. Sebezhetetlen és elérhetetlen!

Hermann Balázs kissé összehúzta szemét, figyelmesen nézte a képet és a lányt. Komoly elmélyültség lengte be arcát, kissé megrántotta vállát és csöndesen bólintott:

— Jó — néz aztán föl és szemében valami rejtett büszkeség csillámlik: öröme és elégtételnek fénye. — Egészen jó, Adrienne. De miért tiltakozik annyira az iskola ellen? Én mindig tehetséges, kedves tanítványnak tartottam magát... Remélem maga se felejtette el egészen Mesterét?!

Adrienne csaknem összeroskadt. A dúsan megpakott almafa, Nagyasszony almafája alatt állt, érett gyümölcsök, zamatos illatfelhőjében, a körük sereglett tarkaruhás gyerekek színes koszorújában és a Máré sötét hullámvázú vonalában.

„Tehetséges, kedves tanítvány“ — hallja a szöveget és szívében bágyadt lankadás kísért, csukló, keserves sírás feltörésével. — Csak ennyi, csak ennyi az egész: tehetséges, kedves tanítvány... Ezt tudja mondani, csak ennyit? Hermann Balázs csak ennyinek érezte magához, ennyinek tartotta csupán: kedves, tehetséges tanítványnak...

Sírás és nevetés vágya lobbant át benne! Igen: sírni és nevetni lehetne egyetlen pillanatban most: hát ennyire eltévedhetett? Hova tűnt az a csók, az az ölelkezés, az a szenvedély, melyet Hermann Balázsból érzett? A vad tűz, mellyel felgyújtotta, magához láncolta, átjárta és irányította? Csak káprázat lett volna valóban: önmaga égése, önmaga ámitása? Ahogy felnézett Hermann Balázs szürkés-kék szeme elsötétült.

mély és lobogó villanással nézte, némikép vizsgál-gatva, némikép a tetszés felsütés mámorával. Az-zal a pillantással, melytől hajátövétől sarkáig áthullámozott a vére, melyet éjszakai virrasztásai-ban, testében érzett, amelyet siratott, amelyet keresett és amelyhez hűséges volt hosszú, hosszú évek óta...

— Nem felejtettem el — lehellte fojtottan. — A Mestert valóban nem felejtettem el, de...

Itt fölnézett. Derkar tanácsos lépett hirtelen közéjük szigorúan: atyás, védelmező készséggel:

— De Szatmáry Adrienne a maga útján jár, öreg fiú! Csak nézd a színeit, fénynek hullámozását, a vonalak sejtelmes, fátyolos elrejtését... Ő már nem tanítvány öregem, hanem felnőtt, maga útját járó magányos művész. És azt hiszem, itt a Máréban végleg meg is találta magát, ha nem is érzi még, ha nem is tud felőle. Felszabadult minden vonalon!

Hermann Balázs kissé visszahökken. Szeme kutatóan siklott végig a lányon és a tanácsoson. Adriennet is meglepték Derkar szavai, csodálkozott is, mégis hálásan közelebb simult hozzá. Mintha védőbástyát érzett volna benne, valami biztonságos menedéket abban a viharban, melyet Hermann Balázs ébresztett váratlan megjelenésével.

— Igen — mondta csöndesen, — a Máré valóban megnyugtató, elbékítő engem... Mert amikor én idejöttem...

Gyorsan, fulladva elhallgatott: egész testében átérezte az indulás örületes hajszáját, idegei vad feszülését, a találkozást és vágyakozást, mint a nyár elején, az indulás előtt. Nagy, tehetetlen gyöngeség szállta meg, mintha cseppenkint ön-

lött volna a vére; felpattant volna a szíve. Szemei elhomályosultak és szája reszketett: Egy pillanat még és hangosan, eszeveszetten sírni kezd.

Hermann Balázs hirtelen rátette kezét Adrienne karjára és mélyen, erősen átszorította síma, meleg bőrét. Elgondolkozó, tanácstalan és zavart tekintettel nézte a lányt és fojtottan dűnnyögött:

— Már emlékszem, valami lapot küldtünk akkor magának...

— Valami lapot! — tört ki Adrienne vad keserőséggel, fájdalmas gúnnyal. — Egy bolond és furcsa lapot, valóban... Azt hittem, hogy várnak itt engem, Hermann Balázs is vár és ész nélkül elindultam...

Marosa kis sárga micisapkáját homlokába húzva, élesen közbe fűttént.

— Már mondtam egyszer: két jó fuvarom volt! de önagysága intett és én gondolkozás nélkül elindultam. Rá egy napra megint egy remek fuvar: bankigazgatók kirándulása! De szól a telefon művésznő önagyságam hív, hogy elég volt, nem marad tovább Püspökerdőben...

Hermann Balázs elpirult és tenyere elengedte a lány síma, meleg karját.

— Egy napig a Püspökerdőn volt?

Adrienne bólintott.

— Igen. Relicséknél, egészen közel Jantay főerdész házához...

Akkor összenéztek.

A leány tekintete éles volt, metsző, mint a feldobott késpenge. A férfié zavart, szégyenkező és elboruló.

— Miért nem üzente, hogy jön? — mormolta rekedten, sötét pirulással. — Hogy várhattam volna! Igazán nem tudtam, elhiheti. De majd egy-

szer még, talán elmondja nekem, miért maradt ott csak egy napig? Unalom vagy szeszély vitte-e, el?

Adrienne gögösen elhúzódott. Száján ott reszketett az aranyvörös hajú, piros körmű, fehértestű lány neve, de szorosan a festőállványhoz lépett. Itt erőssé lett újból. Kicsit végigsímitotta a homlokát, bár még egész testében reszketett, akár a kifeszített íjj. Tekintete mégis megnyugodott és közömbösen legyintett:

— Igazán nem érdekelhetik a Mestert az én szeszélyeim. Különben is hálásnak is kellene lennem azért a bolondos, furcsa lapért. Anélkül sosem indulok el: sosem látom meg se Püspökerdőt, se az egész tájat, a Márét, avagy ahogy itt nevezzük mi mind a: Boldogasszony völgyét! Ezt a témakört sem találom meg, amiken most dolgozom és ami nyugalmat és erőt adott számomra!

A méltóságos asszony nagy figyelemmel hallgatott. Kissé az árnyékba húzódva, egyszer az éles, harsány augusztusvégi nap elől menekülve, szeméhez kapott kézzel. Kis, futó mosolygás játszadozott szépen metszett szája, apró szarkalábakkal teleszőtt szeme körül. Mintha érezte és értette volna Adrienne titkos vívódását s a furcsa, láthatatlan tüzes szikrákat a két ember között. Óvatosan, gyöngéden, de nagyon határozottan a birtoklás önkényével, tette ujját Hermann Balázs karjára:

— Nem haragszik, de talán indulhatnánk? Nekem egy órára a városban kell lennem, mondtam ugye?

Marosa helyeslően intett:

— Akkor itt az idő, méltóságos asszonyom: menetidőnk éppen egy óra és most talán tizenkettő körül vagyunk.

Hermann Balázs komoran hallgatott. Szívtart emelt ki zsebéből, ráharapott, nézte Adriennet, a tájat, a képet és a fűbe kuporgó tarkaruhás gyermekeket. Aztán hirtelen, furcsa legyintéssel ledobta fölöttjét az egyik fára.

— Én még nem megyek. Maradok!

— Marad? — szállt a kérdés három oldalról egyetlen pillanatban. — Marad?

— Igen! — bólintott Hermann Balázs, egyre keményebb elszántsággal. — Maradok. Engem is érdekel ez az új témakör: itt!

S körülmutatott a csendesen zakatoló malombáz, a telt gyümölcsös, a kéklő hullámos határ, a tarkaruhás barnaarcú gyerekek körül. De keze végül is ott maradt lágyan, gyengéden, de nagyon határozottan Adrienne készülő képe, festőállványa mellett, közel Adrienne sugáran magasló válla fölött.

Nagy csöndesség támadt és a csöndességből ütemesen kihallatszott a szívek dobbanása és a fojtott, mély lélekezések szállása. Az asszony aztán fölnevetett, kissé keserűen és gúnyorosan:

— Hát akkor induljunk mi ketten Marosa. Maga pedig érezze jól magát kedves Hermann Balázs, tudom ugyanis rövidesen követni fog, hiszen ez a témakör azért idegen magának...

Kedvesen, kis vállrándítással körülíntett és megindult Marosával. Hennázott hajának, parfümjének, festett arcának émelyítő, fullasztó illatát széjjelhintve az érő almák fanyar, tiszta, zamatos, jószagába.

* * *

Adrienne az első órákban még hihetetlen, képtelen álomnak tartotta, hogy Hermann Balázs valóban itt él, itt van a Rődel malom kedves öreg

falai között, közvetlen közelségben hozzá! Látja, nézheti szép, okos arcát, szürke szemeit, gyerekes mosolyú állát, lassú járását, szálas, vállas alakját. Hallhatja a hangját, azt a mély, kedves zengést, melyet talán leginkább szeretett ebben az emberben.

De az órák múltak, a délutánból alkonyat lett, alkonyatból este és éjszaka. Fölvirradt és újból be is alkonyodott és Hermann Balázs valóban körülötte volt. Mégsem hozott örömet ez az együttlét Adrienne számára, inkább riadt, keserű nyugtalanságot, siralmas izgalmat és feszülő várakozást.

Teste akarata ellenére átgyúlt, zsibbadtan elgyengült, minden pillantásnál, minden szónál, melyet egymással váltottak, látszólag közömbösen. De lelke éberen örködött, reá csavarodott és körülbástyázta.

— Erős leszek! — fogadkozott. — Elég volt nekem a gyötrelmekből, elég volt mindenből. Most nem hagyom magam többé!

A hennázott hajú méltóságos asszony és Cica kavartak lelkében, egybefonódva, szorosan egymáshoz simulva.

— Ha neki mindegy, hogy kivel van. Ha egyszer kalandkereső Cicák, máskor unatkozó, házaságtörő asszonyok. Most már csak cselédek hiányoznak! Nem, nekem elég volt Hermann Balázs...

Sajgó seb volt ez, szűrő, éles fájdalom, szívét, lelkét átlasogató gyötrellem. Mégis mintha hárfa rezdült volna föléjük, hangfogó, a gyötrelmesen ágaskodó, követelőző kiáltásokon, kimondhatatlan jajszókon. Valami kemény, mozdíthatatlan biztonság, valami lebírhatatlan szilárdság. Mintha két

kökemény kart érzett volna vállai körül, hallgató-
gon örökös, bátorító, hűséges tekintetet, biztónsá-
got árasztó, komoly és szívből kiszakadó hangot!

„Azt akarom, hogy maga mindig jól érezze
magát és boldog legyen Adrienne. Azt akarom,
hogy itt legyen boldog, a Boldogasszony völgyé-
ben... Ne féljen hát, csak ne féljen...”

Mégis félt, mégis remegett. Untalan az alma-
fák alul kanyargó keskeny utat leste: ha már egy-
szer látná rajta Ferenczy mérnök szikár alakját,
biztos és szárnyalva siető lépteit! Ha itt állna
most szorosán a közelében, festőállványa körül, az
asztalnál, a gyümölcsösben, mindenütt, ahonnet
feléje kísért ez a két kékekszürke szem, a mélyé-
ből kilobbanó forró fényekkel, melyek mint titkos
sugarak átjárják, átégetik. Mert nem tudja nézni
elgyönyörködő, elnyugvó tekintettel a Méré sze-
líd hajlásait, az országúton tovasiető szikkadt
parasztokat, pirosszoknyás asszonyokat és nevet-
gélő gyermekeket. Festeni se tud, kezében reszket
az ecset, a színek nyugtalanul hullanak a felfeszít-
tett vászonra, félelem és várakozás égnek benne
és menekülés vágya kísérti, állandóan.

De Hermann Balázs nyugodt maradt: szája
körül könnyű mosolygás melegedett, a szeméből
csillapíthatatlan mohóság lobogott Adrienne-re s
forró fényesség. Mintha pillanatnyi megállás nél-
kül simogatta, csókolta volna: mégis ellenségek-
ként, szikrázó gyűlölködéssel álltak egymás köze-
lében. Mindegyikük a másiktól várta a kimagyará-
zásokat. De Adrienne minden módon kerülte a
férfit: ha messziről meglátta közeledni, már mene-
kült is tőle.

— Valami nagy túrát szeretnék most — val-
lotta Derkarnak egy alkalmas pillanatban, amikor

Hermann Rödelek meséit, felvilágosításait hallgatta. — Ha most Ferenczy itt lenne, azt mondanám vigyen a Bányai tetőre avagy még meszszebbre.

— Ahhoz éppen nem kell ide Miklós — csillapította Derkar. — Én is elvihetem, telefonálok Marosáért és azonnal indulhatunk. De ez megfutamodás lenne és nem látom az okát...

Adrienne elpirult. Nem mert Derkarra nézni: érezte, hogy szemé sarkában reszket egész hiábavaló dőre szenvedélye, a vad vágyakozás Hermann Balázs után és a reménytelen, kilátástalan égés, melyet iránta érez. És a szégyen, a féltékenységi és csalódottság; a bálványromboló kiábrándultság, a vérig sértő megalázottság szégyene. De nem mondhat el belőle semmit, nem mutathatja meg se bét, nem fordíthatja ki szívét. Nem panaszkodhatja fel sérelmeit, csalódásait; Cicát és a méltóságos asszonyt, meg a többi ismeretlenit, akikről nem tud, de akik mind szerepet kaptak a férfi életében, amíg ő boldogtalanul, tehetetlenül, gyáván dédelgette szívében.

Derkar talán nevetne rajta, hiszen nem is érdemel egyebet hangos, széles nevetésnél... Derkar azonban nem kérdezősködött tovább, gyöngéden, apás elnézéssel várakozott. De amikor Adrienne felnézett hozzá, szemében mély szeretett csillogott a segítő szándék, az erősítés szép hullámaival.

— Valamiért gyűlöli Hermann Balázst azt látom — mormolta, be sem várva Adrienne válaszát. — Már akkor éreztem ezt, amikor először beszéltem magának róla, amikor elmondtam a nyár elején, hogy elvittem magammal egy vendégét... Nem kérdezem a gyűlölködés okát, a magamfajta öt-

venéves ember már sok mindent megért, olyant is, amiről nem beszélnek. De legjobbnak tartom mindig ha a dolgokkal egyenesen, bátran szembenéziünk. Vannak sebek, melyeken csak az operáló kés segíthet. Magának is el kell határoznia most magát: ilyen alkalom, azt hiszem soha nem lesz többé. És mivel maguk továbbra is találkozni fognak már mesterségüknél fogva is, hát annál inkább szükségesnek tartom — gyűlöli!

— Nem találkozunk — szakadt ki Adrienneből sikoltó szisszenéssel, akár a forrásban levő vízből a gőz. — Nem akarok találkozni vele. Nekem elég volt! Elkerülöm, elkerülöm mindig. Inkább soha nem megyek vissza a városba, itt maradok, vagy a világ végére megyek, de elég volt belőle, csak élje világát, boldoguljon, arassa sikereit életben és művészetben. Én...

Derkar erős szivarfüstbe rejtőzött. Hangja közönyös maradt, de szemei egyre figyelmesebben nézték a lányt.

— Ügylátszik nem menekülhet. Hermann maga után megy mindenüvé, mindaddig, amíg maga bátran és őszintén meg nem nyilatkozik előtte. A menekülés soha nem hoz megnyugvást, fél megoldás csupán. Ezen kívül méltatlan magához is, meg talán hozzá is. Biztosítom félreértésekről lesz csak szó...

Adrienne összeszorította kezét. Szikrázó lángolással magaslott és mintha fegyver villant volna tenyerében vagy csattogó ostor suhanása.

— Félreértés? Hát lehet félreérteni, hogy...

De a szavak mégis megálltak kimondatlanul Adrienne száján égve. Hermann Balázs közeledett feléjük puha sziürke kalapját karja alá szorítva, lassú, elgondolkodó lépteivel jobbra-balra néze-

lödve a piruló gyümölcsöt himbáló, gazdag fák között. Adrienne festőállványa előtt figyelmesen megállt.

Derkar megfogta Adrienne karját és a kert mélye felé fordította:

— Most menjen szépen hozzá. Most ne várokozzék tovább. Tartozik ezzel önmagának és egy kicsit talán Miklósnak is...

Adrienne hőkkenve emelte fel arcát. Vére sebesen loccsant és sötétvörösre festette finom, gyöngyházzsín bőrét. Ebben a pillanatban világosan érezte, hogy Derkar mindent tud felőle, kifakadásainak, lázongó keserőségeinek és gyűlölködésének okát. Tudja, látja és érzi benne Hermann Balázs erejét és hatását. Nem titkolózott hát, nagyot nyelt s hagyta, hogy könnyei szabadon csurranjanak végig arcán, kemény koppanással ruhájára, nyakába hullva.

— Hát jó — susogta megadó engedelmességgel. — Jó! Szótfogadok magának. Megyek...

— Jobb lesz így Adrienne — szorította kezét Derkar. — Becsületes dolog is és végre meggyógyulhat...

Adrienne az utóbbi szavakat már alig hallotta. Mintha fölemelkedett, magasba emelkedett volna és valóban szárnyai nőttek volna láthatatlanul a szép, síma, fénylő vállából. Az elérhetetlen, tiszta, tündöklésbe kívánczó, sebezhetetlen jégmadár szárnyai. Kis zúgást is érzett, hallott a fülében! Szívének riadt, vad dobogását, de ment! Megállás és visszaroppanás nélkül.

— Igaza van — gondolta összeszorított szájjal, öklöbe hajtott kézzel. — Igaza van. Egyszer végre szembe kell nézni mindennel és le kell szá-

molni ezzel az örülettel: elég volt. És mi #örténhetik? Legfeljebb meghalok, legfeljebb...

* * *

Hermann Balázs könnyedén bólintott, mikor eléje került. Valami elrévült, eléguélséggel, csöppnyi önteltséggel: büszkeségnek és beteltségnek kisugárzásával. Kicsit meghimbálta magát a széken, aztán fölkelte és két kézzel nyult Adriennehez:

— Már vártam magát: tudtam, hogy jönni fog, kis Adrienne... Tudtam. De hogy ilyen szép legyen, akár egy szárnyaló, haragvó arkanyal! Csak a kard hiányzik a kezéből. Remélem nem akar kikergetni a paradicsomból?!

És nevetett is nyújtotta, két szemével végigsimítva, végigölelve a lányt: két meleg kezének szorításába ölelve csuklóját, karját.

— Ha nem félnék, hogy látják: nyomban megcsókolnálak.

Adrienne megingott. Az érintés, a tegezés vérig rázta s mint a szomjas föld a ráhulló harmatot tikkadtan szívta, itta magába. Egy perc és odaszédül, odahullik a széles, meleg vállra és Hermann Balázs nyakához szorítja arcát. De ebben a pillanatban harangszó hullott széjjel a határban. Gyöngé, halk kis harang hangja: sietős, figyelmeztető, csendüléssel. Nyomban utánna Rozika éles visítása a kert valamelyik mélyéből:

— Szombat este van máma és a szombat Mária ünnepe: létánia lesz a szent kútnál. Még egy hét és Kisasszony lesz: nagy prosenciók gyönnék, sok zászlóval, szép énekszóval. És én is zászlót hordozok fehér ruhában: Mária zászlóját...

A szavak végeztével éles, nyújtott fejh hangján, visító énekbe is kezdett:

„Szombat a szűz Mária napja,
Aki kéri meghallgatja...”

Adrienne mélyet, hosszút lélekzett. Mintha valami feneketlen mélységből, sűrű vízhullámverésből emelkedett volna magasra. Szemei kápráztak és két tenyerét egyre erősebben szorítva hallgatva a naív, tanulatlan, visongó kis hangoeska kemény, reszketős dallamát. Minden szó, minden hang egyenkint mossa, frissíti, erősíti: már nem szédül, már nem reszkett: már csak néz figyelmesen a férfira az éveken keresztül körüldédelgetett bálványra: a mesterre és a férfire. Tekintete újból töretlen, a mámor biborhulláma, rőt sugárzása nélkül. Fölszabadultan, nagy lendülettel nevetett, merészen szembenézve Hermann Balázssal:

— Az én kis őrangyalom! — villantak szemei magáratálalt nagy erősségében. — Ez a kis szolgáló valóban az én kis őrangyalom. Mindig, mióta itt vagyok, a kellő időben jelentkezik és irányít is, anélkül, hogy tudna felőle. Nem kedves? Figyelje csak a dallamot? És a szöveget? Talán száz esztendő is, öregek, régen porladó szegény parasztok szereztek a rigmusait.

Hermann Balázs fölrántotta vállát. Kis csalatkozás égett szája körül és unott közöny.

— Nem találok éppen érdekesnek. Inkább fül-siketítőnek.

Rozika mintha csak érezte volna, hogy róla folyik a vita, újabb énekbe kezdett, kissé távolodva a kertről és a ház felé iramodva:

„Hatvanhárom évet betöltött Mária
Mikor kívánczozott fia országába...”

Adrienne elfeledkezetten, előrehajolva figyelt: mintha kóttázta volna.

Hermann Balázs nevetett. Komisz, gúnyoros, kemény nevetéssel.

— Csak nem készül zarándokvezetőnek?

Minden hang és minden szó csak keményebbé tették Adriennet, bátran felvetette fejét és festőállványa mögé lépett, akár valamely legyőzhetetlen bástya védelmező erősségébe.

— Érdekli magát egyáltalán, hogy én mire készülök? Törődik maga ezzel Hermann Balázs? Törődött valaha is velem?

A férfi megütközve vetette fel fejét. Futó harag és bosszús sértődés lobbant a vonásain.

— Hát mént lennék itt? Gondolja, hogy anyyira érdekel engem ez a vén malom, meg ez az elhagyatott vidék? Hat hete élek idekinn, egyelőre elég volt számomra, csak maga miatt maradtam és csak magával megyek most már tovább.

— Miattam! — szakadt fel a hang Adrienneből. — Miattam? Annyi esztendő után? Éveken keresztül nem kívánta tudni, mi van velem, hogyan élek, merre járok...! Most így, egyszerre lett fontos újból minden? Mert véletlenül itt talált, mert...

— Mént tetszik nekem Adrienne! — szakította ketté a férfi. — Mert most, hogy véletlenül itt találkozunk, most még sokkal jobban tetszik nekem, mint régebben. És most nem engedem el! Nekem jogom van magához, hiszen maga szeret engem Adrienne. Hát nem mondok le! Maga szépen csomagol és velem jön...

Adrienne erre felnevetett. Érdes, csaknem sebző nevetéssel:

— És mit szólna öméltósága megérkezésiünkhöz. Avagy Cica kisasszony?!

A mondat után elszégyelte magát, szívesen viasszaszította volna az egészét, mert érezte, hogy méltatlan eszköz ez a vádaskodás: önmagához méltatlan. Hermann Balázs azonban nem sértődött meg, inkább rugalmasan felnyújtózott és félkarral átfogta a festőállvány szélét, közel húzódva Adrienne szép, sugar vállához:

— Kis bolond. Hát féltesz engem? Féltesz? Hiszen akkor szeretsz is! Szeretsz mint régen, ugye?

Adrienne hátradöbbsent. Hát lehetséges, hogy ismeretlen, idegen Hermann Balázst dédelgetett volna annyi esztendőn keresztül szívében? Lehetséges, hogy csak hiúság, önzés, könnyelműség él a széles, férfias vállak, a komoly, elgondolkozó szürkekék szemek, a gyöngéd, fiúsmosolyú állszálfa természet mögött? Hogy nincs meg benne az a sok fény, ragyogás, melyet magában érzett? És mind, mind: büszkeség, zárkózottság, önérzet, hűség, melyet férfiban kívánt és szeretett, ez mind belőle, az ő elképzeléseiből fonódott a férfira, ő aggatta tele, ő díszítette föl, hogy ilyennek láthassa és szerethesse? Ilyen senki, ilyen koldúsian senki Hermann Balázs, aki tetszeleg magának az égő, vérig kínzó féltékenységtől, melyet miatta érzett, amely miatta csaknem meghalt? Hát ilyen törpék, ilyen kicsik lehetnek a nagy művészek is? Hermann Balázs is, a színek és vonalak, a fény és árnyék híres, fölényes fejtője? Hiszen ha ilyen kicsi, törpe, akkor nincs többé semmi félnivalója, akkor kivetheti magából, akkor felszabadult, akkor megszűnnek vergődései!

És valami vad, fékezhetetlen újjongás szállta

meg és nagy, csengő nevetéssel kapta hátra fejét:

— Szerelem! Hát vajjon tudja maga Hermann Balázs, hogy mi a szerelem? Hát meri mondani, kimerné mondani, hogy szeretett engem? Szeretett, amikor megcsókolt ott a városbörtön falánál, amikor éppen harangoztak a kis kápolnában? Akkor is harangoztak, de akkor még nem tudtam, hogy ez a harangszó figyelmeztetés akar lenni, mert akkor még, akkor...

— Maga szeretett engem — hajolt egészen közelébe a férfi. — Hiába tagadná, úgyis tudom, hogy szeretett...

Adrienne még szigorúbb lett, de még sugárzóbb, még keményebb.

— Tudta! Tudta és hagyott, mégis hagyott engem. Tudta és sosem hívott, sosem írt, sosem jött.

— Mert azt akartam, hogy magától jöjjön — tört ki Hermann Balázs. — Nekem ezer más dolog is akadt: a tanítás, az utazás, az alkotás. Magának megkellett volna értenie és éreznie, hogy várom, hogy kívánom...

Csönd támadt köztük, Rozika éneke elveszett a malom zalkatolásában. S mintha vad, éles zúgást hallottak volna, mindketten felriadtak és összenéztek. Akár egy fal vagy torony omlott volna össze közvetlen közelükben: avagy bennük!

— Tévedtünk — susogta Adrienne elgondolkozva, — tévedtünk, de...

— De még mindent jóvá lehet tenni Adrienne — húzta magához Hermann Balázs a lány vállait és keze rásimult a sima testre. — Még nem késő. Eljössz velem, elviszlek innét...

Újból felgyöngyözött az a kis, finom harang-

szó: mintha kért avagy figyelmeztetett volna és Adrienne kihúzta magát a szorításból, ölelésből:

— De ha egy érzés tévedés áldozata lehet Hermann Balázs, ha két ember nem tudja egymást olyan erősen és mélyen szeretni és kívánni, hogy a tévedést nyomban, azonnal leküzdje, akkor az az érzés nem is elég erős, nem is elég mély és nem is érdemes az életre. Meg kell halnia, meg kell szünnie... Én, lássa, most bevallom, soha, soha nem tudok magának hinni többé! Ha utánam, én utánam! Cicák és öméltóságák, kalandozó hölgyek egész sora következhetett, ha tudta közben az egész idő alatt, hogy én azért szeretem és mégis hagyott és megelégedett velük, hát hogyan lehetne még egyszer újra kezdeni? Hogyan hihetnék ezek után még magának? Maga hangulatember kedves Hermann Balázs, most már látom és nem is kár hozta-fom, inkább talán csak magamat. Most, hogy lát, megint úgy érzi, hogy egyedül engem akar, de ha nem megyek, talán már holnap öméltóságánál lesz. Nincs bizonyságom, nincs hitem többé, elfáradtam, elégtem a hiábavaló vágyakozásban! De mégegyszer, mielőtt elindultam ide, a nyár elején, arra a furcsa lapra, mégegyszer — gondoltam — szemébe nézek, látni fogom, én megyek hozzá, hogy megbocsáthassak, hogy szerethessem. Aztán ott a Püspökerdőben, a Jantay házban az a lány! De nem beszélek róla, úgyse mondhatok el mindent, talán a mindennek egy pillanatnyi morzsányi kis részét sem... Borzalmas volt! Elmondhatatlanul borzalmas! Ha Marosa a városba viszik akkor vissza, egészen bizonyosan öngyilkos lettem volna. De itt...

Lágy, meleg gyöngédséggel mutatott széjjel a

tájban. Alkonyodott éppen és a puha párák belep-
ték a Máré vonulásának finom hullámozását.

— ... itt megnyugodtam Hermann Balázs —
susogta meghiottan. — Itt végre magamra talál-
tam. Nem haragszom semmiért és nem hívom te-
temre: dolgozom, ahogy látja és hálás vagyok
annak a hatalomnak — ahogy itt mondják — a Bol-
dogasszonynak, hogy idejutottam...

A férfi erőszakosan átszorította karját, fojtott
lihegéssel nyakához, hajához közeledve:

— Kis csacsi maga. Nyugalomról beszél, nyu-
galmat kíván, amikor csupa nyugtalanság, csupa
vágy az egész lénye! És csupa szépség és csupa
ifjúság... Még jóformán nem tud semmit, nem
ismer semmit. Hát hallgasson rám: megkapja a
művészeti nagydíjat, aztán elindulunk együtt ta-
nulmányútra. Havasok, hegyek, tenger, igazi ha-
talmas szépségekhez. Nem mondom, egészen ked-
ves ez a kis szöglet itt, de milyen jelentéktelen,
milyen kicsi a nagy mindenségben.

— Majd én naggyá teszem — szikrázott Adri-
enne két ibolyakék szeme. — Majd ősszel, ha elké-
szülök kiállításom anyagával!

Hermann Balázs elkomolyodott. Ebben a pil-
lanatban eleresztette a lány karját és összehúzta
szemeit.

— Maga kiállításra készül? Hát nem akar
velem jönni Adrienne? Mondom, hogy ösztöndíjat
szerzek magának...

— Ne! — emelte fel kezét a lány, kis piros-
sággal finom fehér arcán. — Ne szerezz nekem
semmit. Nem szeretném! Ne jutalmazzon meg en-
gem, amiért szerettem: művészetemben csak te-
hetségemmel akarok érvényesülni... És nem is
megyek el magával sehova már többé...

A férfi elpirult. Most először, teljes komolysággal és mély sóhajrással mióta együtt voltak egymással szembenállva, nagy, lángoló viaskodásukban.

— Nem akartam megbántani Adrienne: maga nem szorul senki segítségére, tudja jól. Azt az ösztöndíjat akkor is megkapja, ha nem akar velem jönni.

Ekkor megfordult, kicsit végighúzta tenyerét Adrienne haján, gyöngéden mosolygott és elindult a malomház felé. Útközben zavartan, tehetetlenül felhúzta vállait.

Adrienne gyorsan az alacsony székre kuporgott. Mindkét térde reszketett: egész testében fáradt, lankadt zsibbadás reszketett.

— Elmegy — susogta a távozó férfi után nézve homályos, fájo szemekkel. — Most elmegy. És mindennek vége. Vége....

De nem jaidult fel. Két keze összekulcsolódott és feje odasímult a festőállvány kemény fájához. Szeme előtt a széles, mély, sötétkék táj ringott. Akár egy hatalmas határtalan emberi öl, melyben meg lehet bújni, ahova ellehet menekülni.

— Jobb is így — gondolta halk, halk sírásban feloldódva és elnyugodva, nézve. — Úgysem tudtam volna neki már hinni, soha többé...!

* * *

Adrienne a most következő percek és órák alatt világosan és minden érzékével érezte, hogy kívül került az életen. Léleklzik ugyan: szíve, melle szabályosan emelkedik, mégis valami hihetetlen súlytalanság és könnyűség járta át: Mintha valahol: magashan, magosság és mélység fölött himbálózott volna. Szemei tágra nyíltak,

nagyra kerekedtek, mégsem látott. Inkább az a furcsa, szivárványos reszketés tört eléjük, melyet napos koranyári hajnalokon érzünk, álom és ébredés között.

Még mindig, mintha látná, Hermann Balázs furcsán felránduló vállait, ahogy megy, kissé lassú, lusta, elgondolkozó lépteivel, egyre messzebb, egyre távolabb és elveszve az almafák között. Kis gesztusait is egészen világosan maga előtt látta, melyekkel mintha azt mondaná: eh mindegy, mindegy... Aztán olyan lett az egész határ itt körülötte, akár egy hatalmas körhinta. Némelykor itt érzi, nemcsak látja a forgását. sebesen, gerincében, vérében és szívében. Némelykor megfordulnak a hegyek, ellaposodnak akár a tenger síkja lenne hihetetlenül erős víz gyűrűs hullámozásával. A Rődel malom is mintha kövér, széles kéményével fordulna felfelé: szép zöld zsalui, meleg, sárgásfehér fala meg belevesznék a gyümölcsös lankadt pázsitjába.

— Meghalok, — gondolta világos és éber keménységgel. — Egészen bizonyos, hogy most valamikép meghalok.

Eszébe jutott, hogy a haldokló az utolsó percben élet és halál között az egész életét egyetlen pillanatban éli át. Azért lesz könnyes a szeme, azért sóhaj, azért kapaszkodik, azért hörög, hiszen végig, évtizedeken keresztül mennyi súly gyötri, öröm és bánat, vágy és sóvárgás! Hát akkor egyetlen pillanatban, az egésznél?! Az a Szatmáry Adrienne, aki éveket pazarolt egyetlen férfire távoli, titáneményes szerelemben égve: most, hogy volt ereje elküldeni magától ezt a férfit, az a lány, az az asszonyi lény most meghal. Még sirna, még kiáltozna, még hívná, két kézzel

utánna kapva, szívéhez símítva, vállára lankadva. Sikoltana is, ha lenne még ereje, felzokogva és féktelenül. Vad hörgés is feszíti, kétségbeesett kínnak vergődése: már soha soha nem érzem kezének melegét, a száját, ahogy rámhajol, szemének fényét, ahogy körülsímogat. Soha, soha ezt a lángot, ezt a vad, gyötrelmes égést, melyet csak Hermann Balázs adott nekem! Eltud menni, nem kívánja meggyőzni őt, szépen átsétál az almafák között, telefonálni fog Marosának, estére öméltóságánál lesz... Igen, valami meghal ebben a pillanatban...

Többször hallotta, hogy szólították. Rozika csivogó kis hangja sopánkodott a közelében, Rödel mama csodálkozó dűnnyögése is, meg öreg Rödel kedves, némileg csillapító morgása. Étkészéshez is hívták, de Adrienne nem mozdult.

— Hiszen meghaltam — gondolta türelmetlen kis legyintéssel. — Nem látják, hogy meghaltam? Hogyan és miért egyem akkor?!

Rödel mama valami rizses húsról beszélt, kacsamájról meg pecsenyéről és almásrétesről. Nevetséges! Kacsapecsenye és almásrétes, Hermann Balázs örökre elmegy mellőle, ő maga küldte, valami meghalt benne, összetört, elveszett... Talán kiáltani kellene mégis, megmozdulni, fölkelni és rohanni, rohanni? De a ringás, a szörnyű körbenforgás még egyre tart. Némelykor öméltóságát dobja fel, hennázott kemény hajával, furcsa dohánnyal kevent, sűrű parfómjével. Aztán Cica piroskőrmű fehér lábát, ahogy nyújtózik a Püspök-erdő fényében, szikrázó testével. Megint máskor a városbörtön boldívét érzi; lágy, sárgás falával, meleg, árnyékos mélyével és hallja Sarlósboldog

asszony kápolnájának élő harangját, ahogy régen, évekkel ezelőtt Hermann Balázs csókja alatt.

Aztán az autóbúgást hallja, világos, kemény tiltakozást és nyomban utánna Derkar komoly, símogató és vigasztaló hangját:

— Most megy — hajolt a lányhoz és súlyos lépteivel a felállított állvány előtt lépked. — Szerencséje is van, nem kell bevárni Marosát. Miklós taxija elviszi őt a városba. Korrupt ember ez Adrienne, korrupt, kényelmes és némileg oblonovtermészet. Jobb magának, ha nincs a közelében. Ambár a maga tehetsége irányíthatatlan...

Egyszerre, mintha hajnali világosság ömlene el a táján, vagy valami távolról közeledő, de hihetetlenül erőteljes kürtszó zengése érintené: Adrienne hirtelen megrázkódik, átsímítja homlokát: egészen világosan, pontosan ahogy az elmúlt percekben azt érezte, hogy valami meghal benne, most azt érzi: idegeiben és szívében átloccsanó vérében, hogy valaki megszületett, testében és lelkében is. Ez a valaki azonban más, mint az, aki meghalt. Az telve volt lágysággal, álmodozó sóvárgással, meleg és szelíd alázattal. Ez acélos, kemény, csaknem szegletes. Csupa ín, csupa pattanó izom. És mint újszülött az anyja arcát, a születés pillanatában, Adrienne a festőállványon várakozó képet látja. És mint az újszülött anyja meleg, teli melléhez, úgy kap Adrienne kétségbeesetten, vad és dacos elhatározással a készülő képhez. Hangja rekedt és fátyolos, szeme azonban már tiszta és acélos. Hálásan, egy kisse mintha támaszkodni kívánna, Derkarhoz kap.

— Igaza van. Jobb, hogy elmegy. Most már mindenben mindig a magam útján járhatok.

Mintha ködfelhő tisztult, oszlott volna Adri-

enne szemei elől, a szavak nyomán. Jó volt Derkar közelsége, jó volt a finom, gáláns gyöngédsége. Jó volt, hogy nem beszéltek Hermann Balázsról, nem kellett semmit mondania erről a bolond, esztelen, hiábavaló és megalázó szerelemről, mégis világossá és érthetővé lett.

— És sietni is akarok — mondta határozottan és keményen. — Azt a kiállítást megcsináljuk az ősszel: magamért és Miklósért...

Az utolsó szónál elpirult és megdöbbszent. Még soha, önmaga előtt sem mondta ki a mérnök keresztnevét. Ha különösebb gyöngédséggel, elmagyarással gondolt is itt-ott rá, nem talált számára kedvesebb nevet, csak azt: Kis erdészfiú. Ahogy Rimóczy bárónő Rimóczy Adrienne is nevezte... Mert ahogy a távolléte alatt maga elé idézte a férfi arcát, rádöbbszent, hogy van is valami kisfiús ebben a kemény, acélos férfiben: a két szemében, a szája mellett, a homlokán időnként valóban egy rajongó, felbuzduló kisfiú felgyűlése égett. Ő eddig csak egyetlen férfinévvel hordozott magában, de azt sem tudta soha egymagában kimondani. A két név egybeolvadva élt lelkében s mindkét betűjét is úgy látta összefonódva, ahogy voltak: akár egy lángoló monogrammot: H. B. Nem lehetett széjjelválasztani, hiszen nemcsak a férfit szerette Hermann Balázsban, hanem a festőt, a tanító mestert is. De ez, így, most: Miklós, ahogy kiszaladt, kiszökött a száján, nagyon természetesen, nagyon magátólvalóan, ez már mintha láncszem lett volna, valami furcsa meleg kapocs, biztonságos bilincs és védelmező védőbástya! Mégis a pirosság egyre erősebben égette arcát, mély, hálás zsibbadás reszketett tagjaiban, boldog és megkönnyebbülő fel szabadulás. Két szeme bátran, nyílt sugárzással

lebbent széjjel a tájban, végül Derkar figyelő pilantására simult.

— Hiszen tulajdonképpen neki köszönhetem azt is, hogy még élek, hogy a nyár elején el nem pusztítottam magam, nevetségesen és csúfosan, szegény kis varrólányok szokásaként.

Derkar figyelő tekintete szigorúvá, csaknem komorra változott.

— Már mondtam, hogy Miklósnak máshoz is jussa lehet, mint hálához, Adrienne. Annyi minden után...

Heves, szárnyaló lépések nesze közelített a gyümölcsösben. Adrienne egész testében, egész lelkével felsugárzott, biztosságos erőtől és friss, töretlen lendülettől sugárzott. Kicsit még a távolodó autóberregés után hajolt, szeme sarkával az országúton felhasító fehér porfelhőt figyelte. Ott, az a felhő viszi, takarja előle Hermann Balázst, a vergődést, a gyötrődéseket és a halált. Ezek a léptek, ezek a szárnyaló, bátor léptek Ferenczy Miklóst hozzák és jelentik: az újulást, a föllélekzést, munkakészséget és léletet.

— Szeretném, ha egyedül hagyna mosit, — szólt halkán Derkarnak. — Egyedül Miklóssal.

A név már megpuhult ajkán, szája már engedelmesen ízlelte, próbálgatta. Derkar kicsit bólintott, átsimította fénylő, tar fejét és surranva, mint a gyíkok a kőrakás között, eltűnt a fák alatt.

Csak ők maradtak együtt, ők ketten, Szatmáry Adrienne és Ferenczy Miklós. Körülöttük az aranyba boruló határ, fénylő erdők, gyümölcsrel rakott fák, búcsúzkodó nyárnak és ősznek csöndes színei, a Rödel malom finoman szűrődő, zengő zakatolása.

— Temettünk — gondolta Adrienne a dobbanó csöndességben. — Ő egy életet, én egy érzést.

És két kézzel, kitáruló karokkal hajolt a férfi elé. Mint aki kapaszkodni, menekülni, erősödni kíván.

— Jó, hogy megjött végre — mondta halkan. — Nagyon jó. Már nagyon, nagyon hiányzott nekem!

A férfi ekkor fölmézett. Arca hálás, megbékélt, boldog mosolytól sugárzott.

— Köszönöm Adrienne. Köszönöm.

Adrienne mélyen, lelkéből sóhajtott. Az utóbbi napok forró feszültsége, a mögéje hullott hetek, a tovaszálló nyár titkos és idegeket őrlő várakozása, melyet Hermann Balázs miatt érzett, a búcsúzás kemény és keserves pillanata, a szakadás halálosan roppanó perce, mind-mind átvonaglott mégegyszer benne és a sóhajtság után keserves sírásba tört. De ez a sírás már nem volt féltékenységtől, vad és a magapusztítás gondolatával foglalkozó, mint a többi hosszú, hosszú évek óta. Csöndes, pillanatonként könnyítő enyhe sírás volt ez, akár a lágy, selymes tavaszi eső. Minden lehulló könnyecsepp enyhületet, vigaszt, sőt vídamságot hozott magával.

Ferenczy nem kérdezett semmit. Csöndesen, türelmesen simogatta Adrienne szikrázó sűrű haját. És amikor már elhallgatott és csak lassú szepegés reszketett át testén, amikor már szinte elfeküdt a férfi karjában, akkor lehajolt a sűrű hajjal borított fejre, széjjelsímította a homlokáról és arcához szorította:

— Többé nem fog sírni Adrienne — mondta halkan, kissé darabos gyöngédséggel. — Míg én élek és magára vigyázhatok: csak örömben, sze-

retetben lesz része. A maga nyugalma, a maga boldogsága egyetlen célom, most már!

Mint váratlan, messziről feltörő muzsika zümmögött Adrienne körül a férfi hangja. A szavak virágos, tarka koszorúként fonták be. Jó volt hallani, jó reájuk figyelni.

— Látom dolgozott is — beszélt tovább ez a meleg, mély hang és fölemelve Adrienne könynyektől, gyötrelmekből feldúlt arcát, biztatón, apásan, de bőre alól kisütő forrósággal nézte. — Ebből látom, hogy gondolt rám, velem volt egy kicsit az én nehéz, szomorú utamon is.

Adrienne erre megjőzanodott. Hermann Balázs elment, ő küldte, felszabadult végre, elég volt a gyötrelmekből mindörökre! A keskeny, barna kis füzet finoman telerótt apró betűivel, a betűsorok közé zárt titokzatos élettől ágaskodtak eléje és nagy, mély hála öntötte el. Vigaszt kapott, és vigasztalni akart ő is. Megsínította hát arcát és a férfi szemébe nézett.

— Eltemette? Eltemette Rimóczy Adriennet?

— Igen — lehellte Ferenczy mély pirulással, súlyos sóhajtással. — Most már pihenhet szegény kis bárókisasszonyom...

— Ne felejtse el egészen soha! — szikrázott Adrienne két szeme. — Nagyon szerette magát. Abból a könyvből láttam, míg olvastam, mennyi örület élhet egy asszony lelkében ha szeret! Még ha kínozz, ha gyötör is: hiszen önmagát gyötri és kínozza leginkább! Egyszer szeretném megfesteni, úgy, ahogy magam előtt látom, a maga leírásából: szép, fehér arcát, nagy, sötét, várakozó vágyakozó szemét. És úgy, ahogy magam is érzem

ezt az arcot: kicsit magamból, kicsit a fantáziámból gyúrva.

Nyugalom volt körülöttük, aranyos, mély csöndesség. Búcsúzó nyárnak, közelítő, lassú ősznek, szép, gazdag, érett csendessége. Alkonyai suhanat fölējük. Lágy, hol kék, hol sötétlila felhőpázmákkal és a gyümölcsösből kisugárzó zöldszalus Rödel malom most valóban mesebeli elvarázsolt kastélynak látszott. Adrienne megkapaszkodott Ferenczy Miklós széles, kemény vállaiban és odasímitotta arcát a hangosan dobbanó szívére.

— Itt szeretnék maradni magával és festeni, festeni azt, ami éppen tetszik, ami sürget. Jól lenne megvásárolni ezt a malmot, átalakítani, berendezni úgy, ahogy illenék az öreg falakhoz.

— Meglesz! — mondta Ferenczy Miklós határozottan. — Ha a hegyet vágom is keresztül, de megszerzem magának Adrienne: Szatmáry Adrienne!

Minden érthetetlen és kúsza és rejtelmes, mégis egészen egyszerű és természetes sőt világos. Adrienne tanakodás nélkül megnyugodott. Ropant erőteljes, élettől sugárzó derű ömlött el benne s fejét hátrahajtva, zengve, hosszan nevetett:

— A Rödel malom! A Máré kastélya...! Köszönöm, köszönöm Miklós...

A név még kemény volt ajkán, szokatlanul és egészen új. Szeme sarkában egy csöppnyi ezüstös fényesség hűvösödött: Hermann Balázsért sírt könnyének utolsó csöppje. De gyorsan odaszorította szemét a férfi szájára és erősen, izgatottan, vad elszántsággal szívére szorította kezét:

— Csókolja meg a szememet. Csókolja meg: Miklós!

A csók alatt végigborzongott. De összeharapta fogait s mintegy önmagát guzsba kötve, engedelmesen megbújt Ferenczy Miklós védelmező ölelésében.

XI.

Szeptember első felében, váratlanul, énthetetlenül de csodálatosképpen megzendült a mozdulatlan völgy békésen szunnyadó, csöndes élete. Mint ha valamely dús hangszerelésű, gazdag dallamú szimfóniát vezényeltek volna a hegyek között.

Az erdőkből kikanyargó keskeny utakon, a széles fehér országúton egyaránt szekerek dörögtek. A fák közül hosszan elnyúló fűttyők, kiáltások harsantak, itt-ott erős, telt nevetések csendültek. Aztán furcsa, nyújtott, reszketősen dúdolt kis énekek hangja, dallama. Benn, a Rödel malomban mozsarak csattogtak, élénk edénycsörömpölés következett egymásra, végül csöbrök, seprők, meselők harcias hadakozása. A faluból ahogy esténként Adrienne körülsétálgatott Ferenczy Miklóssal és Derkarral, ugyenezek a harcias, sietős készülődések, énekszóval, fűttyel, edénycsörömpöléssel kevert igyekvés.

— Búcsú lesz kisasszony — súgta Rozika felhős szemekkel pufók barna arcán mélézó rajongással. — Kisasszony napja, szent Kútunk ünnepe! Egregyi búcsú...!

Úgy mondta a szókat, annyi áhítattal, annyi várakozással, alázattal és felsütő hittel, mintha aranyló hegyekről, csodálatos kincseskamráról, mesebeli csodáról szólott volna.

— A Márévölgy legnagyobb ünnepe — mondta

Ferenczy igen komolyan. — Nagyobb számukra, mint az év bármelyik ünnepe: az egész vidék, vagy harminc-negyven község, hegyekben élő, veritékes munkában küzködő parasztjaink kiváltságos napja. Szeptember nyolcadika, a naptárok szerint Kisboldogasszony, avagy ahogy itt nevezik, Kisasszony ünnepe...

Derkar szemci felcsillantak: mély áhítat, tiszta hódolat és alázatos rajongás szikráztak tekintetében. Mintha Rozika csodákra repeső, naiv lelke lobogott volna a szikár, üzleti sikereiről híres, gazdag emberben is.

— Szegények ünnepe ez Miklós, szegény, szikkadt, sovány hegyi parasztjainkké, bányászoké, napszámosoké! Ez a név Magyaregregy nincs a híres búcsújáróhelyek között feltüntetve. Hitem szerint azonban régen Mária-Egregynek kellene nevezni, hiszen a nép, ez a keserves, munkában vergődő, szegény, becsületes hegyháti nép önmagából tépte, ásta ezt a napot! A szebb, a tisztább, igazabb világ felé való áhítózásában. Majd megfigyelheti Adrienne maga is: ide nem vezetnek gazdag, fényes zarándoklatokat, alig egy-két papot talál a hívek között. Csak parasztok, bányászok, napszámosok, kisemberek járnak az egregyi Szent kúthoz, az egregyi Máriához, szegényes zászlókkal, virágkoszorúval körüldíszített fakeresztekkel. De a szívük, Adrienne, higgye el nekem, a szívük akármennyi türelmetlenség, csalafinta hazugság, apró tolvajlások kísértik is őket: a szívük tiszta és ünnepre készülődő. Holott az egregyi Szent Kút híre nem igen nőtt túl a hegyeken, csak itt őrzik titkát Heténytől Kárászig, Kárásztól Császtáig vagy harminc szintiszta magyar faluban. Egyszer, ha egyszer minden dertvem sikerül: kettőstornyú

monostortemplomnak kell majd állnia a Szent kút fölött, s mielőtt meghalok, Mária Egregynek neveztetem a Mára faluját...

Adrienne Ferenczy karjához ért s melegen rámosolygott.

— Maga is mondta ezt már...

A mérnök elpirult, szemérmes zavarral.

— Mi ketten barátok vagyunk Adrienne, Frigyes és én sok mindent átvészeltünk, nagyjából együtt is érziünk. És olyan régóta ismerjük és szeretjük a Mára, akár versenyre kelnénk, hogy dícsérjük, emeljük, segítsük. Vagy húsz Kisasszony napot értünk mi együtt itt, innen-onnan és mégis mindig új marad számunkra, mindig kedves és szép, akár a Rozikának és a szent asszonyoknak... Én a magam részéről sok kegyhelyen megfordultam életemben. Anyám — ezt is mondtam egyszer — mélyen Mária tisztelő volt. Máriának is hívták, minden szombaton rózsafüzért imádkoztunk gyermekkoromban. Később a rózsafüzér és az imádság elmaradtak, de a Mária tisztelő lettem homályosan, mélyen mindig bennem élt. Sok férfi ismerősöm van így. Nagyon gonosz, nagyon közönséges az a férfi, akiből ez valaha kiveszik, aki ezt nem ismeri. Hiszen valójában talán nem is az Egyház érdeme az Istenanya tisztelete, inkább csak bölcsessége. A lélekben, különösen a férfi lélekben kiolthatatlan erővel benne él a tiszta, szent, megközelíthetetlen asszony eszménye, melyet Mária testesít, lelkesít. Hozzá édesanyám is így összel, szeptember nyolcadikán, Kisasszonykor tartotta névnapját, mióta itt élek, sosem mulasztottam hát el a búcsút megülni.

— Nekem viszont csak Egregy kell öregem — tört ki makacs, gyerekes heveséggel Derkar. —

Éppen az egregyi Mária búcsú ünnepe. Én is jártam sokfelé az ország minden nevezetes kegyhelyén. Egregy az mégis más. A kopott kis zászlók, a virágkoszorús fakeresztek, melyek mögött a mecseki hívek talpálnak rossz, göcsörtös, gidresgödrös utainkon, erdőkben, hegyekben, vízmosságokban, szakadékokban, völgyekben hosszú órákon át. Olyan falukból is, hol se vasút, se országút nem akad. Nekem az a legkedvesebb az egészben, hogy csupa szegény embert látok, szép ünnepi köntösben, ünnepi fényben égő arccal. Meggyőződésem, ha nincsenek búcsújáró helyek, ha nem történnek csodák, a néplélek maga tépi ki magából, maga teremti meg! Mert hinni akar a szebben, a jobban, mint amiben él.

* * *

Adrienne erősen dolgozott ezidőben. Hermann Balázs távozása, elvesztése óta csaknem harcias lázzal vetette magát a munkára. Napról-napra kora hajnalban ébredt, szemei előtt képek és színek sokasága reszkedett, szíve a torkát verte, állandó izgalom fűtötte s mintha korbáccsal álltak volna mögötte, hajtották, parancsolták volna: újabb és újabb tervek rajzolták körül. Derkar is, Ferenczy is mindegyre csillapítgatták:

— Belebetegszik majd! Ilyen iramban nem szabad csinálni semmit!

— Én csak így tudom — védekezett Adrienné. — Vagy így, vagy sehogy. Most telítve vagyok akár a színültig töltött tömlő. Széjjelrobbanok, megpattanok, szétfeszülök, ha cseppenkint azaz képenként meg nem szabadulok témáimtól, attól a tömérdek élménygazdagságtól, formák és színek bőségétől, melyet ezekben a hetekben szereztem,

ami bennem ég és amit ki kell dobnom most már magamból.

Kicsit értelmetlen volt, amit mondott, Derkar párszor meg is vakarta fénylő tarfejét.

— Sokáig nehéz lehet magával: ámbár szép és fiatal. De ha beszél, az ember mintha nem is látná magát.

Adrienne nevetett. Ferenczy Miklós elragadtatott tekintete áldó ölelésként fonta körül.

— Még kétségbeesnék, ha nem érezném néha az ellenkezőjét. De azért tökéletesen igazat adok magának: nehéz lehet velem. Nem is hinné senki, de ez a kis ecset, a festék, meg ami vele jár, valóban mássá teszi azokat, aki tud vele bánni. Ez még nem lenne baj: ha férfi lennék. De asszony: aki fest, ír vagy muzsikál, attól óvjon Isten, azzal mind nehéz, mind önző, mind többet kíván. Soha semmi nem elég számára, se szeretet, se törődés, se figyelem, se szerelem. Igaz viszont, hogy ő is többet ad és felmérhetetlenül másként mint mások: színesen, izgalmasan, gazdag fantáziával. Mert vegyék csak, ha én nem festő vagyok, ha csak unatkozó, üdülni vágyó kisasszony csupán; az első héten megszőköm a Máréból, a Boldogasszony völgyéből. Egy hétig, nem mondom még menne valahogy: Rödel mama remekül főz, a strand vize egészen tiszta, erdő és völgy, hegy és rét, mind együtt vannak. Aztán társaság is akad. Mégis az ecset tartott itt, a vászon, a festék, azaz amit ezekkel teremtenem kell. Egy író, vagy muzsikás az még kibirta volna, más rendes, normális női lény aligha. De majd ha a Boldogasszony völgyének kiállításra kerül, más is kedvet kap ehhez a vidékhez, mozgalmassá, ismertté válik, akkor majd

azt mondja Derkar danácsos, mégis jó, hogy itt jártam egyszer, még ha nehéz is velem...

Derkar mogorván hallgatózott. Az erdőből, faluból, házból kicsendülő hangokra, fütttyőkre, énekszókra, sietésekre figyelt s csak hosszú percek után szólalt meg tehetetlenül és haragos fájdalommal:

— Jobb szeretném, ha nem következnek el az a kiállítás Adrienne. Jobb szeretném, ha nem dolgozna ilyen lendülettel és nem készülne erre a kiállításra. Félek, hogy a tavasztól már nem találom többé a régi Márét. A csöndet elkergetik az izgalmat, érdekességet kergető jövevények. Az erdők aranyos tündöklését, füst és hulladék zavarja meg és a Boldogasszony völgyének paradicsomi báját vásári láрма veri fel. Heténytől Kárárszig autótól fog harsogni az országút, gramofon recseg a domboldalakon és harmónika nyekereg majd. Versenyúszást és shortkiállítást rendeznek hölgyek és urak, eltűnik, elveszik mindörökre az én régi, kedves Márém, a Boldogasszony égi bájú völgye...

— Akkor mit akarsz a vassal? — nevetett Ferenczy. — Miért ölöd pénzedet a hegyekbe? Az igazi változást az jelenti majd egyszer. Gondold el: vasúttak, kohók, gyárak, munkáslakások sora, ipartelepek, szirénák! Erről álmodtunk húsz esztendeje már, ezért küzdünk, te pénzzel, vagyonnal én idegekkel, vérrel, verítékkal, fáradtságot nem ismerő erőfeszítéssel! Mert ezzel tartozunk a Márénak a Boldogasszony völgyének édes öregem, kedves barátom! Ezzel, hogy tudásunk, tehetségünk szerint emeljük, gazdagítsuk és a benne élő szegény parasztok, napszámosok, munkások könnyebb, nyugalmas élethez jussanak!

— Öket féltem leginkább, — mormolta Derkar változatlan mogorvasággal. — Hogy elvesztik magukat, azt a színes, szép himport, melyet úgy szerettek bennük! Féltem vidámságukat, tiszta naívságukat, legendákban és csodákban hívő rajongásukat, agyafurt, gavalléros, szívós mivoltukat.

Rozika éles fejhangja szakította meg a vitát. Torkaszakadtából, egész szívével énekelt. Ferenczy kissé előrehajolva figyelt az énekekre, aztán nevetett:

— Már készülődik Kisasszonyra. Heténytől Kárászig, Szilágytól, Császtáig harminc falu processiója mind ezt énekli majd. Figyelje csak Adrienne:

— Rozikát muszáj figyelni — mosolygott a lány. — Olyan a hangja, akár a beretva, sívít, sziszeg és a legkisebb falat is áttöri.

Rozika nagy halom lucernát lordott a fején. Ott sarlózta az almafák alatt. Körülötte a kocák, melyek közben megterebélyesedtek és egyre keservesebb lett összeterelni őket. Nem látott, nem hallott semmit. Csak az éneket érezte, az egregyi Mária énekét, melyet a búcsúsoktól tanult. Kis tokát eresztette vékony nyakára, arca kigömbölyödött és csak énekelt, énekelt:

„Piros fejér ződ a leveleji,
Szűz Márija ezt nagyon kedveli...”

Néha abbahagyta, nagyot lélekzett, aztán újból nekifohászkodott. A két sort kántálta újból és újból: Piros-fejér, ződ a leveleji, Szűz Mária ezt nagyon kedveli...

Adrienne elkönnyesedő szemekkel nevetett:

— Lásza Derkar, nem kell rémüldözni. Mindig lesznek majd Rozikák...! Mert ahogy én ezt a Rozikát ismerem, lányával, unokájával mind meg-
banítja ezeket az énekeket, amiket ő tud, amiket nekem is énekelt. Aztán új lányok és új unokák születnek és azok között is akad majd egy-egy, aki a multakat tovább viszi, legendát, dalt, mesét őriz... Hanem erről a csodáról, erről az egregyi csodáról, Szent Kútról, keletkezéséről még alig hallottam valamit. Holott úgy érzem, ez lenne a legfontosabb a Boldogasszony völgyében a nép lelkének alakulásában.

— Be kell menni a faluba egyik este — mondta elgondolkozva Derkar, — valamelyik parasztházhoz, ahol öregasszony él...

— Deáki Józsefékhez — szólt közbe Ferenczy halkan. — Deáki Józsefné öreganyja látta a jele-
nést, vagy ötven esztendeje.

Adrienne maga előtt látta a Sarlós-boldogasszony estéjén az imádkozó öregasszonyokat. Összehajló feketekendős öregasszonyokat a gyertyák lobbanó fényéből.

* * *

Hunyorgó ablakú, csúcsba szaladó oromzatú, alacsony hegyháti házban laktak Deáki Józsefék. Szép, fehér tornácán, komoly, vaskos oszlopok és az oszlopok között a párkányon sűrű sorban égőpiros muskátli, haragoszöld szagos rozmaring virított. Az udvaron hatalmas, utcára hajló díófa lombosodott. Alatta a friss, csaknem hamvaszöld gyepen, itt is, ott is aranylott egy-egy lehullott gyümölcs. A könnyű, halkan csillámló aranylás, mely belepe a tájat, finoman szitált a házakra, udvarra, fákra és virágokra s Adrienne akarat-

lanul szeméhez kapta kezét. Elragadtatott, gyönyörködés csillámlott arcán.

— Deáki Józsefék! Ezt is feljegyzem, ezt is magamba zárom!

A tornác lépcsőjén sötétruhás öregasszony üldögélt, ölében szakajtó. Derkar és Ferenczy egyszerre lengették feléje kalapjukat.

— Adjon Isten Józsefné!

Derkar gyorsan előre sietett, ráhajolt az öregasszonyra és magához ölelte furcsa pártaszerű, koronaként magasló feketekendős fejét.

— Kell-e búcsús vendég vagy e?

Az öregasszony fölemelte arcát, kezével kicsit a szeméhez kapva. Mosolygott. A két keskeny, sötét szemével földbarna, ráncos arcával kissé becsett okos szájával. Adrienne úgy látta, hogy ez a mosoly nagyon belülről tör elő, szívéből, lelkéből.

— Mindenki így mosolyog Derkarra — tűnődött elgondolkozva. — Mindenki így rálelkendezik. Szeretik...

— Igen — bólintott Ferenczy. — Frigyet nagyon szeretik itt. Mert mindig tárt szívvel, szeretettel közeledett feléjük. És ez a nép semmit sem becsül olyan sokra, semmit se kíván annyira és semmit nem értékel úgy, mint a szeretetet. Mondtam egyszer, hogy Frigyes pénz nélkül is megkapta volna tőlük a kutatási jogot!

Az öregasszony akkorra lerakta a szakajtót, kicsit derekához simított és fojtott nyögéssel a ház felé indult.

— Nehezek a lábaim, lássák, de hozok széket mindgyárt, csak várgyanak.

Adrienne megelőzte.

— Maradjon csak Józsefné. Olyan szép fehér

a lépcsője és meleg is, a nap jól besütötte. ideo ültünk le maga mellé.

És már ült is szorosan az egyik vaskos oszlopnak támasztott fejjel. A házból, a völgy felé lehetett látni és egy keskeny, sötét utcatorokra. Az utcatorok fölött sűrű falombok suhogtak, hűs, finom szellők hullámozgáltak. Józsefné erre kicsit még tanakodott.

— De egy kis bor mégis kellene magiknak — mormolta izgatottan. — Az ember tuggyák, az uram most fejt a Babinán: Kisasszonyra...

— Sok vendéget várnak? — kérdezte Ferenczy és szorosan Adrienne mellé húzódott, kicsit az oszlophoz támasztott vállal, csaknem összeérték. — Maguknál mindig sok búcsús vendéget láttam!

Józsefné komoly büszkeséggel bólintott:

— Mer sokféle van nekünk rokonságunk tuggya! Heténybe is, Kárászon is, Szilágyon is meg Császtában is. Mink magunk nyócan vótunk testvérek, az egész Mecsekbe elszéledtünk. De Kisasszonyra mind megtér, aki él. Hanem hadd kerítsem meg azt a bort.

Derkar megfogta Józsefné vállát és a lépcsőkre ültette:

— Én csak muzsika mellett iszom. Ha megszólalnak a kárászi dobosok, ha hallok a verbunkost! Már elfelejtette Józsefné, hogyan mulattunk együtt a páros bálban? Egyik kezemben az üveg, másikban a menyecske...

Az öreg asszony arca bíborszíntű váltott. Kicsit nevetett, kicsit hunyorgott.

— Úgyám! — mormolta ellágyultan. — Akár a mi embőreink.

Adrienne egy lehellettel közelebb simult Fe-

renczy mérnökhöz, szép sűrű hajával súrolva az éles, kemény arcot.

— Még nem is mondtam, egy lakodalomban együtt mulattunk mi ketten. Illetve Derkar a táncnál egészen elfeledkezett rólam és én kíséret nélkül, mintha teljesen kicseréltek volna.

— Tudósnépség ezt erősen bogarászná — nevetett Derkar, Józsepné szakajtójának tartalmát vizsgálva. — Rámhúznák, hogy valamelyik ősom talán paraszt volt, egregyi, hegyháti, mecseki paraszt.

Kis csoszsanás motoszkált közelükben, kis csörrenés és lassú, dünnögő döcögés. Két öregasszony lépkedett a szűk utcatorokból Józsefék felé. Láttukra Ferenczy kezdett integetni:

— Nehogy elszökjenek előlünk, Vóko Panna néni, Fóris Tera néni, magukra nagy szükség van ám itt.

Józsepné is felemelkedett:

— Csak gyertök, gyentök! — Ügyis várlak bennetöket.

Azok kicsit összenéztek, a halk tanakodás neszt behozta a könnyű szellő. Aztán könnyedén végigsímitották sűrűn ráncolt, rövid fekete szoknyájukat, kendőjük ágához kaptak, kicsit homlokukra símitották és a tornác felé siettek.

— Így — mondta Derkar elégedetten. — Most együtt vannak az egregyi Mária első udvarló asszonyai. Az egregyi szent asszony rokonai... Őket is jól véssé emlékezetébe Adrienne, ők aztán ki ne maradjanak a körképből!

Adrienne szótlanul gubbasztott, Ferenczy meleg vállainak védelmében. Már egyenkint vizsgálta a három asszonyi arcot. Egyik arc keskeny, a másik széles, a harmadik csontos. Mégis testvé-

reknek tüntek: földbarna, ráncos bőrük mögül előtörő lelkük szerint. Ujjai akaratlanul remegni kezdtek, roppant erő, a bennük átszáguldó, felébredő feszítésben.

— Kár, hogy nem hoztam vázlatkönyvet — súgta Ferenczynek. — Bár talán nem is lehet őket elfelejteni.

Ferenczy tétova gyöngédséggel, gyerekesen félénk mozdulattal simította át Adrienne karját.

— Akkor figyelje őket, ha beszélni kezdenek.

Fölkelt és az asszonyokhoz indult.

— A tanácsos úrná ne hallgassanak. Üljenek ide Józsepné mellé és mondják el mit látott öreganyjuk a Szent kútnál...

A három arc egymásra nézett. Komoly csodálkozással, futó méltatlankodással és szent áhítattal telve. Kicsit meg is lökték egymást, akár iskolás lányok lettek volna. Főris Terka asszony bátorzkodott meg elsőnek és könnyű vállrándulással, csaknem hetykén kezdte a szót.

— Tuggya azt nálunk mindenki! Tuggya azt a mérnök úr is, hogy Mária szűzanyánkat, a Boldogasszonyt látta öreganyánk a Szent kútnál!

— Még hozzá fényösségös nappal, — kapott közbe Vókó Panna néni kedves, mosolygós kerek arcával Józsepné szakajtója fölé hajolva. — Lá, diát szedegetsz a kalácsba?

Azzal szaporán segédkezéshez látott. Közben hol Adriennre, hol a férfiakra, hol asszonyokra nézett körülfigyelve óvatosan és szigorúan.

— Nagyasszony meg Kisasszony között volt éppen: ne feledd el Terka!

— És szombaton — dünnögött Józsepné, kissé vaskos, öreges hangja. — Szombaton, Mária napján, mielőtt lement a nap...

Ekkor már összehajoltak. Mindhárom arc bíborszínűvé vált, mindhárom szempár büszke láztól csillogott. A szűk utcatorok felé néztek, kicsit szemükhöz emelt tenyérrel kémelve a sűrű lombok lágy ingását. Józsepné kissé összehúzta szemét és egyenesen odamutatott.

— Akkor még nem álltak itten a házak, akkor még éppen odaláttak innét a szent kúthol: a mi házunkból! Mer itt, ebben a házban lakott az az asszony, akinek Mária anyánk a Boldogasszony megmutatta magát!

A három arc alázatosan meghajolt, keresztet is vetettek és mélyen, szívükből sóhajtottak.

— A mi öreganyánk, Deáki Józsepné született Fóris Kati, kinek anyját Vókó Annának hitták...

A szavak egymásba fonódtak, láthatatlan színes koszorúba, egyik elkezdte a mondatot, a másik folytatta, a harmadik befejezte, mégis egységes és hibátlansággal kerekedett a történet: egy régi földbarna arcú, egész életében a földet szolgáló, szelíden és alázatosan földdé váló hegyháti parasztasszony története.

— Mindig imádságos asszony volt Deáki Józsepné, született Fóris Kati, kinek anyját Vókó Annának hitták. Sárban, hóban, csakúgy megjárta az utat Kárászig minden vasárnapon, nem csak nyári napsütésben.

— Litániában, prosencióban, temetésnél első imádkozó volt, meg énekes is. Mer páratlan énekhangja vót annak.

— Nagybőjtben nem főzött zsírosat, fekete ruhában gyászolta Jézus szenvedéseit. Két kőkeresztet emeltetett, mikor kikapta az örökségét.

— És templomot szeretett volna vagy kápolnát legalább. Meséte az onokáknak, hogy mindég

sírva gyűtt haza Kárászról, miért is nincs Egri-
gyen templom? Mér nem lakhatik nálunk Jézus
meg Márija?

— Itt a házban, a lépcsőkön üdögét minden
vasárnap délután, öregasszonyokkal, fiatalasszo-
nyokkal. Imádkozott, meg énekelt nekik és kápo-
náról meg templomról szólt. Mert nőtt, növeke-
dett már a falu, egészen Máréba ér lassan, ha így
tart — osztán csak a kereszt elé jártak imádkozni
a népek, meg a temetőbe.

— Hát egy délután magába üdögét Deáki
Józsepné, született Fóris Kati, kinek anyját Vókó
Annának hiták. Csak üt, üt óvasott, imádkozott.
Az óvasó szömöket az ura Deáki Józsep faragta
ki neki, száraz köntefából. Hát míg ül és imád-
kozik, szemzi az óvasót, egyiket a másik után,
egyszer csak fölneéz.

— Fölnéz, éppen odabe a szent kúthol, ahol
most Mária szüzanyánk, a Boldogasszony áll szép
aranyos köpönyegében, csillagos koronájával. És
ahogy néz: menten keresztet vet magára, mer
fényességet lát, nagy, fehér fényességet.

— Földből gyün vagy az égből? — mondta
akkor Deáki Józsepné, született Fóris Kati, kinek
anyját Vókó Annának hittek. — Isten vagy ördög,
küldött téged?

— De nem félt az szemernyit se, nyomban, res-
tellés nélkül fölkelt, kezébe véve az óvasóját és
ment, ment lefelé a lépcsőkön, át az utcán, a fák
felé, ahonnét a fényességet látta. Mig ment, han-
gosan imádkozott: mondván — Isten küldött ne
aluggy ki; ördög küldött pusztujj el! De szömön-
mel lássalak két szömömmel...

— És látta is! A szent kútalt látta két szemé-
vel, a szent kút fölött az égi fényességet. Mire

letérdepelt és hangosan sírni kezdett: Templom kellene ide vagy kápolna ugye? Hol imádnánk nevedet; Isten, Jézus és Mária? Hol letérdepelnének, vigasztalást nyernének szegény magyarok, hegyekbe zárt paraszti emberek?!

— Mire aztán Mária szűzanyánk állott eléje, aranyos köpönyegében, csillagos koronájával töd-golyón nyugvó kígyó fejére tipró lábával, ahogy most is ott áll.

— Ne sirgyál jól asszony — mondta Mária Deáki Józsepnének, született Fóris Katának kinek anyját Vókó Annának hítták. — Ne sirgyál, mert vigasztalást nyertél általam. Itt, ahol most állok, kápolna épüljön, hol letérdepeljétek szegény magyarok és imádkozván, vigasztalást nyerjétek. Én hozzám Kisasszony ünnepén mind eljőjétek. Hogy ezt kimondta, a fényösség eltűnt, a fényösségben égbe szállott Mária szűz anyánk, a Boldogasszony.

— De a kút ott is maradt, a kút megvolt — mondták egyszerre hárman is, csaknem haragos bizonykodással. — Addig még soha, senki nem látott ott kutat, de még csak esőcsepp se maradt meg a fák alatt! Hozzá milyen tisztös, tiszta keményhideg vizű kút!

— Ezeket már meg se állíthatja — súgta Derkar Adriennhez, — három éjjel, három nap tudnak beszélni öreganyjuk jelenéséről.

Azok fenyegető szigorúsággal ágaskodtak. Újból együtt beszéltek, egyszerre, akár valamely imát recitáltak volna.

— Mentek akkor a paphol, mind az asszonyok: templomot, kápolnát adjanak minékünk. Mária szűzanyánk, a Boldogasszony kíván köztünk lakozni, a szentséges kútja mellett! A pap arra négy

szekér küjet hordatott a kútbá! Hanem reggelre mind a négy szekér kú széjjeröpült a lovak pedig megvakultak. De még a kocsis is, aki a küjet hordta... Akkor a népek abbul a kübül kezdték megrakni a kis kápolnát, oda a hársfa alá, mert látván látták, hogy a Boldogasszony éppen itt akar lakni, itt a Máréban, szegény mecseki magyarok között...

— A hit — mondta csöndesen Ferenczy, — a hit és a rajongás! A kis kegykápolna most itt áll a hársak előtt, a szent kútnál és Kisasszony napján mind hozzá zarándokolnak a mecseki magyarok.

Adrienne borzongva hallgatott és nézte a három tűzben égő asszonyi arcot. Úgy érezte, hogy ezek az arcok egyre mélyebbre érnek benne, emlékezetébe vésődnek, akár a viaszba nyomott forma.

* * *

Azon a napon, szeptember nyolcadikán, bú-bajos tündöklés reszketett a völgy fölött. Gyémántnak, aranynak, ezüstnek szivárványos ragyogása ömlött el az erdők barnuló lombján, rétek fakuló zöldjén, lombok szunnyadásán.

— A Boldogasszony anynos fátyola — gondolta Adrienne meghatottan, Rozika benső, izgalomtól fűtött nyári szavaira gondolva. — Ennyi szépség csak az égből jöhet, ennyi fény nem is születhet a földön...

— Kezet fogott egymással a nyár és az ősz — állapította meg Derkar hetyke büszkeséggel, mintha mindez az ő érdeme lett volna. — Még virágot is találhat, ha nagyon keres, még nyári ruhában járhat, még strandolhat is ha kedve tartja, bár a szellők már nem könnyűek, hanem élesek, a fény világosabb, a nap magasabbra hág.

Az ember alig veszi még észre, de azért halkul az ütem, egy hét múlva itálán esni fog... De ma még...

— Kisboldogasszony ünnepén emlékezetem óta mindig szép idő volt — mondta Ferenczy meghatott melázással. — Anyám hite szerint föld és ég egyaránt összefognak, hogy széppé és feledhetlenné tegyék Mária ünnepeit.

Adrienne felbuzdulva figyelt. Szíve furcsán fel-feldobban, mély melegség öntötte el, hálának örömeinek titkos ereje.

— Mióta itt vagyok — révedt el — innen-onnan két hónapja már, alig volt nap, hogy Szűz Máriáról, a Boldogasszonyról ne hallottam volna. Néha úgy érzem, valóban az ő birodalmában, az ő országában, az ő jogos tulajdonaként élünk, élnek itt mindnyájan. Nem lehet ezt szóval megmagyarázni, hangfogót, hátfát kapnak a dolgok: Az aranylást, melyet annyiszor megcsodáltam, a békét és harmóniát, azt a tenger szépséget, melyet táj és nép itt kaptak, talán valóban ő, az égi királyasszony, a Boldogasszony osztogatja széjjel. Az az asszony, a nép hite szerint, aki sarlójával nyár elején kora hajnalon végigsuhan a mezőkön, példát nyújt avagy felemeli a paraszti világ példáját? Nem lehet széjjelválasztani egymástól semmit, nem lehet megmagyarázni. De hittel hiszem ma már, mert ez a hit szép!, hogy az égi királynő az a Boldogasszony, aki megfogja a sarlót, akár a föld asszonyai, valóban itt jár, szereti a tájat és a népet, talán éppen azért, mert szegény és magányos. Én, bevallom, sosem foglalkoztam hasonlókkal, nem nevezhetem magam hithű, avagy mélyen vallásos embernek, langyos vagyok és arra azt mondja az Úr, hogy kilöki szívéből... De emlék-

szem, valahol hallottam, és ez megkapott. A csodák csaknem mindig eldugott, rejtett helyeken történtek és a jelenéseket csaknem mindig szegények és nők látták. Ez azt jelenti, hogy a kicsinységekben is föllelhető a nagyság és azt is, hogy a szegények és asszonyok fantáziája érzékenyebb, hite mélyebb és érzelmesebb.

Rozika toppant közéjük talpig fehérben, sűrűn rakott, térdét verő, könnyű fehér szoknyában, erősszálú pamutból furcsa hegyes bolyhokkal kötött harisnyában, vállán átvetett nagyrojtú, fehér kasmir kendővel. Csak a szíve fölött tarkállott egy kicsiny virágcsokor: piros és fehér virágokból, zöld levelekkel.

— Viszem a zászlót! — susogta pirosra gyult áhítattal. — Én viszem ezidén a Márija zászlót...

Nem lehetett hát vitatkozni, a szép, nyújtott kedves énekbe kezdett, ahogy forgott szent izgal-mában jobra-balra maga körül a rásütő fényben ritkuló lombok között.

Kössünk szép koszorút szűz Márijának,

Legszébbik bokrétát egek asszonyának.

Piros, fehér, zöld a levelei!

Szűz Márija, ezt nagyon kedvelli...!

— Le kellene kótázni — súgta Adrienne. — Ezt a furcsa, nyújtott benső dallamot, mellyel Rozika tovább énekli a melódiát, ahogy a szavai, a hangja újból és újból visszhangot vernek.

— Nem találna elég papírt és elég tintát a mai hangokhoz — mormolta Derkar pirosravált arccal, kisfiús csillanással. — Harminc-negyven falu népének áradó kántálására. Érdekes különben, hogy ezt nem tudják levetni, mint a ruhát. Akárhányszor megfigyeltem, hogy a modern, városias hajviselet-

hez, divatlap szerinti ruhához pártolt falusi lányok és asszonyok éneke éppen olyan, mint a ráncosszoknyás „népi” ruhákban járó öregasszonyoké. A lélek tehát nagyjából mégsem tud egykönnyen megváltozni. Az a tiszta, harmatos, titokzatos és büszke népi lélek, melyet minden idegensége és idegenkedése mellett is szerettek és kutatva keresek. Mint ha valahonnét nagyon messziről áradna ez a külön, melódia mögötti hang, melyet maga költözni szeretne.

Ferenczy könnyedén megsímogatta a tanácsos vállát:

— Kitűnik, hogy érzékeny, hevülékeny és romantikus lény vagy Frigyes! Ha a fuvarosaid így hallanának, menten leszegényednél...

Derkar kicsit elpirult, de büszkén felvetette fejét:

— Ennek örülök legjobban öregem. Örülök, hogy azért van még benem valami szebb, mélyebb és emberibb. Ámbár igazában csak itt, ebben a tájban érzem ezt, itt érzékenyülök el, itt válok romantikus lényvé, azaz talán itt leszek igazán egészen ember! A városban az üzletben, a vállalatnál: a fuvarosok között csak érzéketlen gép leszek, számológép, akit csak a gazdagság vágya hajt és emészt, holott tudom, hogy az is mulandó, akár a szegénység... Ebből is beigazolódik, hogy a teremtés kezdetén a szabad természetben, a mindenségben, a gondtalan vegetációban az ember még tiszta, csaknem naív lény volt és csak a versengő kedv, a hiú ösztönök, a harácsolási hajlamok tették barbárrá és kérlelhetetlenné, érzéketlenné és cinikussá. Ha aztán nagyon érzem a komiszságokat, a csömört és kietlenéget, akkor nekiszabadulok így kifelé és megújulok, akár a friss fürdő-

től. Ha nem szégyelném, én is zászlóit hordoznék, mint Rozika vagy virágfüzérrel ékített fakeresztet, mint a hetényi rigmusfaragó öreg Bencze meg Ormándi Péter.

Adrienne megremegett. Mint a messziből orgonáló szélzúgás zengett fel benne a név. Maga előtt látta Ormándi Pétert, mint izgatott vad rohanása idején bölcsen és komolyan, nyakába hulló kender-szín hajával, keskeny, sötét szemeivel térdéhez törleszkedő gubbancosszőrű fekete kutyájával.

— Az én első hegyháti vezetőm — mosolygott merengve és hevesen átfogta Ferenczy kezét. — Át akart vinni a patakon akár a gödöllyt. És azóta se láttam Ormándi Pétert.

Ferenczy gyorsan megszorította ujjait.

— Ma bizonyosan látni fogja őt is: amíg él eljön az egregyi búcsúra ő is: A hegyek és erdők csaknem ontják a búcsúsokat. Az Ormándi Péterek, Siró Sárk. Bencze Józsefek semmikép nem maradhatnak el a vidék Boldogasszonyától. Mert ők — ez a leglényegesebb mindenben — hittel hiszik, hogy Ahhoz jönnek, hogy Szűz Mária itt él, itt lakik láthatatlan palotában, láthatatlan trónuson valahol a Máré fölött, föld és ég között. Számukra a csoda eleven élet, az álom beteljesülése: valami égi ragyogás és szépség, ami nélkül zordabb és keservesebb az életük.

Mint színpadon a végszóra, az új jelenés teljes erővel felzsongott a Máré szüzi csöndben szunynyadó tája. Nyújtott, rívós, mégis egekig csapó kántálás zengett a keskeny erdei utakon, szűk ösvényeken és a szélesen fehérülő országúton. Szűk ösvények, lágy völgyek, szelíd dombhajlatok pillanatonként perceként teltek meg mozgó, eleven

bokrétaként ható éneklő csoportokkal. Adrienne magafeledten, lelkendezve tapsolt:

— Mintha táncolva jönnének és vidáman. Akár a hazatérő gyermekek. Ez, lássa Derkar tanácsos, éppúgy filmre kívánczik, mint a lakodalom: nekem roppantul nehéz feladatot jelent majd, de azért...

Az erdők körül könnyű pára csillogott, a völgyekből fűszeres illat felhőzött és itt-ott fecskék cikláztak friss, szinte tavaszias kedvvel. A kisebb-nagyobb hegyek, a különálló kereketejűek és csúcsosak, melyeket Adrienne annyiszor megcsodált valami furcsa, gyöngyszínű, szivárványos ragyogásban úsztak. A köztük felcsendülő kántáló énekszókat, mintha mind külön összemarkolták volna, hogy széjjelszórják, elhítsék. Kicsiny, fehér selyemből szabott Máriás zászlók, virágfűzéses fekete fakeresztek köré húzódva; szabályos, komoly rendben, várakozástól fénylő arccal, szemükből kilobogó rejtett izgalommal igyekeztek, meneteltek a búcsúszok. Öregek és fiatalok, asszonyok, gyermekek és férfiak. Mind, azok a soványra szikkadt, élesen vágott orrú, keskeny szemű, tatáros, barna bőrű arcok, melyeket Adrienne a nyáron látott akármerre indultak a mecseki tájakon. Egyetlen népfaj, egyetlen néptörzs jegyeivel gazdagítva és megpecsételve. Egyik csoportot asszony, a másikat férfi vezette. Adrienne felismerte köztük Siró Sári nénit, Bencze Józsefet és Ormándi Pétert is. De akadt csoport, melynek közepén karcsú, egészen fiatal férfi haladt ugyanolyan nyújtott kántáló hangon recitálva az ének szavait, akár Siró Sári néni, Bencze József meg Ormándi Péter.

Ferenczy felcsillanva mutatott rá:

— Bányász! Olyan telepen dolgozik, ahol a világ minden részéből vándorolnak a munkások, hogy úgy mondjam, internacionális és ahogy hangoztatni szokták, vallásban, szellemben élnek. Ime a példa: fiatal, dolgos, okos bányász, aki processiót, szegényes kis zarándoklatot mer vezetni!

Adrienne felsugárzott:

— Nagyjában az, amit hangoztattunk: a lélek nem változik. Kicsit megkopik, kicsit megfárad. Kidől a sorból száz és ezer, de mindig jön egy új, aki régi, nehogy megszakadhasson a lánc.

Az egész Rödel malom a búcsúba indult. Lajoska és László egyforma szürke ruhában, csokrosra kötött halványkék nyakkendővel, öreg Rödel fényes feketében, komoly, kemény kalapot szorongatva kezében és mellényén dús, vaskos aranyláncal, Rödel mama is előszedte fekete selyemruháját, fejét nehéz csipkekendővel kötötte be és megindultak Rozika után.

— Ma mind mehetünk: Kisasszonykor még soha nem loptak semmit.

Adrienne egész úton úgy érezte, mintha egy hajó fedélzetén ringott volna, lábai alig érintették a földet, feje állandóan forgott jobbra és balra a megzendült tájban. Csaknem gondolatlanul, de mindig szárnyalóbb érzéshullámokkal lelkében. Derkar és Ferenczy az áhítat meghatottságával lépegettek mellette. Kissé szégyenkezett is köztük: ő maga most is kívül maradt mindenben, az áhítatos felvonulások, a kántáló dallamokban felsíró igazulási szándékok hiányoztak lelkéből. A jószándékú idegen és a lelkendező festő szemével figyelgetett még mindig.

* * *

A szűk szurdékban, a hársfák közé rejtett ki-

csiny kápolnához vezető úton veszélyes tolongásba kerültek. Jobbról, balról mézeskalácsosok sátra, mindenrendű vásári kikiáltók, gyorsfényképészek, jósok és késdobálók. Mégis csendesség, a könnyű gyermekzsivajon kívül semmi vásári zaj.

— Mise előtt, délelőtt nincs vásár — magyarázta Derkar fáradhatatlanul. — Figyelje meg, akárhogy erőlködnek is az árusok, vevő nincs sehol. Vannak zarándokhelyek, ahol ilyenre nincsenek tekintettel. Gyönyörű, gazdag, fényes zarándokesoportok az első sáternál széjjelszélednek.

— Belül hordozzák a fényt — mondta Ferenczy csöndesen. — Belül ünnepelnek.

Adrienne szíve melegen zsongott. Valami széles, nyugalmas erő áradt Ferenczy Miklós hangjából. Mintha a meleg eső a szikkadt földre. Szerette hallgatni, szinte megbújt benne és rábízta magát. Szerette a szűkszávúságát, okosságát, komolyságát. — Volt úgy, hogy keze érintésére, csókjára meg-megborzongott, könny homályosította be szemét: csak Hermann Balázs érintését, csókját kívánta és akarta mindig. De a férfi hangja megcsillapította ezt az idegenkedést: egy lehellettel közelebb simult hozzá, hálásan, didergéstől menekülve akár az idegenben tévelygő árva. A férfi arca komoly volt, mozdulatlanul meleg és ünnepi. Nem lelkendezett és nem áradozott, mint Derkar, mégis úgy érezte Adrienne, lelkében a legmélyebb áhítattal ünnepel.

— Most az édesanyjára gondol ugye? — súgta, ujjait a széles tenyérbe csúsztatva. — Édesanyjára, akít Máriának hívtak és szeptember nyolcadikán tartotta a névünnepét?

A férfi ráemelte szemét. Adrienne most látta igazában, hogy Ferenczy Miklós szeme is kék. De

nem szürkés-kék, hanem inkább hol feketébe, hol zöldbe játszó acélkék. Mént sajog utána szíve még most is, amikor nem akar már róla tudni és csak ezt a kék szemet akarja maga közelében látni?

— Anyámra — mondotta a férfi csöndes mormolással. — Anyámra, akit Máriának hívtak. Azt hiszem megszerette volna magát is nagyon. És talán most, hogy így, együtt lát: imádkozik is érttem meg magáért is Adrienne. Meg azért az úgynevezett kicsiny emberi boldogságért, melyet úgy tudunk keresni, ami úgy tud hiányozni, ha nincs!

Adrienne e percben világosan érezte, hogy a férfi beléjelált, kiérzi viaskodását, titkos borzongásait. Nem kérdez semmit, Hermann Balázsról még soha nem beszéltek egymással, mégis oly élesen érezte, hogy látja benne a benső falat, azt a hideglelős didergést, mely minden fogadkozása ellenére átrázta.

Derkar kissé elhúzódtól mellőlük, a Rödelek is külön utakra tértek és ebben a pillanatban most, itt a csöppnyi kápolna előtt, a kántáló búcsúsok szoros sorában, a lehajló hársfalombok között olyan magányosnak, szabadnak tűntek, mintha akár a Bányai tetőn állottak volna ég és föld között, egészen egyedül.

Mellettük a kereszt tövénél gyertyát égető asszonyok kuporogtak. A kápolnából orgonaszó hangzott és a miséző pap éneklése. Mindenünnen Mária neve zengett, hol Boldogasszonynak, hol Kisasszonynak nevezték, térden csúszkálók, fiatal és öreg asszonyok, mellüket verő fiatal és öreg férfiak, szikkadt parasztok és sápadtarcú bányá-

szok. A szent kút láncá egyre csörrent, a gyertyák sokaságától lépni sem lehetett.

Adrienne könnyű szédületet érzett. Az egész nyár eléje kanyargott újra. Az a pillanat, amikor határtalan súllyal, határtalan vad fájdalommal, halálra gyötörténült Marosa kocsijában és hirtelen megpillantotta a kis pirosfehér zászlócskát s eléje tárult a Máré ananyos, tündéri völgye. Aztán az, amikor a Rödel malom alacsony szobájában először állottak egymással szemben Ferenczy Miklóssal. Tekintete elfelhősödött, szívében égő szúrást érzett és megrázkódott. Két kézzel kapott Ferenczy karjába és szorosan vállához hajtotta fejét:

— Nekem is csodára lenne szükségem! Csodára és gyógyulásra!

A férfi zsebében könnyű csörrenés hangzott: kopott, fekete kis olvasó bújt meg tenyerében.

— Talán ha tudna imádkozni Adrienne, mint anyám... Rimóczy Adrienne se imádkozott soha és az olyan asszony, aki nem tud imádkozni, azt hiszem, mind boldogtalan...

Adrienne elpirult és szorosan összekulcsolta kezét. A szent kút láncának csörrenése akár dítkos hívogatás ért hozzá. A sűrű gyertyafény, az égő gyertyák füstje arcába csaptak, könnyű szúrást érzett halántékában.

— Oda kellene mennem — susogta öntudatlan, fureca révületben. — Oda le, nekem is, talán...

... talán az segít — akarta még mondani, de a szavak ijedten megcsöndesedtek és visszabújtak lelkébe.

Ferenczy arca változatlan maradt, tekintete nyugodt és komoly. Kicsiny, de éles és kemény mosoly villant a széles szája mellett.

— A víz egészen tiszta és ártalmatlan! Nyugodtan megpróbálhatja: Józsepné, Fórisné, Vókóné egyaránt mondják, hogy volt itt egyszer egy kis vak lány, akit a szent kút vize meggyógyított.

Adrienne erre megfordult és sebesen, akár repítették volna, a kicsiny rácskerítéssel körülvett kúthoz sietett. Körülötte csupa térdeplő asszony és lány. Kezüikön olvasó és égő gyertya. Alig tudott lépni köztük, de nem akart megállni, két kézzel fúrta, vívta ki az utat. Furesza volt, de e pillanatokban átrémelt benne a püspökerdőbeli éjszaka, amikor így, ilyen lebegve kíváncsozott átrepülni Jantay erdész házáig, ahol Hermann Balázs lakott! Vajjon mi lenne a világon, ha az emberek megmernék cselekedni vakon és fönntartás nélkül amire vágyuk, kívánczóságuk hajtja? Vajjon, ha akkor kilép az ágyból és megy, megy meztelen talpakkal, lebegve, teste, lelke erőitől hajtva?!...

A lánc keményen csörrent és Adrienne félig nyitott szemei előtt ezüstös, tiszta csillogást látott.

— Víz! — gondolta révedten. — A Szent kút vize...

Nem tudta mit cselekszik. Szédült, nem imádkozott, fulladás gyötörte, vad fájás, kemény égés és mérhetetlen vágy.

— Csoda! Csodára van szükségem, ó Boldogasszony, ó Egek, ó minden hatalmak! Hogy ne lássak, hogy lássam, amit látni szeretnék!

Egy térdencsúszó, olvasót morzsoló asszony kissé meglökte Adriennet, mire akaratlanul térdre hullott, egészen közel a szent kút rácsához. Az

ezüstszerű víz kristályos lehellete arcába hullt, akár egy könnyű, tiszta símogatás. Két keze kinyúlt, ujjai reszketni kezdtek, míg a víz felületére értek. Fogai összekoccantak, szája lobogva égett:

— Ó add, hogy ne lássak, add nekem te Boldogasszony!

És mindkét tenyérrel a vízbe nyúlt és mindkét tenyerét szemére szorította. Ő nem kántált és nem sóhajtozott, mint a búcsúsok. Mégis érezte, hogy imádság egész lelke. Imádság, megújulás és megigazulás.

Egy öreg asszony morogva susogott a közelében:

— Itt gyógyút meg bizony, itt anná a kútná az a vak kis lány! Anyja csak mondta mindig: mosd a szemed és higgyé lányom! Mosd a szemed és higgyé. Aztán egyszer csak nagyot sikít, hogy lát, a Boldogasszonyt látja aranyos ruhájában, csillagos koronájával, ahogy itt áll ni, a Szent kúton!

Adrienne felnyitotta szemét. A kristálytiszta víz cseppei szaporán csurrantak végig arcán, de nem nyúlt utánuk: hagyta, hogy hulljanak, gördüljenek végig az arcán, akár a megszámlálhatatlan könnyecsek, melyekkel Hermann Balázst siratta annyi év óta. Lelke éber lett, agya világos, mégis végigreszketett ebben a pillanatban, ahogy fölpillantott.

Csodálatos tündöklés, érthetetlen káprázat remegtette testét, lelkét. Ananyos ruhájú, csillagos koronájú asszonyt lát, ez egészen világos — világot át agyában — lába alatt a földgolyó és kezében sarló. Boldog asszony, földi Mária, földdel

viaskodó szegény parasztok földre varázsolt égi asszonya!

— Szédül — hullott arra gyorsan gyorsan Ferenczy Miklós hangja, akár egy feléje nyújtott mozdulat. — Sok gyertya ég odalent és megszorul a füst...

... Már lát. Már egészen világosan látja a körülötte térdeplőket, a ráccsal körülkerített kutat és a darabos, avatatlan kézre valló Boldogasszony szobrot. És látja a férfi feléje forduló aggodó, szeretettel teljes arcát. És látja a két szemét is világosan. A két zöldesfekete árnyékú, nyugodt, acélos kék szemet.

— Jó volt ez — súgja mikor fölér végre és Ferenczy Miklósba karol. — Jó volt, hogy lejöttem.

Fejét fölveti, mintha egész szívét nyújtotta volna a férfihez. Most itt, egyszer beszélnie kellene, ezt érzi csak világosan kérérlhetetlenül.

— Hallgasson ide Miklós — súgta sebesen. — Ezzel tartozom magának, magamnak. Volt egy ember...

Ferenczy gyöngéden magához húzta karját.

— Most kezdődik az ünnepi nagymise Adrienne: Kis-Boldogasszony miséje... Én nem kérdezem, hogy ki volt az az ember. Hiszen csak volt... Nem?

— Igen — lehellte Adrienne reszketve és nyugodt, nyugodt tekintettel. — Volt...

Nagy, csapongó vidámság szállta meg aztán. Repülés repesése, csattogó dallamok zendülése és amikor a búcsúok kara körben felharsant: Adrienne hátrahajtott fejjel a darabos, avatatlan közel megformált Boldogasszony szoborra vetett tekintet-

tel énekelni kezdett. Énekelte a búcsúsokkal, csodavárókkal, énekben, imákban megnyugvást kereső szegény mecseki parasztokkal, vigaszt, segédelmet, enyhülést és békét osztogató egregyi Mária szent kútja fölött:

„Piros, fejér: ződ a leveleji,
Szűz Márija ezt nagyon kedvelli...”

XII.

A kiállítás ideje, melyre Adrienne hosszú hetek óta készült és várakozott, végre elérkezett.

Késő őszi lett ekkorra, november utolsó hete. Napok óta éles szél visongott a város fölött, köd takarta be a szelíden emelkedő hegyeket és a keskeny utcák, alacsony házak álmosan gubbaszkodtak egymás mellett. Itt-ott hópihéék is szálltak, reggelenként dörögöltek a tereken, kövezeten és lombjavesztett fákra. Mariné, Juliusz professzor özvegye szaporán tömködté a fehér cserépkályhákat, minduntalan való felsőhajtásokkal és titkos kíváncsiságtól gyötrtört.

— Hova lett a nyár ugye, kedves Adrienne? Hova lett egy egész esztendő? Éppen ilyen bolondos, hidegleléses idő volt, amikor benyitott hozzám, most egy éve, mikor kiakasztottam a cédulát. Emlékszik még, hogy örült ennek a kis meleg kályhának a sarokban meg a muzsikáló órának, mikor ütötte az órát? Szegény, boldogult uram, mielőtt meghalt, igen lelkemre kötötte, ha egyszer szobát adok ki, húzzam fel az órát. Aki szereti a muzsikáját hallani, annak nyugodtan odaszállhatom. Persze volt idő, amikor nem nézhettem ilyesmire; nyugdíj kevés, szeretem a meleg szobát, jó kávé, foszlós kalácsot, mi öröme van már az én időmben az embernek mit gondol kedves Adrienne? Jó kis kávé, jó kis ebéd, jó kis meleg és jó kis szundí-

tás. De ne gondolja, hogy bánom. inkább örülök neki, elhiheti! Mikor fiatal voltam, mint maga és szép — ha nem is hiszi nagyon szép voltam ám. szegény boldogult uram sokszor rám akarta zárni az ajtót, annyira féltett a szépségemért. De tudja Adrienne, nem is olyan jó szépségnek lenni! Az ember még sokkal szebb akar akkor lenni, mint amilyen. Az a sok kenőcs, púder, festők, hajvíz, ruha, cipő! Mintha ördög állna az ember mögött valami bolondos ostorral. Így a jobb, mint most vagyok, nyugodtan ülni a melegben. Kegyedet azért is szerettem úgy meg Adrienne, mert így szerette a fehér kályhámot és úgy tudott ülni a szobában, hogy nem is hallottam, illúhon van-e... Mikor a nyáron elszaladt, sokat tanakodtam és minden nap kiraktam magának a pasziánszot. Volt úgy, hogy négy ász vette körül magát, vagyis a legnagyobb szerencse... Mondtam is Emmának meg Terkának: meglássátok, ez az Adrienne kisasszony nagy szerencsét csinál, biztosan akad majd neki egy váratlan, kiltűnő partie ott a hegyekben. És a soffőr, aki elvitte, egyszer rám köszöntött nagyot a piacon, hogy őszre kiakaszthatom a cédulát, Adrienne kisasszony önagysága villában fog lakni: Derkar tanácsos villájában. És erről a vilárról mindnyájan tudjuk a városban, hogy bécsi építész terve szerint épült, hatályú úszik a park taván és márványszobrok állnak a fák között. Ez a Derkar...

Adrienne elnézően hallgatott. Mióta visszajött a Máréból, minden ismerőse hasonló kíváncsi kérdéssel vette körül, faggatták, lelke mélyéig hasító szavakkal gyötörték.

— Hát mesélj! Jó volt? Hogy bírtad ki az istenhátamögött egy daráló malomban? Se társa-

ság se élet! Csak parasztok meg egy-két ütődött ember! Igaz, hogy valami bolond fantasztika aranyat kutat a hegyekben? Meg valami vasércet? És igaz, hogy nagy kollekcióval szerepelsz a tárlaton? És Derkar rendezi a kiállításodat?

Hanna volt a legkedvesebb szuszogásával és gyámoltalan fölényeskedésével, miközben mindigre mazsolát, mogyorót, cukorkált majszolt.

— Igaz, hogy te is cigányokat festettél odakint, mint Hermann Balázs? Igaz, hogy a Mester utánad ment és te dobtad? Igaz, hogy paraszttalakodalomban táncoltál Derkar tanácsossal és kétfestben császarkáltál a hegyekben valami kétes egzisztenciával? Nem féltél, hogy megfojt az erdőben? Mondják, mindig kalapáccsal jár és ássa a hegyet... De, hogy milyen szerencséd van ezzel a Derkarral? Csak azt nem értem, miért kellett ezért a hegyekben élni két hónapig, mikor Derkarral már jól ismerhetted a tárlatokról?! A képeidet kár is kiállítani, úgyis megveszi az egész kollekciót.

Adrienne tehetetlenül hallgatott köztük. Mintha roppant sűrűségű szeges dróthálóba került volna, fojtó ködfelhőbe, kiismerhetetlen sűrűségbe, vagy lehúzó, kilátástalan ingoványba. Régebben szeretett az ilyen kérdéseket, mulattatták és erősítették. Most halálosan unta valamennyit.

Lelke messze, messze járt környezetétől: szabad, határtalan szárnyalásban, szinte csattogva. Még csupa erő volt, csupa lendület és csupa kemény elszántság. Szeme csillogott, feje magosba lendült és arcán bíboros melegség ragyogott. Határtalan derű, határtalan gazdagág feszítette: régi vergődései, kábult és fülledt, gyötrő vágyakozásai helyett. Mindig, bárkivel beszélt, úgy érezte, hogy

valaki mögötte áll, óvja, félti, vigyázza, bátorítja. Sokszor ott tartott, hogy fel-fel nyílt a szája, hogy, heves és büszke diadallal sorolja el az elmúlt két hónap titkos eseményeit, gazdag kincses szépségeit. Aztán ijedten, elrémülten hallgatott tovább. Illetgethetlen, érinthetetlen és hozzáférhetetlen ez a két hónap, melyet a Boldogasszony völgyében átélhetett. Ajándék és titokzatos kincsek halmaza, melyről nem beszélhet, szó nem illetheti.

Lankadatlanul dolgozott hát tovább, magára zánt ajtók mögött, kíváncsi látogatókat és szíveskedő jóbarátokat egyaránt kizárva.

— Most hagyjatok még! Nem tárlat ez, nem kollekció, amire én most készülök, hanem kötelesség, mondhatnám hivatás! De...

— De erről úgysem beszélhetek, — akarta még mondani, aztán keményen és közönyösen visszaszívta a szavakat, magába zárta a kis szó mögött átzúgó tenger mondani való meséket és emlékeket. Fősvény hallgatásba menekült Juliusz professzor özvegye és Hanna előtt is. Csak a mosolya ragyogott mély, benső csillogással és a szemei égtek a megitalált nyugalom boldog biztonságával. Egész lelkével ott élt most is a Máréban, erdők friss lehelletében, hegyek védelmében, a völgy enyhe ringatásában. Csak itt, a két szűk, alacsony szobában, Juliusz professzor özvegyénél szemben a sárgafalú ház keményen ágaskodó falával, a szűk utcák és gubbaszkodó házak között éntette fel igazán a szabad határok páratlanul gazdagító és lendítő erejét.

— Nem is értem — nyafogott Hanna kényeskedve. — Olyan más vagy te most...

— Más! — Nem tudja megvallani ennek a szuszogó, kíváncsi Hannának, de senkinek sem, de

valóban más. Avagy talán csak önmagára talált? Az igazi Szatmáry Adriennre, aki hosszú éveken keresztül kóválygott önmaga sötétségében, rőt és ködös lángolásban!

— És meg is széptült — durúzsolt Juliusz professzor özvegye. — Fiatalabb mint a télen, mikor idejött. Sokszor mondtam Emmának meg Terkának, nem is tudom, ez a lány itt még fiatal, láttam a keresztlevelét is, mégis sokszor olyan öreg. Meg mindig mintha sirna. Nem mondja: hallgat, mégis látom az arcán, a szemén, hogy sírt. Volt úgyis, hogy ott álltam az ajtaja mellett és vártam, mikor történik valami szörnyűség magával. Ez a lány talán még öngyilkos lesz itt nekem, nyakamat hagyom rá, hogy valami szerelem emészti... Egyszer ugyanis szegény boldogult uram akkor külföldi tanulmányúton járt és egy fiatal tanár járt hozzánk, az uram könyvtárát rendezni és... Hát mit titkoljam, akkor megtanultam mi az a szerelmi bánat, én is... De most, jól lekopogom az asztalt — valódi diófa kérem —, most már nem félttem kegyedet Adrien. Az arca mint a rózsza és a hátát is kihúzza, nem jár olyan görbén, mint a télen. Aztán néha, nem is tudja talán, még dúdolgat is magában. Olyan furesz, paraszti dalokat, megbúsúénekeket. Mondom is Terkának meg Emmának: Adrien kisasszony nyilván jól megösmerte a panasztokat ott a Mecsekben!

— Nehéz az Mariné — legyintett Adrienne óvatoss elzárkózással. — Parasztot megérteni vagy kiismerni nagy föladat. Hozzá így két hónap alatt? Hosszú, hosszú élet is kevés ehhez, papok, tanítók, jegyzők meg más falusi úri emberek se közelíthetik meg őket, hát a magamfajta kiránduló nyaraló? De megszeretheti! És a szeretet már nagy

kapocs, olyan, mint a híd, egymás felé érhetnek, indulhatnak rajta falu és város, úr és paraszt...

Míg beszélt, szavai titkos muzsikától zengtek, a szemében bújkáló lobogás fölerősödött és sugárzott, akár rejtett lámpa világított volna mögöttük. Hanna is rácsodálkozott és irigyen sóhajtott.

— Marinénak igaza van: te most szebb vagy mint voltál és fiatalabb is: körülbelül olyan vagy most, mint a főiskolán az első időkben...

Adrienne kissé összeráncolta szemét. Makacsul szájába harapva és türelmetlen fejvetéssel. Az az időszak életének gyönyörű, dúsgazdag ifjúsága néha egészen távolinak, néha meg lehelletes közelségűnek mutatkozott.

— Huszonhárom éves voltam akkor Hanna — sóhajtott a lágyan. — Most éppen tíz esztendeje.

— Ne nagyon kiabálj: Én is annyi vagyok. És ha azt hallom: harminchárom, hát elrémülök. És mi lesz, ha negyvenhárom leszek vagy ötvenhárom? Hát lehet az Adrienne?

— Én nem félek az évektől — vallotta Adrienne rendületlen frissességgel. — Az öregségtől sem félek. Én mindig mindent megőrzök magamban és ha dolgozni tudok?! Nem gondoltál arra Hanna, hogy aki dolgozni tud, az fiatal? Mert mi a fiatalság, mit gondolsz? Az évek, az emberek által körülhatárolt esztendők? Az erő a fiatalság, a vídámság, a derű és a reménykedés. Én tíz évig öreg voltam Hanna! Öregebb mint Mariné, mint Mariné barátnői. Csak akkor voltam fiatal, amíg dolgozni tudtam, most fiatalabb vagyok mint tíz évvel ezelőtt: mert

Ferenczy Miklós világos szemei villogtak az alacsony falak között. Az ezüstszínű feje, kőre és

vasra emlékeztető kemény arca... Kicsit elpirult: mert érezte, egy pillanatot csak és beszélni fog róla szelesen és áradón, ahogy Hanna és Mariné szeretné és ahogy egy kissé maga is érzi. De egy belső hang hallgatást követelt most is.

— Titkod és erőd, ne illesd, hallgass felőle. Hallgass még!

— ... mert ott Máréban én úgyszólván reggeltől estig a levegőn voltam, soha a szobákban, a falak között, mint itt. Mert ott nem lehetett elbujni: ott szaladni, járni, repülni kellett: szomjasan kortyolva inni az egész vidéket, mindig újat, mindig mást találni benne... Ha majd a kiállításom elkészül, ha együtt lesz a „kollekció“, ahogy mondjátok, ahogy várjátok, az én körképem, a Boldogasszony völgyének hatalmas körképe, hát akkor...

Derkarról nem beszélt semmit. A tanácsos autója napról-napra megállt Juliusz professzor özvegyének házánál s az egész Bástya utca felzajlott akkor. Minden ablak megnyílt és minden ablakból kihajolt egy-egy fej. Derkar tanácsos autója nagyobb volt mint a városé, mint a megyéé. Szép, halványszürke, fekete lakkal fedett drága kocsi: Marosa áhítatának és sóvárgásának tárgya.

— Ha egyszer — sóhajtott álmatlagon, miközben egymás mellé értek a szűk utcában, pontosan Adrienne ablakai előtt. — Ha az önállóság annyit hozna nekem, hogy ilyen kocsit vehetnék!

— Luxuskocsi ez — vizsgálta Adrienne egész szívéből, mert nagyon barátjának érezte Marosát gyöngéd emlékekkel körülaggatva nyári körútjai után. — Jó a maga kis vöröse is a Máréba! Majd egyszer aztán...

Már ő is tervezett, akár a Rödelek, akár a

Márébeliek szabad tájak, szabad haltárok reménykedő, vágyó lakói. Derkar tanácsos is egyre gyakrabban használta ezt a szót ifjúi csillanással, sötét szemeiben:

— Majd egyszer... Majd ha...

A tanácsossal különben csak ritkán váltott szót. Napról-napra megjelent ugyan, de csak néhány percre, szigorú körütekintésre, mintha ellenőrizte volna Adrienne munkáját.

— Talán jobb lett volna tavaszig várni ezzel a kiállítással — mormolta elgondolkozva. — A Művészeti Szalon nagy terme kissé homályos, fielek a világítástól. Kedvem volna egy új, igazi Művészházat építeni: nagy, világos, tágas termekkel.

Adrienne kemény elhatározottsággal ellenkezett:

— Nem lehet várakozni: ennek a kiállításnak most kell megtörténnie. Most, ebben az őszben. Mert...

Itt bátran felemelte fejét:

— Mert megígértem Miklósnak. Mert nemcsak rólam van szó, nemcsak egy érdekes művészi teljesítményről, hanem Ferenczy Miklós terveiről és reménységeiről is. És a Boldogasszony völgyéről Derkar tanácsos! A mecseki vasércről, melynek felkutatásáért annyit vergődött, küzködött valaki. Aztán még...

Itt mélyen elgondolkozott. Ismét úgy érezte, hogy valamely áthatolhatatlan sűrűségben, kibogozhatatlan hálóban tapogatózik, mindegyik köréje csavarodik, mindegyik magához láncolja. Mióta visszatért a városba és lelkében az elmúlt hónapok felé nézett, furcsa kettősség hasadt fel emlékeiben. Ahányszor a Márát idézte magában, a

kedves, halkbájú tájat, nyomban maga előtt látta Ferenczy Miklóst is úgy, ahogy napról-napra nézhetette térdnadrágjában, kalapáccsal a hegyek felé indulva. De ha csak a férfit gondolt, meleg, nyugodt hangjára, acélkék szemének hűsége, kemény és mégis annyi lágy-sággal teli tekintetére, akkor a völgy is feléje sugárzott, tündéri vonulásával, rejtett szépségeivel.

Derkar tanácsos figyelmes pillantása és várakozó hallgatása alatt egyszerre világosan érzett és látott mindent.

— Nehéz ezt kimondani, nem is mindenkinek monnám, de nekem egy a kettő: Miklós és a Máré. Egyik nélkül nem tudom elképzelni a másikat, Miklós mögött ott látok mindent: a völgyeket és patakokat, erdőket és réteket. A Babinált, a Rödelt, a Szent kúttat és a Rikájjót. Egyszerre érzem a gyümölcsök pompás illatát, hallok ahogy éretten lehullik egy-egy alma vagy körte... Aztán hallok a patakokat, a duzzasztó morgását, öreg Rödelt és fiait tervezgetéseit, Rozika sikongatását, a kis malacok rőfögését, a malom zakatolását és a Rikájjó vízesésének vad, rikácsolását. Látom a Hodácsot és a Borkutat, a Márévárat meg a hidasi vadászházat. Az embereket is látom, akiket megismertem, a madarak barátját, a szénégetőket, erdészeket, bányászokat, parasztokat, papokat, tanítókat, akik ott élnek. Valami különös erő sugja nékem, hogy ezek mind csak ott olyanok a Márében, a Boldogasszony völgyében. Talán érthetetlen, de hinni kezdem, hogy a tájnak emberformáló ereje van: bájos, vidám vidék mint ez, ott Heténytől Kárászig; vidám, derűs fáradhatatlan és leírhatatlan erejű embereket nevel és őriz. Azt

hiszem, Miklós is ezt érezte a Máréban, ezért is
töri úgy magát érette.

Derkar közben Adrienne képeit nézegette. A
vallomás végén hirtelen megfordult és keményen
szembenézett Adriennel:

— Ez azt is jelenti, hogy Miklóssal csak a Má-
réban kívánna és tudna élni. Itt a városban például
nem? Vagyishogy nem önmagáért szereti azt az
embert?

Adrienne keményen állta a pillantást. Aztán
lakarattlanul, tiszta őszinteséggel, bátor nyíltsá-
gal válaszolt:

— Ha így lenne is, Miklós ezt sohasem fogja
megbánni: én valóban együtt látnom, együtt is sze-
retem Ferenczy Miklóst és a Boldogasszony völ-
gyét. Néha nem tudom, hogy melyiket jobban. Csak
azt tudom, hogy mindegyikhez hűséges maradok.
Miklóshoz, mint asszony, és a tájhoz mint ember.
Több talán nincs is ezen kívül a földön és a lé-
lekben...

* * *

Akkor reggel a kiállítás napjának reggelén
Adrienne úgyszólván szempillantás alatt megéb-
redt. Mintha harsány, erőteljes kürtző ropogott
volna a közelében, avagy tiszta, fánadhatatlan
harang csendülése.

Máskor, így reggelenként gondatlanul nyújtó-
zott, hosszú órákon áll, kerekretágult szemmel
nézte a komályt, míg szemhéjjai fáradtan lecsu-
kódtak és a hártvás sötétségben szivárványos
roszketést nem látott maga előtt gyűrűzni. Szerette
is ezeket a tétlen, méléző órákat. Kicsit mindig úgy
érezte magát, mintha valahonnét, lehetetlen magos-
ságból szemlélné önmagát és a körülötte pihegő
életet; munkáját, napjait, érzéseit, képeit és vá-

gyakozásait. Mintha ő lett volna, aki figyelget, de azért nagyjából egy idegen és ismeretlen valaki. Volt úgy is, hogy hallotta a hangokat, rokonai, szülei, vagy itt most Mariné tevékeny hangját, lépteit, mellyel serényen megindult az új nap elé, órák ütését, harangok zengését, gyárkürtök szirénáját, kocsik zördülését, autók bűgását, ablakok alatt tovasiető lépteiket. Mégis ő maga, igazi lénye, Szatmáry Adrienne mintha akár tenger fenekén pihengetett volna az álom és ébredés határai között.

De ezen a reggelen most: egyenesen a nap-tárra nézett, rajta a dátumot: november huszonöt, szent Katalin napja... Felugrott. Gondolatai nem voltak, sem ködösen, sem világosan, nem szikrázott át lelkében semmi, mégis világosan és határozottan cselekedett. Fölkelt és széjjelvonta a fehérre mázolt fátáblákat melyeket szeretett, melyekkel kitudta zárni az utca vad lármáját.

Szép, csaknem tavasziasan áttetsző nap virradt odakünn. A ködfelhő széjjelfoszlott, a szél megcsendesedett és a napok óta zuhogó keserves és elszomorító őszi eső helyébe napos fényesség ömlött az alacsony házak, szűk utcák fölé. A városi börtön fala szikrásan nagyogott, mintha odakiáltott volna Adriennhez, rácsókolt volna, széles, makacs mámorral. De Adrienne nem lágyult el és nem merengett. A Szalón terme jutott eszébe, az a hajtott, kissé homályos terem, széles faláival, melyeken képei függtek, akár egy hatalmasan széjjelnyitott körkép, a Boldogasszony völgyének egymás mellé sorakozó kicsiny szögletei. Nem tehetett róla, nem is tudta mit cselekszik, mélységes hiála lobogott szívében és egymásra kulcsolta kezét.

— Ezt ő adta bizonynyal — susogta felcsillanva. — Ezt a váratlan szép időt, csak a Boldogasszony adhatta.

Mariné izgatottan nyomakodott befelé a reggeliző tálcával.

— Maga jól imádkozott aranyom — bólintgatott. — Látja, hogy süt a nap? Hozzá egész héten esett, mondtam is az este: a kutya se megy el arra a kiállításra, mindenki bebújik a szobájába... És most? Hát jól imádkozott, mondhatom...

— Nem is imádkoztam — vallotta Adrienne kis pirulással. — Szégyellem magam, de én...

— Nem szokott imádkozni... — legyintett Mariné. — Sokan vannak maguk így fiatalok mostanság. Egyik lustaságból, másik közönyből, a harmadik gyávaságból nem imádkozik. De mondja csak: ki lett attól még rosszabb vagy butább, ha imádkozott? És miért kell azt szégyelni? Hát jobb hitetlenkedni, mint hinni?

Adrienne nem tudott magyarázkodni: Juliusz professzor özvegyével ezt nem is lehetett: ő hívő lélek volt, napról-napra templomba járt, bár Adrienne titokban érezte, hogy ez a templombajárás egyenlő nála a délutáni kávézással Terka és Emmával való beszélgetésekkel. Bírálni azonban mégsem mente.

— Azért nem vagyok hitetlen Mariné — mosolygott csöndesen. — Valójában talán nincs is hitetlen művész. Egyetlen célért dolgozni már az is hitvallás, az Isten adta teremtető erő megbecsülése és szolgálása. Aztán tudja Mariné, nem magyarázhatom meg magának, de nekem olyan mostanában, mintha hatalmas, láthatatlan pártfogóm lenne nekem, pátrónám talán. Ő tudja mi ég bennem, ő látja, hogy miért dolgoztam, mit szeretnék elérni

és talán ezért elnőzik nekem az égből, ha szabályos imákkal nem mondom, ha egyszerűen csak összekulcsolom a kezem, felnézek az égre és ahogy látom, ahogy tudom, visszaadom a szépségnek, harmóniának kis parányát, amit Isten alkotott!

Juliusz professzor özvegye bizalmatlanul figyelt. Már lerakta az asztalkára a csészét, a teát és a kenyereskosárkát, meg minden reggelihez való javakat, melyekkel külön gyönyörűséget okozott önmagának. Semmit sem értett Adrienne beszédéből, háta felhúzta vállát és makacsul megismételte amit legelőször mondott.

— Akkor is jól imádkozott aranyom: az ecsetjével meg a festékekkel, amit a képeire kent ezekben a hetekben. Ezt a szép időt mégis csak az égiek adták magának, talán maga szűz Mária, az a Boldogasszony, akiről annyit beszél mostanság, mióta visszatért a nyaralásából. Akárhogy van is, csak készüljön föl erősen jó reggelivel, meg szép ruhába, mert a kiállításon biztosan ott lesz az egész város.

... Adrienne egy pillanatig sem gondolt komolyan Mariné jóslatára, gyors, sietős készülődése közben valami furesza, kemény, zavart és riadt félelmet érzett inkább. Szíve pillanatonként a torkát verte, némelykor könnyű szédület hullámozott halántéka körül, a teát és Mariné finom falatait, melyekkel kedveskedett, minden felismerés nélkül kortyintotta, nyelte. Volt úgy is, hogy roppant, felcsapó zokogás kísértette, aztán másik pillanatban harsány, diadalmas nevetés vágya. Érezte és tudta, egészen világosan és tisztán, hogy élete most valamiképp be is fejeződött, el is kezdődött. Új élet vár rá mostantól, ettől a kiállítástól kezdve és ebben az új életben új ember is, kizsa-

badulva a rácsavaródó gyötrelmekből, vérig hatoló érzelmek rettentő bilincséből. Érezte is, hallotta is ezt a közeledő szárnyalást, egy-egy madár lassú, komoly, tovahúzását a halkán szálló felhők, kéklő égboltozat alatt, a Máré gyönyörű vonulása fölött.

* * *

A Szalón aijtájában mégis megdőbbsent és Juliusz professzor özvegyére gondolt: lépni is alig tudott a teremben! Eddig nagyjából személyesen ismerték a város művészei a kiállítások látogatóit, akik mintegy kávéház törzsvendégei, rendületlenül és becsületesen, benső buzgósággal és kötelességszerűen végiglátogattak egy-egy kiállítást. Rajtuk kívül a törzslátogatók családtagjai vettek még részt a tárlatokon, feleségek, gyerekek és anyák, de leginkább a női nem tagjai. Férfinép inkább sörcsarnokokban töltötte szabadidejét avagy a kártyaasztal mellett... valami titkos lenézéssel, lekicsinyléssel legyintve... A művészek mindent tudomásul is vettek s talán nem is a közönség, mint a maguk kívánságára rendezték meg mégis évről-évre, tavasszal és ősszel kiállításait. De mióta Hermann Balázs több ízben felkereste a vidéket, nyári főiskolát szervezett a hegyekben: a hatóság is megmozdult s kénytelen-kelletlen, legalább a megnyitón képviseltette magát. Festők, szobrászok, iparművészek ettől kezdve elégedetten felsóhajtottak, hogy a helyzet javult és néma alázattal, fojtott benső izgalommal álldogáltak a terem sarkában, figyelvén, hol, kinek művénel áll meg a nagyérdemű közönség... mire bólint kegyesen, melyiknél nevet fel és melyiknél csóválja fejét...

Mintha ködfelhőbe vagy zúgó vásári for-

gatagba jutott volna, pillanatokig ott maradt a széjjelnyílt ajtóknál. Hanna is ott ült mind eddig minden kiállításnál, a pénztár mellett készséges köszöntőgetésekkel, nyájas mosolygással, bíborbagyult izzó arccal. Adrienne láttára felugrott és lihegve nyakába akaszzkodva arcon csókolta.

— Hát mit szól aranyom! Most mit szólnak: a mai nap, november huszonötödike szent Katalin ünepe korszakalkotó a helyi művészet történetében. Mindenki itt van angyalom, aki csak számít: város és vármegye, bankosok, orvosok, iskolák. És hölgyek is aranyom, szép, fiatal dámák, lornyonnal, remek ezüstrókákkal vállukon, ahogy igazi, elegáns tárlathoz illik. Te, hogy ez a te Derkard micsoda ember! Aranyat ér fiam, aranyat! Láttad a mai lapokat?

Adrienne titóvén szédelgett az áradatban. Kissé szégyenkezve és tanácstalanul dadogott Hanna áradozásában.

— Nem vagyok újságolvasó. Általában alig veszek tudomást a világról...

Nem mente kimondani, hogy csak önmagát érdekelte mindig az a belső világ, melyet magában hordozott: képek villamása, színek suhanása, formák alakulása, érzések forgataga: az elefántcsonttorony kiváltságos törvényei szerint.

Hanna nem figyelte a megjegyzésre, mohón felkapta az asztalon magasló újságesemőt és egy példányt Adrienne kezébe nyomott.

— Száz darabot rendeltem a társaságnak, egyenkint osztogatjuk a városban: csak olvasd el: ezt a te Derkard csinálta, ez a vasfejű mecénás, titokzatos lovagod. De mindegy szívecském, most keressük: két nap múlva minden képre felügfeszíthetjük a váraváró táblát: magántulaj-

d on... Te, a kis libáimat, tudod ott a domboldalon már ketten is kérték. Sajnos, rendelés volt...

Adrienne akkor már széjjelnyitotta az ujságot. Még mindig érezte halántékában a futó szédületet és szívét is magasan a torka táján. Aztán, ahogy széjjelnyitotta a lapokat, szájához kapott és gyorsan leült Hanna mellé a vörösbárszony székbe. Lábai reszkettek, két térdre többször egymáshoz verődött és fogai összekoccantak: az újságlap első oldalán hatalmas, festéktől fénylő betűk feketedtek és bennük az ő neve finoman, elegánsan és büszkén: Szatmáry Adrienne...

Mint a széjjelszórt mákszemek hemzsegetek a betűk szemei előtt s csak pillanatok múlva tudta világosan, tisztán látni és olvasni, ahogy az újságlap eleje tárta:

„... Az őszi képkiállítás. Szatmáry Adrienne hatalmas mecseki körképe... Egy táj élete és világa...”

Egészen megrémült s szorosan vállaihoz kapott: mintha pőrére vetkőztették volna.

Aztán kissé lejjebb a hatalmas címsoroktól még kényesebben, sötétebben, szinte vad diadallal: újabb sorok következtek, melynél Adrienne arca lángba borult és szemei elkönnyesedtek: A mecseki vasérc regénye...

— Derkar! — tört ki titkos felújjongással, titkos diadallal. — Ezt csak Derkar cselekedhette...

Derkar Frigyes a terem közepén állt, Adrienne előtt ismeretlen férfiak társaságában. Ott, a terem középső falánál sorakoztak fel Adrienne képei: gondos elrendezésben, szorosan egymáshoz illesztve, hogy valóban körkép benyomását keltette, akár egy nagyszabású film, nagyított kockái. Újból felkísértette a zokogás vágya, két kézbe

rejtett arccal, boldog-boldog, forró könnyekkel sírva: aztán a nevelés és a diadal, a végzett munka nyugodt, de egyben mindig nyugtalanító öröme. Hát ezt cselekedtem, ez vagyok, ezt adtam, ezért élek! Nem is nektek, akik nézitek, figyelitek de magamnak, csak magamnak mindig! Meg annak a parancsnak engedelmeskedve, aki bennem él! Így, most Hanna mellől a bejárnathoz állított székből remegő kezében tartott ujságlap mellel, a falon sorakozó képei előtt egyszerre látott újból mindent úgy, ahogy átélte a nyáron, ahogy egymásra következtek Hermann Balázs felé indulva, forró, vad érzelmi hajszájában. A Hármashegy gyönyörűen szaggaftott, három kis várkastélyt, avagy tündöklő villát kívánó vidám dombja: Heró, Dömös és a Csöngös, a Püspökerdő, suhanó, zöld mélysége, Szent László erdők közé rejtett titkos, pihenőkastélyával, fehérítő házaival; a völgyfaerdő gigantikus óriásokra emlékeztető rajzával. Végül a Máréba vezető csodálatos útvonal, félelmes szakadékaival, sziklás hegyoldalaival, melyek mint titokzatos kapuk őrzik a Máré tündéri táját, a Boldogasszony völgyét. Öreg Ormándi Péterrel, Relics erdészéssel, Síró Vica nénivel, Deáki Péterekkel, Vókó Jánosokkal, Szülike Józsiával, Tollas Ferkóval, Rozikával, Józsepék öregasszonyával, kötelekkel az egész népet, a táj népét és a táj életét ahogy megösmerte és ahogyan itt-ott megpróbálta bemutatni: színek és fények, formák és árnyak boszorkányos eszközével.

Most itt, ezekben a pillanatokban, akár munkája alatt, a festés gondos, elmélyült szakában nem gondolt már sem Hermann Balázssra, sem Ferenczy Miklóssra. Most nem voltak érzései, titokzatos erők feszültek benne, roppant törvények és hatalmak

és csak kéz volt, mely dolgozik, szem mely lát, agy mely forr és lélek mely terem. Hasonlíthatatlanul jó volt ez így: márnak, sírásnak, nevelésnek lángolásnak furcsa, semmire nem hasonlítható harmóniája, melyért talán le kellene térdelni és nagy, zengő himnuszokkal hálálkodnia... Aztán hirtelen, egy elhaladó férficsoporthból kihallotta Ferenczy Miklós nevét s erre felrezzent, végigsimította homlokát és körülnézett.

— Vasat talált az az ember ott, az a Ferenczy Miklós! Negyvenszázalékos vasat a Máréban, vagy a Boldogasszony völgyében, Derkar Ferenc pénzén. Mondják, úgy élt mint valami remete vagy szerzetes. Most itt jár az állami vegyvizsgáló intézet igazgatója és...

Mint a hegyről aláhulló közet omlása, vizesés zuhataga következett minden egymásra. Derkar Frigyes megmozdult a csoport közepén és Adrienne felé indult, azzal a széles, vidám és némileg boldog lendülettel, mellyel eddig csak a Máréban látta a tanácsost.

— Ime a művésznő — hajolt meg Adrienne előtt maga mögé fordulva a lassan és felcsillanva közeledőkhöz. — Szatmáry Adrienne a körkép festője: aki látta a mi vasunkat; látta és megfestette...

Ismeretlen arcok hajoltak hozzá, ismeretlen fejek és ismeretlen hangok. Valami furcsa, forró zűrzavar; elősmerő szavak, gáláns bókók áradata, fojtott csodálat és kíváncsi kérdések kereszttüze: ünneplésnek széles, meleg áramlása. De nem kábult el a káprázatban, hanem feljőzanodott, szédülete elszállt: éberré lett és hűvössé. A hodácsi tető a közékük szálló fényfoltokkal, napsugár surranásával, a szürkés-fekete kődarabokkal, ahogy kör-

képének egyik szögletén idézni próbálta. Aztán ezüstös derekú bükkfáit látta hirtelen maga előtt, a Borkút mély, vizes árnyékát, kemény surlóival, mozdulatlanul ágaskodó páfrányaival, meredek szélén figyelő parasztokkal és a szakadék mélyén sötétlő hatalmas, fénylő magnetit tömbbel. Mintha ő maga is olyan keménnyé és acélossá változott volna, akár a Máréban látott, hegyekben rejlő érotómege! Feje felmagaslott, tekintete tovaszíkrazott és bátor, gyors lépteivel a képei elé sietett. Kicsit mintha símogatta volna — rálendült a keze.

— Kötelességem volt ez — vallozza büszkén.
— Kötelesség és szolgálat. Míg dolgoztam mindig arra gondoltam, hogy majd munkám után kezdetét veszi valami. Mondjuk: törődés, figyelem, szeretet. Hogy majd képeim után elindul a Máréba a Mecsek hegyei közé a pénz, a tudomány és a hatalom. Elindul és meghódol annak a sok kincsnek, gazdagságnak, értéknek, ami benne rejlik, mintahogy én is meghódoltam szépsége előtt. És majd így, mint az egymásra kapcsolódó láncszemeket felfedezik és segítik Boldogasszony táját és népét...

Egy fiatal, szemtüveges férfi is állt Adrienne mellett és szaporán jegyzett, helyeslő csettintésekkel megszakítva itt-ott a vallomásszerű szóáradaítot.

— Remek! Nagyszerű! Egész cikkanyag!

Adrienne válla kissé megrándult: újból érezte, mintha pörére vetkőztették volna, felismerte a jegyzetőben a helyi lap munkatársát. Megint bátor maradt, egy kissé dacos is és elszánt:

— Nem szeretem ugyan a nyilvánosságot, de most kell: írja hát! Írjon meg mindent, amit mondtam. Mert itt most már csak maguk segíthetnek. a toll munkásai, a toll harcosai, a legnagyobb

fegyver hordozói. Míg odakinn éltem a Máréban, a Boldogasszony völgyében, a séták alatt, munka közben sokszor elgondoltam, bára csak író lehetnék. A toll meggyőzőbb és hozzáférhetőbb, mint az ecset. Ujsághoz, könyvhöz többen hozzájuthatnak, mint képhez, tehát többen érdeklődhetnek.

Derkar egy szikár, keskeny arcú férfire mutatott.

— Ne szerénykedjék Adrienne, ime az első gyümölcs! Norber Lóránt az óbudai vegyvizsgálati állomás igazgató főmérnöke. Még ma indulunk fel a Máréba: a maga képeinek megtekintése után...

A férfi figyelmesen, tiszteletnek, csodálatnak, elismerésnek sugárzásával nézett Adrienne-re:

— Bányászok ilyenre mondják: jószerencsét! Az, hogy én itt járok, az nem véletlenség; nem is Derkar barátom kedves invitálásának eredménye, inkább egy temetés: egy kedves rokonom temetése. A többi már a jószerencséhez tartozik: temetés után kezembe került az ujság, olvastam a készülő kiállításról, a cikk után felkerestem Derkar Frigyes barátomat és most, hogy láttam ezeket a képeket itt, hát elhatároztam, hogy felkeresem azt az embert, azt a Ferenczy Miklóst, akiről már annyit hallottam, akit titkon bányarémnak hívtunk odafenn, örök és gyógyíthatatlan kutatási szenvedélyeiért. Már láttam Derkarnál a márébeli leletet, beszéltem a helyi intézettel és ha minden jól megy, magam veszem kezembe a mecseki vas sorát, megindítjuk a rendszeres állami kutatásokat és feltárásokat. És ez az a jószerencse, ami a maga érdeme Szatmáry Adrienne!

Roppant zúgás zsongott Adrienne körül. Arany lornyos hölgyek súrolták vállát, szép ezüst-

rókaikkal, egy-egy kíváncsi, gyáva, bátorítalan és irigy pillantással arcára, ruhájára. Az újságíró meleg, lelkes kitörései, Hanna hol susogó, hol lármás tetszésnyilvánításai.

— A siker! — hallotta közvetlen maga mellett, de a szó elomlott, tovafozlott, akár az erdőre hulló ködfelhő.

Halk, de erőteljes csendülést hallott a körülötte zúgó zsongásban, tiszta és könnyű, kemény és figyelmeztető csendülést a valóság élességével. Mint a nyár elején a Máréba vezető ezüstszerű országúton két kicsiny hívó szóba törve: Gye-re! Gye-re! A völgyben rejtőző kis kápolna harangjának hangját és szavát. Mire végigsimította fejét és csöndesen, észrevétlenül elhagyta a Szalón forrón zsibongó termeit.

* * *

— Három levél! — fogadta Mariné kerékretágult szemekkel, fontoskodó pillogással. — Három ajánlott levél!

Egyik karját háta mögé dugta s a leveleket óvatosan köténye sarkába csippentette.

— Lincertet gyúrok — magyarázkodott a levelekre vetett égő tekintettel. — Rácsos omlós bécsi lincertet, mogyoróval, mandulával és kajszin ízzel. A legkedvesebb tésztám és maga is szereti Adrien. Délután eljönnek hozzám Terka és Emma és kegyedet is szeretném meghívni: a nagy siker örömére!

Adrienne nem sok figyelmet tanusított a kedvenc sütemény iránt, Marinére meg egyáltalán nem volt ezúttal tekintettel. A leveleket átvetette és elgondolkozva nézegette. Az egyik levélen sötétveres pecsét bíborlott és látta, hogy a minisztéri-

riumból küldték. Arra feltündököltek szemei, és magosba, igen magosba nézett.

— Ez nyilván az ösztöndíj — mormolta halkán, kis reszketéssel hangjában. — Az, amiről a nyáron írtak nekem egyszer, akkor is ajánlott levél érkezett.

— És a másik kettő? — ágoskodott Mariné Adrienne magosra tartott ujjai felé. — Az is ajánlott volt! Csak nincs rajta pecsét, meg feladó, de férfíírás mindakettő.

Juliusz professzor özvegyének arca ezúttal csodálatos tűzben égett. Két szemében rejtelmes mosoly ragyogott és kicsit meghajolt, fölemelte lisztes tenyerét és átsímította Adrienne vállát: rozsdaszínű kosztümjét.

— Kegyednek nincs anyja Adrienne kisaszszony, kegyednek senki sem tanácsol: hát jól vigyázzon! Nem jó egyszerre két férfitől levelet kapni, a döntés igen nehéz ilyenkor. Talán ha mint idősebb, tapasztaltabb beleszólhatnánk, ha elmondana mindent mint leány az anyjának...

Adrienne kissé felhúzta orrát. Nem haragudott Marinére, hiszen sosem látta benne pusztán a szállásadóasszonyát, hanem inkább az idősebb, kedveskedő rokont. De soha nem is engedte közel magához, önmagát hét lakattal őrizte előtte. Ő is vállon símitotta, elnézően és megbocsátóan:

— Én már döntöttem Mariné — mondta csöndesen egy cseppnyi fáradtsággal hangjában és valami futó felhővel két szemében. — Még a nyáron, az ősz előtt. Hozzá hosszú, hosszú évek alatt egyre csak gondolkozhattam, várakozhattam. De most nálam valóban úgy történt minden, ahogy az égben akarták...

Mariné szeméhez emelte lisztes ujjait és sza-

porán dörzsölgette. Nem tudta megmondani miért, de sírnia kellett ebben a pillanatban. Szepegő, nyújtott sirással, mint húsz éves korában cselekedte, amikor Juliusz professzor — akkor még csak óraadó helyettes tanár — megkérte a kezét.

— Kegyed férjhez megy Adrienne kisasszony — susogta fuldokló feltöréssel. — Kegyed menyasszony lett a nyáron? Kegyed is elérkezik a házasság révéhez...

Furcsa volt, Adrienne kicsit bele is pirult, nem is értette az egészet: ebbe a pillanatban a „házasság, férjhez megy, menyasszony“ szóknál — valami ráölelkezett. — Meghatódás, elérzékelnyülés, boldogság és nyugalom. Mindkét szeme elkönnyesedett és csaknem olyan nekiszabadulással sírt fel, mint Mariné Juliusz professzor özvegye. De azért felemelte kezét és kezében a két levelet: mindegyikről világosan látta, hogy ki írta. A szép, komoly, szabályos gonddal sorakozó apró betűk Ferenczy Miklósról vallottak, az elnagyolt, sietve odavetett, nyugtalan idegességű sorok meg Hermann Balázsról. Ekkor erős, citrommal kevert fahéj illat kavargott be a szobába, mire Mariné szempillantás alatt megtörölte könnyes szemét:

— A lincert. Már a sütőbe raktam. Még még-ég nekem!

És megindult lobogva, sietősen, lelkendezve. De az ajtóban kissé visszanezett:

— És az autós is itt volt, a Marosa úr. Hogy új autót vásárolt, szép, sötétkék kocsit és szívesen elvinné Adrienne kisasszonyt. Ha itetszik akár még máma a Máréba. Csak telefonáljon neki, ott a szám az asztalon: hatszázhatvanhat...

Ahogy Mariné elment, Adrienne leült a kanapéra. Szorosan és mereven a jobb sarokba, szem-

ben a városi börtön sárga falával. A két levél az ölében pihent és ő mintha nem látta volna egyiket sem. Mintha mind: a napok, órák, délutánok, esték, alkonyatok és reggelek eléje sorakoztak volna, mintha valamennyit együtt érezte volna magában, minden nap, minden hónap, minden hét és minden óra izgatott várakozását, reménykedő vágyakozását, sóvárgását és felsíró sikoltását, melyet eddig mind megélt a sárga falat nézve: régi-régi csókokat visszakívánva, visszasóvárogva.

Hosszú-hosszú órák multak el így most Adrienne fölött, távolról halkan pengett időnként Mariné órája. Egykor-másszor a konyhabeli nesz értek hozzá, utcán tovasiető lépések, de mind, mind elhulltak, tovaszálltak. Végül megcsuklottak vállai, szeméhez simított homlokára és fölemelte Hermann Balázs levelét.

— Nem tehet semmiről — mormolta nagy-nagy megadással, mintha koporsó mellett, avagy felnyitott sírnál állott volna. — Ő nem tehet semmiről. Nem gyűlölöm soha: én, csak én élesztettem mindent, én aggattam teli, én koszorúztam körül, bennem égett éveken át.

Nagyon nyugodt és nagyon öreges mozdulattal nyitotta fel a levelet és figyelmesen, csaknem hűvöshidegen olvasta el.

... Ma elküldik címére az ösztöndíjat kedves Adrienne és én ma még egyszer megismételem, amit a Máréban mondtam magának: Szerelmi vallomásokat ne várjon tőlem, nem illik hozzám, meg talán magához sem. Bocsánatot sem kérek, mert hiszen nem igen vellem részt semmiben, ami közben volt. Azt akarom ezzel mondani, hogy azok, akiket velem láttott, igazán nem számítottak nekem. Furcsa dolog ez tudja, velünk férfakkal: így szavakkal

nehéz és kényelmetlen is lenne a magyarázkodás. Maguk szeretik a nagy szavakat, a szép szavakat, hogy „szerelem, hűség, holtomiglan, holtodiglan“. Ha majd eljön, (mert biztosra veszem, hogy eljön és mert vérom), majd lassan sorra megmagyarázom. Egy táviratot küldjön, lehetőleg azonnal, a jegyek, vízum stb. miatt. Nem akarok sokáig várni, napfényt akarok, igazi, aranyos déli napfényt, kék eget és kék tengert, amilyent maga még sosem látott. Még lehet, hogy elcsúpjuk, elszökhetünk ebből az ázott, szegényes világból, ami most itt elkezdődik nálunk. Remélem örül az ösztöndíjnak és az utazásnak? Egy kicsit talán a hűtlen, gonosz, de szerelmes Mesterének is...

.... Hűtlen és gonosz, szerelmes Mester — mormolta Adrienne percek mulva, ahogy már újból átfutották szemei Hermann Balázs levelét. — Hűtlen és gonosz... De szerelem?!

Kicsit mosolygott: szeme még tele volt könnyel, de mosolygott. Elnéző, megbocsátó, anyás mosolygással. Aztán a minisztérium pecsétetes levelét bontotta fel és olvasás közben fulladt, szaggatott sóhajítás szakadt fel melléből. Festőállványára, a kazettájára és a vázlatkönyvére nézett, gyors, hálás, forró pillantással, mintha testvérei, barátai lettek volna. Végül egymás mellé helyezte a két levelet: Hermann Balázsét és a minisztériumét. Aztán felvette a harmadikat és felnyitotta, többször könnyű, biztatással körülnézte, mintha itt szorosán a kanapé előtt állott volna a levél írója Ferenczy Miklós.

... Ne haragudjék reám Adrienne, inkább sajnáljon, amiért nem mehetek el a kiállítására, holott megígértem és megbeszéltük. Ne haragudjék, hogy azóta nem is írtam,

de nem szeretlek levelet írni. Aztán meg keserves hetek vártak rám, esett az eső, mi továbbmentünk fenn Hódáson, aludtunk kezdünk mélyíteni, bár ez nem az én ötletem, mint inkább Derkar egyik tanácsadójaé, rengeteg a munka s mindinkább azt érzem, hogy lehetetlenségre vállalkoztam mégis. Pedig mióta maga elment, ezerszer erősebben hajszolok mindent, hiszen most már nemcsak magamnak kell az eredményt felmutatnom, de magának és magáért is Adrienne. Akiért szeretlek, azokra én igen sokat gondolok, de írni nem tudok! Közben aztán azt hittem, meglepem és a kiállítás napjára beérek, ahogy megbeszéltük. De talán nem is hiányoztam, sokan vannak ott maga körül és én egyelőre még a kutatásnál tartok. Nagy sikere lesz azt tudom, mert hiszem, a képek legnagyobb részét már itt is láttam. Aztán tegnap este váratlan dolog történt. Majdnem a sötétség beálltával motorbicikli állt meg a Rödelék előtt Frigyes levelével. Ő írja, hogy ma a kiállítás megnyitása után idejönnek a Máréba hozzám, ő, Norbert Lóránt az állami vegyvizsgálati intézet igazgató főmérnöke és egy újságíró. Azt is írja, hogy a kutatásokat ezentúl Norbert Lóránt fogja irányítani és elősegíteni. Ez, Adrienne a legtöbb, amire valaha várhattam, amit elérhettem! Álmaim álma, vágyaim vágya! Norbert Lóránt ma a legnagyobb elme a földtani tudományunkban amihez ő hozzáfog, illetve amit maévvá tesz, ott teljes a siker, minden eszközt tud biztosítani, ami a feltárásokhoz szükséges pénzeszoportok, tudományos világ, államhatalom támogatását. Ezzel, hogy úgy mondjam, a mecseki vasérc kitermelésének sorsa el van döntve, erőfeszítéseimet és terveimet siker kíséri... De ezenfelül is Adrienne, vajon megérti, megérzi-e, hogy mit jelent számomra Norbert Lóránt érdeklődése és jövelete? Azt, hogy érdemes volt minden, hivatásom volt ezen a földön: Szeretnem kellett az erdőt, a hegyeket, a földet, hogy minden külső akadály ellenére is kitarthassak mellette. Tanítónak indul-

tam és hosszú évek keserves kinlódása során jutottam el a geológiai kutatásokhoz, földmérésekhez. De tudja, hogy most úgy érzem, mégis tanító maradtam, habár soha nem álltam a katedrán. Lelkesedést, kitartást, fáradhatatlanságot és erőfeszítést tanítottam: egy életen át...

Kicsit sok ez, amit most leírok, de kellett Adrienne. Ha egy férfi szeret, úgy szeret mint én most, akkor minden baját, gondját, örömét megosztja azzal, akit szeret. Rimóczy Adriennek úgysem mondhattam el semmit soha, hát inkább hallgattam... Nem merem mondani, de nagyon szeretném, ha Frigyeséssel maga is eljönne, biztosan találkozna vele, Frigyes büszke a maga sikerére, talán még sokkal inkább, mint a Márébeli vasércére...

Es még valamit: Rődelék, ha megindulnak a munkálatok, eladják nekünk üzemi célokra — de csak üzemi célokra! — a malomházat és a gyümölcsöst. Ők, a két fű kívánságára a domboldali emeletes házat fogják lakni a jövőben. Természetesen a két fű Lajoska és László az üzemnél vállalnak állást és velünk fognak dolgozni. Ez meg is illeti a Rődeléket, a Máré örök, nagy álmódít...

Igy aztán, ha akarja, akár most kezdetét veheti a malomház átalakítása, a maga tetszése és kívánsága szerint, hiszen én azt akarom, azt szeretném, ha minden kívánsága teljesülne és boldog, nagyon boldog tudna lenni itt a Máréban, a Bologasszony völgyében..."

* * *

Mintha megtárgyaltak, megomlottak volna az alacsony, szűk falak! Friss, éles, bátor levegőhullámok törtek Adriennere: Erdők vad, fűszeres zamata, rétek különös, ízes illata, mezők, virágos, gazdag lehellete, gyümölcsösök mézes, virágszirmos jószaga! Hasító madárszárnyak röppenése, méhek és bogarak zsongása, lepkék libbenése, surranó patakok morgó susogása, az az egész lekó-

tázhatatlan, rejtelmes szimfónia, melyet odakinn hallott és a hatalmas lemintázhatatlan, kifeszített valóságos körkép, melyet annyiszor megcsodált, amiből nyugalmat, vigaszt és erőt merített. —

— Megyek — nyúlt magosra a három levelet egymásra préselve, ablakok előtt sárgálló, hallgató fal felé vetett búcsúzó intéssel. — Megyek! Odamegyek!

És szekrényeihez szaladt, mint a nyáron és szedett, rakott mindent szelesen, vad gondtalansággal de bátran és határozottan, forró, forró vágyakozással. Nem is hallotta, hogy ajtaja felnyílik és Hanna szuszog mögötte két összezapott tenyérrel hadonászva.

— Már indulsz? — fulladozott kitörő örömmel. — Már megvan a vizumod? És hova mész először, Itáliába vagy Párizsba?

Adrienne révedten visszafordult, mire Hanna leült és rákönyökölt az asztalra.

— Mit gondolsz, honnét tudom? Egy lapot kaptunk Hermann Balázstól, hogy nem jöhet a kiállításra, mert elutazik. Egyelőre még nem tudja, hogy Itáliába vagy Párizsba. És azt is írja a lapon, hogy te megkaptad az ösztöndíjat, éppen az őszi kiállításra. Mariné mondta, hogy jött egy nagy pecsétetes levél a minisztériumból és látom, hogy csomagolsz, hát akkor megkaptad és indulsz te is, mint Hermann Balázs... De te talán jobban tudod, hogy hova: Itáliába vagy Párizsba?!

— Te nem is vagy olyan buta Hanna — mondta Adrienne elgondolkozva visszaemlékezve Hanna régi célzásaira. — Te inkább... De mindegy. Én nem titkolózom tovább, én megmondom neked nyíltan és becsületesen, hogy én nem megyek se Itáliába egyelőre, se Párizsba. Én kedves kis

Hannám, én csak a Máraiba megyek, a Boldogasszony völgyébe. Még hozzá most, még hozzá: ma...

Hanna közben csokoládét talált és gyorsan beleharapott. Furesa kis mosoly kerekedett párnás arcán, és hosszan, buggyanva felnevetett.

— És férjhez mész? Felesége leszel annak a vaskutatónak? Látod, valóban nem vagyok buta és ezt is tudom! Ezt meg Marosától, aki szintén nem tud semmit, csak azt, hogy mindig együtt voltál avval a mérnökkel és az ő kedvéért festetted ezt a körképet, hogy reklámot csinálj neki.

Adrienne büszkén felmagasodott. Soha ilyen illetetlennek, el nem érhetőnek, egyben tisztábbnak látszott, mint most, ebben a pillanatban.

— Én mindent a Boldogasszony völgyéért végeztem Hanna. És én oda megyek most, de nem Ferenczy Miklóshoz. Mert rájöttem, akármilyen érthetetlen is, hogy egy tájat is lehet szeretni és az ilyen rajongó, gyönyörködő szerelem is adhat boldogságot. Én nem tudom ezt neked megmagyarázni, nem is akarom. De van valaki, aki minden magyarázkodás, vallomás nélkül kimondatlanul is érti és érzi. Van valaki ott, ott a Máraiban.

Hanna nagyot nyelt.

— Mondja Marosa, hogy egészen rendes ember. Ilyenek lehetnek Amerikában a nagy vaskirályok. Na, hát akkor nagyon szerencsésen nyaraltál... De azért én a helyedben, most, amikor itt a szerencse előtted: Itália vagy Páris, nagy külföldi tanulmányút, esetleg éppen a nagy Mester kíséretében...

Adrienne nem válaszolt. Gyorsan a telefonhoz lépett, felemelte a hallgatót és sebes, ideges ujjakkal letárcsázta Marosa számát: hatszázhatvanhat. Odanézett a városi börtön sárga falára. De nem azt

látta, hanem azt a hosszú, méltóságteljes, gazdag-változtató vonulást, a Hármashegy-től a kárász-szurdékig erdővel és völgyeivel, megszaggatott, utánoszimatlan báju vonalaival.

Valami titokzatos, szelíd égi aranylás csillogott ebben a képben, akár király fején a korona: a kis kegykápolna előtt sugárzó darabos, avatatlan kéztől formált Mária szobor csillagos koszorúja. És míg Marosa hangja fel nem bűgött a telefonban, könnyedén, kissé elhomályosuló szemekkel dúdolta: azt az éneket, mellyel parasztok és bányászok, ifjú lányok és öregedő asszonyok, suhancok és komoly férfinép, kántorok és papok köszöntötték a Márévölgy segítő, égi asszonyát:

„Piros, fehér, zöld a leveleji
Szűz Márija ezt nagyon kedvelli...”

Úgy törté a szókat, olyan darabosan, meleg buggyanással és úgy énekelte nyújtottan kissé felsóhajtván, ahogy odakinn hallotta. Hanna hosszasan, mélyen, szívből nevette. De Marosa készséges, lelkes hallózása már kiharsogott a kagylóból. Adrienne két kézzel is körülsímogatta a hallgatót és nevetett és sírt egyszerre:

— Halló, igen arra kérem, kedves Marosa, hogy most, nyomban jöjjön értem. Igen éppen olyan gyorsan indulok, mint a nyáron, mint a Püspökerdőből. Bizonyára keresni fog ugyan Derkar tanácsos, eljönnek érettem még ma, de én inkább magával mennék kedves Marosa... a maga új kocsiján, a Boldogasszony völgyébe!

Hanna fölháborodottan sápítózott és Juliusz professzor özvegye kétségbeesetten nyomakodott befelé:

— A lincert! Most sül... A nyáron a rántott csirkémet hagyta itt, meg a zöldborsómat. Hát nagyon furcsa kegyed Adrienne kisasszony. A lincert...

De Marosa pillanatok alatt megérkezett, dudált odakünn, s majdnem betörte Juliusz professzor alacsony házának falait.

— Itt vagyok önagyságám kezécsókolom — hadarta készségesen — itt vagyok és mehetünk.

Büszke, széles gesztussal mutatott szép, elegáns, hosszú sötétkék kocsijára.

— Nekem is most kezdődik, — mondta halkabban, ahogy az ajtót felnyitotta Adrienne előtt. — És örülök, boldog vagyok, hogy első utam éppen odavisz. Ahogy megérkezünk, azonnal elmegyek a szent kúthoz. Első fuvarom díját odaviszem az új, nagy templom alapjára.

Adrienne gyorsan beült és még gyorsabban, kis könnyű pirossággal keresztet vetett magára. Úgy, mint odakinn látta a kegykápolna előtt kuporgó, guggolva imádkozó, kezükre csavart égő gyertyával térden csúszó, imádságos asszonyoktól.

Mintha gyöngé harangszót hallott volna, édesen előmlő, serény készséggel, alázatos buzgósággal felesendülő, csengetttyűs kis harangszót, ahogy száll, száll, tündöklő, aranyos fonálként, végig a réteken, erdőkön, patakok és völgyek fölött széjjelhullva és elomolva a magányos csendes tájban.

— Az a világ, ahova az ösztöndíj és Hermann Balázs hívnak engem Hanna — mondta mosolyogva búcsúzkodva kocsiból — az a világ olyan nagy, olyan fényes és olyan gazdag. A Boldogasszony völgye ahova én megyek, az kicsi és szegény. Azért megyek oda, hogy benne éljek és dolgozzam érte, ahogy és amit tudok. Hát Isten veletek.

Induljunk Marosa, induljunk Isten nevében, ahogy odakint mondják, a jószerencse reményében, ahogy a bányászok hiszik. ..

Marosa büszkén megcsavarta a volánt és amikor a koesi könnyű zökkenő után puhán siklani kezdett a keskeny utcákban, Adrienne feje az üléshez hajolt békés és hálás elnyugvással.

— Majd ha odaértünk szóljon kedves Marosa — susogta lecsukódó pillákkal álombasikló gyöngeséggel.

S mint a gyógyító operációra váró beteg a narkózis zümmögést — egyre messzebbről hallotta Marosa kocsijának lágy ringását és a távolodó város zaját.

H 2979

